

Libri I

Capitulum I et II

ne huius libri: discipulus eius attentus constituit. Probat sic. Quāto maioris utilitatis existit doctrina alicuius libri seu scie cūctis ei auditoribus: eosdē reddit magis atētos. Sed huius libri scia seu doctrina est maxime utilitatis: q̄ p̄ huius utilitates suos auditores reddit atētos. Maior huius rōnis ē nota. Minor probat ex ista: in q̄ magister dicit: q̄ ille labor nō est superfluus: sed ē necessarius: eō q̄ illa q̄ alibi sparsim et diffuse p̄curant: in ip̄o brevit̄er tractant: ita q̄ nō sit necesse librorū n̄erositate p̄currere: cū breuitas ea q̄ collecta sūt in hoc libro: p̄mpt̄e offerret q̄si sine labore. Et hec ē snia huius p̄m̄ij i p̄ncipali.

In Additiones excellentissimi doctoris Henrici de Curimaria fratris ordinis heremitarū sancti Augustini prologus super libros Sēctiarū.

Quoniam quattuor paradisi flumina libri vixote Sententiarū horum irrigat ecclesie copiose. Am̄trū propter eos qui breuitate gaudent: expedit ut illoꝝ diffusio cōpendio temperet: p̄ quod euitet mater fastidij proliferas. Et ordo librorū et p̄tinētia nescitibus aliquantū innotescat. Igit̄ op̄ subsequēs aggrediēs i noīe Iesu christi notulas magistrales apponā aliq̄s: ut excepta clari eluceant. Scriptura sacra de duobus agit: de creatore. et ope creatoris. Op̄ aut̄ creatoris diuidit̄ i op̄ creationis et recreationis et vltimē retributionis. Itē op̄ recreationis subdiuidit̄ i op̄ q̄d̄ gessit i p̄p̄ia p̄sona: ut ē incarnatio passio et s̄ntia: et i op̄ ecclesie recreat̄ p̄ sacra. Elegāter ḡ d̄i s̄nt̄ magister op̄ suū in quattuor volumina: ut in primo ageret de creatore: in secūdo de ope creationis: i tertio de ope recreationis q̄d̄ gessit in p̄p̄ia p̄sona: in quarto de ope retributionis q̄d̄ gessit i ecclesia mediāte signo: scz̄ d̄ sacris. Tandē terminās lib̄ suū i ope vltimē retributionis.

Incipit primus liber de mysterio Trinitatis. Et habet XLVIII. distinctiones. Capitulum I

Veteris ac noue legis p̄tinētia diligēt̄ indagine etiā atq̄ etiā p̄siderātib⁹ nobis p̄uia dei gr̄a innotuit: sacre pagine tractatū circa res v̄l signa p̄cipue v̄sari. Ut em̄ egregi⁹ doctor Aug⁹ ait in li. de doctrina christiana. His doctrina vel rex ē v̄l signorū: s̄ res etiā p̄ signa dicunt̄. Prope autē hic res appellānt̄: q̄ nō ad significandū aliq̄d̄ adhibēt̄: signa v̄o q̄rū vsus ē i significādo. Eorū autē aliq̄ sūt quorū ois vsus ē i significādo nō in iustificādo. i. q̄b⁹ nō v̄timur nisi aliq̄d̄ significādi gr̄a: ut aliq̄ sacra legalia. Alia q̄ nō solū significāt̄ s̄ p̄ferūt q̄d̄ int̄ adiuuet: sicut euāgelica sacra. Ex q̄ apte intelligit̄ q̄ hic appellānt̄ signa: res ille videlicet q̄ ad significandū aliq̄d̄ adhibēt̄. De igit̄ signū etiā res aliq̄ ē. Qd̄ em̄ nulla res ē (vt i eodē Aug⁹ ait) oino nihil ē nō aut̄ ecōuerso ois res signū ē: qz̄ nō adhibēt̄ ad significandū aliq̄d̄. Cūq̄ his itēderit theologorū speculatio studiosa atq̄ modestia: diuinā sc̄pturā formā p̄sc̄ptā i doctrina tenē adūtet. De his ḡ nobis aditū ad res diuinas aliq̄ten⁹ itel ligēdas deo duce agere volētib⁹ differēdū ē:

Distinctio. 1. habet 4. ca. cū suis. 6. De materia huius libri: et librorū diuisione.

Aug⁹ de doc. christi. li. 1. ca. 2. 2.

Idē vbi. 5. b

et p̄mū de reb⁹: postea de signis differemus. De reb⁹ cōmuni agit. Ca. II b

Pergo i reb⁹ cōsiderā. Idū ē (vt i eodē Aug⁹ ait) q̄ res alię sūt q̄b⁹ fruēdū ē: alię q̄b⁹ vtēdū ē: alię q̄ fruunt̄ et vtunt̄. Ille q̄b⁹ fruēdū ē: btōs nos faciūt. Istis q̄b⁹ vtēdū ē: tēdētes ad britudinē adiuuamur: et q̄si admiculamur vt ad illas res q̄ nos btōs faciūt puenire: eisq̄ iherere possum⁹. Res v̄o q̄ fruunt̄ et vtunt̄ nos sum⁹: q̄ si int̄ v̄trasq̄ p̄stituti et angeli et sc̄ti. Fruunt̄ autē ē amore alicui rei iherere p̄p̄ seipsā. Vti v̄o id q̄d̄ i vsū venerit referre: ad obtinēdū illud q̄ fruēdū ē: als aburi ē nō v̄ti. Nā vsus illicit⁹/abusus v̄l abusio noiari debet. Res igit̄ q̄b⁹ fruēdū ē sūt p̄r̄ fili⁹ et sp̄s̄ sc̄ctis. Ea dē t̄n trinitas q̄dā sūma res ē: cōisq̄ oib⁹ fruētibus ea: si t̄n res dici debet et nō rex oim̄ causa: si t̄n et cā. Nō em̄ facile p̄t iueniri nō mē q̄d̄ tāte excellētie pueniat: nisi q̄ melius dicat̄ trinitas hec v̄n⁹ de⁹. Res autē q̄b⁹ vtēdū ē: mūd⁹ ē et i eo creata. Vti Aug⁹ i eodē. Vtēdū ē hoc mūd⁹ nō fruēdū: vt iuisibilia dei p̄ ea q̄ facta sūt: itellecta cōspiciant̄. i. vt de t̄p̄alib⁹ et̄na capiant̄. Itē i eodē. In oib⁹ reb⁹ ille t̄n sūt q̄bus fruēdū ē q̄ eterne et in cōmutabiles sūt. Ceteris autē vtēdū ē: vt ad illaz̄ p̄fruitionē pueniat̄. Idē Aug⁹ i. x. li. d̄ tri. Fruimur cognitis i q̄b⁹ ips̄s p̄pter se volūtas delectata cōquiescit. Vltimur v̄o eis/que ad aliud referimus quo fruendum est.

Item quid intersit inter frui et vti aliter q̄ supra.

Notādū vero vidē Aug⁹ in libro. x. de trinit. aliter q̄ supra accipiēns vti et frui: sic dicit. Vti est assumere aliq̄d̄ i facultatē volūtari. Fruunt̄ autē est vti cū gaudio: nō adhuc spei/ s̄ iā rei: ideo qz̄ ois q̄ fruunt̄ v̄ti: Assumit em̄ aliq̄d̄ i facultatē voluntatis cū fine delectatiōis. Nō autē om̄is q̄ v̄ti/ et fruunt̄: si id q̄d̄ in facultatē voluntatis assumit: non p̄pter ip̄m/ sed p̄pter aliud appetit. Et attende/ qz̄ videt̄ Aug⁹ dicere: illos frui t̄m qui in re gaudent/ nō iā in spe: et ita in hac vita nō videmur frui/ sed t̄m v̄ti: vbi gaudemus in spe: cū supra dictum sit: frui esse amore iherere alicui rei p̄pter se: qualiter etiā hic multi adherent deo.

Determinatio eorum que videtur contraria.

Hec ergo que sibi contra dicere vident̄: sic determinamus/ dicentes nos et hic et i futuro frui: s̄ ibi p̄p̄rie et p̄fecte et plene vbi p̄ speciē videbim⁹ q̄ fruemur: s̄ aut̄ dū i spe ambulam⁹: fruimur q̄d̄/ sed nō

Aug⁹ lib. 7. de doc. christi. ca. 3. 2.

De reb⁹ q̄ fruunt̄ et vtunt̄. Quid sit frui et quid vti. Aug⁹ vbi supra ca. 4. b.

De reb⁹ q̄bus fruēdū ē. Aug⁹ vbi supra ca. 5. 4.

Aug⁹ vbi supra ca. 4. De reb⁹ q̄b⁹ vtēdū ē. Aug⁹ vbi supra ca. 1. c.

Aug⁹ ca. 10. a

Aug⁹ ca. 11. b

1. Cor. 13. d.

Distinctio I Capitulum III IIII et V Fol. 3

adeo plene. **U**n i li. x. de trini. Fruimur cog-
nitis i quib⁹ volūtas ē. **I**dē i li. de doctrina
christiana ait. Angeli illo fruētes iā bñi sūt:
quo z nos frui desideram⁹: z qñtū in hac vi-
ta iā fruimur/vel p speculū/vel i enigmate:
tāto nostrā peregrinationē z tolerabili⁹ su-
stinemus/z ardentius finire cupimus.

Alia determinatio.

Pōt etiā dici q⁹ qui fruitur
etiā i hac vita: nō tm̄ habet gaudiū spei/ sed
etiā rei: qz iā delectat i eo qd diligit: z ita iā
rē aliq̄tenus tenet. **C**ōstat igi⁹ q⁹ debemus
deo frui/z nō vti. **I**llo em̄ (vt ait Aug⁹) frue-
ris q⁹ efficiet bñs: z in q⁹ spē ponis vt ad id
puenias. **D**e h̄ idē ait li. j. de doctri. christia-
na. **D**icim⁹ nos ea frui quā diligim⁹ ppter se:
z ea re fruēdū nobis esse tm̄ q⁹ efficiamur bea-
ti: ceteris xō vtēdū. **F**requēter tm̄ dicit frui
cū delectatiōe vti. **C**ū em̄ adest qd diligit:
etiā delectatiōe secū gerit: si tm̄ p eā trāsie-
ris: z ad illud vbi pmanēdū est eā retuleris:
vteris ea: et abusuē/nō pprie diceris frui.
Si xō inheseris atqz pmaneris/finē i ea po-
nēs leticiē tue: tūc vere z pprie frui dicēdus
es: quod nō est faciendū/nisi in illa trinita-
te. i. summo z incōmutabili bono.

Utrū hominibus sit vtendū vel
fruendū. **C**apitulum III

Quom aut homines qui
fruuntur z vtunt alijs rebus res ali-
q̄ sunt. **Q**uerit vtrū frui debeant an
vti/aut vtrūqz. **A**d quod sic respōdet Au-
g⁹. in libro de doctrina christiana. **S**i p-
pter se hō diligēdus est/fruimur eo: si ppter
aliud/vtimur eo. **V**idēt aut mibi ppter ali-
ud diligēd⁹. **Q**d em̄ ppter se diligēdū est in
eo cōstituit beata vita: cuius etiā spes hoc
tpe nos cōsolat. **I**n hoīe aut spes ponenda
nō est: qz maledict⁹ ē q⁹ hoc facit. **E**rgo si liq̄
de aduertat: nec seipso quisqz frui debet: qz
nō se debet diligere ppter se/ sed ppter illud
quo fruendū est. **H**uic aut p̄trariū vidēt qd
Ap̄ls ad **P**hilemonē loquēs ait. **I**ta frater
ego te fruar i dño. **Q**d ita determinat Aug⁹.
Si dixisset tm̄/te fruar: et non addidisset/in
dño: vidēt finē dilectionis ac spem cōsti-
tuisse in eo. **S**ed qz illud addidit: in dño se
finē posuisse: eodēqz frui significauit. **C**um
em̄ (vt idē Aug⁹ ait) homine in deo frueris:
deo potius qz homine frueris.

Dic queritur/ an de⁹ fruatur an
vtatur nobis. **C**apitulum IIII

Sed cum deus diligat
nos: vt frequenter scriptura dicit:

que eius dilectionē erga nos multū com-
mendat: querit Augustinus quomodo di-
ligat/ an vt vtens/ an vt fruens. **E**t pcedit
ita. **S**i frui/ eget bono nfo. **Q**d nemo san⁹
dixerit. **A**it em̄ ppheta. **B**onoz meoz non
eges. **D**ñe em̄ bonū nfm/ vel ipse ē/ vel ab
ipso est. **N**on ergo frui nobis/ sed vti. **S**i
em̄ nec frui/ nec vti: nō inuenio quō dili-
gat nos. **N**eqz tm̄ sic vti nobis vt nos alijs
rebus. **N**os em̄ res quib⁹ vtimur ad id refe-
rim⁹/ vt dei bonitate pfruamur. **D**e⁹ xō ad
suā bonitatē vsū nostrū refert. **I**lle em̄ mise-
ref nostri ppter suam bonitatē: nos aut no-
bis inuicē ppter illius bonitatē. **I**lle nostri
miseret/ vt se pfruamur: nos xō inuicē nri
miseremur vt illo fruamur. **C**ū em̄ nos ali-
cui⁹ miseremur/ z alicui p̄sulim⁹: ad ei⁹ qui-
dē facim⁹ vtilitatē/ eāqz intuemur: sed z no-
stra sit cōsequēs: cū misericordiam quā alijs im-
pēdim⁹/ nō relinqt de⁹ sine mercede. **H**ec au-
tē merces sūma ē/ vt ipso fruamur. **I**tē quia
bonus est/ sum⁹: z inq̄tū sum⁹/ boni sumus.
Porro etiā: qz iustus est/ nō impune mali su-
mus: z inq̄tū mali sumus/ intantū etiā mi-
nus sumus. **I**lle ergo vsus quo nobis vti⁹
deus: nō ad eius/ sed ad nřaz vtilitatē refer-
tur: ad eius xō tm̄ modo bonitatem.

Utrum vtendum an fruendū sit
virtutibus. **C**apitulum V

Hic considerandū est
vtrum virtutibus sit vtendum an
fruendū: **Q**uibusdā videtur/ q⁹ eis
sit vtendum/ et non fruendū: et hoc confir-
māt auctoritate Augustini: qui (vt p̄taxa-
tū est) dicit nō esse fruendū nisi trinitate: id ē
sūmo z incōmutabili bono. **I**tē dicūt ideo
nō esse fruendum eis: qz ppter se amāde nō
sūt/ sed ppter eternā beatitudinē. **I**llud aut
quo fruendū ē: ppter se amādū ē. **S**ed q⁹ vir-
tutes ppter se amāde nō sint/ imo ppter be-
atitudinē solā: p̄bāt auctoritate Augusti-
ni: q⁹ i libro. xiiij. d̄ trinitate p̄tra quosdā ait.
Forte vtutes quas ppter solā beatitudinē
amam⁹: sic nobis p̄suadere audēt: vt ipsam
beatitudinē nō amemus. **Q**d si faciūt: etiā
ipsas vtiqz amare desistimus: qñ illā ppter
quā solā istas amauim⁹/ nō amamus. **E**cce
his x̄bis vidēt Aug⁹ ostēdere/ q⁹ vtutes nō
ppter se/ sed ppter solā beatitudinē aman-
de sint. **Q**d si ita est: ergo eis fruendū nō ē.
Alijs xō cōtra vidēt/ scilicet q⁹ fruendū eis
sit: qz ppter se petēde z amāde sunt. **E**t hoc
cōfirmāt auctoritate Ambro. qui ait sup il-
lū locū eplē ad **G**al. **F**ructus autē spiritus
est charitas/ gaudium/ pax/ patientia zc. hic
nō nominat opera/ sed fructus: quia ppter
se petenda sunt: si vero propter se petenda

Aug⁹ i de do.
christia. ca. 31.

Ps. 15. a.

Aug⁹ vbi su/
pra ca. 32.

Dat. 5. b.

Prīa opinio

Aug⁹ de doc.
christi. ca. 33.

Aug⁹ 3 tri. li.
13. ca. 8. c.

Secda opinio

Gal. 5. d.

Liber I Capitulum I

sunt: ergo et propter se amanda.

**Aditio Ben-
rici & vurma.**

Nota qd hec adlectio / ppter se: pderat aliqd in / trinfecū: & puat extrinfecū. Primo mō sūptū
vex ē qd virtutes ppter se amāde sūt: qz delectāt suos pos-
sellores. Et sic intelligit dicitū. Secūdo mō sūptū vtu-
tes nō ppter se amāde sūt: sed ppter beatitudinē.

Opinio mgrī

Mos autē hāz q vident auctoritatū repu-
gnantiā de medio eximere cupientes / dici-
mus: q virtutes ppter se petēde et amandē
sunt: et tñ ppter solā beatitudinē. Propter
se quidē amāde sūt: qz delectāt sui possessō-
res sincera & sancta delectatiōe: & in eis pa-
riunt gaudiū spūale. Verūtamen nō est hic
cōsistendū / sed vltra gradiendū. Nō hic he-
reat dilectiōis gressus: neqz hic sit dilectio-
nis termin⁹: s̄ referat ad hoc illud sūmū bo-
nū / cui soli oīno inherendū ē: qz illud ppter
se tñ amādū ē: & vltra illud nihil querendū
est: illud est em̄ suprem⁹ finis. Ideo Aug⁹ di-
cit / q eas diligim⁹ ppter solā beatitudinē:
nō qz eas ppter se diligim⁹: sed qz idipsū q
eas diligimus / referim⁹ ad illud sūmū bo-
nū / cui soli inherendū est: & in eo pmanēdū /
finisqz leticie ponēdus: quare virtutibus nō
est fruendū. Sed dicet aliquis. Fruī ē amo-
re inherere alicui rei ppter seipsā / vt p̄dictū
est. Si ergo ppter se virtutes amāde sūt: &
eis fruendū est. Ad quod dicim⁹. In illa de-
scriptione vbi dicit / ppter seipsam: intelli-
gendū est tñ modo: vt scz ametur ppter se /
ipsam tñ: vt non referatur ad aliud / sed ibi
ponatur finis: vt supra ostēdit Augustinus
dicens: Si inhereris atqz permāseris finem
ponēs leticie: tūc vere & pprie frui dicēdus
es: qd nō est faciendū nisi i illa trinitate. i. sū-
mo & incōmutabili bono. Utredū est qd vtu-
tib⁹ / & p eas fruendū sūmo bono: ita & de vo-
lūtate bona dicim⁹. Un̄ Aug⁹ in li. x. de tri-
ni. ait. Volūtās ē p quā fruimur: ita & p vir-
tutes fruimur nō eis: nisi forte aliq virt⁹ sit
deus / vt charitas: de qua post tractabitur.

Obiectio.

Responsio.

**Aug⁹. 7. 3 do.
christia. ca. 33.**

**Aug⁹ de trini.
li. 10. ca. 10. 9**

Epilogus.

Qm̄ igitur que dicta sunt
ex quo de reb⁹ specialit⁹ tractabim⁹ / hec sum-
ma ē. Qd alię sūt qbus fruendū ē: alię qbus
vtēdū ē: alię q fruunt⁹ & vtunt⁹. Et in eas q-
bus vtēdū ē: etiā qdā sūt p qz fruimur: vt
virtutes & potētie animi: q sūt naturalia bo-
na. De qb⁹ oibus anteqz de signis tractem⁹
agendū ē: ac p̄mū de rebus qbus fruendū ē /
scilicet de sancta atqz indiuidua trinitate.

Expianatio in li. Bozichem.

Ista est scda ps pncipal huius libri: in q magi-
ster determinato penio: incipit suum
tractatū i q̄tuor libzōs ptiales diuidere. Cuius rō fm̄
p̄bm̄ ē: qz sciētie secant quēadmodū & res de qb⁹ sūt.
In quoz p̄mo libro mgr̄ agit de deo absolute fm̄ rōnē
sue natural pfectiōis. In scdo agit de eo in q̄tū ei⁹ potē-
tia relucet i effectū creatiōis. In tertio agit de ipō in q̄-

tū claret ei⁹ sapia i ope redēptiōis. In q̄to agit de eo in
q̄tū eius bonitas seu clemētia refulget i fructu glifica-
tiōis. **Quātū** igit ad p̄mū libz mgr̄ duo facit. Pri-
mo p̄mittit qdā generalia: quasi toti⁹ opis p̄libamina.
Secdo suā intētiōē erequit: & hoc i pncipio scde distin-
ctiōis: q incipit ibi. Hoc itaqz vera. In p̄ma em̄ huius li-
bzī distinctiōē mgr̄ tria facit. Primo determinat sūū in-
tētiōē. Secdo mouet quēstiones circa determinata. Tertio
determinata breuit⁹ recapitulat. Primū facit a pncipio di-
stinctiōis vsqz ibi: Cū autē hoies. Secm̄ vō abinde vsqz
qz ibi: Oia igit q dicta sūt. Tertū vō abinde vsqz ad fi-
nē distinctiōis istī. Et i istis videt stare snia p̄sentis di-
stinctiōis i generali. **In sp̄ali** vō snia mgr̄ stat i tri-
bus ppositiōibus. Quaz p̄ma ē. Totā sacra paginā cō-
stat specialit⁹ circa res & signa versari. Et hāc pbat mgr̄
auctoritate beati Aug⁹. lib. i. ca. ij. de doctrina christia-
na dicētis. Ois doctrina vel rex est vel signoz. Et intel-
ligit hic p signa: nō terminos significātes ad placitum
ipsi⁹ institutiōis: sed quāsdā res exteriōres ex diuina ordi-
natiōe aliqd significātes: cuiusmodi sūt sacramenta cū
suis materijs tā veteris q̄ noue legis. Per res vō intel-
ligit res absolutas p terminos significabiles: q. s. ita ca-
dūt sub determinatiōe p̄sideratiōis sacre sc̄pturę: q vltē-
ri⁹ nihil specialit⁹ designāt: vt ē de⁹ christus / creatura / &
h̄mōi. Qd autē sacra tā veteris q̄ noue legis aliqd signi-
ficāt / patet: qz sacramēta veter⁹ leg⁹ significabāt inuisibī-
lē gratiā quā nō p̄ferebāt: sacra vō noue legis signifi-
cāt gratiā inuisibīlē: quā etiā p̄ferūt q̄tū est ex pte ipso-
rū: vt pleni⁹ patebit i q̄to hui⁹. Et subdit: q om̄e signū
est res aliq: qz qd nō est res aliq: oīno nihil est: vt dicit
Aug⁹ i eodē: et nō ecōtra oīs res est signū: qz aliq sunt
res nihil significātes. Et tādē subinfert: q p̄mo sit def-
minādū de reb⁹: & postea de signis. **Secda** p̄positiō
est hec. Sola trinitate increata est pprie fruendū. Patet
hec ppositiō varijs sanctorū doctoz auctoritatibus. Et
pbat rōne sic. Illo solo est fruendū qd ppter se et nullū
aliū finē est diligendū: sed hoc solū est trinitas increata:
igit ea tñ pprie est fruendū: & p p̄sequens ppositiō vera.
Un̄ rōnis maior patet p descriptionē fructiōis i lra qd
cit. Fruī est amore inherere alicui rei tñ ppter seipsam.
Minor pbat sic. Sola trinitas increata est n̄oz b̄tifi-
catia: igit ipsa sola est ppter se finalit⁹ diligēda. Cōse-
quētia tenet ex v̄bis beati Aug⁹. dicētis. Dicim⁹ ea re
nos frui quā diligim⁹ ppter se: et ea nobis fruendū esse
tñ q̄ efficimur b̄tī. Ascēdēs patet ex tertū vbi dicit. Res
quib⁹ fruendū ē sūt p̄r & fili⁹ & sp̄s sc̄ctus: et p oīs p̄posi-
tiō vera. **Tertia** ppositiō ē hec. Nilus & fructiōis di-
stinctiōē accipim⁹ penes relatiuā & absolutā dilectiōis
inhesionē. Patet hec ppositiō i tertū p terminoz desc̄pti-
ōnē. Un̄ dicit. Fruī ē rei amore inherere solū ppter seipsā:
sed vt ē rei amore inherere: nō finalit⁹ ppter seipsā: s̄ in-
q̄tū ordinata ē ad illā q fruendū est: igit ppositiō vera.
Cōsequēter ista tria mouet dubia. Quoz p̄mū est: an ho-
minib⁹ sit fruendū. Et dicēdū est q nō simplr sed i deo.
Et cū dicit: hō fruit hoies: sed deo fruit i hoie. Secm̄ ē:
an amor dei ad nos sit vsus vel fructio? Dicēdū ē q nō
sit vsus: qz de⁹ nō diligit aliqd ppter aliud a se: s̄ oia di-
ligit ppter ipsi⁹ ppriā bonitatē. Tertū est: an virtutib⁹
sit fruendū? R̄ndet q nō nisi instrumētali: eo q nō q-
runt ppter se: sed ppter b̄titudinē et propter deū. Et in
his stat sententia huius distinctiōis in speciali.

De mysterio Trinitatis et vnita- tis. Capitulum I

De itaqz vera

Nac pia fide tenendū est: q tri-
nitas vnus sit & solus ver⁹ de⁹:
vt ait Aug⁹ i li. j. 3 trini. scz p̄r
& filius et sp̄s sc̄ctus: & hec trinitas vni⁹ eius-
dēqz substātie vel essētie dicit⁹ / credit⁹ & in-
telligit⁹: q est sūmū bonū: qd purgatissimis
mētibus cernit⁹. Abentis em̄ humane acies

**Signū quid
significat.**

**Res quid
significat.**

**Distinctio. 11
habet. 4. ca.
cum suis. 5.
De trinitate
& vnitate fm̄
q creditur.
Aug⁹ 3 trini
libro. i. ca. 11**

Distinctio II Capitulum II et III Fol. 4

Invalida: in tā excellenti luce nō figit nisi p iusticiā fidei emūdet. **Idē i. j. li. retract. ca. iij. b.** Nō approbo qd in orōne dixi: Deus q nō nisi mūdōs verū scire voluisti. Respōde ri em pōt multos (etiā nō mūdōs) mītra sci re vera. De hac re ergo summa z excellētissi ma cū modestiā z timore agēdū ē: z attētis simis aurib⁹ atq; deuotū audiēdū: vbi qrit vnitas trinitatis/patris scz z filij z spiritus/ sācti: qz nec periculosius alicubi errat: nec laboriosius aliquid querit: nec fructuosius aliquid inuenitur.

Aug⁹ in. 1. li. soliloq. ca. 1. c.

Ad d. Henr/ ci de vurma.

Ca. 5. b.

Dat. 13. f.

1. Timo. 6. c.

Aug. de trini. li. 1. ca. 2.

Ps. 104. a.

Aug. 1. lib. de trini. ca. 4.

De coe. dif. 3.

omnes qd.

Aug. de fi. ad petrū ca. 1. a.

Distictio habet. 4. cum suis De trini. q. credidit Aug⁹ 3. lib. 1. ca.

Errat Nā ad reparādū difficultus: qz errat in fundamento. Querit in Cantio. Que/ siut z nō inueni rē. Ad inuenit in euang. Simile est re/ gnum celoꝝ thesauro abscondito.

Proinde ois q audit et legit ea q de inef fabili z inaccessiblei luce diuinitatis dicūt: studeat imitari atq; seruare qd venerabilis doctor Aug⁹ i. j. li. de trini. de seipō ait. Nō pigebit me (in qd) sicubi hesito querere: nec pudebit sicubi erro discere. Quisquis ergo audit hoc vel legit: vbi parit certus ē p̄gat mecū: vbi pariter hesitat querat mecū: vbi erroꝝ suū cognoscit redeat ad me: vbi me/ cū/reuocet me. Ita ingrediamur simul cha ritatis viā: tendētes ad eū de quo dictū est: Querite faciem eius semper.

Que fuerit intētio scribentium de Trinitate. Capitulum II b

Omnes autē catholi ci tractatores: vt in eodem. j. libro Aug⁹ ait: qui de trinitate (que de/ us est) scripserūt: hoc intēderūt fm scriptu ras docere: q p̄ z fili⁹ z spūscūs vnus sint substātie: z inseparabili equalitate vn⁹ sint de us: vt sit vnitas i essentia/ z pluralitas in p/ sonis. Ideo q nō sunt tres dij/ sed vn⁹ deus: licet pater filiū genuerit: et ideo fili⁹ nō sit q pater est: filiusq; a patre sit genit⁹: z ideo p̄ nō sit q filius est: z spūscūs nec p̄ sit/ nec fi lius/ sed tm̄ patris et filij spūs/ vtriq; coeq/ lis: z ad trinitatis pertinēs vnitatē.

Aug⁹ in. j. retract. ca. iij. d. et. j. Soliloquiorū ca. j. e. vbi dixi d patre z filio. Qui gignit vnū est: dicendū fuit: vnū sunt. Sicut apte ipsa veritas loquitur dicens. Ego z pater vnū sumus.

Teneam⁹ q patre z filiū z spūscū vnū esse naturalit̄ deū: vt ait Aug⁹. i. li. d fide ad petrū. Neq; tm̄ ipm̄ patre eē q fili⁹ est: nec fi liū ipm̄ esse q pat̄ est: nec spūscū ipm̄ esse q p̄ est aut fili⁹. Una est em̄ patris et filij et spūscū essentia: quā greci homouision vo/ cāt: in qua nō est aliud pater/ aliud fili⁹/ ali ud spūscū: q̄uis sit psonaliter ali⁹ pa ter/ alius filius/ alius spiritus sanctus.

Quis ordo seruādus cū de Tri nitate agitur. Capitulum III c

Qterū vt in primo li bro de trinitate Augul. docet. Pri mo fm auctoritatē sanctarum scri pturarū: vtrū fides ita se habeat demōstrā dum est. Deinde aduersus garrulos ratio cinatores/ elatiores magl q̄s capaciores ra tionib⁹ catholicū et similitudinib⁹ cōgruis/ ad defensionē z assertionē fidei vtēdū ē: vt eo rū in q̄stioib⁹ satisfaciētes/ māuetos pleni⁹ instruam⁹: z illi si nequerint iuenire qd qrit de suis mētibus potius q̄ de ipsa veritate/ vel de nostra disertione conquerant.

Aug. de trini. li. 1. ca. 2.

Testimonia sanctorum de Tri nitate.

Propo nam⁹ ergo in me diū veteris ac noui testamēti auctoritates/ qbus diuine vnitatē atq; trinitatē xitas de mōstret: ac p̄mū ipsa legl exordia occurrāt vbi Moyses ait: Audi isrl: dñs deus tuus vnus ē. Itē. Ego sū dñs deus tuus q eduxi te de terra egypti: nō erunt tibi alij dij p̄ter me. Ecce hic significauit vnitatē diuine na ture. Deus em̄ (vt ait Amb. i. j. li. de trinita te) nomē ē nature: dñs xō nomē est ptātis. Itē alibi de loqns ad moysen/ ait: Ego sū q sū: z q quesierint nomen meū/ vade et dic eis: Qui ē misit me ad vos. Dicēs em̄: Ego sū: nō nos sumus: z q est/ nō q sumus: aptis sime declarauit vnū solū deū esse. In cātico etiā Exodi legi. Dñs oipotēs nomē eius. Nō ait dñs: vnitatē volēs significare. Per sonaz qz pluralitatē et nature vnitatē siml ostēdit dñs i Gen. dicēs: Faciamus hoiem ad imaginē z similitudinē nostrā. Dicens em̄: faciamus/ z n̄az/ pluralitatē psonaz osten dit. Dicens xō/ imaginē: vnitatē essentie.

Primo De vnitate deitatis.

Deut. 6. a. Exo. 20. a.

Ambrosius.

Exo. 3. d.

Exo. 15. a.

De pluralita te personarū.

Gen. 1. d.

Ad d. Henr/ ci de vurma.

Aug. ca. 1. b.

Si em̄ tm̄ essent tres psonē z nō vna eēntia: nō dicere ad similitudinē n̄az: s; ad simi tudines. Si xō tm̄ eēt vna eēntia z nō tres psonē: nō dicere ad similitudinē n̄az: s; meā: nec dirisset faciam⁹/ s; faciā.

Ut em̄ dicit Aug. i. li. d fide ad petrū. Si in illa natura p̄ris z filij et spūscū vna esset tm̄ psona/ nō dicere: faciam⁹ hoiez ad ima ginē z similitudinē nostrā. Cū em̄ dic/ ad ima ginē: ostēdit vnā naturā esse/ ad cuius ima ginē hō fieret. Cū xō dicit/ nostrā: ostēdit eū dē deū nō vnā/ sed plures esse personas.

Aperte ostendit q nec solitudo/ nec diuersitas/ nec singularitas ibi est/ sed similitudo.

Hilarius.

Hilarius quoq; i li. iij. de trini. dicit his xbis significari: q in trinita te nec diuersitas ē/ nec singularitas vel soli tudo/ sed similitudo z p̄alitas siue distinctio. Ait em̄ sic. Qui dixit: faciam⁹ hoiez ad ima ginē et similitudinē nostrā: inuicē eē sui filies/

In eo q̄ dicit: imaginē z similitudinē nostram ostēdit. Imago em̄ sola nō ē: z similitudo sibi nō ē: neq; diuersitatē duob; admisceri alteri ad alterū similitudo p̄mittit. Itē idē in. iij. li. absolutius voluit intelligi significatiōē hāc nō ad se esse referēdā tm̄ dicēdo: faciamus hoīem ad imaginē z similitudinē nostrā. Professio em̄ p̄ortij sustulit itelligētiā singularitatē: qz p̄ortij aliq; nec p̄t esse sibi ipsi solitario: neq; rursū solitudo solitarij recipit/faciamus: neq; q̄q; alieno a se loquit̄ nostrā. Uterq; ḡ sermo scz faciam; z nostrā/ vt solitariū eūdēq; nō patit̄: ita neq; diuersū a se alienūq; significat: solitario cōuenit/ faciā z meā: nō solitario x̄o cōuenit dicere: faciam; et n̄raz. Uterq; p̄mo vt nō solitariū tm̄/ ita neq; differentē esse vel diuersū eē significat. Nobis q; nec solitariū nec diuersus ē p̄tēd;. Ita ḡ de; ad cōem sibi cū deo imaginē eādēq; similitudinē hoīem repit̄ opari: vt nec significatio efficiētis admittat/ itelligentiā solitudinis: nec opatio p̄stituta ad eādē imaginē vl̄ similitudinē patiat̄ diuersitatē diuinitatē. In his x̄bis Hylari; pluralitatē p̄sonaz voluit intelligi noīe cōsortij: atq; significauit noīe p̄ortij vl̄ pluralitatis non poni aliqd; s̄ remoueri. Pluralitas em̄ vel p̄ortij p̄sonaz cū d; solitudo vl̄ singularitas negat̄: cū dicim; p̄les esse p̄sonas: si/ gnificam; q̄ nō ē vna sola. Ideo Hylari; volēs ista s̄tiliter z sane itelligi/ ait. Professio p̄ortij sustulit itelligētiā singularitatē: nō dicit/ posuit aliqd;. Ita etiā cū dicimus tres p̄sonas/ singularitatē et solitudinē tollim;: z q̄ pater nō est solus: nec fili; est solus: nec sp̄sctūs est solus/ significam;: et q̄ nec pater tm̄ est z filius: nec pater tm̄ z sp̄sctūs: nec filius tm̄ z sp̄sctūs. De hoc autē in sequenti plenius agef;: vbi etiā fm̄ qd̄ siles dicant̄ tres p̄sonas: et vtrū aliquo modo sit ibi diuersitas vel differentia/ ostendetur.

Quid ex verbis Hylarij intelligi debeat.

Ad idē quod ceperat redit/ vt alias auctoritates supponat.

Nūc vero ad p̄positū redeam;: z ad ostēdendū p̄sonaz pluralitatē atq; essentīe diuīne vnitatē: alias sanctor; auctoritates inducam;. Moyses dicit. In p̄ncipio creauit deus celū z terrā: p̄ deū significās patrē/ p̄ p̄ncipiū filiū. Et p̄ eo qd̄ apud nos de; d;: hebraica x̄itas habet heloym;: qd̄ ē plurale hui; singularis qd̄ ē hel. Qd̄ ḡ nō est dictū hel/ qd̄ ē de;: s̄ heloym;/ qd̄ inter pretari p̄t d; / siue iudices: ad pluralitatē p̄sonaz referf;. Ad quā etiā illud attinere vi def; qd̄ diabol; p̄ serpentē dixit: Eritis sicut d; . Pro quo i hebraico habet heloym;: ac si diceret: Eritis sicut diuīne p̄sonas. Ille etiā

Gen. 1. a.

Gen. 3. a.

maxim; p̄phetaz z regū Dauid: q̄ suā ceteris p̄fert itelligētiā/ dicēs: Sup̄ senes intellexi: vnitatē diuīne nature ostēdēs ait: Dñs nomē est illi: nō dicit/ dñi. Alibi etiā eiusdē vnitatē z eternitatē simul ostēdēs/ ait ex p̄sona dei. Iſrl̄ si me audieris/ nō erit i te de; recēs: neq; adorabis deū alienū. Aliud horū vt dicit Ambro. in li. j. de trini. significat eternitatē: aliud vnitatē substātīe indifferētis: vt neq; posteriorē p̄re: neq; alteri; diuinitatē/ filiū vel sp̄sctū esse credam;. Itā si p̄re posterior ē fili; vel sp̄sctūs/ recēs est: z si vni; nō est diuinitatē/ alien; ē. Sed nec posterior ē: qz recēs nō est/ nec alien;: qz ex patre natus est fili;: ex patre p̄cedit sp̄sctūs. Alibi quoq; distinctionē p̄sonarū insinuās ait: Verbo dñi celi firmati sunt: et spū oris ei; oīs virtus eorū. Alibi etiā ait: B̄ndicat nos de; de; noster: b̄ndicat nos de;: z metu ant eū oēs fines terre. Trina em̄ p̄fessio diuinitatē exprimit personarū: vnitatē x̄o essentīe aperit/ cū singulariter subiungit/ eū.

B̄ndicat nos deus pater: deus n̄r/ fili;: b̄ndicat nos de; sp̄sctūs: et metuāt eū. Ecce vnitās eēntie. Sic i Esaiā. Sctūs/ p̄r: sctūs/ fili;: sctūs/ sp̄sctūs: dñs deus/ vnus scz in essentia.

Esaias q; dicit se audisse seraphin clamātia. Sctūs/ sctūs/ sctūs/ dñs de;. Per h; q̄ dicit ter sctūs/ trinitatē significat: p̄ h; q̄ dicit: dñs de;/ vnitatē essentīe. Dauid q; eternā filij generationē apte insinuat ex p̄sona filij dicens: Dñs dixit ad me/ filius meus es tu: ego hodie genui te. De hac generatiōe ineffabili Esaias ait: Generationē eius quis enarrabit;: In li. q; Sap. eternitas filij cū patre monstrat;: vbi sapientia ita loquit;. Dñs possedit me ab initio viar; suarū anteq; q̄c; faceret a p̄ncipio. Ab eterno ordinata sū anteq; terra fieret. Necdum erant abyssi: et ego iā concepta erā: necdum fontes/ necdum montes aut colles/ z ego pturiebar. Adhuc terrā nō fecerat/ z cardies orbis terre. Quī p̄ parabat celos ad eā: qñ appēdebat fūdamentā terre: cū eo erā cuncta componēs: z delectabar per singulos dies ludens corā eo.

Notandū q̄ hic possessio nō sumit̄ ratiōe diuinitatis/ sed ratiōe p̄fectionis: qz sapiētia p̄fecte habet a deo patre. Quī in. j. Metaphy. scribit;: q̄ sciētia diuīna nō est possessio hūana: qz nō p̄te habet ab hoīe. Per hoc qd̄ d; / ordinata: nō ē itelligēdū de ordine q̄ p̄sona sit p̄or: p̄sona: sed q̄ p̄sona est ex p̄sona. Cōcepta subdit; / rōne vnitatis eēntie: pturiebar rōne distinctionis p̄sonaz. Delectabar subiungit; / p̄pter p̄fectā fructiōē: qua q̄libet p̄sona plene delectat;. Ludēs subiungit; / p̄pter oclū cōtemplationis: Itā ludus non appetit; p̄pter aliud: vt scribitur. x. Ethicoz.

Ecce aptū d̄ eterna genitura testimoniū quo ipsa sapiētia phibet se an̄ mūdū conceptā esse z parturiri. i. genitā: z apud patrem eternaliter existere. Ipsa etiā alibi ait: Ego ex ore altissimi p̄dij/ p̄mogenita ante omnē

Ps. 118. n
Ps. 67. a.

Ps. 80. b.

Ambrosius.

Ps. 32. b.
Ps. 66. a.

Addi. Veneti
ci de vurma.

Esai. 6. b.

Ps. 2. b.

Esai. 53. c.

Prouer. 8. c.

Egidius de
Roma.

Eccl. 24. a.

Capitulū III Distinctio III Ca. I Fol. 5

creaturā. Micheas quoq; ppheta eternā vbi generationē ⁊ tpalē: ex maria fil' insinua- uit dicēs: Et tu bethleē ephrata puulus es in milib' iuda: ex te egrediet' q' sit dñator in isrl': ⁊ egressus ei' ab initio a dieb' p'natat'.

Specialia testimonia de spiritu sancto. Capitulū III

O Espūs sancto etiā ex- p: essa documēta i vete. testamēto habemus. In Gen. em legif. Spi- ritus dñi ferebat sup aquas. Et David di- cit. Quo ibo a spiritu tuo? In li. Sapientie dicit. Spūs sanct' discipline effugiet fictū: benignus est em' spiritus sapientie. Elaias quoq; ait. Spiritus dñi super me.

De testimonijs noui testamēti: hūc vero post testimonia

vete. testa. de fide sancte trinitatis ⁊ vni- tatis: ad noui testa. auctoritates accedam': vt in medio duū aiāliū. i. testamētorū: cog- noscat veritas: et forcipe de altari sumatur calculus quo tangant' ora fidelīū. Dñs ita- q; Chriſt' vnitatē diuine essentiē/ac psona- rū trinitatē apte insinuat/dicēs aplis: Ite/ baptizate oēs gētes in noie patris et filij et spūs sancti. In noie vtiq; ait (vt Ambro. ait in j. li. de tri.) nō in noibus: vt vnitatis essentiē ostēdat. Per noia tria q' supposuit/tres esse psonas declarauit. Ipse etiā ait: Ego ⁊ pa- ter vnū sum'. Unū dixit (vt ait Ambro. in eodē) ne fiat discretio potestatis nature: et addidit/sum': vt patrē filiūq; cognoscat. s. vt pfect' pater filiū pfectū genuisse credat: ⁊ q' pater ⁊ fili' vnū sint: nō p'fusione psonē/ sed vnitatis nature. Joānes quoq; i epla ca- nonica ait. Tres sūt q' testimoniū phibēt in celo: pater/verbū ⁊ spūs sanctus: ⁊ hi tres vnū sūt. Ipse etiā i initio euāgelij sui ait: In pñ- cipio erat verbū: ⁊ verbū erat apud deū: et de' erat verbū. Ubi apte ostēdit filiū semp ⁊ eternaliter fuisse apud patrē/vt aliū apud aliū. Apl's quoq; apte trinitatē distiguit/di- cēs: Misit deus spm filij sui i corda nostra. Et alibi. Si spūs ei' q' suscitauit iesū/habi- tat i nobis ⁊ c. Itē alibi trinitatē atq; vni- tatem euidentissime cōmendat/dicēs: Quā ex ipso ⁊ p ipm/et in ipso sunt oia: ipsi gloria. Ex ipso ait: vt Aug' in lib. de tri. ait/ ppter patrē: p ipm/dicit ppter filiū: in ipso/ ppter spm scm. Per hoc vero q' nō ait: ex ipsis/p ipso/et in ipsis. Nec ait: ipsis gl'ia/sed ipsi: insinuat hanc trinitatē vnū deū esse. Sed q' singule pene syllabę noui testamēti hāc ineffabilis vnitatis atq; trinitatis veritatē cōcorditer insinuat: inductioni testimoni- orū sup hac re suspēdeamus: et rōnibus cō-

gruifq; similitudinib' ita esse prout infirmi- tas nostra valet ostendamus.

Hec est scda distinctio huius pmi libri: q' ma- gister inq̄sita ⁊ inuēta materia de qua est agendū i hoc volumine: incipit fm ordinē pmissū in p'senti distinctiōe tractare de reb'. Et pmo de reb' frui- bilibus i pmo libro. Scdo de reb' vtrilibus i scdo li- bro. Tertio de ill' reb' q' vtrilib' ordināt ad fruibilia in tertio libro. De signis xpo postea agit i q̄rto. P̄m' itaq; liber diuidit' i duas ptes pncipales. In quaz p̄- ma determinat de re fruibili. s. de deo fm suā pfectionē in essendo. s. de essentiē diuine vnitatis: ac psonaz distin- ctiōe ⁊ emanatiōe. In scda tractat de deo fm suā pfecti- onē ⁊ causando. s. de attributis diuinis ⁊ appropat: sci- entia/volūtate ⁊ bonitate. In p̄m' distinctiōe mḡ tria- facit. P̄mo em' ostēdit modū inuestigādi vnitatē i tri- nitate: ⁊ trinitatē i vnitate. Scdo. pbat vnitatē trinitat' auctoritate veteris testamēti. Tertio declarat eiusdē tri- nitatis vnitatē p noui testamēti auctoritatē. P̄mū q' dē facit a pncipio hui' distinctiōis vsq; ibi: Propona- mus q' i mediū. Scdz aut' abinde vsq; ibi: Hūc xpo post testimonia. Tertiu' xpo abinde vsq; ad finē distinctiōis. In speciali em' snia mḡ i hae distinctiōe stat i trib' cō- clusionibus: quarū p̄clusiōnū p̄ma est hec. Necessē est quēlibet catholicū sola ⁊ etiā pia fide eternā trinitatē in- sūma vnitate affirmare. Et pbat sic. Hoc oportet quēlibet catholicū sola ⁊ pia fide affirmare: qd' non sine fidei v' nō nisi credēdo pōt sciri v' inuestigari. Sed tal' ē eter- na trinitas i sūma vnitate. Igit' eternā trinitatē i sūma vnitate oportet quēlibet catholicū sola ⁊ pia fide affir- mare. Tenet argumentū. Maiorē ponit mḡ i pmo ca- pitulo hui' distinctiōis. Et minorē pbat mḡ ibidē: trās/ sumēdo auctoritatē bñ Aug'. j. de tri. ca. ij. dicēt'. Tri- nitas est vn' solus deus p' ⁊ filius et spūs sanctus. Hec tri- nitas vn' ⁊ eiusdē substātie vel essentiē dē/ credit' ⁊ intel- ligit: igit' p̄clusiō vera. Scda p̄clusiō ē hec. Nulli bono catholico licet i diuinaz psonaz alietate seu distinctiōe vllatenus dubitare. Que pbat sic x̄malif. In illo nul- lus bonus catholic' pōt p'p' materie arduitatē dubita- re: q' videt oēs catholicos doctores ex intētiōe vnani- mit' cōcordare. Sed tal' ē diuinaz psonaz alietas v' tri- nitas i vnitatis essentiē. Ergo nulli bono catholico licet vllaten' distinctiōe diuinaz psonarū dubitare. Tenet argumentū. Sed maiorē ⁊ minorē ponit mḡ i scdo ca- pitulo hui' distinctiōis: igit' p̄clusiō vera. Tertia cōclu- sio ē hec. Nō obstat catholicū pluralitatē diuinaz pso- naz auctoritatib' scripturę vtriusq; testamēti posse cōpro- bare. Ita cōclusiō pbat sic. Nā dicit scriptura. Faciam' hoies ad imaginē ⁊ similitudinē nostrā. In h' q' dicit: Fa- ciamus pluralit': ostēdit pluralitas psonarū. S; p h' q' dicit imaginē singularit': ostēdit vnitatē essentiē. Et hāc expositiōe affirmat mḡ auctoritate Aug'. q' habet in littera. Et hoc idem probat magister auctoritatibus no- ui testamēti que patent in textu. Et tantū in speciali.

Incipit ostēdere quomodo per creaturam potuerit cognosci crea- tor. Capitulū I

Apostolus nā- q; ait: q' inuisibilia dei a creatu- ra mūdi/p ea que facta sūt in- tellecta spiciunt: sempiterna quoq; virtus eius et diuinitas. Per creatu- ram mūdi intelligit' homo: ppter excellen- tiā q' excellit inter alias creaturas: v' ppter pueniētiā quā habet cū omī creatura. Hō g' inuisibilia dei intellectu mētis spicere po- tuit/vel etiā cōspexit/p ea q' facta sūt. i. p cre- aturas visibiles vel inuisibiles. A duobus

Michee. 5. a. Gen. 1. a. Ps. 138. b. Sap. 1. b. Esa. 61. a. Habacuk. 3. Sm. 70. Esa. 6. b. Mat. vl. d. Ambrosius Jo. 10. f. Esa. 54. Sal. 4. a. Rom. 8. b. Rom. 11. d. Aug. de trini. li. 2. ca. 6.

Distinctio III habet. 5. ca. cū .5. eozū. De trinitate ⁊ vnitatis fm q' credita parit' onē intelligit. Rom. 1. c.

Liber I

Capitulum II

em iuuabat: scz a natura que rational erat: z ab opib' a deo factis: vt manifestaret ho mini veritas. Ideo qz apls dixit: qz deus re uelauit illis: scz du fecit opera: in quib' arti ficis aliquatenus relucet indicium.

Prima ratio vel modus quod po tuit cognosci deus.

Na sicut ait Ambrosius.

Et de q natura inuisibil est/etia a visibili bus posset scri: op' fecit qd opificē visibili tate sui manifestauit/vt p certū incertū pos set scri: et ille de oim esse crederet/ qd fecit qd ab hoie impossibile est fieri. Potuerūt g cognoscere: siue cognouerūt vltra oem cre aturā esse illū qui ea fecit: que nulla creatu rarū facere vel destruere valet. Accedat q/ cūqz vis creatura: z faciat tale celū et terrā: et dicā/qz de' ē. Sed qz nulla creatura talia facere valet: pstat sup oem creaturā esse illū qui ea fecit: ac p hoc illū esse deū humana mens cognoscere potuit.

Secūda ratio qua potuit cogno sci: vel modus quo nouerunt.

Alio etiā mō dei veritatē

ductu rōnis cognoscere potuerunt/vel etiā cognouerūt. Ut em Aug' ait in. viij. de ci uil. dei. Viderunt summi philosophi nullū corpus esse deū: z ideo cuncta corpa trāscē derunt querētes deū. Viderunt etiā quic quid mutabile ē nō esse summū deū oimqz principiū: z ideo oem aiām mutabilesqz spi rit' trāscēderūt. Deinde viderūt omne quod mutabile est/nō posse esse nisi ab illo q incō mutabiliter et simpliciter est. Intellexerūt g eūz oia ista fecisse: z a nullo fieri potuisse.

Tertia ratio vel modus:

Considerauerūt etiā quic quid est in substātijs/vel corpus esse vel spi ritū: meliusqz aliqd spiritū esse qz corp': sed longe meliorē qui spiritū fecit et corpus.

Quartus modus vel ratio:

Intellexerūt etiā corpis speciē esse sensibilē: z spūs speciē intelligibi lē: et intelligibilē speciē sensibili p'ulerunt. Sensibilia dicim' q visu tactuqz corpis sen tiri queūt. Intelligibilia/q' spectu mentis p'it intelligi. Cū g in eoz' spectu et corp' et anim' magis minusqz speciosa essent: si aut oi speciē carere possent/oino nulla essēt: vi derūt esse aliqd quo illa speciosa facta sūt: vbi ē pma z incōmutabil' species: ideoqz in cōpabil'. Et illud esse rez' pncipiū rectissime crediderūt/qd factū nō esset: z ex quo cūcta

Aug. in. 8. li. Sci. del. 6. a

Aug. vbi s. b

Idē vbi s.

facta essēt. Ecce tot modis potuit cognosci veritas dei. Cū g de' vna sit z simplex essen tia: q ex nulla diuersitate p'itū v' accidētū cōsistit: pluralit' tñ dic' apls: Inuisibilia dei qz plurib' modis cogscit' veritas dei p ea q facta sūt. Ex ppetuitate nāqz creaturarū in telligūt p' ditor' etern': ex magnitudine crea turarū oipotēs: ex ordine z dispositiōe sapi ens: ex gubernatiōe bonus. Hec aut oia ad vnitatē deitatis pertinet monstrandā.

Magnitudo patri: dispositio filio: guber natio appropriat' spūscō.

Quomodo in creaturā apparet vestigiū trinitatis. Capitulum II f

Nunc restat ostende.

re vtrum per ea que facta sunt/ali quod trinitatis indicium vel exigu um haberi potuerit. De h' Aug' i libro. vj. d tri. ait. Oportet vt creatorē p ea q facta sūt intellectu p'piciētes/trinitatē intelligam'. Hui' em trinitat' vestigiū i creaturis apa ret. Hec em q arte diuina facta sūt: z vnita tē qndā in se ostēdūt/ z speciē z ordinē. Nā qd qz hoz' creator et vnū aliqd ē/ sicut sunt naturē corpōz' z ingenia aiāz: z aliq' specie formatū: sic sūt figure v' q'itates corpōz/ ac doctrie v' artes aiāz: z ordinē aliqūe pe tit aut tenet: sic sūt pōdera v' collocatiōes corpōz' z amores v' delectatiōes aiāz. Et ita i creaturā p'licet vestigiū trinitat'. In il la em trinitate sūma origo ē oim rez' et pfe ctissima pulchritudo/et beatissima delecta tio. Sūma aut origo (vt Aug' oñdit i li. de vera religiōe) intelligit' de' p' a q sunt oia: a q fili' et spūscūs. Perfectissima pulchri tudo intelligit' fili' .s. veritas p'ris nulla ex p te ei dissilis: que cū ipso z i ipso patre venera mur: q forma ē oim q ab initio facta sunt/ z ad vnū referunt. Que tñ oia nec fierēt a pa tre p filiū: neqz suis finib' salua essēt/ nisi de' sūme bon' eēt: q z nulli naturē q ab illo bo na eēt/ iuidit: z vt i bono ipso maneret/ alia qntū vellet: alia quātū posset/ dedit. Que bonitas itelligit' spūscūs: q ē donū p'ris z filij: qre ipm donū dei cū patre et filio eque incōmutabile colere z tenere nos conuenit. Per p'iderationē itaqz creaturaz vni' sub stātie trinitatē itelligim'. .s. vnū deū patrē/ a quo sum': z filiū/ p que sum': z spūscū/ i q sum': scz pncipiū ad qd recurrim': et formā quā seq'mur: z gratiā q recōciamur: vnū. .s. q auctore p' diti sum': et similitudinē ei' p quā ad vnitatē reformamur: z pacē q vniti ad herem'. .s. deū q dixit: fiat: et verbū p qd fa ctū est omne qd substātiālit' et naturalit' ē: et donū benignitatis eius: qua placuit qd ab eo p verbū factū est: et recōciliatū ē auctori

Rom. i. c.

Add. Deni ci de vna.

Aug. de tri. 6. ca. 10. a. b.

Aug. de ve religiōe. ca. 4 et ca. 55. d.

Sch. 1. d.

Distinctio III Capitulum III Fol. 6

vt nō interiret. Ecce ostensū est qualiter in creaturā aliq̄ten^o imago trinitatis indicat. Nō em̄ p̄ creaturā cōtēplationē sufficiēs noticia trinitatē pōt h̄ri vel potuit sine docturā v̄l interioris inspiratiōis reuelatiōe.

Ad d. Henri/ ci de v̄tima.

Quattuor modis cognoscit̄ deus: intus p̄ inspirationē: per rationē: p̄ creaturā contemplationē: extra per doctrinā.

Ubi illi antiq̄ philosophi quasi p̄ v̄mbra z de longinquo viderūt veritatē/deficiēs in cōtuitu trinitatis/vt magi pharaonis in tertio signo. Adiuuamur tamē in fide inuisibiliū per ea quę facta sunt.

Quomō in anima sit imago trinitatis. **Capitulum III**

Nunc vero ad eā iā p̄uenim^o disputationē: vbi in mēte hūana q̄ nouit deū/ vel pōt nosse: trinitatē/ imaginē repiam^o. Ut em̄ ait Aug^o in. xiiij. li. de trini. Licet humana mēs nō sit ei^o nature cui^o de^o ē: imago tñ illi^o quo nihil meli^o est: ibi querēda z inueniēda ē/ quo natura nostra nil habet meli^o. i. i. mēte. In ipsa etiā mēte anteq̄ sit p̄iceps dei/ ei^o imago reperit̄: et si em̄ amissa dei participatiōe defoz mis sit: imago dei tñ p̄manet. Eo em̄ ipso imago dei ē mēs/ quo capax ei^o ē: eiusq̄ p̄iceps esse pōt. Itā q̄ i ea trinitatē q̄ de^o est inq̄ ram^o. Ecce em̄ mēs meminit sui: intelligit se: diligit se. Hoc si cernim^o/cernim^o trinitatē: nondū quidē deū/ sed imaginē dei. Hic em̄ quedā apparet trinitas: memorię/intelligētię z amoris. Hęc q̄ tria potissimū tractem^o memoriā/intelligētiā/voluntatē. Hęc q̄ tria (vt Aug^o ait i li. x. de tri.) nō sūt tres vite/ s̄ vna vita: nec tres mētes/ s̄ vna mēs/vna essentia. Memoria vero dicit̄ ad aliqd̄: et intelligētia z volūtas siue dilectio s̄ ad aliqd̄ dicit̄: vita vero dicit̄ ad seipsā/ z mēs/ z eētia. Hęc ergo tria eo vnū sūt quo vna vita/vna mēs/vna essentia: z quicqd̄ aliud ad seipsa singula dicunt̄/ etiā simul: nō pluraliter/ sed singulariter dicunt̄. Ea vero tria sunt quo ad se inuicē referuntur.

Trina ostendit̄ sic in aia que elatine dicitur/ ut equalia v̄nt. s. memoriā/ intelligētiā/ z amoris. Hęc q̄ tria potissimū tractem^o memoriā/intelligētiā/voluntatē. Hęc q̄ tria (vt Aug^o ait i li. x. de tri.) nō sūt tres vite/ s̄ vna vita: nec tres mētes/ s̄ vna mēs/vna essentia. Memoria vero dicit̄ ad aliqd̄: et intelligētia z volūtas siue dilectio s̄ ad aliqd̄ dicit̄: vita vero dicit̄ ad seipsā/ z mēs/ z eētia. Hęc ergo tria eo vnū sūt quo vna vita/vna mēs/vna essentia: z quicqd̄ aliud ad seipsa singula dicunt̄/ etiā simul: nō pluraliter/ sed singulariter dicunt̄. Ea vero tria sunt quo ad se inuicē referuntur.

Subtilissima z congrua similitudo.

Quomodo equalia sint: qz capiuntur a singulis omnia et tota. **h**

Aug. vbi. s. d. hic ostendit̄ qd̄ iō omnia a singulis capiuntur.

Equalia etiā sunt: nō solū singula singulis/ sed etiā singula omnibus: alioquin nō se inuicē caperent: se aut̄ inuicē capiunt. Capiunt em̄ z a singulis singula/ z a singulis oia. Memini em̄ me habere memoriā z intelligētiā z voluntatē: et intelligo me intelligere et velle atq̄ meminisse: et volo me velle/ z meminisse/ et intelligere.

Quomodo tota illa tria memoria capiat.

Totāqz meā memoriā z intelligentiā z volūtatē simul memini. Qd̄ em̄ memorię meę nō memini: illud nō est in memoria mea: nihil aut̄ tā in memoria ē/ q̄ ipsa memoria. Totā q̄ memini. Itē qd̄ in telligo/ itelligere me scio: z scio me velle qd̄ qd̄ volo: qd̄ aut̄ scio memini. Totā q̄ in telligentiā/ totāqz voluntatē meā memini.

Aug. vbi. s. d.

Quomodo illa tria tota capiat intelligentiā.

Aug. ibidem.

Sic cū hec tria intelligo tota sit̄ itelligo: neqz em̄ qd̄qz intelligibiliū est qd̄ nō intelligā/ nisi qd̄ ignoro. Qd̄ autē ignoro/ nec memini/ nec volo. Quicqd̄ q̄ in telligibiliū nō intelligo: cōsequēter etiā nec memini/ nec volo. Quicquid ergo intelligibiliū memini et volo/ cōsequēter intelligo.

Quō illa tota capiat volūtas. **l**

Ibidem.

Volūtas etiā mea totā in telligētiā/ totāqz meā memoriā capit: dū vtor toto eo qd̄ intelligo z memini. Cū itaqz inuicē a singulis/ et oia z tota capiant̄: eāqz lia sunt tota singula totū singulū: et tota singula simul omnib^o totis: et hec tria vnū/vna vita/vna mēs/vna essentia. Ecce illi^o sūme vnitatē atqz trinitatis: vbi vna ē essentia et tres p̄sone: imago est hūana mēs/ licet ipar. Mēs aut̄ hic p̄ animo ipso accipit̄: vbi ē illa imago trinitatē. Proprie vero mēs dicit̄ (vt ait Aug^o) nō ipa aia: sed qd̄ in ea est excellentius: qualiter sepe accipit̄. Illud etiā sciendū est: qd̄ memoria nō solū est absentiiū et p̄teritorū/ sed etiā p̄sentiū: vt ait Aug^o in xiiij. li. de tri. alioquin nō se caperet.

Mēs proprie quid dicatur

Ca. ii. a.

Ex quo sensu illa tria dicantur eē vnū et vna essentia queritur. **m**

Hic attendendū est diligēter: ex quo sensu accipiendū sit qd̄ supra dixit illa tria. s. memoriā/intelligētiā et volūtatē esse vnū/vnā mentē/ vnā essentiā: qd̄ vtiqz nō videtur esse verū iuxta p̄prietatē sermonis. Mens em̄. i. spūs rationalis/ essentia est spūalis z incorporea. Illa vero tria naturales p̄prietates seu vires sunt ipsius mētis: z a se inuicē differunt: qz memoria nō est intelligentiā vel voluntas: nec intelligentiā voluntas siue amor.

Dubium.

Quod etiam ad se inuicem dicuntur relative. **n**

Et hec tria etiā ad seipsa referunt̄: vt ait Aug^o i. ix. li. de tri. Mens em̄ amare seipsā v̄l meminisse nō pōt/ nisi etiā noverit se: Nā quō amat vel memit qd̄ nescit,

Aug. de tri. li. 9. ca. 3. a.

Liber I Capitululum III et V

Magister **A**iro itaq; mō tria ista insepabilia sūt a se ipsis: z tñ corū singulū z simul omnia vna ef sentia est: cū et relatiue dicant ad inuicē.

Dic apitur quod supra querebatur. s. quō hec tria dicāt vñū.

Solutio dubij **S**ed iam videndū est: quō

hec tria dicant vna substātia. Ideo: qz. s. in ipsa aia vel mēte substātaliter existūt: nō sicut accidētia i subiectis q̄ p̄nt adesse v̄ abesse. **Uñ Aug^o** i. ix. li. de trini. ait. Admone mur si v̄cūq; videre possum⁹ hec in aīo existere substātaliter: nō tāq; i subiecto v̄t color in corpe: qz et si relatiue dicunt ad inuicem: singula tñ substātaliter sūt i substātia sua.

Magister **A**ug. de tri. li. 9. ca. 4. b. **E**cce ex quo sensu illa tria dicāt esse vñū/vel vna substātia. **Q**ue tria (vt Aug^o ait i. xv. li. d. tri.) i mēte naturaliter diuinit⁹ instituta/quisq; viuaciter p̄spicit: et q̄ magnū sit in ea: vñ pōt etiā sempiterna imutabilisq; natura recoli/ p̄spici/ p̄cupisci: remini scitur em̄ per memoriā: intuet̄ p̄ intelligentiā: amplectitur p̄ dilectionē: p̄fecto reperit illius summe trinitatis imaginē.

Qz in illa similitudine est dissimilitudo. **Capitululum III p**

Uerūtamē caueat: ne hanc imaginē ab eadē trinitate factā ita ei cōparet/ vt omnino existimet similitudine: sed potius in qualicūq; ista similitudine magnā quoq; dissimilitudinē cernat.

Prima dissimilitudo.

Quod breuiter oñdi pōt.

hō vnus p̄ ista tria meminit/ intelligit/ diligit: qui nec memoria ē/ nec intelligentia/ nec dilectio: sed hec habet. **Uñ** q̄ hō ē q̄ habet hec tria: nō ipse ē hec tria. **I**n illi⁹ vero summa simplicitate nature q̄ de⁹ est: quis vnus sit de⁹/ tñ tres p̄sonę sunt: pater z fili⁹ z spūs sanctus: z hec tres p̄sonę sunt vnus de⁹. **A**liud ē itaq; trinitas res ipsa: aliud imago trinitatis in re alia: p̄pter quā imaginē etiā illud in quo sunt hec tria/ imago dicit̄. s. hō.

De p̄pter illa tria homo dicitur imago.

Sicut imago dicit̄ z tabula z pictura q̄ est in ea: sed tabula noiē imaginis appellatur p̄pter picturā quę est in ea.

Altera dissimilitudo.

Rursus ista imago que ē hō habēs illa tria/ vna p̄sona ē: illa vero trinitas nō vna p̄sona ē/ sed tres p̄sonę: p̄ fili⁹ z fili⁹ patr⁹/ et spūs patr⁹ et fili⁹. **I**taq; in ista imagine trinitat⁹ nō hec tria vn⁹ hō/ s. vni⁹ hoīs sūt. **I**n illa vero sūma trinitate cuius hec imago ē: nō vni⁹ dei sūt illa tria/ s. vnus de⁹: z tres sūt ille p̄sonę/ nō vna p̄sona. **I**lla

em̄ tria nō hō sunt/ sed hoīs sunt: vel i hoīe sūt. **S**ed nūquid possumus dicere trinitatē sic esse i deo/ vt aliqd̄ dei sit: nec ip̄a sit de⁹? **A**bsit vt hoc credam⁹. **D**icam⁹ ergo i mēte nra imaginē trinitatis: s. exiguā et q̄lēcūq; esse: q̄ summe trinitatis ita gerit similitudinē: vt ex maxima parte sit dissimilis. **S**ciendū vero est/ qz hec trinitas mētis (vt ait Aug^o in. xiiij. lib. de tri. nō p̄pterea tñ imago dei est: qz sui meminerit mēs: et intelligit ac diligit se: s. qz potest etiā meminisse/ z intelligere z amare illū a quo facta est.

Alia assignatio trinitat⁹ in anima scz mēs/ noticia/ amor. **Ca. V s**

Potest etiā alio modo alijsq; noīb⁹ distingui trinitas i aia q̄ est imago illi⁹ sume et ineffabilis trinitatis. **U**ñ ait Aug^o in. ix. li. de trini. Mens z noticia ei⁹ et amor tria quedā sūt. **M**ens em̄ nouit se et amat se: nec amare se pōt/ nisi etiā nouerit se. **D**uo q̄dā sūt mēs z noticia ei⁹. **I**tē duo quedā sūt mēs et amor eius. **C**ū ergo se nouit mens et amat se/ manet trinitas. s. mēs/ amor z noticia. **M**ēs autē hic accipit̄ nō pro aia/ sed pro eo qd̄ i aia excellētius est. **H**ęc autē tria cum sint distincta a se inuicē/ dicunt̄ tamē esse vñū: quia in animo substātaliter existunt.

Quō mēs vice patr⁹/ noticia filij amor spūs sanctus accipitur.

Et est ipsa mēs quasi patres: z noticia ei⁹ quasi proles ei⁹. **M**ens enī cū se cognoscit/ noticia sui gignit: z est sola patres sue noticię. **T**ertius est amor/ qui de ipsa mēte z noticia procedit: dū mens cognoscit se z diligit se. **N**ō enī posset se diligeren/ nisi cognosceret se. **A**mat etiā placitam prole. i. noticiā suam: et ita amor quidā cōplexus est parentis et prolis.

Qz non est minor mente noticia nec amor vtroq;.

Nec est minor proles parente: dū tantā se nouit mēs quāta est: nec minor est amor parente et prole. i. mente et noticia: dū tantū se diligit mens quantum se nouit et quanta est.

Qz hec tria in seipsis sunt: **S**unt etiā hec singula in seipsis: quia et mens amans in amore est: et amor in amātis noticia: z noticia in mente noscente est. **E**cce in his tribus qualecūq; vestigiū trinitatis apparet.

Quomodo mēs per ista proficit ad intelligendum deum.

Mēs itaqz ratiōalis cōsi-
derās hec tria: z illā vnā essentiā in qua ista
sunt: extēdit se ad p̄tentionē creatoris:
z videt vnitatē in trinitate: z trinitatē i vni-
tate. Intelligit em̄ vnū deū esse: vnā essen-
tiā/vnū p̄ncipiū. Intelligit em̄: qz si duo es-
sent: vel vterqz insufficiēs eēt: vel alter sup-
flueret: qz si aliqd̄ deesset vni qd̄ haberet al-
ter: nō esset ibi sūma p̄fectio. Si vero nihil
vni deesset qd̄ haberet alter: cū i vno essent
om̄ia: alter supflueret. Intellexit ḡ vnū esse
deū om̄i auctorē: z vidit qz absqz sapientia
nō sit quasi res fatua: z ideo itellexit eū ha-
bere sapiētā que ab ipso genita ē: z qz sapi-
entiā suā diligit/itellexit etiā ibi eē amorē.

¶ Dic de sūma trinitatē vnitatē. 3
¶ Quapropter iuxta istā cō-

siderationē (vt ait Aug^o in ix. li. de tri.) cre-
damus patrē z filiū et spūm sanctū vnū esse
deū/vniuerse creature cōditōrē z rectorē:
nec patrē esse filiū: nec spūm sanctū vel patrē
esse vel filiū/sed trinitatē relatarū adinuicē
psonarū. Et em̄ ait ipse i li. de fide ad Petrū.
Vna est natura siue essentia patris z filij et
spūssacti/nō vna p̄sona. Si em̄ sic esset vna
p̄sona sicut est vna substantia patris z filij et
spūssacti: veraciter trinitas nō diceret. Rur-
sus quidē trinitas esset vera: sed vn^o de^o tri-
nitas ipsa nō esset: si quēadmodū pater z fi-
li^o z spūssanct^o p̄sonarū sūt abinuicē p̄prietate
distincti: sic fuissent q̄z naturarū diuersi-
tate discreti. Fides autē patriarcharū/pphe-
tarū atqz ap̄loz: vnū deū p̄dicat trinitatē eē.
In illa ergo sancta trinitate vn^o ē de^o pater
qui solus essentialiter de seipso filiū vnū ge-
nuit: z vn^o filius ē qui de vno patre solus es-
sentialiter natus: z vnus spūssanct^o/qui so-
lus eēntialiter a patre filioqz procedit. Hoc
autē totū nō potest vna p̄sona: id est gigne-
re se: z nasci de se: z procedere de se. Et em̄
ait Aug^o i. j. libro de trinitate. Nulla res est
que seipsam gignat vt sit.

¶ **I**sta est distinctio tertia huius p̄mi libri: i qua
m̄gr̄ om̄ia i p̄cedēti distinctiōe p̄sonarū
trinitate z essentia vnitatē p̄ scripturas: ostendit hoc idē p̄
rōnes z creaturas. Et circa hoc quattuor facit. P̄mo
em̄ ostēdit p̄ rōnes naturales diuine/essentie vnitatē. Se-
cūdo inq̄rit p̄ silitudinē vestigiū diuinaz p̄sonaz plura-
litate. Tertio ostēdit vtrūqz p̄ assilatiōē imaginis mēt̄
create. Quarto māifestat oēs assilatiōes creaturaz ad
deū p̄ insufficiētā z ineq̄litate. P̄mū facit a p̄ncipio
distinctiōis vsqz ibi: Nūc restat ostēdere. Secūm facit ab
inde vsqz ibi: Nūc nō ad eā. Tertiu^o nō subsūgit ab in-
de vsqz ibi: Verūtū caueat ne hāc imaginē. Quartū nō
facit ab illo vsqz ad finē hui^o distinctiōis. Et hec ē sūma
m̄gr̄ huius distinctiōis i generalit̄. In speciali sūma ma-
gistr̄ i hac distinctiōe stat i q̄ttuor p̄positiōibus: quarū
p̄ma est hec. Vnitās diuine essentie pōt p̄ rōnes natura-
les quodāmodo indagari. Ista p̄positiō p̄bat p̄mo au-
toritate ap̄li dicentis. Quia inuisibilia dei a creatura mū-
di p̄ ea q̄ facta sunt/inlecta cōspiciunt. Et exponit q̄

p̄ creaturā mūdi notat hōsem/ p̄pter nature dignitatē z
cōuenientā quā habet cū oi creatura. An p̄ponit q̄ hō
auxilio natural̄ rōnis/ z inspectiōe creaturaz in cogniti-
ōe dei puenire pōt. Secūdo p̄bat vnitatē diuine essentie
quattuor rōnibus: quaz p̄ma sic formari pōt. Quicū-
qz fecit qd̄ nulla creatura facere pōt/ ille est potētissim^o:
sed q̄ fecit celū z terrā/ ex nihilo fecit: qd̄ nulla creatura
facere pōt: ille igit̄ est potētissim^o. Sed null^o fecit celū et
terrā ex nihilo nisi solus de^o: igit̄ solus de^o est potētissi-
mus. Hāc rōnē cōfirmat m̄gr̄ auctoritate Amb. dicētis:
Deus q̄ natura inuisibilis est: vt etiā a visibilib^o posset sci-
ri: opus fecit qd̄ opificem visibilitate sui manifestauit.
Abi i p̄mo caplo hui^o distinctiōis intellectū rōnis p̄di-
cre apte explicat. Secūda rō. Qui fecit oīa mutabilia imu-
tabilissim^o: ē: s; q̄ fecit corpa et spūs mutabiles/ ille fecit
oīa mutabilia: igit̄ ille imutabilissim^o. S; ex q̄ null^o fe-
cit nisi de^o: sequit̄ q̄ solus deus sit imutabilissim^o. Ista
rōnē cōfirmat m̄gr̄ auctoritate b̄ti Aug^o. i li. de ciuit. dei
dicēt. Viderūt sumi p̄bi nullū corpus esse deū: ideo cū/
cra corpa trāscenderūt q̄rentes deū. Viderūt etiā nullū
mutabile posse esse sūmū bonū/ oīm qz p̄ncipiū: s; qd̄li-
bet tale oportet eē ab alio. Tertia rō format sic. Qui fe-
cit oīa bona z meliora/ optim^o: ē: s; q̄ fecit oīa spūalia et
corpalia est h̄mōi: igit̄ ille ē optim^o: s; null^o fecit ea nisi
solus de^o: sequit̄ q̄ ipse solus deus sit optimus. Hāc
rōnē m̄gr̄ cōfirmat ex p̄p̄rijs in tertio caplo distinctiōis.
Quarta rō est. Qui fecit oīa pulchra z pulchriora/ pul-
cherrimus ē ipse: s; q̄ fecit oīa corpalia z spūalia ē h̄mōi
igit̄ ille ē pulcherrim^o. S; null^o fecit nisi solus deus:
igit̄ solus deus est pulcherrimus. Hāc rōnē ponit m̄gr̄
fūdamētali i q̄rto caplo hui^o distinctiōis. Et ex his q̄
tuor rōnibus m̄gr̄ nitit̄ arguere z p̄bare vnitatē diuine
essentie: qd̄ pater sic. Hāc ipse q̄ttuor rōnes deū esse p̄clu-
dit potētissimū/ imutabilissimū/ optimū z pulcherrī-
mū: s; ipossibile ē q̄ sint plures potētissimi vel plures
imutabilissimi: optimi aut pulcherrimi q̄ sol^o deus: qz
si essent duo tales: vnus esset supfluus/ z alī diminutus
quoz vtrūqz ē incōueniēs. Relinquit igit̄ ex his rōnī-
bus: q̄ nō sit nisi vn^o deus: z p̄ oīs p̄ma p̄positiō vera.
¶ Secūda p̄positiō ē hec. Trinitas diuinaz p̄sonarū pōt
p̄ vestigiales silitudines a nob̄ q̄dāmodo inuestigari.
Hāc p̄positiōnē ponit m̄gr̄ snialit̄ i. v. ca. hui^o distincti-
ōis: vbi trāsumit dictū Aug^o. vj. de tri. dicēt. P̄por-
tet vt creatorē p̄ ea q̄ facta sūt intellectu aspiciētēs itelli-
gam^o: huius em̄ trinitatē vestigiū apparet. Hec em̄ q̄ ar-
te diuina facta sūt: z vnitatē q̄ndā i se ostēdit/ z specie et
ordinē: q̄ tribus p̄sonis appropianē. Hāc q̄libet hoz
creatorū z vnū aliqd̄ est: sicut sūt nature corpoz et aiaz:
z aliq̄ specie format̄: sic sūt figure et q̄litates corpoz: et
doctrinae ac artes aiaz. Et ordinē aliq̄nē petir̄ z tener̄: si-
cut sūt p̄dēra/ collocatiōes corpoz: z amores vel dele-
ctatiōes aiaz. Hec autē tria tribus p̄sonis appropianē: z
ita i creatur^o relucet vestigiū trinitatē. Ex q̄bus patet p̄-
dicta p̄positiōnē esse verā. Subdit: q̄ p̄ creaturaz cog-
nitiōnē sufficiēs trinitatis cognitio h̄i nō pōt/ sine inte-
terioris inspiratiōis reuelatione. ¶ Tertia p̄positiō est
hec. Diuine essentie vnitatē ac p̄sonaz trinitatē p̄ ima-
ginē create mēt̄is possum^o exp̄sse p̄tēplari. Que p̄bat
sic. Quicūqz p̄it i imagine create cognoscit/ illa etiā de
imagine icreata p̄it ductu lumis rōnis natural̄ specula-
ri. Sed i mente n̄ra inq̄tū est imago deitar^o: possumus
cognoscere q̄dāmodo vnitatē i trinitate/ ac trinitatē in
vnitatē: igit̄ i mētē nōstra possumus exp̄sse p̄tēplari tri-
nitatē i vnitatē/ z eōcū so: vt dicit p̄positiō. Tenet ar-
gumētū z maior. S; minorē p̄bat m̄gr̄ diffusē sic dicēs.
Sicut i deo est diuina essentia z tres p̄sone in se distin-
cte: z sicut iste tres p̄sone distinguunt̄ fm̄ varias coz. p̄
cessiōes: qz p̄ itelligēdo se format̄ x̄bū: z sic p̄ modū itel-
lectus p̄ducit filiū. P̄bat autē cū filio diligendo seipso
mutuo p̄ modū volūtāt̄ simul spirāt spūssctū. Ita etiā
mēs n̄ra cū seipsā actualit̄ itelligit/ ex memoria p̄ducit
intellectū: z tandē ex memoria et intellectu p̄ducit volū-
tatē. Et sic p̄sone diuine in se sūt eāles: ita q̄ vna nō est
minus q̄ oēs: neqz oēs sūt mag^o q̄ vna: sic q̄libet hoz
potentia z caput oēs tres: z oēs tres capiunt vnāquāqz
ipsaz: z sic sūt silitibus: z sic p̄positiō vera. ¶ Quarta p̄-

Aug. de trini. li. 9. ca. 1. a

Aug. de fi. ad Petrū. ca. 1. a

Aug. de trini. li. 1. ca. 1. a

Additio Hēri ci Sorichem.

Liber I Capitulum I et II

positio est hec. **Q** nulla imago trinitatis create est sine magna dissimilitudine trinitatis icreate repfitata. Et pbat sic. In qcuq; e real differetia cu notabili dissimilitudine: Int ea no pot esse similitudo sine magna deformitate. Sed Int oem imaginem trinitatis create / trinitate icreatam e real differetia cu notabili dissimilitudine: igit Int ea non pot esse dissimilitudo sine magna deformitate: p qis vna no pot esse alteri? adeq; repfitatiua: vt asserit ppositio pbada. Tenet argumentu etia maior ppositio. Sed minor e ponit mgr in textu: assignas duas diuersitates In qbus trinitas creata differt a trinitate icreata: quap pma est: q; deus trinitas q e p / filius r spussctus: cui ho fm has tres psonas assimilaf p tres vires aie sue: cuius modi sut memoria / intellectus et volutas: ille tres plone sut vn' deus essentialis: r ecouerso vn' deus e iste tres p / sone: s; ho q p istas tres vires aie imago dei d: no e iste tres potetie: s; d: eas h're: cuiusmodi de trinitas e tres plone. Sed a dissimilitudo e. s. q; pater r filius r spussctus sut tres plone: sed memoria / intellectus / volutas no sut plone: sed bu sunt tres potetie vnus plone: igit rē.

Hic queritur / vtru cōcedēdū sit q deus se genuerit **Capitulū I a**

*Distictio. IIII
habet tria ca.
cum cor. 5.
De cōpatione
generationis
ad terminū ef
fentialē r con
cretū: qualis ē
hoc nomē de.*

Queritur que

Nisto sat necessaria. **C**ōstat em et irrefragabil' ver' ē: q; deus pater genuit filiū. **I**deo queritur: vtru cōcedendū sit q; deus genuit deū. **S**i em deus genuit deū: videt q; aut se deū aut aliū deū genuerit. **S**i xō aliū deū genuit: no est tm vn' deus. **S**i aut seipsū deū genuit: aliqua res seipsā genuit. **A**d qd respōdētes dicim': sane r catholice pcedi / q; vn' deū genuit: r q; deus deū genuit: q; de' pater deū filiū genuit. **I**n simbolo q; scriptū est. **L**umē de lumine / deū verū de deo vero. **Q**d vero addit: g; genuit se deū / vel alium deū: neutru cōcedendū esse dicim'. **Q** aliū deū no genuit / manifestū est: q; vn' tm de' est. **Q** autē seipsū no genuit: ostēdit **A**ug' in. j. li. de tri. dicēs: **Q**ui putāt eius potētie esse deū / vt seipm ipse genuerit: eo plus errant: q; no solū deus ita no est: sed nec spiritalis neq; corpal creatura. **N**ulla em res est que seipm gignat vt sit: r ideo no est credendū vel dicendū q; deus genuit se.

Solutio

Aug. de tri. li. i. ca. 1. a.

Alia questio de eodem. **b**

Sed adhuc opponūt gar ruli. ratio cinatores / dicētes: **S**i de' pater genuit deū: aut genuit deū q; est deus pater: aut deū qui no ē de' pater. **S**i genuit deū q; no ē pater: ergo de' ē qui no est de' pater: no ergo vnus tm deus ē. **S**i vero genuit deū q; est deus pater: g; genuit seipm. **A**d qd rīdemus / determinātes istā ppositionē: qua sic pponūt. **S**i de' pater genuit deū: aut deū q; est de' pater: aut deū q; no est deus pater. **H**oc em sane r prauē intelligi pot: r ideo rīdendū est ita. **D**eus pf genuit deū qui ē ipse pater. **H**oc dicim' esse falsū: r pcedim' alterā. s.

Responsio.

genuit deū qui no ē pater: nec tm genuit aliter deū: nec ille qui genit' / ē alius de' q; pater / sed vn' deus cū patre. **S**i vero addit: genuit deū qui no ē deus pater: hic distingui mus: q; duplr pot intelligi. **G**enuit deū qui no est deus pater. s. deū filiū: q; filius no ē pf qui deus est: hic sensus verus ē. **S**i vero intelligat sic: genuit deū qui no ē de' pater: id est / qui no est deus qui pater est: hic sensus falsus est. **U**nus em et idē deus est pater et filius r spussanctus / r ecouerso: pater r filius r spussanctus vnus est deus.

Opinio quorundā: dicentiū tres psonas esse vnū deū / vnā substātiā / sed no ecouerso: scz vnū deū et vnā substātiā eē tres psonas. **C**a. II c

Quidā tm veritatis ad

Querfarij pcedūt patrē r filiū r spm sanctū / siue tres psonas esse vnum deū / vnā substātiā: sed tm nolunt cōcedere vnū deū / siue vnā substātiā esse tres psonas: dicētes diuinā substātiā pdicari de tribus psonis: no tres psonas d substātiā diuinā. **F**ides aut catholica tenet ac predicat: r tres psonas esse vnū deū / vnā substātiā / siue essentiā / siue naturā diuinā: r vnū deū siue eēntiā diuinā esse tres psonas. **U**n Aug. in. j. li. de tri. ita ait. **R**ecte ipse de' trinitas intelligit / beat' solus r potēs. **E**cce q; exp' se dixit: ipse de' trinitas: vt ostēderet r ipm deū esse trinitatē / r trinitatē ipm deū. **I**tem in eodē. **I**n xbis inqt ill' apli quib' de aduētu christi agēs / dicit. **Q**uē ostēdit beat' r solus potēs / rex regū r dñs dñantiū: qui solus habet imortalitatē rē. nec pater proprie nominat' ē / nec fili' / nec spussanct' / sed beat' et solus r potēs. i. vn' solus de' verus q; ē ipsa trinitas. **E**cce r hic apte dicit / vnū solū verum deū esse ipsā trinitatē: r si vnus de' trinitas est: ergo vn' deus est tres plone. **I**tē in libro. v. de tri. **N**ō tres deos / sed vnū deum dicimus esse ipsā pstantissimā trinitatē. **I**tē in libro de fide ad **P**etrū in expositio / ne symboli. **S**atis est christiano rerū creatarū causam visibiliū siue inuisibiliū no nisi bonitatē credere creatoris / qui est deus verus r vnus: nullāq; esse naturā que no aut ipse sit / aut ab ipso: eūq; esse trinitatē / patrē scz r filiū r spm sanctū. **I**tē **A**ugustinus in sermone de fide. **C**redimus vnū deum vnā esse diuini nois trinitatē. **I**dē in. vj. lib. de tri. **D**icimus deū solū esse ipsam trinitatē. **E**cce his r alijs pluribus auctoritatib' euidēter ostendit / dicendū esse et credendū: q; vnus deus est trinitas: r vna substātiā tres plone: sicut ecouerso trinitas dicit eē vnus de': r tres plone dicunt esse vna substātiā.

*Induct eōs
ros auctes
gustini.
Aug. i. de t
ca. 6. b.*

Idē vbi. 5.

1. C. li. 6. a.

*Aug. 5. de t
ca. 8. a.*

*Aug. 6. de
ni. ca. 7.*

Redit ad premissam questione scilicet an deus pater se deū: an alium deū genuerit. **Capit. III**

Nunc ad pmissā questione reuertamur: ubi querebat/ an deus pater genuerit se deū/ an aliū deū: **Ad qd dicim?** neutrum fore cōcedē/ dū. **Dicit tñ Aug?** in epla ad Maximinū: qd pater se alterū genuit: his verbis: **P**ater vt haberet filiū de seipso/ nō minuit seipsum: s̄ ita genuit de se alterū se/ vt tot⁹ maneret in se: et esset i filio tātus quātus ⁊ solus. **Q**uod ita intelligi pōt. i. de se alterū a se genuit: nō vtqz alterū deū/ sed alterā psonā: vel genuit se alterū: id est genuit alterū qui hoc est quod ipse. **N**ā et si alius sit pater qz filius: nō est tñ aliud qz filius/ sed vniū.

Augustinus.

Aditio Henrici s̄ vtrima.

Nā adiectiua dicta de deo i masculino: supponit psonā: i femino notionē: i neutro xō gñe essentia. **U**n relatiuū diuersitatis pōt poni inter psonas i masculino gñe ⁊ i neutro.

Ista est quarta distinctio hui⁹ pmi libri: i qua mgr ostēdit qd vnitās essentie ⁊ trinitas psonarū i diuinis pōt inuestigari seu quinci qdāmodo ex vtriusqz testamēti scripturis: ac p vestigiū ⁊ imaginē reptas in creaturis. **I**ncipit determinare de psonarū origine ⁊ distinctiōe. **E**t quātū ad hoc p̄sens distinctio diuidit i tres ptes. **I**n quarū p̄ma determinat quādam questionē. **I**n scda opponit ⁊ determinat: ⁊ soluit obiectionē. **I**n tertia reprobat quādam contrariā opinionē. **P**rimū agit a principio distinctiōis vsqz ibi: **S**ed adhuc opponit. **S**ecm̄ xō facit abinde vsqz ibi: **Q**uidā tñ veritatis aduersarij. **T**ertiū xō subiūgit abinde vsqz ad finē distinctiōis. **E**t hec ē sentētia hui⁹ distinctiōis i generali. **I**n speciali xō sentētia magistri stat i trib⁹ p̄p̄tionibus: quax p̄ma ē hec. **D**eū seipm̄ genuisse/ vel a se aliū deū essentialiter generādo. **P**duisse: omnino ē negādū. **E**t pbat sic. **I**llud ē simpliciter apud fideles negādū: quo cōcesso sequeret idē generasse seipm̄/ vel plures esse deos: sed deū se vel a se essentialiter aliū deū genuisse est h̄mōi: igit p̄positio vera. **T**enet argumentū: ⁊ maior est euidēs. **S**ed minorē pbat mgr in littera: q̄rēs an hec sit vera: **D**eus genuit deū. **D**icit q̄ sic: qz deus p̄ter genuit deū filiū: ⁊ tñ nō sequit: q̄ genuit se deū/ vel aliū deū. **I** aliū i deitate: sed aliū in p̄sonalitate seu i p̄sona. **S**ecūda p̄positio est hec. **D**eū patrē originasse in eternitate vnicū deū filiū a se patre aliū sola p̄sonalitate/ est affirmādū. **E**t forma ratio p̄ hui⁹ conclusiōis p̄batōe sic. **I**llud ē affirmādū apud christianos quo negato sequeret in deitate plures esse deos: sed deū patrē originasse in eternitate vnicū deū filiū a se patre aliū sola p̄sonalitate est h̄mōi: q̄ hoc est affirmādū: ⁊ p̄sequēs p̄positio vera. **A**rgumentū apparet bonū: et maior est euidēs. **S**ed circa minoris probationē p̄cedit magister in littera sic: et supposita determinatione q̄stionis p̄misit: q̄ dicebat qd deus genuit deū: ⁊ tñ nec se nec aliū deū arguit. **S**i de⁹ genuit deū: aut igit de⁹ p̄ter genuit deū q̄ ē deus pater: ⁊ sic idē genuit seipm̄: aut deus p̄ter genuit deū q̄ nō ē de⁹ us pater: ⁊ sic erūt plures dī. **A**d illud magister r̄ndēdo dicit: qd ista p̄positio: **D**eus p̄ter genuit deū q̄ nō ē de⁹ us pater: duos pōt h̄re sensus. **U**nus est. **D**eus genuit deū q̄ non ē deus pater. **I** filiū q̄ non ē pater q̄ deus est. **E**t iste sensus verus ē: qz ibi nō notat alietas eēntie/ sed solū p̄sone. **A**lius autē sensus est. **D**e⁹ genuit deū qui nō est idē deus cū deo patre. **E**t sic est falsa: qz sic i ipsa de⁹ notat alietas essentie seu nature/ ad quē sequit plures esse deos: qd ē impossibile. **T**ertia p̄positio ē hec. **D**e tres p̄sone sūt vna deitas: et qz vn⁹ deus sit trinitas: ē a quolibet catholico firmissime tenendū. **E**t probat rōne

sic. **I**llud ē firmissime tenendū: quo dubitato esset i fide ⁊ sanctorū auctoritatibus hesitandū: sed tres p̄sonas esse vnā deitātē ⁊ vnū deū esse tres p̄sonas vel trinitatē est h̄mōi: igit em̄ hoc ē firmissime tenendū: vt dicit p̄positio. **A**rgumentū est bonū: ⁊ maior ē vera. **S**ed minoris euidētia ponit magister i textu: p̄ponēs quorūdam opinione dicentū: qd nomē essentialē in diuinis/ cuiusmodi est hoc nomē deus: possit p̄dicari de noīe p̄sonali/ cuiusmodi est pater: dicēdo/ pater ē deus: nō tñ ecōuerso nomen p̄sonale possit p̄dicari de noīe essentiali: dicēdo/ de⁹ est pater. **U**n cōcedebat istā: **T**res p̄sone sūt vnus deus. **S**ed negabat istā: **U**nus deus est tres p̄sone. **I**stā opinionē reprobat magister i littera dicēs: qd fm̄ fidem catholicā vtraqz istarū est vera. **E**t cōfirmat dictū suū auctoritatibus sanctorū: vt patet in littera: igit r̄.

Quic queritur/ an pater genuit diuinā essentia/ vel ipsa filiū: an essentia genuit essentia: vl ipsa nec genuit nec genita est. **Capitulū I**

Questio hec queritur: vtrū cōcedēdū sit/ qd pater genuit diuinā essentia: vl qd diuinā essentia genuit filiū: vl essentia genuit essentia: an omnino nō genuit/ nec genita ē diuinā essentia. **A**d qd catholicis tractatorib⁹ p̄sentētes/ dicim⁹: qd nec pater genuit diuinā essentia: nec diuinā essentia genuit filiū: nec diuinā essentia genuit diuinā essentia. **H**ic autē noīe essentie intelligimus diuinā naturā: q̄ cōis est trib⁹ p̄sonis/ ⁊ tota in singulis. **I**deo nō est dicēdū qd pater genuit diuinā essentia: qz si pater dicere/ tur genuisse diuinā essentia: diuinā essentia relatiue diceret ad patrē/ vel p̄ relatiuo poneret. **S**i autē relatiue diceret/ vel p̄ relatiuo poneretur: nō indicaret essentia. **U**t em̄ ait Aug⁹ in v. lib. de tri. **Q**uod relatiue dicitur/ nō indicat substantiā.

Distinctio V habet. 4. ca. cū eorum. 6. De cōpatione generationis ad terminū essentialē abstractū qui est essentia.

Responsio.

Ratio prima quare ita sit.

Aug. ca. 8a.

Secunda ratio.

Item cū deus pater sit diuinā essentia: si ei⁹ esset genitor/ esset vtrūqz genitor ei⁹ rei q̄ ipse est: ⁊ ita eadē res seipsam genuisset: qd Aug⁹ negat/ vt. s̄ ostēdimus.

Tertia ratio et potior.

Item si pater est genitor essentie diuine/ cū ipse essentia diuina sit/ ⁊ de⁹ sit: eo ergo qd generat/ ⁊ est/ ⁊ de⁹ ē. **I**ta ergo nō illud qd generat ē a patre de⁹: s̄ pater eo qd generat/ ⁊ est/ ⁊ deus est. **E**t si ita ē: nō genito gignēs/ sed gignētī genitū causa ē: vt et sit/ ⁊ de⁹ sit. **S**ili rōne pbat Aug⁹ in li. vii. de tri. **Q**d pater nō ē sapiēs sapiētia quā genuit: qz si ea sapiēs ē ea ē: hoc em̄ ē sibi esse qd sapere: qd si hoc ē sibi esse qd sapere: nō p̄ illā sapiētia quā genuit pater sapiēs est. **Q**uid em̄ aliud dicim⁹ cū dicim⁹: hoc illi ē esse qd sapere/ nisi eo est qd sapiēs est. **E**rgo qd

Aug. de tri. li. 7. ca. 1. e.

causa illi e vt sapiens sit: etiã ipsa illi causa e vt sit. Si g̃ sapia qua genuit illi causa est vt sapiens sit: et causa illi e vt sit. Sed causã p̃ri q̃ sit a patre genitã/nullo mō quisq̃ dixerit sapiãz. Quid em̃ ẽ insani? Ita g̃ si pater genuit essentiã qua ẽ: essentiã qua genuit/causa ẽ illi vt sit. Nō g̃ ipsã qua ẽ essentiã genuit. Nã in illa simplicitate (vt inq̃t Aug⁹) qz nō est aliud sapere q̃ esse: eadē ẽ ibi sapia q̃ essentiã. Ideoq̃ qd̃ de sapiētia/hoc de cēntia dicimus. Sicut g̃ nō genuit sapiã q̃ sapiēs est: ita nec essentiã qua est. Ut em̃ sapientia sapiēs est/et potētia potēs: ita et essentiã ipse est. Eadēq̃ sapiētia est et potētia q̃ essentiã. Pater itaq̃ ex p̃dictis: quia pater essentiã diuinã non genuit.

Idē vbi. s. in fine ca.

Dic aduersari videtur Aug⁹. **H**uic aut̃ videt̃ contrariū

Aug⁹ de fide et symbolo.

quod Aug⁹ ait in li. de fide et symbolo. De⁹ cū verbū genuit: id qd̃ ipse est genuit: nec d̃ n̄ hilo nec de aliqua iã facta p̃ditãq̃ materia sed de seipso id qd̃ ipse ẽ. Itē de⁹ pater q̃ verissime se idicare animis cognituris et voluit et potuit: hoc ad seipsū indicandū genuit qd̃ ẽ ipse q̃ genuit. Ecce apte dicit his v̄bis deū patrē genuisse illud qd̃ ipse ẽ. Illud aut̃ qd̃ ipse ẽ: nō est nisi diuinã essentiã: videt̃ g̃ diuinã essentiã genuisse. Ad qd̃ r̄idem⁹: illa verba sic intelligēda esse/dicētes. Pat̃ d̃ seipso genuit illud qd̃ ipse ẽ: id ẽ filiū qui ẽ illud quod pater ẽ. Nã quod pater ẽ/et filius hoc est: sed nō qui pater est/et filius hic est.

Responsio

Alias partes quēstionis exequitur. **C**apitulum II

Ita etiã nō est dicendū

q̃ diuinã essentiã genuit filiū: quia cū filius sit diuinã essentiã: iã esset fili⁹ res a qua generat̃: et ita eadē res seipsã generaret. Ita etiã dicim⁹ q̃ essentiã diuinã nō genuit essentiã. Cū em̃ vna et sūma qdã res sit diuinã essentiã: si diuinã essentiã cēntiã genuit: eadē res seipsã genuit: qd̃ omnino esse nō potest: sed pater solus genuit filiū: et a patre et filio p̃cedit sp̄s sanctus.

Quē videantur p̃dictis esse cōtraria.

Predictis aut̃ videt̃ cōtrarium esse quod dicit Aug⁹ in li. vii. de trini.

Aug⁹ de trini. li. 7. ca. 1. c.

hoc inquit est deo esse qd̃ sapere. Un̄ pat̃ et filius simul sunt vna sapiētia/ qz vna essentiã: et singillatim sapiētia de sapiētia/ sic essentiã d̃ essentiã. Ecce his verbis apte dicit Aug⁹ sapiētia de sapiētia/ et essentiã de cēntia: vbi videt̃ significare q̃ sapia sapiētia/ et essentiã genuerit essentiã. Idē i libro de fide

ad Petrū ait. Sic Ch̄stū dei filiū: id ẽ vnã ex trinitate p̃sonã deū verū crede: vt diuinitatē eius de natura patris natū esse nō dubites. Hic videt̃ dicere: q̃ natura filij sit natura de natura patris. Idē in libro. xv. de trinitate ait. Dicit̃ filius p̃siliū de cōsilio/ et voluntas de voluntate: sicut subst̄tia de subst̄tia/ sapientia de sapia. Et hic videt̃ dicere: q̃ subst̄tia sit genita de subst̄tia/ et sapia de sapia. Sed hoc ita determinam⁹: sapiētia de sapiētia/ subst̄tia de subst̄tia est: id ẽ filius q̃ ẽ sapientia/ q̃ est subst̄tia: est de patre q̃ est eadē subst̄tia et sapiētia: et filius q̃ est diuinitas/ nat⁹ ẽ de patre q̃ est natura diuina. Et vt expressius dicamus: dicim⁹ filiū sapiētia esse d̃ patre sapiētia: et dicim⁹ filiū subst̄tia esse genitū de patre et a patre subst̄tia. Quē autē ita intelligi debeat: Aug⁹ ostendit in libro vii. de trini. dicēs: Pater ipse sapiētia est: et dicit̃ filius sapiētia patris: quomodo dicit̃ lūmē patris: id est sicut lūmē de lūmine: et vterq̃ vnū lūmē: sic intelligat̃ sapiētia d̃ sapiētia: et vterq̃ vna sapiētia et vna essentiã. Itē ideo Ch̄stus dicit̃ virt⁹ et sapiētia dei: qz de patre virtute et sapiētia/ etiã ipse virt⁹ et sapiētia est: sicut ipse lūmē de patre lūmine est: et ipse fons vite est apud deū patrē fontē vite. Filius ergo sapiētia de patre sapientia est: sicut fili⁹ lūmē de patre lūmine: et deus filius de deo patre: vt et singulus sit lūmē/ et singulus deus/ et singulus sapiētia: et simul vnū lūmē/ vnus deus/ vna sapiētia. Ecce manifeste his verbis aperit Aug⁹: ex quo sensu accipiēda sint p̃dicta verba et his similia. s. cū dicit̃ subst̄tia de subst̄tia: vel subst̄tia genuit subst̄tia.

Aug⁹ ca. 20.

Determinat̃ eoz q̃ vidēt̃ contraria.

Aug⁹ de trini. li. 7. ca. 1. c.

Idē li. i. ca.

Quod videtur p̃dictę expositiōni contrarium.

Huic vero etiã id cōtrariū

videt̃ qd̃ Hylari⁹ in. iiii. li. de trini. Nihil inquit nisi natū habet filius: et geniti honoris admiratio in honore generat̃is ẽ. Cū ergo filius essentiã habeat (tota em̃ in eo est diuinã essentiã) videt̃ q̃ ipsa diuinã essentiã nata sit. Itē i. v. libro ait. Nat̄uitas dei nō potest eā ex qua p̃ucta est non tenere naturā: nec em̃ aliud q̃ deus subsistit/ q̃ nō aliud ẽ q̃ de deo subsistit. Ecce hic dicit̃ nat̄uitatē dei p̃ouectā ex natura: et ita videt̃ ex his v̄bis atq̃ p̃dictis natura dei et genita et genuisse. Qd̃ apert⁹ dicit̃ in libro. ix. de trinitate. Nos inquit vnigenitū deū in forma serui manētē: in natura dei māsisse p̃fitemur: nec vnitate forme seruilis in naturā diuine vnitate refundimus: nec rursū corpali insinuatione patrē in filio p̃dicam⁹. Sed ex eo eiusdē generis genitā naturā naturaliter in se gignē:

Hylarius

Hylarius

Hylarius De natura in forma manēs forme nature et in unitatis consensu accepti

Hylarius Explanat̃ p̃ma ba cū dicit̃

tem habuisse naturā: que i forma nature se gignētis manēs: formā nature corpāl et in/ firmitatis accepit. **N**ō em̄ defecerat dei natura ne esset: sed in se humilitatē terrene natiuitatis manēs sibi dei natura suscep/ rat: generis sui potestatē in habitu assūptę humanitatis exercēs. Ecce hic aperte dicit z naturā genuisse z naturā genitā et naturā assumpsisse naturā: qđ a plerisq; negat. Itē in eodē. Nūquid vnigenito deo cōtumelia est: patrē sibi inascibile deū esse: cū ex inascibili deo natiuitas vnigenita i naturā vnige nitā sbsistat. Ecce z h̄ dicit vnigenitā naturā.

Q natura dei nō est mutata in assumptione

Egidius de Roma.

Expositio littere. Nihil habet filiū nisi na/ tū id est nisi qđ nascēdo accepit [admiratio honoris geniti] .i. mirabil̄ honor̄ que sp̄s/ cimus in filio [in honore generātis] id est: ad honorem patris refertur. [Natiuitas dei] id est filius dei/ p nati/ uitatē habens esse nō potest eam ex qua prouecta est non tenere naturā id est necessario est eiusdē nature cū patre a quo processit. [Mos inquit vnigenitum.] Hic specialiter Hylarius tradit vnitatem filij cū patre: et inuariabilitatem nature in assumptione carnis: dicens. [Vnigenitum deum in forma serui manentē: in natura dei mansisse profitemur] quia est eiusdē nature cū patre [nec vnitatē forme seruili in naturā diuine vnita/ tis refundimus] id est incarnatio nō fuit per conuersi/ onem naturarū. [nec rursus corporali insinuatione pa/ trem in filio predicamus] id est pater nō est in filio loca/ liter [sed ex eo eiusdem generis genitā naturā naturaliter in se gignentē habuisse naturā] hoc est: pater est in filio consubstantialiter: est nō corporaliter. Construa/ tur sic littera. Nos dicimus naturā genitam esse ex eo eiusdem generis: id est ex patre: qui est eiusdē generis: id est eiusdem nature cū ipso. Et dicimus hanc natu/ ram genitam naturaliter in se gignentē habuisse natu/ ram: id est: habuisse in se patrē a quo naturaliter gigni/ tur. [Que] scilicet natura genita siue filius [in forma nature se gignentis manēs] id est retinēs eandem natu/ ram cum patre [formā nature corporalis et infirmi/ tatis accepit] id est incarnatus est. [Non em̄ defecerat dei natura ne esset] id est filius: nō admittēdo naturam quam habebat [sed in se humilitatem terrene natiui/ tatis manēs: sibi dei natura suscepit] id est natura di/ uina manens in se: propter temporālē natiuitatem filij dei: vnita est humilitati terrene siue nature nostre [ge/ neris sui potestatē in habitu assūptę humanitatis ex/ ercens] quasi dicat: qđ exercebat opera deitatis in na/ tura humilitatis [cum ex inascibili deo natiuitas vni/ genita] id est vnigenitus dei filius per natiuitatē suam ex deo inascibili siue ex patre [in naturā vnigenitam subsistat] id est per generationē subsistens/ subsistit i na/ turā dei patris: que dicit vnigenita: quia est per vnica/ generationem cōmunicata.

Quomodo sunt intelligēda pre/ missa verba Hylarij.

Sed quia hec verba sane

Hylarius.

vult intelligi: ipse idē dicit in. iij. li. Intelli/ gētia dictōz ex causis est assumēda dicēdi: qz nō sermoni res: sed rei est sermo subiect? Hec ḡ verba ita intelligi p̄nt. Nihil habet filius nisi natū: id est nihil habet fm̄ qđ de? ē nisi qđ nascēdo accepit: z ipse nascēdo patrē in se subsistentē naturā habuit. Un̄ idē h̄y larius addit in. v. lib. Eandē naturā habet genitus/ quā ille qui genuit: ita tñ vt natus

Hylarius. Expositiones p̄firmat p̄ h̄ba eiusdem.

nō sit ille qui genuit. Nā quō erit pater ipse cū genitus sit? Sed in his ipsis subsistit ille qui genitus est: in quib? tot? ē ipse qui genu it: qz nō est aliunde qui genit? est: z ideo nō refert ad aliud qđ in vno subsistit z ex vno. Ac si in generatione filij naturā suā (vt ita dicā) sequit̄ indēmutabilis deus/ indēmu/ tabilē deū gignēs: nec naturā suā deserit ex indēmutabili deo indēmutabil̄ dei p̄fecta natiuitas. Subsistentē ergo i eo dei naturā intelligamus/ cū in deo deus insit. Nec pre/ ter eū qui deus ē quisq; deus ali? sit: qz ipse deus/ et in eo deus. Nature ergo dei patris veritas in deo filio esse docet: cum in eo de us intelligit̄ esse qui deus est. Est em̄ vnus in vno/ et vnus ab vno.

Eandē naturā. Hic Hylari? tria intēdit: distin/ ctionē patr? z filij in p̄sona/ vnitatē i na/ tura/ z inseparabilitatē: in q̄tū p̄ se sibi insit. Dicit ergo. [Eandē naturā habet genitus quā ille qui genuit] q̄/ tū ad vnitatē in natura [ita tñ vt natus nō sit ille qđ ge/ nuit] id est ita qđ pater nō dicit̄ natus. Nā quō/ supple pater [erit ipse] id est erit filius [cū genitus sit] scz fili/ us [sed in his ipsis] id est in omnibus essentialibus: vt in sapientia/ in bonitate z huiusmodi [subsistit ille qđ ge/ nitus est] id est subsistat filius [in quibus totus est ipse qđ genuit] id est in quibus subsistit pater: quasi dicat: qđ in essentialibus nō distinguit̄ pater a filio [qz nō est aliud de qđ genitus est: z ideo nō refert ad aliud] hoc est: qz si/ lius nō est nisi ex patre: fm̄ qđ esse accipit: ad solū patrē refert: qz si refert̄ ad sp̄m sanctū: hoc nō est in q̄tū ac/ cipit esse/ sed in q̄tū dat [genitū] supple subsistit [ex in/ gignente] supple qđ. s. gignēs [in vno] est/ supple filio. [Ac si in generatione filij naturā suā (vt ita dicā) sequi/ tur indēmutabilis deus/ indēmutabilē deū gignēs] qđ. di. Deus pater immutabilis/ gignēs deū filiū imuta/ bilē: sequit̄ naturā suā: quia sicut cōmunicat naturam suā filio: ppter qđ natura eius est in filio: sic ipse sequit̄ naturā suā existens in filio: qz natura eius ē i filio. Nā p̄sonę sibi insunt propter vnitatē essentie. Et hoc est qđ subdit [nec naturā suā deserit ex indēmutabili deo: in/ demutabilis dei p̄fecta natiuitas] quasi dicat: qđ perfe/ cta natiuitas filij dei: nō deserit naturā quam habet ab indēmutabili deo: id est eiusdē nature cū patre. Vel ali/ ter: pater non deserit naturā suā: quia ex quo natura pa tris est in filio: pater est in filio: cū suam naturā nō de/ serat. Subsistentē ergo in eo dei naturā intelligamus] id est intelligamus qđ natura dei patris existat in filio: [cū deus in deo sit] id est cū pater sit in filio/ vel ecōuer/ so. [Nec p̄ter eū qui deus est quisq; de? alius sit] .i. gi/ gnēs z genit? sunt vnus de?. Et subdit causa [qz ipse de us/ z in eo deus] quasi dicat: pater z filius sunt vn? de? ppter vnitatē nature. [Nature ḡ dei p̄ris veritas i deo filio esse docet: cū in eo deus intelligit̄ esse qui deus est] Vult ostēdere cōuersā. p̄positionis habite: qz sicut dice bat patrē esse in filio: qz natura patris est in filio: ita qz deus pater intelligit̄ esse in filio qui est de?: veritas na/ ture patris docet̄ esse in deo filio. Est em̄ vnus] supple pater [in vno] supple filio [et vnus] supple filius [ab vno] supple patre.

Egidius de Roma.

Legitur pater de sua substan/ tia genuisse filiū: et filius substan/ tiam patris. Capitulum III

Scit quoq; z frequē ter i sc̄ptura legit̄: patrē de sua sub stātia genuisse filiū. Un̄ Aug? i lib. de fide ad petrū ait. P̄. de? de nullo genit? b 3

Aug. ca. 2. b.

deo: semel de sua natura sine initio genuit
 filiū deū sibi equalē: et eadē q̄ ipse naturalit̄
 etern⁹ ē diuinitate coeternū. **Ecce** hic dicit
 Aug⁹ filiū genitū de natura patr̄. **Est** autē
 vna natura patr̄ et filij et spū sancti. **Si** ḡ ḡ na/
 tura patr̄ genit⁹ ē fili⁹: genit⁹ ē de natura fi/
 lij et spū sancti: imo de natura triū psonaz.
 Idē ḡ Aug⁹ in li. xv. de tri. dicit christū esse
 filiū substātie patris et de substātia patr̄ ge/
 nitū: tractās illud verbū Apostoli loquētis
 de deo patre sic. **Qui** eruit nos de potesta/
 te tenebrarū: et transtulit in regnū filij chari/
 tatis sue. **Quod** dictū ē inquit: filij charita/
 tis sue: nihil aliud intelligit q̄ filij sui dile/
 cti q̄ filij substātie sue. **Charitas** quippe pa/
 tris q̄ in natura eius est: ineffabiliter simpli/
 ci: nihil est aliud q̄ ipsa natura atq; substā/
 tia: vt sepe dixim⁹: et sepe iterare nō piget:
 ac p hoc filius charitatis ei⁹ nullus alius ē/
 q̄ q̄ de substātia ei⁹ ē genitus. **Ecce** hic ap/
 te dicit Aug⁹ filiū esse genitū de substantia
 patris et filij substātie patris. **Idem** quoq;
 Aug⁹ in libro. iij. contra hereticū Maximū
 nū substantiā dei genuisse filiū: et filij geni/
 tū de substātia patris asserit dicens. **Carna**
 libus cogitationib⁹ plenī substantiā dei de
 seipsa gignere filiū nō putatis: nisi hoc pati/
 atur quod substātia carnis patris quādo gi/
 gnit. **Erratis** nō sciētēs scripturas neq; vir/
 tutē dei. **Nullo** em̄ modo verbū dei filiū co/
 gitatis: si eū natū esse de substātia patr̄ ne/
 gatis. **Nō** em̄ iā erat hoīs filius: et deo do/
 nate factus est dei filius: ex deo natus gra/
 nō natura. **An** forte et si nō hoīs fili⁹ erat: ta/
 men iā aliqua erat qualiscūq; creatura: et in
 dei filiū deo mutāte cōuersa est. **Sed** nihil
 horū est: ergo aut de nihilo: aut de aliq; sub/
 stātia natus ē. **Sed** ne crederem⁹ vos puta/
 re de nihilo esse dei filiū: affirmatis nō vos
 dicere de nihilo esse dei filiū. **De** aliq; ergo
 substātia est: et si nō ḡ substātia patris: de q̄
 sit dicite: **Sz** nō inuenietis. **Iā** ergo vnige/
 nitū dei filiū Jesū christū de patris esse sub/
 stātia nō vos nobiscū pigeat p̄terī. **Idē** in
 eodē. **Utriq;** legimus. **Est** sim⁹ in vero filio
 ei⁹ Jesu christo: **Dicite** ḡ nobis: vtrū iste ve/
 rus dei fili⁹ ab eis q̄ gra filij sūt: q̄dā p̄p̄ieta/
 te diseret⁹ de nulla suba sit: an de aliq;. **Nō**
 dico inq; de nulla: nec dicā de nihilo: ḡ de
 aliq; suba ē. **Quero** de q;? **Si** nō de patr̄ sub/
 stātia ē: aliā gre. **Si** aliā nō inuenis: p̄ris ag/
 nosce subaz: et filiū cū p̄re homouision p̄fite/
 re. **Idē** in eodē. **Cōfiteor** deū patrē oīno in/
 corruptibilē genuisse: sed qd ē ipse genuisse
 Itē dico qd sepe dicēdū est: aut de aliq; sub/
 stātia ē natus dei filius: aut de nulla. **Si** de
 nulla: ḡ ḡ nihilo: qd vos iā nō dicit. **Si** ḡ
 de aliq;: nec tñ de patr̄ suba nō ē ver⁹ filius.

Col. 1. b

Aug. 15. de tri. ca. 19. f.

Aug. li. 3. 3 Maximū ca. 14. b. c.

Mat. 22. c.

Cōtra Paulianos.

Cōtra Arriū et Donatum.

1. Jo. 5. d.

Ibidem. d.

Si ḡ de patris suba vni⁹ eiusdēq; substan/
 tie sunt pater et filius. **Vos** autē nec filiū de
 suba patr̄ genitū vultis: et tñ eū nec ex nihilo
 nec ex aliq; materia: sed ex patre esse p̄ce/
 ditis: nec videtis q̄ necesse sit vt q̄ nō ex ni/
 hilo: nec ex aliq; alia re: s̄ ex deo: nisi ex dei
 substātia esse nō possit: et hoc esse qd deus ē
 de quo est. i. de⁹ de deo nat⁹ est: qz nō alius
 p̄uis fuit: sed natura coeterna de deo est.

Colligens summā predictozum
 aperit: et quo sensu accipiēda sint.
Capitulum III

Nis verbis p̄missis in/
 natū videt q̄ diuina suba filiū genu/
 erit: et q̄ fili⁹ sit genit⁹ de suba patr̄:
 et q̄ de eo est natura coeterna: et q̄ pat̄ id qd
 ipse ē genuit. **Id** autē qd ipse ē diuina eētia ē:
 et ita putari pōt diuinā eētia genuisse. **De**
 hemeter mouēt nos hec vba: q̄ quō intelli/
 gēda sint: mallē magl ab alijs audire q̄ tra/
 dere. **Ut** tñ sine p̄iudicio atq; temeritate lo/
 quar: ex h̄ s̄esu dicta p̄nt accipi. **Natura** coe/
 terna de deo ē. i. fili⁹ coetern⁹ p̄ri de patre ē:
 ita q̄ ē eadē cū ea natura vel eiusdē nature.
Quē sensū p̄firmat Aug⁹ ibidē subijciēs: et
 qd dixerat q̄ si explanans. **Dico** em̄ natura
 coeterna ē de deo: addidit. **Nō** ē aliud fili⁹
 q̄ illud de quo ē. i. vni⁹ eiusdēq; sube ē. **De**
 inde aptius talē intellectū ex p̄dictis v̄bis
 fore habendū aperit in eodē libro 3̄ Maxi/
 minū dicēs. **Trinitas** hec vni⁹ eiusdēq; sub/
 stātie est: qz nō de aliq; materia: vel de nihilo
 ē fili⁹: s̄ de q̄ est genit⁹. **Itēq;** spū sanctus
 nō de aliq; materia vel de nihilo ē: s̄ inde ē
 vñ p̄cedit. **His** vtiq; verbis apte ostēdit ea
 rōne dici filiū esse de substātia patris q̄ ē de
 patre genit⁹: ita q̄ ē eiusdē substātie cū eo:
 et spū sanctū esse ḡ substātia patris et filij: qz
 ab vtroq; p̄cedit: ita q̄ ē eiusdē substātie.

Q nec filius nec spū sanctus est
 de nihilo: sed de aliquo: non tamen
 de materia.

Ostēdit quoq; ex illis ver/
 bis filiū et spū sanctū nō esse de nihilo: sed ḡ
 aliquo: nec tñ de aliqua materia. **Uñ** etiam
 Hylarius in. xij. li. de tri. ait. **Unigenit⁹** de/
 us cū natus sit: patrē testat̄ auctorem: cū ex/
 manēte natus est: nō ē natus ex nihilo: et cū
 añ t̄ps nat⁹ est: oēm sensū p̄uenit nascendo.
Hic apte dicit: q̄ fili⁹ nō est natus ex nihilo.
Sit et spū sanctus nō est dicēdus esse vel p̄ce/
 dere ex nihilo: qz filius ḡ substātia patr̄ na/
 tus ē. i. a patre est: cū quo eiusdē sube ē et ea/
 dē suba. **Ex** q̄ sensu etiā accipiendū ē illud.
Pat̄ genuit id qd ipse ē. i. filiū q̄ ē h̄ qd pat̄.
Et h̄ ita debere intelligi Aug⁹ apit dicēs in

Aug. li. 3. Maximū ca. 14. a.

Hylarius.

Aug^o in rñsio
ne sua e. ar. 18

Aug^o 3° Mar
minu li. 5. ca
15. d

Aug^o 5. de tri
ni. ca. 9. a.

Aug^o de tri. li.
15. ca. 13. b.

pmo li. 3° Maximinū. Hoc genuit p̄ q̄d ē:
alioqn̄ nō est ver^o filius/si q̄d ē p̄f nō est fi
lius. Itē substātia dei genuit filiū. i. p̄f sub
stātia genuit filiū q̄ est eadē substātia z eius
dē sube. Q̄d sic esse intelligēdū Aug^o osten
dit dicēs ad Maximinū. Sic̄ dicit: spūs spi
ritū genuit: ita dic: spūs eiusdē nature vel
sube spm̄ genuit. Itē sicut dicit: deus deū
genuit: ita dic: de^o eiusdē nature vel sube deū
genuit. Hoc si credideris z dixeris: nihil de
hac re vltēr^o accusaberis. His em̄ x̄bis ape
rit quō p̄dicta debeāt intelligi. Sicut fili^o na
tus ē de substātia patris: vel pater genuit fi
liū de sua natura siue essentia. i. d se natura
et essentia genuit filiū eiusdē essentia ac na
ture: et q̄ ē eadē eēntia ac natura. Sicut expo
ne illud. Fili^o substātie patris/et fili^o patris/sub
stātie. i. q̄ est substātia cū q̄ et fili^o eadē sub
stātia est: qz cōsubstāntialis ē patri filius. Et
hic sensus adiuuat ex his verbis Aug^o. qui
in li. v. de tri. ait. Tres p̄sonas eiusdē essen
tie: vel tres p̄sonas vnam essentia dicimus.
Tres autē p̄sonas ex eadē eēntia nō dicim^o:
quasi aliud ibi sit q̄d essentia ē/ aliud q̄d p̄
sona. His verbis ostendit nō esse dicēdū p̄
sonam esse ex essentia/ nisi ex sensu p̄dicto.
Qui sensus cōfirmat etiā ex eo q̄d i li. xv. d
tri. idē ait. Sicut nostra sciētia scientie dei/
sic z nostrū x̄bū q̄d nascit de nostra scia dis
sile est illi verbo dei q̄d natū ē de patris eēn
tia. Tale est autē ac si dicerē: de patris sciētia
de patris sapiētia: vel q̄d ē exp̄ssius: d patre
essentia/ de p̄f scia/ de patre sapia. Ex h̄ ita/
qz intellectū verbū dei patris vnigenit^o fili
us p̄ oia patri filius et equalis recte d: de^o de
deo/ lumē de lumine/ sapiētia de sapiētia/ es
sentia de essentia: qz hoc est oim̄ino q̄d p̄f/
nō tñ pater: qz iste filius/ iste pater.

**Quare verbum patris dicatur
filius nature.**

**Inde ē qz solus vnigenit^o
dei dicit natura filius: qz eiusdē nature est:
z eadem natura est cū patre. Unde Hylari
us in libro. xiiij. de trini. de Christo loquēs/
ait. Natura filius est: quia eandē naturam
quam ille qui genuit habet.**

Ista est distinctio q̄nta: in qua magister osten
dit: qz i diuinis sit generatio: in q̄rit an
essentia sit generationis termin^o. Et circa hoc tria facit.
Nā pmo mouet z determinat questionē. Sc̄do inducit
instātiar oblectionē. Et tertio quarūdā subdit auctori
tati expositionē. P̄mū agit a p̄ncipio distinctiōis vs
qz ibi. P̄dictis autē videt esse contrariū. Sc̄dm̄ abin
de vsqz ibi: Ostendit quoqz ex illis. Tertiu^o h̄o abinde
vsqz ad finē totius distinctiōis. In speciali h̄o sen
tentia magistri stat sūmarie in tribus p̄pōnibus: quaz
prima est hec. Diuina essentia nō est generās nec gene
rata. Et probat sic. Illud nō est cōcedendū quo cōcesso
sequerē essentia diuinā nō esse essentia: vel eandē rē ge
nerasse seipsā/ vel esse a seipsa genitā. Sed essentia diui

nā originare seu esse genitā est h̄mōi: igit. Tenet argu
mentū. z maior ē nota. Sed minoris p̄bationē magister
in littera introducit querēdo. An h̄mōi p̄pōnes sint cō
cedende. Pater genuit diuinā essentiam. Diuina essen
tia genuit filiū. Diuina essentia nō est generata nec crea
ta. Et respōdēdo dicit intentū suū. s. qz diuina essentia nō
sit genita/ nec generat: qz probat tribus rōnibus: quaz
p̄ma talis ē. Om̄e q̄d generat relatiue dicit. Igit si es
sentia diuina generat relatiue dicit: qz falsū est: qz tūc
nō significaret absolute substantia. Sc̄cūda ratio talis
est. Pater est diuina essentia: si igit pater genuit diuinā
essentia: tunc genuit seipm̄. Et illud iterū stare nō pōt.
Tertia ratio talis est. Pater per diuinā essentia habet
esse: si igit pater genuit diuinā essentia: tūc pater habe
ret esse p̄ illud quod est generatū ab ipso: quod est fal
sum: qz generatū a generāte habet esse/ z non generat^o
genito. Addit etiā magister: qz simili mō probat Aug^o:
qz p̄f nō ē sapiēs sapia genita: si em̄ pater esset sapiēs p̄
illā sapiētia quā genuit: cū idē sit ei sapere z esse: sequi
tur qz haberet esse p̄ illud et ab illo q̄d genuit: quod nō
pōt stare. Sc̄da p̄positio. Q̄d fili^o et spūs sanct^o non
sint aliud q̄ ipsa diuina essentia: tamē p̄ducti sunt am
bo realiter. Hanc p̄positionē mgr̄ inuestigat obijciēdo
cōtra hoc q̄d dictū est: scz qz pater nō genuit diuinā eēn
tia. Nā dicit: pater genuit illud q̄d ipse est: sed illud q̄d
ipse est: ē diuina essentia: igit genuit diuinā essentia. Et
magister r̄ndet qz illa. Pater genuit id q̄d ipse ē: sic de
bet intelligi. i. pater genuit filiū: eo qz essentialiter ē idē
cū ipso. Tādē ostēdo qz nō est cōcedēdū qz eēntia genuit
filiū: eo qz sequerē idē generasse seipm̄: magister expo
nit auctoritates auctoz. s. Aug^o. z Hylarij: q̄ vident p̄
dictis obuiare dicēs: qz essentia filij sit de eēntia patris.
De auctoritates sunt sic exponēde seu intelligēde. Fili^o
qui ē essentia ē de patre q̄ ē essentia: z sic d̄ alijs. Ter
tia p̄pō ē hec. Fili^o z spūs sanct^o sūt p̄ducti: nō tñ de nihilo
sed de aliquo: licet nō de aliquo materialiter. Hanc p̄
positionē probat mgr̄: exponēdo auctēs dicentes patrē
de sua substantia filiū genuisse. Et dicit qz h̄mōi aucto
ritates sunt sic exponēde. Pater genuit filium de sua
substantia: z nō genuit eum de nihilo: sed genuit talem
qui est eiusdem nature cū ipso. Hanc quidem expositio
nē magister cōfirmat p̄ multas auctoritates: qz patet in
littera: igitur rē.

**Utrū pater volūate genuit filiū
an necessitate: et an volens vel no
lens sit deus. Capitulum I a**

Distinctio VI
habet. 2. ca. cū
eozum. 5.
De cōpatione
actus generā
di ad potētia.
Drosius ad
Augustinū
Ca. 2. a.
Opinio cuius
dam heretici.
Aug^o 8 tri. li.
15. ca. 20. b. et
in questionib^o
ad Drosium.
**Utrū pater volūate genuit filiū
an necessitate: et an volens vel no
lens sit deus. Capitulum I a**
Deterea que
ri solet: vtz p̄f genuit filiū vo
lūate an necessitate. De hoc
Dros^o ad Aug^o. ita ait. Volū
tate genuit p̄f filiū vel necessitate: s̄ nec vo
lūate nec necessitate: qz necessitas i deo nō
est: p̄re volūtas sapiam nō potuit. Quocir
ca (vt Aug^o ait i. xv. li. de tri.) Ridēda ē dia
lectica Eunomij: a q̄ eunomiani heretici oz
ti sūt. Qui cū nō potuisset itelligere: nec cre
dere voluisset vnigenitū dei filiū/ x̄bū dei
eē natura. i. de s̄ba patris/ genitū: nō nature v̄f
sube dixit esse filiū/ sed filiū volūtatē dei: vo
lēs asserere accedētē deo volūtatē q̄ gigne
ret filiū: sicut nos aliqn̄ aliqd volum^o q̄d an
tea nō volebam^o: p̄pter q̄d mutabil̄ intelli
git n̄ra natura: q̄d absit vt i deo eē credam^o
Dicam^o q̄ x̄bū dei eē filiū dei natura/ nō vo
lūate: vt docet Aug^o in. xv. lib. de trini. vbi
quendā catholicū heretico r̄ndentē cōmē
b 4

Distinctio VI
habet. 2. ca. cū
eozum. 5.
De cōpatione
actus generā
di ad potētia.
Drosius ad
Augustinū

Ca. 2. a.
Opinio cuius
dam heretici.

Aug^o 8 tri. li.
15. ca. 20. b. et
in questionib^o
ad Drosium.

Hylarius.

Hylarius

dat dicēs. Acute sane quidā rīdit heretico
versutissime interrogāti: vtrū deus filiū vo
lēs vel nolēs genuerit: vt si diceret nolens:
absurdissima dei miseria seq̄ret. Si autē vo
lēs: p̄tinuo qđ intēdebat p̄cluderet. s. nō na
ture esse filiū/ sed volūtātē. At ille vigilātis/
sine vicissim q̄siuit ab eo: vtz de^o p̄at volēs
aut nolēs sit deus: vt si rīderet/ nolens: seq̄
retur grādis absurditas et miseria: quam de
deo credere magna est insania. Si autē dice
ret/ volēs: responderet ei: ergo et ipse volun
tate sua de^o est/ nō natura. Quid ḡ restabat
nisi vt obmutesceret sua interrogatiōe: obli
gatū indissolubili vinculo se vidēs. Ex p̄di
ctis doceat: nō esse p̄cedendū qđ deus volun
tate vel necessitate: vel volēs vel nolens sit
deus: itē qđ voluntate vel necessitate v̄l vo
lens vel nolens genuerit filiū.

Oppositio cōtra p̄dicta. b

Sed p̄tra hoc opponitur

sic: volūtas dei ē natura siue essentia dei: qz
nō ē aliud deo esse/ aliud velle: et iō sicut vna
est essentia triū p̄sonarū: ita et vna volūtas.

Si ḡ de^o natura de^o ē et volūtas de^o ē: et si d/
bū dei natura fili^o dei ē/ et volūtas fili^o dei ē.

Responso.

Hoc autē facile ē refellere. Nā et p̄sciētia dei
siue sciētia qđ scit vel p̄scit bona et mala/ diui
na natura siue eēntia ē: et p̄destinatio siue vo
lūtas ei^o eadē diuina essentia ē: nec ē aliud
deo scire et velle qđ esse. Et cū sit vnum et idē
scia dei v̄l volūtas: nō tñ dicat d̄ voluntate
qđqd d̄ de scia/ et ecōuerso. Nec oīa illa sua
volūtas de^o vult qđ sua scia scit: cū sua scia
nouerit tā bona qđ mala: volūtas autē nō
velit nisi bona. Scientia quippe dei et p̄sciē
tia d̄ bonis est et malis: volūtas d̄o et p̄desti
natio de bonis est tñ: et tñ vñ et idē in deo
est scia et volūtas/ et p̄scientia et p̄destinatio.
Ita cū vñ sit natura dei et voluntas: dicat
tamē pater genuisse filiū natura/ nō volun
tate: et esse deus natura/ nō voluntate.

Qualiter intelligēda sint illa ver
ba: pater nec volēs nec nolēs genuit
filium. **C**apitulum II c

Redicta tamen ver
ba quibus prudēter dictū est: qđ de
us pater nec volēs nec nolēs est de
us: nec nolens nec volens genuit filiū: siue
voluntate siue necessitate. Ex tali sensu vi
dentur accipiēda: vt voluntatē p̄ceden
tē vel accedentē intelligam^o: qualiter Eu
nomius intelligebat. Nō em̄ ipse de^o est vo
luntate p̄cedēti vel efficiēti vel volēs p̄us
qđ deus: nec volūtas p̄cedēti vel accedenti
genuit filiū: nec p̄ius volens qđ generās ge

nuit filiū: nec p̄ius generās qđ volēs genu
it filiū. Volens tñ genuit sicut potens genu
it: et bonus genuit filiū: et sapiens genuit/ et
h̄mōi. Si em̄ pater sapiēs et bon^o dicat genu
isse filiū: cur nō et volēs. Cū ita sit deo idē
esse volentē qđ ē esse deū: sicut idē est eē sa
pientē qđ est esse deū. Dicam^o ḡ: qz pater si
cut sapiēs/ ita volens genuit filiū: sed nō vo
lūtate p̄cedenti vel accedenti. Quē sensum
aperit Aug^o et cōfirmat ita dicēs sup eplam
ad Ephe. De filio dei: id est dño nostro Je
su christo scriptū est: quia cū patre semp fu
it: et nunq̄ eū vt esset paterna volūtas p̄e
cessit: et ille quidē natura filius ē. Hylarius
in li. de synodis. eos qui dicūt de nō extan
tibus esse filiū dei: s̄str qui dicūt qđ neq̄ cōsi
lio neq̄ volūtas p̄at genuerit filiū: anathe
matizat sancta ecclesia. Itē si quis nolente
patre dicat natū filiū: anathema sit. Nō em̄
nolente patre coactus pater/ v̄l naturali ne
cessitate ductus cū nollet genuit filiū: sed
mor vt voluit sine tpe et impossibilitate ex se
vni genitum demonstrat.

Necess distinctio sexta: i qua magister ofiso qđ
essentia diuina nō possit eē termin^o ge
nerationis: incipit agere de potētia generāt^o. Circa qđ
trita facit. P̄mo ofidit quō p̄at nec volūtas nec neces
sitate filiū genuit. Secūdo illud replicādo rōne qđā obij
cit. Tertio post digressiōē ad principale intentū redit.
Primū istoz facit a p̄ncipio distinctionis vsq̄ ibi: Sed
hoc opponit. Secūdū d̄o abinde vsq̄ ibi: P̄dicta
tñ verba tē. Tertiu abinde vsq̄ ad finē distinctionis.
In sp̄ciali inīa magistri i hac distinctione stat in tri
bus p̄ponib^o: quaz p̄ma ē hec. Nō ē catholice sentiēdū:
deū patrē genuisse filiū necessitate cogēte/ aut volūtas
p̄cedēte. Et probat sic. Illud nō ē catholice sentiēdū qđ
p̄cesso sequit deū aut esse miserū aut mutabilē: et filium
dei nō esse naturalē filiū: sed patrē genuisse filiū neces
sitate cogēte/ aut volūtas antecedēte ē h̄mōi: igit illd nō
est sentiēdū. Argumētū ē notū et maior: s̄z minorē ponit
magister i textu r̄ndēdo ad questionē istā: Vtrū p̄at ge
nuit filiū ex necessitate aut volūtas. Magister r̄ndēdo
dicit: Nec genuit eū necessitate: qz si sic: tūc genuerit cū
nō potuit eū nō generare: tūc necessitas coactiōis cade
ret i deū: qđ nō est dicēdū: cū ipse sit s̄se liber. Nec vo
lūtate scz antecedēte: scz qđ p̄ius veller filiū generare qđ
ipm genuit: vt si staret i ei^o libera p̄tate vt generaret si
veller: et non generaret si nollet: qz sic caderet mutabili
tas i deū: qđ ē in cōueniēs. Ita patēt i littera aucte b̄i
Aug^o. Secūda p̄positio ē hec. Ex diuine nature et vo
lūtate idēitate arguit nō p̄t: filiū natura esse filiū volū
tate. Istā propōnē probat magister in l̄ra/ soluēdo argu
mentū hereticoz: qđ faciūt i ista materia dicētes. In di
uinis idē sunt natura et volūtas: Si igit pater genuit fi
liū natura: videt etiā qđ genuit ipm volūtas. Ad quōd
magister r̄ndēdo dicit. Ex qđ diuina natura et voluntas
differūt rōne vel p̄notato: ideo nō obstat qđ sint idē idē
tate absoluta: nō tñ s̄t idē idēitate formalis: qz aliqđ
p̄t ouenire nature qđ nō ouenit volūtas: et p̄ p̄his non
est in cōueniēs filiū esse filiū natura et non volūtas. Et
p̄firmat hoc p̄ s̄se. Nā volūtas dei et scia eius s̄t idē: et
differūt rōne vel p̄notatione: qz scia p̄notat aliqd eē in
deo qđ nō p̄notat volūtas/ et ecōtra: qz rōne scie sue cō
uenit deo scire et cognoscere malū: nō tñ rōne volūtas
sue ouenit sibi velle et appropriare malū: ita ē i p̄posi
to: igit propō vera. Tertia p̄pō. Solū necessitas in
cōmutabilitatis ac volūtas cōmutabilitatē p̄currūt ad
eternā filij dei generationē. Ita propō probat sic. Illa

Ep̄b. 3. a.

Distictio
haber
com
De cōp
ne pot
nerant
sonam.

Aug^o
tra
nū. ca. 13.

3b.

Distinctio VII Capitulum I et II Fol. II

necessario concurrunt ad eternam filij dei productionem: sine quibus impossibile est deum esse deum: sed deus necessario est deus necessitate incommutabilitatis et voluntate communitatis: igitur ista duo ad productionem filij dei concurrunt. Tenet argumentum et maius: sed minus ponit magister in textu saltem finaliter: ubi respondit quedam hereticum: qui dicebat patrem generasse filium voluntate precedente vel antecedente vel efficiente: et sic prius fuisse volens quam generans: quod falsum est: igitur propositio apparet vera.

Quæritur an pater potuerit vel voluerit gignere filium. Capi. I a

Distinctio VII
habet 2. ca. cum
20. m. 6.
De comparatione
potentie generandi ad personam.

Nic solet queri a quibusdam: utrum pater potuerit vel voluerit generare filium. Si enim inquit potuit vel voluit generare filium: ergo potuit aliquid et voluit: quod nec voluit nec potuit filius: nam filius nec potuit nec voluit generare filium. Cuiusmodi facile respondeamus: dicentes: posse vel velle generare filium: non est aliquid posse vel velle subiectum potentie vel voluntati: est tamen aliqua potentia vel voluntas: scilicet posse vel velle gignere filium. Et ideo distinguenda est intelligentia propositi ubi posse vel velle gignere filium: et posse vel velle aliquid. Neque enim generatio filij aliquid eorum est quod subiecta sunt diuine potentie et voluntati: nec est aliquid inter omnia vel de omnibus: sed supra omnia et ante omnia. Non enim autem voluit vel potuit quod genuit: sicut nec ante fuit quod genuit: quia ab eterno fuit et ab eterno genuit. Ex simili quoque hoc videre possumus. Pater enim potest esse pater: et vult esse pater: filius autem non potest: nec vult esse pater: ergo pater potest vel vult esse aliquid: quod non potest vel vult esse filius: non sequitur: quia esse patrem non est esse aliquid: sed potest esse ad aliquid: ut in sequenti ostendetur.

Donit quedam verba Augustini. unde potest moueri auditor.

Sed vehementer nos mouet quod Augustinus ait in. iij. li. 5. Maximinum: quod assererat patrem potentiorē esse filio: eo quod filium genuit deum creatorem: filius autem non: dicebat quod patrem potuisse gignere non filium: et ideo potentiorē esse filio. Ad quod respondens Augustinus dicere videtur: quod filius etiam potuit gignere: volens ostendere patrem esse non potentiorē filio: his verbis. Absit ut ideo potentior sit pater filio: sic putas: quia creator genuit patrem: filius autem non genuit creatorem: neque enim non potuit: sed non oportuit. Vide et diligenter attende hec verba: non enim non potuit: sed non oportuit. Videtur enim dicere quod filius potuit gignere: sed non oportuit: et ita potuit quod non oportuit. Quare autem non oportuit subdit dicens: Immoderata enim esset diuina generatio: si genitus filius nepotem gigneret patri: quia ipse nepos nisi a suo nepote potest gigneret: sicut vestra mirabilis sapientia

impotens diceret. Sicut etiam ille si nepotem non gigneret a suo: et nepotem a suo: non a vobis appellaret omnipotens: nec impleteret generationis series: si semper alter ex altero nasceretur: nec eam proficeret ullus: si non sufficeret vnus omnipotens. Itaque omnipotens genuit filium patris natura nec fecit.

Opponitur predictis verbis Augustini.

Hoc autem videtur quibusdam non posse stare. scilicet quod filius potuerit gignere. Si enim potuit filius gignere: potuit esse pater: et si potuit esse pater: potuit ergo esse pater vel sui vel patris vel spiritus sancti: vel alicuius alius. Sed alius non: quia nullus alius semper fuit. Nec pater: quia pater est ingenuus et innascibilis. Nec sui: quia nulla res seipsum gignere potest. Nec spiritus sancti: quia nasci non potuit. Si enim nasci potuit: potuit esse filius: et ita mutabilis esse potuit.

Quæritur quomodo intelligenda sint predicta.

Quo ergo accipiat quod supra dictum est: non enim non potuit gignere: sed non oportuit: quasi potuit: sed non oportuit. Non est nobis perspicuum apere quomodo sit hoc verum: et ideo sub silentio potius esset pretereundum: nisi me supra hoc aliquid loqui cogeret instantia querentium.

Quæritur a quo sensu accipienda sint.

Pot ergo sic intelligi. Non enim non potuit: sed non oportuit. id est non ex ipotentia sui fuit quod filius non genuit: sed ei non ueniebat: sicut deus filius non est deus pater: nec tamen hoc ex impotentia sui est: Nam et pater sicut non est filius: nec hoc est ex impotentia patris.

Notandum quod sic est intelligendum. Non enim non potuit: sed non oportuit. hoc est: non est ex ipotentia filij quod non generat: cum omnis potentia que est in patre est in filio: ut probatum est: sed non oportuit. id est ex proprietate filij est quod non generat: quia repugnat filiationi eius: cum ibi non possint esse plures filij.

Egidius de Roma.

Sed querit Maximinus arrianorum episcopus. Unde ergo est quod pater non potest esse filius: vel filius pater. Non utique ex ipotentia: sed proprietate generationis proprie est que oportet eum non esse filium: et filij proprietate natiuitatis filius est: quia oportet eum non esse patrem. De quibus proprietatibus postea plenus tractabitur.

Utrum pater natura sit potens gignere filium: et an hec sit aliqua potentia que sit in filio. Capi. II f

Item queritur a quibusdam: si pater potens sit natura gignere filium: et an hec sit aliqua potentia que sit in filio: Ad quod dicimus: quia pater non est potens

Aug. li. 3. contra Maximinum. ca. 13. c.

Ibidem.

nisi natura: ei enim potētia natura est vel essentia. At iquirit illi. Si potēs est gignere: habet ergo potētia gignēdi. Filius autē nō hz potētia gignēdi: si nō pōt gignere: habet ergo aliquā potētia paf quā nō habet filius. Nō sequit̄. Eadē enim potētia habet penit̄ filio quā pater quā pater potuit gignere: et filio gigni potuit. Eadē enim potētia est in filio quā potuit gigni: quā est in patre quā potuit gignere. Sed hoc opponit̄. Aliud est posse gignere: aliud est posse gigni: quia aliud est gignere et aliud gigni.

Opposito
Solutio

Hic distinguēdū est. Si enim cum dicitur: aliud est posse gignere/aliud posse gigni: aliā significās potētia quā pater potēs est gignere: et aliā quā filio potēs est gigni: falsus est intellectus. Si autē dicās patre posse hēre aliā proprietatē siue notione qua genitor est: et filio aliā quā genitus est: verus est intellectus. Aliā enim habet pater proprietatē qua pater est: aliā filius qua filius est.

Quō intelligēdū sit: filio hz vel nō habet potētia generandi.

Ita etiā cum dicitur: filio non habet potētia generādi quā pater hz: dupliciter intelligi potest. Si enim dicat: filio nō hz potētia generādi quā pater. scilicet quā potēs sit ad generādi. i. vt genuerit vel vt generet sic pater: verum est. Si vero intelligat sic: nō hz potētia quā possit gigni vel genit̄ eē: quā eadē pater potēs est vt genuerit vel vt generet: falsum est. Sic dicitur: pater hz potētia quā potest esse pater: et eōuerso filio hz potētia quā potest esse filius: pater vero nō hz potētia quā possit esse filio. Habet ergo aliquā potētia pater quā potest esse pater: et filio quā potest esse filius. Ita etiā eadē est volūtas quā pater vult eē pater/nō filius: et filius vult eē filio/nō pater: et eadē est volūtas filio quā vult eē genitus et pater genuisse: et pater quā vult esse genitor et filio genitū esse.

Ista est septima distinctio: in qua magister ostēdit quod licet pater genuerit filio quod ad virtutē seu potētia intellectualē: hic ostēdit de potētia eius generādi naturali. Et circa hoc tria facit. Primo inquit an potētia generādi sit in filio. Secundo ostēdit quod nō gignere nō sit ipotētia in ipso filio. Tertio reddit rōnē de suo dicto. Primum facit a principio distinctiois vsq; ibi: Sed vehementer nos mouet. Secundo subiūgit vsq; ibi: Itē quirit a quibusdā. Tertium vero abinde vsq; ad finē distinctionis. In speciali sūma magistri sūmarie stat in tribus pōnib: quāz prima est hec. Nō est simpliciter quod si ead aliqd patre posse aut velle filio gignere. Ista pōnē psequit̄ magister: quēs an pater potuit et voluit filio gnare. Si sic: ergo pater voluit et potuit aliqd quod nō potuit nec voluit filius. Vel oportet etiā filio posse et velle generare: quod est inconueniēs. Vel oportet dicē quod filio sit ipotēs. Huic difficultati rōndet magister dicens: et dato quod pater possit generare et nō filio: adhuc nō sequit̄ patre aliqd posse quod nō possit filius: quia posse et velle patre generare: nō est proprie aliqd sed ad aliqd: quod nō posse et nō velle generare nō arguit ipotētia in filio: vt assumit̄ in quōne predicta. Pro huius argumētū euidētia sciēdū est quod quicquid est in diuis eēntia vel relatio: et ergo quicquid puenit deo: huc puenit sibi vel rōne eēntie: et tūc est cōc tribus psonis: vel rōne

relationis: et tūc nō oportet quod quilibet tale sit cōc tribus psonis. Cū ergo posse generare nō sit aliqd diuis. i. nō est aliqd spectās ad eēntiā sed potest ad aliqd spectās. i. ptenēs ad relationē. scilicet ad pānitatē: nō est inconueniēs quod nō pueniat filio: quia illa proprietatē. scilicet pānitatē: nō spectat ad filio: et pōnēs hec pō prima est vera. Secunda ppositio est hec. Quod filio nō potest nec vult generare: hoc nō debem̄ sibi ad ipotētia sed potest ad adiūtōis proprietatē imputare. Hāc ppositionē probat magister auctē Aug. dicit: quod filio potuit generare: sed nō oportuit ipm gnare: eo quod tūc inordinata et supflua fuisset diuisa generatio: si filio genit̄ nepotē generaret patri. Et dicit postea magister: quod ista verba Aug. sūt sic intelligēda: nō enim nō potuit sed nō oportuit. i. nō pueniebat proprietati eēntiā quod filio et nō pater: quod proprietatē delineret quicquid generaret: et dicitur: quod sicut nō arguit ipotētia in pater quod nō potest eē filio: ita eōtra nō est ipotētie in filio quod nō potest eē pater. Tertia ppositio est hec. Quā et eadē est eēntiā generādi fore in patre et filio possuim̄ affirmare. Ista ppositio magister inuestigat in quōredo an potētia generādi in patre sit aliq potētia in filio. Et rōndet quod vna et eadē sit potētia quā pater potest generare: et quā filio potest generari: cū in patre et in filio nō sit nisi vna sapientia: natura et potētia. Vel sic rōndet magister: quod potētia generādi cū natura dicit proprietatē: Referēdo igitur intellectū ad proprietatē: nō est potētia generādi in filio: quia sic est aliud posse generare et posse generari: referēdo vero ad naturā idem sunt: igitur.

De veritate et proprietate et incommutabilitate et simplicitate essentie dei. Capitulum I

Hinc de veritate siue proprietate siue incommutabilitate atq; simplicitate diuine nature siue substantie siue essentie agēdū est. Est itaq; deus (vt ait Aug. i. v. li. d. tri.) sine dubitatione sba. Vel meli' hoc appellat eēntia: quā greci vsq; vocāt. Sic enim ab eo quod est sapes dicta est sapias: et ab eo quod est scire dicta est scias: ita ab eo quod est eēntia dicta est eēntia. Et quō magis est quā ille quod dixit famulo suo: Ego sū quod sū: et dices filiis isrl: quod est misit me ad vos. Ipe vere ac proprie dicit eēntia: cui eēntia nō nouit pteritū vel futurū. Cū Hiero ad marcellā scribēs ait. Deus solus quod exordiū nō habet: vere eēntie nō mē tenet: quia eius cōpatiōe quod vere est: quod incommutabilē: quasi nō sunt quod mutabilia sunt. De quo enim dicit fuit nō est: et dicit erit: nondū est. Deus autē tūc est qui nō nouit fuisse vel futurū esse. Solus ergo deus vere est: cuius eēntie comparatū nostrū esse nō est.

Deus nec cepit nec incipit. Solus vere est: quia in se et ex se inuariabilis est. Licet enim angeli sint inuariabiles in se: hoc tūc non habent ex se.

Qualiter intelligēda sint verba Hieronymi querēdū est.

Hic diligēter aduertēdū est: quomō intelligi debeāt illa verba Hieronymi. scilicet deus tūc est: et nō nouit fuisse vel futurū esse: tanq; non possit dici de deo: fuit vel erit: sed tūc est: cū de eo scriptū frequenter repiamus: fuit ab eterno/fuit sp/et erit in

Distin. VII
haber. 5. ca.
eorum. 9.
De proprietatibus et pōnibus effectualibus trinitat' et vnitat' Aug. 5. de trinit. ca. 2. a
Exo. 3. d
Hierony. ad Marcellā
Addi. Hiero. de vultu

secula / r hmoi. Un videt qz no em dicendu de deo: fuit / vel e / vel erit. Si em diceret tm fuit: putaret qz desierit ee. Si diceret tm est putaret qz no sp fuerit / s ee ceperit. Si tm diceret / erit: putaret no esse mo. Dicat g: qz sp fuit / e / r erit: vt intelligat qz nec cepit nec de sijn nec desinet esse. De h Aug' sup Joa. ita ait. Lu de sempiterna re pprie dicat est: fm nos bñ dicit / fuit / r erit: fuit / qz nunqz desijt: erit / qz nunqz deerit: est / qz sp e: no pterijt / qñ qd no maneat: no erit qñ qd non erat. Cu g nra locutio p tpa variet: de eo xē dicūt d / ba cuiuslibet tps: q nllō tpe defuit / vl deest vel deerit: r iō nō ē mix si de spū xitat / veri tas loqns dixit p futur. Quocunqz audiet loquet. Audiet. s. ab eo a q pcedit. Audire illi ē scire / id ē etiā ee. A q ē illi eētia ab il lo audietia. i. scia: q nō ē aliud q eētia. Au diet g dixit de eo qd audiuit: et audit. i. qd sp sciuit / scit et sciet. Ecce h dicit Aug' d / ba cuiuslibet tps dicit de deo: s tm pprie / est. Al lud g qd Hiero. dicit ita intelligēdu est. Nō nouit fuisse vel futur ee / s tm esse. i. cū dicit de deo q fuit vl erit: nō est intelligēdu q p / terierit vl futur sit: sed q existat simplr sine aliquo tpali motu. Licet em verba substāti ua diuersoz tpm de deo dicant: vt fuit / erit est / erat: nō tm tpales mor' ee distinguūt: scz pteritū / vel futur / vel pteritū impfectū / vl p teritū pfectū / vel pteritū pl' qz pfectū: s eētia siue existētia siue diuitat / simplr insinuat. De g solus pprie dicit essentia vel esse. Un Hylarius. Hylarius in. vij. li. de tri. ait. Esse nō est acci des deo / sed subsistēs veritas r manēs cau sa: r naturalis generis pprietas.

De incommutabilitate. Capitulo II

Dicitur soli eētia in / comutabil' dicit pprie: qz nec mutat nec mutari pōt. Un Aug' i. v. li. de tri. Alie inqt eētie vel sube capiūt accitua: qb' i eis fiat vl magna vl qntacūqz mutatio Deo autē aliqd hmoi accidere nō pōt: r iō sola suba vel eētia q ē de' icomutabilis ē: cui pfecto maxime ac verissime cōpetit esse. Qd em mutat: nō seruat ipm vez ee: et qd mutari pōt: etiā si non mutet / pōt qd fuerat nō ee. Ideo qz illud solū qd nō tm nō mutat veruetiā mutari oīno nō pōt: verissime dicitur esse. i. suba pñs r filij r spūssācti. Ideo qz apñs loquēs de deo ait. Qui sol' hz imorta litatē. Ut em ait Aug' i. li. j. de tri. Cū aia q / dāmodo imortal esse dicat et sit: nō diceret apñs: solus deus hz imortalitatē: nisi qz ve ra imortalitas incommutabilis ē: quā nul la pōt hē creatura: qñ solius creatoris est. Un Jacobus ait. Apud quē nō ē trāsmuta

tio / nec vicissitudinis obūbratio. Et dauid Mutabis eaz mutabunt: tu aut idē ipse es. Ideo Aug' sup Gen. dicit: qz deus nec p lo ca nec p tpa mouet: creatura vero p loca et tpa. Et p tpa moueri est p affectiōes cōmu tari. Deus aut nec loco nec affectiōe muta ri pōt: qui p pphetā ait. Ego deus r nō mu tor: qui est immutabilis solus.

Immutabilis est de: qz motu caret ge nerationis: corruptiōis augmētatiōis: diminiutiōis: alatiōis r loci mutatiōis. Un recte solus dicit habere immortali / tatē. In oīni em mutabili natura (vt ait Au gust. cōtra Maximinū) nōnulla mors ē ipsa mutatio: qz facit aliquid in ea nō esse quod erat. Unde r ipsa aia humana que ideo di cif immortalis: qz fm modū suū nunqz desi nit viuere: habet tm quandā mortē suā: qz si iuste viuēbat r peccat / morit iusticie: si pec catrix erat r iustificat / morit peccato: vt ali as eius mutatiōes taceā: de quibus mō lon gū est disputare. Et creaturaz natura cele / stiu mori potuit: qz peccare potuit. Nā r an geli peccauerūt: et demones facti sūt: quoz est diabolus pnceps: r q nō peccauerūt / pec care potuerūt: r cuiusqz rōnali creature pre sta vt peccare nō possit: nō ē hoc nature p / prie / s dei grē. Et iō solus de' (vt ait apñs) habet imortalitatē: q nō cuiusqz gratia / sed natura sua nec potuit nec pōt aliq pueriōe mutari: nec potuit nec poterit aliq mutati one peccare. Proinde (vt ait Aug. i. j. li. de tri.) substātiā dei sine vlla sui cōmutatione mutabilia faciētē: et sine vllō suo tpali mo tu tpalia creantē: intueri r nosse licet sit dif ficile / oportet. Vere ergo ac pprie incommu tabilis est sola diuinitatis essentia: que sine sui mutatione cūctas condidit naturas.

De simplicitate. Ca. III
Eadēqz sola proprie / acvere simplex ē: vbi nec partiū nec accidentiū nec quarūlibet formarū vlla ē diuersitas siue variatio vl mltitudo. Ut aut scias quomodo simplex sit illa sub / stātia: te docet Aug. i. vj. li. de tri. Animad uerte pmo quare omnis creatura sit multi plex / et nullo mō vere simplex: et primū de corpali: postea de spūali creatura. Corpalis vtiqz creatura ex partibus cōstat: ita vt sit ibi aliqua ps minor / alia maior: r maius sit totū qz quelibet ps: r in vnoquoqz corpore aliud est magnitudo / aliud color / aliud ē fi gura. Pōt em et minuta magnitudine ma nere idē color r eadē figura: r colore muta to manere eadē figura et eadē magnitudo. Ac p hoc multiplex esse quincif natura cor poris: simplex autē nullo modo.

Aug. sup Jo / nne: tractatu 99.

Jo. 16. c

Hic agit quō / sup intelligēda

Hylarius.

Aug. de trini. li. 5. ca. 2. a

1. Timo. 6. c
Que sit va i / mortalitas qñ / solo creatorē ē

Jaco. 1. c

Ps. 101. b
Aug. sup gen.

Malac. 3. b

Additio Berl / ci de Aurina.

Aug. extra ma / ximinū. lib. 3. ca. 12. c

1. Timo. 6. e

Aug. de trini. lib. 1

Aug. 6. de triz / ni. ca. 6. a

Quare crea / tura sit multi / plex r nō sim / plex.
Hic de corpo / rali ostēditur / quare sit mul / tiplex.

Liber I Capitulū III et V

Dic de spūali creatura ostendit: quomodo sit multiplex et non simplex. **Capitulū III**

Aug. vbi. 5. b

Creatura quoq; spiritalis vt est aia: in cōpatione quā dē corpis est simplex: sine cōpatione xō corpis est multiplex et nō simplex. **Q**ue ideo simplex dicit respectu corpis: q; mole nō diffundit p̄ spaciū loci: sed in vnoquoq; corpe et in tota aia est: et i qualibet eius pte tota ē. **E**t ideo cū sit aliqd i quauis exigua p̄tula corpis qd̄ sentiat aia: q̄uis non fiat in toto corpe: illa tñ tota sentit: q; tota non latet. **S**ed tñ nec i ipsa tota aia vera simplicitas est. **C**ū em̄ aliud sit artificiosū esse/aliud inertē/aliud acutum/aliud memorē/aliud cupiditas/aliud timor/aliud leticia/aliud tristitia: p̄ntq; hec et alia hmōi inuērabilia in aie inueniri natura: et alia sine alijs: et alia magis/alia min⁹: manifestū ē nō simplice sed multiplicē esse naturā: nihil em̄ simplex mutabile ē: ois autē creatura mutabilis est: nulla ḡ creatura vere simplex ē. **D**e xō et si multiplex dicat: xō tñ et sūme simplex ē. **D**icit em̄ magn⁹/bon⁹/sapiens/beatus/verus: et quicqd̄ aliud nō indigne dici videt: sed eadē magnitudo eius ē que sapientia. **N**ō em̄ mole magnus est: sed virtute: et eadē bonitas eius est que sapientia et magnitudo et veritas: et nō est ibi aliud ipsum beatū esse et aliud magnū: aliud sapientē aut verū aut bonū esse/aut omnino esse.

Quō deus simplex est. Aug. vbi. 5. ca. 7. a

Qualis deus cū sit simplex: multiplex tamen dicatur.

Hic diligēter notādū ē cū dicat Aug⁹ solū deū vere simplicē esse: cur dicat eundē multiplex dici. **S**ed hoc nō p̄p̄ diuersitatē accētū v̄l p̄tū dicit: s; p̄p̄ diuinitatē ac multitudinē noīm q̄ de deo dicit: q̄ licet multiplicia sint: vnū tñ significāt/sez diuinā naturā. **H**ec em̄ nō ita accipiunt: cū de illa incōmutabili eternaq; substantia incōpabiliter simpliciore q̄ est human⁹ anim⁹ dicunt. **U**n̄ Aug⁹ in. vj. li. de trini. **D**eō inqt̄ est hoc esse quod est fortē esse/vel sapientē esse/vel iustū esse: et si qd̄ de illa simplici mltiplicitate v̄l multiplici simplicitate dixerit/ q̄ s̄ba ei⁹ significet. **H**ūano autē aio nō est hoc eē qd̄ ē fortē eē aut prudētē aut iustū. **P**ōt em̄ esse anim⁹: et nullā istaz habere virtutē.

Aug. de trini. li. 6. ca. 4. a

Tata ē dei simplicitas q̄ nulli p̄re dicamētorū subicitur. **Ca. V**

Quod autē in natura diuina nulla sit accidētū diuersitas nullaq; penit⁹ mutabilitas: sed p̄e

cta simplicitas: ostēdit Aug⁹ in. v. de tri. di. cēs: **I**ntelligamus deū quātū possum⁹ sine qualitate bonū/sine quātitate magnū/sine indigētia creatorē/sine situ p̄sidentē/sine habitū oia cōtinētē: sine loco vbiq; totū: sine tpe sempiternū: sine vlla sui mutatiōe mutabilia facientē/nihilq; patientē: q̄s q̄s deū ita cogitat: et si nōdū pōt omnino inuenire quid sit ipse: pie tñ caueat quātū pōt aliquid de illo sentire quod nō sit: ecce si subtilit̄ intendas: ex his atq; p̄dictis aperit̄ illa p̄dicamēta artis dialecticę dei nature minime cōuenire/ q̄ nullis est subiecta accidētibus.

Aug. de tri. li. 5. ca. 1. b

Deus nō proprie sed abusive dicitur substantia.

Unde nec pp̄rie dicitur substantia: vt Aug⁹ ostēdit in li. vij. de tri. **S**icut ab eo quod ē esse appellat̄ essentia: ita ab eo quod ē subsistere/substātia dicimus: si tñ dignū est vt deus dicat̄ subsistere. **H**oc em̄ de his rebus recte intelligit̄: in q̄bus vt subiectis sūt ea q̄ i aliquo subiecto esse dicunt̄/ sicut i corpe color aut forma. **C**orpus em̄ subsistit: et ideo substātia ē. **R**es xō mutabiles neq; simplices pp̄rie dicunt̄ substātie: deus aut̄ si subsistit vt substātia pp̄rie dici possit: inest in eo aliqd̄ tanq; i subiecto: et nō ē simplex. **N**efas est autē dicere vt subsistat de⁹: et subsit bonitati sue: atq; illa bonitas nō substātia sit/ v̄l pot⁹ essentia: neq; ipse deus sit bonitas sua: sed in illo sit tanq; in subiecto. **U**n̄ manifestū est deū abusive substātia vocari: et nomine v̄sitatione intelligat̄ essentia quod vere ac pp̄rie dicit̄: ita vt fortasse solum deū dici oporteat essentiā. **E**st em̄ vere solus: quia incōmutabilis est.

Aug. de tri. li. 7. ca. 4. b

De vbi. ca. 5. a

Deus nō est aliquid in deo quod nō sit deus.

Hui⁹ autē essentie simplicitas ac sinceritas tāta ē/ q̄ nō ē ea aliqd̄ qd̄ nō sit ip̄a: sed idē est habens et quod habet. **U**n̄ Hylarius i. vij. li. de tri. ait. **N**ō ex cōpositis deus qui vita ē subsistit: neq; q̄ virtus est ex infirmis cōtinēt: neq; q̄ lux ē ex obscuris coaptat̄: neq; q̄ spūs est/ ex disparib⁹ formalis est: totū quod in eo est vnū est.

Hylarius.

Notādū q̄ creatura q̄drupl̄ deficit a creature. **P**rimo qz nō ē suū esse: ideo nō q̄qd̄ ē i creatura ē vita. **S**ecundo qz nō ē sua x̄tus: p̄pter qd̄ q̄libet creatura ē infirma. **T**ertio qz deficit ab incōmutabili x̄tate et luce: p̄pter qd̄ ois creatura ē tenebra. **Q**uarto qz habet naturā aliq̄ mō cōpositā: vel ex materia et forma: vel ex genere et d̄tia: p̄pter qd̄ sol⁹ de⁹ dicit̄ spūs. **U**n̄ Dam. ij. li. ca. iij. ostendit̄ angelos cōpositos ad deū esse grossos/ materiales et corporeos. **H**ec q̄ tuor̄ innuit Hylarius de deo i sua auctoritate dicens [nō ex cōpositis de⁹] hoc ē: deus nō ē ex p̄tib⁹ cōponētibus ip̄m/ vel cōposit⁹ ad se inuicē [subsistit] qz i eo nō differt q̄d̄ ditas et esse [q̄ et vita] id ē i q̄ nō ē nisi viuere. **P**rop̄

Egidius de Roma Natura dicit a deo q̄ p̄liciter.

secundū dicitur neq̄ q̄ virtus est ex infirmis utinef] q. d. Deus est sua virtus: nō ex partib' infirmis stat. Propter tertiu' addit [neq̄ q̄ lux est obscuris coaptat] q. d. in deo nō reperit' obscuritas: nec coaptat' ut i creatura sed solū lux. Propter quartū subiūgit [neq̄ q̄ spūs est ex disparib' formalis est] q. d. q̄ deus q̄ est spūs: ppter nature simplicitatē nō est formalis: hoc est: nō est forma bil' ex potētia r actu: ut in genere r differētia: vel ex materia et forma: que quanda' disparitatē habent [sed totum quod in eo est] vnum est].

Idem. Idē in viij. li. de tri. Nō humana mō ex cōpositis deus ē: vt in eo aliud sit qd ab eo habet: r aliud sit ipse q̄ habeat: s̄ totū vna est natura. s. pfecta r infinita/et nō ex disparib' pstituta/sed viuēs p totū ipsa. De h' eo dē Boeti' in. j. li. de tri. ait. Quocirca h' vere vñū est/ i quo nullus numer' nullū i eo aliud pter id qd in eo est: neq̄ em̄ subiectū fieri pōt. Aug' q̄ in li. de fide r simbolo dicit. In dei suba nō ē aliqd qd nō sit sba: q̄si aliud sit ibi suba: aliud qd accidit sbe. Sed qd quid ibi intelligi pōt suba ē. Verū hec dici pōt facile r credi: videri aut' nisi purō corde oino nō pōt. Itē Aug' in. xv. li. d. tri. Sic habet i natura vniuscuiusq̄ triū: q̄ q̄ habet h' sit qd habet: sicut imutabil' simplexq̄ suba.

Boetius. li. 1. de trini.

Aug' de fide r simbolo.

Aug' xv. de tri. ca. 7. d

Idem.

Aug' 11. de ci. li. de ca. 10. b.

Idem. Idē in viij. li. de tri. Nō humana mō ex cōpositis deus ē: vt in eo aliud sit qd ab eo habet: r aliud sit ipse q̄ habeat: s̄ totū vna est natura. s. pfecta r infinita/et nō ex disparib' pstituta/sed viuēs p totū ipsa. De h' eo dē Boeti' in. j. li. de tri. ait. Quocirca h' vere vñū est/ i quo nullus numer' nullū i eo aliud pter id qd in eo est: neq̄ em̄ subiectū fieri pōt. Aug' q̄ in li. de fide r simbolo dicit. In dei suba nō ē aliqd qd nō sit sba: q̄si aliud sit ibi suba: aliud qd accidit sbe. Sed qd quid ibi intelligi pōt suba ē. Verū hec dici pōt facile r credi: videri aut' nisi purō corde oino nō pōt. Itē Aug' in. xv. li. d. tri. Sic habet i natura vniuscuiusq̄ triū: q̄ q̄ habet h' sit qd habet: sicut imutabil' simplexq̄ suba. **Uñ** Idē. ait. De' simplex dicit siue nō amittēdo qd habet: seu nō aliud habet qd nō est ipse: r aliud qd i ipso ē. Et cū tāte simplicitatis atq̄ sinceritat' sit natura diuina: ē tñ in ea trinitas psonaz. Uñ Aug' i li. xj. de ci. dei ait. Nō ppter hoc naturā sumi boni simplicē dicim' qz est paf i ea sol' /aut filius in ea solus/aut spūscētūs i ea sol': aut qz ē sola ista noim trinitas siue sba psonaz: sicut Sabelliani putauerūt: Sed ideo simplex dicit qz ē hoc qd habet: excepto q̄ relatiue queq̄ psona ad alterā dicit: nec est ipsa. Nā vtiq̄ paf habet filiū ad quē relatiue dicit: nec tñ ipse ē fili': r fili' habet patrē: nec tñ ipse ē paf. In q̄ xō ad semetipm dicit nō ad alter: h' ē qd hz: sicut ad seipm dicit viu' habēdo vitā: r eadē vita ē ipse. Prop' h' vtiq̄ natura hec dicit simplex q̄ nō sit aliud hñs: et aliud id qd habet: sicut i ceteris reb' est. Nō em̄ hñs hñrē liqr ē/ nec corp' color/ nec aia est sapia. Ecce quāta ē idētitas: quāta ē vnitas/ imutabilitas/ simplicitas/ puritas diuine sbe: iuxta infirmitatis nre valitudine assignauim'.

Ista est distinctio octaua hui' pmi libri: in qua ostēdo qd tenendū sit de veritate gignētis: agit de natura cōcata p actū generationis. Et q̄stū hoc p̄cernit materiā p̄sentis distinctiōis: tñc diuidit in tres ptes. In prima ostēdit diuine essentie veritatē. In scda ei' nature imutabilitatē. In tertia ei' simplicitatē. Primū facit a pncipio distinctiōis vsq̄ ibi. Dei etiā sol' p̄sentia. Scdm abinde vsq̄ ibi: Eadēq̄ sola p̄rie simplex ē. Tertiu' abinde vsq̄ ad finē distinctiōis. Et hec ē snia m̄grī i generalī. In sp̄iali xō snia in hac distinctiōe sumarie ostēdit i trib' p̄pōnib': quaz p̄ma est hec. Dūta rat de' p̄rie habet eēntie veritatē sine alicui' non actualitat' admixtiōe. Et p̄bat sic. Illud hz p̄rie essentie veritatē sine alicui' nō actualitatis admixtiōe: cuius

esse reptū ē semp esse. i. eternalit: et qd ē sine p̄teritōe et futuritione: sed solus de' ē h̄mōi: igit ipse solus hz eēntie veritatē sine alicui' nō actualitatis admixtiōe. Tenet p̄ntia r maior. Sed minorē p̄bat m̄grī i littera p hoc q̄ essentia a x̄bo essendi nomē p̄ntū hz. Essentia em̄ de/riuat a verbo sū esse est. Et confirmat p hoc esse diuini: qd nō nouit p̄teritū neq̄ futurū. Secūda p̄pō ē hec. Solus deus habet eterne p̄manētie stabilitatē absq̄ cuiusuis mutabilitatis variatiōe. Et p̄bat sic. Illud x̄tu/ aliter habet eterne p̄manētie stabilitatē quod ē ipm sūū esse: r qd impossibile ē aliter ipm disponi q̄ ē/ quacūq̄ etiā dispositiōe: sed solus de' ē h̄mōi: igit p̄pō vera. Argumentū apparet bonū r malor vera. Et circa minoris probationē p̄cedit magister i tertiū sic. Et p̄ponit primo dei esse oino esse imutabile: qd p̄bat p̄mo p hoc/ q̄ diuini esse ē verissimū: qd nō esset si posset mutari. Scdo p hoc q̄ in deo nō sūt accidētia p q̄ mutatio i reb' contingit. Tertio p cōpationē dei ad creaturas. Nā ois creature mutatio fir' p loca v' p tpa v' p affectiōes: sed neutri isto modo cadit i deo: vt patet p diuersas factoz auctoritates i tertiū: igit sūū esse est oino imutabile. Tercia p̄pō est: q̄ deus habet simplicitatē eēntie sine cuiuscūq̄ multiplicitat' cōpositiōe. Et p̄bat sic. Illud habet essentie simplicitatē sine cuiuscūq̄ multiplicitat' cōpositiōe: qd nō solū corpōz vel spiritūū aut p̄dicamentoz multiplicitatē nō subiicit: sed etiā met est qd i eo est seu in eo esse dicit: sed de' ē h̄mōi: igit ipse hz simplicitatē sine cuiuscūq̄ multiplicitat' cōpositiōe. Argumentū patet r maior. Et minorē exequēs m̄grī i lra p̄ponit: q̄ diuina eēntia vere r p̄rie simplex ē: eo q̄ i deo nulla ē diuersitas p̄ntū acchētū formaz. Scdo p̄bat idē p cōpationē ipsi' ad multiplicitatē creature sp̄ial: i qua licet nō sit diuersitas p̄ntū sic i creatura corpali ppter ei' simplicitatē: cū tota sit vbiq̄q̄ sit. sicut aia rōnalis dicit esse tota in toto corpore: r tota in qualibet ei' pte: est tñ in ea diuersitas accidētū: sicut magister declarat p exemplū de diuersis aie affectionib'. Postea ostēdit q̄ h̄mōi simplicitati nō repugnat multiplicitas noim q̄ de ipō dicit: eo q̄ oia vñū significāt. Et q̄ nulla accidētia sūt i ipō ostēdit: discurredo p singula p̄dicamēta accidētis. Et etiā q̄ substantia improprie dicit de deo ostēdit: qz accidētia substat ipsa substantia. Et addit: q̄ ipa dei simplicitas psonaz pluralitatē nō excludit. Et q̄ nō sit aliquid i deo quod nō sit deus: igitur rē.

De distinctione trium personarum. Capitulum I

Nunc ad distinctionē triū psonaz accedam. Teneam' q̄ (vt docet Aug' i li. de fide ad petrū) patrē r filiū r spm̄ sanctū vñū esse deū naturalit: nec tñ ipm̄ patrē esse q̄ fili': nec filiū eē ipm̄ q̄ paf ē: nec spm̄ sc̄tm̄ esse ipm̄ q̄ paf ē aut fili'. Una em̄ ē eēntia p̄ris r filij r spūscētū: i q̄ nō ē aliud paf/ aliud fili'/ aliud spūscētūs: q̄uis psonalit' alius sit paf/ ali' fili'/ ali' spūscētūs.

Distinctio IX habet. 5. ca. cū eorum. 5. De p̄prietatibus r p̄ditōibus psonalit' trinitat' r vnitat'is. Aug' de fide ad petrū. c. 1. a

De coeternitate filij cū patre. b

Genitus est em̄ a patre filius/ r ideo alius: nec tñ ante fuit pater q̄ filius. Coeternē em̄ sunt sibi tres psonę.

Argumentatio Arrianozū. c

Sed cōtra hoc inquit heretice: vt refert Amb. in li. j. de tri. Omne qd natū ē pncipiū hz: r ideo qz fili' nat' ē: pncipiū

Ambro. i. l. li. de tri. ca. 6.

piu habet z esse cepit. Quod hereticor ore sic dictu est. Nam ipse Arius (vt meminit Aug' in. vj. li. de tri.) dixisse fert. Si filius e natus e: si natus e erat qn no erat filius.

Aug. 6. de tri. ni. ca. 1. a.

Resposio Augl. catholica. Qui hoc dicit no itelligit etia natu esse deo sempiternu: vt fit coeter nus patri filius/sicut splendor qui gignit ab igne atqz diffudit/coeuius est illi: z esset co/ternus/si ignis esset eternus.

Aug' vbi. s.

Oppositio aug. cōtra hereticū. e. Itē si dei filius inquit Augul. virtus z sapia dei e: nec vnqz fuit deus sine virtute z sapia: coetern' e ergo deo pa tri filius. Dicit apls Christū esse dei virtutē z dei sapientiā. Aut ergo no fuit qn no fuit filius: aut aliqn deus no habuit virtutē z sa piētā: qd demētis e dicere. Cōstat em qz sp habuit sapiētā: semp ergo habuit filiū.

Aug' vbi. s.

1. Cor. 1. d.

Resposio Ambrosij ad idē au ctozitate fulta.

Eidē quoqz arrianice que stioni Amb. i hūc modū rīdet. Ego in quā filiū eē natū cōfiteor: qd reliquū e impieta tis/horresco. Scriptū est em in veteri testa mēto (vt vl vnū e plurib' dicā) An me no fu it ali' deus: z post me no erit. Quis g h' dic/par an fili'/? Si fili' an me inqt no fuit alius deus: si par: post me inqt no erit: hic porē/ ille posteriorē no hz. Inuicē em i se: z pf i fi lio/z fili' i patre cognoscit. Cū em patrē di xer/ ei' etiā filiū designasti: qz nemo ipe pf e sibi. Cū filiū noias etiā patrē fateris: qz ne mo ipe sibi fili' e. Itaqz nec fili' sine pfe/nec par pōt esse sine filio: sp g par/ semp et fili' e.

Ambro. in. 1. de trini.

Esa. 43. b.

Jo. 14. b.

Rōne vti am bro. p hereti.

Inuectio amb. cōtra hereticū. g. Itē dic in quā mibi here tice. Fuit ne qn oipotēs de' par no erat z de us erat. Nā si par eē cepit: de' g pmo erat: z postea pf fact' e. Quō g imutabil' de' e? Si em an de' postea par fuit: vtiqz gnatiōis ac cessiōe mutat' e: s' auertat deus hāc amētiā.

Ineffabile e quō fili' sit: et no ha beat patrē priorē: sicut mod' gene ratiōis intelligibil' et ineffabil'.

Ambrosius.

Sed quis a me iquit Am bro. quō si fili' sit no porē hēat patrē? Que ro itē abs te: qn vl quō filiū putes eē genera tū? Mibi em impossibile e gnatiōis scire se cretū: Mēs deficit: vox silet: no mea tm/ s' z angelo: sup ptātes z sup angelos/ et supra cherubin/ z sup seraphin/ z sup oēm sensū e: qz scptū e: Pax christi sup oēs sensū e. Et si

Pbl. 4. b.

par christi sup oēm sensū e: quō no est supra omnē sensū tāta generatio? Tu g ori manū admoue: scrutari no licet supra mysteria. Licet scire q nat' sit: no licet discutere quō natus sit. Illō mibi negare no licet: hoc q/ rere metus e. Ineffabil' em e illa generatio. Cū Esa. Generationē eius qd enarrabit.

Esa. 53. d.

Quidā presumunt discutere ge/nerationis seriē. Ca. II

Quidā tñ digenio suo psumetes dicūt illā gnationē posse intelligi z alia hmōi: inherētes illi auēti Hiero. sup Ecclesiā. In sacrl scptur qd sepissime no p impossibili s' p difficili po nif: vt ibi: Gnationē ei' qd enarrabit? Sed h no dixit Hiero. ideo/ q gnatio filij eterna plene itelligi vl explicari possit a qz mortā liū: s' qz de ea aliqd itelligi vl dici pōt: qdā tñ h accipiūt dictū d tpali christi gnatione.

Opposito.

Hiero. sup Ecclesiā.

Esa. 53. c.

Solutio.

Utrū debeat dici semp gignitur vel semp genitus est filius.

Hic qri pōt: cū generatio filij a pfe nec pncipiū hēat nec finē: qz efna e: vtz debeat dici: fili' sp gignit vl sp genit' e/ vl sp gignit. De h Greg. sup Job ait. Dñs de' iesus i eo q dicit' z sapia dei e: de patre an tpa nat' e: vl poti' qz nec cepit nasci nec de/ sūt: dicam' veri' sp nat': no aut possum' di cere/ sp nascit/ ne ipsect' eē videat: At xō vt efn' designari valeat z pfect' / z sp: dicam' z nat': qten' z nat' ad pfectōz ptineat/ z sp ad efnitātē: quis p hoc ipz q pfectū dicim' ml tū ab illi' dicit' expsiōe deuiam': qz qd fa ctū no e/ no pōt dici ppe pfectū: s' balbutiē do vt possum' excelsa dei resonem'. Et dñs nre ifirmitat' vbi' pdescēdēt. Estote inqt pfecti si e z pf vl celest' pfect' e. Sup illū locū etiā ps. Ego hodie genui te. de hac gnatiōe filij ita loqt Aug. Quāqz p h q dicit hodie possit etiā itelligi dies ille q christ' fm hoiez nat' e: tñ qz hodie pntiā scat: atqz i efnitate neqz ptm qcāqz e qsi eē desierit: neqz futur' q si nōdū sit/ s' pns tm: qz qcqd efnū e sp e: di uinitus tñ accipit d efnā gnatiōe sapie dei. Ecce his vbi' ofidit Aug. q gnatio filij sp e: nec pterit/ nec futura e: qz efna e. Jō dixit genui: ne nouū putaref. s. ne videret icepis/ se/ hodie dixit: ne pterita gnatio videret. Ex his g vbi' pphete (vt ait Joā. Chryf.) nihil aliud manifestat/ nisi qz ex ipsa eēntia patr' sp genitus e filius. Aug. i li. lxxvij. q/ stio. de sp nato differēs ait. Melior e sp na tus qz q sp nascit: qz q sp nascit/ nōdū e na tus/ z nūqz natus: aut natus erit si sp nascit Aliud em e nasci/ aliud natū eē: ac p h nun/ qz filius e si nūqz natus e. Filius aut e qz na

Greg. sup Job.

Mat. 5. 4.

Ps. 2. b.

Aug. sup ps. 2.

ps. 2.

Jo. Chryf.

Jo. Chryf.

Jo.

Jo.

tus est et semper filius. Semper igitur natus est.

Quod igitur videtur dicere contrarium: aut enim quod generatur filius a patre.

Origenes vero super hiere. dicit: quod filius spiritus generatur a patre/his verbis. Saluator noster est sapientia dei: sapientia vero est splendor et est ne lucet: saluator igitur noster splendor est claritatis. Splendor autem non seipsum nascitur et desinit: sed quatenus ortus fuerit lumine ex quo splendor oritur: totiens oritur etiam splendor claritatis. Sic igitur saluator spiritus nascitur. **U**bi ait in Prover. viij. sapientia. An omnes colles generat me dominus: non ut quidam male legunt/generavit. **H**is verbis apte ostendit **O**rigenes: sane dici posse et debere: filius semper nascitur. **Q**uod videtur contrarium illi verbo **B**reg. pmissio. scilicet non possumus dicere semper nascitur.

Exponit premissa verba **B**reg. ne putetur inter doctores esse contrarietas.

Sed ne tanti auctores sibi contradicere in re tanta videantur: illa verba **B**re. benigne interpretemur. **D**ominus inquit iesus ante tempora natus est de patre: vel potius quod nec cepit nasci nec desinit: dicamus verius spiritus natus. Sed quod verius dicitur. scilicet quod filius spiritus natus est quod illud. scilicet quod de patre ante tempora natus est. **I**llud enim sincera et catholica fides tenet ac predicat: ut istud **Q**uare igitur ait: dicamus verius: cum utrumque pariter sit verum: nisi quod volebat intelligi ad maiorem eius dignitatem et expressior dicitur quod illud. **H**is etiam verbis ois calumniandi versuti/heretici obstruunt aditus: quibus christi secundum deitatem generationis sine initio et sine fine esse ac perfecta monstrat. **N**on autem adeo apte spiritus manifestat veritas cum dicitur: filius ante tempora generatus est de patre: vel filius spiritus nascitur de patre. **E**t ideo dicit **B**re. quod non possumus dicere spiritus nascitur: non inquam ita convenienter non ita congrue ad explanationem veritatis. **P**otest tamen dici si sane intelligatur: spiritus enim nascitur filius de patre: ut ait **O**rig. non quod quatenus die iterum illa generationis/sed quod spiritus est: spiritus igitur nascitur. id est natiuitas eius separata est.

Quod filius semper generatur/confirmat dictum **H**ylar. **C**ap. III n

Hylar. quod dicit filium nasci ex patre in li. viij. de tri. his verbis. **Q**uatenus deus et nature eterne viuētis patris est: et quod cum sacro scire sue ex eo nascitur: non potuit aliud esse quam viuēs. **N**am cum ait: **S**icut misit me viuēs pater: et ego viuo propter patrem: docuit vitam in se prouēte patre iesse. **E**cce hic habes quod filius nascitur ex patre. **I**tem eodem. **L**uce dicit **C**hristus. **S**icut pater habet vitam in semet ipso: sic et filio dedit vitam habere in semet ipso: oia viua sua ex viuente testatur: **Q**uod autem ex viuo viuū natū est/his natiuitatē perfectū

sine nouitate nature. **N**on enim nouū est quod ex viuo generatur: quod viuū: quod nec ex nihilo est: et viuita que natiuitate sumit ex vita: necesse est per nature unitatem et perfectam natiuitatem sacrum ut et in viuente viuatur: et in se habeat vitam viuētem. **E**cce et hic habes quod generatur ex viuo viuēs filius. **I**tem eodem. **I**n deo totū quod est viuū: deus enim vita est: et ex vita non potest quicquam esse nisi viuū: neque ex deriuatōe/sed ex virtute natiuitatis est. **A**c sic dū totū quod est viuū: et dū totū quod ex eo est nascitur virtus est: habet natiuitatem filii non demutationem. **E**t hic dicit quod nascitur. **I**tem in li. de trini. **D**onat pater filio tantū esse quātū est ipse: cui innascibilitatis esse imaginem sacramentō natiuitatis impertit: quē ex se in sua forma generat. **H**ic dicit quod generatur pater filium.

Notandum quod in generatione filii dei quatuor sunt attendenda. **P**rimo: quod filius dei generatur viuus: propter quod separata generatione non viuētū. **S**ecundo: quod etiam a principio generatur viuus. **N**on enim sic gignitur ut generabilia gignunt: quod in sui primordio non viuūt: et postea viuūt. **T**ertio: quod eadem vita viuūt cum patre: et ideo in ipso viuente viuūt: et in se patre viuente habent: quod nulli generabiliū puenit: quod eadem vita cum suo patre viuatur. **Q**uarto: quod totū quod ibi est vita est. **P**ropter primū dicitur quod filius dei viuus ex viuo nascitur et hoc per eterne nature viuētis. **P**ropter secundū ait quod ex viuo natū est viuū: quod ad sue generationis primordium supple: et hoc propter perfectionem natiuitatis sine inouatione nature. **E**t imperfectōe enim generabiliū puenit: quod viuū non proprie generatur ex viuo: sed solum gignitur: quod quod generatur: et in sui primordio non viuūt: ut patres viuūt. **U**bi autem subdit eam dicitur: **N**on enim nouū est quod ex viuo generatur viuus: hoc est viuū gignitur. **Q**uod generatur ex viuo patre non est nouū nec ex nihilo: et ideo supple in sui primordio viuūt: quod si non viuēret in primordio accideret ei nouitas. **Q**uidam tertius habet in viuū: et ideo redit. **S**ed sic construat. **U**bi dicitur quod filius dei in suo primordio viuūt: enim per quod non est nouū in viuo. id est non est carēs vita in sui nouitate: cum non sit in eo nouitas: quod nec generatur ex nihilo. **Q**uātū ad tertium subiungitur: quod filius in viuente viuūt: et in se habet vitam viuētem. **Q**uātū ad quartū addit: quod totū quod in deo est vita est. **E**t quo arguit filium dei viuere: quod ex tali vita procedit.

Breuiter docet quid de hoc concludendum sit.

Dicamus ergo filium natū de patre ante tempora et spiritus nasci de patre: sed congruē spiritus natū: et eundem fateamur ab eterno esse et patri coeternū. id est auctori. **P**er enim generationem auctoris filii est ut in sequenti ostendetur. **U**t igitur pater est eternus/ita et filius eternus est: sed pater sine auctore/filius vero non quod pater inascibilis/filius natus. **E**t ut ait **H**ylar. in li. d. tri. aliud est sine auctore spiritus esse eternū: aliud patri. id est auctori esse coeternū. **U**bi autem pater auctor est/ibi et natiuitas est: quod sicut natiuitas ab auctore est: ita ab eterno auctore etiam natiuitas. **Q**uod autem quod spiritus est etiam eternū est: sed tamen non ois quod eternū est etiam inatū est: quod quod ab eterno nascitur: habet eternū esse quod natū est. **Q**uod autem non natū est/id est cum eternitate non natū est. **Q**uod vero ex eterno natū est: id est si non eternū natū est: iam non erit et pater auctor eternus. **S**i quod quod ab eterno patre natus est ex eternitate defuerit: id est non est auctori ambiguū defuisse: quod si gignenti est infini-

als + viuū

Attende: totū quod in deo est viuūt.

Egidius de Roma.

Origenes sup Hieremiam.

Prover. 8. c.

Questio 8 sp. is Xbis Bre.

Hic soluit

Hylarins. 7. 8 trinitate.

Hylarins. 7. de trinitate.

tū gignē: et nascēti etiā infinitū nasci ē. De diū em̄ qd̄ inf̄ natiuitatē dei filij et gnatioz dei p̄ris nec s̄elus admittit: qz et i gnatioe natiuitas ē: et i natiuitate gnatio ē: qz sine vtro qz neutz ē: vtrūqz ergo sine infuallo sui est.

Argumentatio heretici.

Responsio Dylarij.

Sed inquiet hereticus: omne qd̄ natū ē nō sp̄ fuit: qz in id natū ē vt esset. Nemo ambigit qn̄ ea q̄ i rebus hūanis nata sūt aliqñ nō fuerint. Sed aliud ē ex eo nasci qd̄ semp nō fuit: aliud est ex eo natū esse qd̄ semp ē. Ibi nec semp fuit q̄ pater est: nec semp pater ē: et q̄ nō semp pater est nō semp genuit: vbi autē semp pater ē / sp̄ filius ē. Si sp̄ deo patri ppriū ē q̄ sp̄ ē pater: necesse ē filio sp̄ ppriū esse q̄ semp est filius: Quō ergo cadet in intelligentiā nostrā vt nō fuerit semp cui ppriū est semp esse qd̄ natū ē. Natū ergo vnigenitū deū cōfitemur: sed natū ante tpa: nec an̄ esse q̄ natū: nec an̄ natū q̄ esse: qz nasci qd̄ erat iā nō nasci ē / s̄ seipm̄ de mutare nascēdo. Hoc autē hūanū sensū et intelligētiā excedit mūdi. Nō h̄ capit rō hūane intelligētiē / s̄ prudētiē fidel̄ p̄fessio est.

Quid sit proprium patri et filio.

Ista est distinctio. i. r. huius primi libri: i. q̄ magister post q̄ egit de natura cōcicata p̄ generationē: hic tractat de coeternitate genitoris et geniti. Et tria facit. Nā primo ostēdit patris et filij coeternitatem. Secūdo soluit instātie difficultatē. Tertio dissoluit incidēt̄ questionis ambiguitatē. Primum agit a principio distinctionis vsqz ibi: Sed queris a me inquit Ambro. Secūm facit ab inde vsqz ibi. Dic queri p̄t. Tertiu ab inde vsqz ad finē distinctionis. Et hec ē sn̄ia magistri i hac distinctione i generali. In sp̄ali sentētia magistri stat in tribus p̄pōnibz: quaz prima ē hec. Dei filij ab eterno a patre genit̄ ē simp̄l̄ patri coeternus. Et probat sic. Illud est deo coeternū sine quo deus nūq̄ fuit nec esse potest: sed hic est filij genitus a patre: igit ipse ē patri coeternus. Argumentū videt̄ valere: et maior ē vera. Sed minorē probas magister i littera: p̄ponit p̄mo q̄ tres p̄sonē i diuinis idē sūt in natura / sed distincte i p̄sonalitate. Nā infert / q̄ licet filius sit altus a patre / cū sit ab eo genitus: nō tñ an̄ fuit pater q̄ filius: cū p̄sonē diuine sint sibij nuicē coeternē. Postea excludit errozē alicuius Arrij dicētis: q̄ si filius natus esset / p̄ncipiū haberet: et per se quēs eternū nō existeret. Hūc errozē excludit p̄ auctoritatē Auḡ. dicētis. Si filius nō esset coeternus patri: pater fuisset aliqñ sine sapientia: eo q̄ filij sit sapientia patris. Vel pater fuisset aliqñ sine filio: et postea habuisset filij: q̄ stare nō possūt. Relinquit ergo propositio vera. Secūda p̄positio est hec. Filij eterna generatio est ineffabilis. Et probat sic. Illud est ineffabile qd̄ oēm sensum supat: nō solū hoim sed et angelo: sed eterna generatio filij a patre est h̄mōi: igit ip̄a est ineffabilis. Tenet argumentū et maior: sed minor pater in textu: vbi magister diuersis auctoritatibz sanctorū insinuat: q̄ patre nō esse priorē filio oēm intellectū creature excellit: quibz q̄ dā male p̄sumāt ip̄m posse p̄ intellectū creatū comprehendē. Tertia p̄positio est hec. Filius in diuinis congruetus dicit̄ semp natus q̄ nasci. Et probat sic. Illud est de generatione filij i diuinis potius affirmandū: qd̄ p̄fectionē sine imp̄fectione exprimit: q̄ illud qd̄ imp̄fectionē de se non excludit: sed filij semp esse natū p̄fectionē sine imp̄fectione exprimit: et filij semp nasci de seip̄o nō excludit imp̄fectionē: igit potius est affirmandū ip̄m semp esse natū q̄ semp nasci. Argumentū apparet cūdens: et maior et minor p̄nt haberi ex littera: cuius tota sn̄ia p̄t

stare in isto: q̄ exp̄ssio generationis p̄ verbū p̄teritū p̄fecti t̄p̄is: cuiusmodi ē ly natus: denotat actū generationis trāsisse: et terminū ei⁹ actualit̄ in cōpleto stare. Sed exp̄ssio generationis p̄ verbū p̄sentis t̄p̄is: cuiusmodi est ly nasci: denotat actū generationis adhuc fieri: qd̄ de se imp̄fectionē nō excludit. Et p̄ se quēs p̄posito vera.

Hic de sp̄sctō agitur: et prius q̄ sit amor patris et filij dicitur.

Capitulum I

Hinc post filij eternitatem de sp̄sancto quantum deo donante videre p̄cedit differam. Sp̄sctus amor ē siue charitas siue dilectio patris et filij.

Distinetio habet. 3. ca. eorum. 6. De eterna p̄cessione sp̄scti q̄tū ad p̄sonā q̄ p̄cedit

Notandū q̄ cū dicit sp̄sanctū esse amorem dilectionē et charitatem: nō iā illa fin que sp̄sanctus multipliciter nominat̄ / nō sunt sy nonima. Nā amor dicit̄ inclinationē quandā appetit̄: siue illa inclinatio sit naturalis siue aialis siue qualitat̄. Dilectio autē supra talē inclinationē addit electionē. Quod ip̄m nomē insinuat: qz dilectio electionē qd̄ amodo ipotat. Charitas supra dilectionē addit finalē complacentiā: qz charitate diligif̄ quod charū habet.

Additio h̄ci d̄ vrimari

Uñ Aug. in xv. li. de trini. ait. Sp̄sanctus nec patris est solius / nec filij ē solius / amboz: et iō cōmunē qua inuicē se diligunt pater et filius nobis insinuat charitatē.

Auḡ 8. tri. 15. ca. 16. a.

De sp̄sctus proprie dilectio dicitur: et tamē trinitas sit dilectio.

Joānes autē in epistola canonica ait. Deus charitas ē: nō dixit sp̄sctus charitas ē. Qd̄ si dixisset / absolutior esset sermo / et nō pua ps̄ q̄stiois decisa. S̄ qz dixit: deus charitas ē / incertū ē. Et ideo q̄ rēdū ē: vtrū deus pater sit charitas / an filij / an sp̄sctus / an deus ipsa trinitas: qz et ipsa nō tres dij / sed vnus ē deus. Ad qd̄ Aug. in eodē libro ita dicit: Nescio cur sicut sapia et pater dicit̄ et filius et sp̄sctus: et s̄i oēs nō tres / s̄ vna sapiētia: nō ita et charitas dicit̄ pater et filij et sp̄sctus: et simul oēs vna charitas. Nō ideo tñ quisqz nos inconueniēter estimet charitatē appellare sp̄sanctū: qz et deus pater et deus filius p̄t charitas nūcupari: sicut pprie verbū dei etiā sapiētia dei dicit̄: cū et pater et sp̄sctus sit sapiētia.

Jo. 4. b.

Auḡ vbi.

Responsio

Sicut verbū dei proprie dicitur sapiētia: et tamē tota trinitas dicitur sapiētia: ita et sp̄sanctus proprie dicitur charitas: et tamē pater et filius et spiritussanctus dicitur charitas.

Si ergo pprie aliquis horū triū charitas nūcupari debet: q̄s aptius q̄ sp̄sanctus: vt sc̄z i illa sūma simplici natura nō sit aliud substātia / et aliud charitas: sed substātia ipsa sit charitas: et chari-

Auḡ vbi.

Distinctio X Capitulum II et III Fol. 15

tas ipsa sit substantia: siue in patre/ siue in filio/ siue in spūsancto: et tamē spūsanctus proprie charitas nūcupat. **Ecce** his verbis apte dicit Aug. q̄ i trinitate charitas aliqñ refertur ad substantiā: que cōmunis ē triū personarū et tota in singulis: aliqñ specialit̄ ad personā spūsancti: sicut sapientia dei aliqñ p substantiā diuinā: aliquādo p filio accipit: et hoc in multis fieri reperit̄.

Exēplis firmat eadē nomine proprie et vniuersalit̄ accipi. **Ca. II d**

Quorū em̄ exēplis doceri pōt: multa reꝝ vocabula et vniuersaliter poni: et proprie quibusdā rebus adhiberi. Sicut legis noīe aliqñ simul oīa veteris instrumētī significānt eloquia: aliqñ autē proprie vocat̄ lex que data est per Moysen. Multa alia suppetūt exempla: sicut in re apta vitāda est lōgītudo sermonis. Sicut ergo vnicū dei verbū proprie vocam̄ nomine sapiētie: cū sit vniuersaliter et spūsanctus et pater ipsa sapiētia: ita spūsanctus proprio vocabulo charitas nūcupat: cū sit pater et filius vniuersaliter charitas.

Auctoritatem ponit q̄ filius proprie dicitur sapientia.

Sed dei verbū: id ē vnigenitus dei filius: apte dicitur est dei sapiētia ore Apli dicētis christū dei virtutē et dei sapiētia. Spūs autē sanctus vbi sit dicitur charitas/ inuenim̄: si diligēt̄ Joānis apli eloquiū scrutamur: qui cū dixisset: Diligamus inuicē: quia ex deo est dilectio: adiūxit. Et omnis qui diligit/ ex deo natus est: quia dilectio deus est. Hic manifestauit se dixisse eā dilectionem esse deū/ quā dixit ex deo. Deus ergo ex deo est dilectio. Sed quia et filius ex deo patre natus ē: et spūsanctus ex deo patre pcedit: quē potius eorū hic debeam̄ accipere dictū esse dilectionē merito queritur. Pater em̄ solus ita deus ē/ vt nō sit ex deo: et ideo dilectio qui ita deus ē vt ex deo sit: nō ipse pater est/ sed aut filius aut spūsanctus. Sed in consequētib⁹ cū dei dilectionē cōmemorasset Joānes: qua dilexit nos: et hinc hortatus esset vt et nos inuicē diligamus: atq; ita deus i nobis maneat: q; vtiq; dilectionē deū dixerat: statim volēs de hac re aptius aliqd̄ eloq̄ inq̄t. In hoc cognoscimus q; i ipso manemus et ipse i nobis: q; de suo spū dedit nobis: spūs itaq; factus de q̄ dedit nobis: facit nos in deo manere et ipm̄ in nobis: h̄ aut facit dilectio. Ipse ergo deus est dilectio. Deus ergo spūsanctus qui pcedit ex deo/ significat̄ vbi legit̄. Deus dilectio est/ et dilectio ex deo est. **Ecce** his vbi

apte dicit Aug⁹ spiritūsanctū esse charitatē patris et filij: et intantū quoq; sermonē produxit: vt videat̄ dixisse spiritūsanctū nō solū esse dilectionē patris et filij qua se inuicē et nos diligunt/ sed etiā qua diligimus deū. Sed vtrū ipse sit charitas qua nos diligimus deū/ in sequēti explicabitur.

Redit ostēdere quod proposuerat: scilicet q̄ spūsanctus sit amor quo pater a filio/ et filius a patre diligitur. **Capitulum III**

Nunc vero qd̄ incepimus ostendere curem⁹: scz spūsanctū dilectionē esse siue amorē patris et filij: quo scz pater diligit filium/ et filius patrem. De hoc Hiero. sup. xiiij. ps. ait. Spūsanctus nec pater ē nec filius: sed dilectio quā habet pater in filium/ et filius in patrem. Aug⁹ quoq; in. vi. lib. de trini. ait. In oibus equalis est patri filius: et est vnus eiusdēq; substantiē. Quapropter etiā spūsanctus in eadē vnitāte substantiē et equalitate consistit.

Quid sit spūsanctus hic apitur. **Sive** em̄ sit vnitātas amborū/ siue scititas/ siue charitas: manifestū ē q; nō aliq; duorū ē quo vterq; cōiūgit̄: q; genitus a gignēte diligit̄: genitorēq; suū diligit: sintq; nō p̄cipatiōe sed eētia sua: neq; dono supioris alicuius/ sed pprio suo seruantes vnitātē spiritus in vinculo pacis.

Notandū q̄ spūsanctus dicit̄ vnitātas patris et filij/ in q̄tū est nex⁹ eorū. Sicut proprie existit sanctitas. Vel sanctitas dicit̄ inquantū est purus nex⁹.

Ecce hic habes spūsanctū esse quo filius diligit a patre et pater a filio: et q̄ illi duo seruāt vnitātē pacis. Spūs ergo sanctus (vt ait Aug⁹ in eodē) cōmune ē aliqd̄ patris et filij/ quicqd̄ illud est. At ipsa p̄tinuo substantiā et cōeterna est: que si amicitia pueniēt̄ dici pōt/ dicat̄: sed apti⁹ dicit̄ charitas: et hec quoq; substantia: q; deus substantia est: et deus charitas est. Tria ergo sunt et nō amplius: vnus diligēs eū qui de illo est: et vn⁹ diligens eū de quo ē: et ipsa dilectio. Que si nihil est: quō deus dilectio est? Si nō est substantia: quō deus substantia est.

Quod spūsanctus sicut cōmunis ē patri et filio: ita cōmune nomen habet propriū.

Hic notādū ē q; sicut spūsanctus i trinitate specialit̄ dicit̄ charitas q̄ est patris et filij vnio: ita et nomē tenet proprie qd̄ patri et filio cōiter qdāmodo cōgruit. **Unde** Aug. in. xv. li. de trini. Si charitas

Hieronymus super ps. 14

In fine ca. 4. et initio. 5.

Additio Egl. dii de Roma.

Aug⁹ d trini. 15. ca. 19. e.

Libert I Capitulum I et II

Inquit qua pater diligit filiū /z patrē diligit filiū: ineffabilē cōmunionē demonstrat amboꝝ: quid cōueniētius /q̄ vt ille pprie dicatur charitas: qui spūs est cōmunis ambobꝝ. Hoc em̄ sanius credit̄ /z intelligit̄: vt nō solū spiritussanctus charitas sit in illa trinitate: s̄ nō frustra pprie charitas nūcupet̄: propter illa que dicta sunt: sicut nō solus in illa trinitate vel spūs est vel sanctus: qz /z pater spūs /z filius spūs: /z pater sanctus /z filius sanctus: /z tamen ipse nō frustra dicit̄ spiritussanctus. Qui em̄ est cōmunis ambobꝝ: id vocat̄ ipse pprie qd̄ ambo cōmuniter. Alioquin si in illa trinitate solus spūssanctus est charitas: profecto /z filiꝝ nō soliꝝ patris /sed etiam spūssancti filius inueniē. **Col. 1. b** em̄ Ap̄ls de deo patre. Trātulit nos in regnū filij charitatis sue. Si ergo nō est i ista trinitate charitas dei nisi spūssanctus: filius ē spūssancti. Sed quia hoc absurdissimū ē: restat vt nō solus ibi sit charitas spiritussanctus: sed propter ista de quibus satis disserui pprie sic vocatur.

Ista est distinctio decima: i qua magister post q̄ egit de generatione filij a patre: incipit agere de processione spūssancti ab vtroqꝝ. s. a patre /z filio. Et circa hoc tria facit. Primo em̄ ostēdit spūssanctū amorē esse patris /z filij: /z per sequeſ procedere per modū volūtatis. Secūdo subiungit q̄ amor cōuenienter appropriatur persone spiritussancti. Tertio concludit q̄ etiam spiritussanctus cōuenienter nominat̄ nomine cōmuni: scz cōueniēti tā patri q̄ filio: quoz qui libet est /z potest dici spūssanctus. Prīmū facit a principio distinctionis vsqꝝ ibi: Sic manifestant se dixisse. Secūdū subiungit abinde vsqꝝ ibi: Sic notandū est. Tertū subiungit abinde vsqꝝ ad finē distinctionis. Et hec est sententia magistri in hac distinctione in generali. **In speciali** sententia magistri stat in tribus propositionibus: quarū prima est hec. Charitas seu amor essentialis spūssancti appropriatus: est cōmunis toti trinitati. Et probat̄ sic. Sicut se habet sapientia ad totā trinitatem /z ad filiū: ita se habet amor ad trinitatē /z ad spūssanctū: sed sapiētia essentialiter dicta cōuenit toti trinitati: /z tñ appropriat̄ filio: igitur charitas seu amor potest cōuenire toti trinitati: et tamē appropriari spiritussancti: vt astruit̄ propositio. Argumentū patet et maior: sed minorē probās magister in textu: proponit primo q̄ spūssanctus sit amor vel dilectio patris /z filij: qd̄ probat̄ auctoritate beati Auḡ. xv. de tri. dicētis q̄ spūssanctus nec patris est soliꝝ nec filij est solius /sed amboꝝ. Et ideo cōmunē quo inuicē se diligūt pater /z filij nobis insinuat charitatē. Postea remouet m̄gr quandā dubitationē exortā ex dicto Joānis p̄me canonice sue vbi dicit. De charitate ē. Di. aliq̄s. Si spūssanctus est amor siue dilectio /z charitas: cur tñ Joānes nō dixit: spūssanctus charitas ē: sed dixit. Deus charitas ē: relinquēs nobis sub dubio: an intēdat ibi de tota trinitate loq̄ aut de illa qua p̄sona in speciali. Ad qd̄ r̄ndet magister: q̄ charitas /z dilectio seu amor licet sit cōis toti trinitati: tñ quādoqꝝ appropriat̄ p̄sonē spūssancti: sicut etiā sapiētia cōis est omnibꝝ p̄sonis: tñ specialit̄ appropriat̄ filio. Et tñ q̄ uis nomē legis cōe sit toti veteri testamēto: appropriat̄ tñ legi Moysi. Ex quibꝝ simul sup̄t̄ patet p̄positionē eē verā. **Secūda** p̄positio est hec. Charitas seu amor p̄sonalis nulli alteri pprie cōuenit q̄ solius spūssancti p̄sonalitati. Et probat̄ sic. Illius solius p̄sonalitati /z nulli alteri charitas siue amor p̄sonalis pprie cōuenit: qui solus p̄ modū dilectionis procedit: sed talis est spūssan-

ctus: igitur charitas seu amor p̄sonalis spūssancti proprie soli cōuenit. Tenet cōsequētia et maior: sed minorē probās magister i textu inducit tale dubiū. **Beatus** Joānes dicit i sua canonica vbi supra: q̄ dilectio ex deo est: cū ergo tā filiꝝ q̄ spūssanctus sit ex deo: vnus p̄ natiuitatē alius p̄ processionē: dubitat̄ q̄s illoꝝ dilectio vocatur. Et r̄ndet q̄ spūssanctus: /z hoc probat̄ p̄ textū sequentē in eadē canonica: vbi post q̄ dicit. Dilectio q̄ nos facit in deo manere /in deo ē: subiūgit. In hoc cognoscimꝝ q̄ in deo manemꝝ et ipse i nobis: qz de spūssancto dedit nobis. **Sāctus** itaqꝝ spūs de quo dedit nobis: facit nos i deo manere: insinuans p̄ hoc spūssanctū facere illā dilectionē que est ex deo. Et ista cōfirmat magister p̄ auctoritates sanctorꝝ q̄ patet i littera: igit̄ p̄positio vera. **Tertia** p̄positio est hec. Spūssanctus rōne cōis originalis principij est noīe spūssancti nominat̄: nō obstatē q̄ illud nomē sit cōmune omnibus tribꝝ p̄sonis. Et probat̄ sic. **Quia** cūqꝝ cōmuniter /z equaliter habet originē a duobꝝ: cōueniētissime notat̄ nomine cōueniēte ambobꝝ: sed spiritussanctus habet cōmunē a patre /z filio originem: igitur cōueniēter habet denominationē eis cōmunē: vt p̄tendit̄ p̄positio p̄dicta. Argumentū apparet clarū cum maiore. Sed minorē probat̄ magister in littera auctoritate beati Augustini: igitur r̄c.

De spūssanctus procedit a patre et filio. **Capitulum I a**

Itē dicēdū est

N spūssanctū a patre esse /z filio: /z procedere a p̄re /z filio: qd̄ multi heretici negauerūt. **Quia** autē de vtroqꝝ procedat: multis diuinoꝝ eloquiōꝝ testimonijs cōprobat̄. Dicit em̄ Ap̄ls. **Abiit** deus spiritū filij sui in corda nostra. **Ecce** hic dicitur /spiritꝝ filij. Et alibi. **Qui** aut̄ spiritū christi nō habet: hic nō est eius. **Ipse** etiā filius de spūssancto dicit in euangelio. **Quē** ego mittā vobis a patre. **Patet** aut̄ spūs dictus est vbi legit̄. **Si** spiritꝝ eius qui suscitauit Christū a mortuis habitat in vobis. **Et** ipse Christus dicit. **Non** em̄ vos estis qui loquimini: sed spūs patris vestri qui loquit̄. **Et** in alio loco. **Quē** mittet pater in noīe meo. **Et** alibi ipse filius de spūssancto ait. **De** patre procedit. **Hisz** alijs auctoritatibus pluribus ostēdit̄ q̄ spiritussanctus a patre et filio procedit.

De greci nō cōcedūt spūssanctū procedere a filio. **Capitulum II b**

Quē tñ dicūt spūssanctū procedere tñ a patre /z nō a filio. **Quō** ideo dicunt: qz veritas in euangelio fidē integrā cōtinēte /de processione spiritus loquēs /solū patrē cōmemorat dicēs. **Spūs** q̄ a patre p̄cedit. **Et** etiā ideo: qz in principalibus cōcilij q̄ apud eos celebrata sunt: ita symbola eoz subiūctis anathematibus sancita sunt /vt nulli de trinitatis fide aliud docere vel aliter p̄dicare q̄ ibi cōtinē /liceat. **In** quibꝝ qd̄ symbolꝝ cū spiritussanctꝝ cōmemoret̄ p̄cedere a p̄re /z nō a

Distin. XI
habet. 7. ca.
cū corū. 9.

Gal. 4. a.
Rom. 8. b.

Jo. 15. d.

Mat. 10. c.

Jo. 15. d.

Prima
causa.

Jo. 15. d.
Secūda
causa.

21 d. b. b.
rui de vna
maria

filio. Quicūq; inquit a filio eum procedere addūt anathema incurrūt. Unde et nos arguūt anathematis reos. Addūt etiā ad assertionē suę opinionis et in testimoniū nostre damnationis de symbolo fidei: qđ fm traditionem predictoz concilioz Leo. iij. Romę transcriptū in tabula argētea post altare beati Pauli posita posteris reliquit p amore: vt ipse ait: et cautela fidei orthodoxe. In quo quidē symbolo in pcessionē spūs solus cōmemorat pater his v̄bis: Et in spūsctm̄ dñm et viuificatorē ex patre pcedentē: cū patre et filio coadorandū et glorificandū rē. Illud est symbolū qđ in missa cātā/ editū in Niceno cōcilio: in fine cuius subiunctū est: Qui aliud docuerit vel aliter predicauerit/ anathema sit. Ideoq; greci nos anathematizatos dicūt: qz dicimus spiritūsanctū a filio procedere/ qđ ibi nō cōtinet. Qđ em̄ fm nos ibi dicit: Qui a patre filioq; procedit: alteruz a latinis est additum/ scz filioq;.

Responsio vbi determinantur predicta.

Nos autē illa verba ita determinamus: Qui aliud docuerit vel aliter pdicauerit: vel cōtrariū docuerit: vel v̄rio modo pdicauerit/ anathema sit. Aliud ergo posuit p opposito: ql̄it et apls in epla ad Gal. Si qđ aliud euangelizauerit: id est cōtrariū/ anathema sit. Nō dicit si qđ addiderit. Nā si illud diceret/ sibi ipsi vt ait Augusti. p̄iudicaret: qđ cupiebat venire ad qđdam qbus scribebat: sicut ad Thessalo. vt suppleret qđ illoz fidei deerāt. Sed qđ supplet qđ minus erat addit: non qđ inerat tollit. Qui autē p̄tergredit fidei regulā: nō incedit in via: s; recedit a via. Ad illud autē qđ de euāgelio opponūt/ r̄ndemus ita: qz dicat in eo veritas spūsctm̄ a patre pcedere nō addit solo: et ideo etiā a se pcedere nō negat: s; ideo patrē tm̄ noiat: qz ad eū solet referre etiā qđ ipseus est: qz ab illo habet.

Qđ greci in sensu nobiscū conueniūt etsi verbis differāt

Sciendū est tm̄ qđ greci ostent spūsctm̄ esse filij sicut et patris: qz Apl̄s dicit: Spūs filij. Et veritas in euāgelio: spūs veritatis. Sed cū nō sit aliud spiritūsanctum esse patris et filij/ qđ esse a patre et filio: etiā in hoc in eandē nobiscum fidei sententiā puenire vident: licet in verbis dissentiant.

In hoc decipiunt qđ credūt aliud esse procedere/ et esse a filio: cū idem sit. Nā nō sunt nobis contrarij in re/ sed tm̄ in voce: sed sibi ipsi contrarij sunt in re.

Auctoritatibus grecorum ostendit spiritum sanctum procedere etiam a filio.

Unde etiā quidā eorū catholici doctores/ intelligētes vnā eandēq; fore sn̄iaz pdictoz v̄boz: qbus dicit spūsctm̄/ ctus procedere a filio et esse filij: p̄fessi sunt spūsctm̄ etiā pcedere a filio. Cū Athanasius in symbolo fidei: Spūsctm̄ a patre et filio: nō factus/ nec creatus/ nec genitus: s; pcedēs. Ecce spūsctm̄ apte dixit pcedere a patre et filio. Didimus etiā eoz maxim⁹ doctor in li. de spūsctō/ spūsctm̄ a filio pcedere dicit. Saluator inqt qđ est veritas. Nō em̄ loquet a semetipso: hoc ē/ nō sine me et sine meo et patris arbitrio: qz inseparabiliter ē a me et a patris volūtate: qz ex se nō est/ s; ex patre et me ē. hoc em̄ ipm̄ qđ subsistit et loquitur: a patre et a me illi ē. Itē. Spūsctm̄ qđ ē spūs veritatis/ spūs sapiē/ nō pōt audire a filio loquēte qđ nescit: cū hoc ipm̄ sit qđ profert a filio: id ē pcedēs deus de deo. Spūs veritatis pcedēs a veritate: solator manans ex solatiōe. Nā Cyrillus eps in epla Nestorio directa ait: Spūs intelligit per se fm̄ qđ spūs ē/ et nō filius: s; tm̄ nō est alien⁹ ab eo. Spūs em̄ veritatis noiat: et profluit ab eo sicut ex deo patre. Ioannes qđ Chrys. in l. homel. quadā de expositiōe symboli sic ait: Iste ē spūs pcedēs de patre et filio: qđ diuidit dona propa prout vult. Idē in alia l. homel. Credēdū ē spūsctm̄ patris esse et filij. Iste spiritūsanctū dicimus patri et filio coęqlē: et pcedētē de patre et filio. Hoc credite ne colloqa. mala corūpant bonos mores.

Ecce a doctorib⁹ grecoz apta habem⁹ testimonia qbus spūsctm̄ a patre et filio procedere ostēdit. Dis ergo lingua p̄fiteat spiritūsanctū procedere a patre et filio.

Ista est distinctio. xj. in qđ maḡ post qđ egit de mō quo spūsctm̄ pcedit: agit de p̄ncipio a qđ pcedit. Et tria circa hoc facit. Nā p̄mo ostēdit qđ circa h̄mōi p̄ncipiū latini sentiāt. Secdo subdit in qđ greci ab ipsis discrepāt. Tertio subiūgit in quo greci simul et latini p̄sentiat. Pr̄mū facit a p̄ncipio distinctio nis vsq; ibi: Greci tm̄ dicūt. Secdo abinde vsq; ibi: Sciendū est. Tertio abinde vsq; ad finē distinctiōis. Et est hec sn̄ia maḡi in generali. In speciali x̄o sentētia maḡi stat in trib⁹ p̄pōnibus: qz p̄ma est: Veritas approbat euāgelij/ patrē et filij produxisse spūsctm̄. Que probat sic. Illud fm̄ veritate euāgelicā debet teneri: qđ ipsa approbat ex auctoritatib⁹ noui testamēti. S; patrē et filij simul spūsctm̄ pducere ē h̄mōi: vt spiritūsanctū pducere ab vtroq; qđ idē est: igit̄ p̄positio vera. Teneat argumētū et maior: s; minorē probat maḡi in textu. Et p̄mo qđ ad hoc/ qđ filius spūsctm̄ produxit: vñ dicit scriptura: Misit de⁹ spūs filij in corda v̄ra. Et iterū Qui autē spūs christi nō habet/ hic nō ē eius. Preterea euāgelij. Ioānis dicit: Paracletus autē spūsctm̄ quē ego mittā vobis a patre. Secdo probat idem quo ad hoc qđ etiā spūsctm̄ procedit a patre: vñ christus in euāgelio ait: Nō em̄ vos estis qđ loqm̄ini: s; spūs p̄tis v̄ri qđ loquit in vob. Et alibi dicit: Quē mittet p̄ in noīe meo.

Certa causa

Gal. 1. b.

1. Thes. 3. c.

Gal. 4. a.

Jo. 15. d.

Add. ben. rici de vuri maria

Athanasius

Didimus

Jo. 16. c.

Cyrillus

Jo. Chrys.

1. Cor. 13. d.

Liber I Distinctio XII Ca. I II et III

Et iterum: Qui a patre procedit. **S**ecunda propositio est: Bre-
ci falso motu induci spiritum a filio procedere negave-
runt. Et probat sic. Illud verum greci falso motu negave-
runt quod negantes negandi motum male intellexerunt: scilicet spiritum
sanctum negare et procedere a filio est homini: igitur pro vera
scilicet quod greci falso motu decepti negaverunt spiritum a fi-
lio procedere. Argumentum est apparatus: et maiorem supponit
veram: scilicet minorem producendo in tertium. Pponit primo errorem
grecorum quod est quod spiritus a filio non procedat. Ad primo pro-
bat per illud euangelium Joannis, xvj. Qui a patre procedit: et idem
causa in missa in simbolo fidei: ubi agit de processione
spiritus sancti: et tunc nulla fit ibi mentio de filio: et quod ibi loquitur de
filio: sed latini apposuerunt: propter quam quod de opinionione greci
dicunt nos anathematizatos: quod Leo papa, iij. in traditi-
one concilio apud eos celebrato: anathematizavit omnes
aliud dicentes de trinitate quam in eorum conciliis extitit defini-
tatum: quod dicunt attestari tabulam argenteam Rome retro al-
tare sancti Petri et Pauli positam. In qua post symbolum ba-
bes in ea scriptum: Qui aliud docuerit vel predicaverit/
anathema sit. Magister vero nos salvando dicit. Nos autem non
dicimus aliud illi spiritum: sed solum scilicet doctrinam explicamus.
Etiam quod christus dicit in euangelio spiritum a patre procedere:
non ideo hoc dicit quod non procedat a filio: sed motus sui fuit ad
patrem referre quod quid habuit: et ideo quod non dixit spiritum a
solo patre procedere: non negat eum etiam a se procedere. Ex quo
hinc patet proinde esse verum. **T**ertia propositio est hec: Ex quo
greci concedunt spiritum esse spiritum filii: non sensu: sed verbum a
nobis differunt. Ista propositio expressit ponit magister in tertio
Athanasium / Diodorum / Cyrillum et Johannem chrysostomum. qui fuerunt
doctores eorum sensisse: quod omnes aperte dixerunt spiritum a pa-
tre procedere et filio: ut patet ex eorum auctoritatibus: igitur
propositio vera.

bis absoluta est questio illa / quae querebatur: utrum plus
processerit spiritus a patre quam a filio.

Dic agitur de eo quod secundo
querebatur. scilicet an plenius vel magis
processerit a patre quam a filio. **Ca. II c**

Nunc tractandum est quod
secundo querebatur. scilicet an plenius aut magis
procedat spiritus a patre quam a filio.
Ad quod dicimus: quod sic non autem procedit a patre quam
a filio: ita non plenius vel magis procedit a patre
quam a filio. **Aug.** tamen in xv. li. d. tri. dicit: quod spiritus
sanctus principaliter procedit de patre. **N**on frustra
(inquit) in hac trinitate non dicitur verbum dei / nisi fi-
lius: nec donum dei / nisi spiritus sanctus: nec dicitur quod ge-
nitum est verbum: et de quo procedit spiritus sanctus princi-
paliter / nisi de patre. **E**cce audisti: quod spiritus sanctus
principaliter procedit a patre. **S**ed ne te hoc turbaret
ipse continuo ex quo sensu hoc dixerit / apertis dicens:
Ideo addidi principaliter: quod et de filio spiritus sanctus
procedere reperitur: sed hoc quod illi patre dedit non iam ex-
istenti et nodum habenti. **S**ed quod quod unigenito /
vero dedit / gignendo dedit. **S**ic ergo eum genuit:
ut etiam de illo donum commode procederet: et spiritus san-
ctus spiritus esset ab eo. **E**cce exposuit ipsemet
quod spiritus principaliter procedat a patre: non quod plus
vel magis procedat a patre quam a filio: sed quia
cum procedat a filio / hoc ipsum habet fi-
lius a patre.

Aug. 15. de
tri. ca. 17. b
Aug. di-
cit spiritum
procedere a
patre

Ex quo sensu
dixerit princi-
paliter pro-
cedere a pa-
tre.

Utrum spiritus sanctus prius vel plenius
procedat a patre quam a filio. **Ca. I a**

Distin. XII
habet. 3. ca. cu
eorum. 5.

Item queritur cum spi-
ritus sanctus a patre procedat et a filio.
utrum plus vel magis processerit a patre
quam a filio: quod nunc hereticus ostendere
ita dices. **S**i processit utriusque spiritus sanctus a patre
processit utriusque / aut nato iam filio / aut non nato
filio. **S**i vero iam nato filio processit: autem natus est fi-
lius quam processerit spiritus sanctus: processit ergo natiuitas
filii processione spiritus sancti. **S**i autem processit a
patre non genito filio: ante processit quam filius
genitus fuerit.

Argumenta
tio heretici.

Responsio Augustini ad id quod
primo querebatur. scilicet an prius a patre
quam a filio processerit.

Aug. 8 tri. li.
15. ca. 26. a

His et homini questionibus
magis laboriosis quam fructuosis: respondet Aug.
in xv. li. de tri. dices. In illa summa trinitate
quod deus est: intervalla temporum nulla sunt per quae
posset ostendi aut saltim requiri: utrum plus de pa-
tre natus sit filius: et postea de ambobus pro-
cesserit spiritus sanctus. **N**unquid ergo possumus quere-
re: utrum iam processerat de patre spiritus sanctus quam na-
tus est filius: an nondum processerat: et illo nato
de utroque processit. **N**on potest proinde ibi ista quaer-
ri: ubi nihil ex tempore inchoat ut ex consequenti pro-
ficiat in tempore. **I**deo quod potest intelligere sine tempore
generationem filii de patre: intelligat sine tempore
processionem spiritus sancti de utroque. **E**cce his ver-

Idem ubi supra
ca. eodem. e

Ex eodem sensu etiam dicitur spi-
ritus sanctus proprie procedere a
patre.

Ex eodem sensu etiam di-
citur procedere proprie de patre. **U**nde Hiero-
nymus in expositione catholice fidei / Ni-
ceni symboli ait: **C**redimus in spiritum
sanctum qui de patre procedit proprie. **I**tem
spiritus sanctum verum deum inuenimus in scri-
ptura: et de patre esse proprie. **E**t item de pa-
tre filius et spiritus sanctus proprie et vere de pa-
tre procedit. **E**cce aperte dicit spiritus sanctum
proprie esse de patre: et proprie procedere a pa-
tre. **Q**uod non est ita intelligendum tanquam plus
vel plenius a patre procedat quam a filio: sed quod
hoc habet pater a se / non ab alio: ut de ipso
sit et procedat spiritus sanctus. **F**ilius autem non
a se / sed a patre hoc habet: ut de ipso sit et pro-
cedat spiritus sanctus.

Hieronymus

Ex eodem sensu dicitur spiritus
sanctus esse et mitti a patre per fi-
lium. **C**apitulum III

Note etiam iuxta hanc
intelligentiam dicitur spiritus sanctus mitti
per filium: et a patre esse per filium. **U**nde
Hilarius ad deum patrem de spiritu sancto et filio
loquens in xv. lib. de tri. ait: **I**n spiritu tuo

Hilarius
12. de tri.

ex te pfecto: r p eū misso. Itē ante tpa vni-
 genit' tu' te nat' manet/ ita q ex te p eū spūs
 scētus tu' ē: qd r si sensu nō picipiā/ tñ tenco
 psciētia. In spūalibus em̄ rebus tuis hebes
 sum. Itē in eodē Cōserua hāc oro fidei mee
 religionē: vt qd in regenerationis mee sym-
 bolo pfectus sum/ semp obtineā: te patrē. s.
 filiū tuū vna tecū adorē: spūscētū tuū q ex
 te p vniogenitū tuū est/ pmerear. Ecce apte
 dicit spūscētū a patre p filiū r mitti r esse.
 Qd nō est intelligēdū qsi a patre p filiū mi-
 norē mittat vel sit: s; qz ex patre r filio est: r
 mittit ab vtroq; s; hoc ipm̄ habet fili' a pa-
 tre/ vt ab ipso r sit r mittat spūscētus. Hoc
 ergo voluit significare hylarus/ distinctio
 nē faciēs in locutiōe: vt oñderet in patre eē
 auctoritatē. Inde ē etiā q vras oñdēs pa-
 trē esse auctorē pcessiōis/ q pcedit spūs a fi-
 lio/ dixit in euāgelio: De patre pcedit/ cū r
 de pte r filio pcedat spūscētus. Cū Aug'
 in. xv. li. de tri. qnt: Si de pte r filio pcedit
 spūscētus/ cur fili' dixit: de pte pcedit. Cur
 putas: nisi qz solet ad eū referre etiā qd ipsi'
 est: sic r de q r ipse ē/ sic ait: Hea doctrina
 nō ē mea/ s; eius q misit me. Si q huc intelli-
 gif ei' doctrina: quā tñ nō dixit suā/ s; patrē
 qto magis illic intelligēdus ē spūscētus de
 ipso pcedere/ vbi sic ait: De patre pcedit: vt
 nō diceret: de me nō pcedit. A q aut̄ habet
 fili' vt sit deus: ē em̄ de' de deo: ab illo vti-
 q; habet/ vt etiā de illo procedat spūscētus.
 Et ideo spūscētus vt etiā de filio pcedat: sic
 pcedit de patre/ ab ipso habet patre. Qua-
 prop' q pōt intelligere in eo qd ait fili': Sic
 habet pat' vitā in semetipso/ sic dedit r filio
 vitā habere in semetipso: nō sine vita existē-
 ti iā filio vitā patrē dedisse/ s; ita eū sine tpe
 genuisse: vt vita quā pat' filio gignēdo de-
 dit/ coe'na sit vitē patrē q dedit. Intelligat
 etiā: sic habet pater in seipso/ vt de illo pce-
 dat spūscētus: sic dedisse filio/ vt etiā de isto
 pcedat idē spūscētus: r vtrūq; sine tpe. Ita
 ergo dictū ē spūscētū de patre pcedere: vt
 intelligat q etiā pcedit de filio/ de patre eē
 r filio. Si em̄ qd qd habet/ de patre habet fi-
 li': de patre habet vtiq; vt r de illo pcedat
 spūscētus: s; nulla ibi tpa cogitant' q habe-
 ant p'us r posterius: qz ibi oīno nulla sunt.

Ista est distinctio. xij. in qua mag' postq̄ egit
 de ordine pcessiōis eius. Et tria circa hoc facit. Pr̄mo
 de ordine pcessiōis eius. Et tria circa hoc facit. Pr̄mo
 mo excludit ordinē tēporū. Sc̄do excludit ordinē digni-
 tatis. Tertio ponit ordinē naturalis originis. Pr̄mū
 facit a pncipio hui' distinctiōis/ vsq; ibi: Hūc tractādū
 est qd sc̄do q̄rebat. Sc̄dm̄ abinde vsq; ibi: Aug'. xv. li.
 de tri. Tertiu' abinde vsq; ad finē distinctiōis. Et hec ē
 sn̄ia mag'ri in generali. ¶ In speciali sn̄ia mag'ri itat
 in tribus ppositiōibus: qz p̄ma est: Spūscētus durati-
 one tps/ nec p'us/ nec poster' pcessit a pte q̄ a filio nec
 ecōuerso. Et pbat sic: Vbi penit' nullū inuenit tps: vbi
 tps duratiōe neq; est p'us neq; posterius: s; in pcessiōe

spūscētū a pte r filio nullū oīno inuenit tēpus: igit
 spūscētus nō pcedit a pte p'us neq; poster' a filio: neq;
 ecōtra: r p psequēs ppositio vera. Tēnet psequētia: r
 maior nota ē. Et minorē mag' exequens in lra qrit: an
 spūscētus p'us aut magis pcedat a pte q̄ a filio. Et ar-
 guit ad q̄stionē sic: Nā spūscētus pcedit a pte. Vel q̄ p
 cedit iā nato filio: v' nōdū nato filio. Si nato filio: igit
 natiuitas filij pcessit pcessiōe spūscētū. Si nōdū na-
 to filio: igit pcessiō spūscētū pcessit generationē filij:
 r p psequēs spūscētus pcessit p'us a pte q̄ a filio. Hūc
 q̄stioni mag' r̄idet p remotionē tps ab hm̄di materia
 dicēs hāc q̄stionē in pposito nō h̄relocū: qz in diuinis
 oīa sunt etna: igit nullus pōt ibi esse ordo tps vel pōr-
 tatis duratiōis: qz pbat auctoritate Aug'. li. de tri. q̄
 patet in textu. ¶ Sc̄da ppositio ē hec: Nō maior pfe-
 ctiōe dignitatis: nec plenius spūscētus pcedit a pte q̄
 a filio. Hāc ppositiōe mag' pbat in. ij. ca. hui' distin-
 ctiōis q̄res: Vtrū spūscētus plen' aut magis pfecte p-
 cedat a pte q̄ a filio. Et r̄idet. Sicut nō ante pcedat a
 pte q̄ a filio: ita nō magis pcedit nec plen' procedit a
 pte q̄ a filio: igit ppositio vera. ¶ Tertia ppositio est
 hec: Spūscētus q̄ eq̄ pfecte simul a pte r filio pcedit/ p̄n-
 cipalit' r pte a pte p filiū mittit auctoritatis origina-
 tiōe. Que pbat sic: Spūscētus ab illo pncipalit' ē r mit-
 tit: qd hoc habet a se r a nullo alio q ipm̄ mittit: r ab
 ipso pcedat: s; hm̄di ē solus pat': igit ppositio vera. Te-
 net argumētū r maior: s; minorē probat mag' in textu
 p multas auctoritates: q vidēt sonare q pater plus ha-
 beat in processiōe q̄ filius: r spūscētus procedat a pte p
 filiū. Quas auctoritates mag' dicit debere intelligi nō
 q spūscētus min' plene vel min' pfecte procedat a filio
 q̄ a pte: sed q filius nō habet hoc a seipso: q spūscētus
 ab ipso procedat eq̄/ plene r pfecte vt a patre: s; hoc ha-
 bet a patre: igit ppositio vera.

Quare spūscētus cū sit de sub-
 stantia patris nō dicatur genit' vel fi-
 li': s; tantū procedēs

Ca. I a

Dist hec consi-
 derandū est: quantū a talibus
 quales nos sumus intelligi po-
 test: cum spiritussanctus proce-
 dat de patre/ r sit de substantia patris: cur
 non dicatur esse natus/ sed potius proce-
 dere: r cur non dicatur filius. Quare autē spi-
 ritussanctus non dicat' vel sit natus: r ideo
 non sit filius: Augusti. ostendit in. xv. li. de
 trini. ita dicens: Si spiritussanctus filius di-
 ceret/ amboꝝ vtrūq; filius diceret: quod ab-
 surdissimū est. Filius quippe nullus est duo-
 rum/ nisi patris r matris. Absit autē vt in-
 ter deum patrē r deum filium/ tale aliquid
 suspicemur. Absurdissime ergo filius dicere-
 tur amboꝝ: id est patris r filij. Amboꝝ em̄
 filius diceret/ si eū ambo genuissent: quod
 abhorret omnium sanctorū sensus. Non er-
 go ab vtroq; est genitus/ sed procedit ab
 vtroq; amboꝝ spiritus. His verbis ostendi-
 tur cur spiritussanctus cū sit de patre/ nō ta-
 men dicat' genitus vel filius.

Cum spiritussanctus non dica-
 tur genitus: cur filius dicatur pro-
 cedere.

Cum autē spūscētus nō

Distin. XIII
 habet. 3. ca. cū
 eorum. 9.

Aug' 8 tri. li.
 15. ca. 2 6. f.

Questio

Aug' 15. d
 ca. 17. d
 Aug' p
 pcedere a
 patre
 Aug' de tri
 ni. li. 15. ca.
 27. a
 Questio
 cur filius di-
 cit de spūscē-
 to a patre
 pcedere/ cū
 ab vtroq; p-
 cedat.
 Jo. 7. b
 Jo. 15. d
 pi
 a
 d
 Di
 Hieron
 Ri
 im
 em
 scri
 pa
 pa
 mē
 a pa
 s p'us
 sed qz
 e ipso
 t non
 it r p
 ritus/
 er fi
 e
 hāc
 us miti
 u. Unde
 to r filio. Unde
 uicō. mo. 12. ca.

dicat̄ genitus/sz tm̄ pcedēs: q̄ri solet: cur fi-
lius nō dic̄ tm̄ genitus/sz r̄ pcedens. Sic
Job. 16. f ipse in euāgelio iohānis ait: Ego ex deo p-
cessi vl̄ exiui: r̄ veni in mūdū. Nō ḡ tm̄ sp̄s
Responso sc̄tus pcedit a p̄re: sz etiā filius. Ad qd̄ dici-
mus: q̄ cū yterq̄ pcedat a p̄re/ dissit̄ tm̄:
Aug. v. de tri. Nā sp̄s sc̄tus (vt ait Aug⁹ in. v. li. de tri.) p-
cedit a p̄re: nō quō natus/ s̄ quō dat⁹ vl̄ do-
nū. Fili⁹ aut̄ pcessit nascēdo: exiit vt genit⁹.
Ac p hoc illud elucescit vt p̄t. s. cur sp̄s sc̄-
ctus etiā nō sit filius/ cū r̄ ipse a patre creat.
Ideo sp̄s nō dic̄ filius: qz neq̄ natus est
sicut vnigenitus: neq̄ factus/ vt p dei gra-
tā in adoptionē nascere/ sicut nos.

Q non p̄t distinguī a nobis in-
ter generationē filij: et processionē
spiritus sancti. **Capitulū II**

Pater generationē ve-
ro filij r̄ pcessionē sp̄s sc̄ti dū hic vi-
uim⁹/ distinguere nō sufficimus. **U**n-
de Aug⁹ Maximino pmissaz q̄stionē reficātī
scz q̄rēti cur sp̄s sc̄tus nō dicere/ fili⁹/ cū de
patris eēt substātia/ r̄ndēs sic ait: Queris a
me si de substātia p̄ris ē fili⁹: de substātia pa-
tris ē etiā sp̄s sc̄tus: cur vn⁹ fili⁹ sit/ alius nō
sit fili⁹? Ecce r̄ideo: siue capias siue nō capi-
as. De p̄re ē fili⁹: de patre ē sp̄s sc̄tus: sz ille
genit⁹ ē/ iste pcedēs. Ideo ille fili⁹ ē patris:
de q̄ ē genitus: Iste aut̄ sp̄s ē vtriusq̄: qm̄
de vtroq̄ pcedit. Sz ideo cū de illo loq̄rē
ait: De patre pcedit: qm̄ pat̄ pcessiōis ei⁹
auctor ē/ q̄ talē filiū genuit: r̄ gignēdo ei de-
dit/ vt etiā de ipso pcederet sp̄s sc̄tus. Nā
nisi pcederet etiā de ipso/ nō diceret discipu-
lis: Accipite sp̄m̄ sc̄tm̄: etiāq̄ insufflādo da-
ret: vt a se q̄ pcedere significās: apte ostē-
ret flādo/ qd̄ spirādo dabat occulte. Quia ḡ
si nascere/ nō tm̄ de patre: nec tm̄ de filio/ s̄
de ābobus vtriusq̄ nascere/ sine dubio fili⁹ di-
cere/ āboz. Ac p hoc: qz filius āboz nullo
mō eēt/ nō oportuit nasci eū de ābob⁹. Am-
boz est ḡ sp̄s sc̄tus/ pcedēdo de ambobus.

Hic dicit q̄ nō valet inf̄ illa duo
distinguere.

Quid aut̄ inter nasci et p-
cedere intersit: de illa excellētissima natu-
ra loquēs explicare quis p̄t? Nō omne qd̄
pcedit/ nascit: q̄uis omne pcedat qd̄ na-
scit̄. Sicut nō omne qd̄ bipes est/ homo est:
q̄uis bipes sit om̄is q̄ homo est. Hoc scio:
distinguere aut̄ inter illā generationē r̄ hāc
pcessionē nescio/ nō valeo/ nō sufficio. Ac p
hoc: qz r̄ illa r̄ ista est ineffabilis: sicut pro-
pheta de filio loquens/ ait: Generationem
eius quis enarrabit? Ita de sp̄s sc̄to verissi-
me dic̄: Processionem eius quis enarra-

bit. Satis sit ergo nobis: quia nō est a seip-
so filius: sed ab illo de quo natus est: nō est
a seipso sp̄s sc̄tus/ sed ab illo de quo proce-
dit. Et quia de vtroq̄ pcedit: sicut iā ostē-
dimus. De sp̄s sc̄to quō ipse de deo sit: nec
tamen ipse filius sit: qm̄ pcedendo/ nō na-
scendo legit̄ esse de deo: iam sup̄ius quan-
tum visum est disputauimus.

Notandū q̄ Aug⁹ dic̄ se nescire distingue-
re inter generationē r̄ pcessionē de roma
ap̄t defectū sciēt̄: nō valere/ ap̄t defectū virtutis:
nō sufficere/ ap̄t rōnē status: qz nō erat in statu comp̄
benfozis/ sed viatoris. Ideo dicebat: nescio/ non valeo/
non sufficio.

An spiritus sanctus debeat dici
ingenitus. **Capitulum III**

Nunc cōsiderandū est
cū sp̄s sc̄tus nō sit genitus: vtr̄ de-
beat dici ingenitus. Ad qd̄ dicim⁹
sp̄m̄ sanctū nec genitū nec ingenitū debere
dici. Unde August. ad Drosiū ait. Spiritū/
sanctū nec genitum nec ingenitū fides cer-
ta declarat: quia si dixerimus ingenitū: du-
os patres videbimur affirmare. Si autē ge-
nitū/ duos credere filios culpamur. Sicut
em̄ solus filius dic̄ genitus: ita r̄ solus pa-
ter dic̄ genitus: eo q̄ ab alio nō sit. Unde
August. in. xv. libro de trinitate. Pater (in-
quit) solus nō est de alio: Ideo solus appel-
lat̄ ingenitus: nō quidē in scripturis/ sed in
cōsuetudine disputantiū: et de re tanta ser-
monē qualē valuerint proferentiū. Filius
autē d̄ patre natus est: et spiritus sanctus de
patre principaliter et cōmuniter de vtroq̄
pcedit. Ideo qz cū spiritū sanctū genitū nō
dicamus: dicere tamē ingenitū nō audem⁹
nē in hoc vocabulo vel duos patres in illa
trinitate: vel duos qui nō sūt de aliquo q̄s-
piam suspicet. Ecce his verbis apte osten-
dit: spiritū sanctū nec genitū nec ingeni-
tum debere dici.

Q Hieronymus dicit spiritum
sanctū ingenitū: quod videtur pre-
dictis aduersari.

Hieronymus tamē in re-
gulis definitionū cōtra hereticos: dicit spi-
ritū sanctū ingenitū esse his verbis. Spi-
ritus sanctus pater nō est/ sed ingenitus at-
q̄ infectus. Pater nō est: quia patris est: et
in patre est: pcessionem habet ex patre/ r̄ nō
natiuitatem. Filius autem nō est: quia geni-
tus non est. Ecce his verbis dic̄ sp̄s sc̄-
ctus esse ingenitus: quod videt̄ aduersari
premissis verbis Augustini.

Determinatio secūdū diuersas
acceptiōes dicit eos locutos.

Job. 16. f

Responso

Aug. v. de tri. ca. 14. a

Questio mari-
mini

Respo Augu-
li. 3. cōtra ma-
ximinū. c. 14. a

De pater ē au-
tor pcessiōis
filioz.

Job. 16. f.

Job. 20. e.

Idē vbi supra

Esaiē. 53. c

Egidius
de roma

Aug⁹ ad q̄-
stiones Drosi
lij respō. q.

Aug⁹ de tri-
ni. li. 15. ca.
26. f.

Hierony-
mus

Sed ut ista que videtur repugnantia de medio abigamus: dicimus qd Hiero. aliter accepit nomen ingenui: et aliter Augustinus. Accepit enim Aug' ingenui: qui vel quod de alio non est: et hinc hoc de solo patre dicit. Hiero. vero ingenuum dicit non genitum: et hinc hoc de spiritu sancto potest dici: cum spiritus sanctus non sit genitus.

Ex verbis hiero. ostenditur ex quo sensu dixit spiritum sanctum ingenuum. h

Quod autem Hieronymus ita accepit: ostendit ex verbis suis quibus in eodem tractatu vtitur faciens talem diuisionem.

Omne quod est: aut ingenuum est: aut genitum: aut factum. Est ergo quod nec natum est: nec factum: et est quod natum est: et factum non est: et est quod nec natum est: nec factum est: et est quod factum est: et natum non est: et est quod factum est: et natum est: et renatum est: et est quod factum est: et natum: et renatum non est. Hinc prepositorum singulis rebus substantiam destinemus. Quod ergo nec natum nec factum est: pater est: non enim ab alio aliquo est. Quod autem natum est: et factum non est: filius est: qui a patre genitus est: non factus. Quod iterum nec factum nec natum est: spiritus sanctus est: qui a patre procedit. Quod etiam factum est: et natum non est: celum et terra ceteraque insensibilia sunt. Quod autem factum et natum et renatum est: homo est. Quod vero factum et natum est: et renatum non est: animalia sunt. Ecce his verbis ostendit Hieronymus se ingenuum accipere non genitum. Aliter enim non esset premissa diuisio vera: scilicet omne quod est: aut ingenuum est: aut genitum aut factum. Atque in diuisione huius persecutione: in assignatione ingenui vbiq; ponit non natum.

Ista est distinctio. xliij. in qua magister postquam egit de modo principio et ordine processionis spiritus sancti: agit de differentia processionis et generationis in diuinis. Et tria circa hoc facit. Nam primo ostendit quod spiritus sanctus non procedit a patre et filio ut eorum filius. Secundo subdit diuersitatem inter generationem et processionem. Tertio subiungit quod spiritus sanctus non debeat dici genitus. Primum facit a principio distinctionis vsq; ibi: Cum autem spiritus sanctus. Secundum abinde vsq; ibi: Hinc considerandum est. Tertium vsq; ad finem distinctionis. Et est sententia magistri in generali. In speciali vero in hac distinctione sententia magistri stat in tribus propositionibus: quarum prima est Spiritus sanctus procedens simul a patre et filio nullatenus illo filius est dicendus. Et probat sic. Illud a nullo catholico est dicendum ad quod sequeret tanta absurditas: scilicet inter deum aliquid nasci a duobus: vt a patre et matre: sed hoc sequeret si spiritus sanctus filius patris et filij diceret: igitur hoc non est dicendum. Teneat consequentia et maior: sed minore probat magister in textu per auctoritatem beati Augustini. qua respondet ad istam questionem. Cur spiritus sanctus non dicitur esse natus vel filius: cum tamen procedat de substantia patris ita bene sicut filius. Respondedo dicit: quod si spiritus sanctus filius diceret: amboque vtrique filius diceret. Filius quippe nullus est duorum nisi patris et matris. Absit autem vt inter deum patrem et inter deum filium tale aliquid suspicemur. Amboque enim filius diceretur si ambo eum genuissent: quod abhorret omnino sanctorum sensus. Ceterum

cumda propositio est hec. Modus quo filius procedit a solo patre distinguit a modo quo spiritus sanctus procedit ab utroque. Ista propositio probatur magister in littera: querit cum filius non tamen dicitur genitus sed etiam procedens. Quia in euangelio dicitur in persona filij. Ego a patre processi: quare spiritus sanctus dicitur tamen procedens et non genitus. Ad quod respondens dicit: quod licet vterque ipsorum tamen filius quod spiritus sanctus procedat a patre: hoc tamen est diuersimode. Nam filius procedit per modum nature: et ideo dicitur et genitus et procedens: quia omne quod generatur procedit: sed non e contra. Spiritus sanctus vero procedit per modum voluntatis sicut dicitur et non natus. Cum ergo non omne quod donatur ab aliquo nascitur ab ipso: ideo spiritus sanctus dicitur tamen procedens et non natus. Alia ratione diuersitatis filij et spiritus sancti assignatur que est: quod filius procedit a solo patre: et spiritus sanctus ab utroque scilicet patre et filio. Et addit etiam: quod creatura non sufficit ad significandum perfectam differentiam generationis et processionis: quod vtraque ineffabilis est. Tertia propositio est hec. Non est catholice concedendum spiritus sanctum esse genitum vel ipsum esse ingenuum. Et probatur sic. Illud non est concedendum catholice: quo cōcesso sequeretur aut duos esse patres: aut duos esse filios in diuinis fore concedendum: sed hoc est spiritus sanctum esse genitum vel esse ingenuum: igitur non est concedendum. Tenet argumentum et maior: sed magister minore probatur in textu querit. Cum spiritus sanctus non sit genitus: an debeat dici ingenuus? Et respondet auctoritate beati Augustini. quod nec genitus nec ingenuus dici debet. Non ingenuus: ne duo patres in diuinis esse videantur: quod ingenuus secundum consuetudinem disputatum accipitur solum pro persona patris. Genitus vero dici non debet: eo quod natus non sit. Contra quod replicat per auctoritatem beati Hieronimi dicitur: spiritus sanctum ingenuum posse dici. Et respondet: quod ingenuum aliter sumitur a beato Hieronimo. et aliter a beato Augustino. Nam beatus Augustinus accipit ingenuum prout ingenuum dicitur ens non ab alio: et sic conuenit soli patri: et non spiritui sancto. Beatus autem Hieronymus accipit ingenuum prout dicitur ens ab alio non per generationem: et sic solum conuenit spiritui sancto. Et quod sic accipiat beatus Hieronimus. ingenuum: probatur per aliam auctoritatem eius quam recitat in ultimo capitulo: igitur etc.

Jo. 16. f.

Quod gemina est processio spiritus sancti. Capitulum I a

De cetera diligenter annotandum est: quod gemina est processio spiritus sancti: eterna videlicet que ineffabilis est: qua a patre et filio eternaliter et sine tempore processit: et temporalis: qua a patre et filio ad sacrificandam creaturam procedit. Et sicut ab eterno communiter ac simul procedit a patre et filio: ita et in tempore communiter et simul ab utroque procedit ad creaturam: non diuisim a patre in filium et a filio ad creaturam. Unde Augustinus in xv. libro de trinitate ait. Spiritus sanctus non dicitur a patre procedit in filium: et de filio procedit ad sacrificandam creaturam: sed simul de utroque procedit: quousque hoc filio pater dederit: vt sicut de se: ita etiam de illo procedat.

Distinctio XIII

Aug' de tri. li. 15. ca. 27. b.

De temporali processione spiritus sancti specialiter agitur. b

De temporali autem processione Beda in homelia dominice prime post ascensionem ita loquitur. Cum gratia spiritus sancti daretur hominibus: profecto mitis

Beda in homelia.

Libri I Capitulum II et III

Spūs a patre: mittit̄ a filio: pcedit a patre: pcedit a filio: qz z eius missio ē ipsa pces- sio. His verbis apte ostēdit donationē gra- tie spūsācti dici pcessionē vel missionē eius dē. Sed cū donatio vel datio nō sit nisi tpa- lis: cōstat qz z hec pcessio siue missio tpa- lis est. Hāc qz tpa- lē spūsācti pcessionē Aug^o in xv. li. de trini. insinuat: dicēs spūsāctm̄ pces- sisse a Christo: qm̄ post resurrectionē insuffla- uit i discipulos/ his verbis. Cū resurrexisset Christus a mortuis/ et apparuisset discipul/ insufflauit et ait: Accipite spūsāctm̄: vt etiā eū de se pcedere ostēderet. Et ipse ē virt^o q̄ de illo exibat (vt legit̄ in euangelio) z sana- bat oēs. Et vt ostēderet hāc pcessionē spūsā- cti nō esse aliud q̄ donationē vel dationem ipsi spūsācti/ addidit. Post resurrectionē dñs Iesus bis dedit spūsāctm̄: semel i terra ppter dilectionē prīmī: z iterū de celo pro- ppter dilectionē dei: qz p ipsum donū diffun- ditur charitas in cordibus nostris: qua di- ligimus deū et proximū.

Quod aliqui dicunt spūsāctū nō dari/ sed dona eius. **C**ap. II c

Sunt autē aliqui qui di- cunt spūsāctm̄ ipm̄ deū nō dari/ s̄ do- na ei^o: q̄ nō sunt ipse spūs: z (vt aiūt) spūsāctūs dicit̄ dari cū gratia ei^o: q̄ tñ nō est ipse qui dat hoibus. Et hoc dicūt Bedam sensisse in superiorib^o verbis: q̄bus dicit spūsā- ctū pcedere cū ipsi^o grā dat hoibus/ tāq̄ nō ipse de^o s̄ gratia eius. Sed q̄ ipse spūsā- ctūs q̄ deus ē/ z tertia i trinitate psona de^o/ apte dicit Aug^o i. xv. li. de tri. ita dicēs. Eū- dē spūsāctm̄ datū cū insufflasset Iesus: de q̄ mor ait. Ite baptizate oēs gētes in noie pa- tris z filij z spūsācti: ambigere nō debemus. Ipse est q̄ qui etiā de celo datus ē die pēte- costes. Quō ergo deus nō ē q̄ dat spūsā- ctū: immo quātus est deus qui dat deū.

Quod ergo hic causa p effectu. Itē nota si hoc quod dico: spiritus sanctus dictionaliē sumit: significat pprie spūsāctm̄. Si orationaliē/ essentialē diuinā: vel cōmunit̄ quālibet personā.

Ecce his verbis apte dicit spūsāctm̄ ipm̄ scz deū dari hoib^o a patre z a filio. Et q̄ ipse spūsāctūs q̄ deus ē/ ac tertia i trinitate p- sona: nobis de^o: nostrisqz infūdat atqz illa- bat mētib^o: apte ostēdit Amb. i li. de spūsāctō dicēs. Licet mlti dicant spūs: qz legit̄. Qui facit angelos suos spūs: vn^o est tñ dei spūs. Ip̄m ergo vnū spm̄ z apli z pphete sūt cōse- cuti: sicut etiā vas electionis dicit̄: qz vnū spm̄ potauim^o: q̄ si eū q̄ nō queat scindi: sed infundat̄ animis/ z sensib^o illabat̄: vt secula- ris sit/ restringat ardorē. Qui spūsāctūs nō est de suba rerū corpaliū/ nec de sba inuisibi- liū creaturaz. His vbis apte dicit spūsāctm̄

ipm̄ (q̄ creatura nō est) infundi mētib^o nris. Itē i eodē. Ois creatura mutabil^o ē/ sed nō mutabilis spūsāctūs. Quid autē dicere dubi- tē: qz datus ē z spūsāct^o: cū scriptū sit. Cha- ritas dei diffusa est i cordib^o nostris p spm̄/ scm̄ q̄ datus est nobis. Qui cū sit inaccessi- bil^o natura: receptibil^o tñ ppter bonitatē suā nobis est cōplēs x̄tute oia: sed q̄ sol^o partici- pēt iustis: simplex substātia/ opulēs virtuti- bus/ vniciūqz p̄sens/ diuidēs de suo singul^o/ z vbiqz totus. Incircūscptus q̄ et infinitus est spūsāctūs: q̄ discipuloz sensus sepatoz infudit: quē nihil pōt fallē. Angeli ad pau- cos mittebant̄: spūsāctūs autē pplis infunde- bat. Quis q̄ dubitet qn̄ diuinū sit q̄ infun- dit simul plurib^o nec videt̄. Unus ē q̄ spūs- sanctus q̄ datus ē oibus: licet sepat̄ aplis. Et hic apte dicit Amb. q̄ spūsāctūs q̄ ē sub- stātia simplex/ cū sit vnus dat plurib^o. Alia qz auctoritate hoc idē astruit. I. q̄ spūsāctūs qui est eq̄lis filio/ hoibus de^o. Aut em̄ Aug. de verbis dñi sic. Charitas dei diffusa est in cordib^o nostris p spm̄ scm̄ q̄ dat^o est nobis. A quo dat^o: Ab illo q̄ dedit dona hoibus. Que doua: Spm̄ scm̄: q̄ tale donū dat/ q̄- lis ē ipse. Magna ē miscōia eius: donū dat sibi equale: qz donū eius spūsāctūs ē. Ppe- missis his z alijs pluribus auctoritatibus: apte mōstrat q̄ spūsāctūs equalis patri z fi- lio nobis dat: nec ideo tamē minor ē patre z filio. Unde Aug^o in. iij. li. de trini. ait. Nō ideo (inquit) minorē spiritūsāctū: qz et eū pater misit z filius/ arbitrandū est.

Can viri sancti et ecclesie prelati dent vel dare possint spūsāctū. **Q**z dant/ hic ostendit. **C**ap. III c

Nec querit̄ vtrū et viri sancti dent vl^o possint dare alijs spi- ritūsāctm̄. Quē si alijs dat: cū eius donatio supra sit dicta processio: videt̄ ab eis pcedere spūsāctūs vel mitti: sed creator a creatura nō mittit vl^o pcedit. Restat q̄ vt spūsāctū ipsi nō dent/ nec possint dare. Cū Aug^o in. xv. li. de tri. Nō aliqz discipuloz christi dedit spūsāctū. Orabat q̄ppe vt veniret in eos q̄bus manū iponebat: nō ipi eū dabant. Quē morē in suis ppositis etiā nūc seruat ecclesia. Deniqz z Simō magus offerens apostolis pecuniā: nō ait: Date mi hi z hāc ptatē vt dem spūsāctm̄/ sed: Quicū- qz (inquit) imposuero manus/ accipiat spūsā- ctū: qz nec scriptura superi^o dixerat. Quidēs autē Simō/ qz apli darēt spūsāctū/ s̄ dire- rat: Quidēs autē Simō/ qz p impositionē ma- nuū aploz dare spūsāctūs. Ecce his verbis ostēdit Aug^o: nec aplos nec alios ecclie p- latos dedisse vel dare spiritūsāctum.

Aug^o d tri. li. 15. ca. 26. c.

Jo. 20. e. Luce. 6. c.

Idē vbi. s. b.

Aug^o de tri. li. 15. ca. 26. a. Q̄ ipse spūsā- ctūs q̄ de^o ē de- tur z mittit̄. Mar. 28. d. Idē vbi. s. c.

Additio hēri- ci de Curima.

Ambro. in li. de spūsāctō. Ps. 103. a.

Rom. 5. a.

Augustin. Rom. 5. a.

Aug^o de tri. 4. ca. v. d.

Aug^o d tri. 15. ca. 26. c. Act. 8. c.

Ibidem.

Non possunt dare spiritum sanctum hic docet.

Aug^o vbi supra. Act. 2. f.

Et quod plus est non posse etiam dare dicit in eodem libro subdes. De christo scriptum est: quod acceperit a patre promissionem spiritus sancti: et effuderit: in quo vtraque natura monstrata est: humana. scilicet et diuina. Accepit quippe ut homo: effudit ut deus. Nos autem accipere quidem hoc donum possumus pro modulo nostro. Effundere vero super alios non vti que possumus: sed ut hoc fiat deum super eos a quo id efficit inuocamus. His verbis expressisse dicit nos spiritum sanctum non posse super alios effundere: id est alijs dare.

Quod videtur contrarium.

Gal. 3. 2.

Determinatio.

Augustinus

Act. 2. a.

Sed huic videtur contrarium quod apostolus ad galatas de se loquens ait. Qui tribuit vobis spiritum: et operatur virtutes in vobis. Ecce euidenter dicit se tribuisse spiritum. Sed intelligendum est hoc dixisse apostolum: non quod haberet potestatem et auctoritatem dandi spiritum sanctum: sed quod ministerium habuerit in quo dabat a deo spiritum sanctum. Ut enim ait Augustinus super eundem locum: exponens illud apostoli verbum. Ab apostolo predicata est eis fides: in qua predicatione aduentum et presentiam spiritus sancti senserunt: sicut illo tempore in nouitate inuocationis ad fidem etiam sensibilibus miraculis presentia spiritus sancti apparebat: ut in Actibus apostolorum legitur. Aperte hic ostendit: quod illis spiritum sanctum apostolus tribuerit. Non vti que ipsum mittendo in eos: sed predicando eis fidem christi: quam illis recipiebant quod spiritus sanctus in eis esset: alijsque signis visibilibus monstrabat. Non ergo homines quatuorcumque sancti dare possunt spiritum sanctum.

Ista est distinctio. xiiij. in qua magister postquam egit de processione spiritus sancti eternae: incipit agere de processione eius temporalis. Et circa hoc tria facit. Nam primo ostendit spiritum sanctum a patre et filio simul temporaliter procedere. Secundo quod spiritus sanctus dat personaliter in suorum donorum communicatione. Tertio quod a nullo alio nisi a deo datur instrumentaliter operatione. Primum facit a principio distinctionis vsque ibi: Sunt autem aliqui. Secundum abinde vsque ibi: Sic queritur vtrum et viri sancti. Tertium vero abinde vsque ad finem istius distinctionis. Et hec est sententia magistri in hac distinctione in generali. In speciali sententia magistri stat in tribus propositionibus: quarum prima est hec. Spiritus sanctus a patre et filio simul procedere temporaliter concedit: cum in creaturarum sanctificatione mittit. Et probatur sic. Quando cum gratia spiritus sancti hominibus datur: tunc spiritus sanctus a patre et filio mittitur: et procedere videtur: sed omnis datio spiritus sancti creature facta est temporalis: igitur quando sic spiritus sanctus datur vel mittitur: procedit temporaliter: ut dicit propositio probanda. Teneat argumentum et maior: sed circa minoris probationem magister sic procedit in textu. Et primo ponit geminam spiritus sancti esse processionem: scilicet eternam et temporalem. Eterna est que ineffabilis est: qua a patre et filio eternaliter et sine tempore processit. Temporalis est: quando spiritus sanctus mittitur ad sanctificandum creaturam rationalem.

lem. Et subdit: quod quando mittit ad sanctificandum creaturam: tunc procedit a patre et filio simul in illa eterna processione. Et hoc confirmat auctoritate Augustini in fine primi capituli. Quod autem gratie spiritus sancti collatio sit eius missio a patre et filio temporalis vel eius temporalis processio: patet auctoritate Bede: que habet in principio tertii capituli. Et tandem concludit ex verbis beati Augustini. Quod dominus bis spiritum sanctum dedit. Semel post resurrectionem cum insufflauit et dixit: Accipite spiritum sanctum: ut patet Jo. 20. 22. Secundo post suam ascensionem. scilicet in die pentecostes. Et hoc ad significandum duplicem dilectionem. scilicet dei et proximi: quam spiritus sanctus in nobis operatur. Secunda propositio est hec. Spiritus datur personaliter cum suorum donorum distributione. Et probatur sic. Ita spiritus sanctus mittitur et datur: sicut in sacra scriptura finem expositionem sacrorum doctorum mitti et dari manifeste affirmat. sed in sacra scriptura manifeste affirmat dari cum donis: igitur propositio vera. Teneat argumentum et maior: seu minor: probatur magister in littera. dicit quosdam errantes dixisse spiritum sanctum nunquam personaliter dari hominibus: sed tamen gratiam et dona eius: quod ostendit esse falsum: inducens ad hoc auctoritates beati Augustini et Ambrosii. quibus aperte ostendit quod spiritus sanctus tertia persona in diuinis personis in suis gratiarum donis hominibus mittit et dat. Tertia propositio est hec. Spiritus sanctus a nulla creatura quantum tamen fulgeat sanctitate conferri potest nisi instrumentaliter. Et probatur sic. Si aliqua creatura quantumcumque sancta et prelata posset spiritum sanctum conferre: sequeretur creaturam a creatura procedere. Patet hec sequela per hoc quod spiritus sancti datio non est aliud quam eius processio: ut dicit prima propositio. Sed consequens est falsum et impossibile: legitur illud ex quo sequitur: sed hoc est oppositum huius propositionis: igitur hec vera. Iam rationem magister insinuans in littera querit. An viri sancti possunt dare spiritum sanctum. Et dicit quod non: quia si sic: tunc spiritus sanctus procederet a creatura. Quod confirmat per hoc: quod nulli legimus in primitiua ecclesia quibus viri erant sanctiores: quod dedissent spiritum sanctum: sed legimus bene orasse pro aliquibus: ut illi quibus manus imponebant reciperent spiritum sanctum. Et ideo soluit obiectionem quandam qua verba apostoli videntur sonare ad galatas. Qui tribuit vobis spiritum sanctum: et operatur virtutes in vobis. Abi videtur apostolus dicere se spiritum sanctum tribuisse. Quod magister soluit dicens: quod ad eius predicationem datus fuit spiritus sanctus: et hoc non est nisi instrumentaliter: vnde relinquitur propositio tanquam vera.

Utrum spiritus sanctus a seipso detur.

Capitulum I

Ita considerandum est: cum spiritus sanctus de hominibus a patre et filio: quod est ipsum temporaliter procedere ab utroque vel mitti: vtrum etiam a seipso detur. Si dat a se: et procedit vel mittit a se. Ad quod dicimus: quod spiritus sanctus et deus est et donum siue datus: et ideo dat et datur. Dat quidem in quantum deus: et datur in quantum donum siue datus. Cum autem donatio siue datio spiritus sancti sit operatio dei: et communis sit et diuisa operatio trium personarum: donatur itaque spiritus sanctus non tamen a patre et filio: sed etiam a seipso. Unde Augustinus in xv. li. de tri. dicit: quod seipsum dat. Sicut in quantum corpus carnis nihil est aliud quam caro: sic donum spiritus sancti nihil est quam spiritus sanctus. Intantum ergo donum dei est: in quantum datur eis quibus datur. Apud se autem deus est: etsi nemini datur: quod deus erat patri et filio coeternus antequam cuiquam daretur. Nec quod illi datur

Distin. XV habet. 6. ca. cum cor. 5.

Aug^o de tri. li. 15. ca. 19. d.

ipse dat: ideo minor est illis. **I**n enim dat sic dei donum: ut etiam seipm det sicut deus. **N**on enim dici potest non esse sue potestatis: de q̄ dicitur est: **S**pūs vbi vult spirat. **E**cce apte dicit q̄ spūs sanctus seipm dat. **S**i enim spūs sanctus seipm dare nō pot: et eū pater dare pot et filius: pot itaq; pater dare aliqd et fili: qd nō potest spūs sanctus. **I**tem. **S**i pater et filius dant spūs sanctū: nec ipse dat aliqd: ergo pater operat et filius: qd nō operat spūs sanctus. **D**at ergo spūs sanctus seipm. **S**i autē seipm dat: tunc a seipso procedit et mittit: qd vtiq; vey est. **N**ā processio tpalis spūs sancti vlt missio ipsius est donatio/et ipa dei opatio. **P**rocedit ergo spūs sanctus tēporaliter a se et mittitur a se: quia datur a se.

Nō ē mirū si spūs sanctus dicatur mitti vel procedere a se: cū etiā fili⁹ dicatur mitti a se.

Ne aut mireris q̄ spūs sanctus

ct⁹ dicit mitti vel pcedere a se. **N**ā et de filio dicit **A**ug⁹ in .ij. li. de tri. q̄ nō tm̄ a p̄e missus ē: s̄ etiā a seipso et a spūsctō: quēres quō filius vel spūs sanct⁹ sit missus: cū vterq; sit vbiq; tanq; deus. **N**ā vterq; (inquit **A**ug⁹) legit missus. **D**e spūs sancto em̄ legit. **Q**uē mittet pater in noie meo. **E**t iterū. **S**i abiero mittā eū ad vos. **E**t filius de se dicit. **E**xii a patre et veni in mundū. **E**t **A**p̄ls dicit. **M**isit deus filiū suum. **I**n p̄pheta autē scriprum est ex p̄sona dei. **C**elum et terram ego impleo. **I**taq; si vbiq; deus ē: vbiq; ergo ē fili⁹/vbiq; etiā ē spūs sanct⁹. **I**lluc ḡ missus est filius et spūs sanctus vbi erat.

Aug⁹ 8 trini. li. 2. ca. 5. a.
Jo. 14. b
Jo. 16. b
Ibidem. f.
Gal. 4. a
Hiere. 23. e.

Quō intelligenda sit missio vtriusq; scz filij et spūs sancti. **C**ap. II

Quod circa querēdū ē:

quō intelligat missio filij vel spiritus sancti. **P**ater em̄ solus (vt inqt **A**ug⁹ vbi. 5. **A**ug⁹ in eodē) nusq; legit missus/sed fili⁹ et spiritus sanct⁹. **E**t de filio p̄mo videamus: quō missum eum ap̄ls dicat. **M**isit deus filium suum factū ex muliere: vbi satis ostendit eoipso missū filiū quo factū ex muliere. **P**roinde mitti a p̄e sine spūsctō nō potuit: qz pater intelligit misisse eum cū fecit ex femina: qd vtiq; nō fecit sine spiritusctō. **E**cce hic dicit filiū missum a patre et spūsctō.

Aug⁹ vbi. 5.
Gal. 4. a.

Quod a spūs sancto fili⁹ sit missus/auctoritatibus confirmatur.

Et q̄ a spūs sancto filius sit

missus (vt ait **A**ug⁹ i eodē) auctoritatib⁹ cōfirmat: ipse christus dicit p̄ **E**saiā. **N**ūc misit me dñs et spūs ei⁹. **D**e hoc **A**mb. i li. iij. d̄ de sp̄it. spūsctō ita ait: **Q**uis ē dicit. **D**e misit dñs

Aug⁹ vbi 5. b
Esa. 48. c.
Amb. i li. 3.

et spūs eius: nisi q̄ venit a patre vt saluos faceret pctōres. i. christ⁹: ergo et pater filiū misit et spūs sanct⁹. **I**dē i eodē. **D**at⁹ ē a p̄e: vt **E**sa. dicit. **P**uer natus ē nobis: et fili⁹ datus est nobis. **D**at⁹ ē audeo dicere et a spūs: qz et a spūsctō missus ē. **D**icit em̄ filius dei. **S**piritus dñi sup me: p̄pter qd vnxit me: euāgelizare paupibus misit me: p̄dicare captiuis remissionē tē. **Q**d cū de libro **E**saię legeret ait in euāgelio. **H**odie cōpleta ē hec scriptura in aurib⁹ vestris: vt de se dictū esse signaret. **S**i autē dixit sup me: qz quasi filius hominis et vnctus est et missus ad p̄dicādū: **N**ā fm̄ diuinitatē nō sup christū ē spiritus/sed in christo. **E**cce his verbis ostēdit **A**mbro. filiū esse missum et datū nobis: nō tm̄ a patre/sed etiā a spiritus sancto.

Idē i eodē Esa. 9. a.
Esa. 61. a.
Luce. 4. v.

Quod filius sit datus etiā a seipso. **C**apitulum III

Deinde ostēdit esse datum

etiā a seipso/ ita dicēs in eodē libro. **C**ū em̄ nō definitum fuerit p̄ p̄phetā a quo datus ē filius: ostēdit datus gratia trinitatis: vt etiā ipse fili⁹ se dederit. **E**cce hic dicit q̄ filius se dedit: qz trinitas eū dedit. **S**i autē filius a se datus est: a se ḡ missus ē: et a se p̄cessit. **E**t h̄ vtiq; vey ē et cōcedi oportet: cū ei⁹ missio sit diuina opatio.

Quod filius sit missus a se.

Quod aut a se mittat **A**ug⁹

astruit in lib. ij. de tri. dicēs. **F**orte aliq; cogitat: vt dicamus etiā a seipso missum esse filiū: qz et **M**arię p̄ceptus et part⁹ opatio trinitatis est. **S**ed inqt aliq;: quō par eū misit si ipse se misit? **C**ui m̄deo quēres vt dicat quō eū par sanctificauit/ si et ipse se sanctificauit? **V**trūq; em̄ dñs ait. **Q**uē pater inqt sanctificauit et misit in hunc mundū. **E**t alibi. **E**go p̄ eis sanctifico meip̄sū. **I**tem quero quō pater eum tradidit/ si ipse se tradidit. **V**trūq; em̄ legit. **C**redo q̄ r̄ndebit si probe sapit: qz vna voluntas est patris et filij/ et inseparabilis operatio. **S**ic igit̄ intelligat illā incarnatōnē/ et ex virgine natiuitatē: in qua filius intelligit missus: vna eadēq; operatione patris et filij inseparabiliter esse factā/ nō inde separato spiritus sancto. **E**rgo a p̄e et filio missus est idē filius: qz a patre et verbo ei⁹ factū est vt mitteret. i. incarnatus hoibus appareret. **N**on em̄ missus est mutando locū: qz in mundo erat. **Q**uapropter et pater inuisibilis vna cū filio secū inuisibilis: eundē filiū visibilē faciēdo misisse eū dictus ē: q̄ si ita visibilis fieret/ vt cū patre inuisibilis eē desisteret. i. in substātia inuisibilis verbi in creaturā visibilē mutatā si transiēs verteret: ita missus

Aug⁹ 8 trini li. 2. ca. 5. a.

Jo. 17. 4.

Aug. vbi supra. 6.

Abi. 5. 4.

Distinctio XV Capi. IIII V et VI Fol. 20

a patre intelligeret filius: vt tm missus/non etia mittens cum patre inueniret. Cum ho sic est accepta forma serui/vt maneret inco/mutabilis forma dei: manifestu est q a pa tre z filio no appareribus/factum sit qd apa reret in filio. i. ab inuisibili patre cum inuisi/bili filio. i. ipse filius visibilis mitteret.

Summatim colligit que ex pre dictis astruuntur.

Ex pdictis apte monstrat q filius missus e a patre z a spiritu facto z a seipso: z q sit ipsa missio. s. incarnatio. i. q fa ctus est ho/p qd visibilis apparuit: qd e op? comune patris z filij z spiritus sancti.

Questio cur dicit: A meipso non veni. Capitulū IIII

Sed ad hoc opponit.

Si filius a seipso missus e: cur ergo dicit: A meipso non veni? Ad b Aug? rñdet i li. de tri. dicēs hoc dictū esse fm for/ mā serui: fm quā nō fecit vt mitteret. i. nō ē opatus incarnationē: sed fm formā dei.

Utrū semel tantū missus sit fili/ us/an sepe. Capitulū V

Sc querit vtrū semel tm missus sit filius/an sepe mittat Si em missio filij ipsius tm incar/ natio e: cū semel tm incarnatus sit: et semel tm videat missus. At si sepe mittit: z est alia eius missio qz incarnatio. Sed que est illa? Nunqd eterna genitura missio eius dicen/ da est: an etiā alia missio querenda est.

Quo duobus modis dicitur fili? mitti.

Ad quod dicim? q duob? modis dicit filius mitti pter illā eternā ge/ niturā que ineffabilis e: fm quā etiā missus posset dici/vt videat qbusdā: sed meli? ac ve ri? fm eā dicit genitus. Preter eā q duobus modis dicit mitti. s. vel cū visibiliter mundo apparuit carne indutus: vel cū se in aias pi/ as sic transfert/vt ab eis percipiat ac cogno/ sca. Hos duos missionis modos apte Au gus. distinguit in. iij. lib. d tri. dicēs. Nō eo ipso q d patre natus e missus dicit fili?: sed vel eo q apparuit huic mundo/verbū caro factū. Cū dicit A patre exiui z veni in mun dū: vel eo q ex tpe cuiusqz mente percipit: sic dictū est de sapiētia. Emitte illā de celis sū/ ctis tuis: z a sede magnitudinis tue: vt me cū sit z mecū laboret. i. doceat me laborare. Et tunc vnicuiqz mittit/cum a quoqz cog/ noscat atqz percipitur/quātum cognosci et percipi potest: pro captu vel proficientis in

deum/vel pfecte in deo anime rationalis.

Quo secundū alterū semel/secundū alterū sepe sit missus: et secundum alterū vt sit ho: et secundū alterū vt sit cum homine.

Ecce distincti sūt duo mo di missiois filij: et fm alterz semel tm missus est dei filius: z fm alterz sepe missus e: z mit tit quotidie. Nā fm alterū missus est vt sit homo: quod semel tm factū est. Scdm alte/ rum ho mittit vt sit cū hoie/ quō quotidie mittit ad sanctos: z missus est etiā ante in/ carnationē/ z ad oēs sanctos qui añ fuerūt/ z etiā ad angelos. Cū Aug? de filio. i. de sa/ pientia patris loquēs. iij. li. d tri. ait. Aliter mittit sapiētia vt sit cū homie: aliter missa est vt sit ho. In aias em sanctas se transfert z amicos dei et pphetas cōstituit: sicut im/ plet etiā sanctos angelos. Sed cū venit ple nitudo tēporis: missa est nō vt impleret an/ gelos: nec vt esset angelus: nec vt esset cum hominibus/vel in hominibus/vt antea i pa tribus erat et in pphetis: sed vt ipsum ver/ bum fieret caro/id est homo.

Quo secundū alterum modum di citur missus in mundum/ secundū alterum nō.

Preterea notandū est: q cū his duobus modis mittat fili?: fm alterz dicit missus in mundū: fm alterz ho nō. Eo em nō missus dicit i mundū q visibil mun do apparuit. Unde Aug? i eodē li. ait. Cū ex tpe cuiusqz mente percipit: mitti qdē d: / s nō in hunc mundū. Nō em sensibilis apparet. i. corporeis sensibus psto est. Nā z nos fm q mēte aliqd eternū capim?: nō i hoc mundo sum?. Et oim iustoz spūs/ etiā i carne viuē/ tiū: inqstū diuina sapiūt: nō sunt i hoc mun do. Ex pdictis liquet: q pter ineffabilē geni turā duobus modis mittit filius. s. cū visi biliter apparuit: vel inuisibiliter percipit mēte.

Cur pater non dicitur missus cū ab aliquo cognoscitur vt filius.

Capitulū VI

Sc queritur cur pat? non dicit missus: cū ex tpe a quoqz cognoscit sicut filius. Ad qd dici mus: qz in eo est pncipiū auctoritas que nō habet de quo sit: a quo fili? est z spūs sanct?. Pater em e (vt ait Aug? i eodē li.) pncipiū totius diuinitatis: vel si meli? dicit deitat?: qz pncipiū e filij z spūs sancti. Nā vt ait Aug? in eodē. Si voluisset etiā deus pater p sub/ iectā creaturā visibiliter appareret: absurdif sime tm aut a filio que genuit/ aut a spūsctō

Aug? d tri. li. 4. ca. 20. c

Gal. 4. a.

Jo. 1. b.

Aug? vbi s. d

Aug? vbi. s. e

Aug? 4. de tri. ca. 21. d.

Liber I Capitulum I

qui de illo pcedit/miffus diceret. Cōgruen- ter autē ille miffus dicit q̄ i carne apparuit: miffisse autē ille q̄ in ea nō apparuit.

Putauerunt quidā filiū et spiri- tum sanctum minores fuisse patre/ qz miffi dicuntur.

Ideoqz putauerūt quidā heretici: cū pat̄ nō sit miffus/ s̄ filius et spūs/ sanctus: patre esse maiore/ac filiū minore eēt spm̄ sanctū: atqz patre quasi maiore miffisse vtrūqz q̄si minore. Ad Auḡ iprobat i. iij. li. de tri. illis cōtradicēs. Nō ideo inq̄t arbitrā dum est minore esse filium q̄ miffus ē a pa- tre: nec ideo minore spm̄ sanctū q̄ et pater eū miffit et filius. Sive enī ppter visibilē creatu- rā: siue potius propter pncipiū auctoritatē vel cōmendationē/nō propter inequalitatē vel imparilitatē vel dissimilitudinē substantie in scripturis hec posita intelligunt. Nō ergo ideo dicit̄ pater miffisse filiū vel spm̄ sanctū/ q̄ ille eēt maior/ et illi minores: sed maxime propter auctoritatē pncipiū cōmendandā: et qz in visibili creatura nō sicut ille apparui- it. Ecce ostensum est que sit miffio filij: et q̄/ bus modis mittatur.

Auḡ de trini. li. 4. ca. 21. d.

Ista est distinctio. xv. in qua magister postq̄ egit de pncipio tpalis pcessiois. i. qua dat a patre et filio/ et suo mō a viris sanctis: hic inquit vtrū a seipso det vel mittat. Et circa hoc tria facit. Nā primo inquit vtrū spūsanctus a seipso mitti dici debeat. Secūdo qualiter mitti a filio conuenit/ determinat. Tertio patre nō posse dici miffum insinuat. Prīmū fa- cit a pncipio vsqz ibi: Quo circa querendū ē. Secūdū abinde vsqz ibi: Hic querit̄ cū pater. Tertū abinde vsqz ad finē distinctionis. Et hec est sentētia magistri i ge- nerali. In speciali sentētia magistri stat in tribus p- positionibus: quaz prima est. Spūsanctus sanctifican- do creaturā nō solū a patre et filio/ sed etiā a seipso tpali- ter mittit et procedit. Et pbat sic. Opa trinitatis. s. p̄ris et filij et spūsancti ad extra sunt indiuisa: sed pcessio et miffio ad sanctificandū creaturā est op̄ trinitatis ad ex- tra: ergo ē a tota trinitate: et p cōsequens nō solum a pa- tre et filio/ sed etiā a spūsancto. s. a seipso: vt dicit proposi- sitio. Huius rationis sententiā magister explicat in ter- tu querēdo: an spūsanctus etiā mittit et datur a seipso? Et dicit q̄ sic. Nā ipse spūsanctus deus est et donū est: et ideo dat/ et datur: dat in q̄tum deus: et dat in q̄tū do- num est. Et postea confirmat sententiā. s. q̄ spūsanctus mittat et detur a seipso tripliciter. Prīmū p hoc q̄ ope- ra trinitatis ad extra sunt indiuisa. Secūdo p hoc: q̄ q̄c quid potest facere vna persona ad extra/ potest et alia. Si ergo potest pater dare et mittere spiritum sanctū: se- quitur q̄ ipse spiritus sanctus etiā seipsum potest mitte- re et dare. Tertio p simile de filio: s̄ quo dicit beatus Au- gust. in. ij. de trini. q̄ nō tñ miffus a patre et filio/ sed eti- am a seipso: igitur et. Secūda ppositio est hec. Li- cet filius solum semel in carnem a tota trinitate mittat: frequenter tamē in castas mentes mitti nullatenus ne- gatur. Prīmā huius cōclusionis partē magister pbat in textu. Et primo/ q̄ solū semel miffus sit i carnē: et hoc auctoritate beati Auḡ. dicentis: q̄ ppter generationē eternam (quam quidā generationē appellant) duobus modis miffus est: scz visibiliter in carnem/ et inuisibili- ter in mentem. Et hos modos miffionis ponit Auḡ. et differt vna miffio ab alia. Nam miffio in carnem se- mel facta est: miffio x̄o in mentē pluries. Hec ille. Et q̄ in carnem sit miffus a tota trinitate/ probat. Nā primo

q̄ sit miffus a patre et spūsancto p illud Esale: vbi p pro- pberā Christus dicit. Nunc miffit me d̄s et spūs ei⁹. Et q̄ sit miffus a seipso: patet auctoritate beati Auḡ. dicē- tis. ij. de trini. q̄ Marie cōceptus et partus opus trinita- tis est. Secūda huius cōclusionis pars patet p beatum Auḡ. vbi supra. Tertia ppositio est hec. Nec filius nec spūsanctus est minor patre: nō obstat q̄ pater nō potest dici miffus: qualitercūqz etiā mūdo appareat. Et probat sic. Ille nunq̄ conueniēter miffus dici pote- rit qui nunq̄ ab alio procedit: sed omnis pcessiois est auctor et pncipiū: sed ex quo talis est pater in diuinis: pater veritas ppositiois. Nā rationē explicās magi- ster querit: quare pater nō dicit̄ miffus. Et respondet: q̄ ppter auctoritatē fm̄ quā pater a nullo ē: ideo nec mit- ti potest. Et p hoc excludit errorem quorundā hereticorū dicentū filiū et spūsanctū esse minores patre: eo q̄ illi duo mittunt/ et pater nō. Quod probat esse falsū aucto- ritate beati Auḡ. et sic terminat finia huius distinctionis.

De miffione spiritus sancti que fit duobus modis: visibiliter et inuisibiliter. Capitulum I

Hinc de spiri- tusancto videndū est pter il- lam ineffabilem et eternā pro- cessionē qua procedit a patre et filio/ et nō a seipso: que sit eius tēporalis p- cessio/ que dicit̄ miffio siue datio. Ad quod dicimus: qz sicut filius duobus modis dicit̄ tur mitti: vno quo visibiliter apparuit: alte- ro quo inuisibiliter a castis mētibus perci- pitur. Ita et spūsanctus a patre et filio ac a seipso duobus modis procedere/ siue mitti siue dari dicit̄: vno visibiliter: altero inuisi- biliter. Datus est enī visibilis creature de- monstratione: sicut in die pentecostes alijs qz vicibus: et datur quotidie inuisibiliter il- labendo mentibus fidelium.

Distinctio XVI. ba/ bet. 3. ca. cū eo q̄.

Act. 2. a.

Primo de illo modo miffiois qui fit visibiliter agit.

Et primo agamus de illo miffionis modo/ qui fit visibili specie. De hoc Auḡ in. ij. libro de trinitate ita ait. In promptu est intelligere de spiritusancto cur miffus et ipse dicatur. Facta est enī quedam creature species ex tēpore in qua visibiliter ostēderet spūsanct⁹: siue cum in ipm̄ dñm in die pentecostes factus ē subito de celo so- nus/ quasi ferret̄ status vehemēs: et vise sūt illis lingue diuise sicut ignis: qui et insedit sup vnumquēqz eoz. Hec operatio visibili- ter exp̄ssa/ et oculis oblata mortalib⁹/ miffio spūsancti dicta ē: nō vt appareret eis ipsa suba qua et ipse inuisibilis et incōmutabilis ē/ sicut pater et filij: sed vt exteriorib⁹ visis cor- da hoim cōmota: a tpali manifestatione ve- niētis ad occultā eternitatē semp̄ p̄sentē cō- uerterent. Ecce his v̄bis aperit Auḡ illum modū miffionis q̄ visibiliter exhibet: cū tñ

Auḡ 8. tr. li. 2. c. 5. q̄.

Mat. 3. d. Act. 2. a.

ipse spūs in sui natura nō videat: q̄ nec in illis creaturā magis erat q̄ in alijs/ sed ad aliud. In illis em̄ erat: vt p̄ eas ad hoies veniens ostēderet esse in illis ad quos ille creature veniebant. Nō em̄ spūs sanct⁹ tpali motu tunc venit/ vel in hoies descēdit: sed p̄ tēporalē motū creature significata est spūalis z inuisibilis spūs sancti infusio. Et (vt apertius dicā) p̄ illum modum missionis spūs sancti corporaliter exhibitum: monstrata est spiritalis et interior missio sancti spūs siue donatio: de qua agendum est.

Cū fili⁹ sit minor patre secūdu for- mā creatā in qua apparuit: cur non et spiritus sanct⁹ s̄. **Ca. II c**

Sed pri⁹ querēdū ē: cū

filius dicat⁹ minor patre s̄m missio- nē qua i forma creata apparuit: cur z spūs sanct⁹ nō dicat⁹ s̄r minor patre/ cū in forma creata apparuit. Nā de filio q̄ minor sit patre s̄m formā q̄ missus apparuit: aperte ostēdit Aug⁹ in. iij. li. de tri. dicēs. Misit de⁹ filiū suū factū ex muliere/ factū sub lege: vt q̄ adeo parū vt factū: eo itaq̄ missū q̄ factū. Fateamur q̄ factū minorē: z intantū minorē in q̄ntum factum: et intantū factū in q̄ntū missum. Ecce habes q̄ fili⁹ in q̄ntum est missus. i. factus/ minor ē patre. Cur q̄ spūs sanct⁹ nō dicat⁹ p̄re minor: cū z ipse creaturā assum- pserit in q̄ apparuit. Quia alit⁹ spūs assūpsit creaturā i q̄ apparuit/ alit⁹ fili⁹. Nā filius ac- cepit p̄ vnionē spūs x̄o nō. Filius em̄ acce- pit hoiem ita vt fieret hō. Spūs x̄o sanctus nō ita accepit columbā vt fieret colūba. De h̄ Aug⁹ in li. ij. de tri. ita ait. Ideo nusq̄ scri- ptum ē/ q̄ deus pater maior sit spūsctō/ v̄l spi- ritus sanct⁹ minor patre: qz nō sic ē assumpta creatura i q̄ appareret spūsctus/ sic assum- ptus ē filius hois: in q̄ forma ipsius dei ver- bi p̄sona p̄sentaret: nō vt haberet verbū dei sicut alij sancti sapiētes: s̄ q̄ ip̄m x̄bū erat. Aliud est em̄ verbū i carne: aliud verbum caro. i. aliud ē verbum in hoie/ aliud verbū hō. Caro em̄ p̄ hoie posita ē i eo q̄ ait. Ver- bum caro factum ē. Nō ergo sic assumpta ē creatura i q̄ apparuit spiritus sanctus: sicut as- sumpta ē caro illa z humana forma ex x̄gi- ne Maria. Neq̄ em̄ columbā/ vel illum fla- tum vel illum ignem beatificauit: sibiq̄ in vnitatem personę coniunxit in eternū. Ex p̄dictis aperte ostensum est/ s̄m qd̄ filius dicat⁹ minor patre: z quare filius dicat⁹ mi- nor patre/ z nō spiritus sanctus.

Quod fili⁹ secundū q̄ homo fact⁹ est nō mō patre: sed spiritus sancto/ et etiā seipso minor est. **Capi. III d**

Notandum autē q̄ fili⁹

s̄m q̄ hō fact⁹ ē: nō tm̄ patre/ s̄ spū- ctō/ z etiā seipso minor dicit⁹. Et q̄ etiā seipso minor dicit⁹ s̄m formā serui: Aug⁹ ostēdit i. j. li. de tri. dicēs. Errauerūt hoies ea q̄ de ch̄sto s̄m hoiem dicta sunt/ ad ei⁹ sub- stantiā q̄ sempiterna ē trāferētes: sicut illō qd̄ ipse d̄ns ait. Pater maior me est: qd̄ p̄pter formā serui veritas dicit: s̄m quē modū etiā seipso minor ē filius. Quō em̄ nō etiā seipso minor fact⁹ ē/ q̄ seipm̄ exinaniuit formā ser- ui accipiēs. Nō em̄ sic accepit formā serui/ vt amitteret formā dei in q̄ erat eq̄lis patri. In forma q̄ dei vnigenitus pater eq̄lis ē pa- tri. In forma serui etiā seipso minor ē. Nō q̄ in merito sc̄ptura dicit vtrūq̄. s. et eq̄lē pa- tri filiū/ et patre maiorē filio. Illud em̄ p̄p̄ dei formā/ hoc autē p̄pter formā serui intelli- git. De hoc eodē. ij. li. de tri. Aug⁹ ait. Dei fi- lius est equalis patri s̄m dei formā in qua ē z minor patre s̄m formā serui quā accepit: in qua nō mō patre/ sed etiā spūsctō: nec hoc tm̄/ sed etiā seipso minor inuētus ē. Prop̄ qd̄ idē in libro contra Maximinū ait. Non tm̄ patre/ sed etiā seipso et spūsctō minor factus est: et etiā minoratus paulomin⁹ ab angelis. Est ergo dei filius: vt ipse ait i. j. li. de tri. deo patri in natura eq̄lis: habitu mi- nor. i. in forma serui quā accepit. His aucto- ritatibus ostendit apte filius s̄m formā ser- ui minor patre/ z seipso/ z spiritus sancto.

Hylari⁹ alit⁹ dicit. s. q̄ pater sit ma- ior: nec fili⁹ tamē minor.

Hylari⁹ autē dicere videt⁹: q̄ pater maior sit filio: nec tm̄ fili⁹ minor pa- tre. Pater em̄ dicit⁹ maior p̄pter auctorita- tē: qz in eo est auctoritas generationis: s̄m quā dicit: Pater maior me est. Et ap̄s. Do- nauit ei nomē qd̄ est sup̄ om̄e nomē. Cū er- go ait. Pater maior me est: hoc est ac si dice- ret: donauit mihi nomen. Si ergo inq̄t Hy- larius i. ix. de tri. donat⁹ auctoritate pater ma- ior est: nūquid p̄ doni cōfessionē filius mi- nor ē. Maior itaq̄ donas est: sed minor iā nō est cui vnū esse donat. Ait em̄. Ego z pa- ter vnū sumus. Si nō hoc donat Jesu vt cō- fitendus sit i gloria dei patris/ minor patre est. Si autē in ea gloria dei donat esse q̄ pa- ter est: habes z in donatis auctoritate quia maior est: z in donati cōfessione qz vnū sūt. Maior itaq̄ pater filio ē: z plane maior cui tantū donat esse quantus est ipse: cui inna- scibilitatis esse imaginē sacramento natiui- tatis imprit/ quē ex se in forma sua generat.

Ad ostēdēdū illā equalitatē inesse z na- ture: addit ipse Hylarius: [aut] s. filio [tantū donat esse quantus est ipse] [pat] [cui]

Filius mi- nor patre. Aug. 8 tri. li. 4. c. 19. b. Gal. 4. a.

Ratio ad questū.

Aug. 8 tri. li. 2. ca. 6. a.

Jo. 1. b.

Aug⁹ de trinit. li. 1. ca. 7. a.

Jo. 14. d.

Phil. 2. a.

Aug. de trinit. li. 2. ca. 1.

Aug⁹ contra Maximinū. Ps. 8. a.

Idē de tri. li. 1. ca. 7. b.

Jo. 14. d.

Phil. 2. b. Hylarius. 9. de trinitate.

Jo. 10. f.

Egidius de Roma.

supple filio pater [impertit esse imaginem] innaſcibilitatis [id est patris] [ſacramento natiuitatis] quaſi diceret. Pater impertit filio: vel filius habet a patre per ſacrā & ſecretam natiuitatem / q̄ ſit imago innaſcibilitatis: id est innaſcibilis patris / quem ſc̄z filium generat / ſupple pater [ex ſe in forma ſua] quia nō eſt nō gignēs: & eandē naturā & formā filio p̄ generationē cōmunicat.

Audiſti lector quid ſup hoc dicat hylarius: cuius verba vbicunq; occurrerint: diligenter nota / pieq; intellige.

Ita eſt ^{diſtinctio. xvj. in qua magiſter poſtq̄ egit de proceſſione ſp̄ſſancti tempo- rali: incipit agere de miſſione eius viſibili. Et circa hoc tria facit. Nam primo oſtendit ſp̄m̄ ſanctum eſſe viſibiliter miſſum. Secundo ſubdit / qualiter viſibiles miſſiones filij & ſp̄ſſancti ſe habeant adinuicē. Tertio ſubdi- git / qualiter filius et ſp̄ſſanctus ſm̄ iſtas miſſiones ſe habeant ad patrē. Primum facit a principio diſtinctionis vſq; ibi: Sed prius querendū eſt. Secundū abinde vſq; ibi: hylarius autē dicere videtur. Tertium h̄o abin- de vſq; ad finem diſtinctionis. ¶ In ſpeciali h̄o ſen- tentia magiſtri ſtat in tribus propoſitionib;: quax̄ pri- ma eſt hec. Sp̄ſſanctus ad modum filij eſt miſſus du- pliciter / ſc̄z viſibiliter et inuiſibiliter. Et probat ſic. Spi- rituſſancti temporalis miſſio eſt creature ſanctificatio. Sed creature ſanctificatio dupliciter fit. Aliquando cū apparentia alicuius viſibilis ſigni. Quandoq; h̄o ef- fectu ſolū interiori ſine viſibili ſigno. Igitur miſſio ſpi- rituſſancti eſt duplex: ſc̄z viſibilis et inuiſibilis. Iſtam rationem intendit magiſter in textu: vnde proponit pri- mo. Sicut filius dupliciter eſt miſſus: ſc̄z in carnem vi- ſibiliter / et in caſtas mentes inuiſibiliter. Sic ſp̄ſſau- ctus viſibiliter apparuit in die pentecoſtes in ſpecie lin- guarum ignearum: aliſq; vicibus in ſpecie columbe: & quotidie illabatur mentibus fidelium inuiſibiliter. Et ſubdit poſtea: q̄ illa viſibilis ſpirituſſancti miſſio non fuit niſi quedam ipſius apparentia vel manifeſtatio in corporali creatura / tanq̄ in ſigno manifeſtationis: vt magiſter inducit in textu / et auctoritate beati Aug.}

¶ Secunda propoſitio eſt hec. Sp̄ſſanctus non dici- tur minor realiter tota trinitate / propter ipſius viſibile miſſionem / ſicut filius propter ſuam. Hanc propoſitio- nem magiſter inſinuās querit: Quare ſpirituſſanctus ratione ſue viſibilis miſſionis non dicitur minor pa- tre: ſicut filius ratione ſue incarnationis ſeu viſibilis mi- ſſionis dicitur minor tota trinitate. Et reſpondet: q̄ ſpi- rituſſanctus non aſſumpſit columbam vt eſſet colum- ba: ſed vt in ea appareret: & vt per eam deſignaretur in- inuiſibilis miſſio. Filius autem aſſumpſit humanā na- turam: nō ſolum vt in ea appareret: ſed etiā vt eſſet ho- mo. Et ideo filius ſm̄ illā ſuā viſibile miſſionē dicitur mi- nor: nō ſolū patre / ſed etiā ſeipſo & angelis: vt patet ibi: Miſiſti eū paulomin⁹ ab angelis &c. Ad qd magiſter adducit multas auctoritates: vt patet i littera. ¶ Ter- tia propoſitio eſt hec. Pater auctoritate donatiōis eſt ma- ior filio ſibi eſſentialiter equali. Hanc propoſitionē pbat magiſter auctoritate hylarij. i. de tri. dicētis. Donatiōis auctoritate pater eſt maior: nūquid p̄ doni cōfeſſionē fi- lius eſt minor. Maior itaq; donās eſt: ſed minor iā nō eſt: cui vnū eſſe donat. Quā patet hāc propoſitionē eē verā.

De miſſione ſp̄ſſancti qua inuiſi- biliter mittitur. **C**api. I a

*Diſtin. xvii
habet 7. ca. cū
eorum. 6.
De inuiſibili
ſp̄ſſancti miſ-
ſione.*

Iam nunc acceda-

mus ad ſignandā miſſionē ſp̄ſſan- cti: qua inuiſibiliter mittit in corda fidelium. Nam ipſe ſp̄ſſanctus qui deus eſt / ac tertia in trinitate perſona: vt ſu- pra oſtenſum eſt: a patre et filio ac ſeipſo tē- poraliter procedit: id eſt mittit ac donat ſi-

delibus: ſed que ſit iſta miſſio ſiue donatio vel quō fiat / conſiderandū eſt.

De mittitur quiddā ad hāc oſtē- ſionē neceſſariū: ſ. q̄ ſp̄ſſanct⁹ eſt charitas qua diligimus deū et pro- ximum.

Hoc autē vt intelligibili⁹

doceri / ac plenius pſpici valeat: p̄termitten- dū eſt quiddā ad hoc valde neceſſariū. Di- ctum quidē eſt ſupra / & ſacris auctoritatib; oſtenſū: q̄ ſp̄ſſanctus amor eſt patris et fi- lij quo ſe inuicē amāt & nos. His autē addē- dū eſt: q̄ ipſe idē ſp̄ſſanctus eſt amor ſiue charitas / qua nos diligimus deū et proximū: q̄ charitas cū ita ē in nobis vt nos faciat di- ligere deum et proximū: tūc ſp̄ſſanct⁹ d̄z mit- ti vel dari nobis: & q̄ diligit ipſam dilectio- nē q̄ diligit proximū: in eo ipſo deū diligit: q̄ ipſa dilectio deus eſt. i. ſpirituſſanctus.

Auctoritatib; ita eē cōfirmat.

Ne aut in re tāta aliqd de

noſtro influere videamur: ſacri auctoritati- bus qd dictū ē corroborem⁹. De h̄ Aug⁹ in viij. li. de tri. ait. Qui primū diligit: ſequēs eſt vt ipſam p̄cipue dilectionē diligit. De⁹ autē dilectio eſt: cōſequēs ergo eſt vt p̄cipue deū diligit. Itē in eodē. Deus dilectio eſt: vt ait Joānes ap̄ls. Ut qd ergo imus & currimus in ſublimia celoꝝ & ima terraz q̄- rentes eū q̄ eſt apud nos / ſi nos apud eū eē velimus. Nemo dicat / non noui qd diligā: diligit fratrem: & diligit eandē dilectionem.

Magis em̄ nouit dilectionē q̄ diligit q̄ fra- trē quē diligit. Ecce iā potes notiorē deum habere q̄ fratrem. Plane notiorē: quia p̄ſentiorē / quia interiorē / quia certiorē. Am- plectere dilectionē deū: & dilectione ample- ctere deum. Ipſa ē dilectio que oēs bonos angelos & om̄es dei ſeruos cōſociat vincu- lo ſanctitatis. Quanto ergo ſanctiores ſu- mus a tumore ſupbie / tāto ſumus dilectioe pleniores. Et quo niſi de⁹ plenus ē q̄ plen⁹ eſt dilectioe. His v̄bis ſatis oſtendit Aug⁹: q̄ dilectio ipſa qua diligimus deū vel pri- mū / deus eſt. Sed adhuc aptius in eo dēli- bro ſubdit dicēs. Dilectionē quā cōmēdat

Joannes apoſtolus attendamus. Qui dili- git inquit fratrem / in lumine manet: & ſcanda- lū in eo nō eſt. Manifeſtū eſt q̄ iuſticie p̄ſe- ctionē in fratris dilectione poſuerit. Nā in quo ſcādālū nō eſt / vtiq; p̄fectus ē. Et tñ vi- deſ dilectionē dei tacuiſſe: qd nūq; faceret / niſi qz in ipſa fratris dilectione vult intel- ligi deū. Aptiſſime em̄ in eadē epiſtola pau- lo poſt ait. Ita dilectiſſimi diligam⁹ inuicē: qz dilectio ex deo eſt: et ois q̄ diligit / ex deo

1. Jo. 4. b

Aug. de tri. li. 8. c. 7. b.

1. Jo. 4. b

Aug. vbi 5. ca. 8. a

Aug. vbi ſupra. c.

1. Jo. 2. b.

1. Jo. 4. b

natus est: et cognouit deum. Qui non diligit non cognouit deum: quia deus dilectio est. Ista protertio satis apte declarat: eadem ipsam fratrem dilectionem: nam fratrum dilectio est quam diligimus inuicem: non solum ex deo: sed etiam deum esse: tanta auctoritate predicari. s. Joannes. Cum ergo de dilectione diligimus fratres: de deo diligimus fratres. Nec fieri potest ut eadem dilectionem non precipue diligamus quam fratrem diligimus: quoniam deus dilectio est. Item qui non diligit fratres: non est in dilectione: et qui non est in dilectione: non est in deo: quia deus dilectio est. Ecce apte dicit fratrum dilectionem deum esse.

De fraternae dilectionis cum sit deus non est pater vel filius vel spiritus sanctus.

Cum autem fraternae dilectionis sit deus: nec pater est nec filius: sed tamen spiritus sanctus: qui proprie in trinitate dilectionis vel charitatis dicitur. **Cum** Augustinus in xv. li. de tri. Si in donis dei nihil est maius charitate: et nullum est maius donum dei quam spiritus sanctus: quod sequitur est quod ut ipse sit charitas quam dicitur et deus et ex deo: Ita enim ait Joannes. Dilectio ex deo est. Et paulo post. Deus dilectio est. Ubi manifestat eam se dilectionem dixisse deum: quam dixit ex deo. Deus ergo ex deo est dilectio. Item in eodem. Joannes volens de hac re aptius loqui. In hoc inquit cognoscimus quod in ipso manemus et ipse in nobis: quia de spiritu suo dedit nobis. Spiritus itaque sanctus deus qui dedit nobis: facit nos in deo manere: et ipsum in nobis. Hoc autem facit dilectio. Ipse est ergo deus dilectio. Ipse igitur significat ubi legitur: Deus dilectio est. Ex his ergo apparet quod spiritus sanctus charitas est.

De non est dictum per causam illud: deus charitas est: sicut illud: tu es patientia mea et spes mea. **La. II e**

Sed ne forte aliquis dicat illud esse dictum per expressionem cause: deus charitas est. s. quod charitas sit ex deo: et non sit ipse deus: sic dicitur: deus nostra patientia est et spes: non quod ipse sit ista: sed quia ista ex deo sunt: occurrit Augustinus ostendens hoc non esse dictum per causam: sic illa in xv. li. de tri. ita dicitur: Non dicturi sumus charitatem non propterea esse dictam deum quod ipsa charitas sit vlla substantia quam dei digna sit nomine: sed quod donum sit dei sic dictum est de deo: Tu es patientia mea. Non utique ideo dictum est: Tu es patientia mea: quod dei substantia est nostra patientia: sed quia ab ipso nobis est. **Cum** alibi. Ab ipso est patientia mea. Hunc enim sensum facile refellit scripturarum ipsa locutio. Tale enim est: Tu es patientia mea: quae est. Dne spes mea: et deus meus misericordia mea: et multa similia. Non est autem dictum: Dne charitas mea: aut tu es charitas mea: aut deus charitas mea. Sed ita dictum est: Deus charitas est: sic dictum est:

Deus spiritus est. Hoc quod non discernit intellectu a domino non expositionem gratia a nobis. Non enim aptius quicquam possumus dicere: Deus ergo charitas est. Ex predictis clarescit: quod spiritus sanctus charitas est quam diligimus deum et primum: vnde facilius est nobis ostendere quod spiritus sanctus mittatur siue deus nobis.

Quo spiritus sanctus mittatur vel detur nobis. **C. Lapi. III**

Tunc enim mitti vel dari dicitur: cum ita in nobis est: ut faciat nos diligere deum et primum: per quod manemus in deo: et deus in nobis. vnde Augustinus hunc missionis modum insinuat in xv. li. de tri. ait. Deus spiritus sanctus qui procedit ex deo cum datus fuerit hominibus: accedit enim ad diligendum deum et proximum: et ipse dilectio est. Non enim habet homo vnde diligat deum: nisi ex deo. Ecce quod datur vel mittitur nobis spiritus sanctus secundum quod dicitur datus siue donum. Quod donum commendat Augustinus explanans apostoli quod dicitur in eodem libro. Dilectio inquit dei diffusa est in cordibus nostris: ut ait apostolus: per spiritum sanctum qui datus est nobis. Nullum est isto dono dei excellentius. Solum est quod diuidit inter filios regni: et filios perditionis. Dantur et alia per spiritum misericorditer: sed sine charitate nihil prosunt. Nisi ergo tamen imptantur cuius spiritus sanctus ut eum dei et primum faciat amatorem: a sinistra non transferretur ad dexteram. Neque spiritus sanctus proprie dicitur donum nisi propter dilectionem: quam quod non habuerit: et si loquatur omnibus linguis: et habuerit prophetiam et omnes scientias et omnes fides: et distribuerit omnes subas suas: et tradiderit corpus suum ita ut ardeat: non ei prodest. Quantum ergo bonum est: sine quo ad eternam vitam neminem tanta bona producat. Ipsa vero dilectio vel charitas: nam vni rei nomen est vtriusque: producit ad regnum. Dilectio ergo quod deus est et propter ex deo est spiritus sanctus est: per quem diffunditur in cordibus nostris deus charitas: per quam nos tota inhabitat trinitas. Quocirca rectissime spiritus sanctus cum sit deus vocatur etiam donum dei. Quod donum propter quod nisi charitas intelligendum est: quod producit ad deum et sine quo quodlibet aliud dei donum non producit ad deum. Ecce hic apostolus quod super dictum erat. s. quod charitas sit spiritus sanctus et donum excellentius: et quod hoc donum. i. spiritus sanctus deus nobis. s. cum ita imptantur alicui. i. ita habet esse in aliquo: ut eum faciat dei et primi amatorem. Quod cum facit: tunc aut dari dicitur siue mitti alicui: et tunc ille dicitur proprie habere spiritum sanctum.

Utrum concedendum sit quod spiritus sanctus augetur in homine: vel magis vel minus habeatur vel detur.

Hic queritur: si charitas spiritus sanctus est: cum ipsa augetur et minuatur in homine: et magis et minus per

Jo. 4. d.

Aug. de tri. li. 15. ca. 7. f.

Idem vbi. s. in fi. ca. 17. et p. 18. a. Roma. 5. a.

Quo spiritus sanctus datur: hic notatur.

1. Cor. 13. a.

Predicte auctoritatis colligitur summa.

Aug. 8 tri. lib. xv. cap. 13. c.

1. Jo. 4. b. Ibidem. c.

Aug. vbi. s. ca. 17. e.

1. Jo. 4. c.

Aug. 8 tri. lib. 15. cap. 17. a.

Ps. 70. a.

Ps. 61. b.

Ps. 70. a. et 90. b.

1. Jo. 4. b.

Liber I Capitulum III

diuersa tempora habeat: vtrum concedendum sit/ q̄ spūssanctus augeat vel minuat in hoie: z magis z minus habeat: Si em̄ in homie augeat: z magis vel minus dat et habet/ mutabilis esse videt: de^o autē oīno immutabilis ē. Videt q̄ vel spūssanctus nō sit charitas: vel charitas nō augeat vel minuat in hoie. Itē charitas z nō habēti dat vt habeat: z habēti vt plenius habeat. Si ergo spūssanctus charitas ē: z nō habēti datur vt habeat: z habēti vt plenius habeat. Sed quō dat nō habēti: cū ipse vt deus sit vbiq̄: z in oībus creaturis totus: z quō plenius dat vel habet sine sui mutatiōe.

An spūssanctus deus habenti z non habenti.

Responsio ad primā questionē. h

His itaqz r̄ndemus dicētes: q̄ spūssanctus siue charitas penitus immutabilis ē: nec in se augeat vel minuat: nec in se recipit magis vel minus: s; in hoie vt potius homini augeat z minuat: et magis vel minus dat vel habet. Si deus dicit magnificari z exaltari in nobis/ q̄ tñ in se nec magnificat nec exaltat. Cū ppheta. Accedat hō ad cor altū: et exaltabit deus. Sup quē locū ait auctoritas. Deus nō in se: s; in cor/ de hoīs gr̄descit. Sic q̄ spūssanctus homini dat: z dat^o āplius dat. i. augeat: z magis z minus habeat: z tñ immutabilis existit.

Hic ponit istū dubiū solonem

ps. 55

Responsio ad secundam. i

Cūqz vbiqz sit et in omni creatura totus: sūt tñ multi q̄ eū nō habēt. Nō em̄ oēs spūssanctū habēt in q̄bus ē: alio/ qn̄ z irrōnabiles creature haberēt spūssanctū qd̄ fidei pietas nō admittit.

Auctoritate cōfirmat vtrāqz responsionem. k

Vt autē certū fiat qd̄ diximus/ auctoritate cōfirmamus: q̄ spūssanctus magis ac min^o p̄cipiat z homini augeat: et nō habēti de^o: z habēti vt plus habeat. Aug^o ostendit sup Joā. dicens. Sine spūssancto cōstat nos christū nō diligere: z eius mādara seruare non posse: z id nos posse atqz agere tāto minus/ q̄to illū p̄cipimus minus: tāto v̄o amplius/ q̄to illū p̄cipimus āpli^o. Ideo q̄ nō solū nō habēti: verū etiā habēti nō incassum p̄mittit. Nō habēti quidē vt habeatur: habēti autē vt amplius habeat. Nā si ab alio minus z ab alio āplius nō haberet: sanct^o heliseus sc̄to helie nō diceret. Spūs ē qui in te/ duplo sit in me. Christo autē q̄ est dei filius nō ad mēsurā datus ē spūs. Neqz em̄ sine gr̄a spūssancti ē mediator dei z hominū hō christus. Q̄ em̄ ē vnigenitus dei

Hic ponit affirmacionē predictę conclusionis

Aug^o sup Joā. an. trac. 74. b

4. Reg. 2. b

Jo. 3. b

filii eq̄lis patri: nō est gr̄e/ s; nature. Q̄ autē in vnitatē p̄sone vnigeniti assumptus ē hō: gr̄e ē: nō nature. Ceteris autē ad mēsurā dat: z dat^o addit: donec vniciqz p̄ mō sup p̄fectiōis p̄pria mēsurā cōpleat. Ecce exp̄ se habes q̄ spūssanctus magis z min^o dat vel accipit: z homini dat^o augeat: z habēti z nō habēti dat: qz spūssanctus ē charitas/ q̄ nō habēti dat: z in habēte augeat z p̄ficit. Immo z veri^o z magis p̄prie loq̄r: hō in ea p̄ficit z deficit aliqñ: z tñ ipsa dicit p̄ficere vt deficere: q̄ tñ nec p̄ficit nec deficit in se: qz de^o est. Cū Aug^o in homel. ix. sup eplam Joā. ait. Probet se q̄sqz q̄tū in illo p̄fecerit charitas: vel poti^o q̄tū ipse in charitate p̄fecerit. Nā si charitas de^o est nec deficit nec p̄ficit. Sic q̄ in te p̄ficere dicit charitas: qz tu in ea proficis. Ecce quō intelligendū sit cū dicitur spūssanctus augeri in nobis: qz nos in eo. i. proficimus: sic z alia hōi.

Aug^o in homel.

Quod aliqui dicunt spiritūsanctū nō esse charitatē qua diligim^o deum et proximum. Capitulum III I

Supra dictū ē q̄ spūssanctus charitas ē p̄ris et filij/ q̄ se invicē diligūt z nos: z ipse idē ē charitas q̄ diffundit in cordib^o n̄ris ad diligendū deū z primū. Hoz alterz oēs catholici p̄cedūt. i. q̄ spūssanctus sit charitas patris z filij. Q̄ autē ipse idē sit charitas q̄ diligimus deū z primū/ a plerisqz negat. Dicunt em̄: Si spūssanctus charitas ē p̄ris z filij z n̄ra: ea/ dē q̄ charitas ē q̄ de^o diligit nos: z q̄ nos diligit eū. Hoc autē sc̄toz auctoritates negare vident. Dicit em̄ Aug^o in li. de spū z l̄ra. Cū est dilectio/ nisi vñ z ipsa fides. i. a spūssancto. Nō esset em̄ in nobis: nisi diffunderet in cordib^o nostris p̄ spūm. Charitas autē dei dicta ē diffundi in cordib^o nostris: non quā nos ipse diligit/ sed q̄ nos facit dilectores suos. Sic iusticia dei dicit/ q̄ nos iusti eius munere efficimur: z dñi salus/ q̄ nos saluat: z fides christi/ q̄ nos fideles facit. His v̄bis videt mōstrari distinctio inf̄ charitatē qua nos diligit: z q̄ nos diligimus. Et sic iusticia nostra dicit dei: nō q̄ ipse sit ea iustus/ s; qz ea nos iustos facit: sicut z fides z salus: sic videt dicta dei charitas q̄ est in nobis: nō q̄ ipse ea diligit/ s; qz ea nos diligere facit. De hoc etiā idē Aug^o in li. xv. de tri. ait. Cū Joānes cōmemorasset dei dilectionē: nō q̄ nos eū/ s; q̄ ipse dilexit nos: z misit filiū suū liberatōrē p̄ peccatis nostris. Ecce z hic videt manifeste diuidere dilectionē q̄ nos diligit: z q̄ ipse diligit nos. Si q̄ inquit spūssanctus dilectio ē q̄ deus diligit: z qua nos diligimus duplex dilectio ē: imo

Roma. 5. a

Dicunt auctoritates q̄ vident p̄o eis facere. Aug^o de spū et l̄ra. cap. 52. c.

Aug^o de tri. li. 15. ca. 17. d.

Ex verbis auctoritatis argumentā do. p̄cedit.

duo diuersa est: qd absurdū z a veritate longe est. Nō est ergo dilectio qua diligimus: sed qua deus tm̄ diligit nos.

Responsio ad predicta determinans auctoritates.

His respondemus predictarū auctoritatū verba determinātes hoc modo: Charitas dei dicta ē diffundi in cordibus nostris: nō qua ipse nos diligit/ sed q̄ nos diligere facit zc. His verbis nō diuidit nec diuersa ostēdit charitas/ qua deus nos diligit ab ea qua nos diligimus: s̄ potius cum sit vna z eadē charitas/ z dicat ip̄a dei charitas: z diuersis de causis et rationibus dei charitas appellari in scriptura ostēdit. Dicit em̄ dei charitas: vel qz de⁹ ea diligit nos: vel qz nos ea sui dilectores facit.

Determinatio prime auctoritatis. **C**apitulum V

Roma. 5. a **Q**uom ergo ab apostolo dicit charitas dei diffundi in cordibus nostris: nō est dicta charitas dei qua diligit nos/ sed qua facit nos diligere: id est nō ibi appellat charitas dei: eo qz deus nos ea diligit: sed eo qz nos ea sui dilectores facit. Et qz ea rōne possit dici charitas dei: qz nos ea diligere facit: ex sili genere locutiōis ostēdit. Sic dicit iusticia dei q̄ nos iustificat: z dñi salus q̄ nos saluat: et fides christi q̄ nos fideles facit.

Determinatio secunde.

Similiter et aliā exponimus auctoritatē/ vbi ait dilectionē dei commemorari: nō qua nos eū/ sed qua ipse diligit nos: ac si diceret: commemorat dilectionē dei: nō fm̄ qz ea nos diligimus deū/ sed fm̄ qz ipse ea diligit nos.

Aliud obijciunt.

Bed aliud est inquit qd magis vget. Dixit em̄ sup̄ Aug⁹ qz dilectio est a spūscō/ a q̄ fides. Sic q̄ fides nō ē spūscō/ a q̄ est: ita nec charitas. Quō q̄ spūscōctus ē si ab ipso ē: Nā si ab ipso ē/ z ipse ē: qz spūscōctus a seipso ē. Ad qd dicimus: Spūscōctus qdē a seipso nō ē/ s̄ tm̄ a seipso dat nobis: vt sup̄ dictū est. Dat em̄ seipsum nobis spūscōctus. Et ex h̄ sensu dictū ē: qz charitas ab ipso ē in nobis: z tm̄ ipsa spūscōctus ē. Fides autē ē a spūscō z nō ē spūscōctus: qz donū vel datū solūmodo ē/ nō deus dās.

Alias inducunt rationes et auctoritates ad idem probādum.

Capitulum VI

Alias quoqz inducunt rationes ad idē ostendendum. s. qz charitas nō sit spūscōctus: qz charitas affectio mētis est z motus animi: spūscōctus vō nō est affectio animi vel motus mētis: quia spūscōctus immutabilis est et increatus: nō est ergo charitas.

Qz charitas est motus vel affectio animi.

Qd autē charitas sit affectio animi et motus mētis/ auctoritatibus confirmāt. Dicit em̄ Aug⁹ in. iij. li. de doc. christiana. Charitatē voco motum animi ad fruēdum deo ppter ipsum: z se ac proximo ppter deū. Idē in li. de moribus ecclesie catholice/ tractans illud verbū apostoli. Nec mors/ nec vita poterit nos separare a charitate dei. Charitas dei (inquit) dicta ē virtus/ que animi nostri rectissima affectio est: que coniungit nos deo/ qua eum diligimus. Ecce his verbis exprimitur/ qz charitas est affectio et motus animi: ac p hoc nō videt esse spiritus sanctus.

Responsio determinans auctoritates.

Ad qd dicimus hoc ita dictum esse sicut dicit. Deus ē spes nra et patrietia nra: qz facit nos sperare z pati: ita charitas dicit esse mot⁹ siue affectio animi: qz p eā mouet z afficit anim⁹ ad diligendū deū. Nō autē mireris si charitas cū sit spūscōctus/ dicat mot⁹ mētis: cū etiā in li. Sap. dicat d̄ spū sapie: q̄ attingit a fine vsqz ad finē: q̄ est act⁹ mobilis/ cert⁹/ icōinquinat⁹. Qd nō idē dicit: qz sapia sit mobile aliqd vel act⁹ aliqd: s̄ qz sui imobilitate oīa attingit: nō locali motu/ s̄ vbiqz semp sit: z nusqz inclusa tenet. Sic qz charitas dicit motus animi: nō qz ipsa sit mot⁹ vel affectio vel virt⁹ animi: s̄ qz p eā q̄si cēt x̄tus/ afficit mēs z mouet.

Si charitas spūscōctus ē qui opaf in singulis put vult: cū p eū mēs hoīs afficiat z moueat ad credēdū vel sperādū/ z h̄mōi sic ad diligendū: qre nō sic dicit charitas mot⁹ vl affectio mētis ad credēdū vel sperādū: sic ad diligendū. Ad qd sane dici pōt: qz alios actus atqz mot⁹ virtutū opaf charitas: id ē spūscōctus mediātib⁹ virtutib⁹/ qz act⁹ sunt: vtpote actum fidei. i. credere fide media: et actū spei. i. sperare media spe. Per fidē em̄ z spem h̄dictos opaf act⁹. Diligēdo vō actū p se tm̄/ sine alicuius virtutis medio operatur: id est diligere. Aliter ergo hūc actū operatur qz alios virtutū actus. Ideoqz differēter de hoc z de alijs loquit sc̄ptura q̄ istū

August. iij. de doctr. christiana. ca. 16.

Roma. 8. g Aug⁹ in li. de morib⁹ ecclesie. ca. 2. b.

Sap. 8. a

Sap. 7. c

Obiecto

Responsio

Obiecto Aug. d spū et lra. capi. 32. c.

Responsio

Aug⁹ in li. de morib⁹ ecclesie. ca. 2. b.

specialiter charitati tribuit. Est q̄ charitas vere spūsc̄tus. Uñ Aug⁹ p̄missuz x̄bū apli tractās in eodem libro: charitatē dicit esse bonum/quo nil melius est: r̄ per hoc ipsam esse deum significat dicens. Si nulla res ab eius charitate nos separat: quid esse nō solum melius/sed etiam certius hoc bono potest. Ecce dicit: quia charitate nihil melius est. Charitas ergo spūsc̄tus est qui deus est: r̄ donum dei siue datum: qui diuidit singulis fidelibus dona: nec ipse diuidit/sed in diuisus singulis dat. Unde Aug⁹ vbi Joānes dicit: non ad mensurā christo dari spūsc̄tus ait. Ceteris x̄o diuidit: non quidē ipse spiritus/sed dona eius.

Roma. 8. g
Aug⁹ de moribus ecclesie. ca. 11. b.

1. Cor. 12. a

Aug⁹ sup Jo. trac. 74. b.

¶ An cōcedēdum sit q̄ p̄ donū dentur dona. ¶ Capitulū VII

Nec querit cū spūsc̄tus per quem diuiduntur dona/ipse sit donum: vtrū cōcedēdum sit/q̄ p̄ donum diuidantur ac dentur dona? Ad quod dicimus: quia per donum quod est spiritus sanctus/singulis propria diuiduntur: et ipsum cōmuniter omnes boni habent. Unde Aug⁹ in. xv. lib. de trini. ait. Per donum quod est spiritus sanctus/in cōmune omnibus membris christi multa dona que sunt quibusq̄ propria diuiduntur. Non enim singuli quosq̄ habent omnia: sed hi illa/alij alia: quibus ipsum donum a quo cuiq̄ propria diuiduntur/omnes habeant: id est spiritus sanctum. Ecce aperte dicit per donū dona donari.

Augul. de trini. li. 15. ca. 19. b

Ista est distinctio. xvij. in q̄ mag⁹ postq̄ egit de missione spūsc̄ti visibili sub speciebus creatis/agit de missione eius inuisibili p̄ infusionē charitatis. Et tria p̄ncipalit̄ facit. Primo enim dicit qd charitas fm̄ essentia dicitur. Secundo subdit: quō in nobis augetur. Tertio concludit: quō actum dilectionis in nobis opaf. Primum facit vsq̄ ibi: Dic q̄rit si spūsc̄tus charitas ē. Secūm ab idē vsq̄ ibi: Supra dictū ē q̄ spūsc̄tus est charitas. Tertium x̄o vsq̄ ad finē distinctiois: r̄ hec in generali. ¶ In speciali snia mag⁹ stat in trib⁹ positionibus: q̄ p̄ma ē. Spūsc̄tus existēs charitas q̄ deū r̄ primū diligim⁹: tūc nobis inuisibilis mittit vel dat: cū talē dilectionē in nobis efficit vel opaf. Et pbat sic. Sola charitas q̄ facit nos in deo manere r̄ deū in nobis facit deū esse in nobis r̄ nos manere in deo: igit̄ solus spūsc̄tus ē charitas. Hāc sniaz mag⁹ ponēs in lra dicit: q̄ spūsc̄tus q̄ temporalit̄ missione dat inuisibilis ē charitas q̄ deū r̄ primū diligimus. Et tūc inuisibilis mittit r̄ dat: cū h̄mōi dilectioe dei r̄ primū in nobis occulte opaf. Et hoc pbat mag⁹ auctoritate bti Aug⁹. Postea mag⁹ excludit instantiā/q̄ posset dici deū esse charitatē: r̄ hoc debere intelligi p̄ causalitatē: sicut etiā dicit: Deus ē p̄ticipā nra et spes nra: q̄ p̄ticipā r̄ spem in nobis opaf r̄ causat: sic etiā dici debeat deū esse charitatē. i. charitatē in nobis causans. Sz hoc remouet magister r̄ dicit q̄ hoc nomē consonat sacre scripture in qua bñ repit: De p̄ticipā mea r̄ spes mea: sz nullibi inuenitur dicit: De charitas mea: vel aliqd̄ taliū: sz simpliciter dicit: De charitas ē: qd nō fieret nisi essentialit̄ charitas esset. ¶ Secūda p̄positio ē hec: Spūsc̄tus q̄ charitas

est in nobis augeri vel minui fm̄ q̄ in ipso p̄ficim⁹ vel deficiamus nullaten⁹ catholice ē negandū. Et pbat sic. Illud catholice de deo nō negat/qd̄ cōueniētī similitudinē in sacra scriptura cessum cōter repit: sz spūsc̄tus in nobis augeri vel minui: fm̄ qd̄ ipso p̄ficim⁹ vel deficiamus ē h̄mōi: igit̄ illud catholice nō negat. Argumētū apparet euident̄ et maior: sz minoris probationē magister ponit in tertio: vbi obicit q̄ sniaz in p̄ma p̄positioe. i. q̄ spūsc̄tus sit charitas: sequit̄ q̄ sicut charitas augetur in hoie: r̄ nō habēti daret̄ vt eā habeat: et habētī vt plen⁹ eā hēat: sic etiā spūsc̄tus augetur r̄ minuitur in hoie: r̄ daret̄ nō habētī: q̄ oia sunt in cōueniētia vt apparet: eo q̄ videret̄ ponere mutationē in deo: r̄ ipsum nō esse vbiq̄. Ad quā mag⁹ r̄ndet dicit: spūsc̄tus qui charitas sine oī mutatione augeri vel minui/et dari nō habētī dicit: q̄ nō recipit magis aut min⁹ in se essentialit̄: sz in hoie: r̄ nō auget̄ nec minuit̄ sibi: sz potius ipsi hominī vel in ipso hoie a q̄ magis vel min⁹ habet: sic dicit etiā in nobis magnificari vel exaltari: licet tñ in se magnificet̄ vel exaltet̄. Dicit etiā dari nō habētī: nō q̄ alicubi veniat vbi p̄us nō fuit: qd̄ esse nō p̄t cum sit vbiq̄: sz q̄ alio mō alicubi esse incipit q̄liter ibi p̄us nō fuit. Postea adducit plures auctoritates: q̄b⁹ pbat spūsc̄tū ab aliq̄b⁹ magis r̄ ab aliq̄b⁹ min⁹ haberi: exēplificans illud p̄ Helisēū p̄phetā/q̄ duplicē Helie petiit spūsc̄tū. Per alias etiā auctoritates pbat q̄ virt⁹ dicit̄ p̄ficere: eo q̄ hō in ea p̄ficat. ¶ Tertia p̄positio est hec: Spūsc̄tus actū diligēdi p̄ seipsuz sine virtute media in nobis opaf. Probat sic. Et eodē argumento arguit q̄ p̄us dicta. i. q̄ spūsc̄tus dicit̄ charitas. Et arguit sic. Dilectio q̄ nos diligim⁹ deū nō est dilectio q̄ deū diligit nos: igit̄ charitas q̄ nos diligim⁹ deū nō est spūsc̄tus. Cōsequētia tenet p̄ t̄to: q̄ dilectio q̄ nos diligit deū est spūsc̄tus: et ergo illa q̄ nos diligim⁹ deū nō est illa qua deū diligit nos: sequit̄ nostrā charitatē nō esse spūsc̄tū. Assumptum x̄o patet p̄ auctoritatē beati Aug⁹: in tertio allegatā. Ad argumentū r̄ndet mag⁹ negādo antecedēs: ad auctoritatē beati Aug⁹. r̄ndet mag⁹: q̄ beatus Aug⁹ noluit dicere illis verbis: q̄ alia esset charitas qua deū diligit nos r̄ alia qua nos diligim⁹ deū: sz voluit dicere q̄ nomē charitatis cōuenit deo: nō solum q̄ ipse diligit nos: sed etiā q̄ nos p̄ ipsaz sui dilectioes facit. Secūdo obicit cōtra idē. Nihil eā seipso: sed charitas ē ab ipso spūsc̄to: igit̄ charitas nō est ipse spūsc̄tus. Dinorē probat mag⁹ auctoritate Aug⁹ dicit: q̄ dilectio qua deū diligim⁹ a spūsc̄to: sicut fides qua in deū credimus. Ad qd̄ r̄ndet mag⁹ dicit: q̄ nō est incōueniens idē esse a seipso nō simpliciter: sed q̄ a seipso dat nobis. Et quantum ad hoc dicit beatus Aug⁹ q̄ charitas a spūsc̄to est: r̄ ipsa charitas est spūsc̄tus. Fides autē q̄ nō est de dās: sz aliqd̄ a deo datū. Tertio obicit: Rulla affectio ē essentialit̄ spūsc̄tus: sz charitas qua nos deū diligim⁹ est affectio animi: igit̄ nō est spūsc̄tus. Dinorē est beati Aug⁹ dicit: Charitatē voco motū animi r̄. Et r̄ndet mag⁹ dicit: q̄ charitas ideo dicit̄ motus animi: q̄ nos ad diligēdū effectiue mouet. Nec mirū est q̄ charitas que spūsc̄tus est dicit̄ motus animi: cū de ipso diuina sapia dicat q̄ sit nobilitior oibus nobilibus. Ista autē sic positis mag⁹ soluit duas q̄stiones: quaz vna sumit̄ ex r̄sione iā ultimo dicta. Nam ex quo charitas mouet mentē ita h̄ ad credendū r̄ ad sperandū sicut ad diligēdū: quare nō ita h̄ dicit̄ affectio mentis ad credendū ad sperandū sicut ad diligēdū? R̄ndet mag⁹ q̄ hoc nō p̄t fieri ideo: q̄ charitas siue spūsc̄tus alios actus r̄ mot⁹ virtutū opaf mediātibus habitibus infusis: vtpote credere mediante habitu fidei: sperare mediante habitu spei: sed actū diligēdi p̄ se sine quocūq̄ habitu operaf. Alia q̄stio: Vtrū per donū qd̄ est spūsc̄tus dent̄ alia oia dona? Et r̄ndet q̄ sic: r̄ tñ nō oēs qui habēt spūsc̄tū habēt oia dona: sed aliqui illa: aliq̄ ista: r̄ sic de alijs. Et p̄dicta opinio mag⁹ non tenet: nec debite soluit obiectionē: igit̄ r̄.

¶ Utrum eadē ratioe spūsc̄tus dicatur donum et datū siue donatum. ¶ Capitulū I

Di. XVIII et habet. s. c. cu eoz. s. De spali. p. cessioe spūs sancti q̄tus ad p̄ucta. tēp quā na tus ē spaliē procedere

Deterea dili- gēter p̄siderandū est: cum spūs sanctus dicat̄ donū z datum: vtrū z eadē rōne vtrūq̄ nomē ei cōueniat: quod vtiq̄ videri potest.

Quare ita esse videtur. **b**

Cum em̄ idē sit spiritūs sanctū dari: z spūs sanctū donari: ex eadē rōne videt̄ spūs sanctus dici datum z donū. Hoc etiā videt̄ Augusti. significare in. xv. li. de trini. cum ait: Spūs sanctus intātū donū dei est: in quātū dat̄ eis q̄bus dat̄: apud se aut̄ deus est z si nemini dat̄. Ecce apte dicit spūs sanctū donū appellari: qz dat̄. Si aut̄ ex eo tm̄ appellat̄ donū: qz dat̄: nō ab ēno fuit donū: qz nō dat̄ nisi ex tempe.

Aug. 3 tri. libro. 15. ca. 19. d

Respōsio quare datū siue donatū dicatur spūs sanctus. **c**

Ad qd̄ dicimus quia spūs sanctus et donū dicit̄ et datū siue donatū: sed datum siue donatū ex eo tm̄ dicit̄: quia dat̄ vel donat̄ qd̄ habet tm̄ ex tempe.

Dic quare donum. **d**

Donū vero dicit̄ nō ex eo tm̄ q̄ donec̄ sed ex proprietate quā habuit ab ēno: Un̄ z ab ēno fuit donū. Sempit̄ ne em̄ donū fuit: nō qz darec̄ s̄ qz processit a patre z filio. Un̄ Aug. in. iij. li. de tri. ait: Sic natū esse ē filio a patre esse: ita spūs sancto donū dei esse ē a p̄e z a filio procedere: hic apte oñdit̄ q̄ spūs sanctus eo donū ē q̄ procedit a p̄e z a filio: sic filius eo est a p̄e q̄ natus ē ab eo. Nō em̄ idē ē filio esse a patre et spūs sancto. i. nō ea p̄p̄etate fili⁹ dz esse a p̄e q̄ spūs sanctus. Nā fili⁹ dicit̄ esse a p̄e: qz genitus ē ab eo. Spūs sanctus v̄o dicit̄ esse a p̄e et a filio: qz spūs sanctus ē donū p̄is z filij. i. qz p̄cedit ab vtroq̄. Eo em̄ dz spūs q̄ donū z eo donū q̄ p̄cedēs. Un̄ Aug. in. v. li. de tri. ait: Spūs sanctus q̄ nō ē trinitas s̄ in trinitate itel ligit̄: in eo q̄ p̄p̄e dz spūs sanctus/relatiue dz: cū z ad patre z filij referet̄: qz spūs sanctus z patris z filij spūs ē: s̄ ipsa relatio nō apparet in hoc noie: Apparet aut̄ cū dz donū dei: donū est em̄ p̄is z filij: qz z a p̄e p̄cedit z a filio. Ecce his v̄bis apte oñdit̄: eadē relatiōe dici spūs sanctū z donū. Donū aut̄: qz p̄cedit a p̄e z filio. Prop̄etas ḡ q̄ dicit̄ spūs sanctus vel donū/ p̄cessio ipsa ē: de q̄ post plenus agem⁹ cū alijs. Cū ḡ ab ēno processerit ab vtroq̄/ z ab ēno donū fuit: nō ḡ spūs sanctus eo tm̄ dicit̄ donū/ qz donat̄: nā z an̄ fuit donū q̄ donarec̄. Un̄ Aug. in. v. li. de tri. Sē,

Aug. iij. s tri. ca. 20. c. Quid sit filio esse a patre et spiri- tui sancto

Eo dz spūs sanctus q̄ donū: nō ex eo donū quo p̄cedens Aug. 3 tri. li. 5. ca. 11. b

Sp̄ proce dit spūs sanctus.

per spūs sanctus p̄cedit: z nō ex tpe/ s̄ ab ēnitate procedit. S̄ qz sic procedebat vt esset donabile/ iā donū erat anteq̄ esset cui donarec̄. Alij em̄ intelligit̄ cū dicit̄ donū: alij cū dicit̄ donatū. Nā donū pōt esse etiā anteq̄ def: donatū aut̄ nisi datū fuerit/ nullo mō dici pōt. Sempit̄erne ḡ spūs sanctus est donum: temporalit̄ aut̄ donatū. His v̄bis apte ostendit̄: q̄ sicut spūs sanctus ab eterno procedit/ ita ab eterno donum est: nō qz donarec̄ a patre filio/ vel a filio patri: sed qz ab eterno processit donabilis.

Aug. v. de tri ni. ca. 15.

Idē vbi supra ca. 16. a.

Queritur cui donabilis. **Ca. II e**

Sed querit̄ cui donabilis: vtz patri z filio/ an tm̄ nobis qui nōdum eram⁹? Si aut̄ nō erat donabilis p̄ri z filio/ s̄ tm̄ nobis: z ex eo donum erat: qz sic donabilis p̄cedebat: videt̄ q̄ filius semp eadē rōne donuz fuerit: qz ab ēno p̄cessit a p̄e/ donabilis nobis in tpe. Nā z de filio legit̄ q̄ datus ē nobis. Ad qd̄ dicimus: qz spūs sanctus nob tm̄/ nō p̄ri v̄l filio donabilis processit: sic z nobis tm̄ datus ē. Et filius vere datus ē nobis: z ab ēno processit a p̄e: nō vt donabilis tm̄/ s̄ vt genit⁹ qui z donari possit. Processit ḡ vt genit⁹ z donabilis: s̄ spūs sanctus nō p̄cedit vt genitus/ s̄ tm̄ vt donū. Donū aut̄ semp fuit: nō solum qz donabilis/ s̄ qz ab vtroq̄ p̄cessit: z qz donabilis fuit. Un̄ Aug. in. v. li. de tri. ait: Eo ipso q̄ daturus erat eum deus iā donum erat etiā anteq̄ darec̄. Et ideo donabilis ē/ sed aliter donabilis q̄ filius: nā z aliter dat̄: z aliter processit q̄ filius. Filij enim processio genitura est vel natiuitas. Spiritus sancti vero processio natiuitas non est: vtroq̄ v̄o ineffabilis est.

Ca. 9. b

Qz fili⁹ p̄cessit vt genit⁹ et donabilis: spūs sanctus v̄o vt donū: nō vt donatū: z qz procedit ab vtroq̄: z quia donabilis est. Aug. 5. de tri. ca. 15. a

Quod sicut filius nascēdo accepit: nō tantū vt esset fili⁹/ s̄ etiā essentia: ita et spūs sanctus procedēdo accepit/ nō tantū vt esset donum/ sed etiam vt esset essentia. **f**

Et notādum q̄ sicut filius nascēdo accepit: nō tm̄ vt fili⁹ sit/ sed oino vt sit: z vt ipsa substātia sit ita z spūs sanctus a patre et filio procedēdo accepit: non tm̄ vt spūs sanctus sit/ v̄l donū: s̄ etiā vt oino sit: z vt substātia sit: qd̄ vtiq̄ nō accepit ex eo q̄ datur: nā cū non def nisi ex tpe: si hoc haberet ex eo q̄ dat̄/ accepisset ergo ex tpe vt esset.

Per ly tm̄/ excludit̄ essentia: nō absolute/ sed in respectu ad absolutū. Sicut cum dicit̄: Socrates albedine tm̄ est albus: non excludit̄ musicus absolute: s̄ in respectu ad absolutum.

Add. Dentici de Aurima.

Un̄ Aug. in. v. li. de tri. Fili⁹ nō hoc tm̄ habet nascēdo vt sit fili⁹/ s̄ oino vt sit. Querit̄ ḡ: vtz spūs sanctus eo q̄ dat̄: habeat nō tm̄

Aug. de tri. li. 5. ca. 15. a

vt donū sit / s; oino vt sit: Qd si non est / nisi q; dat: id ē si nō habet esse / nisi eo q; dat: sic filius nascēdo habet: nō tm vt sit filius qd relatiue dicit / s; oino vt sit ipsa substantia: quō iā spūscctūs erat ipsa substantia: cū non pūis dare / q; esset cui dare: Nō ē eo q; dat s; procedēdo habet vt sit donū: z vt sit es / sentia: sic filius nō eo q; datus ē / s; nascēdo accepit: nō tm vt sit filius / s; vt sit essentia.

Augul. xv. de tri. ca. 26. f.

Uñ Aug^o in. xv. li. de tri. ait. Sic filio pstat essentiam sine initio tps / sine mutabilitate nature de patre generatio: ita spūscctō pstat essentiam sine vllō initio tps: sine vlla mutabilitate nature de vtroq; pcessio.

Q; ex predictis videtur q; filius nō tantū sit filius natiuitate / s; etiā de simili essentia et spūscctūs pro / cessione. Ca. III

Questio

Item oritur questio: Si fi / lius nascēdo habet nō tm vt filius / vt sit essentia: z spūscctūs procedē / do nō tm vt sit donū / s; vt sit essentia: q; z fi / lius natiuitate essentia ē: z spūscctūs pro / cessione ē essentia: cū alibi dicat: q; nec pat eo pater ē quo deus: nec filius eo filius q; de: nec spūscctūs eo donū q; deus: q; (vt ait Au / gul. in. vij. li. de tri.) his noibus relatiua eo / rum ostēdunt / nō essentia: vñ post plenius agemus. Ad qd breuiter rñdētes dicimus: q; nec filius natiuitate essentia ē / s; tm filius: nec spūscctūs pro cessione essentia ē / s; donū tm: z tm vterq; z ille nascēdo z iste procedē do accepit vt esset essentia. Non em (vt ait Hylarius in. v. li. de tri.) p defectiōē aut p tēsiōē aut deriuatiōē ex deo deus ē: s; ex dute nature in naturā eādē natiuitate sibi / stit filius: z virtute nature in naturā eandē pro cessione subsistit spūscctūs.

Augul. de tri. ni. ca. ij. b.

Rñsio

Hylarius. v. de trini.

Egidius de roma.

Inuenimus triplicē pro cessione in reb: q; qdam generant / z proce / dūt: nō p virtutē nature / s; p defectū z corruptionem: sicut procedūt apes ex corruptiōē carniū bonis: z vespe ex corpibus equoz mortuoz: z muscilioes ex vino cor rupto: vt narrat cōmētator dixisse Themistiū in. xij. me taphisice. Quedā generant nō fm subsistētē hiposta / sim / s; p quandā pro cessione: vt ramus ab arboze. Quedā nō p natiuitatē esse accipiūt / s; magis p quandā de / riuatiōē: vt riuus a fonte. Et q; ista oīa impfectionem dicūt [dicit Hylarius] q; deus nō est ex deo p defectiō / nē: in q; remouet primū modū [aut p. p cessione] in q; re / mouet secundū [aut p deriuatiōē] in q; amouet tertium [sed ex virtute nature] ppter ea que p defectū generant [in eandē naturā subsistit] ppter ea que nō generant vt subsistat / s; p quandā pro cessione] q; tm ad secūdu mo / dū. Et addit q; talis subsistentia inest filio p natiuitatē: ex q; ea que p deriuatiōē z nō p natiuitatē accipiūt pro / cessione / remouent. Qd addit de spūscctō [q; ex virtute nature zc. simile expositionē habet.

Exponit verba Hylarij. b
Quod ita intelligi pōt: Ex

patre q; est virtus ingenita: naturā quā ha / bet: eandē filius natiuitate: id est nascēdo: z spūscctūs pro cessione: id est procedēdo ha / bet. Uñ ipse idē aptius eloquēs qd dixerat apit dicēs: Natiuitas (in q; t) dei nō pōt non eā de q; profecta ē tenere naturā. Nō em ali ud q; deus subsistit / qd nō aliūde q; de deo subsistit. Ex his verbis aperit / quō intelli / gendū sit illud: De patre generatio pstat es / sentia filio: z de vtroq; pro cessione pstat essen / tia spūscctō. Non q; ille essentia sit filius / et iste essentia sit spūscctūs / imo proprietate p / sonali: s; q; z ille nascēdo / z iste procedēdo essentia habet eandē z totā q; in patre est.

Q; spūscctūs dicitur donū et do natū secundū duos predictos mo / dos pro cessionis.

Ex predictis patet: q; spūscctūs sanctus sempiternē donū est: z tempaliter datū vel donatū. Ex q; apparet illa distinctio gemine pro cessionis: de q; sup egimus. Nā fm alterā pro cessione dicit donatū vel da / tum: fm alterā dicit donum.

Secūdu hoc q; donū ē / refertur ad patrē et filiū: secūdu q; datū / ad eū qui dedit: et ad eos quibus da / tum est. k

Et scdm hoc q; sempiter / ne donū est / refert ad patrē et filiū: fm hoc dō q; dicit datū z donatū: z ad eū q; dedit referit: et ad eos q; bus dat: z ei dicit esse q; dat z illoz q; bus dat. Uñ Aug^o in. v. lib. de tri. ait. Qd datū est: z ad eū q; dedit / referit: z ad eos q; bus dedit. Itaq; spūscctūs nō tm patris z filij q; dederit / s; etiā noster dicit q; accepimus. Spūs q; z dei est / q; dedit: et no / ster q; accepimus / nō ille spūs noster quo su / mus: q; ipse ē spūs hoīs q; in ipso est: q; uis z illū spm qui hoīs dicit / vtiq; accepimus: s; aliter iste / aliter ille noster dicit. Aliud ē em qd accepimus vt essemus: aliud qd ac / cepimus vt sancti essemus. Q; aut spūscctūs noster dicat / scriptura oñdit. Scriptū ē em de Joāne / q; in spū heliē veniret. Ecce di / ctus est heliē: Spiritus quem accepit he / lias: s; spiritus sanctus. Et Moysi ait do / minus. Tollam de spiritu tuo: et dabo eis: id est dabo illis de spiritu sancto / quem iam dedi tibi. Ecce et hic dictus ē spiritus moy si. Patet igitur: quia spiritus sanctus noster dicitur spiritus: sed quia nobis datus / z da / tus vtiq; ad hoc vt sancti essemus. Spūs dō creatus ad hoc ē datus / vt essemus.

Aug^o. v. de tri. li. v. ca. 14.

De alit spū ritūscctūs dicit noster aliter natū ralis.

Luce. i. f

Hieri. i. f

An fili^o cū sit nobis dat^o possit di ci noster vt spūscctūs. Ca. III l

Hic querit: vtrum z fili? cu sit nobis datus/dicaf vel possit dici noster? Ad qd dicimus: qz fili? dicit noster panis: noster redemptor/ z hmoi: sz no dicit noster filius: qz filius dicit tm re latiu ad eu q genuit. Et ideo noster filius no pot dici/ sz patris tm. In eo aut q dicit datus: z ad eu q dedit: z ad eos qbus dat? est/ referit: vt spussanctus q etia cu in scptu/ ra/ vt sup dictu est/ dicat sps noster: vt spi ritus tuus: vel illius/ vt de Moysa z Helia dictum est: nusqz tm in scriptura occurrit ita dici spussanctus noster vel tuus vel illius/ sz sps noster vel tuus vel illius: qz spussan ctus eo dicit q donu: z vtruzqz relatiue dici/ tur ad patre z ad filiu: z hoc sempiterna rela/ tioe. Si tm aliq dicit donu nostru: accipit donu p donato vel dato. Lu ho donu acci pit eo mo quo spussanctus donu patris z fi lii dicit/ no hois: ita z filius sub hac appella tione no pot dici noster/ vt dicat filius no/ ster: sic nec dicit spussanctus noster: z tm de filio dicitur/ panis noster: z de spu/ sps no/ ster. Ille noster panis: qz nos reficit nob da tus: iste noster sps: qz nobis inspirat a pa tre z filio: z in nobis spirat/ sic vult. Un Au gust. in. xv. li. de tri. ait. Qd de patre natum est: ad patre solu refert cum dicit filius. Et ideo filius patris est/ z no noster. Dicimus tamen: z panem nostrum da nobis: sicut di cimus: spiritum nostrum.

Q no dicit spussanctus noster: sed sps noster

Augustin?

Matth. 6. b

Utrum spussanctus ad seipsum referatur. **C**apitulu V m

Post hec querit vtruz spussanctus ad seipm referat: hoc em videtur ex pdictis posse pbari. Si em qd dat/ referit ad eum q dat: z ad eu cui dat: z spussanctus dat a seipso/ vt pdu ctum est: ergo refertur ad seipsum. Huius questionis determinatione in postez disse rimus/ donec tractemus de his que relati ue dicuntur de deo ex tempore: in qbus da tum et donatum continetur.

Hec qstio si soluit h: sed differtur in sequentia. Distinctio

Ista est distinctio. xvij. in qua magister post q tractauit de processione spussancti temporali ta visibili q inuisibili: agit de pprietate fm qua couenit spussancto tempaliter pcedere. s. de pprie tate doni. Et circa hoc tria facit. Na primo ostendit q spussanctus donu z datu dicat. Secundo subdit vnde ipsum donu esse singulariter sumat. Tertio excludit q fm rones doni z dati diuersimode referat. Primu fa cit a principio distinctiois vsqz ibi: Et notand. Secun du abinde vsqz ibi: Et fm hoc q sempiternae. Tertium abinde vsqz ad finem distinctiois. Et hoc in generali. In speciali sententia magistri stat in tribus ppositio nibus: quaz prima est. Spussanctus dicit donu ex sua eterna pcessione: z datu ex teporali. Et pbat sic. Illud pprie de spussancto dicit ex eterna pcessione qd sibi co uenit ante omnē creaturā: z illud ex teporali: qd cog/ norat vel coegit creaturaz existentiā: sed esse donu/ co/

uenit sibi ante omnū creaturaz essentiā: igit pars con clusionis pbande vera. Ita ratione inuestigat magi/ ster in textu/ queredo: An spussanctus eade rone dicat donu z datu. Et arguit q sic: qz donu z datu sunt eius dem rationis: eo q vtruzqz eoz dicit a datione. Et rñdet magister q spussanctus alia ratione dicit donu: z alia rone dicit datu. Na dicit donu: eo q ab eterno fuit do nabilis nobis: q futuri eramus in tepore. Et dicit da/ tus seu datu ab actuali datione: eo q teporaliter nobis dat. Et istis mouet dubiu: quare etia filius no dicatur donu vel datu/ cu etia ab eterno processit vt donabilis nobis: qd patet ex hoc q teporaliter datus e nobis. Ju rta illud Esa. Filius datus e nobis. Ad qd rñdet. U/ cet filius teporaliter z eternaliter pcessit vt donabilis nobis: no tm dicit donu: qz filius no solu pcedit vt do nabilis/ sed etia vt genitus. Spus ho sanctus pcedit vt donabilis: z no vt genitus. **S**ecunda ppositio est hec. Ho ex quacuzqz pcessione habet spussanctus q p/ prie dicit donu: sed solu a pcessione eterna qua pprie p cedit a patre z filio. Et pbat sic. Sicut filius se habet ad natiuitate: ita z spussanctus habet se ad pcessione: sed filius eternaliter nascedo a patre recipit q sit filius: igit spussanctus recepit eternaliter pcededo a patre et filio q sit spussanctus. Cu igit spussanctus exinde ha beat q sit donu vnde habet q sit spussanctus: hoc non habet ex quacuzqz pcessioe/ sed tm de pcessione eterna: qua pcessit a patre z filio: igit ex eode habet q sit do num. **T**ertia ppositio e hec. Q spussanctus fm qz datu est/ possessiue refert ta ad patre qz ad filiu qz etia ad nos: z sicut dicit spussanctus patris z filij/ sic etia di cit spussanctus noster. Hac ppositione pbat magister in textu sic dicens: Q spussanct? fm hoc q sempiternae do num est/ refert ad patre z filiu: fm hoc ho q dicit da tum vt donatu/ refertur ad eu qui dedit: z ad eos qbus datur. Hec cofirmat magister auctoritate beati Aug. li. de tri. que patet in textu: igitur zc.

Dic de qualitate trium persona rum. **C**apitulum I a

Nunc postqua coeternitate trium psonaru p modulo facultatis nostre insi nuauimus/ ta de earude equa litate aliqd eloqui supest. Fides em catho/ lica sicut coeternas: ita z coequales tres p/ sonas asserit. Equalis est em in oibus patri filius: z patri et filio spussanctus. Quia (vt ait Aug? in li. de fide ad Petru) breuif ape riens quō intelligat equalitas docet. Nul lus hoz alium aut pcedit eternitate: aut excedit magnitudine: aut superat potesta te: quia nec filio/ nec spirituisancto qtu ad nature diuine vnitatē pertinet: aut anteri or/ aut maior est pater/ nec filius spirituisan cto. Eternu quippe z sine initio est/ qz filius de natura patris extitit: et eternum ac sine initio est/ qz spussanctus de natura patris/ si liqz pcedit. Ob hoc ergo tres vnum recte credimus et dicimus deum: quia vna proz/ sus eternitas/ vna immensitas: vna natura/ liter est trium personarum diuinitas. Ecce breuiter assignauit Aug? in quo trium per sonarum consistat equalitas: scz quia alia alia non excellit/ aut eternitate/ aut magni tudine/ aut potestate.

Distin. XIX habet. 12. cap. cum eoz. s. De pprietati bus z qd dicitur bus qdam def sentialibus: et qdamo psona lib? trinitat et vnitatis. Aug? de fide ad Petru ca. 1. a.

Liber I

Ca. II III et III

Quod eternitas et magnitudo et po-
testas in deo sunt vnū: licet ponan-
tur quasi diuersa. **Ca. II b**

Quoniam enūerentur ista
quasi diuersa: in deo tñ vnū r idem
sunt. s. essentia diuina simplex r iu-
comutabilis. **Uñ Aug^o in. vij. li. de tri.** Nō
alio magnus alio deus ē: s; eo magn^o q^d de^o
qz nō est illi aliud magnū esse/aliud deū eē.
Eadē qppe eius magnitudo est q^d virtus: r
eadē essentia q^d magnitudo. Pater ḡ r fili^o
simul vna essentia et vna magnitudo. Ita
etiā r potētia dei r essentia diuina ē. **Uñde**
Aug^o in. vij. li. cōfess. Volūtas r potētia dei
deus ipse ē. **Eternitas qz dei essentia diuina**
est. Qd Aug^o ostēdit sup illū locū Psal. In
generatiōe r generationē anni tui. Est ge-
neratio generationū q^d nō trāsīt: collecta de
oibus generatiōibus. i. sancti. In illa erunt
anni dei/ q^d nō trāsēūt. i. eternitas dei. Nō em̄
sunt aliud anni dei/ aliud ipse: sed anni dei/
eternitas dei ē. **Et nō ē ipse/ dei substantia**
est: nihil habēs mutabile. Incōcussē ḡ tene-
amus q^d vnū r idē est. s. essentia diuina/ dei
eternitas/ potētia/ magnitudo: r tñ cōsueuit
sc̄ptura hec r his filia q^dsi distictē pōere. In
his ḡ verbis triū psonarū eq̄litate breui^r cō-
plexus ē **Aug^o:** qz ali^o aliū nec eternitate/ nec
magnitudine/ nec potētia superat. **Q^d autē**
eternitate aliqua trium psonarū aliā nō ex-
cedat/ supra ostensum est: vbi coeternitas
trium personarū insinuata est.

Aug^o de tri. li.
7. ca. i. d.

Aug^o 7. p̄f.
ca. 4. b.

Ps. 101. d.

Eternitas
dei deus est.

Supra egit de
eternitate.

Uñ de magnitudine q^d ea aliqua
personarū aliam non excedit.

Capitulum III

Nunc igitur superest ostē-
dere q^d magnitudine vel potentia
alium alium nō excedat: r prius de
magnitudine videamus.

Quod nō est maior vna psona alia:
nec maius aliquid due^r q^d vna: nec
tres vel due^r q^d vna.

Sciēdū est ergo: qz pater
nō est maior filio: nec pater vel filius maior
spūsc̄to: nec maius aliqd due^r p̄sone s̄l sunt
qz vna: nec tres simul maius aliqd qz due:
nec maior ē essentia in tribus qz in duabus:
nec in duabus qz in vna: qz tota est in singu-
lis. **Uñ Joānes Damasc.** ait. **Confitemur**
deitatis naturā omnē p̄fecte esse in singula
suarū hypostaseon. i. psonarū omnē in patre:
omnē in filio: omnē in spūsancto. Ideo qz p-
fectus deus pater: p̄fectus deus filius: p̄-
fectus deus spiritussanctus.

Jo. Damas.

Quō dicitur esse deus pater in fi-

lio: et filius in patre: et spiritussan-
ctus in vtroqz: et singulus in singu-
lis. **Capitulum III**

Uñde est q^d pater di-
citur esse in filio: r filius in patre: r spi-
ritussanctus in vtroqz: et singulus in
singulis. **Uñ Aug^o in li. de fide ad Petru.** **Aug^o de b.**
Propter vnitatē naturālē totus pater in fi-
lio r spūsc̄to est: totus qz spūsc̄tus in patre
r filio ē. Nullus horū extra quēlibet ipsoz ē
p̄pter diuinę naturę vnitatē. **Ecce hic apit**
aliq̄tenus. Nō em̄ plene pōt tñ ab hoīe re-
serari arcanū/ ex q^d intelligētia dicat singu-
la psonarū tota esse in alijs. **Uñ etiā Hylar^o**
ista interius p̄rens in li. iij. de tri. ait. Af-
fert pleriqz obscuritatē sermo dñi cū dicit:
Ego in patre/ r pater in me est. **Nec merito:** **Jo. 14. b.**
Natura em̄ intelligētię humanę rōnē dicti
huius nō capit: nec exemplū aliqd reb^o di-
uinis compatio hūana p̄stabit. **Sz qd nō in-**
telligibile ē homini/ deo possibile ē. **Logno-**
scendū itaqz atqz intelligendū est qd sit il-
lud. **Ego in patre: r pater in me ē.** **Si tñ cō-**
prehēdere hoc ita vt ē valemus: vt qd na-
tura rez pati nō posse estimat/ id diuinę ve-
ritatis ratio p̄sequat. **Pater ḡ in filio: r filiū**
in patre esse: plenitudo in vtroqz diuinitatē
p̄fecta ē: qz plenitudo diuinitatis ē in filio:
qd in patre ē/ hoc r in filio ē: qd in igenito ē/
hoc in genito alter ab altero: r vterqz vnū.
Is. s. qd est nihil habēs qd nō sit/ etiā in eo a
quo ē: nō duo vn^o / s; ali^o in alio: qz nō aliud
in vtroqz: vt vnū sint in fide nostra: vterqz
nō vn^o / nec eūdē vtrūqz: nec aliō p̄stemur:
qz deū ex deo natū: nec eūdē natiuitas: nec
aliud esse p̄mittit. **Eandē ḡ in vtroqz r vir-**
tutis s̄ltudinē r deitatis plenitudinē cōsi-
temur: qz veritas dic: Ego in p̄re: r p̄r in me
est. **Dia em̄ fili^o accepit a patre: nā si patres**
eiusdē qd genuit/ accepit: neu^r ḡ p̄fectus est.
Deesset em̄ ei vñ. decessit: nec plenitudo in
eo erit qui ex portioē cōstitit. **Neuter er-**
go p̄fectus est/ si plenitudinem suam et qui
genuit/ amittit: nec qui natus est/ cōsequit.

Aug^o de b.
de ad petru
ca. 1. a.

Hylarins
uñ. de tri.

Jo. 14. b.

Aug^o de b.
de ad petru
ca. 1. a.

Aug^o de b.
de ad petru
ca. 1. a.

Aug^o de b.
de ad petru
ca. 1. a.

Aug^o de b.
de ad petru
ca. 1. a.

Aug^o de b.
de ad petru
ca. 1. a.

Aug^o de b.
de ad petru
ca. 1. a.

Aug^o de b.
de ad petru
ca. 1. a.

Aug^o de b.
de ad petru
ca. 1. a.

Aug^o de b.
de ad petru
ca. 1. a.

Aug^o de b.
de ad petru
ca. 1. a.

Aug^o de b.
de ad petru
ca. 1. a.

Aug^o de b.
de ad petru
ca. 1. a.

Aug^o de b.
de ad petru
ca. 1. a.

Aug^o de b.
de ad petru
ca. 1. a.

Aug^o de b.
de ad petru
ca. 1. a.

Aug^o de b.
de ad petru
ca. 1. a.

Aug^o de b.
de ad petru
ca. 1. a.

Aug^o de b.
de ad petru
ca. 1. a.

Aug^o de b.
de ad petru
ca. 1. a.

Aug^o de b.
de ad petru
ca. 1. a.

Hylarins
uñ. de tri.

Jo. 14. b.

Eternitas
dei deus est.

Supra egit de
eternitate.

Aug^o de b.
de ad petru
ca. 1. a.

Aug^o de b.
de ad petru
ca. 1. a.

Jo. Damas.

Aug^o de b.
de ad petru
ca. 1. a.

tenemus: s; id ratio nō cōcludit. Et q̄tū ad hoc subiun- git q; pfecta plenitudo deitatis est ī filio que est in pa- tre [patre dicimus esse in filio r filii ī patre. Quāto sub- iungit ex tali inhesionē inter personas vnitate et distin- ctionem notari: quod habetur cū infertur [nec eundem vtrumq; nec alium confitemur.]

Hylarius. Nec vba di- ligenter at- tende.

Sateamur ergo q; pater est in filio / r fili- us ī patre / r deus ī deo: vt idē Hylarius ait in. vii. li. de tri. nō p duplicē cōuenientiā ge- nerū cōiunctionē: nec p insitam capaciozis substantię naturā / sed p naturę vnitā filitū- dinē: p natiuitatē viuētis ex viuētē naturā: dū res nō differt: dū naturā dei nō degene- rat natiuitas: dū non aliud aliqd ex deo q; deus nascit: dū nihil in his nouū est / nihil alienū / nihil separabile.

Egidius de Roma.

Ad intellectū *[isti scde auētis Hylarij: q; aliq; sunt in aliq; ppter p̄ticipationē nature: sicut albū et nigrū sunt aliq; mō in pallido: r natura afini r equi ī mulo. Rursū aliqd est in aliquo p insitationē: sicut ram⁹ est ī stipite. Nullo istozū modo q; vna psona ī alia / sed p vnitate nature: qd ē ex eo q; vna psona ex alia orit. Et hoc ē qd dicit [nō p du- plicē vniētā genē cōiunctionē]. q. d. psonas sibi nō iesse: nec vnā ab alia oriri: sicut duo genera vniēt ad p̄ductionē alicui⁹: vt asinus r equa ad p̄ductionē muli [nec p insitā capaciozis substantię naturā] ex q; excludit motus infertōis / sed p nature vnitā similitudinē]. q. d. q; tal' inhesionē est ppter vnitate naturā. Addit q; p natiui- tate viuētis nature [hoc est p natiuitatē filij q; naturalit̄ vniūt [ex viuētē] hoc ē ex patre] dū res nō differt] h' est: dū in essentia nō est distinctio [dū naturā dei nō degene- rat natiuitas: dū nō aliud aliqd ex deo q; de⁹ nascit] q. d. q; p natiuitatē r originē cōmunicat natura diuinis psonis: eo q; natiuitas vel p̄cessio ī eis nō degenerat: q; psona que nascit: habet naturā eiusdē generis cū eo a quo procedit. Nō em̄ sic vna psona ex alia orit sicut v- mis ex carne humana: cui nō cōpetit natura humana. Rursū res nō differt: q; illa eadē natura que est in vna psona cōmunicat alteri. Et ideo oportet q; deus ex deo nascatur: r etiā idē deus q̄tum ad naturam: si nō quan- tum ad personā. Ideo subdit [dum nihil in his nouū ē] quia persone duratione se nō extēdūt [nihil alienū] quia natura nō distinguuntur [nihil separabile] quia earum est idem esse.*

Ambro. de vbi apli.

Ecce his vbi (put humana pmittit in- firmitas) aperit: ex quo sensu Chustus dixit se esse in patre et patre in se. Ex eodē etiā sensu intelligit spūsanctus esse in vtroq; r singula personaz in singulis: q; s. ī singulis est eadē plenitudo diuinitatis / r vnita sili- tudo nature: quia nō ē maior diuina natu- ra in aliqua haz personaz: s; vnus r indiv- ferentis nature sunt hē tres psonę. Ideoq; altera in altera esse dicit / vt predictū ē. **U**n̄ Ambro. predictor verborū sententiā nobis aperit super epistolam. ij. ad Corinth. ait. **P**er hoc intelligit pater esse in filio / r filius in patre: quia vna est eoz substātia. **I**bi em̄ est vnitas vbi nulla diuersitas. **E**cce trib' il- lustrū viroz testimonij. s. Augustini / Hy- lary / Ambrosij: in idē rcurrētib' reuelatiōe spūsancti in eis loquētis pie credere volen- tibus ostendit: tamē quasi p speculū r ī eni- gmate: q; liter accipiēdū sit cū dicit pater in fi- lio esse / vel fili' in p̄re / vt spūsanctus ī vtroq;

1. Cor. 13. d

Ad id quod ceperat redit: scz vt ostendat q; magnitudine ali' alium nō superat. **C**api. V f

Sed iā nūc ad ppositū **S**redeamus: ceptoz insistamus: ostē- dentes q; magnitudine nulla trium psonaz aliā supat: quia nulla maior alijs: nec maius aliquid sunt due q; vna / nec tres q; due: nec maior deus q; singuli hoz: quia singulus horum perfectus est: nec est quo crescat illa perfectio.

Co nulla personarū pars est in trinitate. **C**api. VI g

Nec ē aliqua triū per- sonaz ps dei vel diuine essentię: q; singula haz verus r plen' deus ē: r totaz plena diuina eētia ē: r ideo nulla ista rū ī trinitate ps ē. **U**n̄ Aug' ī li. 5. Maximi- nū hereticū sic ait. **P**utas deū patre cū filio et spūsanctō vnū deum esse nō posse: times em̄ ne pater sit ps vnus dei q; cōstet ex tribus. **N**oli h' timere. **N**ulla em̄ sit p̄tū ī deitatis vnitate diuisio: vn' ē deus pater r filius r spūsanctus. i. ipa trinitas vn' ē de⁹. **E**rgo inq;: de us p̄f ē ps dei: **A**bsit. **T**res em̄ psonę sūt p̄f r filius r spūsanctus: r hi tres q; vn' sūt / vnū sunt: et sūme vnū sunt: vbi nulla natu- raz / nulla ē diuersitas voluntatū. **S**i em̄ na- tura vnū essent / r p̄sensio vnū nō essent: nō sūme vnū essent. **S**i xō natura dispares es- sent / nō summe vnū essent. **H**i g tres / q; vnū sunt p̄p̄ ineffabilē p̄iunctionē deitat' / q; inef- fabilit' copulant' / vn' deus ē. **P**ars g trinita- tis esse nō p̄t q; vnus ē ī trib'. **I**n trini- tate ergo q; deus ē r pater deus ē / et filius deus ē / r spūsanctus deus ē: r sūt hi tres vnus deus. **N**ec hui' trinitat' tertia ps ē vn' nec maius aliqd duo q; vnus ē ibi: nec mai' aliqd sūt oēs q; singuli: q; spirital' nō corporal' ē magni- tudo. **Q**ui p̄t cape capiat: q; autē non p̄t credat: r oret vt qd credit intelligat. **U**ex ē em̄ qd p̄phetā dicit. **N**isi crediderit / nō intel- liget. **H**is vbi apte oñdit indifferentē ma- gnitudinē triū psonaz. **I**te in eodē. **T**u nē- pe dixisti / vnū deū nō ex p̄tib' esse cōpositū: r h' de patre tm̄ vis intelligi. **I**lle inq; x̄tus est ingēnita simplex: r tm̄ ī hac simplici x̄tu- te multa vider' cōmemorare cū dicit. **D**eus deū genuit: bonus bonū genuit: sapiens sa- pientē / clemēs clementē / potēs potētē. **N**ū- quid ergo bonitas / r sapia r clemētia r po- tētia tres ptes sūt vnus x̄tus quā simpli- cē esse dixisti. **S**i dixer' / ptes sunt: simplex g x̄tus ex p̄tib' cōstat. **E**t simplex ista x̄tus te diffiniēte vnus ē de⁹: ergo deū ex p̄tib' cōpo- sitū esse dicit. **N**ō dico inq; nō sunt ptes. **S**i

Aug' lib. 2. 5 Maximinū.

Ibidem. b.

Mat. 19. b.

Esa. 7. b.

Ibidem.

Liberal I Capitulum VII et VIII

ergo i vna psona patet: z illa inuenis q plu/ ra vident: z ptes no inuenis: qz vna xrus simplex e: qsto magl pat z fili z spussctus/ z ppter idiuidua deitate vni deus: z ppr vni uscuusq ppetate tres psona sut: et ppr sin/ guloz pfectione ptes vni dei no sut. **Q**uirt e pater: virtus e fili: xrus e spussctus. Hoc vez dici: s q virtute de virtute genita/ z vir/ tute de virtute pcedete no vis eade hre na/ turā: s falsu dicit: hoc s fide recta z catho/ lica dicit. His verbis apte docet: q tres pso ne ille non sunt ptes dei vel diuine essentie. Nullaqz illaz trinitatis pars dicēda e: nec vna alias vlla maior alijs.

Cū dicim⁹ tres psonas eē vnā es/ sentia: nec vt gen⁹ de speciebus: nec vt specie de indiuiduis predicam⁹: qz no est essentia gen⁹ et psona spe/ cies: vt essentia species: et persona indiuiduū. **C**apitulū VII h

Notandū etiā q tātā est eqlitas triū psonaz atqz indiffe/ rens magnitudo: q cū dicam⁹ tres psonas vnā esse essentia vel sbaz: neqz vt ge/ nus s spēbus: neqz vt specie de indiuiduis q dicam⁹. **N**ō em eētia diuina genus e/ z tres psona spēs/ vel eētia diuina spēs/ z tres pso ne indiuidua. **Q**uod Aug⁹ rōnib⁹ pbabilibus atqz irrefragabilibus apte demonstrat in li. vii. de tri. dicēs. Si essentia genus e/ spēs au tē psona/ vt nōnulli sentiūt: oportet apella ri tres sbas vt appellant tres psona. Sic cū sit aial genus/ z equus spēs: appellatur tres equi/ eidēqz tria aialia. **N**ō em ibi spēs plu/ raliter dicit/ z genus singulariter: vt si dice/ ret: tres eq sunt vni aial: s sicut tres eq spe/ ciali noie: ita tria aialia noie generali dicit/ tur. **C**ū ergo tres psonas vnā fateamur esse essentia: nō tres esse essentias: cū tres eq tria aialia dicant/ nō vni: pater noie essentie nō significari genus: nec noie psona specie.

Hic probat q nō dicitur vt speci/ es de indiuiduis.

Si vero dicūt noie psona nō specie significari/ s aliqd singulare atqz indiuiduū: z noie eētie specie intelligi: vt psona nō dicat sicut hō: sed quō dicit hō: velut Abraā/ Isaac/ iacob: vel qd ali⁹ q etiā digito plens demonstrari possit. Sic qz illos eadē rō pntabit. Sicut em dicunt Abraā/ isaac/ iacob tria indiuidua: ita tres hoies z tria aialia. **Q**uare ergo pater z fili⁹ et spussctus si fm genus z specie z indiuiduū ista differi mus: nō ita dicūt tres eētie vt tres psona. **A**lio modo probat idem.

Pr⁹ pbat q nō essentia di/ cit vt genus s speciebus. Aug⁹ s trini. li. 7. ca. 6. b.

Idē vbi. s.

Alio quoqz mō idē pbat Aug⁹. s. q essentia diuina non e genus/ nec psona spēs: vel essentia nō est species/ nec p/ sone indiuidua. **Q**uia inquit essentia nō hz spēs: sicut vni aial nō hz spēs. **P**ater ergo z filius z spussanctus nō sunt tres spēs vnus essentie. **D**iuina ergo essentia genus nō est: sed nec spēs est essentia diuina/ et psona in/ diuidua: sicut hō species est: indiuidua aut Abraā/ isaac z iacob. **S**i em essentia species est vt homo: sicut nō dicit vnus homo esse Abraam/ isaac et iacob: ita nō dicit vna es/ sentia esse tres psona. **N**ō itaqz fm genus et species ista dicimus.

Nec secundū materialē causam dicūtur tres psona vnā essentia.

Capitulū VIII

Notandū etiā q es/ sentia diuina nō est materia triū p/ sonaz: vt Aug⁹ in eodē li. docet: tā q fm cōem eandēqz materiā tres psona di/ cant esse vna essentia: sic ex eodē auro si fie/ rēt tres statue: diceremus tres statuas vni auz. **N**ō autē sic trinitatē. i. tres psonas di/ cimus vnā essentia z deū vni: tanqz ex vna materia tria qdā subsistant. **I**n statuis em equalibus plus auri est tres simul qz singu/ le: z minus auri est vna qz due. **I**n illa vero essentia trinitatis nullo mō est ita. **N**ō ergo fm materialē causam tres psonas vnā dici/ mus esse substantiā vel essentia: sicut tres sta tue dicunt vnum aurum.

Nec ita dicuntur tres psona vnā essentia: vt tres homines vnā natu/ ra/ vel vnus nature.

His quoqz addendū ē: q tres psonas nō ita dicim⁹ eē vnā essentia: vt Aug⁹ in eodē ait: vt vnus essentie: sicut di/ cimus aliqz tres hoies eiusdē sexus et eius/ dē tēperationis corpis/ eiusdēqz animi vnā esse naturā vel vnus nature. **N**ā in his re/ bus nō tantū est vnus hō quātū tres hoies simul: z plus aliqd sunt hoies duo q vnus hō: sicut i statuis esse diximus. **A**c i deo nō est ita. **N**ō em maior eētia e pater z fili⁹ sil⁹ qz solus pater vel solus fili⁹: sed tres sil⁹ eē il le psona eqls sūt singulis. **E**x pmissis pa/ tet: q tres psona dicunt diuina essentia: nec fm materialē causā/ vt tres statue vni auz: nec fm cōplexionis similitudinē/ vt tres homi nes vnus nature: nec vt gen⁹ pdicat de spe/ ciebus: vel vt species de indiuiduis. i. cōti/ nēs de cōtentis/ maius de minoribus.

Que videntur aduersari predi/ ctis. **C**apitulū IX

Idē vbi. s.

Idē vbi supra. c.

Aug⁹ vbi.

Is autē videntur ad uersari q̄ qdā sacre sc̄pture tractatores catholici i suis sc̄pt̄ tradiderūt. In q̄b̄ significari vident: q̄ eētia diuina sit qdā cōe z vniuersale velut spēs: tres v̄o p̄sone sūt tria p̄ticularia tria indiuidua nūero dīsa. Cū Joā. dām. inf̄ doctores grecoꝝ maxim⁹: i lib. quē de tri. sc̄psit (quē z papa Eugēnius trāsserri fecit) ait. Cōia z vniuersalia p̄dicant̄ de subiect̄ s̄b̄i p̄s̄is p̄ticularibus. Cōe ḡ substātia ē: p̄ticularē v̄o h̄ypostasis. i. p̄sona. Particulare autē dicit̄ nō qd̄ partē nature habet/ sed p̄ticularē numero: vt atomus. i. indiuiduū.

Jo. dām. in lib. de trinitate.

Egldius de Roma.

Notandū q̄ cōe hic idē sonat qd̄ cōcabile: z particulare qd̄ incōmunicabile. Numero em̄ z non natura differre videtur hypostases.

Egldius de Roma.

Notandū q̄ hypostases differunt numero: quia vna cōnumerat̄ alteri: nō q̄ aliquid nō sit in vna quod sit in altera.

Ite in eodē. Suba significat cōem z circūplectiuā spēs homoidē. i. filiū specie h̄ypostaseon. i. p̄sonaz/ vtputa deus hō. Hypostasis autē indiuiduū demōstrat. s. patrē z filiū z sp̄m̄ sanctū/ petrū/ paulū et h̄mōi. Ecce apte dicit̄ sb̄am esse vniuersale/ hypostasim v̄o p̄ticularē: z q̄ deus ē spēs vt hō: z q̄ patrē z filiū z sp̄m̄ sanctū sunt indiuidua sicut petr⁹ z paulus: eoq̄ numero differūt. Quē p̄misit se snie Auḡ. penit⁹ p̄dicere vident. Quid ḡ dicemus ad hec: Hoc vtiq̄ dicere possumus atq̄ debemus: q̄ ea q̄ Aug⁹ tradidit/ superius sine om̄i h̄sitationē tenēda sunt.

Gerba Augul. tenenda dicit.

Quā sane possūt intelligi quē Joānes dicit: et quō ostēdit.

Hec autē q̄ hic dicūt: licet in sermonis sup̄ficie aliqd̄ a fide alienū resonare videant̄: sane tñ intelligi queūt: piūq̄ lectorē atq̄ intellectore plurimū efflagitat. In quoz explanatiōe mallē silēs alios audire/ q̄ loq̄ndo maliuol⁹ detrahēdi occasiō nē p̄stare. Glidē tñ mihi ita posse accipi/ cū ait. Suba ē cōe/ z hypostasis ē particulare. Nō ita hec accepit cū d̄ deo dicant̄: vt accipiunt̄ in philosophica disciplina/ s̄ p̄ similitudinē eoz q̄ a p̄his dicunt̄ locut⁹ ē: vt sic ibi cōe vel vniuersale dicit̄ qd̄ p̄dicat̄ de pluribus: p̄ticularē v̄o vel indiuiduū qd̄ de vno solo: ita hic essentia diuina dicta ē vniuersale: q̄ de oib⁹ p̄sonis sil/ et de singul⁹ separatim dicit̄. Particulare v̄o singula q̄libet p̄sonaz: q̄ nec de alijs cōit/ nec de aliq̄ aliaz singulariter p̄dicat̄. Propter similitudinē ḡ p̄dicationis/ substātia dei dixit vniuersale: z p̄sonas p̄ticularia v̄l indiuidua. Propter h̄ idē etiā eandē diuinā essentia dixit esse spe-

Ex q̄ itelle/ em̄ dixerit/ q̄ substātia dei sit spēs v̄l v̄l p̄sone in diuidua.

ciē cōez z circūplectiuā filiū specie p̄sonaz: q̄ sic hec spēs hō d̄ suis p̄dicat̄ indiuiduis: velut de Petro z paulo z alijs: nec ista specie differūt/ s̄ p̄ueniūt p̄ oia: ita deus de tribus p̄dicat̄ p̄sonis/ q̄ in diuinitate nō differūt/ s̄ p̄ oia cōueniūt. Hāc ḡ similitudinē inter res sempiternas z res tēporales pp̄dēs Joannes: vniuersalitatē z p̄ticularitatis noia/ q̄ rebus tēporalibus pp̄ue cōueniūt: ad res eternas trāstulit. Aug⁹ v̄o maiorē vidēs similitudinē q̄ similitudinē iter res p̄dictas: ab excellentia trinitatis p̄dicta noia remouit.

Ex quo sensu dixerit p̄sonas differre numero. **C**api. X p

Quod autē ioānes dicit hypostases differre numero/ nō natura. In eo q̄ nō differre natura ait: dissimile et sine scrupulo loq̄t̄. V̄o dicit differre nūero: cauēdū ē quō intelligat̄. Diuis em̄ modis dicunt̄ aliq̄ differre numero.

In quibus modis dicatur differre numero: et secūdū quē modū possit cōuenire p̄sonis.

Dicūt em̄ aliq̄ differre numero: q̄n̄ ita differūt vt h̄ nō sit illud: nec aliqd̄ qd̄ illud ē v̄l i ip̄o ē: q̄liter differūt sicut crates z plato: z h̄mōi q̄ apud p̄hos dicunt̄ indiuidua vel p̄ticularia. Iuxta quē modū non possit dici tres p̄sone differre numero. Dicuntur quoq̄ differre numero: que in enumeratione/ siue cōputatione nō sibi adiūgūt/ s̄ a se inuicē discernunt̄: vt cū de aliq̄b⁹ reb⁹ loquētes dicimus: vna/ due/ tres. Et fm̄ hunc modū forte dixit Joānes hypostases. i. p̄sonas differre nūero. Possum⁹ em̄ dicere/ p̄r ē vnus: z p̄r z fili⁹ sūt duo: z p̄r z fili⁹ z sp̄m̄ sanctus sūt tres. Et itē. Hec p̄sona ē vna: et hec z illa sūt due: z hec z illa z alia sunt tres. Cōueniēt⁹ tñ tres ille p̄sone p̄p̄tatiōe tñ distigui dicunt̄: de q̄rū distinctiōe fm̄ p̄p̄tates in sequēti tractabit̄. Nūc v̄o ad inceptū redeamus/ q̄ dicta sunt repetentes: vt sepius versando familiarius innotescant.

Quā vna p̄sona non est maior alia: nec tres sil q̄z vna: et hoc rōne ostēdit catholica. **C**api. XI r

Sciēdū ē ergo tātā eḡ similitatē esse in trinitate: vt ait Aug⁹ in viij. lib. de tri. vt nō solū pater nō sit maior q̄ filius: sed nec pater z filius sil maior aliqd̄ sunt q̄ sp̄m̄ sanctus: aut quelibet p̄sona minus aliquid sit q̄ ip̄a trinitas. Quā autē ita sit/ aliq̄ mō si fieri pōt demōstrandū est. Quātū ergo ipse creator adiuvat attendamus. Inquit Aug⁹ in eodē: quō i hac tri-

Aug⁹ de tri. li. 8. ca. 1. a.

nitate due vel tres persone non sunt maius aliquid q̄ vna earum.

Rōne vtitur subtilissima ad ostēdendū q̄ ita sit.

Aug^o vbi. 5.

Quod ibi magnū dicitur aliunde magnū nō ē q̄ eo q̄ vere ē: qz ibi magnitudo ipsa veritas ē/ r veritas essentia. Nō ē ibi maius ē qd̄ verius nō ē. Nō aut̄ verius ē pater r fili^o sicut q̄ pater solus vel fili^o. Nō ē maius ē aliqd̄ vterq̄ sicut q̄ singul^o eoz. Et qz eā vere ē etiā spūssctūs: nō p̄ r fili^o sicut nō sūt aliqd̄ maius q̄ ipse: qz nec veri^o sūt. Itē i essentia veritatē hoc ē vey esse qd̄ ē esse: r h̄ ē esse qd̄ ē magnū esse. Hoc ē ergo magnū esse qd̄ vey eē. Qd̄ igit̄ ibi eā vey ē/ et eā magnū ē. Qd̄ ergo ibi plus veritatē nō h̄z: nō plus h̄z magnitudinis. P̄ aut̄ v̄itatē nō h̄z: qd̄ vey r̄ius nō est. Nō ē aut̄ veri^o vna psona q̄ alia vel due q̄ vna: v̄ tres simul q̄ singula. Nō ergo plus veritatē h̄z vna q̄ alia: vel due q̄ vna: v̄ tres sicut q̄ singula. Sic ergo r̄ ip̄a trinitas nō ē maius aliqd̄ q̄ vna q̄ ibi psona sed tā magnū q̄ singula. Nō em̄ ibi maior ē que verior nō est: vbi ipsa veritas ē magnitudo. Ecce mō cōueniētī r̄ ratione catholica ostēdū est: quō indifferēs sit magnitudo trium personarū: qz nec vna maior est alia: nec due maius aliqd̄ q̄ vna: nec tres simul maius aliquid q̄ singula.

Iterū alit̄ ibi probat.

Quod deus nō est dicēdus triplex/ sed trinus. **Capitulū XII**

Reterea cū deus dicat̄ trinus: nō tamē debet dici triplex. Vbi em̄ non est triplicitas vbi summa est vnitas r̄ indifferēs equalitas.

Egidius de Roma.

Notandū q̄ triplicitas est species multiplicatis: r̄ multiplicitas est species ineq̄litas: iō i deo nō ē triplicitas: qz nulla ineq̄litas.

Aug^o. 6. de tri. ca. 7.

Unde Aug^o in lib. vi. de tri. ait. Nō qm̄ deus trinitas ē/ ideo triplex putādus ē: alioquin minor esset pater solus/ v̄ filius solus q̄ simul p̄ r̄ filius. Cū itaqz tātus ē pater solus/ vel filius solus/ vel solus spūssanct^o q̄ n̄tus ē simul pater r̄ filius r̄ spūssanct^o: nullo mō triplex dicēdus ē deus. Nō em̄ pater cū filio r̄ spūssacto maior deus est q̄ singuli eoz: qz nō est quo crescat illa p̄fectio. P̄fectus autē est pater r̄ filius r̄ spūssanct^o: r̄ p̄fectus dicit̄ deus singulus eoz. Et ideo trinitas potius q̄ triplex dici debet.

Quod nō est ita in rebus corporeis vt in trinitate.

In reb^o corporeis non tm̄ est vna quātū tres simul: r̄ plus sunt due q̄ vna res. In trinitate nō summa tantū est vna

persona quantū tres simul: et tātū sunt due quātū vna: r̄ in se infinite sunt: qz nō ē finis magnitudinis earū. Ac p̄ hoc aperit̄ qd̄ superius dictū est: quō singula sunt i singul^o r̄ oia in singulis/ et singula in oibus/ et oia in oibus: r̄ vnū i oibus ē/ r̄ vnū in oia. Ecce tā ostēdim^o sufficiētē/ q̄lit̄ i trinitate aliqua persona aliā nō superet magnitudine.

Ista est distinctio. r̄. i. q̄ magister post q̄ egit de diuinaz psonaz distinctiōe r̄ origi- ne: hic incipit agere d̄ earūde equalitate. Et circa h̄ tria facit. Nā p̄mo ostēdit qd̄ req̄rat ad eq̄litate i cōi. Secūdo subdit applicatiōes illoz ad psonas diuinas. Tertio infert ex ill^o cōclusionē intēta. P̄mū facit a p̄ncipio vsqz ibi. Sed tā nūc ad p̄positū. Secūdo abinde vsqz ibi: Scē dū ē g. Tertio abinde vsqz ad finē distinctiōis. In speciali v̄o sn̄a m̄gr̄i stat i trib^o p̄pōnib^o: q̄rū p̄ma ē hec. P̄sone diuine q̄ ad eñitātē/ magnitudinē et potētiam sunt eq̄les. Et p̄bat sic. In ill^o p̄sone diuine sūt eq̄les i q̄ bus se inuicē nullaten^o sūt excedētes: h̄mōi sūt eñitās/ magnitudo r̄ potētia: ḡ i his trib^o sibi p̄sone diuine sunt eq̄les: vt dicit̄ p̄positio. Argumētū est euidēs et maior: sed minor ē. s. q̄ i his trib^o: eternitate/ magnitudie r̄ potētia p̄sone diuine nō sūt se inuicē excedētes: p̄bat p̄ b. s. q̄ ista tria. s. eternitas r̄. sūt i diuini p̄sonis vna eñtia: h̄z sint diuersimode noiata: p̄ quā etiā vnitate r̄ p̄sub stāntialitātē vna p̄sone sūt esse i alla: vt m̄gr̄ p̄bat diuersit̄ sctōz auctib^o: igit̄. Secūdo p̄positio ē hec. Diuine p̄sone sūt null^o eñtia diuersitatē. Quā p̄bat sic. P̄sone diuine sūt idē i diuina eñtia: qz nec differūt situalit̄ vt p̄tes integrales i toto integrali: nec localit̄ vt p̄tes subiectiue i toto vniuersali: nec materialit̄ sicut diuerse aq̄ cōb̄cāt i vna materia: nec formalit̄ sicut q̄ ueniūt i formaz igit̄ nulla ē inter eas essential̄ diuersitas seu d̄ntia. Cōsequētia tenet ex sufficiētē diuisione. Sed magister ante dens i textu p̄bat p̄ ordinē. Et p̄mo q̄ i diuinis nō sūt diuersitas partū sicut i toto integrali. Probat p̄ hoc: qz in diuinis est summe nature vnitas: cui repugnat quālisūqz partū diuersitas. Secūdo p̄bat qz ibi nō sūt diuersitas pluriū/ sicut i aliquo toto vniuersali. Nā si talis diuersitas esset ibi: illa attendere p̄enes compatiōnem essentie ad psonas: vt si essentia essent quasi quod dā totū vniuersale respectu psonarū: quod nō est verū. Qd̄ probat sic. Nā vbi est totū vniuersale: pluralit̄ p̄ dicat̄ de pluribus partib^o suis: r̄ non est idē numero in eis. Nā homo est quoddā vniuersale totū respectu forcratis r̄ platonis: r̄ p̄ dicat̄ pluraliter de eis dicens: Socrates r̄ plato sunt hoies: r̄ etiā humanitas nō ē eadē numero in socrate et platone. Cū ergo essentia diuina nō predicat̄ pluralit̄ de diuinis psonis: qz hec est falsa: Pater r̄ filius sunt essentie. Ratio ē: qz essentia est vna r̄ eadē in eis ambobus: ideo essentia diuina nō habet se vt totū vniuersale in diuinis. Tertio p̄bat qz tres p̄sone diuine nō conueniunt in vna essentia sicut i toto materiali: ita qz vna essentia sit materia triū personarū: sicut aurū multozū vasozū. Et arguit sic. Illa que ueniunt in vna materia: plus est de materia in pluribus eoz r̄ q̄ in vno: sicut plus est in statuis tribus de auro q̄ vno: saltē si statue sunt in p̄dere equales. Cū ergo non plus est de essentia diuina in tribus psonis q̄ i vna tm̄: patet qz essentia nō habet se ad psonas sicut totū materiale. Quarto ostēdit: qz due p̄sone nō cōueniūt i essentia sicut i p̄prietate formali: sicut cōueniūt multi hoies in vna cōplexione: qui etiā p̄pter hoc dicūtur vnus nature. Nā in tali p̄prietate formali duo sunt aliquid magis q̄ vnū: et tres q̄ duo. In diuinis autē tres p̄sone in essentia conueniētes nō sunt aliquid magis q̄ due: r̄ due nō magis aliquid q̄ vna: r̄ p̄ cōsequēs nō ueniūt in essentia vt plura. Cōtra hec postea obiicit auctoritate Dam. dicitis: qz diuina essentia est vniuersalis et cōis: sed tres p̄sone sunt tria particularia. Postea r̄ dicit magister ad hoc: r̄ dicit: qz verba Dam. nō p̄prie/ sed similitudinariē sunt intelligēda: sunt em̄ aliqua ibi q̄ sicut

dinē tenet rei cōis r aliq rei pticularis. Sicut dinē qdē rei cōis tenet essentia: r rei pticularis silitudinē psonē tenet psonē: vñ dicit psonas nūero differre: sicut pticularia alicui nature cōis. Ad qd rñdēdū ē: q aliq nūero differūt duplicif. Vno mō sic q vñ nō sit aliud: seu aliquid aliud ab alio: sicut socrates r plato dicunt nūero differre: qz socrates nō est illud qd ē plato. Et talif diuine psonē nō dicūt differre nūero: qz vna ē illud qd alia. Alio mō dicunt differre nūero q in enūeratiōe seu cōputatiōe a se iunctē discernunt: vt cū nūeram aliq res dīcīm? vna due tres. Et fm hūc modū diuine psonē dicūt differre nūero: qz possunt catholice dicere: p̄ ē vn? r p̄ r filius sunt duo: r p̄ r fil? r spūsc̄tus sunt tres.

Tertia ppositio ē hec. Qd oēs psonē diuine simul nō sunt maioris deitatis q̄ vna: r vna nō maioris nec minoris q̄ oēs. Et pbat sic. Oēs psonē diuine sunt eq̄lis magnitudinis r veritatis: ita q oēs tres nō sunt maioris magnitudinis nec minoris veritatis q̄ vna: ex quo magnū esse r vez e i e in diuinis sunt idē. Pater: qz sic oēs psonē diuine sunt eq̄lis magnitudinis r veritatis: ita etiā sunt eq̄lis deitatis. Qd pbat magister auctoritate beati Aug. q etiā vlti? pcludit: q q̄ntis de? sit trū? nō it̄ pōt dici triplex: qz triplicitas in equalitate p̄dit. Itā vbi ē triplicitas: ibi tria sunt aliqd magis q̄ duo: r duo aliqd magis q̄ vnum. Nec Augustinus: igitur rē.

Ostenso q aliq psonā aliā nō superat magnitudine: nō ostendit q alia non excedat aliā potentia. **Caplm I**

Distin. XX habet. 2. ca. cum eo 2. 5. De triū per sonay eq̄litate q̄ru ad p̄tatem.

Aug. cōtra Maximinū li. 3. ca. 12

Hic ponit falsas traditionem heretici. Jo. 16. c.

Nunc ostēdere restat quō aliq haz p̄soay aliā nō excellat potētia: vt sic vna r idr̄is ē magnitudo triū/ ita vna r indifferēs mōstret potētia triū. Sciēdū est qz nō est potētior p̄r filio: nec fili? vt p̄r spūsc̄tō. Nec maiorē potētia habēt duo vel tres simul q̄ singulus eoz: qz nec plus pōt p̄r r filius simul/ q̄ solus spūsc̄tū. Nec hi tres simul plus p̄nt q̄ singulus eoz: qz omnipotētia quā habet p̄r r filius accepit nascēdo: r spūsc̄tū pcedēdo. Qd Aug. rōnibus r auctoritatibus pbabiliter astruit in li. 3. Maximinū: q dicebat patrē meliorem ac potentiorē filio.

Qz nō pōt min? fili? q̄ p̄r. **N**ihil inqt patre min? habet ille q dicit: Oia q̄ habet p̄r mea sunt. Itā si minus habet in p̄tate aliqd q̄ pater: nō sunt eius oia q̄ habet p̄r. Sz eius sunt oia q̄ habet p̄r: tātā q̄ habet p̄tate fili? q̄tā p̄r. Eq̄lis q̄ est patri. Nō em̄ pōt q̄ accipit ineq̄lis esse ei q̄ dedit. Tu aut hoc de potētia sapis/ q potēs sit filius/ s̄ potētior pater: vt fm doctrinā vestrā potens potētia potuerit generare vel gignere: r nō omps omnipotentē. Habet q̄ pater omnipotētia quā nō habet filius: r si hoc ē/ falsum ē qd ait filius: Oia q̄ habet pater/ mea sunt.

Hoc verū fatebatur hereticus ex quo progrediebatur ad falsa.

Sed inquis pat a nemine potētia accepit: fili? aut a patre. Fatemur r nos filiū accepisse potētia ab illo de q nat? est potēs: patri vō potētia nullus dedit: qz nullus eū genuit. Signēdo em̄ dedit p̄r potētia filio sic oia q̄ habet in suba sua/ gignēdo dedit ei quē genuit de substātia.

Idē vbi supra

Questio Augustini qua artat hereticum.

Sed quē vtrū ei tātā quā ta ipsi ē potētia p̄r filio dederit/ an minorē? Si tantā: nō solū potentē/ s̄ etiā omnipotētē genuisse/ omps intelligit. Si vō minorē: quō oia q̄ habet pater filij sunt? Si p̄ris omnipotētia filij nō est/ nō oia pculdubio quē habet pater filij sunt. At oia q̄ habet pater filij sunt: omnipotētia q̄ patris etiā est filij. Nō est ergo pater potētior filio.

Aug. vbi s̄.

Alter probat filium equalem patri. **Caplm II**

Tē alio mō probat filiū eq̄lē p̄r. Tu dicit q p̄r genuit filiū minorē se ipso: in q r patri derogas: q si filiū vnicū minorē genuit: aut nō potuit: aut non voluit gignere equalē. Si dicit qz nō voluit/ eū inuidū esse dixisti. Si aut nō potuit/ vbi ē omnipotētia dei patris. Proius ad hūc articulū res colligit vt de? p̄r esse eq̄lē sibi gignere filiū aut nō potuerit/ aut noluerit. Si nō potuit/ infirmus: si noluit/ inuidus iuenit. Sz vtrūq̄ h̄ falsum ē: p̄r q̄ fili? verus eq̄lis est. Genuit q̄ p̄r sibi eq̄lē filiū: r ab vtroq̄ pcedit vtrūq̄ eq̄lis spūsc̄tū. Si em̄ formam suā (vt ait Aug. 3 eundē) p̄r in vnicō filio plenā gignere potuit/ nec tū plenā genuit: s̄ minorē: cogimini patrē inuidū dicere. Ple num q̄ deū: r equalē sibi genuit filium.

Aug. vbi supra p̄r. ca. 7. b.

Der simile ostēdit q nō minorē pater filium genuit.

Hoc aut per similitudinē hūanā ita esse demōstrat inquis: hō p̄r si potuisset eq̄lē filiū genuisset. Quis q̄ audeat dicere q h̄ omps nō potuit. Ad do etiā: si posset hō maiorē meliorēq̄ se ipso gigneret filiū. Sz maius vel melius deo q̄c̄q̄ esse nō pōt. Deus q̄ cur nō equalē (vt ais) filium genuit: cui nec anni necessarij fuerūt: p̄ q̄s adimpleret equalitas: nec omnipotētia defuit. An forte noluit. Ergo (qd absit) inuidit. Sed nō inuidit: equalē ergo genuit filium. Credamus ergo filiū ei esse equalē.

Opinionem heretici ponit vt destruat.

LibeR I Di. XXI Ca. I et II

Sed forte dicis: Coipso

Dic soluit ob-
lectionem,

pas e maior filio: qz de nullo genitus/genu
it tm egle. Ad qd cito rsidebo: imo ideo no e
pas maior filio: qz egle sibi genuit. Origi
nis em qstio ista e: qd de q fit: eglitatis aut
qualis aut qstus fit: qd e dicere. Ad origine
prietat quetio qua querit quis de quo fit:
ad equalitate vo illa qua qrit: qualis aut
qstus qd fit. Nec cu dicit filio a pre genitus
ondit ineqlitas substantie: s ordo nature:
no q alr por esset altero: s q alr e ex altero.

Add. henrici
de vurmaria.

Videt r abilliter dicere q pater sit maior filioz
nec tm filius e minor patre. Sz maior no
sumit in coparandessz p hoc nose auctor. Sz no notat
sibi excessum/sz auctoritate. Sz minor sumit in coparode.
Et ideo no sequit: Si pr e maior q filio sit minor. Subau
toritas aut e in filio. i. auctoritate qua bz filio bz a pre.
¶ No g fm b q pas genuit r filio genit est:
vel spussctus ab vtroqz pcedit/eqalitas vel
ineqlitas ibi existit: qz no fm b alia psona
aliq eglis vel ineqlis dicit. Ecce eglitas tri
nitatis: r vna eadegz substatia qtu breuit
potuum demostrata e in supioribus: qlif. s.
aliq triu psonaz qualibet alia nec crnitate/
nec magnitudine/nec potetia excellat.

Ista est distinctio. xx. in q magr onsa eglitate
magnitudinis diuiaz psonaz in essen
do: ondit eglitate pratis earunde in operado. Et diu
dit in tres partes fm tres rones qbus pbat intentu.
Prima e a principio distinctionis vsqz ibi: It e alio mo
pbat. Secundu abinde vsqz ibi: Hoc aut p silitudine.
Tertiu vsqz ad fine distinctionis. **¶** In speciali senten
tia magistri stat in vnica ppositioe. Patre r filiu r spi
ritu sanctu in omnipotetia coeqri trib r onib pot catho
lice pbari: quaz r onu prima fundat sup auctoritate: qua
gelica. Secunda sup diuina diuisione imediata. Tertia
super silitudine in generatioe huana. Prima ratio fun
dat super auctoritate Joa. xvij. vbi dicit: Oia dedit mi
hi pas. i. quicqd pas habet dedit mihi: sz pas habet om
nipotentia: igit dedit ea filio: r pseques persone sunt
equalis potetie: ita q oes tres no sunt plus qz quelibet
eaz p se. Secunda ratio fundat sup diuisione imediata sic.
Si pas no generasset filiu sibi equali in omnipotetia:
aut ergo hoc esset: qz potuit sz noluit: aut qz voluit/ sed
no potuit: sz vtruzqz isto e falsum: igit illud ex q sequit.
Et hoc e oppositu ppositiois pmisse: igit ppositio pmis
sa e vera. Tenet argumentu r maior: sed minor e pbat
magister in textu sic. Na si de potuit filiu generare sibi
equali r noluit: tuc inuidus fuit no dado filio qd natu
ralis pprietas reqsuiuit. Si voluit r no potuit: tunc ipse
pas infirm fuisset r no omps: sequit ergo q pas voluit
r potuit: imo generauit filiu in omnipotetia sibi equa
le. Tertia ratio fundat sup silitudine in generatioe na
turali repta: r e ista. De pas est: r no min comunicati
uus geuado filiu deu qz homo geuado filiu hoiez:
sed ho pas si potuisset equali sibi filiu genuisset: igit de
qui sume potuit equali sibi filiu genuit: igit r e.

¶ Queritur quod possit dici sol pas
ter: vel solus filius: vel solus spiri
tus sanctus: cum sint inseparabiles.

Capitulum I

Distin. XXI
habet. 2. capt.
cum eoz. s.
Qualit dictio
nes exclusue
capiant in di
uinis.

Notatur que
stio trahes origine ex pdictis.
Dicitu est em. s. q tatus est so

lus pas vel solus filius vel solus spussctus/
qtu simul ille tres: r q dug vel tres psona si
mul no sunt mai aliqd q vna psona sola.
Ideo qrit Aug in. vj. li. de tri. quod hec sa
ne dici pnt: cu nec pas sit solus/nec filio/nec
spussctus: s semp r inseparabilis r filio cu pre:
r pas cu filio: r spussctus cu vtroqz. Insepa
biles em sunt he tres persone. Ad qd ita r
det Aug in eode. Solu deu patre dicim:
no qz sepa a filio vel a spusscto: s hoc dicen
tes significamus/qz illi simul cu eo no sunt
pas. Solus em pas/pas e: qd no dicit qz ipe
sit solus. i. sine filio vel spusscto: s p b filio vel
spussctus a pasnitati r sortio excludit. Ita
r cu dicit: solus filio/filio e: vl sol spussctus
est spussctus: no diuidit filio a patre vel spuf
sctus ab vtroqz: s a r sortio filial ppetatis
excludunt pas r spussctus: r a r sortio pcef
sibil ppetatis pas r filio. Cu g dicit tatus e
solus pas/qtu simul illi tres: p b q dz solus
no sepa pas ab alijs: s hic e sensus. Solus
pas. i. p q no pas e/q nec filio/nec spussctus
tatus e r e. Sitr intellige cu dz: solus e filio:
vel solus e spussctus. Solus g pas dz vt ait
Aug in eode: qz no nisi ipe ibi pr e: r solus
filius: qz no nisi ipse ibi filius e: r solus spuf
sctus: qz no nisi ipse ibi spussctus est.

Aug. de tri.
li. 6. ca. 7.

Ratio Au
gustini.

¶ Utrū possit dici solus pas e de:
solus filio e de: vel solus spussctus
est de: vel pas e solus de: vel filius
est solus deus: vel spiritus sanctus est
solus deus. **¶** Caplm II b

Post hec qritur: vtruz

Dicit dicit: solus pr e pas: vel solus fi
lius e filio: ita possit dici: solus pas
est de: vel solus filio e de: ita r de spusscto:
aut pr e solus de/filio e solus de. Ad qd di
cimus: qz pr r filio r spussctus dz r e vn de:
r hec trinitas sil pprie dz esse solus de: sic
solus sapiens/solus potes. Sz no videt debe
re dici a nob xbis nris vttribus/nisi vbi ser
mo auctoritatis occurrit: solus pas e deus:
vel pas est solus deus: ita de filio r spusscto
dicimus. Un Aug in. vj. li. de tri. ait. Qm
ostedimus quod possit dici solus prv solus
filio: r siderada e illa snia q dz. No esse solu
patre deu vey solu: s patre r filiu r spm san
ctu. Ecce habes qz no solus pr dicendus e ee
verus deus. It e in eode. Si qs interrogat
vtru pater solus sit deus: quod rsidebimus
no esse: nisi forte dicamus ita esse quide pa
trem deu/ sed no eu esse solum deu. Esse au
tem solum deu dicamus patre r filiu r spm
sanctu. Ecce r hic habes: qz pater no debet
dici solus deus: atqz hoc solu in pre subie
cti tm accipe qda volut: in pre vo pdicati
si sit pcedit q pater est solus deus. Sed ex

Aug. vbi
ca. 9. a.

no dolo
lus pas de

pr no
solus de
trinitas.

verbis Aug. videt ostendi: qd pprie solus deo dici debeat tota trinitas. Et hec trinitas (vt ait Aug. in Maximinū) intelligit cū apls dicit: Pater et solus potēs. Et ibi: Soli sapiēti deo. Et ibi: Inuisibili soli deo. Nō em̄ de solo patre hec accipiēda sunt: vt p̄debat Maximin⁹ et alij heretici: s; d trinitate. Sic et illud. Solus habet immortalitatē: q; fm̄ reatā fidē ipsa trinitas ē vn⁹ solus de⁹ p̄tēs/sapiēs/inuisibil. Cū Aug⁹ in eodē. Cū vn⁹ de⁹ sit trinitas. Hec sit nob solutio q̄stionis: vt intelligam⁹ solū deū sapientē: solum potentē: patrē et filium et sp̄s sanctū qui est vnus et solus deus.

Aug. in. 3. Maximinū num. 1. Tbi. 6. c. Rom. 16. d. 1. Tbi. 1. d. 1. Tbi. 6. c. Aug. vbi. 5. ca. 13.

Quo dicitur trinitas solus deus: cū ipsa sit cū spiritib⁹ et animabus sanctis.

Sed itez q̄rit quō ipsam trinitatē dicimus solū deū: cū sit cū spiritibus et aiabus sanctis. Ad qd r̄idet Aug⁹ in vj. li. de tri. ita dicens: Trinitatē dicim⁹ deū solū: q̄uis semp sit cū spiritib⁹ et aiabus sanctis: s; solū dicimus: q; nō aliud q̄ ipsa trinitas deus est. Nō em̄ illi cū illa deus sunt vel aliqua alia: sed ipsa trinitas tm̄ non illi vel alia deus est.

Aug. 6. de tri. ca. 7.

Et si de patre solo predicta diceretur: nō tamē excluderetur fili⁹ et spiritus sanctus.

Verūtm̄ vt ait Aug⁹. Et si de solo patre p̄dicta dicerent: nō tm̄ excluderet filius vel sp̄s sanctus: q; hi tres vnū sunt: sic in Apocalypsi de filio legit: q; habet nomē scriptū qd nemo scit nisi ipse: nō em̄ inde sepat̄ pat̄ vel sp̄s sanctus: q; isepabiles sunt. Aliq̄ etiā noiant̄ pat̄ et filius et tacet̄ sp̄s sanctus: vt veritas ad patrē loquēs ait: vt cognoscāt te et quē misisti iesum christū esse vnū deū vey.

Aug. cōtra Maximinū li. 3. ca. 13. a Apoca. 19. c.

Mat. 11. d.

Jo. 17. a.

Aug. 6. de tri. ca. 9. a.

Cur ḡ (inqt Aug⁹) tacuit de sp̄s sancto? Quia p̄sequēs ē: vt vbiq; noiat vn⁹: sic pat̄ et filius: tāta pace vni adherēs/intelligat etiā ipsa par: q̄uis nō cōmemoret. Vno ḡ istoz noiato etiā reliq̄ intelligunt: qd in plurib⁹ scripture locis occurrit.

Ista est distinctio. xxj. in qua quidē distinctio nemagister postq; declarauit equalitatē magnitudinis diuinaz p̄sonaz in essendo: et s̄r̄ eq̄litate p̄tatis in opando. Cōsequēter declarat qualif̄ dictiones exclusiue dicunt de deo. Et tria circa hoc facit. P̄mo inq̄rit an termini p̄sonales d̄ p̄sonalibus cum dictioe exclusiua dicant. Sc̄do an termini essentialēs d̄ p̄sonalibus cū exclusionē vere dicant. Tertio dat quendā modū generalē: quō p̄dicta sanius intelligant. P̄mū facit vsq; ibi: Post hec querit. Sc̄dm vsq; ibi: Verūtm̄ vt ait Aug⁹. Tertium vsq; ad finem distinctiois. In speciali sn̄ia magistri stat in trib⁹ p̄positionibus: quaz p̄ma ē hec. Cōcedēde sunt p̄positiones in q̄bus ter

mini p̄sonales de p̄sonalib⁹ terminis cū dictioe exclusiua sumptis p̄dicant. Ista p̄positionē magister p̄bādo inq̄rit. Cū dictū sit q; tātus sit solus pat̄ vel solus filius q̄ti sunt illi tres: quō est intelligendū cū dicit solus p̄t̄ vel solus filius: cū nō sit pat̄ sine filio: nec fili⁹ sine patre? R̄ndet q; p̄ hoc nō excludit̄ vna p̄sona ab alia: s; p̄prietas relatiua notat̄ ibi cōuenire vni/ita q; nō alteri. Cū si sensus ē. Solus pat̄. i. q; ita ē pat̄ q; nō filius. S̄l̄r solus filius. i. q; ita ē filius q; nulli alteri conuenit filiatio diuina. Sc̄da p̄positio ē hec. Negāde sunt p̄positiones in quibus de terminis p̄sonalibus termini essentialēs cū exclusionē affirmant. Hāc p̄bās q̄rit de istis p̄positionibus: solus pat̄ ē deus: vel sp̄s sanctus ē solus de⁹: nec etiā ista ē p̄cedēda. Pat̄ ē solus deus: vel filius ē solus deus: q; esse solū deū toti cōuenit trinitati: et nō solū vni p̄sone. Tertia p̄positio ē hec. P̄sone diuine sunt tāte coherētie q; vna eaz nō expr̄mit̄ nisi alie cōintelligant. Hāc p̄positionē p̄bat magister auctoritate beati Augustini: igitur r̄.

De nominū differentia quib⁹ vti mur loquētes de deo. Ca. I a

Est predicta nobis differendū videt de nominū diuersitate: q̄bus loquētes de vnitāte ac trinitate inefabili vtimur. Deinde demonstrandū est q; bus modis de ea aliqd̄ dicat̄. Illud ḡ precipue teneamus quedā esse noia distincte ad singulas p̄sonas p̄tinētia: vt ait Aug⁹ in. ix. li. de tri. que de singulis tm̄ dicuntur p̄sonis. Quedā dō vnitatem essentie significantia sunt: que et de singulis singillatim: et de oibus cōiter dicunt̄. Alia dō sunt q; trāslatiue ac p̄ similitudinē de deo dicunt̄. Cū Amb. in ij. li. de tri. ait. Quo puri⁹ niteat fides triptita videt̄ deriuāda distinctio. Sūt em̄ noia q̄dā q; euidenter p̄prietatē p̄sonaz deitatis ostēdit. Et sūt q̄dā q; p̄spiciā diuine maiestatis expr̄mūt veritatē. Alia dō sunt q; trāslatiue et p̄ similitudinē de deo dicunt̄. Propet̄at̄ itaq; indicia sunt: generatio/filius/verbū et hm̄oi. Unitatis dō efne: sapia/virtus et veritas et hm̄oi. Similitudinis dō: splendor/character/speculum et hm̄oi.

Dist. XXII habet. 2. ca. cū eoz. 5. De trinitate et vnitāte fm̄ q; credita et intellecta rōnabiliter et catholice expr̄mit̄.

Augustinus

Amb. ij. d. tri.

Sex noim dif ferētie de deo.

Demissis addit quedā esse nomina que tēporaliē deo cōueniūt et relatiue dicuntur.

His adijciendū est qdā esse noia (vt Aug⁹ ait in. v. li. de tri.) q; ex tpe deo cōueniūt: et relatiue ad creaturā dicunt̄: quoz qdā de oibus dicunt̄ p̄sonis: vt dñs/creator/refugiū. Quedā aut̄ nō d̄ oibus: vt donatus/datus/misus.

Augustinus

De hoc noie trinitas addit. Preterea est vnū nomen qd de nlla p̄sona singillati d̄: s; de oib⁹ sit. i. trinitas: qd nō d̄ fm̄ substantiā: s; q̄si collectiū pluralitatē designat p̄sonaz.

Liber I Capitulum II

De alijs nominib⁹ que tpalit⁹ deo
cogruunt et no⁹ relative dicuntur. **D**
Sunt etiã qdã noia que ex
tpe deo pueniunt: nec relative dicuntur: vt hu
manat⁹/incarnat⁹ z hmoi. Ecce sex nominũ
differẽtias assignauim⁹ qb⁹ vtimur loquẽ
tes de deo: de qbus singulis agendũ est.

Quilla nomina que ad singulas
ptinet⁹ psonas proprie relative dicũ
tur: ea vero que vnitatẽ essentie si
gnificat ad se dicuntur: et de singul⁹
et de omnib⁹ coiter dicuntur psonis:
et singularit⁹ no pluralit⁹ in summa
accipiuntur. **Caplm II e**

Sciendũ ẽ ergo q illa
que pprie ad singulas psonas pti
net/relative ad inuicẽ dicuntur: sicut
pater z filius: z vtriusq⁹ donũ spũscũs. Ea
xõ q vnitatẽ essentie significat ad se dicun
tur: z ea q ad se dicuntur/substantialiter vtiq⁹
dicuntur: z de oibus coit⁹: z de singulis singul
larit⁹ dicuntur psonis: z singularit⁹ no plura
liter accipiuntur in summa: vt deus/bonus/po
tẽs/magnus z hmoi. Que aut⁹ relative dicũ
tur/substantialit⁹ no dicuntur. **Uñ Aug. v. li. de**
tri. ait. Quicqd ad se dicitur: pstatissima illa
z diuina sublimitas substantialit⁹ dicitur. Qd
aut⁹ ad aliqd dicitur: no substantialit⁹ dicitur: s⁹ re
latiue. Tãtaq⁹ ẽ vis eiusdẽ substantie in pre
z filio z spũscõ: vt qcqd de singulis ad se
ipos dicitur: no pluralit⁹ in summa/ s⁹ singula
liter accipiat. Dicim⁹ em⁹ pater ẽ deus: z fili⁹ est
deus: z spũscũs ẽ de⁹: qd⁹ fm substantiã di
ci nemo dubitat. No⁹ tñ dicim⁹ hãc trinita
tẽ esse tres deos/ s⁹ vnũ deũ. Ita dicit⁹ pater
magn⁹: fili⁹ magnus z spũscũs magn⁹: no
tres magni/ s⁹ vn⁹ magnus. Ita etiã omps
pater: omps fili⁹: omps spũscũs. No⁹ tñ tres
oipotetes/ s⁹ vn⁹ omps. Quicqd g⁹ ad seipm
dicitur deus: z de singul⁹ psonis s⁹ dicitur: z si
mul de ipsa trinitate no pluralit⁹ s⁹ singula
riter dicitur. Et qm⁹ no est aliud deo esse: z ali
ud magnũ esse: s⁹ hoc idẽ est illi esse qd⁹ est
magnũ esse. Propterea sic no dicimus tres
essentias: sic no dicim⁹ tres magnitudines: s⁹
vnã essentiã z vnã magnitudinem.

Aug. 5. de tri.
ca. 8. a.

Egidius de
Roma.

Nota q nominũ essentialiũ de deo dicitur qdãz
sunt substantiua: vt de creator. Quedã ad
lectiua: vt sublimis/etn⁹ z filia. Substantiuoz qdã cre
ta: vt de creator. Quedã abstracta: vt deitas: potẽtia:
eẽtia z filia. Quedã mediã: vt q qũq⁹ sic: qũq⁹ sic acci
piuntur: sicut lumẽ: sapia. Est g⁹ generalit⁹ vez q nomẽ ab
tractũ nullo mō pōt trahi ad supponẽdũ p psona. Qũ
qẽs tales sunt vere: Deitas genuit deitã: potẽtia ge
nuit potẽtiã. S; noia cõcreta licet sint essentialia: trahĩ
pnt ad supponẽdũ p psona p xba notionalia: vñ tales
sunt vere: De⁹ genuit deũ: creator genuit creatorẽ. Vel p
ppositões notionalis: vt de⁹ de deo. S⁹ de noibus q
mediã sunt. Uñ de: lumẽ de lumĩne: sapia de sapia. Li/

et em⁹ hoc nomẽ sapia naturalit⁹ sit abstractũ: tñ ex vsu
frequẽter qũ mōre pcretoz trahi pōt ad supponẽdũ p
psona. Nec aut⁹ est rō qre noia qũ pcreta potĩ pnt trahi
ad supponẽdũ p psonã q noia abstractiua: qz psona ẽ
res distincta sua ppietate: z ideo significari tñ habet p
nomẽ substantiuũ: no vt forma abstracta. Essentialiũ au
tẽ adiectiuoz qdã p dicitur pure diuinã eẽtia: vt ens: q/
dã diuinã eẽtiã cõnotã do puatonẽ pncipiũ z finis: vt
etn⁹. Vel alicũ⁹ certe mẽsure local: vt imẽsus: qdã pnci
palit⁹ diuinã eẽtiã significat: z notat effectũ in creatu
ra: vt iust⁹: misericors: qdã significat diuinã essentiã in
habitudie: vt dñs/creator/pncipiũ/refugiũ: talia em⁹ sũt
adiectiua significatiõẽ. Quedã pncipalit⁹ significat di
uinã eẽtiã: nec aliqd cõpredicãt. S; differit tñmō in
mō p dicitur vel significãdi ab hoc xbo ẽ: vt hoc verbũ
cognoscit/cũ d⁹: De⁹ cognoscit se. Eoz aut⁹ q pncipalit⁹
significat diuinã eẽtiã: z notat effectũ in creatura: q/
dã notat effectũ in actu: vt creat: miserẽ: punit. Que
dã aut⁹ notat effectũ in habitu: vt iustus: misericors: q
dam connotant effectũ in potentia.

Qu de⁹ magn⁹ ẽ ea magnitudine
q de⁹ est: sic de bonitate et de omni
bus que secundũ substantiam di
cuntur.

Deus em⁹ no⁹ est magnus
ea magnitudine q no⁹ est qd⁹ ipse: vt qsi pri
ceps ei⁹ sit: alio qñ maior esset illa magnitu
do q de⁹: deo aut⁹ no⁹ ẽ aliqd mai⁹. Ea g⁹ ma
gnitudine magnus est q ipse ẽ. Ideo q nec
tres magnitudines dicim⁹ s⁹ vnã magnitu
dinẽ: nec tres magnos/ s⁹ vnũ magnũ: qz no⁹
picipatiõẽ magnitudinis de⁹ magn⁹ est/ s⁹
seipso magno magn⁹ ẽ: qz ipse ẽ sua magni
tudo. Ita z de bonitate z eñitate z oipotẽ
tia dei dicẽdũ ẽ: z de oib⁹ dno q de deo pnt
pncipiari substantialit⁹ qbus ad seipm dicitur:
no⁹ trãlatiue ac p similitudinẽ/ s⁹ pprie: si tñ de
illo pprie aliqd ore hois dici pōt. Ecce ap
te docuit: q noia vnitatẽ diuine maiestatis
significãtia: z ad se dicuntur de deo. i. sine re
latione: z de oibus psonis coiter: z de singu
lis diuisim dicuntur: nec pluralit⁹ sed singu
larit⁹ in summa accipiuntur. Illa xõ noia q
pprie ad singulas ptinent psonas: relative
no⁹ substantialit⁹ dicuntur. Qd⁹ em⁹ pprie sin
gula in trinitate persona dicitur: vt ait Au
gusti. in eodez: nullo modo ad seipsum/ sed
ad aliam inuicem vel ad creaturam dicitur.
Et ideo relative non substantialit⁹ di
ci manifestum est.

Idẽ vbi. 8.
ca. 10. a.

Aug⁹. 5. de
tri. ca. 11. a.

Ita est distinctio. xij. in qua mag⁹ pacto tra
ctu de diuis reb⁹: incipit agere d di
uinis noib⁹. Et circa hoc duo facit. In pmo ponit dif
ferẽtias diuinor⁹ nominũ. Secõ subdit regulas p dicit
tõis eoz. Primũ facit a pncipio distinctiõis vsq⁹ ibi:
Sciẽdũ ẽ ergo. Secõ abinde vsq⁹ ad finẽ distinctiõis.
In speciali xõ snia mag⁹ stat in vna ppositiõẽ: cui
mag⁹ aunectit duas regulas. Ppositiõẽ ẽ hec. Nota
de deo dicta inueniunt in septuplici differẽtia. Nãc ma
gister deducit ex pparit⁹ dicẽs: q qdã sunt noia notiona
lia seu ppietates psonales expmẽtia: vt generatio: ver
bũ: donũ: pater: filius: spũscũs. Quedã eẽntialia seu
vnitatem essentie referentia: vt deus: deitas: sapien
tia: potentia: bonitas: magnitudo: virtus et substan
tia. Quedã transumptiua: id est fm similitudinẽ

de deo predicata: vt splendor/cādor/lux/speculum/leo/agnus et similia. Quedam temporalia seu deo solum ex tpe cōueniētia: et hoc dupliciter. Vel in respectu ad creaturā relatiōe extrinseca: vt dñs: creator: refugiu: redemptor: saluator: et hmoi. Vel in respectu ad creaturas: relatiōe tñ intrinseca: vt incarnatus: hūanatus. Et ē aliud nomē qđ solū de oibus psonis simul et de nulla singula tim dicit: qđ fm relatiōe dicit intrinseca: qz in se claudit terminos sue relatiōis: vt hoc nomē trinitas. Hmōi nominū diuinoz septuplicē differētia ponit magr in textu: vt dicit ppositio p̄dicta: quā verā esse reputo. P̄ma hāz regulaz ē qz nota p̄ua ad singulas psonas p̄tinetia: nō substantiāliter s̄z relatiue dicunt. Pater: quia nō p̄t dicit p̄f ē filius: aut p̄f ē p̄f: aut p̄f et filius sunt sp̄sctūs: et eōuerfo: q̄ est p̄dicatio absolute essentialis et substantiua. S̄z h̄ dicit p̄f ē filij p̄f: filij ē p̄f filius: q̄ est p̄dicatio relatiua. Secda regula ē: qz nota ad vnitatē essentie spectātia: vt sapia: bonitas: potētia: virtus: magnitudo et hmoi: de singulis psonis singulatim et de oibus simul: nō relatiue s̄z substantiāliter in singulari et nō in plurali affirmant. Hā h̄ dicit. P̄f ē deus: sapia/potētia/bonitas/magnitudo/virtus. Et s̄z de filio et sp̄sctō et de oibus simul. H̄ h̄ dicit. P̄f filij et sp̄sctūs sunt deo sapia: bonitas et. Nō aut pluraliter dicit p̄f. P̄f et filij et sp̄sctūs sunt dñj: sapie/potentie/bonitates: virtutes: igitur et.

De hoc nomine quod est psona quod cū secundū substantiā dicatur tamē pluralit̄ nō singularit̄ in summa accipitur. Capm I

Di. XXIII habet. 5. ca. cū cop. 9. De substantiālib' nois bus diuis in specialib'

Dedictis adij/ ciendū est: qz cū oia noia q̄ fm substantiā de deo dicunt/ singularit̄ et nō pluralit̄ de oib' in summa dicant psonis: vt sup̄ oñsum ē: est tñ vnū nomē. s. psona qđ fm subaz dicit de singulis psonis: et pluralit̄/ nō singularit̄ in summa accipit. Dicim' em̄ p̄f ē psona: filius ē psona: sp̄sctūs ē psona: et hoc fm subaz dicit. Nec tñ dicit: p̄f et filij et sp̄sctūs sunt vna psona/ s̄z tres psonę. Hoc ḡ nomē excipit a p̄dicta regula nominū q̄ fm subaz de deo dicunt: qz cū hoc ad se dicat et fm substantiam: pluraliter tamen/ nō singulariter in summa accipitur.

Auctoritas qz psona ad se dicatur et secundū substantiam.

Quod aut persona scdm substantiā dicat Aug' oñdit in. vij. li. de tri. dicens. Non est aliud deo esse: aliud personam esse: sed omnino idem.

Aug. 8 tri. li. 7. ca. 6. a.

Egidius 5 Roma

Notandū hoc ē dicit vlt qz psona de suo significato p̄mo nō dicit relationē. Vel quia eoispo qz psona de suo significato p̄mo dicit qz subsistēs in intellectuāli natura: non est intelligibile aliquem esse deum: et nō esse personam.

Itē in hac trinitate cū dicim' psonā p̄f nō aliud dicim' qz subaz p̄f. Quocirca vt suba p̄f ipse p̄f ē: nō q̄ p̄f ē s̄z q̄ est: ita et psona patris nō aliud qz ipse p̄f est. Ad se q̄ppe dicit psona/ nō ad filiū vel sp̄sctū: sicut ad se deus dicitur et magnus et bonus

25 p̄f nō eo est pater quo est

et iustus et hmoi. Et quēadmodū hoc illi esse esse qđ deū esse/ qđ magnū esse/ qđ bonū esse ita hoc ē illi esse/ qđ psonā esse. Ecce exp̄sse habes qz psona fm substantiā dicit: vt cum dicit: pater est psona: hic sit sensus: pater est diuina essentia. S̄z cū dicit: filius ē psona sp̄sctūs ē psona. i. essentia diuina.

Notandū qz hic accipitur substantiā p suppo sito nō p natura: fm quē modum greci loquunt: cū dicūt in diuis esse vnā naturā et tres substantias. Tñ qz lingua nra vt plurimū vti substantiā p eētia: apt' dicunt et tres psonę et vna natura qz tres substantie et vna natura. H̄ et Aug. vij. d tri. ca. vj. dicit Forassis igit cōmodi' dicunt tres psonę qz tres sube.

Egidius de Roma

Cur pater et filij et sp̄sctūs nō dicatur vna psona: vt vna substantia et vnus deus. Ca. II

De deo orit' hic questio difficilis quidē/ s̄ nō inutilis: quā q̄ r̄. Cur nō dicant' hi tres vna psona/ sicut vna essentia et vnus deus? Quam questionē Aug' diligēter tractat/ atqz congrue explicat in. vij. li. de tri. ita dicens. Cur nō hec tria simul vnā psonā dicimus sicut vnā essentiā et vnū deū: sed dicimus tres psonas: cū tñ tres deos/ aut tres essentias nō dicamus. Quia volum' vel vnū aliqd vocabulū seruare huic significatiōi qua intel ligit trinitas: ne oino taceamus interroga ti: qđ tres essent: cū tres esse fateamur. Cū ergo querit' quid tres/ vt ait Aug' in li. v. de tri. magna prozsus inopia humanū laborat eloquium: dictum est tamen tres personę: nō vt illud diceret/ sed ne taceret omnino. Non em̄ rei ineffabilis eminētia hoc vocabulo explicari valet. Ecce ostēdit qua necessitate dicatur pluraliter personę: vide licet vt hoc vno nomine querētibus/ de tribus respondeamus.

Questio

Aug. 7. d tri. ca. 6. b

Solutio falsi scrute

Aug. 5. de tri. ca. 9. b.

Nota qz multe sunt opiniōes de hoc noie psona. Opinio magri vt p̄z in lra fuit: qđ in p̄dicato ponit sp̄ significat eētia: et h̄ in singulari. In plall' hō sp̄ hypostasin Alij qz sp̄ significat essentiā: s̄z nunq̄ supponit eā magr p̄mo orbis: qz significat eētia cū psonali distinctiōe. Alij dicit qz p̄ncipalit' significat hypostasin et supponit eētia. S̄z magr Bull. dicit qz p̄tm dē fm subaz: p̄tm fm relatiōe. Et hoc habet ex distinctiōe psonę q̄ sic habet: psona ē rōnal' nature indiuidua suba: p hoc qz dē: rōnal' nature habetur eētia: p ly idi/ indiuidua significatur relatiō: qz indiuidua q̄ ab alio diuisa. H̄ qz h̄ nomē psona dē fm substantiā: excipitur ab illa regula quā ponit magr. s. qz oia q̄ fm substantiā de deo dicuntur singularit̄ et nō pluralit̄ de oib' psonis dicunt in summa: qz nec significat distinctiōe plalit' de p̄e et filio et sp̄sctō potius qz nota q̄ in re significat subaz.

Add. henric de vulturaria.

Qua necessitate dictū sit tres psonę a latinis: et a grec' tres hypostases vel substantie.

Qua necessitate nō solum latinus sermo/ s̄ etiā grec' eadē pene super hac re laborās nominū penuria coartatur. H̄ Aug' qđ a grec' vt latinis necessitate

Liber I Capitulum III et IIII

Aug^o in li. 7. de tri. ca. 4. 9.

de ineffabili trinitate dictū sit: apīēs in. vij. li. de tri. ait. Loquēdi causa de ineffabilib⁹ vt fari aliq^m mō possemus/dictū est a grecis vna essentia/tres substantie. i. vna vsia tres hypostasēs. Alii em̄ greci accipiūt substantiā q̄ latini. A latinis autē dicta ē vna essentia vel substantia tres psonē: qz nō alit in sermone nostro. i. latino essentia q̄ substantia solet intelligi. Et vt intelligat saltē in enigmate/placuit ita dici: vt cum q̄reres qd tria sint: aliqd diceret: qz tria esse fides vera p̄nūciat. Cū z patrē non dicit esse filiū z sp̄m̄ sctm̄. s. donū dei: nec patrē dicit esse nec filiū. Cum ḡ q̄rit qd tria vel qd tres: cōferimus nos ad inueniēdū aliqd nomē q̄ cōplectamur hec tria. Neqz occurrit aīo: qz supueniētia diuinitatis vsitati eloquiū facultatē excedit. Clarius em̄ cogitat deus q̄ dicit z verius est q̄ cogitatur.

Quid hoc nomine tres significetur.

Pater ergo et fili⁹ z sp̄s sanctus. s. qm̄ tres sunt: qd tres sunt gram⁹ qd cōmune habeāt. Nō em̄ p̄nt dici tres patres: qz tm̄ p̄t est: nec tres filij: cum nec pater ibi sit filius nec sp̄s sctus: nec tres sp̄s sancti: qz sp̄s sctus pp̄ia significatiōe qua z donū dei dicit: nec pater ē nec filius. Quid ḡ tres. Si tres psonē esse dicunt: cōmune ē eis id qd psona ē. Certe em̄: qz p̄t ē psona: z fili⁹ est psona: z sp̄s sctus ē psona: ideo tres psonē dicunt. Prop̄ea ḡ dicim⁹ tres psonas: qz cōmune ē eis id qd psona ē. Ex p̄dictis apte intelligi pōt: q̄ necessitate dictū sit a latinis/tres psonē: cuz psona fm̄ substantiā dicatur. Cū z tribus cōmune ē id qd psona est: id ē hoc nomē psona.

Quare nō dicim⁹ tres deos esse patrē et filiū et spiritū sanctū vt dicimus tres psonas: cū id quod deus est sit eis cōmune: qz p̄t est de⁹: et filius est deus: et spiritū sanctus ē deus. **Capitulum III**

Sed querit⁹ hic. Cū dicam⁹ patrē z filiū z sp̄m̄ sctm̄ eē tres psonas: qz cōmune ē eis qd psona ē id ē qz p̄t ē psona: filius ē psona: z sp̄s sanctus est psona: cur nō dicam⁹ s̄lt̄ tres deos: cū z p̄t sit deus: z fili⁹ sit de⁹: z sp̄s sctus sit deus. Quia. s. illud scriptura p̄dicat: hoc autē z si nō dicit: nō tm̄ p̄dicat. Cū Aug^o hanc mouēs q̄stionē atqz diffiniēs: in li. vij. d. tri. ita ait. Si ideo dicim⁹ patrē z filiū z sp̄m̄ sctm̄ esse tres psonas: qz cōmune est eis id qd psona ē: cur nō etiā tres deos dicim⁹. Certe vt p̄dictū est: qz pater ē psona: z filius ē pso-

Aug^o de tri. li. 7. ca. 3. d.

na: z sp̄s sanctus est psona: ideo tres psonē dicunt. Quia ḡ p̄t deus: z fili⁹ deus: z sp̄s sanctus de⁹: cur nō dicunt tres dij? Ecce p̄posuit hāc q̄stionē: attende qd r̄ndeat subdēs: an ideo nō dicunt tres dij: qz scriptura nō dicit tres deos. S̄ nec tres psonas alicubi scripturē text⁹ cōmemorat. An ideo licuit loquēdi z disputādi necessitate tres psonas dicere: nō qz scriptura dicit: s̄ qz sc̄ptura nō p̄dicat. Si autē dicerem⁹ tres deos: p̄diceret scriptura dicēs: Audi israel/ de⁹ tu⁹ deus vnus ē. Ecce absolutio q̄stionis: q̄re pot⁹ dicamus tres psonas q̄ tres deos: qz sc̄z illud nō p̄dicat scriptura.

Deute. 6. 4.

Alia questio cur non dicim⁹ tres essentias vt tres psonas: cū scriptura nō cōtradicat. **Ca. IIII**

Uerū et hic alia emer-

git q̄stio quā Aug^o cōsequēter annectit dicēs. Cur inqt et tres essentias nō licet dicere: qd s̄lt̄ scriptura sicut nō dicit/ ita nō p̄dicat. At si dicis qz p̄pter unitatē trinitatis nō dicunt tres essentias/ s̄ vna essentia: q̄ro cur nō p̄pter eandē unitatē trinitatis dicatur vna psona/ z nō tres psonē. At em̄ est illis cōmune nomen essentia: ita vt singulus quisqz dicat essentia/ sic illis cōmune ē psonē vocabulū. Quid igit restat: nisi vt fateamur loquēdi necessitate a grecis z latinis parta hec vocabula aduersus insidias vel errores hereticorū. Cūqz conare⁹ humana inopia loquēdo p̄ferre ad hominū sensus qd in secretario mentis de deo tenet: siue p̄ piā fidē: siue p̄ qualēcūqz intelligentiā: timuit dicere tres essentias: ne intelligeret in illa summa eq̄litate vlla diuersitas. Rursuz nō poterat dicere: nō esse tria qdā: qd qz dixit Sabellius: in heresim lapsus ē: q̄siuit ḡ qd tria diceret: z dixit tres psonas siue tres substantias fm̄ grecos.

Aug^o vbi supra

Sicut nos dicim⁹ tres psonas: ita greci tres substantias quas dicunt hypostasēs: alit accipiētes substantiā q̄ nos.

Quod em̄ de personis sc̄dm̄ nostrā/ hoc de substantijs fm̄ psuetudinē grecorū oportet intelligi. Sic em̄ illi dicūt tres substantias vnā essentiam. i. tres hypostasēs vnā vsiā: quē admodū nos dicim⁹ tres psonas vnā eēntiā vel subaz. Quāqz z illi si vellet sic dicūt tres substantias tres hypostasēs possent dicere tres psonas tria p̄sopa. Alio autē maluerūt dicere: qz fortasse fm̄ lingue sue consuetudinē aptius dicitur.

Aug^o 7. d. tri. ca. 6. d.

Vna est forma in q̄tū simplex esse: z significat solam naturā. Hypostasis dicitur: qz substantia.

Ad di. h. d. rici de yu. maria.

accidētib' ea' in diuiduantib'. Et dicit in diuiduū vni' p' dicamēti. Et p' similitudinē trāslatū ē ad patrē r' filiū r' spī ritūscm apud grecos: sicut hoc nomē substantia apud nos: qz sicut in diuiduū pmi p'dicamēti distinctū ē suis accidētib': sic p' r' fili' r' spūscūs distincti sūt suis nomi nibus. Sedm hoc dicimus: q' pater r' fili' r' spūsanctus sunt tres substātie. i. tres res distincte per se entes. Sed mō nō est in vsu hui' significatio substātie: imo ponit' p' essentia. Et dicit q' pater r' filius r' spūsanct' sunt vni/ us substantie sen essentie.

Q in trinitate nō est diuersitas nec singularitas vel solitudo: sed vnitas et trinitas et distinctio et idē titas. **Capitulum V**

Iam sufficiēter vt puto ostēdū ē: q' necessitate dicamus tres pso nas: et q're nō sūt tres deos vel eētias: qz scz i altero obuiat scptura/ i altero diuer/ sitatis intelligētia: qz ibi nullā penitus ē di uersitas: sicut nec singularitas vl' solitudo/ s' vnitas et trinitas. **Uñ Aug' i li. vii. de tri. ait.** humana inopia querēs qd diceret tria dixit tres psonas vl' substātiās. Quib' noi/ bus nō diuersitatē voluit intelligi/ s' singu/ laritatē noluit: vt nō solū ibi vnitas intelli/ gat: ex eo q' dicit vna essentia/ s' trinitas: ex eo q' dicunt' tres psonē. **Hylari' q' i li. vii. d. tri. ait.** Dñs dicit: Qui videt me/ videt r' pa trē. **Lū hoc dicit: excludit' singlaritas/ atqz vnicū. i. solitarij intelligētia.** Nā nec solita riū sermo significat: et indifferētē tñ naturā p'fessio docet. **Vñ ē em in filio pater p' na ture vnitā similitudinē.** **Uñ sunt em natus r' generās: vnū sunt/ neqz vnus.** **Nō itaqz soli tari' filius ē/ nec singular' / nec dispar.** **Itē in eodē.** Sicut i p're r' filio credere duos deos impiū ē: ita patrē r' filiū singlarē deū p'dica/ re sacrilegū ē. **Nihil i his nouū/ nihil diuer/ sū/ nihil alienū/ nihil sepabile est.** **De h' etiā Aug' in li. q'stionū veteris ac noue leg' ait.** **Unus ē deus/ s' nō singular'.** **Itē Amb. i li. de tri. ait.** **Qd vni' ē substātie separari nō pōt:** et si nō sit singularitas/ s' vnitas/ deus: vn' cū dicit: nequaquē deitāt' trinitatē excludit: et iō nō qd singularitatis/ s' qd vnitatis ē p' dica'. **Ecce ex p'dictis ostēdit: qz nec singu/ lar' / nec diuersus/ nec vnic' vl' solitarius cō/ sitēdus ē deus: qz singularitas vl' solitudo psonaz p'alitatē excludit: r' diu'sitas vnita/ tē eētie tollit.** **Diuersitas inducit sepatio/ nē diuinitat'. Singlaritas admittit distin/ ctionē trinitat'. Iō Amb. i. j. li. d. tri. ait.** **Nō est diuersa nec singularis eq'litas: nec iuxta Sabellianos patrē filiūqz p'fundēs: nec iux ta Arrianos patrē filiūqz secernēs.** **Pat' em r' filius distinctionē habēt: sepatio nē xō nō habēt.** **Itē in eodē.** **Pater r' filius diuinitate sunt vnū: nec est ibi substātie differētia/ nec vlla diu'sitas: alioqñ quō vnū deū dicim':**

diuersitas em plures facit. Constat ergo ex p'dictis: qz in trinitate nulla ē diuersitas: si tñ aliqñ in scptura inuenit' dictū/ tres diuer se psonē r' hmōi: diuersas dicit distinctas. **Q** nō debet dici de' mltiplex. **k** **Et sicut i trinitate nō ē di uersitas/ ita nec in multiplicitate: r' iō nō est dicēdus deus multiplex/ s' trinus r' simplex.** **Uñ Amb. in. j. li. de tri. ait.** Est in patre r' fi/ lio nō discrepās/ s' vna diuinitas: nec p'sū qd vnū est: nec multiplex esse pōt qd indiffe rens est. **Multiplex itaqz deus nō est.**

Ista est distinctio. xxiij. i qua magister postq' egit de noib' diuinis generaliter: agit de hoc noie psona specialiter. Et tria circa hoc facit. Nā primo excipit hoc nomē psona d' regula p'dicta q' de his q' substācialiter p'dicant' d' abāt. Secūdo ostēdit q' hoc nomē psona nō singulariter/ sed pluralit' de oibns pso nis p'dicat'. Tertio cōcludit q' i diuinis nec diuersitas essentialis/ nec singularitas psonalis p'rie dicat'. **Prī mū facit vsqz ibi: p' deo orit.** **Secundū abinde vsqz ibi: p' sufficiēter.** **Tertiū xō abinde vsqz ad finē distinctio nis.** **In speciali sentētia magistri stat i trib' p'positi/ onibus: quar' prima ē hec.** **Hoc nomē psona nō psona/ liter sed substācialit' dicit' de diuinis.** **Probat sic.** **Ome nomē qd de diuinis p'dicat' nō relatiue s' absolute: hoc est nō psonaliter/ sed substācialiter dicit': sed hoc nomē psona est hmōi: igit' p'dicat' nō psonaliter sed substācia/ liter. Tenet argumentū r' maior: sed minorē pbat magi ster in textu: excipiēs hoc nomen psona a regula p' d' di/ cra. **Secūda p'positio ē hec.** **Hoc nomē psona de om/ nibus diuinis psonis simul nō singulariter sed pluralit' p'dicat'.** **Et p' hoc excipit a regula data superi' in p'cedē/ ti distinctioe de noibus q' substācialiter dicunt' in diui/ nis: vbi dicebat q' noia q' substācialiter dicunt' in diui/ nis: vel q' spectāt ad vnitatē essentie: de qualibet psona singillatim et de oibus simul dicunt' in singulari: vt sic dicēdo: pater r' filius r' spūscūs sunt tres psonē: q' ē ve ra. Sed hec ē falsa: **Pater r' fili' r' spūscūs sunt psona.** **Tertia p'positio ē hec.** **In diuinis nec diuersitas sub/ stācialis: nec singularitas psonalis est ponēda r' p'cedē/ da.** **Et probat rōne sic.** **Illa in diuinis nō sunt cōcedē/ da: q' p'cessis tolleret eētie vnitas r' psonarū diuer/ sitas.** **Sed diuersitas substācialis et singularitas psona/ lis sunt hmōi.** **Igit' nō sunt in diuinis cōcedēda: vt di/ cit' p'positio probanda.** **Argumentū tenet: r' p'missas p/ bat magister in textu: igitur rē.******

Quid significetur his nominib' vnus vel vna/ duo vel due/ tres vel tria/ trinus vel trinitas/ plures vel pluralitas/ distinctio vel distincte: cum his vtimur de deo loquētes. **Capitulum I a**

In diligenter inquiri oportet: cū in trinitate nō sit diuersitas vel singulari/ tas/ nec multiplicitas/ vel soli tudo: quid significet his noibus/ scz vnus vel vna/ duo vel due/ tres vel tria/ trin' vel trinitas/ plures vel pluralitas/ distincte vel distinctio: cū dicit' vn' deus/ due psonē vel tres psonē: plures psonē distincte sunt pso ne. **Uel cū dicit' distinctio psonaz/ plurali/**

Diuerse dicunt tur aliqñ pso/ ne. i. distincte.

Ambro. li. i. de tri. ca. 2.

Dist. XXIII habet. 6. ca. cū eo p. s. Quid signifi/ cet p nomē nu merale cū loq' mur de diui/ nis.

Aug. 7. de tri. ca. 9. b.

Hylarius. 30. 14. b.

Augustin' Ambrosi' de trini.

Ambrosi' de trini.

addit' arto/ r' deo/ bhar maria.

tas psonaz/trinitas psonaz et hmoi. Vide-
mur em hoc dicentes numeroz quatitates et
rez multitudinē vel multiplicitatē i deo po-
nere. Quid ergo ista ibi significēt: ipso de q
loquimur aperiēte insinuare curemus.

Magis illa dicuntur ad excluden-
dum ea que nō sūt in deo q̄ ad po-
nendum aliqua.

Si diligēter premissis au-
ctoritātū verbis intēdimus/ vt dictozū in-
telligentiā capiamus: magis videt̄ horum
verboz vsus introductus ratione remouē-
di atq; excludēdi a simplicitate deitat̄ que
ibi nō sunt/ q̄ ponendi aliqua.

Quid per vnū significetur cū di-
citur vnus deus. **Capit. II**

Quoniam em dicitur vnus
deus: multitudo deoz excluditur:
nec numeri quantitas in diuinitate
ponit̄: tanq; diceret̄/ deus est: nec multi sūt
vel plures dij. Unde Ambro. in li. de trini.
ait. Cū vnū dicimus deum: vnitas excludit
numez deoz: nec quatitatem in deo ponit̄:
qz nec numerus nec quatitas ibi est.

Ambro. de tri-
ni. li. i. ca. ii.

Egidius de
Roma.

Notandū q̄ duplex ē vnitas. Quoddā est
vnū ē qd̄ determinat̄ ad gen^o qn-
titat̄. Et hui^o rō i positioe cōsistit. Aliud vnū ē qd̄ puer-
tit̄ cū ente. Et tale vnū negationē vel remotionē impoz-
tat. In deo aut̄ nō ponit̄ vnū qd̄ determinat̄ ad genus
quatitatis: sed vnū qd̄ supra ens nullā intentionē realē
addit. Prop̄ qd̄ mgt̄ vult q̄ vnitas i deo nihil ponat
sed remotionē impozter: qz ibi nō ē vnū qd̄ determinat̄
ad genus quatitatis. An ad hoc designādū ait: q̄ vni-
tas excludit numerū deoz: et quatitatem i deo nō ponit̄.

Quo sensu dicitur vnus ē pater
vel vnus est filius.

Similiter cū dicit̄: vnus ē
pater: vel vnus est filius et hmoi: ratio dicti
hec est: q̄ nō sūt multi patres vel multi filij:
ita et de filiis. Itē cū dicim^o plures esse p-
sonas: singularitatē atq; solitudinē excludi-
mus: nec diuersitatē nec multiplicitatē ibi
ponimus: q̄si diceretur. Sine solitudine ac
singularitate psonas p̄temur. Un̄ Hylari-
us in. iiii. li. de tri. sic ait. Dixit de^o: Faciam^o
hoiez ad imaginē et similitudinē nostrā. Que-
ro nūc: an solū deū sibi locutū existimes: an
hunc sermonē ei^o intelligas ad alterz extitit̄
se? Si solū fuisse dicis: ipsi^o voce argueri di-
cētis: Faciam^o et nostrā. Sustulit em singu-
laritatē ac solitudinis itelligentiā p̄fessio cō-
sortij: qz aliqd̄ consortij esse nō pōt ipsi solita-
rio: neq; solitudo solitarij recipit faciam^o:
nec alieno a se diceret nostrā. Attēde lector
his verbis et vide: qz noie consortij pluralita-
tē significauit. Professio ḡ cōsortij ē p̄fessio
pluralitatē: quā p̄fessus ē dicēs: Faciam^o et

Ex qua intelli-
gentia dicant̄
psone plures.

Hylarius.
Sēh. i. c.

nostrā: pluraliter em vtrūq; dicit̄. Sed hac
p̄fessione pluralitatis nō diuersitatē vel mul-
titudinē posuit: s̄ solitudinē et singularitatē
negauit. Sic ergo cū dicim^o plures psonas
vel pluralitatē psonaz: singularitatis et soli-
tudinis itelligentiā excludimus.

Quid p ternariū significetur/ cū
dicitur tres psone. **Ca. III**

Tria etiā cū dicim^o tres
psonas: noie ternarij nō quatitatem nūe-
ri in deo ponim^o / vel aliquā diuinitatē: s̄
itelligentiā nō ad aliū nisi ad patrē et filiū et
sp̄m sanctū dirigēdā significamus: vt sit hu-
ius dicti itelligentiā. Tres psone sūt: vt tres
sunt pater et filius et sp̄s sanct^o. i. nec tm̄ pater
nec tm̄ filius: nec tm̄ pater et filius in deita-
te sunt/ sed etiā sp̄s sanctus/ et non alius ab
his. S̄tm̄ nō tm̄ est ibi hec psona vel illa/ vel
hec et illa: sed hec et illa et illa et nō alia. Et h̄
fore itelligendū Aug^o satis ostēdit vbi di-
cit: q̄ illo nomie nō diuersitatē itelligi vo-
luit: sed singularitatē noluit.

Aug^o s̄tm̄
tri. ca. 9. d.

Quid per duo cum dicitur/ due
psone: vel pater et filius duo sūt.

Capitulum III

Similiē cū dicit̄: duo
sunt pater et filius: nō dualitatē quā
titatē ibi ponimus: sed hoc signifi-
camus: q̄ nō est tm̄ pater/ nec tm̄ filius: sed
pater et filius: et hic nō ē ille: ita et de alijs hu-
iusmodi. Ita etiā cū dicim^o: pater et filius sūt
due psone: hoc significamus q̄ nō tm̄ pater
est psona: nec tm̄ filius est psona: sed pater
est persona: et filius ē psona: et hec nō ē illa.

Similiter em magistru cū dicit̄: pater et filius
sp̄s sanctus sunt plures psone itel/
ligit̄. i. nō vna: et sic de alijs: qz em cū hec noia numera
lia pure p̄uatiua sūt. Sed cōmunior et celebror opinio
est q̄ positua sunt. Sciendū tm̄ q̄ pp̄ie numerus nō est
in personis: nec ternarius pp̄ie nec quantitas/ sed tres
vnitates: qui nō sunt partes numeri sed sunt relatiōes.
Unde si quis concederet q̄ ibi esset numerus: diceret q̄
numerus nō esset quantitas/ sed relatio.

Ad d. libe
rici de vni-
tate

Ex quo sēsu dicitur in psonis di-
stinctio vel psōe distincte. **Ca. V**

Quoniam aut̄ dicim^o distin-
cte sūt psone: vel distinctio ē in pso-
nis: p̄fusione atq; p̄mixtionē exclu-
dim^o: et hac nō eē illā significam^o. Cūq; ad-
dim^o: distincte sūt psone pp̄rietatib^o / siue dif-
ferētes pp̄rietatib^o: alia eē hac psonā/ et alia
illā suis pp̄rietatib^o significam^o. Et cū dici-
mus alia et alia: nō diuersitatē vel alienati-
onē ibi ponimus: sed confusionē Sabellia-
nam excludimus.

Quō ibi accipiatur discretio. **b**

Ita et cū dicuntur discrete psonę: vel cū dicitur discretio in psonis eē eā dē intelligētiā facim⁹. Eodē em̄ mō ibi accipiuntur distinctio q̄ discretio. Et congrue dicitur ibi esse discretio v̄l distinctio/ nō diuersitas vel diuisio siue sepatio. **Uñ Ambro. in. j. li. de trini.** Non est ipse pater qui filius: sed inter patrē ⁊ filiū expressa distinctio est.

Ambro. i. de trini.

Quomodo trinitas ibi accipitur. **Capitulum VI**

Quomodo vero dicitur trinitas: id significari videtur quod significat cū dicitur tres psonę: ut sic nō potest dici: pater est tres psonę: v̄l filius est tres psonę: ita nō debet dici: pater est trinitas: vel filius est trinitas.

Uoc videtur contrarium esse pro dictis.

Hic nō est permittendum: quod cū supra dictum sit deū nec singularē nec multiplicitate esse cōsistendum: id quod scilicet auctoritatis bus sit confirmatum: in contrarium videtur sentire. **Idem. dicitur.** Distinguendum est inter trinitatem ⁊ vnitatem. Est enim vnitatis simplex ⁊ singularis: trinitas vero multiplex ⁊ innumerabilis: quia trinitas est trium vnitatis. Ecce vnitatem dicit esse singularē: ⁊ trinitatem multiplicē ⁊ numerabilem. Sed ad hoc dicimus: quia singulariter accepit sicut ⁊ alij accipiunt vnitatem: multipliciter vero ⁊ numerabilem sicut alij dicunt trium.

Obiectio.

Idem.

Responsio.

Ista est distinctio. **Primum.** in qua magister ostensa significatio huius nominis persona. putat ut in se: agit de significatio eiusdem. putat sumit cū terminis numeralibus sibi adiunctis. Et circa hanc trinitatem facit. **Primum.** dicitur: quod per terminos numerales in diuisis excludit multipliciter subaltis. **Secundo.** quod per ipsos remouet solitudinem personalem. **Tertio.** quod per eorum distinctionem secludat confusio personalem. **Primum.** facit a principio distinctionis vsque ibi: **Primum.** etiam cū dicitur. **Secundo.** abinde vsque ibi: **Cū autem dicitur distinctio.** **Tertium.** abinde vsque ad finem distinctionis. **Et tunc in generali.** **In spali.** in qua magister stat in tribus personis: quia prima est hec in diuisis per nomina numeralia ad vnitatem eentie spectantia solā multipliciter excludim⁹. **Hanc magister inuestigat quare.** quod per terminos numerales ⁊ nomina pertinētia ad pluralitatem seu multitudinē seu distinctionē in diuisis significet. **Primum.** si vera dicuntur de deo: videntur suū fecerit ponere in deo. **Ad quod respondēs magister dicit:** quod fecerit talium nomina vel terminorum nō admittit in diuisis ad aliquid ponendum sed potius remouendum. **Ad declarandum exemplo.** **Primum.** cū dicitur: deus vnus vnus pater: tunc illū terminū numeralē vnus nulla quantitas vel numerus in deo ponitur: sed tamen deorum aut aliorum excludit pluralitatem. **Secundo.** propter hec. **Per nomina numeralia pluralitatem exprimit in diuisis: singularitatem ⁊ solitudinē excludit in personalem.** **Hanc magister probat per hoc quod dicitur:** cū dicitur pluralitas personarum: nō multitudo ponitur sed singularitas et solitudo excludit seu tollit. **Cū enim dicitur tres:** negam⁹ ibi esse solū duas. **Et cū dicitur duas:** negam⁹ ibi esse solū vnā. **Tertio.** propositio est hec. **Cū enim personas diuinas distinctas esse dicim⁹:** tunc earum confusio et permixtio contra Sabellianū excludim⁹. **Hanc propositiōem magister probat dicitur quod in nomine trinitatis et discretiois: nō diuersitas in deo ponitur sed coniunctio ⁊ confusio negat: igitur tunc.**

Quid significatur cū dicitur pluraliter tres personę vel duę personę?

Capitulum I

Hetererea considerandum est: cū hoc nomen persona (ut predictum est) secundum se dicitur: quod sit intelligētia dicti cū pluraliter profertur tres personę vel duę personę: ⁊ cū dicitur. **Alia est persona patris: alia est persona filij: alia est persona spūs sancti.** Si enim in his locutionibus personę vocabulū eentie intelligētiā facit: plures eentias profiteri videmur: ⁊ ita plures deos. **Si vero eentie significatiōem ibi nō tenet:** alia est huius nominis ratio cū dicitur. **Pater est persona: vel filius est persona: ⁊ alia cū dicitur.** **Pater ⁊ filius ⁊ spūs sanctus sunt tres personę: ⁊ cū dicitur.** **Alia est persona patris: alia filij ⁊ hmoi.**

Distin. XXV habet. 5. capi. cū eoz. §. Quid significet hoc nomine persona.

Uoc videtur essentia secundum dicitur: alia est persona patris: alia filij: siue tres personę: ut cū dicitur: pater est persona: filius est persona.

Persona enim: ut supra ait Aug⁹: ad se dicitur: et idē est deo esse personā quod esse: sicut idē est ei esse quod deū esse. **Uñ manifeste colligitur: quod essentia diuinā predicam⁹ dicentes:** Pater est persona: filius est persona: spūs sanctus est persona: id est essentia diuina: ⁊ omnino vnū ⁊ idē significat nomine personę: id est essentia diuina cū dicitur: pater est persona: ⁊ filius est persona: quod significat nomine dei cū dicitur: pater est deus: filius est deus. **Ita etiā idem significat cū dicitur: deus est deus: ⁊ deus est persona.** **Utrōque enim nomine eentia diuina intelligitur: quia vtrūque secundum substantiā dicitur.** **Cū vero dicitur: pater ⁊ filius ⁊ spūs sanctus sunt tres personę: quod nomine personę significam⁹ an eentia: hoc enim videtur si supraposita verba Aug⁹. diligēter scrutemur.** **Super enim dixit: quod ideo tres personas dicimus: quia id quod persona est: cōe est tribus.** **Et itē quod pater est persona: ⁊ filius est persona: ⁊ spūs sanctus est persona: ideo tres personę dicuntur.** **Videtur ergo eandē tenere significatiōem hoc nomen persona: cū dicitur tres personę: quā habet cū dicitur: pater est persona: filius est persona: spūs sanctus est persona.** **Quia ut ostendit Aug⁹: hoc dicitur id est tres personę: propter illud: quia id quod commune est eis: id est patri et filio et spūs sancto: videtur significari nomine personę: cū dicitur tres personę.**

Aug. 7. de trinitate. ca. 6. a. Quod nomine persone id significatur cū dicitur: pater est persona: quod significat nomine dei cū dicitur: pater est deus.

Aug. 7. de trinitate. ca. 4. d.

Aliter etiā videtur posse ostendi quod secundum essentiam dicatur: etiā cū pluraliter profertur.

Aliud etiā videtur posse ostendi: quod ibi nomine personę significet eentia cū dicitur tres personę. **Ut enim supra dixit Aug. Ca.**

Aug. 7. de trinitate. ca. 4. a.

necessitate dicimus tres psonas: vt rñdere/ mus querētibus qđ tres vel qđ tria. Cū er/ go querit quid tres vel qđ tria: conuenien/ ter rñdet cū dicit tres psonas. At cū querit/ qđ tres vel qđ tria: per qđ de essentia que/ rit. Nō em̄ inuenit qđ illi tres sint nisi essen/ tia. Si ergo questioni recte rñdemus: opoz/ tet vt rñdendo essentia significem: alio qñ nō ostēdim⁹ qđ tres sint. Si xō rñdētes eēn/ tiā significamus: ipsam essentia personę no/ mine intelligimus/ cū dicit tres personę.

Opinio quozūdā qui putāt essen/ tiā significari nomine psonę cū dici/ mus tres psonas. **C**ap. II

Quibusdā videt qđ no/ mine psonę significet eēntia: cū di/ cit tres psonę. Propsea: qz Aug⁹

Aug⁹ vbi. 5. d

dicit ideo dici tres psonas: qz cōmune ē eis id qđ est psona. Ut sit talis intelligētia. Pa/ ter ⁊ filius et spūssanctus sunt tres personę .i. sunt tres id habētes cōmune qđ est psona id est: tres sunt quozū quisqz est persona. i. essentia. Sed quō iuxta hāc intelligētia di/ ces: alia ē persona patr: alia filij. Et hoc eti/ am ita volunt intelligere. s. alius ē pater/ et alius ē filius: id tñ cōe habētes qđ ē psona.

Aug⁹. 7. de tri. ca. 6. c.

Et hoc pfirmāt auctoritate Aug⁹. q in. viij. li. de trini. ait. Tres psonas eiusdē eēntie/ vt tres psonas vnā eēntia dicimus. Tres autē psonas ex eadē essentia nō dicimus: qñ ali/ ud ibi sit qđ essentia est: aliud qđ psona est. Hac auctoritate et pmissis conatur asserere in pdictis locutiōibus: nomen psonę eēntia significare. Sed qđ rñdebunt ad id qđ: ipse Aug. in li. de fide ad Petz dicit. s. q alius ē pater in psona siue psonalit: ali⁹ psonalit fi/ lius: ali⁹ psonalit spūssctus. Quō em̄ psona lit p: alius psonalit filius: alius psonaliter spūssctus: si in esse psonā oīno pueniūt. i. si psona eēntie tñ intelligētia facit. Ideo no/ bis videt aliter hoc posse dici cōgruēt⁹ iux/ ta catholicorū doctoz auctoritates.

Aug⁹ de fl. ad Petz ca. 1. d.

Hoc nomen psona triplicif in trinitate accipitur: et hęc est vtilis et catholica doctrina de persona et personis.

Sciendū ē igit qđ hoc no/ mē psona multiplicem intelligētia facit/ nō vnā tñ. Et vt Hyla. ait in li. iij. de trini. In

Hylarius. 4. de trini.

telligētia dictoz ex causis. est assumēda di/ cēdi: qz nō sermoni res/ sed rei sermo subie/ ctus ē. Discernētes ergo dicēdi causas: hu/ ius nomis. s. psona significationē distingi/ mus dicētes: qđ hoc nomē. s. psona ppe fm sbam dicit ⁊ eēntia significat: sicut sup ostēdit Aug. cū dicit: de ē psona: p ē psona. Quadā

Aug. 7. 3 tri. ca. 4. a.

tñ necessitate: vt sup dixit Aug. trāslatū ē s nomē: vt pluralif dicere tres psonę: cū gre/ ref qđ tres vt qđ tria: vbi nō significat esse/ tiā. i. natura diuinā q cōis ē trib⁹ psonis/ sed substantias vt hypostasēs fm grecos. Gre/ ci qpe (vt supra dixit Aug.) aliter accipiūt subaz. i. hypostasim/ alif nos. Nos em̄ sbaz dicimus eēntia siue natura: Personas autē dicimus sicut illi dicūt subaz. i. hypostasēs. Si ḡ nos ita accipimus psonas vt illi acci/ piūt sbas vel hypostasēs. At illi alif acci/ piūt hypostasēs q nos substātia: alif ḡ nos accipimus psonas q sbam. Cū ergo dicim⁹ tres psonas: nō ibi psonę noie essentia signi/ ficamus. Quid ergo dicim⁹? Dicim⁹ qz tres psonę sunt. i. tres substātie. s. tres entes: p q greci dicunt tres hypostasēs.

Tres psonę tres sube tres entes tres hypostasēs.

Ostendit verba Augustini cōue/ nire huic sentētie.

Et hic sēsus adiunatur ex verbis Aug. pmissis/ si interius intelligant.

Quia em̄ pat ē psona. i. eēntia: ⁊ filius ē per/ sona ⁊ spūssctus psona: ideo dicunt tres p/ sonę. i. tres substātie/ tres entes: nisi singu/ lus eoz eēt persona. i. eēntia. Quia ḡ eis cōe est id qđ ē psona. i. eēntia: iō recte dicūt tres personę. i. substātie vel substātes: Ut sic essentia que eis ē cōis vere ac ppe ē: ita illi tres vere ac ppe substātie vel entes intel/ ligant. Ideo qz Aug⁹ causas dictoz discer/ nēs dicit: tres personas esse vnā essentia vt eiusdē essentie. Nō ex eadem essentia: ne ali/ ud intelligat ibi esse persona/ aliud essentia Tres em̄ personę. i. substātie vna sūt essen/ tia ⁊ vnus essentie: nō autē sunt vna perso/ na vel vnus personę: licet persona fm sub/ stantia dicat aliquando: nā si hoc dicere: confusio fieret in personis.

Aug⁹. 7. de tri. ca. 6. c.

Obiectiōi illozū hic respōdet: qđ nitūtur probare psonas secūdū es/ sentia accipi: qz respōdem⁹ querētī/ b⁹ quid tres vt quid tria. **C**ap. III

Ad hoc autē quod il/ li dicunt cū querit: qđ tres vel tria

de essentia querit: qz nō inuenitur quid illi tres sint nisi eēntia: p hoc volētes nos inducere: vt nomine personę eēntia in/ telligamus: cū respōdemus tres psonas: ita dicimus. Indubitaliter verū est: quia nō inuenit vnū aliquid qđ illi tres sunt nisi es/ sentia. Unū em̄ sunt illi tres. i. essentia diui/ na. Unū veritas ait: Ego et pater vnū sum⁹. Uerūtamē cū querit/ quid tres vel qđ tria: nō de essentia querit: nec ibi quid/ ad essen/ tiā refertur. Sed cum fides catholica tres esse pfitere: sicut Iōānes in epla canonī/

Jo. 10. 6

1. Jo. 5. b ca ait. Tres sunt q̄ testimoniū phibēt in celo: querebat quid illi tres essent. i. an essent tres res: et que tres res: et q̄ noie ille tres res significarent. Et ideo loquendi necessitate inuentū est hoc nomen persona ad respondendum: et dictum est tres persone.

Quid tres res et quid vna res hic dicitur.

Nō autē te moueat q̄ diximus tres res. Nō em̄ h̄ dicentes diuisas res nūez ponim⁹ in trinitate s̄ ita tres res dicimus vt eadē esse vnā quādā sūmā rē p̄fiteamur. **U**n̄ Aug⁹ in .j. li. de doct. christia. sic ait. Res qb⁹ fruēdū ē nos brōs faciūt. Res ergo qb⁹ fruēdū ē: sūt pat̄ et fili⁹ et spūsc̄tū. Eadēq̄ trinitas vnā q̄dā sūmā res ē: cōisq̄ fruētibus ea: s̄ tñ res et nō rez omniū causa sit. Nō em̄ facile pōt inueniri nomē qd̄ tāte excellētie cōueniat: nisi qd̄ melius dicit̄: trinitas hęc vnus deus. Sic ergo tres res dicunt̄: et hęc sunt vnā res: ita tres subsistentie dicunt̄: et hęc sunt vnā essentia. Ecce ostensum est q̄ sit intelligētia huius nois p̄sona: cum dicimus tres personas.

Ex quo sensu dicatur alia est persona patris: alia filij: alia spiritus sancti. **C**aplm III

Nunc inspiciam⁹ vtrū em̄ eadē rōnē et cām dicat̄: alia ē p̄sona patris: alia filij: alia spūsc̄tū. **Q**d̄ vtiq̄ sane itelligi pōt: vt sit sensus talis. Alia ē subsistētia vel hypostasis patris: alia subsistētia filij: alia subsistētia spūsc̄tū. Et alia subsistētia patris: alia filius: alia spūsc̄tū.

Quomodo hęc intelligatur: alius in persona pater: alius filius: alius spiritus sanctus.

Deinde q̄ritur: vtrū scdm̄ eadē rōnē accipiat̄ cū dicit̄: Alius est p̄ in p̄sona: alius in p̄sona filius: alius in p̄sona spūsc̄tū: siue alius p̄sonalit̄ p̄: alius p̄sonalit̄ fili⁹: alius p̄sonalit̄ spūsc̄tū. Ad qd̄ dicim⁹: qz et si possit eodē mō accipi: cōgruenti⁹ tñ ex rōne dicti alia variat̄ itelligētia: vt h̄ p̄sonę noie p̄petas p̄sonę itelligat̄: vt sit sensus talis. **A**li⁹ ē in p̄sona vel p̄sonalit̄ patris. i. p̄prietate sua pat̄ ali⁹ ē q̄ fili⁹: et fili⁹ p̄prietate sua ali⁹ ē pat̄. **P**at̄nali em̄ p̄prietate distinguūt̄ hypostasis patris ab hypostasi filij: et hypostasis filij filiali p̄prietate discernūt̄ a patre: et spiritus sanctus ab vtroq̄ processibili p̄prietate distinguitur.

Quod secundū hunc modū etiā in predictis locutiōibus potest accipi.

Hoc etiā mō sane pōt accipi p̄sona in p̄missis locutiōibus cū dicit̄: alia ē p̄sona patris: alia filij. i. alia ē p̄petas q̄ pat̄ ē pat̄: alia q̄ fili⁹ ē fili⁹: alia q̄ spūsc̄tū ē spūsc̄tū. Ita etiā noie p̄sonę qdā p̄petates intelligere volūt̄ cū dicunt̄ tres p̄sonę: s̄ melius ē vt subsistēcias vel hypostases intelligamus cū dicimus tres p̄sonas. **E**x p̄dicto colligit̄ qd̄ nomen p̄sonę in trinitate triplicē tenet rōnē. Est em̄ vbi facit intelligētia essentie: et ē vbi facit intelligētia hypostasis: et ē vbi facit intelligētia p̄prietatis.

Auctoritatibus sanctorū ostēdit quod dixit. **C**aplm V

Quod autē scdm̄ substantiā dicat̄ et essentiā aliq̄n significat̄ sup̄ ex dicto Aug⁹. apte ostēditur. **Q**uo p̄ hypostasi atq̄ p̄petate accipiat̄: ex auctoritatibus sc̄torū ostēdi oportet: ne pietur̄ nostris aliqd̄ ausi dicere videamur. **D**e h̄ Hiero. in expositiōe fidei catholice ad Alippiū et Aug⁹. ep̄os ita ait. Nō em̄ p̄sus aliq̄s in trinitate q̄dus: nihilq̄ qd̄ inferi⁹ sup̄ius ve dici possit: s̄ tota diuinitas sui p̄fectiōe eq̄lis ē: vt exceptis vocabul̄ q̄ p̄petate indicat̄ p̄sonaz q̄cqd̄ de vnā p̄sona dicit̄ de trib⁹ possit dignissime itelligi. Atq̄ vt cōfutates Arriū/vnā eandēq̄ trinitatē dicim⁹ esse essentiā vel subaz: et deū vnū in trib⁹ p̄sonis fatemur: ita etiā impietate sabellij declinat̄ tres p̄sonas exp̄sas sub p̄prietate distinguimus: nō ip̄m sibi patre: nō ip̄m sibi filiū: nō ip̄m sibi spūsc̄tū esse dicētes: s̄ alia pat̄/aliam filij/aliam spūsc̄tū esse p̄sonā. **N**on em̄ noia tñ mō s̄ etiā noim̄ p̄petates. i. p̄sonas: vel vt greci exp̄mūt hypostases. i. subsistēcias p̄fitemur. **N**ec pat̄ filij vel spūsc̄tū p̄sonā aliq̄n excludit: nec fili⁹ vel spūsc̄tū patris nomē p̄sonāq̄ recipit: s̄ pat̄ semp̄ pat̄: et fili⁹ sp̄ filius: et spūsc̄tū sp̄ spūsc̄tū: Itaq̄ suba vnū sunt s̄ p̄sonis ac noib⁹ distinguuntur. **E**cce h̄ apte dicit Hiero. p̄petates eē p̄sonas: et p̄sonas esse subsistēcias. **U**n̄ manifestū sit qd̄ diximus. i. p̄sonę noie significari et hypostasim et p̄prietatē. **J**oā. etiā Dam⁹. p̄sonas dicit esse hypostases: et eas dicētes ita inquit̄. **I**n deitate vnā naturā confitemur: et tres hypostases s̄m̄ veritatē entes: id est personas.

Ita est distinctio. xxv. in q̄ maḡ postq̄ egit d̄ noib⁹ significatib⁹ vnitatē et pluralitatē in diuis: incipit agere de qdā noie qd̄ hōz recipit ad ditionē. i. de h̄ noie p̄sona. Et circa hoc tria facit. **N**ā p̄mo ostēdit qd̄ significet cū dicit̄ tres p̄sonę vel vne p̄sonę. **S**c̄do qd̄ ipozat̄ p̄ hoc cū dicit̄: alia p̄sona patris: alia filij alia spūsc̄tū. **T**ertio qd̄ denorat cū dicit̄: Ali⁹ ē in p̄sona patris ali⁹ fili⁹ etc. **P**rimū facit a p̄ncipio distinctiōis vsq̄ ibi: **H**ic incipim⁹. **S**c̄dm̄ abinde vsq̄ ibi: **D**einde q̄rit vtrū. **T**ertū hō vsq̄ ad finē distinctiōis. **I**n speciali finit

Persona trib⁹ p̄plicē rōnē habet i trinitate.

Hieronymus.

Aug⁹. 1. de doc. christi. ca. 3. et. 5.

Persona h̄ p̄ sua p̄prietate accipit

magistri stat in tribus... Hoc nomen persona quae stat... Magister dicitur in tribus... hoc nomen persona quae stat... Magister dicitur in tribus... hoc nomen persona quae stat...

Distin. XXVI... De his q. p. p. tur de deo fm relatione siue... Hieronymus ad damasum

De proprietatibus personarum et prius de hoc nomine hypostasis

Incipit de proprietatibus personarum... Nunc de proprietatibus personarum... in hoc tractatu comemorauimus...

Incipit de proprietatibus personarum... Nunc de proprietatibus personarum... in hoc tractatu comemorauimus... Aliquod loquor nos oportet... primus audiamus quod de hoc nomine hypostasis... Hieronymus dicit... Aliter enim sub hoc nomine venenum latere... hoc dicitur quod heretici eo utebantur...

eadem verbo sensus dissentit... Aut si rectum putatis... tres hypostases cum interpretationibus suis... hi credite: venenum sub melle latet... Trassigurat enim se angelus sathane in angelum lucis... his verbis non negat utendum esse nomine hypostasis...

De proprietatibus personarum et de nominibus earum relatiuis

Incipit de proprietatibus personarum... Sonarum videamus: quae etiam notiones siue relationes in scriptura plerumque dicuntur in illa sancta trinitate... quae ideo a nobis repetitur ut cordi nostro tenacius infixat... Aliud est genuisse quam natum esse... alius est pater alius filius alius spiritus sanctus... Et est proprius solius patris: non quia non est natus ipse... sed quia vnus filius genuerit... proprius est solius filii: non quia ipse non genuit... sed quia de patris essentia natus est... nec genuit sed quia solus de patre filioque procedit... Ecce breuiter assignauit tres proprietates trium personarum: quarum vna non est alia... hoc enim significauit cum dixit: Aliud est genuisse quam natum esse... aliud est procedere: id est alia proprietates siue notiones generatio et alia natiuitas alia processio... alius nominibus dicuntur paternitas filiatio... Has proprietates designant nomina personarum... pater filius et spiritus sanctus... quae relationes ad se invicem dicuntur... quae notant relationes quae non sunt deo accidentales... sed in ipsis personis ab eterno sunt immutabiles... ut non modo appellationes sint relationes... sed etiam relationes siue notiones in rebus ipsis... in personis sunt.

Quod non omnia quae de deo dicuntur secundum substantiam dicuntur... quaedam enim secundum relationem dicuntur... nihil tamen secundum accidentem.

Quocirca sciendum est non omne quod dicitur de deo dici secundum substantiam... quia quaedam dicuntur secundum relationem quae non est accidens... quia non est mutabilis... Unde Augustinus in v. libro de trinitate ait... Nihil in deo secundum accidens dicitur... quia nihil ei accidit... Nec tamen omne quod dicitur secundum substantiam de deo dicitur... In rebus creatis atque mutabilibus quod non secundum substantiam dicitur... restat ut secundum accidens dicatur... In deo

Marginal notes on the right side of the page, including references to other works and authors like Augustinus and Hieronymus.

aut nihil qdē fm accidens dicit: qz nihil in eo mutabile ē aut amissibile. Nec tñ oē qd dicit d deo fm substantiā dicit. Dicit em̄ ad aliqd sic pater ad filiū / z filius ad patrē: qd nō est accidēs: qz z ille semp est pat / z ille sp est filius: z ita semp: qz semp natus est filius nec cepit vnq̄ esse filius. Si aliqñ esse cepisset: aut aliqñ desineret esse filius / fm accidēs diceret. Et qz pat nō dicit pat nisi ex eo qd ē ei filius: z fili nō dicit filius nisi ex eo qd habet patrē / nō fm substantiā hec dicunt / sed ad inuicē ista dicunt: neqz tñ fm accidens: qz z qd dicit pat / z qd dicit filius z eñ nū atqz incommutabile ē eis. Ecce apte his v̄bis ostēdit qdā dicit de deo fm substantiā / qdā fm relationē: nihil tñ fm accidēs. Ostēdit etiā pprietas patris esse qd habet filiū: z pprietas filij qd habet patrē. Ideo qz cū dixit eter nū z incommutabile esse qd pat dicit z qd filius dicit: ita intelligi voluit. i. pprietas qd pater ē pater / z pprietas qua filius ē fili / na ē z incommutabilis: qz z pat semp pat / z filius semp filius. Uñ z hylarius pprietas psonaz assignās in. xij. li. de tri. ait. Si semp patri ppriū est qd semp ē pater: necesse ē semper filio ppriū esse qd semp ē filius. Ubi em̄ semp pater est / semp z filius est: ergo qui nō semp pater est / nō semp genuit. Item in eodem. Nato deo manifestum est pprium esse qd filius est.

hoies em̄ filij dei sunt factura / nō natiuitatis pprietas: deus aut fili originis pprietas fili / ē / z veritate natiuitatis: nō factura vel adoptione: z illi quidem ante sunt q̄ filij dei sunt. Sicut em̄ filij / nō nascunt filij dei.

Notandū qd hoc dupl̄ pōt intelligi. Vel qd tñ ad creationē: qz sumus filij dei in q̄tū eius imaginē gerimus. Vel qd tñ ad recreationē: qz sum / ei filij in q̄tū ei / gram p adoptionē suscipimus. Et creatio z recreatio quedā factura dici potest.

Egidius de Roma

Uñ hylarius solū deū natū originis pprietas dei filiū ostēdit inter ipm z hoies filios dei euidentissime distinguit. in. xij. li. de tri. ita dicit. Vero patri solus qd ex deo nascit vere filius est z nos qdē filij dei sum / p facturā. Sum / em̄ aliqñ filij iracūdie: s̄ filij dei p adoptionē effecti sum / poti / q̄ nascimur: z qz oīe qd fit ante qd fiat non fuit: nos cū filij nō fuissim / efficimur. Ante em̄ filij nō eram / s̄ p gram facti sumus: nō nati neqz generati / sed acq̄siti. Acq̄sivit em̄ nos deus sibi: z p h dicit nos genuisse. Genuisse em̄ deū filios / nunq̄ cū pprietas / signifi catio cognoscim / dici. Et adoptioe em̄ hō factus ē fili / dei / nō ex generatioe: neqz ei pprietas ē / s̄ nūcupatio: ac p id nō vere fili / ē: qz nec pprie natus dicit: nec semp fuit fili / . Unigenitus aut deus / nec fuit aliqñ nō filius / nec fuit aliqd ante qd filius / nec qd ipse nisi filius. Atqz ita qd semp ē fili / nascibilitatis pprietas ac veritate filius ē solius qd genuit: z ille tñ qd genuit pat ipsius ē: qz sic ille fili / origine / ita ille pater generatioe.

Distinctio in dē deū filiū / z ho / minum filios. hylarius. 12. de tri.

ep̄. 2. a.

Uñ hō dicitur filius trinitatis: et trinitas pōt dici pater hominum.

Capitulum III

Homo vero qd fili / dei est factura: nō tñ p̄s / s̄ z filij / z spūs sancti filius ē. i. tot / trinitatis: z trinitas ipsa pat ei / dici pōt. Uñ Aug / in. v. li. de tri. dicit. Nō pōt dici trinitas p̄: nisi forte trāslatiue ad creaturā / pp̄ adoptionē filioz. Qd em̄ scriptū ē. Audi israel dñs deus tu / de / vn / ē: nō vtiqz excepto filio / aut spū / sctō oportet intelligi: quē vnū dñm deū nō strū recte dicimus: etiā patrē nostrū p gram suā nos regenerantē. De h etiā hylarius in. vi. li. de tri. ait. Sib / p fidē de / pater ē: qd ē pater p eā fidē qd Iesum christū dei filiū p̄temur. Ecce ostēsum est: qre ppriū dicatur esse dei nati qd filius ē: qz. s. ipse solus natus pprie dicit. Uñ hylarius in. li. iij. de tri. ait. Dñs dicit: Clarifica filiū tuū: nō solo noie p̄status est se esse filium / sed z pprietas. Nos filij dei sumus: sed nō talis hic filius. Hic em̄ verus z proprius est filius origine / non adoptione: veritate / non nūcupatio / ne: natiuitate / non creatione.

Aug. 5. de tri. ca. 11. a.

Deutero. 6. a

hyla. 6. de tri.

Idē. 5. de tri. Jo. 17. a

hylar / p / prietas / pa / tris / et / filij / determinat

add. ben / rici de virt / maria.

ps. 81. b. Exo. 4. f.

Liber I Capitulum V et VI

Egidius de
Roma

Notandū q̄ circa filiatiōē christi tres fue-
rūt errores. Unus fuit Nestorij: r
Fotini: q̄ posuerūt christū esse dei filiū adoptiōē: nō so-
lū origine: q̄ in christo duas psonas siue duo supposita
posuerūt. Alii fuit Sabellij: q̄ eo q̄ p̄fudit psonas/non
posuit filiū vere esse filiū: neq; patrē vere patrē: s; solū
posuit eū filiū nūcupatiōē nō veritate. Tertius fuit Arii
qui sepauit substantias: vñ dixit dei filiū esse creaturam.
Cū posuit eū filiū creatiōē/nō natiuitate. Nos tres er-
rores elidēs magister/ait cōtra Fotinū r Nestorij: q̄
dei filius ē filius origine/nō adoptiōē. Addit Sabel-
lij: q̄ est filius veritate/nō nūcupatiōē. Subiūgit Ari-
ij: q̄ ē filius natiuitate/non creatiōē.

Q spūsc̄tus dicitur proprie do-
nū dei: q̄ proprietate ē donū vt fili-
natiuitate: et vtrog; mō dicitur re-
latiue et secundū eadē relationem.

Capitulum V

Ta etiā de spūsc̄to di-
cendū est q̄ pprie dicit donū dei: cū
tū r alia plura sint dona dei. S; spūsc̄-
tus ita pprietate imutabili r etna donū
est/sic fili- pprietate ē fili-. Eo em̄ d; donū q̄
spūsc̄tus: r vtrog; vtiq; noie relatiue dicit
eadēq; relatiōē d; spūsc̄tus r donū: licet ip-
sa relatiō nō ita appareat in h noie spūsc̄-
ctus: sic in h noie donū. Cū Aug' in. v. lib.
de tri. ait. Spūsc̄tus q̄ nō ē trinitas/ s; in tri-
nitate intelligit: in eo q̄ pprie d; spūsc̄tus/
relatiue d;: cū r ad patrē r ad filiū referē: q̄
spūsc̄tus r patris r filij spūs ē. S; ipsa rela-
tiō nō apparet in h noie. Apparet aut cū d;
donū dei. Donū em̄ ē patris r filij: q̄ a p̄e
pcedit r a filio. Ergo spūsc̄tus ineffabilis
quedā patris filijq; cōio est. Et ideo fortas-
se sic appellat: vt iā diximus: nec iterare pi-
get: q̄ patri r filio pōt eadē appellatiō con-
uenire. Nā hoc ipse pprie dicit qd̄ illi cōit:
Quia etiā pat' spūs/ r fili' spūs/ r pat' sc̄tus/
r fili' sc̄tus. Ut ergo ex noie qd̄ vtriq; cōue-
nit vtriq; cōio significet: vocat donū am-
boꝝ spūsc̄tus. Ecce habes q̄re spūsc̄tus p-
prie dicit donū: r q̄ relatiue dicit/ siue do-
nū/ siue spūsc̄tus. Et q̄ nomē sibi ppriu te-
net qd̄ cōit patri r filio cōuenit/ s; diuissim.
Ecce est sciendū: q̄ cū pater vel filius dicitur
spiritus siue sanctus: neutrum relatiue di-
cit/ sed fm̄ substantiam.

CAn pat' vel fili' vel trinitas ipsa
possit dici spūsc̄tus.

Hic q̄ri pōt vtrū pater vel
fili' vel etiā ipsa trinitas possit dici spūsc̄-
ctus: sic diuictim dicit r spūs r sc̄tus. De h
Aug' in. v. lib. de tri. sic ait. Trinitas nullo
mō pōt dici filius: spūs nō sc̄tus pōt quide
vniuersaliter dici fm̄ id qd̄ scriptū ē: Qm̄ de-
us est. Itaq; pater r filius r spūsc̄tus qm̄
vñ deus ē: r vtiq; deus sc̄tus est/ r de- spūs
est/ pōt appellari trinitas r spūsc̄tus. S; tū

Aug'. 5. de tri.
ni. ca. 11. b.

Quid sit spūsc̄-
sanctus.

Aug. vbi. 5. a

Jo. 4. d.

tūc spūsc̄tus relatiue nō dicit fm̄ essentiā:
q̄ pprie spūsc̄tus q̄ non est trinitas/ sed in
trinitate dicitur relatiue.

Quidā putāt spiritū sanctū nō di-
ci relatiue ad patrē et filiū: q̄ nō vi-
cissim respondent sibi vocabula s; s;
falso. **Capitulum VI**

Quidā tū putant spūsc̄-
sanctū vl' donū nō dici relatiue ad
patrē vel ad filiū. Si em̄ inquit
hec relatiue ad se dicunt: suis inuicē sibi re-
spondēt vocabulis: vt sic dicit pat' filiū pa-
ter/ r filius patris filius: ita dicat pat' spūsc̄-
sancti vel doni pat': r spūsc̄tus vl' donū pa-
tris spūs vl' donū. S; nō ita ē in oib' relati-
uis. Nō em̄ oia q̄ relatiue dicunt suis ad se
inuicē rīdēt vocabulis. Cū Aug' hoz eli-
dēs opinionē in. v. li. de tri. Nō te moueat
in q̄t qm̄ diximus: spūsc̄tm̄ nō ipsaz trinita-
tē/ s; eū q̄ ē in trinitate relatiue dici: licet nō
ei rīdeat vicissim vocabulū eius ad quē re-
ferē. Dicim' em̄ spūsc̄tm̄ p̄ris: s; nō vicissim
dicim' patrē spūsc̄ti: ne filius ei' intelligat
spūsc̄tus. Itē dicim' spūsc̄tm̄ filij/ s; nō dici-
mus/ filiū spūsc̄ti: ne p̄ ei' intelligat spūsc̄-
ctus. In mltis em̄ relatiuis h p̄tingit: vt nō
inueniat vocabulū q̄ sibi vicissim rīdeant.
Cū ḡ dicimus/ donū p̄ris r filij: nō qd̄ pos-
sum' dicere patrē doni aut filiū doni: sed vt
hec vicissim rīdeat/ dicim' donū donatoris
r donatorē doni: q̄ h pōtuit inueniri vlti-
tū vocabulū/ illuc nō potuit. Donū ḡ dona-
toris/ r donator doni cū dicimus/ relatiue
vtrūq; ad inuicē dicimus: donator tū non
fuit deus/ nisi ex tempe: cū spūsc̄tus sit do-
num etiam ab eterno.

Ita est distinctio. r. v. j. in q̄ mag' pacto tra-
ctatu de diuis noibus: incipit agere d'
pprietatib' ipsaz psonaz a qb' noia iponunt. Circa qd̄
tria facit. Nā p̄mo oñdit ppositū. s; q̄ sit illa pprietas.
Secūdo mouet q̄stionē quandā circa dicta r soluit eam.
Tertio pponit aliā q̄stionē quā discutit. P̄mū facit a
p̄ncipio distinctiōis vsq; ibi: hic q̄rit q̄stio. Secūdo abin-
de vsq; ibi: hic q̄ri pōt. Tertio abinde vsq; ad finē di-
stinctiōis. In speciali snia mag' sit in trib' pposi-
tiōibus: q̄ p̄ma ē hec. Noia pprietas psonales signi-
ficātia nūq; accidētaliē/ sed tm̄ relatiue p̄dicant. Hmōi
no noia sunt/ patnitas/ filiatio/ p̄cessio/ genuisse/ nati-
esse/ generatio/ natiuitas/ pat' filius/ spūsc̄tus r hmōi.
Nāc p̄ponē mag' p̄bas/ p̄mittit p̄mo q̄ hoc nomē hy-
postasis/ in p̄mitiua ecclia a catholicis illibēter in vsum
de diuis assumebat: nō q̄ diuis nō cōueniebat: q̄ sum-
ptū p̄ supposito subsistēte in natura diuine optime con-
gruit: s; eo q̄ heretici abutebant/ sumētes ipm̄ p̄ essen-
tia: r sic simplices p̄ ipm̄ decipiebāt. Secūdo subdit q̄ sint
pprietas psonales de qb' vult agere dicēs: q̄ q̄ nō ē
pprietas p̄ris in q̄tū pat': q̄ ipse nō sit nat' / s; certe q̄ ge-
nerat. Et pprietas filij ē nō q̄ nō genuerit/ s; certe q̄ sit
generat' vel genit'. Et pprietas spūsc̄sancti ē nō q̄ ipse sit
nat' vel q̄ generat' / s; a p̄re r filio p̄cedat. Nā pprietas
psonalis p̄ris ē generare: filij generari: spūsc̄sancti proce-
dere vel spirari. De aut' pprietas sunt relatiōes qd̄ q̄
bus p̄sone ad se inuicē relate distinguunt: r illis noib'
noiant' / patnitas/ filiatio/ spiratio: r noia psonaz: sicut

Aug'. 5. de
tri. ca. 12. a

De p̄-
tib' dō-
fm̄ qd̄
fm̄ qd̄
p̄mū
cabula
gis vlti-

Arguit
oppo-
q̄ no.

pater et filius et spiritus sanctus a seipsum sumunt. Tertio ostendit do nome predicatiois hox nominu/subiungit pbatione pponis pdicte dicēs: q hmōi tm̄ relatiue et nō accidēta lit pdicant: eo q sp̄ ad aliqd̄ efne et incōmutabiliter di cunt. Et hoc pbat maḡ auctoritate bñ Aug. **C** Se cūda ppositio ē hec. **S**ola sc̄a psona in deitate. p̄rie dī et̄ filius dei: et tertia p̄rie dicit donū dei. **H**ac ppositioēz maḡ insinuās in textu/qr̄it. **Q**uōd hoc sit vey q esse filii dei solū sit p̄riu sc̄de in deitate p̄sone: cū tm̄ sept̄ ine nias in scriptura/q̄ hoies noient filij dei. **A**d qd̄ r̄idet maḡ: q̄ licet inueniat scriptū/q̄ hoies sūt filij dei: hoc tñ nō ē nisi p̄ gr̄az vel p̄ gratuitā adoptionē: et nō p̄ generationē naturalē: s; hoies sunt filij solū p̄ tpalē factionē nō p̄ generationē: sicut ē sc̄a psona in deitate. **E**t ē etiā alia differētia. **N**ā cū dī q̄ hō sit filius dei: ibi ly deus/nō supponit solū p̄ psona p̄ris. **S**ilr̄ dicit de sp̄sc̄o: q̄ eē donū sit sp̄ss̄antī. p̄riu: q̄ licet multa sint dei dona: nulli tm̄ illoz̄ cōuenit esse donū eternū: sicut sp̄sc̄o bñ cōuenit: q̄ est donū dei et̄na p̄cessioe: sicut filius dei et̄na generatioe. **E**t sicut filius p̄ generationē refer̄ ad patrē: ita sp̄sc̄o p̄ p̄cessionē refer̄ seu relatiue dī ad patrē: et filii: q̄ dē relatio licet nō apparet apte in hoc noīe. s. sp̄sc̄o: manifeste tm̄ apparet in hoc nomine donū. **T**ertia ppositio ē hec. **Q**uāuis hoc nomē. s. sp̄ss̄an ctus tertiē p̄sone diuine specialit̄ appropriat: eo tñ oēs tres p̄sone quib; cōit̄ noiant. **H**ac p̄pōne pbās maḡ q̄rit: **E**t sicut quilibet psonaz pōt dici sp̄sc̄us: an etiā ita tota trinitas pōt dici sp̄sc̄us. **E**t r̄idet ad hoc auctoitate bñ Aug. dicitis: q̄ tā pat̄ q̄ filius q̄ etiā tota trinitas possēt dici sp̄sc̄us: cū q̄libet istaz sit sp̄s et̄ sancta. **S**z q̄n̄ aut pat̄ aut filius aut tota trinitas dī sp̄sc̄/ sc̄us: tñc sp̄sc̄us nō ē nomē p̄riu p̄sonale/ nec̄ relatiuū. **P**ro q̄ notādū q̄ sp̄s pōt accipi duplr̄. **A**no mō prout dī a spiritalitate: et tūc dī essentialit̄: et cōuenit cui libet p̄sone/ et etiā trinitati. **A**lio mō vt dī a spiratioe: et tūc dī relatiue: et cōuenit solū tertiē p̄sone. **S**ilr̄ ly sp̄sc̄/ sc̄us pōt accipi p̄ duab; dicitōib; distinctis: et tūc cōue nit tā patri q̄ filio et sp̄sc̄o et etiā toti trinitati. **S**ed pōt accipi pro vna sola dicitōe: et sic cōuenit soli tertiē p̄sone in trinitate. **A**ltimo maḡ excludit erroē q̄rūndā dicē/ tiū: q̄ isti termini sp̄sc̄us et donū nō sunt noīa p̄sona lia tertiā p̄sonā in diuinis significātia: eo q̄ nō dicent̄ relatiue ad hos terminos. s. pat̄ et filius. **Q** d; pbāt p̄ hoc: q̄ nō pōt dici: pater ē sp̄sc̄us sancti pater: et silr̄ nō pōt dici filius ē sp̄sc̄us sancti filius: q̄ al̄s seq̄ret sp̄sc̄us filius genuis se: qd̄ falsū ē. **M**aḡ r̄idet: nō obstāte q̄ pater et sp̄sc̄/ sanctus seu donū subijuncte nō r̄idēt vocabulis: nihil/ min⁹ dicunt̄ relatiue: q̄ in his opozet magis accipe vo cabula fm̄ sensum relatiōis q̄ fm̄ sonū vocis: vt sic dī/ cas: sp̄sc̄us ē spiratoris sp̄sc̄us: et donū ē datoris donū: sicut etiā dicit̄ in creatis. **C**aput ē capitati caput: et ala alati alangitur et̄.

An easdē proprietates assignent Aug⁹ et Hylari⁹: et an iste sint que dicuntur p̄nitas et filiatio et pro cessio. **C**aplm I a

se patrē et genuisse filiū: qd̄ vtiq; quidā p̄ce/ dūt. **S**i aut̄ hoc ē: cui ergo cōuenit vt sit pa ter/ ei cōuenit genuisse filiū. **N**atura ergo di uina si pater ē/ genuit filiū. **S**i xō nō genu it/ pater nō est. **S**z q̄s audeat dicere: aut q̄ ipsa genuit filiū/ aut q̄ ipsa pater nō sit. **S**i aut̄ ipsa pater est nec q̄ filiū genuit. **N**ō est ergo idem dicere aliquid esse patrem et gi gnere filium. **E**t ita non videtur vna eadē q̄ esse proprietates.

Notandū q̄ talis argumētatio desicit: q̄ nō vniformit̄ accipit hoc qd̄ ē pater. **N**ā in p̄ma ppositioe si debet esse vera/ pater accipitur adiectiue. **S**z in sc̄da ppositioe cū dicit̄ natura diuina ē pater/ ibi pater accipit substantiue. **N**ā si accipet̄ adiecti ue falsa esset: q̄ diuina essentia nō ē pater: cū ei insit pa ternitas. **S**ed qd̄ p̄ paternitatē distinguit̄ et determinat̄. **S**ed ē pater substantiue loquēdo: q̄ ē ille q̄ est pater siue q̄ p̄ paternitatē determinat̄ et distinguit̄.

Addi. henric de wimaria.

Responsio vbi ostendit easdē esse proprietates. **b**

Ad qd̄ sine p̄iudicio alioz dicimus: q̄ easdē p̄rietates notaui vtr̄/ q; licet diuersis verbis. **Q**uōd em̄ Hylarius ait/ ita intelligi debet. **P**ropriū patris est q̄ semp pater ē. i. p̄rietates patris ē: qua semp pater est. **S**emp xō pater ē: q̄ semp genuit filiū. **I**ta et p̄riu filij est/ q̄ semp filius ē: id est p̄rietates filij est qua semp filius ē. **F**ili⁹ xō semp ē: q̄ semp genitus ē. **E**rgo p̄ietas q̄ pater/ pater est/ est: q̄ semp genuit. **E**t hec eadē dicit̄ p̄nitas vel generatio. **E**t p̄rie tas q̄ filius semp ē filius/ est: q̄ semp genit⁹ est a patre: et hec eadē dicit̄ filiatio vel geni tura/ vel natiuitas/ vel origo/ vel nascibili/ tas. **S**ic et p̄rietates qua sp̄ss̄antus ē sp̄sc̄/ sanctus vel donū/ est: q̄ p̄cedit ab vtroq; et hec eadem dicitur processio. **I**n p̄missis ergo locutionibus eadem significatē sunt proprietates.

Quo sint itel/ ligenda verba Hylari⁹.

Quō nō est omnino idem dicere esse patrē et genuisse v̄l habere filiū ita et de alijs. **C**a. II c

Nec tñ videt̄ nobis oī/ no esse idem dicere: aliquid esse pa trem et genuisse filiū: vel aliqd̄ esse filiū et habere patrē: vel esse sp̄sc̄tm̄ et p̄ce/ dere ab vtroq; alioquin pater nō esset no/ men hypostasis. i. p̄sone/ sed p̄rietatis tm̄: silr̄ filius et sp̄sc̄us. **E**t ita non p̄ tria noīa significarent̄ tres p̄sone. **I**deoq; dicimus: q̄ patris nomē non tm̄ relatiue notat/ sed etiam hypostasim: id est substantiā signifi cat: ita et filius et spiritus sanctus. **R**elatio/ num vero vocabula. s. paternitas/ filiatio/ processio/ vel gignere/ gigni/ procedere: ip/ las tm̄ relationes non hypostasēs signifi cant: siue habere filium/ et habere patrem:

Hec noīa p̄r et filii et sp̄sc̄us nō tm̄ relatio nes/ s; etiā hy/ postasēs signifi cāt. **P**aternitas/ filiatio/ et proce/ sio relationuz sunt vocabula nec p̄sonas si/ gnificant.

Di. XXVII dz. 4. ca. cū cop. g. De p̄peta/ tib; p̄sonaz fm̄ q̄ diuer sis noīb; ex pm̄if p̄ vo cabula ma/ gis v̄itata.

Arguit in oppositum q̄ non.

Hic queri pōt: **U**trū p̄rietates q̄s hylari⁹ supra assignauit. s. q̄ pat̄ semp est pat̄: et filius semp est filius: sint ille eedē p̄rietates q̄s Aug⁹ supius di stinxit: dicens p̄riu esse patris/ q̄ genuit fi/ liū: et p̄riu filij/ q̄ genitus ē a patre: et sp̄sc̄/ sancti/ q̄ ab vtroq; p̄cedit. **I**c deinde vtrū et iste sint ille que dicunt̄ p̄nitas/ filiatio/ p̄cessio. **V**idet̄ q̄ non sint eedē p̄rietates quas ponit hylarius/ et ille quas ponit Au/ gusti. **S**i em̄ eedē sunt: idē est ergo patri es/

Liber I Capitulum III

Quid intelli- gat cu dicitur deus est pater et deus est spūsanctus.

vt xbi gfa. Cū dicimus: deus ē pater: noie patris et relationē notamus et diuinā hypo- stasim significamus: vt sit intelligētia talis Deus: vel diuina essentia ē pater: id est ille q̄ genuit: id est hypostasis q̄ habet filiū. Sicr deus ē filius: id est hypostasis genita: vt ha bēs patrē. Ita etiā deus ē spūsanctus: id est hy- postasis pcedēs ab vtroq̄: siue ille q̄ pce- dit. Cū xō noia relationū ponimus in p̄di- catis: notioēs ipsas tm̄ significamus: nō hy- postases: vt cū dicimus deus genuit: id est habet filiū: et deus genitus ē: id est habet pa- trē. Et tūc oportet intelligi in subiectis hy- postases tm̄/ non essentia que illis p̄prietatibus determinantur.

Quid intelli- gat cu dicitur deus genuit et deus genitus est.

Proprietates determināt hy- postases nō substantiam: id est natura

Ille em̄ p̄prietates singu- le singul̄ p̄p̄e cōueniūt p̄sonis: et p̄ eas p̄so- nē determinānt: et a se inuicē differūt: s̄ a se nō secedūt. Cū Joā. Damasce. Nō differūt ab inuicem hypostases fm̄ substantiaz/ sed fm̄ characteristica idiomata: id est determina- tiuas p̄prietates. Characteristica xō: id est determinatiua sunt hypostaseon et non nature: etenim hypostases determinant.

Jo. Damasce.

Ad d. henrici de uimaria

Nota q̄ due sunt p̄prietates in patre. Ana eo q̄ ipse ē a nullo. s. innascibilitas. Alia ex eo q̄ filius ē ab illo. s. paternitas. Sed filiatio ē p̄prietas filij/ p̄cessio spūsancti. Cōis aut̄ spiratio est vna notio: et illa vnitas qua cōis spiratio ē/ vna et in patre et in filio: et tm̄ illa vnitate nec pater est vnus/ nec filius ē vnus: qm̄ illa vnitate nō est pater vel filius naturaliter distin- ctus. Sed illa vnitate qua ipsa est cōis vna spiratio/ est ipsa distincta ab oī alia notione. Sūt aut̄ tm̄ tres notio- nes. s. paternitas/ filiatio/ spiratio: q̄ naturalit̄ et p̄p̄e di- stinguūt tres p̄sonas. Et ideo iste sole dicunt̄ p̄sonales notioēs: et tres vnitates triū p̄sonaz/ q̄b̄ p̄one distin- guunt̄ tres. Quinari? xō vna notio nō test trib̄ p̄sonis.

Itē esse q̄dē intēporalit̄ et eternaliter di- cimus diuinā xbi hypostasim simplicē oīa habentē q̄ habet pater: vt eius homouision id est p̄substantialē: natiuitatis mō et habi- tudine a paternali hypostasi differentē: nū- q̄ xō a paternali hypostasi secedentē. Idē aptius exp̄mēs p̄sonales p̄prietates in eo/ dē ait. Differentiā hypostaseō. i. p̄sonarū in trib̄ p̄prietatibus. i. patnali et filiali et p̄ces- sibili recognoscimus. Insecessibiles aut̄ ip- sas hypostases et indistabiles inuicē et vni- tas q̄dē incōfusibiliter: tres em̄ sunt: et si vni- te: diuisas aut̄ indistāter. Et em̄ singula p̄fe- cta ē hypostasis: et p̄p̄ia p̄prietatē. s. existē- tię modū p̄p̄iū possidet: sed vnite sunt sub- stātia: et non distāt neq̄ secedūt a paternali hypostasi. Ecce hic habes distinctas tres il- las p̄prietates/ que supra diuersis significa- te sunt modis.

Hic distingu- tur p̄prietates aperte.

Egidius de Ro ma.

Notandū q̄ differētia nō p̄p̄ie sumit̄ in di- uinis: sicut nec diuersitas: Tamē

sumit̄ ibi differētia large pro distinctione. Q̄ sunt alia nomina p̄sonarū eas dē proprietates notātia. s. genit̄ ge- nitor: verbū imago. Ca. III. e

Nō est p̄termitten- dū: q̄ sicut pater et filius et spūsanctus noia p̄sonaz sunt/ et p̄prietates p̄so- nales designāt: ita etiā sunt et alia noia p̄so- naz. i. q̄ ipsas p̄sonas significāt: et ear̄ p̄p̄e- tates denotāt: et easdē q̄s et noia p̄dicta. Cū et relatiue dicunt̄. s. genitor/ genit̄/ x̄bū/ ima- go. Cū Auḡ in. v. li. de tri. ait. Quidēdū est inq̄t̄ h̄ significari cū dicat̄ genitus/ q̄b̄ signi- ficat̄ cū dicat̄ filius. Ideo em̄ filius/ q̄z geni- tus: et q̄z filius/ vtiq̄z genitus. Sic aut̄ filius ad patrē/ sic genit̄ ad genitorē referūt: et sic pater ad filiū: ita genitor ad genitū. Idē in. vj. li. de tri. Verbum q̄dē solus filius accipit̄: non sit pater et filius tanq̄ abo sint vnū x̄bū. Sic em̄ x̄bū dicat̄ quō imago: nō aut̄ pater et filius sit abo imago: s̄ filius solus imago patris/ quē ad modū et filius. Idē in. vij. li. de tri. Verbum fm̄ q̄ sapia ē et essentia/ h̄ est q̄ pater/ fm̄ q̄ x̄bū/ nō h̄ est q̄b̄ pater: q̄z x̄bū nō est pater: et x̄bū relatiue dicat̄ sic filius. Itē in eodē. Sicut si filius ad patrē referūt: ita et x̄bū ad eū cuius ē verbū referūt cū dicat̄ verbū. Et p̄pterea nō eo verbū q̄ sapia dicat̄: q̄z verbū nō ad se di- cit̄/ s̄ tm̄ relatiue dicat̄ ad eū cuius ē verbū/ sic filius ad patrē. Et q̄ppe ē filius q̄ verbū et eo ē verbū q̄ filius. Sapia xō q̄ essentia: et ideo/ q̄z pater et filius sunt vna essentia et vna sapia. Itē in eodē. Nō ē pater ipse verbū: sic nec filius nec imago. Quid aut̄ absurdius q̄ imaginē ad se dicat̄? Idē in. v. Dicat̄ relati- ue filius: relatiue etiā dicat̄ verbū et imago: et in oibus his vocabulis ad patrē refertur. Nihil aut̄ horū pater dicitur.

Aug. v. li. de tri. ca. 7. a.

Ibidē.

Idē in. vj. li. de tri. ca. 2. b.

De notio- ni et imago- nis.

Idē vbi. ca. 5. c.

Quo dic- tur verbū: et filius.

Idē in. v. ca. 13. a.

Brevit̄ summā colligit intelligē- tię p̄dictorum.

Aperte ostēsuz est q̄ sicut filius vel genitus relatiue dicat̄ ad patrem: ita verbū et imago. Et q̄ eo dicat̄ verbū siue imago q̄ filius. i. eadē p̄prietate siue uotio- ne dicat̄ verbū et imago q̄ filius: s̄ nō eo quo verbū dicat̄ sapia vel essentia: q̄z nō notio- ne qua dicat̄ verbum dicat̄ sapientia. Nā sa- pientia dicitur fm̄ essentiam/ non fm̄ rela- tionem.

Generalis regula eorū que ad se et eorū que relatiue dicuntur: quic- quid enim ad se: sit ambo dicuntur s̄z nō ita in p̄dictis relatiuis.

Et est hic aduertēdū que- dā generalis regula eorū q̄ ad se et eorū q̄ re-

Aug. v. li. de tri. ca. 2. b.

Aug. v. li. de tri. ca. 7. a.

Ibidē.

Idē in. vj. li. de tri. ca. 2. b.

De notio- ni et imago- nis.

Idē vbi. ca. 5. c.

Quo dic- tur verbū: et filius.

Idē in. v. ca. 13. a.

De notio- ni et imago- nis.

Aug. v. li. de tri. ca. 2. b.

Aug. 6. de tri. ca. 2. b.

latiue dicunt de pre et filio. Quicquid enim ad se dicunt: ut ait Aug. in. vii. li. de tri. no dici tur alter sine altero. i. quicquid dicunt quod sub stantia eorum ondat abo simul dicunt. Ergo nec pater est de sine filio: nec filius sine pre: sed ambo simul deus. Sed non ambo simul pre: non ambo simul filius/vel verbum/vel imago.

¶ An secundum substantiam dicatur de deo et homini. ¶ Ca. III h

Non queritur cum dicitur: deus de deo: lumen de lumine et homini: ut dicantur secundum substantiam: Nam secundum relationem stat ista non dici. Si vero secundum substantiam dicuntur simul ambo. scilicet pater et filius possunt dici de deo de lumine de lumine secundum predictam regulam. Ad quod dicimus: quod licet deus secundum substantiam dicatur et lumen et sapientia et homini: et nunquam relative accipiantur: aliquid tamen per relationem. id est per personam sed non relative accipiuntur: ut cum dicitur: deus genuit deum: alter per patrem/alterum per filium ponimus: sicut cum dicitur: deus de deo/lumen de lumine. In aliis quoque locutionibus sepe reperiuntur nomina essentialia ad significationem personarum deducta: ut cum dicitur: deus natus: deus mortuus: deus passus: ubi filius tamen significatur. Ita et de solo filio intelligitur cum dicitur: deus de deo/et homini. Unde Augustinus querens quomodo homini dicantur in. vii. lib. de tri. ait: Quomodo de deo: lumen de lumine dicitur. Non enim simul ambo deus de deo/sed solus filius de deo. scilicet pater: nec ambo simul lumen de lumine/ sed solus filius de lumine patre.

¶ Quomodo tantum secundum nomen substantie dicitur illud de illo: non secundum nomina personarum.

Et est sciendum quod secundum nomina substantie tamen dicitur illud de illo: licet ibi illa nomina substantie non significant. Secundum vero eadem nomina personarum nunquam dicitur illud de illo: sicut verbum de verbo: vel filius de filio: quia homini nomina diversis personis convenire non possunt. Quod Augustinus licet obscure in eodem libro ita dicit. Hoc solum de eis dici non potest illud de illo/ quod simul ambo non sunt. id est illo solo nomine non possumus uti ad ostendendum unum de uno/ quod simul ambobus non convenit: sicut verbum de verbo dici non potest: quia non simul ambo verbum: nec imago de imagine: nec filius de filio: quia non simul ambo filius vel imago. Et sicut nomina substantie aliquid intelligentiam personarum distincte faciunt: ita etiam interdum totius trinitatis simul. Unde Augustinus in eodem libro ait. In patris nomine ipse pater per se pronunciat: in dei nomine et ipse pater et filius et spiritus sanctus: ut cum dicitur: Nemo homo nisi solus deus: quia trinitas est unus

Ratio quod nomina substantie dicitur aliquid ponitur pro personis

Aug. de tri. li. 6. ca. 4. b.

Aug. ubi supra.

Quia nomina substantie aliquid intelligentiam personarum distincte faciunt: ita etiam interdum totius trinitatis simul. Unde Augustinus in eodem libro ait. In patris nomine ipse pater per se pronunciat: in dei nomine et ipse pater et filius et spiritus sanctus: ut cum dicitur: Nemo homo nisi solus deus: quia trinitas est unus

solus deus.

Ista est distinctio. xxviii. in qua magis postquam egit de tribus proprietatibus personarum. scilicet paternitate/filiatione et spiratione: secundum quod significant nomina personarum: agit de eisdem secundum quod significant nomina aliena. Et tria circa hoc facit: quia primo agit de his personis significant terminis equaliter personarum. Secundo agit de eis personis significant terminis essentialibus. Tertium facit a principio distinctionis versus ibi: Dic non est preterendum. Secundum versus ibi: Et est ad uertenda. Tertium abinde versus ad finem distinctionis. ¶ In speciali vero nomina magis stat in tribus personis: quia prima est hec. Diavocabula aliquid personarum proprie significant nisi unam proprietatem ex parte illa persona proprie distinguit ab aliis personis determinatiue. Et patet sic. Eadem est proprietates que significant istis nominibus paternitas/generatio actiua respectu patris: et istis filius/filiatio/generatio passiua respectu filii: et istis spiritus/spiratio passiua: et procedere ab utroque respectu spiritus: istis istis proprietatibus personarum proprie distinguunt ab invicem determinatiue: igitur omnia vocabula aliquid personarum proprie. Ita nomina magis ponens queritur: An eadem proprietates sit que importat nomine patris/ generationis/generationis actiue. Et sicut: an eadem sit que importat nomine filii/filiationis/generationis passiuæ. Quia questionem magis ponens sub his verbis queritur: Et sit idem esse pater et genuisse filium. Et utrum idem sit esse filium et natum a patre. Ad quod magis respondens dicit: quod licet eadem proprietates significant istis nominibus. scilicet esse patrem et genuisse filium/seu patrem et paternitas: hoc tamen est sub diversis rationibus. Nam nomina personarum cuiusmodi sunt per se filius et spiritus significat non proprietates tamen sed hypostasias. Sed nomina proprietatum cuiusmodi sunt paternitas et filiatio significant ipse proprietates secundum se vel actus ipsarum proprietatum ut generare/nasci vel generari. ¶ Secunda propositio est hec. Nec nomina generis/verbum/imago: non substantialiter ex parte rei seu ad se sed ad patrem dicuntur relative. Et patet sic. Illa nomina que proprie filio conveniunt: et personalem proprietatem habent exprimitur: non substantialiter sed respectu respectu patris dicitur: scilicet ista nomina verbum/imago/generis sunt homini: sed non substantialiter ex parte rei seu ad se dicuntur sed relative ad patrem. Argumentum tenet et maior. Sed minor patet in textu auctoritate beati Augustini. qui dicitur intendit quod generis/verbum/generis: et verbum dicitur verbum: et imago imaginati imaginis: quia omnia soli filio conveniunt respectu patris: sed minor veritas per se sequens propositio probanda. ¶ Tertia propositio est hec. Solum essentialia de pluribus sunt et de seipsis affirmant. Et patet per hoc quod beatus potest dici: pater et filius et spiritus sanctus sunt deus: vel potentia divina/scientia et bonitas divina sunt deus. Sed non potest dici: pater et filius sunt pater vel sunt filius. An patet quod solum essentialia sunt filia a pluribus dicitur: ut dicitur propositio probanda: etiam illa solum dicuntur de se/vel lumen de lumine: deus de deo: quod non potest dici de nominibus relationis: non enim potest dici de patre/aut filio de filio. Quod patet auctoritate beati Augustini. vii. de tri. ca. iiii. dicitur. Hoc solum de eis dici non potest illud de illo/ quod solum abo non sunt. id est illo nomine non possumus uti ad ostendendum unum de uno/ quod solum ambobus non conveniunt: sicut verbum de verbo: quod non solum ambo verbum: nec imago de imagine: nec filius de filio: quia non simul ambo filius vel imago. Et sicut nomina substantie aliquid intelligentiam personarum distincte faciunt: ita etiam interdum totius trinitatis simul. Unde Augustinus in eodem libro ait. In patris nomine ipse pater per se pronunciat: in dei nomine et ipse pater et filius et spiritus sanctus: ut cum dicitur: Nemo homo nisi solus deus: quia trinitas est unus deus. Et hec est nomina magis in hac distinctione in speciali.

¶ Quomodo non tantum tres predicte proprietates sunt in personis sed etiam que aliis significantur nominibus ut in genitum. ¶ Caplin I

Deterea considerari oportet quod non tamen tres predicte proprietates siue notiones in personis sunt/verum etiam alie que

Di. XXVIII et habet. 5. ca. cum coru. 5. De his que proprie essentialiter dicuntur de deo secundum relationem seu proprietatem: non personale que est innascibilitas.

alijs notat noib? Na etiã h nomẽ ingeni? relatiue dicit de patre tm: et aliam designat notionẽ qz pater vel genitor. No est em idẽ esse patre et esse ingenu. i. no ea notioẽ pat dicit qua ingenuus. Pater em (vt pdictũ e) dicit fm proprietate generatiõis: ingenu? autẽ fm proprietate innascibilitatis. Differt g pat a filio auctoritate generationis: differt etiã ppetate innascibilitatis. i. qz ingenu?

Add. henric de vultimaria.

Aug. 5. de tri. ca. 6. b.

De ingenuo plana assignatio. i. qz relatiue dicit: et alia est notio qua dicitur ingenuus: alia qua pater.

Aug? vbi supra ca. 7. a. Et plus vultur ad hõndẽdũ.

Q tñ valet si genit? qtu in genit? et tãtun dẽ non filius.

Idẽ vbi. 5. c.

Nota qz oẽ in genitũ e nõ genitum: sed nõ econuerso.

Hec notio duar vtrãqz proprietate. i. filiatione et p cessione: s; notat tñ a puatiõẽ filiationis. An nõ oportet qz imp:ocessibilitas etiã sit vna proprietate. **C**ũ Aug? distinguẽs int proprietate qua pater dicit: et illã qua dicitur ingenuus in. v. li. de tri. sic ait. No est hoc dicere ingenuũ/ qd est patre dicere: qz et si filiũ nõ genuisset/ nihil phiberet dicere eũ ingenuũ. Et si gignat quisqz filiũ: nõ ex eo ipse e ingenuus: qz geniti hoies gignũt alios. No g ideo dicitur pater: qz ingenuus. Ideo cũ de deo pfe vtrũqz dicat: alia notio e qua intelligit genitor: alia q ingenuus. Genitor em dicitur ad genitũ. i. filiũ. Cũ ho ingenuus dicitur: nõ qd sit s; qd nõ sit õndit. Hoc exẽplis planũ faciendũ est. Q dicitur ingenuus/ hic ostẽdit q nõ sit filius: s; genit? et ingenuus cõmode dicunt. filius aut latine dicitur. S; vt dicat in filius/ nõ admittit loquẽdi puetudo. Nihil tñ intellectui demit si dicat nõ fili?: quẽ admodũ etiã si dicat nõ genitus: p eo qz dicitur ingenuus/ nihil aliud dicit. Ideo nõ e in reb? pñsiderandũ qd vel sinat/ vel non sinat dici vsus sermonis nostri: s; qz rex ipsaz intellectus eluceat. No g iã tñ dicamus ingenuũ s; etiã nõ genitũ: qd tantũ valet. Nunqd g aliud dicimus qz nõ filiũ? Negatiua porro pñcula nõ id efficit: vt qd sine illa relatiue dicitur/ eadẽ pposita substantiã alter dicitur: s; id tñ negat qd sine illa aiebat: sic in alijs pdicamentis cũ dicimus: hõ est/ substantiã designamus. Qui g dicit: nõ hõ est/ nõ aliud genus pdicamenti enũciat/ s; tñ illud negat. Sic g fm substantiã aio/ hõ est: sic fm substantiã nego cũ dico: nõ hõ est. At si tãtũ valet qd dicitur/ genitus: qtu valet qd dicitur filius: tãtũdẽ g valet qd dicitur/ nõ genitus: qtu valet qd dicitur: nõ filius. Relatiue aut negam? dicendo/ nõ genitus. Ingenuus porro qd est/ nisi nõ genitus? No g recedit a relatiuo pdicamento cũ ingenuus dicitur. Sic em genitus nõ ad se dicitur/ s; qz ex genitore sit: ita cũ dicitur ingenuus: nõ ad se dicitur/ s; qz ex genitore nõ sit/ ostendit: vtrũqz tñ relatiue dicitur. Qd autẽ relatiue pñciat/ nõ indicat substantiã. Quãuis g diuersum sit genitus et ingenuus/ tñ nõ indicat diuersam substantiã: qz sic filius ad patre/ et nõ filius ad nõ patre referret: ita genit? ad genitorẽ: et nõ genit? ad nõ genitorẽ referret/ necesse e. Ecce euidenter õndit qz ingenu?

tus relatiue dicitur: et de solo patre accipit. Alia qz notio est qua dicitur ingenuus: alia qua pater. Atqz tantũ valet cũ dicitur ingenuus/ qz/ tum nõ genitus/ vel nõ filius.

CAn sicut solus pat dicitur ingenuus dicitur debeat nõ genit? vel nõ filius. **C**apitulum II

FDeo solet qri: vtrũ sicut solus pater dicitur ingenuus/ ita ipse solus debeat dici nõ genitus/ vel nõ filius: vt nec etiã spũsctus possit dici nõ filius/ vel nõ genitus? Quibusdã videt qz pñ solus debeat dici nõ genitus vel nõ filius: spũs ho scũs sic nõ dicitur ingenuus: ita (inquunt) nõ est dicẽdus nõ genitus/ vel nõ fili? Debet qdẽ dicitur et credi spũsctus nõ esse genitus/ vel nõ esse filius: s; nõ debet dici esse nõ genitus/ vel nõ filius. Alijs aut videt qz cũ spũsctus nõ possit dici ingenuus/ pñ tñ dicitur nõ genit?/ vel nõ fili? Q aut Aug? s. ait tantũ valere cũ dicitur ingenuus/ qtu cũ dicitur nõ genit?/ vel nõ fili?: etymologiã nois ostẽdẽdo eũ hoc dixisse dicitur/ nõ rõnẽ pdicatiõis.

Opinio runda.

Alia opinio

Notandũ qz qlibet positio aliqz mõ verũ dicitur. Na si nõ genitũ solã negatio/ nõ dicitur c spũsctus et essentia pñ dicitur nõ genita. Na de quocũqz falsificat affirmatio/ de eo negatio verificatur. Et ideo si falsum e qz essentia sit genita/ vtrũ e qz nõ sit genita. S; si nõ genitũ/ nõ dicitur negationẽ solã/ s; dicitur negationẽ pñsupponentẽ rõnẽ pñcipij respectu diuine pñone: sic cõpetit soli patri. Vel dicendũ qz nõ genitũ pñ negare solũ generari: et tũ essentia diuina/ et spũsctus sunt nõ genita: qz nõ generant. Apñ negare: nõ solũ nõ generari/ s; nec p generationẽ cõcari: nec a genito pcedere: et sic nec eẽntia/ nec spũsctus nõ genita sũt.

Egidius de roma

Que sit proprietate secundũ quã dicitur pater ingenuus.

Si aut vis scire q sit proprietate fm quã dicitur pat ingenuus/ audi hylariũ ipsã vocatẽ inascibilitatẽ: i. iij. li. de tri. ita aientẽ. Est vnus ab vno. s. ab ingenuo genitus: proprietate videlicet in vnoquoqz et originis et inascibilitate. Significata ergo in scripturis psonaz itelligẽtia/ et distinctio in nascibilitatis natiuitatisqz sensu/ solitarius deus nõ est opinãdus. Discretio ergo vtrũ distinctio psonaz in scripturis posita e: in nullo aut nature distinctio.

Hylari? de tri.

Dicimus ergo inascibilitatẽ esse notionẽ nõ fm modũ positiois/ s; fm modũ puatiõis. Est em puatio essendi ab aliqz in habente plenitudinẽ bonitatis. Hec e mirũ si puatio dicitur notio vel distinctio: qz ouis nõ signata/ p hoc qz nõ e signata cognoscit ab oue signata. Itẽ nota/ qz cum psona sit nõ mẽ bonitatis. i. dignitatis/ vt dicit pñcipij merito inascibilitas e psonalis notio. Haberi em plenitudinẽ bonitatis/ dignitas est esse nõ ab alio: sicut in rege dignitas est/ qz nõ habet superiorẽ. Quia ho nõ est dignitas filij/ qz nullus est ab eo per generationẽ: ideo talis puatio nõ debet dici personalis notio filij.

Add. hylari? de vultimaria.

Notio est sumi trẽ qz fili: s; patre filium

Arriani nitẽbatur probare alteri substantiã patre/ alteri filiũ: qz ille

Egidius de roma

ingenitus/iste genitus: quibus respōdes Ambrosius: dicit se hoc nomē in scripturis nō legisse diuinis.

Capitulum III.

Alud etiam taceri nō

oportet: q̄ Arriani ex eo pbare niteban̄ alterius substātie esse patrē: alterius filiū: q̄ ille ingeni⁹/et iste geni⁹ d̄: cū diuersuz sit esse ingeniū z esse genitum.

Uñ Amb. eoꝝ q̄stioni r̄ndens: dicit se in diuinis scripturis hoc nomē. i. ingeni⁹ nō legisse: ita in quib⁹ in. iij. lib. de sp̄sctō. Cum dudū audierint q̄dā dicētib⁹ nobis: filium dei q̄ generat⁹ est p̄r̄/q̄ generauit in equalē esse nō posse: q̄uis ille generat⁹ sit/iste generauit: q̄ essentia vel generatio ē nature: aduersus q̄dē illā q̄stionē vocē sibi arbitratur acclusam: sed tergiuersione damnabili in eodē loco vestigiū vertunt: vt putēt mutationē fieri q̄stionis mutationē sermonis dicētes: Quōd possunt esse ingeni⁹ z geni⁹ vni⁹ nature atq̄ substātie? Ergo vt respōdeā mihi. p̄positē q̄stioni: p̄mo oim in diuinis scripturis ingeni⁹ nūq̄ inuenio: nō legi: nō audiui. Qui⁹ ḡ mutabilitatis sunt homines hmōi: vt nos dicāt ea vsurpare q̄ nō sūt scripta/cū ea q̄ sunt scripta dicam⁹: z ipsi obijciant q̄ scriptū non sit: Nōne ipsi sibi aduersant: z auctoritatē calumnie sue derogant? Attēde lector: qm̄ hoc noīe ingeni⁹ nōlebat vti Ambrosius p̄pter hereticos. Ita et nos subtrahere q̄dā oportet p̄pter calūntian/tiū insidias: q̄ catholicis ac p̄is lectoribus secure credi possunt. Sunt etenī q̄dā q̄ nō tante sunt religionis et auctoritatis/ vt eis nos oporteat semp cōfitemdo ac recipiendo inseruire: vtz silentio aliq̄n p̄teriri queunt: nec illius tñ sunt p̄uersitatis/ qn̄ cū oportu num fuerit/eis vti liberum habeamus.

An diuersum sit esse patrē et esse filium. Capitulum III. e

Reterea q̄ri solet cū supra dictum sit: q̄ aliud est dicere ingeniū/aliud patrē: z q̄ diuersuz sit geni⁹ z ingeni⁹: vtrū s̄lr diuersum sit esse patrē z esse filiū an idē. Ad q̄d dicimus q̄ ex eodē sensu q̄ d̄ diuersum geni⁹ z ingeni⁹: z q̄ d̄ nō esse idē dicere geniū z ingeniū: p̄t dici nō esse idē/sed diuersū esse patrē z esse filiū: vel esse sp̄sctm̄: q̄ nō ea notione p̄r̄ est p̄r̄/q̄ fili⁹ est fili⁹: vel q̄ sp̄sctus est sp̄sctus. Ideoq̄ ex hoc sensu concedimus/q̄ aliud est esse patrē/z aliud est esse filiū: q̄ alia notio ē q̄ p̄r̄ ē p̄r̄: alia q̄ fili⁹ ē fili⁹.

Notandū q̄ esse dupl'r accipi potest. P̄mo put est actus essentie. Et q̄ in deo nō differt essentia z tale esse: sicut est eadē essentia p̄ris

z filij/ita est idē esse. Secdo esse p̄t dicere veritatē cōpositionis: z sic esse patrē/nō est esse filiū: q̄ nō eodē modo verificat ista: pater est p̄r̄: z fili⁹ est fili⁹. Nā p̄r̄ est pater paternitate: fili⁹ est fili⁹ filiatione: paternitas autē z filiatio sunt due res. Ex vi tñ locutionis magis videt esse importare veritatē cōpositionis/ qm̄ post ipm̄ sequit alī q̄d p̄dicatū: z qm̄ nō magis importat actum essentie. Et ideo p̄cedit magr̄: q̄ aliud est esse patrē/aliud esse filiū: nō est tamē aliud patrē esse/z filiū esse: q̄ in primis positionib⁹/esse magis denotat veritatē cōpositionis: vt patet p̄ habita: in alijs aut magis dicit actū essentie.

Sed si transponas vt dicas: aliud ē patrē esse/aliud filiū esse: variat intelligentia: z ideo nō cōcedit. Est em̄ sensus talis/ac si dicat: aliud est q̄ p̄r̄ est: nō q̄dē p̄r̄/sed ē: aliud q̄ filius est: nō q̄dē fili⁹/sed est: q̄d penit⁹ falsum est. Eo em̄ p̄r̄ est q̄ p̄r̄ de⁹ est. i. p̄ essentia vel natura: ac fili⁹ eo deus est q̄ pater deus est. Eo ḡ fili⁹ est q̄ pater est. Et ita idē est patrē esse q̄ filiū esse: sed nō est idē esse patrē z esse filiū. Uñ Aug. in. v. li. de tri. ait. Quis diuersum sit esse patrē z esse filiū: non est tñ diuersa substātia: q̄ nō hoc fm̄ substātiā dicitur/sed fm̄ relatiuū: q̄d tñ relatiuū non est accidēs: q̄ nō est mutabile. Ecce diuersum esse dicit esse patrē z esse filiū: q̄ iuxta rōnē p̄dictā accipi oportet: q̄ scz alia notio est q̄ est pater: alia q̄ est fili⁹. Nō em̄ fm̄ essentia p̄r̄ d̄ p̄r̄: vel fili⁹/filius: sed fm̄ relationē.

Quō dicatur sapiētia genita vel nata: an secundū relationē/ an substātiā. Capitulum V f

Sicut dicitur quod est q̄ sicut solus fili⁹ d̄ verbū vel imago: ita etiā ip̄e solus d̄ sapiētia nata vel genita. Et ideo q̄ri/ vtrū hoc relatiue dicatur: z si relatiue d̄: an fm̄ eandē relationē/ q̄ dicat x̄bū z imago: De hoc Aug. in. viij. li. de tri. ita ait. Id dici accipiam⁹ cū dicat verbū: ac si dicat nata sapia: vt sit z filius z imago. Et hec duo cū dicunt. i. nata sapientia in vno eoꝝ: eo q̄ est nata z verbū z imago et filius intelligat. Et in his oib⁹ noib⁹ nō ostendat essentia: quia relatiue dicunt. At in altero q̄d est sapiētia/etiā essentia demōstrat: qm̄ z ad se dicit: seipsa em̄ est sapiens: z hoc est eius esse q̄d sapere: vnde pater z filius simul vna sapientia: q̄ vna essentia. Caue lector: qualiter hoc intelligas q̄d hic dicit Aug. Videt em̄ dicere: q̄ cū dicitur nata sapiētia/ibi sapientia essentiam significet: z nata/relationem notet. Quod si ita est/cogimur dicere essentia diuinam esse nata: quod superioribus repugnat. Sed ad hoc dicimus: q̄ in altero. i. in eo q̄ nata est/ eadē notio intelligat: q̄ notat/cū dicit: verbū z imago. In altero x̄o scz sapientia/ demōstrat essentia. i. demōstrat q̄ fili⁹ sit essentia: q̄ sapiētia fm̄ essentia dicit. Et ideo cū

Ambro. iij. li. de sp̄sctō

Aug. 5. de tri. ca. 5.

Aug. 7. de tri. ca. 2. b

Qualis intellē gēda sint p̄r̄/missa x̄ba Augustini

Disto vbi dicit esse diuersum/ esse patrē z esse filiū: sed non patrē esse et filium esse.

Egidius de roma

Libert I Capitulum I et II

Quo dicitur sa- pientia genita vel nata: et an fm relatione an fm substā- tiam.

dicitur nata sapiētia/intelligat q ipse q nat est/essentia ē: ubi tñ sapiētia nō p essentia/sz p hypostasi facit intelligētā: vt sicut quan do dicitur verbū vel filius/intelligit hyposta sis cū sua pprietate. Itē cū dicitur nata sapiē tia/idē intelligit: id est genita hypostasis. Ideo vigilanter ait idem esse intelligendū/ cū dicitur verbū: et cū dicitur nata sapiētia. i. ea dē relatio/eadēq hypostasis cui inest illa p prieras. Et ex hoc adiunat illud qd superi diximus. i. cū dicitur/pater vel filius vel spūs/ sanctus: nō tñ ille pprietates significatur: vt cū dicitur paternitas/filiatio: sed etiam hy postasis cum suis proprietatibus.

Imago aliquando dicitur se- cundum essentiam.

Illud etiā sciri oportet qz cum sup dictū sit/imagines relatiue dici de filio: sicut verbū vel filius: interdū tñ repe rit fm substantiā dici. Vñ Aug. in li. de fide ad Petrū dicit: q vna ē sancte trinitatis es/ sentialiter diuinitas et imago: ad quā fact est hō. Hylarius etiā in. v. li. de trini. ait: hō fit ad cōmunē imaginem. Nōmē nō discre pat: natura non differt. Vna est enī ad quā hō creatus ē species. Ex his verbis ostēdit q imago aliqñ essentie intelligentiā facit: et tunc ad se dicitur/ et nō relatiue.

Aug. de fide ad petrū. c. 1. b
Hylarius. 5. de trini.

Ista est distinctio. xviii. in qua magister post- actū est de pprietatibus psonalib/ incipit agere de pprietatibus nō psonalib/. Et tria cir ca hoc facit. Primo ostendit quō se habeat hoc nomen ingenitus ad alias notioēs. Secō subdit/ quō ista duo se habeant ad inuicē. i. patrē esse/ et filiū esse. Tertio ostē dit quō hoc nomē imago qñq tenet essentialiter/ qñq psonaliter. Prīmū facit a principio huius distinctionis vsqz ibi: Preterea queri solet. Secū dū abinde vsqz ibi: Illud etiam tacere nō oportet. Tertiu abinde vsqz ad fi nē distinctionis. Et tñ de sentētia magistri in hac disti ctione in general. In speciali sentētia magistri stat i tribus ppositionibus/ quaz pma est hec. Ingenitus ē notio solius patris: alia tñ a paternitate q pater refer ad filiū. Hāc ppositionē pbans proponit: q pter tres proprietates psonales. i. paternitatē/filiationē/ et pces sionē sunt alie proprietates alijs noiate noib/: de quaz numero est hoc nomē ingenitus/ qd spectat ad patres: et importat aliā proprietatem q hoc nomē paternitas. Qd probat per hoc: qz esse ingenitū nō est de rōne pa tris: eo q aliqz pōt esse pater absqz hoc q sit ingenit: qz multi geniti genuerūt. Secūda ppositio ē hec. Idē est patrē esse qd et filiū esse: quis esse patrē et esse filiū ca reant identitate. i. nō sunt idē. Qd probat p hoc q sen sus ppositionis. i. patrē esse sit idē qd filiū esse/ est iste. i. idē est quo pater ē: et id quo filius ē: qz scz vna diuina ef sentia est id quo vterqz ipsoz ē: et iste sensus ē ver. Sed terminis transpositus sic dicēdo: Esse patrē est idem qd esse filiū: tunc sensus ē: eadem ē pprietas qua pater est pater: et q filius ē filius: et iste sensus ē falsus: qz pater/ nitate pater ē pater: et filius filiatione ē fili. Tertia ppositio ē hec. Hoc nomē imago relatiue dicit de solo filio: sed essentialiter de tota trinitate. Quā pbat ma gister quo ad secundā eius partē sic. Imago quandoqz essentialiter accipit: vt qñ accipit pro ipō exemplari na ture diuine/ ad cuius imaginē factus est hō. Et hoc pro bat auctoritate Aug. et Hylarij: et sic quo ad primā par tē inia probata fuit. Et hec est inia magri in speciali.

De principio quod relatiue dicitur: et multiplicē notat relationem
Capitulum I

Et preterea aliud nomē multiplicem notat relationē. i. pncipiū. Dicitur em pncipiū semp ad aliqd: et dicitur pater pncipiū: et filius pncipiū: et spūs sanctus pncipiū/ sed differēt. Nā pater dicitur pncipiū ad filiū et ad spūs sanctū. Vñ Aug. in. iij. li. de tri. ait: Pater est pncipiū totius di uinitatis: vel si melius dicitur deitatis: qz ipse a nullo ē. Nō em habet de quo sit/ vel de quo pcedat: sed ab eo et filius ē genitus/ et spiri tus sanctus pcedit. Nō ergo dicitur pncipiū to tius deitatis: q vel sui vel diuie essentie pncipiū sit/ sed qz pncipiū ē filij et spūs sancti: in qbus singulis tota diuinitas ē. Filius ad spūs sanctū dicitur pncipiū. Spūs xō scūs nō dicitur pncipiū/ nisi ad creaturas: ad quas pa ter etiā dicitur pncipiū/ et filius et trinitas ipsa si mul et singula psonarū pncipiū dicitur crea turaz. Pater ergo pncipiū est sine princi pio. Filius pncipiū de principio. Spūs san ctus pncipiū de vtroqz. i. de pte et filio.

Dist. XXI habet. 3. ca. cū eoz. De his qz pte et eter nali dicunt de deo fm relationem seu proprie tatē nō pō nālē: qz cō munitas spū sio significat ta p hoc nō mē pncipiū. Quō pater pncipiū di uinitatis ē. Aug. 4. de tri. ca. 2. ca.

Ab eterno pater est pncipiū et filius: sed spūs sanctus nō: immo cepit esse pncipiū.

Et pater ab eterno pncipiū est filij: et pater et filius pncipiū spūs sancti: qz filius est a patre: et spūs sanctus ab vtroqz. Spūs xō scūs non ab eterno pncipiū est/ sed esse cepit: qz non dicitur pncipiū/ nisi ad creaturas. Quz ergo creature esse ceperunt: et spūs sanctus esse cepit pncipiū eaz. Ita etiā pater et filius esse ce pit cū spūs scō vnū pncipiū creaturarū: qz creature esse ceperūt a patre et filio et spūs san cto: et dicuntur hi tres nō tria/ sed vnū princi piū oim creaturaz: qz vno eodēqz mō prin cipiū rex sūt. Nō em aliter sunt res a patre/ et aliter a filio/ sed penit eodē modo. Ideo apls intelligēs hāc trinitatē esse vnū princi piū rex/ ait: Ex ipso/ p ipsum/ et in ipso sunt oia. Cū xō audim oia eē ex deo: vt ait Au gusti. de natura boni: oēs vtiqz naturas in telligere debemus: et oia q naturalia sunt. Nō em ex ipso sūt pctā q naturā nō seruāt: sed vitiāt q ex voluntate peccātū nascūtur. Sim q naturalr sunt/ vnū pncipiū ē pa ter cū filio et spūs scō: et hoc eē cepit. Ab eter no aut pater pncipiū est filij generatione: et pater et filius vnū pncipiū spūs sancti. Vñ Aug. in. v. li. de tri. ita ait. Dicitur relatiue pater: idemqz relatiue dicitur pncipiū. Sed

Quomō tres sūt creature pncipiū. Rom. 11. Quō aut endū sit esse ex deo. Aug. de natura boni. 28. a. De pater eterno ē pncipiū filij. pater et filius spūs sancti. Aug. de li. 5. ca. 1.

Distinctio XXIX Capitulum III Fol. 38

pater ad filium dicitur: principium vero ad omnia quae ab ipso sunt. Et principium dicitur filius. Cum enim diceretur ei. Tu quis es? Respondit. Principium quod et loquor vobis. Sed nunquid patris principium est: imo creator se voluit ostendere cum se dixit esse principium: sicut et pater principium est creature: quod ab illo sunt omnia. Cum vero dicimus et patrem principium et filium principium non duo principia creature dicimus: quod pater et filius simul ad creaturam unum principium est sicut unum creator. Si autem quicquid in se manet et gignit vel operatur aliquid principium est eius rei quam gignit: vel eius quam operatur: non possumus negare etiam spiritum sanctum recte dici principium: quod non est separatum ab appellatione creatoris. Et scriptura est de illo quod operatur: et utique in se manens operatur. Non enim in aliquid eorum quae operatur: ipse mutatur et vertitur. Unum ergo principium ad creaturam cum patre et filio est spiritus sanctus: non duo vel tria principia. Ecce aperte ostendit Augustinus patrem et filium et spiritum sanctum esse unum principium reum creaturarum. id est unum eodem modo esse principium: et illi modum salutis aperuit: quod scilicet operatur omnia: et quod filiter operatur hi tres: ideo unum principium esse dicuntur. **Hic ostendit quod pater sit principium filii: et ipse et filius principium spiritus sancti. Capulum III C**

Deinde in eodem libro continue ostendit: quod pater dicatur principium ad filium: et ad spiritum sanctum ipse et filius: dicens ideo esse principium filii quod genuit eum: et patrem et filium esse principium spiritus sancti: quod spiritus sanctus procedit vel datur ab utroque. **Aut enim ita. Si gignens ad id quod gignit principium est: pater ad filium principium est quod genuit eum. Utrum autem et ad spiritum sanctum principium sit pater: quod dictum est. De patre procedit: non parva questio est. Quod si ita est non iam principium eius tamen erit rei quam gignit vel facit: sed et eius quae datur et procedit ab ipso. Si ergo quod datur vel procedit principium habet a quo datur vel procedit: fatendum est patrem vel filium unum principium esse spiritus sancti: non duo principia. Sed sicut pater et filius ad creaturam relative unus creator et unus dominus dicitur: sic relative ad spiritum sanctum unum principium. Ad creaturam vero pater et filius et spiritus sanctus unum principium sunt: sicut unus creator et unus dominus.**

Nota quod auctoritas haec: pater et filius sunt unus principium spiritus sancti duplex est: quod haec dictio unum potest sumi substantiive: et haec dictio principium adiective quasi per appositionem: et sic falsa: quod sic oportet ut notio si gignit hunc tamen principium sit in supposito huiusmodi dictio nis unum quod falsum est: quia unum supponit essentiam: quae non distinguitur relationibus. **Ecce habes quod pater principium filii dicitur: quod genuit eum. Quia ergo notio est pater/ea principium filii dicitur. id est generatione/sem quam etiam**

dicitur auctor filii. Unde Hilarius in. iij. li. de trinitate ita ait. Ipso quo pater dicitur ei quod genuit/auctor ostendit: id nomen habes quod neque ex alio profectum intelligat: et ex quoque quod genitus est/substitisse doceat. **Novit ecclesia unum innascibile deum: novit unigenitum dei filium. Confiteatur patrem ab origine liber: confiteatur et filium originem ab initio: non ipsum ab initio/sed ab initiabili: non per seipsum/sed ab eo qui a nemine est/natum ab eterno: natiuitatem. scilicet ex paterna eternitate sumentem.**

Notandum quod filius est ab initio: et origo eius ab initio eius: quod habet esse a patre quod est initium. **Ex** quod initium potest dupliciter intelligi: videlicet pro initio duracionis: et pro principio originis. **Ne** intelligat filium habuisse principium duracionis addit Hilarius. **Non** ipsum ab initio supple duracionis sed ab initiabili id est a principio initiatio/sive a principio originis. id est a patre. **Et** subdit quod filius non est per seipsum quod gloriosum est non esse per seipsum: quod non est a seipso. **Na** quilibet persona est per seipsum cum sit quod subsistens: non tamen quilibet est a seipso cum unum procedit ab alio.

Et ita est haec fidei confessio: sed confessionis ratio nondum exposita est: et ideo querenda. scilicet quod intelligendum sit quod ait filium originem esse ab initio: et non ipsum esse ab initio/sed ab initiabili. **Hoc** utique subdistinguit/determinavit quomodo accepit initium: in quod originem filii esse ab initio: ac si diceret. **Na** ita intelligas originem filii esse ab initio/quasi ipse filius habeat initium: sed quod ipse est ab initiabili. id est a patre/a quo sunt omnia. **Na** licet filius sit principium de principio non est tamen procedendum quod filius habeat principium. **Quia** filius sit principium de principio: et pater principium non de principio: non est principium de principio/principium sine principio: sicut filius non est pater: neque tamen duo principia/sed unum: sicut pater et filius non duo creatores/sed unus creator.

Cum pater et filius sint unum principium spiritus sancti: queritur an eadem notione.

Unum autem principium sunt pater et filius: non tamen creaturarum (ut dictum est supra) sed etiam spiritus sancti: ideo quod solet: ut eadem notione pater sit principium spiritus sancti et filius: an sit alia notio qua pater dicatur principium spiritus sancti et alia qua filius. **Ad** quod dicimus: cum pater dicatur principium spiritus sancti et filius: quod spiritus sanctus procedit vel datur ab utroque: nec aliter procedit vel datur a patre quam a filio: sane intelligi potest patrem et filium eadem relatione vel notione principium dici spiritus sancti. **Si** vero queritur quod sit illa notio qua ibi notatur principium. **Nomen** eius non habemus sed non est ipsa paternitas vel filiatio: imo notio quedam quae patris est et filii: quia ab eterno pater et filius unum principium est spiritus sancti. **Donator** autem (ut dictum est) dicitur

Hilari. 4 de trini.

Nota quod dicitur filium non esse ab initio/sed ab initiabili

Egidius de Roma.

Plur ex quod sensu illa dixerit Hilarius

Questio

Responsio

Queritur quod sit notio quae patris et filii de principium spiritus sancti

Libert I Capitulum I

pater vel filius ex tempore/sicut spiritus sanctus donum vel donatum.

Ista est distinctio. rrr. In q magr postqz egit de inascibilitate. put significat h noie ingenitus/agit de comuni spiratione. put significatur hoc uoie principiu. Et diuidit in tres ptes. In quaz p/ma omdif qualiter tota trinitas p hoc nome principiu se habet ad creaturas. In secunda subdit/quod p ide no/me. s. principiu psona se habeat ad inuicem. In tertia sub fungit cōcludendo /q no sit aliqd comune nome quo ex pma relatio pns r filij r spūscī: sicut p nome pncipiū expmīf relatio pns ad spiritūsanctū. Primū facit a pncipio distinctionis/ vsqz ibi. Deinde in eodē libz. Secū dum abinde/ vsqz ibi. Anū aut pncipiū. Tertiu facit abinde vsqz ad finē distictōis. Et tū in generali. In speciali sentētia magistri stat in tribus ppositionibus: quaz prima ē hec. Pater r filius r spūscī sunt vnū principiu creaturaz tēporaliter. Hanc ppositionē magister probans dicit/ q hoc nome principiu fm q relatiue dicit i diuinis/ importat tū relationē dei ad creaturas: vel relationē psonaz ad inuicē. Et postea dicit: q quelibet psona r tota trinitas dicit principiu creaturaz/ r eorū q naturaliter esse habent: nō aut peccatorz/ qz naturā vitiant: r hoc est rōne creationis/ ppter quā creatōem relatio intelligit inter deū r creaturas. Sunt em omnes psona vnū principiu respectu creature: r hoc ex tempore/ nō ab eterno: pterea dicit/ q vna psona est pncipiū alterius. Nam pater ē principiu filij/ quia ipm genuit: r pater r filius sunt principiu spiritūsancti: r hoc nō ex tempore r essentialiter/ s. notionaliter. Secūda ppositio ē hec. Pater est principiu filij: pater r filij sunt vnū principiu ipsi spiritūsancti. Hoc magister declarat auctoritate beati Aug. q sentēcialiter pmissa ē. Tertia ppositio ē hec. Relatio qua pater r filius referuntur ad spiritūsanctū/ nō habet aliqd nomen propriū vsualiter. Hanc ppositionē magr pbans querit: An pater r filius sunt eadē notione vnū principiu spiritūsancti. Et respondet q sic: licet nō habeamus nomen illā notione expmēns. Nam nome illud s. comūnis spiratio quo doctores illam notione nomināt: tēporibus magr nō/ dū fuit in vsu/ nec adhuc inuentū. Postremo notandū est/ q hoc nome principiu transiens in pdicationē diuinaz/ nō semp sumit vniformiter. Nam qnqz accipit personaliter/ vt cū dicit: principiu de principio: r qnqz notionaliter/ vt cū dicit: Pater r filius sunt vnū principiu spūscī: qnqz essentialiter/ vt cū dicit: Pater r filius r spūscī sunt vnū principiu creature. Et tū in speciali

De his que temporaliter de deo dicuntur: et relatiue secundū accidens: quod non deo/ sed creaturis accidit. Capitulum I

Sunt enim quedam que ex tempore de deo dicuntur: eius temporaliter conueniunt sine sui mutatioe: r relatiue dicunt fm accidens: non q accidit deo/ sed q accidit creaturis: vt creator/ dñs/ refugiu/ datum vel donatū r hmōi. De his Aug. in v. li. de tri. ait. Creator relatiue dicit ad creaturā/ sicut dñs ad seruū. Item. Nō aliquē moueat q spūscī cū sit coeternus patri r filio: dicit tamē aliquid ex tempore veluti hoc ipsum qd donatū diximus. Nam sempiternus spūscī est donū: tēporaliter aut donatū. Et si dñs nō dicit: nisi cum habere incipit seruū/ etiā ista appellatio relatiua ex tempore est deo. Non enim sempiterna crea-

tura est/ cuius ille dominus est. Ergo dominus esse non sempiternus habet: ne cogamur etiam creaturā sempiternā dicere: quia ille sempiternus nō dominaret/ nisi etiā ista sempiternus famularet. Sicut autem non potest esse seruus qui nō habet dominū: sic nec dominus qui non habet seruū.

Oppositio q non ex tempore sit dominus: qz est dominus tempus quod non est ex tempore.

Sed hic aliquis dicet q nō ex tempore cōpetit deo hęc appellatio quod dicit dominus: quia nō est tū dominus rerum que ex tempore ceperūt/ sed etiā illius rei que nō cepit ex tempore. i. ipsius temporis: quod nō cepit ex tempore: quia nō erat ante tempus qz inciperet. Et ideo nō cepit esse dominus ex tempore. Ad quod dici potest: quia licet nō ceperit ex tempore dominus esse temporis: cepit tamē esse dominus temporis: quia nō semp fuit tempus: r ipsi hominis ex tempore cepit esse dominus.

Notandum q deus nō cepit esse dominus temporis ex tempore: quia tēpus non mensuratur tempore. Nam fm philosophū. iij. phisicorū. Sicut se habet locus ad ea que sunt in loco: sic se habet tempus ad ea que sunt in tempore: sicut oīa q sunt in loco/ loco cōtinent: sic omnia que sunt in tēpore/ cōtinentur a tempore. Unde ea que semper sunt/ nō sunt in tempore. Nam tempus quia cōtinet omne qd est in tempore/ excedit omne quod ē in eo. Unde tempus fuit ante omne quod ē in tempore. Sed cū tempus nō fuerit ante seipsum: tempus nō ē in tempore. Et quia deus nō cepit esse dominus in tēpore/ nisi eo qz que sunt in tempore nō cepit esse dñs tēporis in tpe: qz nō erat tēpus anteqz inciperet tempus: vt magister ait.

De hoc Aug. in eodē libro cōtinuetur ita ait. Quisquis extiterit/ qz et nū deū soluz dicit: tempora xō nō esse eterna/ propter variatē r mutabilitatē: sed tamē ipsa tempora nō in tempore esse cepisse: quia nō erat tēpus anteqz tēpora inciperent: r ideo non in tēpore accidere deo vt dñs esset: quia ipsoz tempoz dominus erat/ que vtiqz nō in tempore esse ceperunt: quid responderit de homine/ q in tpe factus est: cuius vtiqz dominus nō erat anteqz esset. Lerte vt dñs hominis esset/ ex tpe accidit deo. Et vt oīs amoueat cōtrouersia certe vt tuus dñs esset vel meus: qui modo esse cepimus/ ex tpe habuist. Quō g obtinebim? nihil fm accidēs dicit deū. Nisi quia ipsius nature nihil accidit quo mutet: vt ea sunt accidentia relatiua/ que cum aliqua mutatione rez de quibz dicuntur/ accidunt: sicut amicus relatiue dicitur. Non em amicus esse incipit/ nisi cū amare ceperit. Sit ergo aliqua mutatio voluntatis/ vt amicus dicat. Nummus xō cum dicitur preciu/ relatiue dicit: nec tamē mutatus est/ cum esse cepit preciu: nec cum dicit

Distin. XXX. habet duo ca. cū eo. 6. De his q ppe r tgaliter dicuntur de deo.

Aug. 5. de tri. ca. 13. a.

Idē ca. 16. a.

Distin. 2. tēpus cepit de dñs: nec ai tēpus fuit cū tēpus er tpe: qz nō fuit qz ipm mō. sed

Egl. de re

Aug. 5. de tri. ca. 16.

Idē vbi. Quō inu. gēdū fuit. hū dicit deo fm ad dēa: r qz accidētū latina. Per filio. dñe oīa. q potest dici qd nō nō dicit sine sui mutatioe: vt mō d: p

pignus/et hmoi. Si ergo nummus pot nula sui mutatione totiens dici relative/ut ne qd cu incipit dici: neq cu desinit aliqd in ei natura vel forma qua nummus est mutati/ onis/ fiat: quanto facilius de illa incomutabili dei substantia debemus accipere: q ita dicat relative aliqd ad creatura: ut quis tpaliter incipiat dici/ no tn ipsi substantie dei accidisse aliqd intelligat: sed illi creature ad qua dicit. Qualiter etia refugiu nostru dicitur. Refugiu em nostru dicitur deus relative: ad nos eni refer: et tunc refugiu nostru fit/ cu ad eu refugimus. Nunquid tuc fit ali quid in ei natura/ qd anteqs refugerem ad eu non erat? In nobis ergo fit aliqua mutatio: qui ad eu refugiendo/ efficimur meliores: in illo aut nulla. Sic et pater noster esse incipit/ cu p eius gratiaz regeneramur: qui dedit nobis potestatem filios dei fieri. Substantia ergo nostra mutat in melius/ cum filij eius efficimur. Similiter et ille pater noster esse incipit/ sed nulla sui comutatione/ substantie. Et tpaliter dici incipit deus/ qd antea no dicebat/ manifestu e relative dici: no tn fm accidens dei q aliqd ei acciderit: sed plane fm accidens eius ad qd dici aliqd deus incipit relative. Et his apte ostendit/ q qda de deo tpaliter dicuntur relative ad creaturas sine mutatione deitatis/ sed no sine mutatione creature: et ita accidens est in creatura/ non in creatore: et appellatio qua creatura dicit relative ad creatorem/ relativa est: et relatione notat/ q est in ipsa creatura. Appellatio vero illa qua creator relative dicitur ad creaturam/ relativa qdem est: sed nullam notat relationem/ q fit in creatore.

Deus s' refugiu relative et ex sepe sine sui mutatione

Jo. 1. b

Summatim dicto in intelligtia p' stringit.

Hic soluitur questio qua querebatur: vtruz spiritus sanctus dicatur datu relative ad se cum ipse det se. Capitulum II

Hic pot solui questio supius pposita/ vbi qrebat: cu spiritus sanctus datu dicat vel donatum: qd aut dat/ refer: et ad eu q dat: et ad illu cui dat: et cu spiritus sanctus det seipsum: vtruz ad seipsum relative dicat/ cu dicit dari vel donari? Cui qstioni respondetes dicim? spiritus sanctu dei datu vel donatu relative: et ad dante et ad illum cui dat. Dans aut siue donator est paf cu filio et spusancto. Nec tn dicimus spusanctu referri ad se: sed appellatio dati vel donati refer: et ad dante et ad recipientem: qz no pot aliqd dici datu/ nisi ab aliquo et alicui def. Cu aut spusanctus dari a se vel datus a se dicit: relative qdem dicit ad illum cui dat: et est appellatio relativa: et in illo cui dat mutatio fit/ no in dante.

Solutio

Ista est distinctio. xxx. huius primi libri: in q magister post q egit de innascibilitate et comuni spiratione/ agit incidentaliter de quibusda relationibus q coueniunt deo ex tpe. Et tria facit. Nam primo ostendit deum ad creaturam ex tpe referri. Secundo subdit deum p tale relatione no mutari. Tertio exemplificat hoc p spusanctu q dicit tpaliter dari. Primum facit a principio distinctionis/ vsqz ibi: Quod ergo obrinebimus. Secundum abinde vsqz ibi: Sic potest solui. Tertium abinde vsqz ad fine distinctionis. Et hec est snia huius distinctionis in generali. In speciali snia magi stat in trib' ppositi onibus/ quaz prima est hec. Costat deum ad creaturas ex tpe referri. Hanc ppositionem magi pbans dicit: q illa que dicunt de deo relative/ tpaliter dicunt de ipso fm accidens: no fm accidens qd in deo sit/ sed qd in creaturis est. Et exemplificat hoc p hmoi noia: creator/ dñs/ refugiu/ et similia: q no possunt deo uenisse ab eterno: cu ab eterno no habuit creaturam ad se refugientem seu seruū sed incepit habere ex tpe. Contra qd magister obijciens dicit/ q deus no incepit esse dñs tps: qz no incepit in tpe nec ex tpe. Ad qd magister rñdens dicit/ q de' incepit esse dñs tps: qz tēpus incepit esse. An de sicut tempus no incepit esse in tpe seu ex tpe: ita deus no incepit esse do minus tps in tpe seu ex tpe/ sed cu tpe. Secunda ppositio est hec. Deus p relatione que refer: ad creaturam no mutat. Huius ppositiois rōnem veritatis magister assignat dicens: q ipsa relatio est solū in creatura reali/ sed tm eius appellatio e in deo respectu creaturaz. Qd exemplificat dicit: q sicut nummus fit preciu/ seu incipit esse p cū sine sui mutatione: ita deus sine sui mutatioe fit creator. Tertia ppositio est hec. Spiritus sanctus sine sui mutatione puris mētibus dat. Hanc ppositionem magi probat soluendo questionem suā quā supius reliquerat in soluta. Tūc. s. spusanctus dans seipsum possit referri ad seipsum. Et respōdet q cu spusanctus dicit dat' vel misit a se: tūc relative dicit ad eu cui dat: et est relatio fm nomē: et no fm rē: et fit mutatio in illo cui dat nulla mutatio facta in ipso donate. Et tm de sentētia magister i hac dist. in generali.

Quod dicatur filius equalis patri: an secundum substantiam: an secundum relationem ita et similis. Ca. I a

Dereterea considerari oportet: cuz tres persone coequales sibi sint/ vtrū relative hoc dicat/ an fm substantiam: et si relative/ vtrū fm relationem/ an fm essentiam consideranda sit equalitas. Deinde quid sit ipsa equalitas. Ad qd dicimus: qz sicut simile nihil sibi est: similitudo em (vt ait hylari) si b' ipsi no est: ita et equale aliqd sibi no dicit ac p hoc sicut simile ita et equal relative dicitur. Dicit q relative filius equalis patri: et vtri q spusanctus. Est tm equalis patri filius: et vtri q spusanctus ppter summā simplicitatem essentie et vnitatem. Equalis est ergo filius patri fm substantiam/ no fm relationem. Un' August. in. v. lib. de tri. ait. Querimus fm qd equalis sit patri filius. Non fm hoc q ad patrem dicit filius equalis e patri. Restat q vt fm id equalis sit q ad se dicit. Quicqd aut ad se dicit/ fm substantiam dicit. Restat q vt fm substantiam sit equalis. Eadem ergo est vtriusq substantia. Itē in. vj. li. Satis est videre nullo modo filiu equalem esse patri: si in aliq scz qd pti

Dist. XXXI. habet. 6. cap. cu eoz. De significat one relatiuoz q cōter et eternaliter de deo dicit: vt filius et equalis

Hylarius

Aug. 5. de tri. c. 6. a. b

Idē. 6. de tri. ca. 4. b

Liber I Capitulum II et III

near ad significandū eius subam inequalis inuenit. In oibus g equalis est patri filius/ z est eiusdē sube. Equalis est etiā spūscctūs patri z filio: z in oibus eq̄lis ppter summā simplicitatē illius sube. Ex his pspicuū fit/ q̄ fm subam filius ē eq̄lis patri: z vtriq̄ sp̄ritu scctūs: z appellatio tm̄ relatiua est. Eq̄litas ergo p̄ris z filij nō est relatio vel notio sed naturalis vnitas z identitas.

Quid sit eq̄litas.

Dic quō dicatur similis: et quid sit similitudo.

Hoc idē etiā dicimus de simili z similitudine. Cū enī dicit filij filis patri/relative qdē dicit: sed filis est patri ppter vnitatē essentiae. Est g appellatio tm̄ relatiua: similitudo vō indifferēs essentia. Cū qui/ busdā non indocte videt: noīe eq̄litas vt similitudinis nō aliqd̄ poni/ sed remoueri: vel ea rōne dicat filius eq̄lis patri: quia nec maior est eo/ nec minor: z hoc ppter vnitatem essentiae. Ita z filis dicitur: qz nec diuersus/ nec alienus/ nec in aliquo dissimilis. Et hoc ppter essentiae simplicitatē. Ad g fm q̄ filij est genitus a patre: equalis vel ineq̄lis ē patri: nec similis vel dissimilis: sed equalis z similitudo fm substantiā.

Quibusdā vt def q̄ noīe eq̄litas vel similitudinis nō ponit aliqd̄/ s; remouet.

Addi. henrici de vniuersa

Sed opinio verior ē q̄ pncipalr scāt diuinā essentia: scōario pnotat distinctionē qndā: z etiā puationē maioritatis vel minoritatis vel dissimilitudinis.

De sententia sancti Hylarij qua in trinitate personarū propria ostēdit. **Capitulum II**

Non est igitur hic ppter mittendū/ q̄ vir illustris Hylarius pprietates psonarū assignas/ dicit in patre esse eternitatē: speciem in imagine: vsus in munere: q̄ tantē difficultatis sunt verba/ vt in eoz intelligētia atq̄ explanatiōe vehementer laborauerit Aug: vt ipse ostēdit in. vi. li. de tri. dicēs. Quidā cū vel let breuissime singulari in trinitate psonarū insinuare ppria. Eternitas est inqt in p̄re: spēs in imagine: vsus in munere. Et qz non mediocris auctoritatis in tractatione scripturarū z assertionē fidei vir extitit (hec em̄ Hylarius in libris suis posuit) hoz verborū. i. patris z imaginis/ z muneris/ eternitatis/ quantū valeo: nō eū secutū arbitror in eternitatis vocabulo: nisi q̄ p̄ nō habet patres de quo sit: filius autē de patre ē vt sit atq̄ vt illi coetern⁹ sit. Imago em̄ si pfecte implet illud cuius imago est: ipsa coequat ei non illud imagini sue: in q̄ imagine spēm nominat. Credo ppter pulchritudinē: vbi tanta est cōgruentia/ z p̄ma eq̄litas/ z p̄ma similitudo

Aug. 6. de tri. c. 10. a

Ex q̄ sensu itel ligēda sūt verba Hylarij

Quare pater/ nitas p̄ri attri butur. Quare imagi ni filiaris

tudo nulla in re dissidens: z nullo mō ineq̄lis: z nulla ex pte dissimilis: sed ad identitatē r̄ndens ei cui⁹ imago est. Vbi est p̄ma et sūma vita: cui non est aliud viuere et aliud esse: sed idē. Et p̄mus ac summ⁹ intellectus cui nō est aliud viuere z aliud intelligere/ s; idē. Hoc est vnū tanq̄ vbi pfectū/ cui non desit aliqd̄: z ars qdā oipotētis z sapientis dei plena oim rōnum viuentiū in cōmutabiliū: z oēs vnū in ea: sicut ipa vnū de vno cū quo vnū. Vbi nouit oia deus q̄ fecit p ipsā. Hylarius in li. de synodis. Imago eius ad quā imaginat spēs indifferēs est. Neq̄ em̄ ipse sibi q̄sq̄ imago est/ sed eū cuius imago est necesse est vt imago demōstret. Imago ergo est rei ad rē coequandā z imaginata z indiscreta similitudo. Est g p̄/ est etiā filij: qz imago p̄ris est filij: z qz imago ē vt rei imago sit: spēm necesse est z naturā z essentiam fm q̄ imago est in se habeat auctoris.

Quo sensu dicitur: imago si pfecte implet

Ista notula Hylarij inducit ad manifestationē p̄ dicte auctoritatis. s. Si imago pfecte implet rē. Et tria facit Hylarius in ea: qz p̄mo ponit diffinitio nes imaginis: videlicet q̄ imago est eius ad quā imaginat spēs indifferēs. Et qz est rei ad rē coequandā imaginata z indiscreta similitudo. Ex q̄bus diffinitionib⁹ appareret: q̄ de rōne imaginis est: q̄ coequat z imitē id cuius est imago: qz est indifferēs spēs eius rei ad quā imaginat. Id tm̄ cuius est imago nō coequat imaginis: qz non accipit esse p imitationē. Sed ex his diffinitionib⁹ concludit distinctionē psonalē patris z filij/ dicēs: Est ergo pater/ est z filius. i. nō tm̄ pater nec tm̄ filius/ sed vterq̄ q̄si di. pater est distinctus a filio: qz imago patris est filij: z nihil sibi ē imago. Tertio ostēdit patris z filij vnitatē in natura: qz imago vt rei imago sit/ necesse ē vt habeat in se speciem z essentia z naturā auctoris. Igit filius habet naturā patris/ fm q̄ est imago eius.

Egidij Roma

Dic de spūsancto qua vsus dicitur. **Capitulum III**

Et aut ineffabilis q̄ dā cōplexus patris z imaginis: qui nō est sine p̄fuitione/ sine charitate sine gaudio. Illa g dilectio/ delectatio/ felicitas vel beatitudo: si tm̄ aliq̄ hūana voce digna dicitur vsus/ ab illo appellata est breuiter: z est in trinitate spūscctūs: nō genit⁹/ sed genitoris genitiq̄ suauitas: ingeniti largitate atq̄ vbertate pfundēs oēs creaturas p captu eaz. Itaq̄ illa tria si a seinuicē determinari vident⁹/ z in se infinita sunt. Qui videt hoc vel ex pte vel p speculū in enigmatē: gaudeat cognoscēs deū z gr̄as agat: qui vō nō videt/ tēdat p pietatē fidei ad videndū: nō p cecitatē ad calumniandū: qm̄ vn⁹ est deus/ sed tm̄ trinitas. Ecce habes qualiter verba Hylarij p̄missa accipiēda sint: licet tantē sint pfunditatis: vt etiā adhibita expōsitōe vir aliq̄tenus ea intelligere valeat hūan⁹ sensus: cū z ipsa eoz explanatio quā hic Aug⁹ edidit: plurimū in se habeat difficultatis/ z ambiguitatis.

Aug. vbi

Aug. doc.

Abid. b

i. Cor. 13.

De nō mō la Xba Hylarij s; exp̄natio sup̄ his ob scurissimā

Secundū hāc expositionē non distinguuntur ibi proprietates psonarum tres.

Nō em̄ scdm̄ pmissam expositionē distinguunt̄ h̄ tres ille ppetates sup̄ assignate: s̄ ip̄e hypostasēs distictē ab iuicē mōstrant̄: et n̄itat̄ tñ noie eadē videt̄ designata ppetas quā notat̄ h̄ nomē igenitus. S̄ videam̄ qd̄ sit ad agit. Imago si pfecte implet cui⁹ imago ē ip̄a coequat̄ ei: nō illud sui imagini. Videt̄ em̄ dicere qd̄ fili⁹ qd̄ imago p̄tis/p̄ri coequat̄: nō p̄t̄ filio: cū r̄ fili⁹ dicat̄ q̄lis patri in scriptura: r̄ p̄t̄ filio: s̄ fili⁹ h̄ habet a patre vt̄ sit ei q̄lis: p̄t̄ aut̄ nō habet a filio: r̄ tñ fili⁹ plene ac pfecte eq̄lis ē patri. i. imago est cuius est imago.

Quare dicatur Hylari⁹ propria psonarū assignasse in verbis p̄dictis: cum ibi non sint expresse p̄prietates.

Propria ergo psonarū in p̄dictis v̄bis assignasse dicat̄ Hylari⁹: qz̄ relatiua noia psonarū posuit. s. patris/imaginis r̄ m̄ueris q̄ relatiue dicunt̄ de psonis: r̄ p̄prietates notat̄ qd̄ distinguunt̄ psonē. Ita em̄ dicat̄ sp̄sct̄s mun⁹ relatiue sic donū. Verunt̄ ip̄as p̄prietates alijs trib⁹ noibus nō significauit: iuxta p̄dictā Auḡ. expositionē nisi solo noie et̄n̄itatis q̄ nō ipsam paternitatem/ sed eam voluit intelligi notionē qua dicitur ingenuus.

Earū dē psonarū distinctionē notat̄ Auḡ. alijs verbis sine expresse siōe triū psonarū: Ca. III

Illud etiam sciri oportet qd̄ earū dē triū psonarū distinctio/ nē Auḡ. osiderare volēs sine expresse illarū triū p̄prietatū sup̄ cōmēoratarū in primo li. de doc. christia. sic ait. In p̄te est vnitas in filio eq̄litas in sp̄sctō vnitatē eq̄litas r̄ concordia. Et hec tria vnū oia p̄p̄t̄ patre: eq̄lia oia p̄p̄t̄ filiū: p̄nera oia p̄p̄t̄ sp̄m̄/ sc̄m̄. Itaqz̄ p̄t̄ r̄ fili⁹ r̄ sp̄sct̄s r̄ singulus q̄sqz̄ horū de⁹ ē: r̄ simul oēs vn⁹ de⁹ r̄ singulus q̄sqz̄ horū plena suba ē: r̄ simul oēs vna suba: p̄t̄ nec fili⁹ ē nec sp̄sct̄s: r̄ fili⁹ nec p̄t̄ ē nec sp̄sct̄s: sp̄sct̄s nec p̄t̄ ē nec filius. S̄ p̄t̄ tñ p̄t̄: r̄ fili⁹ tñ filius: r̄ sp̄sct̄s tñ sp̄sct̄s. Eadem tribus et̄n̄itas: eadem incōmutabilitas: eadem maiestas: eadem potestas. In his verbis aperte innuat̄ psonarū trium distinctio.

Quare patri attribuatur vnitas et filio eq̄litas.

Sed plurimos mouet qd̄ p̄ri attribuit vnitatē: filio eq̄litatez.

Cū em̄ vnitas dicat̄ fm̄ subaz/ nō tñ in p̄te ē/ s̄ etiā in filio r̄ in sp̄sctō: r̄ eq̄litas vna ē p̄tis r̄ filij r̄ sp̄sct̄i. Cur ḡ p̄ri attribuit vnitas: r̄ filio eq̄litas: forte eadē rōne attribuit̄ patri vnitas fm̄ Auḡ. qua sup̄ eidez et̄n̄itas fm̄ Hylariū: qz̄ videlicet p̄t̄ ita ē vt̄ ab alio non sit: r̄ qz̄ filiū genuit vnū secū deū: r̄ sp̄sct̄us ab eo p̄cedit vn⁹ cū eo de⁹. Vnitas ḡ in p̄te ē: qz̄ nec ē aliqd̄ aliud a q̄ sit. Nō em̄ ab alio ē: nec ab eo aliqd̄ vel aliqd̄ ē ab eo: nō qd̄ vnū cū eo non sit: fili⁹ em̄ r̄ sp̄sct̄s vnū sunt cū p̄te. N̄i veritas ait: Ego r̄ p̄t̄ vnū sumus. Hylari⁹ in li. de synodis. Si q̄s innascibile et̄ sine initio dicat̄ filiū/ q̄si duo sine p̄ncipio r̄ duo innascibilia/ r̄ duo innata dicens: Duos faciat deos anathema sit. Caput em̄ qd̄ est p̄ncipiū omnium/ filius. Caput aut̄ qd̄ est p̄ncipiū christi/ de⁹. Sic em̄ ad vnū initiabile oim̄ initiū p̄ filiū vniuersa referimus. Filiū innascibile confiteri imp̄ssimū est. Itā em̄ nō erit vnus deus: qz̄ deū vnū p̄dicari/ natura vnus innascibilis dei exigit. Cū ḡ deus vnus sit/ duo innascibiles esse nō p̄nt: cū idcirco deus vnus sit/ r̄ filius dei deus sit: qz̄ innascibilitas sola p̄nes vnū sit: filius aut̄ idcirco deus: qz̄ ex innascibili essentia nat⁹ existat. Caput em̄ omnū filius est: sed caput filij de⁹ est: r̄ ad vnū deum omnia hoc gradu r̄ hac p̄fessione referunt̄: cum ab eo sumāt vniuersa p̄ncipiū/ cum ipse p̄ncipiū sit.

Ista scda notula inducit ad ostēdēdū/ qd̄ oia sunt vnū p̄t̄ patre. Ad cuius euidentia intentio Hylari⁹ ē: qd̄ in oī natura ē vnū aliqd̄ nō h̄ns p̄ncipiū/ s̄ natura illā a q̄ alia sumūt originem: r̄ fm̄ qd̄ oia alia sunt vnū in natura illa. Et ideo qd̄ ponit duos innascibiles/ ponit duos deos: r̄ qz̄ p̄t̄ ē h̄mōi innascibilis: oia sunt vnū p̄t̄ patre. Est em̄ oim̄ creaturarū p̄ncipiū fili⁹: r̄ p̄ncipiū filij pat̄. Vniuersa iḡit̄ ad vnū initiale. i. ad vnū p̄ncipiū initiatiū r̄ p̄ncipiū oim̄ vt̄ ad patre referimus: qd̄ filius existit natus ex innascibili essentia. i. ex patre qui innascibilis est. Hoc igitur gradu r̄ hac confessione vniuersa sumunt̄ initium.

Idem in eodem. Oibus creaturis substantiā volūtas dei attulit: sed naturā dedit filio ex ip̄assibili ac nō nata suba p̄fecta natiuitas. Talia em̄ cūcta creata sunt/ q̄lia de⁹ eē voluit. Fili⁹ aut̄ nat⁹ ex deo s̄sistit tal̄ q̄lis de⁹ ē. Nec dissites sui edidit natura naturā: s̄ ex suba dei genit⁹ nature fm̄ originē attulit/ nō fm̄ creaturas volūtatē essentia.

Ista tertia notula inducit ad ostēdēdū/ qd̄ p̄t̄ r̄ filij sunt idē i natura. Ad cui⁹ euidentia notā dū: qd̄ creature emanāt a deo p̄te p̄ volūtatē: ideo tales sunt q̄les de⁹ vult eas esse. S̄ fili⁹ ab eo gignit̄ naturaliter: ideo tal̄ subst̄ar q̄lis r̄ de⁹ ē. Nā siue ex hoie naturalit̄ p̄cedit hō: artificialit̄ aut̄ r̄ fm̄ volūtatē p̄cedit sc̄m̄/ qd̄ ē diuersum in natura ab hoie. Ita fili⁹ q̄ naturaliter procedit a patre/ est idē in natura cū ip̄o. Nā qz̄ ex deo naturaliter genitus est/ deus est. Creatura aut̄ q̄

Egidius de roma

Egidius de roma

Libe I Capitulu V

voluntarie et p modu artificiatu pcedit a deo: est diuersa in natura cu ipso. Et hoc e qd dicit: q voluntas dei artu/ lit. i. dedit substantiam oibus creaturis. Sed pfecta nati/ uitas. i. pfecta naturalis generatio natura dedit filio ex impassibili ac no nata substantia: hoc e ex patre. Qui di/ cif impassibilis: qz no assumpfit carne. Dicit non nata substantia: qz ab alio no tra pit originē. Cūta ergo talia sūt qualia deus esse voluit. Filius autē q ex deo nat' est talis substā qlis deus e: qz natura. i. pater q naturalif gignit no edidit. i. no pduxit natura. i. filiu ab eo natu/ raliū genuit: dissimile sui: sed ipse fili' ex substantia dei genitus attulit. i. accepit supple esse vel natura p'ris fm originē nature. i. fm naturalē generationē: no fm crea/ turas voluntatis essentiā. i. no habuit essentiā volunta/ tis: qz no accepit esse vel essentiā p modū voluntatis: fm creaturas. i. fm qz creature acceperunt.

Quare pater et fili' dicatur esse vnus vel vnus deus: sed no vn': qz res eiusde nature recte possunt di/ ci vnu simpliciter esse et cū adiectio ne: res vero diuersę nature no pos sunt dici vnu nisi dicatur quid vnu

Capitulum V

Id dicit oportet q pater et filius et spūscū recte dicunt esse vnu et vnus deus: sed no vnus. Res enī due vel plures recte pnt dici vnus esse: si sint vnius essentię: et eaz vna sit natu/ ra. Vnus autē vel vna non pōt dici de diuer/ sis rebus: nisi addat qd vnus vel vna: quo addito recte pōt dici de reb' et vni' et diuer/ se sube. Cū Aug' in. vj. li. de tri. sic ait. Rescio vtrū inueniat in scripturis dictū: Vnū sunt quoz est diuersa natura. Si autē et aliq' plura sunt eiusde nature: et diuersa sentiāt: no sunt vnu inquantū diuersa sentiunt. Cū ergo sic dicat vnu/ vt no addat qd vnum: et plura vnu dicunt eadē natura atqz essentiā no dissidens/ neqz dissenties significat. Cū paulus et apollo: q et ambo hoies erāt et idē sentiebant: vnu esse dicunt cū dicat. Et qui plantat et q rigat vnu sunt. Cū xō addit qd vnu/ pōt significari aliqd ex plurib' vnu fa/ ctū: quīs diuersa natura: sicut anīa et corp' no possunt vtiqz dici vnu. Quid em tam di uersum/ nisi addat vel subintelligat quid vnu. i. vnus hō. Cū apl's. Qui adheret in/ quit dño/ spūs vnus est. No dixit/ vnus est/ vel vnu sunt: sed addit/ spūs. Diuersi sunt em natura spūs hoīs et spūs dei: sed inherē do sit spūs hoīs vnus spūs cū deo: qz parti/ ceps sit veritatis et beatitudinis illi'. Si er/ go de his q diuersę substārie sunt/ recte dici tur q sint vnus spūs: quātomagis q vnius sube sunt/ recte dicunt vn' de' esse. Pater qz filius vnu sunt/ vtiqz fm vnitatē essentię et vn' de'. In q et arriana heresis dānat: q pa trē et filiū et spūscū (vt ait Aug. in li. de he/ resi) no vult esse vni' eiusdeqz sube atqz na/ ture: vel vt exp'lius dicat/ essentię: q grece dicat vna: sed filiū esse creaturā. Necno et sa

belliana (vt ait Aug. in eo. li.) dicebat chri/ stum eūdem ipm et patrē et spūscū esse: vt esset trinitas nominū sine substātia perso/ naz. Vtrūqz pestē (vt ait Aug. sup Joā.) eli/ dit veritas/ dicēs: Ego et pater vnu sumus. Vtrūqz audi et aduerte: et vnu/ et sum' et cha/ rybdi et a scylla liberaberis.

Notandū q in p'ibus cilicie est quedā insu/ la in mari que vocat charybdis. Scylla est quedā rupes ibidē in terra sita iuxta mare: et aqua maris inter vtrūqz transit. Et nauē si abiqz nau/ fragio inde trāire volūt: oportet eos iter dicta duo trāf ire: no adherēdo scylli/ neqz charybdī. Inde aliqui quā do vnu vitare volūt/ in aliū inciāt: ppf qd dicit est a Virgilio. Incidit in scyllam cū vult vitare charybdim. Per pdicta duo mag' intelligit duos errores arri' et sa bellij. Si igif sine piculo de fide sentire volumus sic de/ bemus vitare arriū/ parcēdo vnitatē essentię q no ad/ hereamus sabellio/ cōfundēdo psonas. Et sic debemus vitare sabelliū distinguēdo psonas/ q no adhereamus arrio separādo substātia. Et sic faciendo liberabimur a charybdī et a scylla/ errore arri' et sabellij vitando.

Queni dixit/ vnus: liberat te ab arrio: q dixit sumus/ liberat a sabellio. Si vnu/ q no diuersum. Si sumus/ q pat' et filius. Sumus em non diceret de vno: nec vnu de diuerso. Erubescāt q sabelliani/ q dicunt ipsum esse patrē q est filius: cōfundētes psonas: q et di/ cti sunt patripassiani: qz dicunt patrē fuisse passum. Arriani xō dicunt aliud patrē esse: aliud filiū: no vna subam/ sed duas: patrem maiorē/ filiū minorē. Noli hoc dicere tu ca/ tholice. In medio q nauiga: vtrūqz piculo/ sum latus deuita: et dic: Pat' p' est: et filius fili' est. Alius p' ali' filius: sed non aliud: imo hoc ipsum/ qz vn' de'. Ecce ostēsum est qre vnitās in p're esse dicat: cū tres illi vnu sint. Hylari' in li. de synodis. Vnus forte expresse videt de indifferēti similitudine p'ris et filiū fides locuta esse: cū de p're et filio et spi/ ritusctō ita senserit significatū in noibus p' priā vniuscuiusqz noiatoz substātia/ et ordi nē/ et gloriā: vt sint qdē p substātia tria/ p cō sonantia xō vnu. Volens q cōgregata scō rū synodus impietatē eā perimere/ q vnitā tē patris et filiū et spūscū nomiū nume/ ro illuderet: vt no substāte causa vniuscui/ usqz nomīs triplex nūcupatio obtineret s' falsitate nominū vniōnē: et p' sol' atqz vn' idē et ipse haberet et spūscū nomen et filij.

Idcirco tres substantias esse dixerūt: substā stentiū psonas p substātia edocētes no sub/ stātia p'ris et filij diuersitate dissimili essen/ tię separātes. Qd autē dictū est: vt sint qdē p subam tria/ p cōsonantia xō vnu: no habet calumnia: qz cognominato spū. i. paraclēto cōsonantię potius qz essentię p similitudi nē sube pdicari cōuenit vnitatem.

Ista quarta notula inducit ad ostēdēdū oīa con/ nera esse p spūscū: in qua Hylarius qtuor/ facit: qz pmo facit qd dictū est. Sedo ex habitis destru it opionē sabellij. Tertio exponit quoddam quod di/ xerat: videlicet patrem et filium et spiritum sanctum

Aug. 6. de tri. c. 3. a

1. Cor. 3. b

1. Cor. 6. d

Aug. de he resi ca. 49

Arrius et aliud p' aliud filij. aliud spū. qd eo qd aliud. diuinitatē unitatē dissoluit. Sabellij et. qd qm vult p' est. qd vult filij. qm vult spū. qd eo qd loqit' de trinitate. fide' eudomazē conatur

Joā. 10. f Aug. sup Joā. tract. 37. d

Egidius de roma

Egidius de roma

esse p substantia tria: eo q poterat habere prauu intelle
ctu. Quarto manifestat qd e eos esse p consonantia vnu.
Secda ibi: Solus ergo. Tertia ibi: Subsistentiu. Quar
ta ibi: Qd aut dicitu e. Dicit ergo pmo q pat r filius et
spussctus sunt p substantia tria/ s3 p consonantia. i. p amo
ris concordia sunt vnu. Et in hoc deuotaf eoz pnerio per
spussctiu. In eo xpo q dicim' psonas esse vnu p consonan
tia/ si des catholica minus expse locuta videt de indif
fereti similitudine. i. de vnitate pris r filij. Na pat r filius
no solu vnunt in amore spirato/ s3 etiā in natura. Cum
igif eos vnitos dicim' amoris concordia no expse omnē
eoz indifferētē similitudinē/ sine omnē eoz indifferētē
vnitate demonstramus. Et eo xpo q psonae sunt p substā
tia tria in noie cuiuslibet psonae: siue vnus cuiusqz noia/
tuoqz/ p pua substantia significam': p pua ordinē/ r pro
pua gloria: p substantia possum' intelligere hypostasim: p
ordinē originē: p gloria p pteratē. Distingunt em' pso
ne reali p hypostasales/ originē r p pterates. C De in
de cū dicit: Solus igif destruit opinionē sabellij/ dices
q scia synodus s sabellianos: volēs eoz ipietatē pime
re. i. eoz erroz destruerē: qz ponebāt distinctionem pso
nar in noibus tm: qz tres psonae erāt triplex nūcupatio
cui triplici nomini nihil rīdebat i re r no erat substā
causa/ vnus cuiusqz nois. Na cū psonae no re/ s3 solo noie
r rōne differāt: ille idē q est pater/ erat filius r spussctus: r
habebat vtriusqz nomē. At ergo ille erroz distingueret/
dicitu esse tres psonas p substantia tria: vt no solu in
telligeret inf eas noialis differētia/ s3 realis. Tūc sequi
tur illa ps: Subsistentiu. Et qua exponit quō intelligē
dū sit p substantia tria. Ad cui' euidētia notādū: qz sub
stātia aliqñ accipit p natura: aliqñ p supposito. In p
posito aut psonas subsistentiu/ hoc ē psonas de numero
subsistentiu/ siue psonas subsistentes p substantia intelli
gimus. Sūt ergo tres psonae p substantia tria: no q sit
differēs substantia r dissilis essentia patris r filij: s3 in
distincta psona. Vnde ergo hylari' q in pposito accipia
tur substantia p psona/ no p natura. C Deinde cū di
cit. Qd aut exponit qd ē esse p consonantia vnu. Na hoc
no habet calūniā: cū ipse spūs pactus sit id in q vnū
tur pat r filius p consonantia: hoc ē p amoris concordiam.
Vno ergo p consonantia/ dicit vnionē in amore spirato:
no in essentia vel pot' qz in essentia. Na si p vnionē pa
tris r filij fm consonantia intelligim' vnionē in amore es
sentialif sumptus: hoc ē fm quandā similitudinē in psum
amor essentialif sumptus appropriat spussctō ppter simi
tudinē ipsius ad ei' p pua: r ideo oportet nos talē vni
tatē dicere no esse essentiae vel substātie/ s3 p similitudinē es
sentiae vel substātie: qz amor essentialif sumptus appro
priat spussctō: in q neccuntē pat r filij p consonantia ppter
similitudinē quam habet ad p psum eius.

Et in eodē. Cū deum patrē cōfitemur/ r
christū dei filiū pdicam': r inf hec duū deo
rū sit irreligiosa p fessio: no pnt fm nature in
differētia r nomē indifferēs no vnu esse in
essentiae generatiōe/ qz essentiae nomē no li
cet esse nisi vnum. No em' religiosa vnitas
nois ex indifferētis nature essentia pstitutā
psonae genite ademit essentiae: vt vnica ac
singularis dei substātia p vnionē nois intel
ligat: cū vtriusqz essentiae nominum. i. vnus
deus/ ob indifere in vtroqz nature indiffi
mlem substantiam predicet.

dit: No em' religiosa: excludit erroz sabellij dices: q re
ligiosa vnitas nois fm q patri r filio cōpetit vnu no
mē/ qz vterqz de' no ademit. i. non abstulit psonā genite
essentia. i. psonā filij q est essentia/ r ē genitus psonā vi
delicet pstitutā. i. pductā r generatā ex essentia indiffe
rētis nature. i. ex pter: qz a filio natura no differt. Qua
si dicat: q vnitas nature no aufert distinctionē psonaz
quodāmodo ē s sabellij. Cū subdit: q vnica ac singu
laris dei substātia p vnionē nois intelligat: cū vnu no
mē essentiae/ supple vtriusqz. i. patris r filij: hnt em' vter
qz. i. pater r filij vnu nomē essentiae: qz vterqz dicit de'.
Et ideo addit/ q vn' de' pdicat suoz dicit in vtroqz. i. in
patre r filio: ob indiffimile substātia indifere nature.
Na pat r filij sunt vn' deus: qz ē indiffimilis substātia
r indifere natura in vtroqz. In qstis autē plures sunt
habetes tē naturā: destruit erroz sabellij: put aut' vn'
de' pdicat in vtroqz/ destruit erroz arrij.

Quare dicitur esse eqlitas in fi
lio: cū sit vna eqlitas triū. Et cōcor
dia in spussctō. Ca. VI k

Nunc videamus qua
re equalitas dicat esse in filio: cum
vna r summa equalitas sit triū.
Hoc ideo forte dictum est: quia filius geni
tus est a patre equalis gignenti/ r dono qd
ab vtroqz pcedit: r ideo illa tria dicunt eē
equalia ppter filium. Filius em' habet a pa
tre/ vt sit ei equalis r spūsancto: r spūsan
ctus ab vtroqz habet/ vt sit equalis vtriqz.
Hoc autem sine assertionis supcilio r maio
ris intelligentie p iudicio dicimus: malen
tes in apertione tam clausorum sermonum
peritiores audire/ qz aliquid alijs influere.

Quare in spiritus sancto dicitur
esse vtriusqz concordia vel conne
rio.

Quod autē in spiritus san
cto dicitur esse vtriusqz concordia: et per
eum omnia connexa: facilius est intelligen
tia nobis premissa ad mentem reuocanti
bus. Supra em' fm auctoritates sanctorum
dictum est: q spiritus sanctus amor est quo
pater diligit filium: et filius patrem. Recte
ergo spiritus sanctus dicitur connexio vel
concordia patris et filij: et per eum omnia
connexa. Unde Augustinus in. v. li. de tri.
Comunio quedam consubstantialis patris
et filij est ambozum spiritus sanctus. Idem
in. viij. li. de trini. Spiritus sanctus est sum
ma charitas/ vtrūqz coniungens/ nosqz sub
iungens.

Aug' de tri. ll.
5. ca. 11. b.
Idē. 7. de tri.
ca. 5. c.

Ista est distinctio. xxxj. huius pmi libri: in q
magr postqz egit de p pteratib' psona
rū p pteratib' incipit agere de appropriat'. Et tria facit. Na
pmo ostendit qdā noia cōia appropriabilia aliqb' psonis.
In scdo ostendit significatiōē qruā nominū cōiū: s3 ap
propriabilia fm hylariū. Tertio assignat rōnē appro
priatoz pus dictoz. Primum facit vsqz ibi: No ē pterē
dū. Scdm vsqz ibi: Hic dicit oportet. Tertiu vero ab in
de vsqz ad finē distinctionis. Et hec est snia magistri in
generali. C In speciali snia magri stat in trib' p pteratib'
onib': quaz pma ē hec. Equalitas r similitudo sunt in

Egidius
de roma

diuinis relationes tm̄ fm̄ rōnes. Et maḡ h̄c p̄positi
onē pbans q̄rit tres q̄stiones. Et p̄ma est: utrū hoc no
mē equale in diuinis dicat substantiā vel relationē. Et
r̄ndet q̄ relatiue dicit̄: eo q̄ sicut nihil p̄p̄ie dicit̄ sibi
sibi: ita etiā nō p̄t dici eāle p̄p̄ie. Sec̄da q̄rit: utrū equa
litas fm̄ essentiā vel relationē attendat̄. Et r̄ndet q̄ fm̄
essentiā nō fm̄ relationē. Q̄d p̄bat auctoritate b̄ti Au
gustini. dicit̄. Querim⁹ fm̄ q̄d sit eālis patri filius nō
fm̄ h̄ q̄ ad patrē dicit̄ fili⁹ eālis ē patri. Restat q̄ q̄ fm̄
h̄ eālis sit q̄d ad se dicit̄: q̄qd aut̄ ad se dicit̄ fm̄ substantiā
tā d̄: restat q̄ q̄ fm̄ substantiā est eālis. Tercio q̄rit q̄d
sit ip̄a eālitās in diuinis. Et r̄ndet q̄ sit q̄dā relatio fm̄
nomē solum. i. r. ratio rōnis: r. r̄aliter nihil aliud est q̄
identitas virtutis diuinay p̄sonay. Et addit q̄ idē di
cendū ē de similitudine in diuinis. i. q̄ dicat r. attendat̄ fm̄
substantiā seu vnitate essentiē: r. q̄ sit relatiuū fm̄ nomē.
Et postea ex p̄dictis approbat opinionē q̄rundā dicen
tiū. i. q̄ sit eāle in diuinis nō dicunt̄ positue/ sed ne
gatiue: eo q̄ eālitās excludit differentē magnitudines:
similitudo aut̄ excludit om̄m diuersitatē. ¶ Sec̄da p̄p̄o est
hec. In diuinis fm̄ appropriationē affirmant̄ de patre
eternitas r. vnitas: de filio imago r. eālitās: de sp̄sctō
amboꝝ nex⁹ r. charitas. H̄c maḡ insinuat ex verbis
Hylarij: atq̄ rōnē reddēs ex dicit̄ b̄ti Aug. q̄ dicit̄ eter
nitatē patri appropriari: q̄ cū eternitas p̄uenit p̄ncipiū
ideo p̄uenit patri/ q̄ p̄ter p̄ncipiū p̄uationē inaccessibilis
affirmat̄. Imaginē/ eālitatē/ sp̄m r. pulchritudinē dicit̄
appropriari filio/ p̄ter p̄fectā r. p̄portionatā r̄sentatio
nē patris. Representat̄ enī fili⁹ cū sūma similitudine r. eāli
tate. Dun⁹ aut̄ r. nex⁹ charitatis r. vsum ascribit sp̄s
ctō: eo q̄ p̄ ip̄m r. ab ip̄o oīa nobis donant̄ r. infundun
tur ad nostrā vilitatē. ¶ Tercia p̄p̄o est hec. Quāuis
p̄r r. fili⁹ r. sp̄sctūs vnū sunt: nō tū dici debēt vn⁹/ nisi
cū additōe: vt dicat̄ vn⁹ de⁹: vnus creator. Cui⁹ rō est:
q̄ neutruū gen⁹ refer̄ ad essentiā: ideo cū dicit̄ p̄r et fili⁹
r. sp̄sctūs sūt vnū. intelligit̄ essentiā/ r. vel aliq̄d taliū.
Masculinū x̄o gen⁹ refer̄ ad p̄sonā seu hypostasim: et
nō cū dicit̄ p̄r r. fili⁹ r. sp̄sctūs sunt vnus/ nisi fuerit ad
ditio: vt dicit̄ vn⁹ de⁹/ vel vn⁹ potēs/ vel vnus sciens
tolleret̄ distinctio p̄sonay: vel poneret̄ ipsay confusio.
Et tm̄ de sententia in speciali.

Utrū pat̄ vel fili⁹ sp̄sctō diligat
cū diligere idem deo sit quod esse.
Capitulum I

Nec oritur que
stio ex p̄dictis deducta. Dicitū
est sup̄ atq̄ sctōꝝ auctoritati
bus ostēsuz/ q̄ sp̄sctūs ē cōio
patris r. filij/ r. amor q̄ p̄r r. fili⁹ seinuicē dili
gūt. Ideo q̄rit: utrū p̄r vel filius p̄ sp̄m sctm̄
diligat. Q̄d vtiq̄ videtur oportere dici fm̄
auctoritates supra positas: q̄bus on̄dit̄ spi
ritū sctm̄ esse q̄ genit⁹ a gignēte diligat/ ge
nitōꝝ suū diligat. Sed ecōtra: si p̄r vel fi
li⁹ dicat̄ diligere p̄ sp̄m sctm̄/ videt̄ esse p̄ spi
ritū sanctū: q̄ non est aliud deo esse/ r. aliud
diligere/ sed idē: q̄ vt ait Aug. in. xv. li. de
tri. Quicqd̄ fm̄ q̄litates in illa simplici na
tura dici videt̄/ fm̄ essentiā est intelligēdū:
vt bon⁹/ magn⁹/ imortalis/ sapiēs/ diligēs/ r.
hm̄oi. Idōq̄ si p̄r vel fili⁹ diligat p̄ sp̄m sctm̄
p̄ ipsuz sp̄m esse videt̄: neq̄ tm̄ essentia sua
diligat: sed etiam dono.

Hec questio insolubilis est: hūa
num iuperās sensum in qua aucto
ritates sibi occurrunt.

Huic q̄stioi cū altitudinez
nimie p̄funditatis p̄tineat/ id solū r̄ndem⁹
q̄d Aug. significare videt̄. i. q̄ p̄r r. fili⁹ se di
ligat r. vnitate seruēt: nō solū essentia sua/ s.
suo dono p̄prio: q̄d licet sup̄ positū sit: ite
rare tm̄ nō piget: q̄ sic expedit. Ait q̄ Aug.
in. vj. li. de tri. ita. Manifestū est q̄ nō aliqs
duoz ē q̄ vterq̄ p̄iugif q̄ genit⁹ a gignente
diligat/ genitōꝝ suū diligat: sint q̄ nō p̄ri
cipatiōe/ s. essentia sua: neq̄ dono superioris
alicui⁹: sed suo p̄prio seruātes vnitate p̄fis
¶ Et copulat̄ h̄c duplex vnitas. i. amoris r. spiratiōis.
¶ Unde sensus est. Sunt vnū vnitate amoris q̄ diligunt
se: r. vnū vnitate spiratiōis: quo cōiter spirant.
¶ Ecce h̄ dicit̄: q̄ essentia sua r. dono suo ser
uat vnitate. Idē in. xv. li. de tri. ait. In illa
trinitate q̄s audeat dicere patrē/ nec se/ nec
filium/ nec sp̄m sctm̄ diligere nisi p̄ sp̄m sanctū.
¶ Hic apte on̄dit patrē nō tm̄ p̄ spiritū sanctū
diligere: nō aut̄ simpliciter dicat̄ patrem nō
diligere per spiritū sanctū.

Utrum pater sit sapiēs sapientia
quaz genuit sicut diligit amore qui
ab ipso procedit.

Quæretur diligenter
inuestigari oportet: utrū p̄r sapiēs
sit sapia quā genuit/ q̄ tm̄ filius est:
q̄d videt̄ a fili posse p̄bari. Si enī p̄r diligit
amore q̄ ab ipso p̄cedit: cur nō et sapia vel
intelligētia quā ipse genuit/ sapit vel intelli
git: h̄c q̄stionē vrgere videt̄ vt ait Aug.
in. vj. li. de tri. q̄d scripsit ap̄ls dicēs christum
dei x̄tutē r. dei sapiam. Ubi q̄rit: utrū ita
sit p̄r sapiēs r. virtutis suę: vt hac sapia sapi
ens sit quā genuit: r. hac x̄tute potens quā
genuit. Sed ab sit vt ita sit: q̄ si h̄ est ibi esse
q̄d sapes: nō p̄ illā sapiam quā genuit sapiēs
d̄r p̄r: alio q̄n nō ipsa ab illo: s. ille ab ip̄a est.
¶ Si enī sapia quā genuit causa ē illi vt sapi
ens sit etiā vt sit/ ipsa illi causa ē: q̄d fieri nō
p̄t: nisi gignēdo eū/ aut faciēdo: s. nec geni
tricē/ nec cōditricē p̄fis vllō mō q̄s d̄ixerit
sapiam. Quid enī ē infanti⁹. Ergo p̄r ip̄a sa
pientia est q̄ sapiēs est. Fili⁹ x̄o d̄r sapia p̄fis
r. virtus patris: nō q̄ p̄r p̄ eū sit sapiens vel
potens: sed q̄ filius sapia r. virtus est de pa
tre sapia r. virtute. Ex his q̄ patet: q̄ p̄r non
est sapiēs sapia genita/ sed seipso sapia inge
nita. Aug. in li. lxxiij. q. xxij. a. Cū sapiens
deus dicit̄/ r. ea sapia sapiēs dicit̄ sine q̄ euz
vel fuisse aliq̄n vel esse posse nefas est crede
re: nō p̄ticipatione sapie sapiēs d̄r: sicut aīa
q̄ r. esse r. nō esse sapiens potest: sed q̄ ip̄e eā
genuerit qua sapiens dicit̄ sapia. Aduer
te lector patrē dici sapientē genita sapia q̄d
alijs obuiat testimonijs. Uex h̄ Aug. cor.
rigit in li. retracta. in q̄ns. Dixi in li. lxxiij.

Dist. XXXII.
h3. 5. cap. cum
eoz. 5.
¶ mouet et sol
uit dubitatio
nē ortam ex ap
propatiōe qua
sp̄sctō ap
propiat̄ p̄cor
dia in sine p̄ce
dētis dist. ibi:
¶ aut̄ in sp̄s
ctō.

Aug. 15. de
tri. ca. 5. d.

Aug. 15. de
tri. ca. 7.

Aug. 15. de
tri. ca. 7.

Aug. 15. de
tri. ca. 7.

Aug. 15. de
tri. ca. 7.

Aug. 15. de
tri. ca. 7.

Aug. 15. de
tri. ca. 7.

Aug. 15. de
tri. ca. 7.

Aug. 15. de
tri. ca. 7.

q. de patre / q. ea genuit q. sapiens dicit sapien-
tia. Sed melius ista q. stione in libro postea
de trinitate tractabimus.

Utrum filius sit sapiens sapientia
genita vel ingenita. Ca. III d

Post hec queri solet a
quibusda: utrum filius sit sapiens sapien-
tia genita vel ingenita. Si enim non
est sapiens sapientia genita / nec seipso sapiens est.
Si vero sapientia genita sapiens est: non videtur sa-
piens esse sapientia ingenita: et ita non videtur esse sa-
piens a patre / cui a patre habeat oia: Ad qd di-
cimus: qz vna est sapientia patris et filii et spiritus sancti
sicut vna essentia: qz sapientia illius nature sim-
plicitate est essentia: et tunc filius tunc est sapientia
genita: et per tunc est sapientia ingenita: et sapientia ge-
nita est de sapientia ingenita / vel a sapientia ingeni-
ta. Et cum idem sit ibi esse qd sapientem esse: relin-
quit ut sapientia genita sit sapiens de sapientia in-
genita. Non ergo filius dicitur sapientia dei tanquam ipse
solus intelligens sit vel sapiens sibi et patri et
spiritus sancto: qz ut ait Aug. in xv. li. de trinitate.

Aug. 15. de
tri. ca. 7. c.

Si solus ibi filius intelligit / et sibi et patri et
spiritus sancto: ad illam redit absurditatem: ut pa-
ter non sit sapiens de seipso / sed de filio: nec sa-
pientia sapientiam genuit / sed ea sapientia per dica-
tur sapiens esse quam genuit. Ubi enim non est in-
telligentia / nec sapientia potest esse. Ideo ergo si pater
non intelligit ipse sibi / sed filius intelligit pa-
trē: perfectio filii patrem sapientem facit. Et si hoc est
deus esse qd sapere: et ea illi est essentia q. sapien-
tia: non filius a patre qd verus est / sed a filio po-
tius per habet essentiam: qd absurdissimum atqz
falsissimum est. Est ergo deus per sapiens ea q. ipse est
sua sapientia: et filius sapientia patris est sapiens de sa-
pientia q. est per: de q. est genitor filius. Ita et pater
est intelligens ea q. ipse est sua intelligentia. Non
enim esset sapiens / q. non esset intelligens. Filius au-
tem intelligens patris de intelligentia genitor est
q. est pater: de q. et intelligens est. Proinde pa-
ter est sapientia: et filius sapientia: et uterque vna est sa-
pientia: et tunc solus per est ingenita sapientia: et filius
solus genita sapientia: nec tunc alia sapientia per: alia
sapientia filius / sed vna eademque est: sic per est deus
ingenitor: et filius est deus genitor: neque deus ge-
nitor est deus ingenitor: non ideo tunc alius deus est
per: alius deus filius: sed vna deus uterque: non autem
vna. Alius enim genitor / alius ingenitor: sed non
alius deus: imo uterque vna / siue vna deus. Ita
non est sapientia genita / et sapientia ingenita: sed alia
est sapientia genita / alia ingenita: non tunc est
alia sapientia / sed vna eademque sapientia.

Pat est sa-
piens ea sapi-
entia q. ipse
est: et de ea fi-
lius est genitor
et sapiens il-
la ingenita
hec vna ta-
me sapientia

An filius sit sapiens seipso: vel p
seipsum.

Ex predictis constat q. filius non
est sapiens a se / neque de se: sed de patre et a pa-

tre. Queritur autem solet: utrum filius sit sapiens se-
ipso / vel p seipsum. Quidam dicunt multiplicem
hic fieri intelligentiam: et ideo distinguendum fo-
renita ut cum dicitur filium esse sapientem seipso vel
p seipsum: si sui natura et essentia sapientem intel-
ligas: verum sit intellectus: si vero a seipso vel de
seipso sapientem esse intelligas: falsitati subiecta
habes intelligentiam. Alij vero simpliciter et absque de-
terminatiōe procedunt huiusmodi locutiones: filius est
sapiens p se / sed non a se / vel de se: et filius est de
p se: et p se / sed non a se / vel de se. Hoc confir-
mantes vobis Hylarj q. filium non a se / sed per se
agere i. li. ix. de tri. ait. Nature inquit cuius di-
cis heretice hec vnitas est: ut ita p se agat fili-
us ne a se agat: et ita non a se agat / ut per se
agat. Intellige filium agentem: et p eum patrem age-
ntem. Non a se agit: cum per in eo manere monstrat
per se agit: cum secundum naturam filij agit ipse q.
placita sunt. Infirmus sit non a se agendo / nisi
si a deo ipse agit: non sit vero in vnitate nature
si q. agit et in quibus placet non p se agit.

Solutio fm
quosdam

Alloz des-
terminatio

Hylarius. 9.
de trinitate

Notandum q. Hylarij vult pbare: filium age-
re p se / sed non a se. Et tria facit. Primum
pmitit hanc veritatem / dicens: q. vnitas nature cui
contradicit hereticus / dat filio qd agat p se / sed non a se.
Secundo pbat alteram pre: videlicet q. filius non agat a se / ibi:
Intellige filium dicens: q. filius dicit: per in me manens / ipse
facit opa. Et hoc monstrat: qz filius non agit a se / sed a pre.
Tertio ostendit filium p se agere / ibi: per se agit. Quia ex
quo filius agit q. sunt placita patri / oportet q. p se agat:
qz non ppe est coplacencia in actioib. eoz / qz non est p se age-
re. Addit tunc q. infirmus est ipse filius non agendo a se: nisi ipse
agat: hoc est / nisi ipse habeat q. p se agat / a deo / sed a deo
patre. Et qz filius non est infirmus / coicatu est ei a patre q. p
se agat. Non sit vero in vnitate nature / sed est: non requirit
vnitas nature q. est inter patrem et filium / q. filius agat: [et q.
placet agat] nisi per se agat.

Egidius de
Roma

Sic ergo inquit filius p se agit: sed non a se: ita et fi-
lius deus dicit sapiens p se / sed non a se. Sic et ipse p se
deus est: vel esse dicitur esse (ut aiunt) sed non a se vel de se

An vna tantum sit sapientia patris.
Capitulum III

Post hec a quibusdam
solet queri: utrum vna tantum sit sapien-
tia patris. Quid non esse nitunt pbare
hoc modo: filius inquit est sapientia pa-
tris genita / qua pater sapiens non est. Est igitur
aliqua sapientia patris qua sapiens non
est. Est autem et sapientia patris ingenita:
et ea pater sapiens est. Est ergo quedam sa-
pientia patris qua sapiens est: et ipsa non est
illa sapientia patris q. pater sapiens non est. Non
est ergo vna tantum sapientia patris. Item sapien-
tia ingenita est sapientia patris: et sapientia
genita est sapientia patris. Non est autem sapien-
tia ingenita / sapientia genita. Non est igitur
vna tantum patris sapientia. Hec et his similia
tanquam sophistica et a veritate loquinqua / cun-
ctisq. in theologia peritis patientia abijci-
mus / responso indigna auertentes. Id ta-
men adijcimus: quia vna est tantum sapientia

Quo nituntur
qda pbare qz
non vna tantum est sa-
pientia patris

Prorsus indig-
na sunt hec et
his similia

pfis: sed nō vno mō dī. Nā sapia patris di-
cit illa quā genuit: et sapia patris dī ea q̄ sapi-
ens est. Diuersa est q̄ rō dicti. Illa em̄ dī pa-
tris: qz eā genuit: et ea dī sapia patris: qz ea
sapit. Vna est tñ sapia patris: qz sapia geni-
ta est eadē sapia: et ea q̄ sapiens est: siue ea q̄
sapiēs est intelligat psona patris: siue essen-
tia patris: qz psona patris q̄ intelligit cū dī
sapia ingenta: et psona filij q̄ significat cū
dicit: sapia genita: vna eademqz sapia est: q̄
essentia diuina intelligit cōis trib⁹ psonis.

Quā in trinitate est dilectio que ē
trinitas: et tamē spūscūs est dile-
ctio que nō ē trinitas: nec ideo due
sunt dilectiōes: ita et de sapiētia q̄

Et sicut i trinitate dilectio
est q̄ est p̄ filius et spūscūs: q̄ est ip̄a essen-
tia deitatis: et tñ spūscūs dilectio est q̄ nō
est pater vel filius: nec ideo due dilectiōes
sunt in trinitate: qz dilectio q̄ pprie spūsan-
ctus est: est dilectio q̄ trinitas est: nō tñ ipsa
trinitas est: sicut spūscūs est essentia q̄ tri-
nitas est: nō tñ ipsa trinitas est. Ita in trini-
tate sapia est q̄ est pater et filius et spūscūs:
q̄ est essentia diuina: et tñ filius est sapia q̄ nō
est pater vel spūscūs. Nec ideo due sapiētig
ibi sunt: qz sapia q̄ pprie est filius: est sapien-
tia q̄ est trinitas: ipsa tamē nō est trinitas:
sicut filius est essentia que est trinitas: ipse
tamē nō est trinitas.

Qua rōne pater nō dicitur sapi-
ens ea sapiētia quā genuit: eadē vi-
detur debere dici q̄ nō sit diligens
pater vel filius dilectiōe qua ab vtro
qz procedit. Capitulū V

Reterea diligenter
Notandū est: q̄ ea rōne q̄ p̄ nō dici-
tur sapiens ea sapia quā genuit: vi-
det fore dicendū: q̄ pater nō diligit filiū: vel
filius patre ea dilectiōe q̄ ab vtroqz pcedit
scz q̄ pprie spūscūs est. Sicut em̄ idem est
deo sape qd esse: ita est et idē diligere qd eē.
Ideo qz sic negat p̄ esse sapiēs sapia quam
genuit: q̄ si ea diceret sapiēs: nō ipsa ab eo/
sed ipse ab ea intelligeret esse: ita videt nō
debere pcedi: q̄ pater vel filius diligit dilecti-
one q̄ tñ spūscūs est: qz si ea diligit pater
vel filius: nō spūscūs videt esse a patre et fi-
lio: sed pater et filius a spūscō: qz idē est ibi dili-
gere qd esse. At supra dictū est: atqz auctori-
tate Auḡ. sancitū: q̄ in trinitate tria sunt:
vnus diligēs eū q̄ de illo est: et vn⁹ diligens
eū de q̄ est: et ipsa dilectio: et nō est aliqs du-
orū q̄ genit⁹ a gignēte diligit et genitorem
suū diligit. Quib⁹ vbis apte significat: pa-
tre filiū: et filiū patre diligere: ea. l. dilectiōe

q̄ nō est aliqs eorū: sed tñ spūscūs. Cū idē
q̄ sit ibi diligere qd esse: quō dī pater vel filius
nō esse ea dilectiōe q̄ alter alter diligit: cū
ideo pater neget sape sapientia quam genuit
ne ea esse intelligatur.

Quā et hec questio inexplicabil⁹ ē
que excellit infirmitatē hominis. i

Difficilē mibi fateor hāc

q̄stionē: p̄cipue cū ex p̄dictis oriat⁹ q̄ similes
videt h̄e rōne: qd meē intelligētē attēdēs
infirmitas turbat: cupiens magis ex dictis
scōz referre q̄ asserre. Optim⁹ em̄ lector ē
in q̄t hylarius in. j. li. de tri. q̄ dictoz intelli-
gētā expectat ex dictis poti⁹ q̄ imponat: et
retulerit magi q̄ attulerit: neqz cogat id vi-
deri dictis cōtineri qd an̄ lectionē p̄sumpse-
rit intelligēdū. Cū q̄ de reb⁹ dei sermo ē: cō-
cedam⁹ deo sui cognitionē: dictisqz ei⁹ pia
veneratiōe famulemur. Inuestiget q̄ dilige-
ter pius lector rōne dictoz: si forte dictozū
aliquā valeat repire causam: q̄ nota ipsa p̄-
missa q̄stio aliq̄ten⁹ explicari valeat. Ego
aut hāc q̄stionē nō absolūēs: sed errorem ex-
cludēs: p̄fiteor nō esse dictū: patre diligere
filiū: vel filiū patre ea dilectiōe q̄ ab vtroqz
pcedit: q̄ nō est aliqs eorū: sed tñ spūscūs
tanqz ea dilectiōe pater sit vel filius. Sed sic ea
pater diligit filiū: et filius patre: vt etiā pater p se
ea q̄ ipse est dilectiōe diligit: sic et filius: nō
aut sic vt pater p se nō diligit et filius: sed p ea
tñ. Quis hec in illa trinitate (in q̄t Aug⁹.)
opinari vlt affirmari p̄sumat. Eā tñ q̄stionē
lectoz diligētē pleni⁹ d̄iudicandā atqz ab-
soluendā relinqm⁹ ad hoc min⁹ sufficiētēs.

Ista est
magi postqz assignationē q̄ndā ap-
propriatoz determinauit q̄sdā dubitationes ex assigna-
tione h̄mōi emergētēs determinat. Et tria facit: Nā p̄-
mo determinat q̄uter p̄one cōparant⁹ fm̄ pp̄iū et ap-
propriatū spūscō. Secūdo: quō circa appropriatum filij.
Tertio: quō circa vtrūqz simul. Prīmū facit a p̄ncipio
distinguit⁹ vsqz ibi: Reterea diligētē inuestigari. Se-
cundū abinde vsqz ibi: Reterea diligētē notandū ē.
Tertū abinde vsqz ad finē distinguit⁹. Et tñ de sen-
tētia hui⁹ distinguit⁹ in generali. ¶ In speciali senten-
tia magistri stat in trib⁹ p̄positionib⁹: quaz p̄ma ē hec.
Pater et filius diligit se mutuo spūscō ab ipsis pceden-
te. Hāc magi p̄bas q̄rit: An pater et filius diligit spūsan-
cto ab ipsis pcedēte. Et arguit q̄ nō. Nā diligere et esse
in diuinis sunt idē: si q̄ pater et filius diligit se spūscō: vt
de ipsis habere esse p̄sp̄scō: qd absurdū est. Et ma-
gister r̄ndet: q̄ pater et filius diligit se: capiēdo diligere no-
tionāl. s. put idē est qd cōis spiratio: et sic differt dilige-
re ab essentia fm̄ rōne: et p̄ cōsequēs factū argumētū p
illa pte nō cōcludit. ¶ Secūda p̄positio est hec: Nec pater
nec filius sapit sapientia genita vel nascente. Hanc p̄-
positionē magister p̄bas tres determinat questiōes.
¶ Prīma est: Vtrū pater dī sapiēs sapientia quam ge-
nuit. Et arguit q̄ sic: qz pater diligit amore: q̄ ab ipso p-
cedit: ideo videt q̄ etiā sapit sapientia eadē quā genuit.
Et respondet q̄ ista nō est cōcedenda: pater sapit sapien-
tia genita: seu pater sapit per illā sapientia quā genuit:
ne filius qui est sapientia genita videat esse causa sapien-
tie in patre: et hoc p̄firmat auctoritate beati Augustini.

hylar. de trinitate.

Aug⁹. tri. li. 15.

Distin-
XXXII
et habet
cap. cum
rum. 5.

Secunda questio est. **Utrum** filius sit sapiens sapia genita vel ingenta. Et rñdet magister dicens: qd filius debet dici sapiens sapia ingenta: eo qd ipse sit sapiens sapia genita si cur pater. Circa qd notadū qd iste due ppositioes. scilicet pater est sapiens sapia ingenta: et filius est sapiens sapia ingenta: sunt abe vere: s; differūt tñ qd hi ablatiu in eis possit diuersimode cōstrui pñt. Uno mō in habitu dñe pñci pñ formalis: et fm illū modū pater est sapiens sapia ingenta: et huius ppositiois est sensus: qd sapia ingenta est ipse pater: et sic seipso sapiens est formaliter: cū sit idē sibi esse et sapes: et fm istū sensum intellectus est falsus: filius est sapiens sapia ingenta: qd designat filiū formaliter esse sapientē patrē: et p sequeñs patrē formaliter esse filiū ppter idēitatē sapie et esse in filio. Alio mō pōt ille ablatiuus cōstrui in habitu dñe pñcipij effectiui: et sic ista est falsa: pater est sapiens sapia ingenta: qd significat patrē esse de sapia ingenta: et sic esset a seipso: qd falsum ē. Illa dō: si filius est sapiens sapia ingenta: isto mō est vera: qd sensus est: qd filius sit de sapia ingenta: ad illū intellectū cōcedit a magistro in littera. **Tertia questio.** **Utrum** filius possit dici sapiens sapia genita seipso: qd idē est. Et rñdet qd aliq; pcedūt istā ppositionē: filius est sapiens sapia genita vel seipso: nō tñ filius est sapiens a seipso: qd intel ligi debet: filius est sapiens sapia genita vel a seipso: qd idē est: vey est formaliter: sed nō effectiue. **Tertia ppositio** est hec. **Tñ** vna et eadē est sapia patris ingenta et genita fm rem: et differūt solū fm rōnē. Hāc magister pñs querit: **Utrum** tñ vna sit sapia patris et filij. Et arguit qd nō: qd alia est sapia genita et ingenta: et ergo nō est tñ vna. Et magister rñdet argumentū nō valere: eo qd ibi cōmittit fallacia figure dictionis: qd qñ sapia sumit cū his terminis genita et ingenta: trahit ad standum p psona. Sed qñ simpliciter stat sine ad ditionē: tñc supponit p essentia. Et subdit. Sicut in deitate est dilectio que ē pater et filius et spūsanctus. scilicet ipsa diuina essentia: et tñ spūsanctus est dilectio que ē pater: nec filij: nō tñ sunt due dilectiones in deo: sed vna tñ. Sic in deo est vna sapia que ē pater et filius et spūsanctus. scilicet diuina essentia: et sapia genita que nec ē pater nec spūsanctus: sed filius: nō tñ sunt plures sapie: sed vna tñ: et p consequēs sapia ingenta dicit sapia patris: eo qd p eā formaliter sapit: sapia etiā genita dicit sapia patris: nō tñ qd ea formaliter sapit: sed qd eā genuit: non tñ sequitur qd sint due sapie: sed tñ vna que est diuina essentia. **Secunda questio** est: **Utrum** pater nō dicat sapes sapia genita vel ab ipso pcedere: sicut dicit diligere dilectioe ab ipso pcedere: cū tñ idē est ibi sapes et esse: et similiter idē diligere et esse. Ad qd rñdet magister qd diligere pōt capi essentialiter: et tñc tam fm rem qd etiā fm modū significandi absolute diligere: nō est aliud qd esse et qd diuina essentia: et sic capiēdo diligere: pater nullo modo pōt se diligere spūsancto seu amore procedente a se. Alio modo pōt capi notionaliter pro spiratioe passiuā: et licet sic nō est aliud qd essentia diuina fm rem: non tamē fm modū significandi est idem quod essentia diuina seu esse: quia essentia seu esse dicit absolute: diligere autē relatiue. Et ideo non sequit: pater spūsancto vel amore diligit: igitur spūsancto vel amore procedente est. Sicut nō sequitur: pater paternitate est pater: ergo pater paternitate est. Sic non sequit: homo diligit hominem amore ab ipso procedente: igitur homo amor est. Cum ergo sapes in diuinis semp sumat essentialiter et nunq; notionaliter sicut diligere: igitur patrem sapia genita sapes: sequitur ipsum esse sapientia genita. Ad diligere autē non semp sequit diligere dilectione pducta: et p consequēs licet pater nō dicat sapia genita: pōt tñ dici diligere dilectione pcedēte seu pducta. Et hec est snia mōri in spūali.

Utrum proprietates psonarū sint ipse psonę vel de: id est diuina essentia. **Ca. I a**
Dist supradicta interiorius cōsiderari atq; sub-

tiliter inquiri oportet: **Utrum** proprietates psonarum quibus ipse psonę determinatur/sint ipse psonę: et sint deus: id est diuina essentia: an ita sint in personis/ut non sint psonę: ac per hoc nec diuina essentia. **Q**uoniam in personis sint proprietates/nemo inficari audet/cum aperte clamat auctoritas: qd in personis est proprietates et in essentia unitas. Superius quoq; multis sanctorū testimonijs astruximus/personas proprietates distingui atq; determinari: ipsasq; proprietates tres. scilicet proprijs expressimus vocabulis. Cum ergo proprietates ipse ab eterno fuerint/quibus ipse psonę determinant et differunt: quomodo essent si in eis non essent: et quomodo in eis essent et ipse psonę non essent/quin ibi esset multiplicitas? **Q**uo circa sicut proprietates esse in psonis: ita et eas per sonas esse confitemur: sicut supra auctoritate Hieronymi: quod non pigeat reuocare ad mentem/ ptestati sumus in expositione fidei ita dicentis: Sabellij heresim declinat tres res psonas expressas sub proprietate distingui. **N**ō em̄ nomina tñ modo/ sed etiā nominum proprietates: id est personas: vel ut greci exprimunt/hypostases: hoc est subsistentias confitemur. Ecce apte dicit psonas proprietatibus distingui: et ipsas proprietates esse psonas/ cuius hęc vba pstringimus: qd supra latius posuimus.

Utrum proprietates sint diuina essentia.

Utrum de simplicitate deitatis supra differeremus auctoritatib; sanctorū. scilicet Augustini/ Hieronymi/ Isidori: nec non et Boetij/ euidenter monstrauimus deū hoc esse omnino qd in se habet: excepto qd pater habet filiū/ nec ē filius: et filius habet patrē/ nec ē pater: et sic esse in natura trīū: ut qd habet/ hoc sit qd habet: et totū quod ibi ē vnū esse vnā vitam esse: qd modo nō iteramus/ ne fastidiū lectori ingeramus. Si ergo proprietates ibi sunt/ singula earū est id in quo est: et vnū eadēq; vita singule sunt. Fateamur ergo et proprietates esse in trib; psonis: et ipsas esse psonas atq; diuinā essentia.

Auctoritate astruit qd proprietates sit natura.

Quod em̄ proprietates etiā diuina natura sit/ ostendit Hieronymus dicens natura tuitate filij esse natura. Unde in. viij. lib. de tri. ait. **U**triusq; natura nō differt: vnū sunt pater et filius. **H**abet ergo hoc sacramenti naturas/ ut cōplectat in se et nomē et natura/ et prātē: qd natiuitas nō pōt nō esse ea natura vnde nascat filius. **I**dē in. vi. **N**atiuitas

De noib; sub/ stātib; et p/ prietatib; in cō/ paratione fm/ cōuenientiā et/ differentiā ad/ essentia et p/ sonas.

Proprietates/ sint psonę.

Hieroni. breuif/ tangit qd supra/ posita sunt vt/ aliud addat.

Ex p̄dictis cō/ cludit p̄prietates/ esse psonas/ et vnā essentia

Hieronymus. 7. de trinitate

Idē. 6. de tri.

Distinctio XXXIII et haber. 4. cap. cum eorum. 6.

Liber I Capi. II III et IIII

pprietas ē: veritas ē. Idē in. vii. dicit/ q na-
ture natiuitas sit intelligēda esse in natura
dei. **S**up̄ em̄ dicit: q ppriū patris ē/ q semp
pater ē: z ppriū filij ē/ q semp filius ē: signi-
ficās/ q pprietas patris ē pater: z pprietas
filij ē filius. **H**is alijsq pluribus auctoritati-
bus ap̄re significari videt: q pprietas filij
filius sit/ sic z deus: ita z pprietas patris et
pprietas spūs sancti.

Quidā negāt. s. proprietates es-
se psonas et diuinā naturā et qua-
re. **C**aplm II

Noc aut aliqui negāt:
dicētes qdē proprietates in psonis
esse/ s. nō esse psonas ipsas: qz ita di-
cūt esse in psonis vel in essentia diuina: vt
nō sint interius sic ea sunt/ q fm substantiā
dicunt de deo: vt bonitas/ iusticia: s. extrin-
secus affixa sunt: atqz ita esse rōnibus pba-
re p̄dūt. **S**i em̄ (inquiūt) pprietates sunt
psonē/ nō eis psonē determinant. **C**ōtra qd
dicimus: qz etiā seipsis psonē differūt: sicut
sup̄ Hierō. loquēs de patre z filio z spūsctō
dicit: Substantia vnū sunt/ s. psonis ac no-
minibus distinguunt. **S**ed itez addūt:
Si pprietates ipse diuina essentia sunt: cū
essentia nō differāt tres psonē/ nec pprieta-
tes differunt. **Q**uō em̄ differt pater a filio: eo
q diuina essentia ē: cū in essentia vnū sunt?

Obiectio eoz
p̄ma q volunt
pbare pprieta-
tes non esse p-
sonas.

Secunda
obiectio.

Respōsio ad p̄missa auctozita-
te nitens.

Horū doctrinis nouis et
hūanis cōmētis verbo hylarij rīdeo. **I**m-
mēsum ē qd exigūt z incomphēnsibile: extra
significantiā ē sermonis: extra sensus inten-
tionē. **N**ō enūciat/ nō attingit/ nō tenet: s.
boz significantiā rei ipsius natura psumit.
Sensus p̄tationē imp̄spicabile lumē ob-
cecat intelligētīe capacitatē: qd sine nullo
p̄tinet/ excedit. **A**dhibi g in sensu labes ē: in
intelligētīa stupor ē: in sermone xō nō iā in
firmitatē/ s. silentiū p̄sitebor: periculosuz ni-
mis ē de rebus tātis ac tā recōditis aliqd vl-
tra p̄scriptū celeste p̄ferre: vt vltra p̄finitio-
nem dei sermo de deo sit. **F**orma fidei certa
est. **N**ō ergo aliquid addendū est: sed mo-
dus constituendus audaciē/ quicquid vl-
tra queritur/ non intelligitur.

Quō improbi heretici insistant
alia addētes. **C**la. III

Tertia
obiectio

Etez hereticoz ipro-
bitas instinctu diabolice fraudulē-
tiē excitata nondū q̄scit/ s. in tanta
rez q̄stione addit. **S**i p̄nitas ē filiatio/ in
deo siue in diuina essentia sunt: eadem ergo

res sibi pater ē z filius. **N**ā in quo p̄nitas
est/ pater ē: z in quo filiatio ē/ filius ē. **S**i er-
go vna eadēqz res habet in se paternitatē z
filiationē: ipsa generat z generat: qd dicen-
tes in sabellianā heresim p̄trahunt: extēdē-
tes patrē in filiū: cū ipm sibi filiū p̄ponāt z
patrē. **S**i xō negauerint in vna dei essentia
paternitatē esse z filiationē: quō ergo dicūt
esse deū? **H**is atqz alijs argumētōz aculeis
vtunt in sue opinionis assertionē/ vt verita-
tis formam dissecent.

Respōsio cōtra hāc eozū opinio-
nē: vbi traditur q proprietates nō
penit ita esse in dei essentia sicut in
hypostasibus dicūtur.

Quoz audaciter resistentes
atqz ignorātiē puidētes/ au debimus aliqd
sup̄ hoc loq. **P**̄nitas z filiatio nō ita esse
oīno in diuina substantiā dicunt/ sic in ipsis
hypostasibus: in qbus ita sunt q eas deter-
minat: vt ait Joānes Damas. **C**haracteri-
stica idiomata sunt. i. determinatiue pprie-
tates hypostaseos/ z nō nature: et em̄ hypō-
stasim determināt/ z nō naturā. **I**doqz licet
p̄nitas z filiatio sunt in diuina essentia/ cū
eā nō determinēt: nō ideo pōt dici/ q diuina
essentia z generet z generet: vel q eadē res
sit sibi pater z filius. **I**ta em̄ pprietas deter-
minat psonā/ vt hac pprietate hypostasis
sit generans: z illa alia hypostasis sit geni-
ta: et ita non idem generat z generatur/ sed
aliter alterum.

Queritur quō proprietates pos-
sunt esse in natura: vt tamē eam nō
determinēt. **C**la. III

Sed forte q̄res: **C**ū he-
pprietates nō p̄nt esse in psonis q̄n-
tas determinēt: quō in diuina essen-
tia esse possint: ita vt nō eā determinēt? **R**e-
spondeo tibi z hic cū hylario: **E**go nescio:
nō req̄ro: s. p̄solabor me tñ. **A**rchāgeti nesci-
unt: angeli nō audierūt: secula nō tenēt: p̄-
pheta nō sensit: ap̄s nō interrogauit: filius
ipse nō edidit. **L**esset ergo dolor q̄relax: nō
putet homo sua intelligētīa generatiōis sa-
cramentū posse p̄seq. **A**bsolute tñ intelligē-
dus ē pater z filius z spūsctūs. **S**tat in hoc
sine intelligētīa verboz. **E**st filius a patre/
qui ē vnigenit⁹ ab ingenito: p̄genies a pa-
rēte: vnus ab vno/ nō natura deitatis alia z
alia: qz ambo vnū. **H**oc credēdo incipe: p̄-
curre: p̄siste: et si nō p̄uentuz sciā/ tñ gratula-
bor p̄fectuz. **Q**ui em̄ pie infinita p̄sequit:
et si nō p̄tingat/ aliqñ tñ p̄ficiet p̄deūdo. **S**i
ne te inferas in illud secretū z arcanū inopi-
nabilis natiuitatē: ne te immergas summa

intelligētie comp̄hēdere p̄sumens/ s̄ intelli-
ge incomphēsbilia esse. His alijsq; multis
euidēter ostendit nobis nullatenus licere
maiestatem p̄scrutari/ ius ponere potestati:
modum circūscribere infinito.

Quib⁹ auctoritatib⁹ opinionē su-
am. s. q. proprietates patris vel filij
nō sit deus muniār.

Veruntā nōdum desistūt

impatietie spū agitati/ s̄ opinionē suā: etiā
sanctoz auctoritatibus munire conant: q̄/
bus ondere volūt: p̄prietatē q̄ pater ē pat̄:
z p̄prietatē q̄ filius ē filius/ nō esse deū: ad
hoc inducētēs verba Aug. sup illū locum
psal. Et nō est substātia ita dicētēs: Deus
em̄ q̄dā substātia ē. Quā etiā in fide catholi-
ca sic edificamur: vt dicamus patrē et filiū
z sp̄m̄ sc̄m̄ vnius esse substātie. Quid ē vni⁹
substātie? Quicqd ē pater qd̄ deus ē hoc ē
filius: hoc ē sp̄s sc̄t̄s. Cū aut pater ē nō il-
lud ē qd̄ vel quo ē. Pater em̄ nō ad se/ s̄ ad
filiū dicif: ad se aut deus dicif. Eo igit qd̄
vel quo deus ē/ substātia ē. Et qz eiusdē sub-
stātie ē filius/ p̄culdubio z filius ē deus. At
x̄o qd̄ pater ē: qz nō substātie ē/ s̄ referē ad
filiū: nō sic dicimus filiū patrē esse/ sicut di-
cimus filiū deū esse. Ex his verbis significa-
ri dicūt: q. p̄prietates patris vel p̄prietates filij
nō sit deus vel essentia diuina. Cū em̄ dicit:
eo q. deus ē/ substātia ē: s̄ q. pater ē/ substan-
tia nō ē: apte (inquiūt) ondit id esse substan-
tiā q̄ deus ē: id x̄o q̄ pater ē/ nō esse substan-
tiā. Itē cū ait. Pat̄ nō illud ē qd̄ ē/ ondit eū
nō esse patrē: eo q. substātia ē. Nō em̄ sim-
pliciter dixit: pater nō ē illud qd̄ ē/ s̄ ait: cū
pater ē/ nō ē illud qd̄ ē/ significās: q̄ pater ē/
nō esse illud quo ē. i. essentia. Hec illi ita ex-
ponētēs/ sua cōmēta simplicibus z incautē
vera videri faciūt. Nos autē aliter fore ista
intelligēda dicimus. Dicēs em̄: eo q. de⁹ ē/
substātia ē: s̄ q. pater ē/ substātia nō ē: hoc
intelligi voluit: qz essentia deus ē: z deitate
substātia ē. Eo em̄ substātia ē quo deus ē: z
ecōuerso: cuius ea ē deitas q̄ est substātia/ z
substātia q̄ deitas: s̄ q. pater ē/ nō ē substā-
tia. i. nō quo pater ē eo substātia ē: qz p̄prie-
tate generatiōis pater ē/ qua substātia nō ē:
ipsam tñ p̄prietatē substantiā esse nō nega-
uit. Ita etiā illud intelligēdum ē qd̄ ait: Cū
pater ē nō illud ē qd̄ est. i. nō illo pater ē qd̄
vel quo ipse est. i. essentia/ sed notione.

Alijs etiā verbis Augustini vtū-
tur vt asserāt quod dicāt. s. proprie-
tates personarum nō esse dei sub-
stantiam.

Itē illis verbis Augustini

vehementer insistūt supius positis. s. q. ver-
bum fm q. sapiētia ē z essentia/ hoc ē q. pa-
ter: fm q. verbū/ nō hoc ē qd̄ pater. Si (inq̄/
unt) verbū nō ē hoc qd̄ pater fm hoc q. est
verbū: id ergo quo verbum ē/ nō ē illud qd̄
pater ē. Proprietates ergo quo verbum ē/ nō
est qd̄ pater ē: nō ē igit diuina essentia. Ad
qd̄ dicim⁹: qz licet fm q. x̄bū nō sit s̄ qd̄ p̄f
est: ea tñ p̄prietates q̄ verbū ē/ ē id qd̄ pat̄ ē. i.
diuina essentia: sed nō ē hypostasis p̄ris.

Responso.

Ista est distinctio. xxxij. huius primi libri: in
qua magister postq̄ egit de proprijs z
appropriatis/ incipit agere de differētia cōmuniū z pro-
prioꝝ. Et tria facit. Nam primo determinat vnitatem.
Secundo respōdet ad cōtrarias rationes. Tertio ad cō-
trarias auctoritates. Primum quidē facit a principio
distinctionis vsq; ibi: Hoc autē aliqui negāt zc. Secun-
dū abinde vsq; ibi: Veruntamē nō desistūt. Tertiu ad
finem. In speciali sentētia magistri stat in tribus p̄-
positionibus: quar prima est hec. Proprietates p̄sona-
les sunt idē cum p̄sonis z natura diuina. Hāc magister
probās querit: Et p̄prietates sunt ipse p̄sone: z vtrū
sint ipsa diuina essentia. Postea soluit dicēs: q. p̄prie-
tates tripliciter sint in p̄sonis: in rta illud beati Hiero. in
p̄fatiōe dicētis: Et in p̄sonis p̄prietates: z in essentia vni-
tas. Proprietates em̄ fuerūt ab eterno: z nō pōt dici q.
fuerūt sine subiecto: igit videt fore dicendū/ q. fuerunt
in p̄sonis. Secūdo ostēdit q. p̄prietates sunt ipse p̄so-
ne. Hāc p̄prietates sunt in p̄sonis: sed in p̄sonis nulla est
diuersitas: igit p̄prietates sunt ipse p̄sone. Et hoc afir-
mat auctoritate beati Hiero. Tertio ostēdit q. p̄prie-
tates sunt ipsa diuina essentia seu natura. Qd̄ probat sic.
Propter diuinā simplicitatē deus est quicquid habet/
vbi nō repugnat relatiua oppositio: sed diuina essentia
seu natura. Hāc rationē magister p̄firmat auctoritatib⁹
diuersoz auctoz/ que patēt in textu. Secūda p̄posi-
tio est hec. Errāt qui ex hoc q. p̄prietates p̄sonales sunt
diuina essentia/ inferūt diuinā essentia posse generare.
Hanc probās magister ponit erroꝝ quorundā dicētū:
q. licet sint proprietates in p̄sonis: nō tñ sunt ipse p̄so-
ne/ sed sunt quasi extrinsecus affixe. Postea fm hūc er-
roꝝ inducūt tres rationes: quar prima talis est: Si p̄-
prietates sint p̄sone: ergo nō distinguūt neq; determi-
nāt p̄sonas. Cōsequētia patet ex hoc/ q. nihil distinguitur
neq; determinat sc̄pso. Respondet magister negā-
do p̄sequentia. Ad probationē dicit: nō esse incōueniēs
idem distingui seu determinari sc̄pso. Qd̄ probat au-
ctōitate beati Hiero. Secūdo sic. Si p̄prietates sunt di-
uina essentia: ergo sicut p̄sone dicunt cōuenire in essen-
tia: ita etiam debet dici p̄sonas cōuenire in proprietati-
bus/ quod falsum est. Respondēdo magister dicit istam
materiam propter nūm̄ i sui altitudinē/ humanū exce-
dere intellectum: qd̄ probat auctoritate Hieron. Tertio
sic. In quocūq; est paternitas in diuinis hoc generat:
sed in essentia est paternitas: ergo generat. Et similiter
arguit de filiatione. Et respōdet magister p̄ distinctionē
dicēs: q. p̄prietates esse in aliquo/ pōt intelligi duplici-
ter. Vno mō illud in quo sunt determinando z distin-
guendo. Et isto modo in p̄sonis z in quocūq; isto mo-
do ē paternitas/ hoc pōt generare. Alio modo illud in
quo sunt nō determinādo neq; distinguendo: z sic dicū-
tur esse in diuina essentia: z in quocūq; sic est paternitas
illi nō cōuenit generare: nec illi in quo sic est filiatio/ con-
uenit generari. Dum ergo p̄prietates sunt in diuina es-
sentia/ nō determinādo eā: patet argumentū ad proposi-
tum nō cōcludere. Cōtra solutionē magister insisit que-
rendo. Si p̄prietates nō possunt esse in p̄sonis nisi eas
determinēt/ quō tñ pōt esse in essentia eā nō determinā-
do. Et respondet/ q. hoc exprimere est sup intellectū hu-
manū: qd̄ afirmit auctoritatib⁹ beati Hieron. Tercia
propositio est hec. Fallunt: q. ex idēitate paternita-
tis z essentie arguūt seu concludūt paternitate patrem
esse deum. Huius ratio est: quia proprietates sunt in di-

Aug⁹ super
psal. 68.

Qualit̄ re-
torquet ver-
ba August.
ad suā p̄prie-
tatem.

Qualiter in-
telligenda
sunt illa ver-
ba q̄ dicūt

Liber I

Capitulum I et II

uins vt determinātes ⁊ distinguētes / cuiusmodi sunt in psonis. Et confirmat auctoritate beati Aug. Et tantū de snia magistri huius distincōis in speciali.

Opinio quorū dā nō idē esse psonā et essentiā vel naturā dicētū: et eādē essentiā nō posse esse patrē et filiū et spiritū sanctū. **Ca. I a**

Di. XXXIII
habet. 6. ca. cū
eorum. 9.
De comparatōe
psone siue rei
nature ad na-
turā. Et de cō-
paratione pso-
narum ad es-
sentiā.

Benedictis autē adūciendum ē: q̄ quidā puer / si sensus hoies in tantā p̄siliē / rūt infantiā: vt dicerēt nō idem

esse naturā dei ⁊ psonā siue hypostasim: di-
centes eandē essentiā nō posse esse patrē ⁊
filiū sine psonarū p̄fusione. Si em̄ (inquiūt)
ea essentiā q̄ p̄r ē filiū: idē sibi pater ē ⁊ fili-
us. Si hāc rē dicis esse patrē: aliā quere quā
dicis esse filiū. Si nō aliā nō quēseris / s̄ eā-
dem dixeris: idē genuit ⁊ genitus ē. Prop̄
hec ⁊ h̄mōi inter naturā ⁊ psonam diuidūt /
ita vt nō recipiāt vnā deitatis naturā ⁊ sim-

Auctoritatē q̄
p̄ eis facere vi-
det̄ ponit deli-
ctio Hylarij

plicem esse tres personas. Idē testimonio
Hylarij defendere nitunt̄: q̄ in. vii. li. de tri-
querēs: vtz apls sp̄m̄ dei nomināsz spiritū
christi / idē significauerit vtroq; verbo / in q̄t
ita. Gentū p̄dicatoz volens naturē vnitatē

Roma. 8. b.

in patre ⁊ filio docere / ait: Sp̄s dei in vo-
bis ē. Si q̄s autē sp̄m̄ christi nō habet / hic nō
est eius. Si autē sp̄s eius q̄ suscitauit iesum
⁊c. Sp̄iales oēs sumus / si in nobis ē dei sp̄i-
ritus: ⁊ hic sp̄s dei ē ⁊ sp̄s christi. Et cū
christi sp̄s in nobis ē: eius sp̄s in nobis ē
qui suscitauit christū. Et cū ei⁹ q̄ suscitauit
christū in nobis est sp̄s: ⁊ sp̄s in nobis est
christi. Nec tñ nō dei est sp̄s q̄ in nob̄ est.
Discerne ḡ o heretice sp̄m̄ christi a sp̄ū dei:
et excitati a mortuis sp̄m̄ christi a sp̄ū dei
christū a mortuis excitātis. Cum q̄ habitat
in nobis spiritus christi / spiritus dei sit: et
spiritus christi a mortuis excitati / spiritus
dei tñ sit christum a mortuis excitantis.

Egidius de
Roma

Notandū q̄ Hylarius cōtra hereticos ironi-
ce loquit̄ dicēs: Heretice discerne
spiritū christi a spiritu dei. q. d. non potes discernere ne-
q; distinguere vel diuidere: cum idem sit spiritus dei et
christi siue patris et filij.

Questio hyla-
rij: vtrū in sp̄ū
dei vel natura
vel res nature
significata sit.

Et q̄ro nūc in sp̄ū dei: vtrū naturā / an rē
nature significatā existimes? Non ē em̄ idē
natura qd̄ res nature / sicut nō idē est homo
⁊ quod homis ē: nec idem est ignis / ⁊ quod
ipsius ignis est: ⁊ fm̄ hoc nō est idem deus /
⁊ quod dei est.

Egidius
de roma

Notandū q̄ littera dupliciter pōt legi: suspē-
siue ⁊ absolute. Si legat̄ suspēsiue
tūc est sensus: fm̄ hoc / hoc ē: volumus loqui de deo fm̄
hoc qd̄ in creaturis aspiciamus. Scdm̄ quē modū nō est
idem deus / ⁊ qd̄ est dei. q. d. nō. Si nō legat̄ absolute:
si intelligat̄ de differētia reali est locutio falsa: quia rea-
liter loquēdo idem est deus / ⁊ qd̄ est dei. Sed si intelli-
gat̄ de differētia rationis / sic est locutio vera: quia sicut
in creaturis realiter nō est idē homo / ⁊ qd̄ est hois: sic

natura ⁊ res nature: vel natura ⁊ hypostasis: sic in di-
uinitis licet nō rē / rōne tñ differat essentiā ⁊ psona.

Huius dicti occasione p̄fati heretici do-
gmaticauerūt / nō idē esse psonā ⁊ naturam
dei: asserētes naturā dei nō esse tres psonas
intelligētes in his p̄missis verbis Hylarij p̄
rē nature psonā: ⁊ noie nature diuinā natu-
rā. Et ideo dicūt Hylariū interrogasse here-
ticum: vtrum p̄ sp̄m̄ dei putaret significatā
esse naturā / an rem nature: vt sic ostenderet
distinguendum esse inter naturā ⁊ rem na-
ture: id est psonam.

Nic docet quō eis obuiat ipsius
scripturē circūstātia: et q̄liter predi-
cta intelligi debeāt: et q̄ sp̄s sanctus ē
res vni⁹ nature patris et filij: et ē ip-
sa natura. **Capitulum II b**

Hoc qd̄ dicunt nō in-
telligētes pia diligētia sc̄pturē cir-
cūstātia: q̄ p̄siderata / p̄cipi pōt quō
p̄missa dixerit Hylarius. Subsequēter em̄
in eadē sc̄re oñdit: in sp̄ū dei aliqñ signifi-

ficari patrē / vt cum dicit. Sp̄s dñi sup̄ me.
Aliqñ significari filiū / vt cum dicit. In sp̄ū
dei eijcio demonia: nature suę p̄tate se de-
mones eijcere demōstrās. Aliqñ sp̄m̄ sc̄m̄ /
vt ibi. Effundā de sp̄ū meo sup̄ oēs carnem.

Quō dicit p̄summatū fuisse / cū apli sp̄s sc̄o
misso / oibus linguis locuti sunt. Deinde q̄
re hāc distincōne fecerit: ⁊ q̄ in sup̄iorib; p̄
vba apli idē sp̄s sanctus significatus sit: ⁊ q̄
ipse sit res vni⁹ nature patris ⁊ filij / apte oñdit
in q̄ns ita. Hec idcirco sunt demōstrata / vt
q̄cūq; pte heretica falsitas se p̄tulisset: fini-

bus veritatis p̄cluderet. Habitat em̄ in no-
bis christus: quo habitāte habitat de⁹: ⁊ cū
habitat in nobis sp̄s christi / nō aliud habi-
tat q̄ sp̄s dei. **Q**uō si p̄ sp̄m̄ sc̄m̄ christus in
nobis intelligit̄ esse: hunc tñ ita sp̄m̄ dei vt
sp̄m̄ christi esse noscēdū ē: ⁊ cū p̄ naturā dei
natura ipsa habitat in nobis: indifferēs na-
tura filij credit̄ esse a p̄re: cū sp̄s sanctus qui ē
sp̄s christi ⁊ sp̄s dei / res nature demōstrat̄
vni⁹.

Quero nūc ḡ: quō nō ex natura vni⁹
sunt. A p̄re p̄cedit sp̄s veritatis: a filio mit-
tit̄: ⁊ a filio accipit. **S**z oia q̄ habet pat̄ / filij
sunt. Idcirco q̄ ab eo accipit / dei sp̄s est: ⁊
idē sp̄s christi ē. Res nature filij ē: ⁊ ea-
dē res ⁊ nature patris ē: ⁊ dei excitātis chri-
stū a mortuis / sp̄s ē: ⁊ idem sp̄s christi ē a
mortuis excitati. In aliquo differt christi ⁊
dei natura / ne eadē sit si p̄stari pōt: vt sp̄s
qui dei ē / nō sit etiā christi. Est ergo in no-
bis sp̄s dei: ⁊ ē in nobis sp̄s christi: ⁊ cum
sp̄s christi inest / inest sp̄s dei. Ita cum qd̄
dei ē ⁊ christi ē: ⁊ qd̄ christi ē / dei ē: non pōt
qd̄ aliud diuersuz christus esse q̄ de⁹ ē. **De⁹**

Et nō ē ma-
tura qd̄ res
nature
videt̄ quō
sensum tra-
hāt ex illis
verbis

Et sic dicit̄
da in trini-
tate: sicut
creatur

Et sic dicit̄
da in trini-
tate: sicut
creatur

Hereticus
larij ponit
q̄d̄ p̄missi
rū intelligi
tia agit

Egidius
de roma

Jo. 10. f.

igitur christus est unus cum deo spiritus: secundum illud: Ego et pater unum sumus. In quo docet veritas unitatem esse nature: non solitudinem unionis. Ecce si hec verba diligenter attendas: inuenis spiritum sanctum rem nature dici patris et filii: et eundem dici esse naturam dei: ubi dicitur: per naturam dei natura ipsa habitat in nobis: si per spiritum sanctum christus est in nobis. Itaque in trinitate non ita distinguendum est in naturam et rem nature: sicut in rebus creatis: quia (ut ait Hylarius) comparatio terrenorum ad deum nulla est: et si comparationum exempla interdum afferunt: nemo ea existimet absolute in se rationis perfectionem continere. Non enim humano sensu de deo loquendum est:

Quod proprie res creatas illud dixerit non idem est natura et res nature.

Ad naturam ergo res creatarum respiciens inquit. Non idem est natura quod res nature: sicut exemplum de ipsis creaturam. In de omnibus erroris esse: sub mensura creaturarum metiri creatori addit: et secundum hoc non idem est deus et quod dei est: ac si diceret. Si ad istarum creaturarum de creatore sentit: cogit fateri: quia non idem est deus et quod dei est: quasi diceret: impii est cum spiritus dei deus sit: et dei filius sit deus.

Quod non aliud est deus et que sua sunt ita ut insint: alia enim sunt que insunt: alia que non insunt.

Non ergo secundum corporales modos (ut in eadem habet serie) accipienda sunt hec que de deo dicuntur ubi euacuans opinionem eorum que ita putant aliud deum esse: et aliud quod dei est: aliudque naturam dei et rem nature: ut est in creaturis: apte docet non aliud esse deum: et que sua sunt: ita ut insint illi: sic dicitur. Homo autem aliquid ei simile cum alicubi erit: alibi non erit: quod ad id quod est illic continetur ubi fuerit in forma: ut non ubique sit: quod insistentis alicubi sit. Deus autem immensum virtutis viuis partibus: que nusquam non assit: nec desit: ubique se omnem per sua edocet: et sua non aliud que esse significat: ut ubi sua insint ipse esse per sua intelligat. Non autem corporali modo cum alicubi sit: non etiam ubique esse creditur: cum per sua in omnibus esse non desinat. Non autem aliquid sunt que quod ipse est que sua sunt. Et hec propter nature intelligentiam dicta sunt.

Notandum quod intendit Hylarius quod deus docet se omnem: hoc est se totum et perfectum esse ubique: per sua: hoc est per potentiam et virtutem suam. Nam corpore quod potentia dei et virtus est ubique: cum potentia et virtus dei sit ipse deus: ipse deus ubique erit. Et si ubique deus est totus ubique est: cum simplicissimus sit et parte careat.

His verbis apte significat: si tamen intelligit heretice: quia diuina natura non aliud est ab his que sua sunt: ita ut insint: et per illa in omnibus

suis est que non insunt. Sua enim sunt etiam que non insunt. Id est omnes creature: et sua sunt que insunt: ut tres persone que sunt eiusdem nature et eadem natura: sicut supra Augustinus testimonio firmauimus: dicentis tres personas esse eiusdem essentie vel eadem esse essentia: sed non ex eadem essentia: ne aliud intelligat essentia/aliud persona. Non tamen diffitemur aliquam distinctionem habendam fore secundum intelligentie rationem cum dicitur hypostasis: et cum dicitur essentia: quia ibi significat quod est esse tribus: hic vero non. Est tamen hypostasis essentia: et e converso. Fateamur ergo unum atque idem esse tres personas secundum essentiam: differetes autem proprietatibus. Unde Augustinus supra locum preteritatum psalmi ait: Queris quid sit pater: Respondet deus. Queris quid sit filius. Respondet deus. Queris quid sit pater et filius. Respondet deus. De singulis interrogatus deum responde. De utroque interrogatus: non deos sed in deum responde. Non sic hominibus. Tanta enim est sibi substantie unitas ut equalitate admittat pluralitatem non admittat. Si ergo tibi dictum fuerit cum dicitur filium dei esse quod pater est: profecto filius pater est. Responde: secundum substantiam tibi dixi: hoc esse filium quod pater est: non secundum id quod aliud dicitur. Ad se enim dicitur deus: ad patrem dicitur filius. Rursumque pater ad se dicitur deus: ad filium dicitur pater. Quod pater ad filium dicitur non est filius: quod dicitur filius: ad patrem non est pater. Quod dicitur pater ad se et filius ad se: hoc est pater et filius: id est deus.

Utrum ita possit dici deus trium personarum vel tres persone unius dei: ut dicitur: una essentia trium personarum et tres persone unius essentie.

Ecce considerandum est: cum deus sit diuina essentia: et ita dicatur unius dei esse tres persone: sicut una essentia dicitur tres persone: ut ita valeat sane dici: unus deus trium personarum vel tres persone unius dei: sicut dicitur una essentia trium personarum: et tres persone unius essentie. In his locutionibus scripture usus nobis emulandus videtur: ubi frequenter reperitur ita dictum. Una est essentia trium: et tres sunt persone unius essentie: nusquam autem occurrit legisse unum deum trium personarum: vel tres persone unius dei. Quod ideo putato sanctos doctores vitasse: ne ita forte acciperent in diuinis personis: ut acciperent cum de creaturis sicut quod dicitur. Dicitur enim: deus abraam/isaac et iacob: et deus omnis creature. Quod utique dicitur propter principium creationis vel gratie priuilegium: et creature subiectionem vel seruitutem. Cum ergo in trinitate nihil sit creatum vel seruens vel subiectum: non admittit fides in trinitate tale locutionis modum. Ita etiam e converso non dicitur de dei essentia: quia ipsa sit essentia abraam/isaac et iacob: vel alicuius creaturam.

Aliquod est in ratione intelligentie distinctio cum dicitur hypostasis: et cum dicitur essentia.

Augustinus supra psalmum.

Sum scripturae in his sequentibus tradit. Quare non conuenienter scriptura dicitur: unum deum trium personarum et conuenienter cum dicitur una essentiam trium personarum.

Essentia per dicta verba: et non ita esse distinguendum in trinitate: sicut in creaturam tractat.

Etiam...

Etiam...

Etiam...

Etiam...

Egidius de roma

Libert I

Capitulū V et VI

re/ne creatoris vel creature naturam confundere videamur.

¶ Licet potētia/sapientia/bonitas de deo secundū substantiā dicatur in scriptura:tamen solēt hęc nomina distincte ad psonas interduz referri. **¶** Caplm V

¶ Ex p̄dictis cōstat q̄ si cut essentia/ita potētia/sapia/bonitas de deo dicunt̄ fm substantiam. Que aut̄ fm substantiā de deo dicunt̄ tribus psonis pariter cōueniūt. Una est q̄ potētia/sapia/bonitas patris et filij et spūs sancti: et hi tres eadē potētia/eadem sapia/eadem bonitas. Un̄ ap̄ in trinitate summa esse p̄fectio. Si em̄ ibi deesset potētia/vel sapientia/vel bonitas:nō esset summū bonum. Sed q̄ ibi est p̄fecta potētia/infinita sapia/incomphēbilis bonitas:recte dicit̄ et credit̄ summū bonū. Cūq̄ vnū et idē penitus sit in deo potētia/sapia/bonitas:in sacra t̄ scriptura frequēter solent hęc noia distincte ad psonas referri:vt patri potētia/filio sapientia/spūsctō bonitas attribuat̄:q̄ q̄re sit at/nō est ociosum inquirere.

¶ Ad d. henrici de vulturaria.

¶ Patres solēt esse infirmi: filij insipientes. **¶** De hoc carnalif intelligat̄ in diuinis p̄sonis/patri attribuit̄ p̄as: filio/sapia. Quia x̄o spūs natura ē indignus et inflatus:sicut dicit̄ Esa. ca. ij. d. cuius spūs in naribus eius:ideo spūsctō attribuit̄ bonitas. Appropria aut̄ patri auctoritas/origo/vnitas/p̄ncipiū/et̄nitas. Filio sapia/pulchritudo/veritas/forma/verbum/similitudo. Spiritu sancto/dilectio/bonitas/donum/pax/gratia.

¶ Quare id fiat. s. q̄ patri potētia: filio sapientia attribuat̄.

¶ Ad ergo sacri eloquij p̄vidētia facere curauit: ne dei immēsitatē similitudine creature metiret̄. Dixerat em̄ scriptura sacra: q̄ deus pater est: et q̄ deus filius est: et audiuit hoc homo q̄ hominē patrē viderat/deū patrē nō viderat:cogitare cepit ita esse in creatore/vt viderat esse in creaturis: a q̄bus hęc noia translata sunt ad creatorē: in quibus pater ē prior filio: filius est posterior patre: et ex antiq̄tate in patre defectus: ex posterioritate in filio imp̄fectio sensus solet notari. Ideo occurrit scriptura dicens patrē potētē/ne videat̄ prior filio: et idominus potēs: et filij sapientē/ne videat̄ posterior patre: et ideo minus sapiēs.

¶ Quare spiritu factō bonitas attribuat̄.

¶ Dicitur est etiā spūsctūs deus: et dicitur est habere spm̄ deus: et videbat̄ hoc q̄si nomē inflatiōis et tumoris. Un̄ b̄nana p̄sciētia ad deū p̄ rigore et crudelitate

te accedere metuit. Ideo scriptura tēperauit sermonē suū spm̄ bonū noians/ne crudelis putaret̄ q̄ mitis erat: non q̄ p̄f solus sit potēs vt magis potēs: et filius solus sapiēs vt magis sapiens: et spūsctūs solus bonus vel magis bonus. Una est q̄ potētia/sapia/bonitas triū sicut vna essentia. Ideo q̄ sic dicit̄ filius homouosios. i. p̄substantialis patri: ita et coomnipotens.

¶ De hoc nomine homouosion/vbi in auctoritatē receptū sit: et quid significet. **¶** Caplm VI

¶ Nō est p̄termittendū qd̄ Aug⁹ in li. iij. s. Maximinū dicit de hoc noie homouosio: q̄ latini tractatores frequēter vtunt̄. Pat̄ (inquit) et filij vnus sunt eiusdēq̄ substantie. Hoc ē illud homouosio qd̄ in p̄cilio Niceno aduersus hereticos arrianos a catholicis patrib⁹ veritatis auctoritate firmatū est. Qd̄ post ea in p̄cilio Ariminēsi p̄p̄ nouitatē verbi minus q̄ potuit intellectā: quā t̄n̄ fides antiq̄ pepererat/multis paucorū fraude deceptis: heretica impietas sub heretico impatore Costantino labefactare tēptauit. S; post nō longū tēpus libertate fidei catholice p̄ualētē: postq̄ vis vbi sic debuit/ intellecta est: homouosio illud catholice fidei sanitatē lōge lateq̄ defensum ē et diffusū. Quid em̄ est homouosio nisi vni⁹ eiusdēq̄ substantie? Quid est (inquā) homouosio nisi: Ego et pater vnū sumus. Nō ē inter p̄phanas vocū nouitates hoc vitandum est.

¶ De nominib⁹ que trāslatiue et p̄ similitudinē de deo dicuntur.

¶ Preterea sciendū est: q̄ in assignatiōe distinctiōis noim̄ inf̄ alia q̄ sup̄ diligētē executi sum⁹/ qd̄ dixim⁹ trāslatiue et p̄ similitudinē de deo dicit̄: vt speculū/splēdor/character/figura et hmōi: de q̄b⁹ p̄io lectori breuif̄ trado qd̄ sentio: vt. s. rōne similitudinis p̄siderata ex causis dicēdi dictorū intelligentiā assumat/sed catholicam.

¶ Nihil dignū excellentia ineffabilis trinitatis se tradidisse dicit ad alia transiturus.

¶ De sacramēto vnitatis atq̄ trinitatē sūme et ineffabil multa iā dixim⁹. Nihil t̄n̄ ei⁹ ineffabilitate dignū tradidisse p̄fitemur: s; pot⁹ ex nob̄ murificatā ei⁹ scias: nec potuisse nos ad illam.

¶ Ista est distinctio. xxxij. huius p̄mi libri: in q̄ magister postq̄ egit de comparatiōe p̄p̄rietatū ad psonas/agit de comparatiōe p̄p̄rietatū ad essentia. Et tria facit. Nam p̄mo agit de p̄sone essentie diuersitate. Secūdo tractat de essentie ad psonas causalitate. Tertio recapitulat de attributorū cōgruitate. p̄m̄

Aug⁹ li. iij. s. Maximinū ca. 14.

Jo. 10.

Distin. XXXV. bar. 3. ca. eorum de scia in gener. fm

De sap. dei cum vnitate vnarū lib. rerus plur. sciturve cabula.

De q̄b⁹ sit scia vt p̄ dicit̄/ resp̄ctio finis et p̄ dicit̄/ finatio.

De hōie p̄ dicit̄/ ad bonas et bona hōie.

Bo. 8. s.

facit a principio huius distinctionis vsq; ibi: Sic consideranda est. Sed in vsq; ibi. Et p dicitur q stat. Tertium abide vsq; ad sine distinctionis. Et tatum de snia i generali. In spall snia mgr stat i trib' pponib': quax pma e bec. Nos ca tholici tenemur psonas diuisas asserere ee ide cu diuisa eentia: r eas solu rone differre. Hac ppoem mgr pbas/ pponit pmo quo qda heretici dixerut eentia r psona no ee ide: q; si eet eade eentia patq; fili': ergo eade res ge nerat r generat. Et istud affirmat auete Hyla. di. q; res nature r natura no sut ide: s; psona diuina e res diuie nature: eentia aut dr ipsa natura: ergo differut. Hideo/ q; xbu Hylarij i creatur' itelligedu e no i diuis: vbi na tura r res nature sut ide: qd pater auete Hylarij di. q; de no e aliud ab his q; insur. i. attribut' r psonis. Post ea mgr ruder ad rone di. q; fm rone differut eentia r hy postasis: r dicit q; generas et generatu pueniut i suba: no tm pueniut i psonalitate. C Seda ppo e bec. Quia uis tres psonas vni' ee eentia debeam' dicere: no tm vnu deu triu psonaz vsitata locutioe debem' asserere. Hanc ppoem mgr probas qrit. Exq; de' sit diuina eentia: vtz ita dicat vni' deus tres psonae: r vru ita valeat sane dici vni' de' triu psonaz vl tres psonae vni' dei: sic dr vna eentia triu psonaz r tres psonae vni' eentia. Et ruder q; no: q; sic de' significaret i aliq; habitu dine pncipij respectu psonaz. Nec e sine de eentia: q; ali' e mod' significandi noie dei r ali' noie eentia. Cui' ro e: q; ly de' significat in rone pncipij effectiui/ eentia xo no. C Tertia ppo e bec. Attribui' patri potetia/ filio sapias/ r spuiscto bo nitate: no obstate q; oib' eque eentia sit sine distinctione fil' pueniut. Hac mgr probas dicit: q; attribui' pti po tetia: eo q; i creaturis patrib' inesse cosuevit debilitas. Sciaz filio: eo q; i creatur' filij soler ee ignari. Et boni' tate spuisctio: eo q; i creatur' spuis timore r inflatione impozat. Postea dicit: q; hoc nome bonouision ab an tiqs pumo fuit pcessu: tade ppter malu vsu hereticoru fuit damnatu r phibitu. Sed snalif' ppter veritate rei iterato fuit receptu. Demu dicit d nofo' traslatiue: r no vult aliud dscere/ nisi q; assignada est ro fm qua trasse runt. Et tatum de sententia huius distinctionis i speciall.

De quibusda que secundum substantiam de deo dicuntur: que specialiter est flagitant tractatum. s. de scientia et prescientia et prouidentia et dispositio/ ne predestinatione/ voluntate et po tentia. Capitulum I a

Utrumque supra differuerim? ac plura dixerim? de his q; cõiter fm sbam d deo dicunt: eoz tm qda specialiter est flagitant tractatu: de qbus mo tractadu. i. de scia pscia/ puidetia/ dispositioe/ pdestinati/ one/ voluntate r potetia. Sciendu e q; sapietia vel scia dei cu sit vna r simplex: tm ppter varios reru stat' et diuersos effect' plura ac diuersa sortit noia. Dicit em no tm scia sed etiã pscietia vel puidetia/ dispositio/ pde/ stinatio r puidetia. Et e pscia siue puiden/ tia no de futuris tm/ s; de oibus: de bonis. s. r de mal': dispositio xo d faciendis: pdestina/ tio de omnibus saluadis/ r d omnib' bonis q; bus r hic liberant' r in futuro coronabunt. Pdestinavit em deus ab eterno homies ad bona eligedo: et pdestinavit eis bona v/ parado. Q hoies pdestinavit/ ap' ostedit dices. Pdestinavit quos pscuit fieri pfor

mes imaginis filij sui. Et alibi. Elegit nos ante mundi constitutione: vt essemus sancti r immaculati. Q aut bona eis ppara/ uerit: ppheta Elaias ostedit dices. Ocul' no vidit deus abs te: q; pparasti diligetibus vel expectantibus te. Ergo ab eterno pde/ stinavit quosda futuros bonos r beatos: id est elegit vt essent boni r beati: r bona eis pdestinavit. i. pparavit. Prouidentia autem est gubernadoru: que vtiq; eodem mo videt accipi quo dispositio. Interdu tamē puidetia accipit p pscietia. Sapietia xo vel scien/ tia q; de omnibus est. s. bonis r malis: r de p/ sentibus/ pntentis r futuris: r no tm de tpali bus/ s; etiã de eternis. No em ita scit de' ista tpalia vt seipm nesciat: sed ipse solus seipm pfecte nouit: cui' scientie compatione omnis creature scientia impfecta est.

Notandum q; nota posita in littera/ vident se hre p additione no ppter diuersi/ tate scie diuine in se sed. ppter alia r alia habitu dine co notati. Ha scia r sapia dicit diuina/ cognitione absolu/ te: certitudinalit' tm: ideo pot esse tpaliu/ eterno r oim. Prouidentia r pscia supra tale cognitione addit ordi/ ne eternitatis ad tps: r ideo sunt solu respectu tpaliu ta bono r malo. Dispositio aut supra pdicta addit ordi/ ne cause ad causatu: vñ est de faciendis: et no est nisi re spectu bono r tm. Prouidentia aut addit ordinē dirigē/ tis in fine: r ideo ad gubernatione pntet. Sed pdesti/ natio sup oia bec addit determinatu sine: et ideo solu e respectu eoz qui ad gloua ordinant. Reprobatio autē inter bec no computat: q; in pscietia includit. Habet em deus pscietia damnadoz. Ultra pscietia aut nihil ad dit qd ad sciam diuina pnteat. Ha reprobatu vt tales no pprie dirigunt in fine/ sed a fine deficiunt. Vru tm de/ ficiat a bono sine/ inferius declarabitur.

Utrum scientia vel prescientia/ vel dispositio vel predestinatio po/ tuerit esse in deo si nulla fuissent fu/ tura. Capitulum II b

Sic considerari oportet vtru scia vel pscia vel dispositio vl pdestinatio potuerit ee i deo: si nul/ la fuissent futura. Cu em pscietia sit futuro/ ru/ r dispositio faciendoru/ r pdestinatio sal/ uandoz/ si nulla essent futura: si nihil eet fa ctur' deus vel aliqs saluatur: no videt po/ tuisse in deo esse pscietia vel dispositio vel pdestinatio. Potuit aut de' nulla pscire futu/ ra: potuit no creare aliqd/ vl no saluare ali/ quos. Potuit ergo in deo no esse pscientia vel dispositio vel pdestinatio. Ad hoc autē ita a quibusda opponit. Si inquit potuit pscietia dei no esse in deo ab eterno: et potu/ it no esse. Si xo potuit no esse: cu pscientia dei sit ei' scietia: r scietia sit ei' essentia: po/ tuit ergo no esse ab eterno id qd est diuina essentia. Ita r de dispositioe r pdestinatioe q; est diuina essentia obicuit. Addunt q; r alia ita loquētes. Si potuit de' no pscire ali/ qua: cu ide sit deo pscire qd scire: et scire qd

Epb. 1. a. ante mundi constitutione: vt essemus sancti r immaculati. Q aut bona eis ppara/ uerit: ppheta Elaias ostedit dices. Ocul' no vidit deus abs te: q; pparasti diligetibus vel expectantibus te. Ergo ab eterno pde/ stinavit quosda futuros bonos r beatos: id est elegit vt essent boni r beati: r bona eis pdestinavit. i. pparavit. Prouidentia autem est gubernadoru: que vtiq; eodem mo videt accipi quo dispositio. Interdu tamē puidetia accipit p pscietia. Sapietia xo vel scien/ tia q; de omnibus est. s. bonis r malis: r de p/ sentibus/ pntentis r futuris: r no tm de tpali bus/ s; etiã de eternis. No em ita scit de' ista tpalia vt seipm nesciat: sed ipse solus seipm pfecte nouit: cui' scientie compatione omnis creature scientia impfecta est.

Egidius de Roma.

Opposito.

Distinctio XXXV. ha ber. 3. ca. c. eorum. s. De scia dei in generali fm se. Qd sapia dei cum sit vna: tm p' varios stat' reruz plura sortitur vo/ cabula. De qb' sit p scia vl pui detia/ dispo sitio r prede stinatio. Qd hoies pdestinant ad bona: et bona hoib' Rom. 8. f.

esse: potuit ergo nō esse. Itē. Cū idē sit deū
p̄sciū esse et deū esse: si potuit nō esse p̄sciū:
potuit nō esse deus. Potuit autē nō esse p̄sci
us/ si potuit nulla p̄scire. At potuit nulla p̄
scire: quia potuit nulla facere.

Egidius de
Roma.

Notandū q̄ tres rōnes hic facte/ ex eadē via
procedūt: differētes tñ: qz p̄ma rō
accipit p̄scientiā in se et in abstracto. Secūda accipit eā
p̄cretiue et x̄baliter. Tertia x̄o p̄cretiue et noialiter.

Responsio q̄ p̄scientia et dis
positio et p̄destinatio quasi rela
tiue dicuntur ad futuras res vel fa
ciendas.

Ad hoc iuxta modulū no
stre intelligētiē ita dicim⁹: P̄scientia et dis
positio vel p̄destinatio ad aliquid dici vi
dentur. Sicut em̄ creator ad creaturā rela
tiue dicit: ita p̄scientia vel p̄sciū ad futu
ra referri videt/ et dispositio ad faciēda/ ac
p̄destinatio ad saluāda. Verūtāmē creator
ita relatiue dicit/ vt essentiā non significet.
P̄scientia x̄o vel p̄sciū et in respectu futu
rorum dicit/ et essentiā designat: ita etiā dis
positio et p̄destinatio.

Egidius de
Roma.

Notandū etiā q̄ creare et scire sunt relatiua
fm̄ dici. Magister tñ accipit crea
re nō vt significat diuinā actionē/ sed vt significat quan
dā habitudinē relatiuā q̄ nō est diuina essentia: nec ē ali
qua res in deo: qz nō est qd̄ rei/ sed quid rationis.

Ideoqz cum dicit. Si nulla essent futu
ra: nō esset in deo p̄scientia: vel nō esset de
us p̄sciū: quia varia est ibi causa dicen
di. Distingui oportet rationē dicti. Cum er
go dicit. Si nulla essent futura: nō esset in
deus p̄scientia/ vel nō esset p̄sciū. Si in di
cendo hanc causam attendis: scilicet quia
nulla essent subiecta eius p̄scientiē/ vñ ipsa
possit dici p̄scientia vel ipse p̄sciū: quod
vtrūqz dicit/ propter futura: verus est intel
lectus. Sin autē ea ratione id dicit/ q̄ non
sit in eo scientia qua p̄scit futura: vel q̄ ipse
nō sit deus qui est futurozū p̄sciū: falsa est
intelligentia. Similiter et ille locutiones de
terminādē sunt. Potuit nō esse p̄scientia
dei: vel potuit nō esse p̄sciū: et potuit de
us nō p̄scire aliqua: id ē potuit esse q̄ nul
la futura subiecta essent eius scientiē: et ita
nō posset dici p̄sciū/ vel p̄scire/ vel scientia
eius p̄scientia: nō tamē eo minus ipse esset/
vel eius scientia. Sed nō posset dici p̄sci
us vel p̄scire vel p̄scientia/ si eius scientiē
futura nulla forent subiecta. Sicut de dispo
sitione et p̄destinatione vel p̄uidencia. Hec
em̄ (vt dictū est) ad tēporalia referunt: et de
temporalibus tñ sunt.

Quia scientia dei nō tantum est de
temporalibus/ sed etiā de eternis.

Scientia vero vel sapiē

Scientia nō tñ de t̄p̄alib⁹/ s̄ etiā de eternis
est. Ideoqz si nulla fuissent futura:
esset tñ in deo scia eadē q̄ mō est: nec minor
esset q̄ mō: nec maior est q̄ eēt. Sciuit q̄ de
us ab eterno eternū et om̄e qd̄ futuz erat/ et
sciuit imutabiliter. Scit quoqz nō min⁹ p̄te
rita et futura q̄ p̄ntia: et sua et̄na sapia et im
mutabili scit ipe oia q̄ sciunt. Dis em̄ rō su
p̄ne et et̄ne sapie (vt ait Amb.) i eo ē: qz oēs
om̄ne sapientiā et essentiā capit sua immēsa
sapientia.

Quare omnia dicuntur eē in deo:
et quod factum est vita esse in eo. e

Propterea oia dicunt eē
in deo et fuisse ab et̄no. Vñ Aug⁹ sup Gen.
Hec visibilia inqt̄ anteq̄ fierēt nō erāt: quō
ergo nota deo erāt q̄ nō erāt? Et rursus quō
ea faceret q̄ sibi nota nō erant. Nō em̄ quic
q̄ fecit ignorans. Nota ergo fecit: nō facta
cognouit. Proinde anteq̄ fierēt/ et erant/ et
nō erāt. Erāt in dei scientia: nō erāt in sua na
tura. Ipsi autē deo nō audeo dicere alio mō
innotuisse cū ea fecisset q̄ illo quo ea noue
rat vt faceret: apud quē nō est trāsmutatio/
nec vicissitudinis obūbratio. Ecce hic ha
bes/ q̄ hec visibilia anteq̄ fierēt/ in dei scie
tia erāt. Ex hoc ergo sensu om̄ia dicunt eē
in deo: et omne quod factū est dicit vita eē
in ipso: nō ideo q̄ creatura sit creator: vt qz
ista tēporalia essentialiter sint i deo: sed qz
in eius scientia semp sunt que vita est.

Sicut res artificialis anteq̄ sit viuit qd̄ modo
in mente artificis p̄ suā ideam.

Quia eadem ratione dicuntur om
nia ei p̄sentia.

Inde ē etiā q̄ oia dicunt ei
p̄sentia esse: non solū ea q̄ sunt/ sed etiā ea q̄
p̄terierūt/ et ea q̄ futura sunt: fm̄ illud: Qui
vocat ea que nō sunt tanq̄ ea q̄ sunt. Quia
(vt ait Ambro. i libro d̄ tri.) Ita cognoscit
ea que nō sunt vt ea que sunt. Et hac ratio
ne oia dicunt esse in eo vel apud eū/ siue ei
p̄sentia. Vñ Aug⁹ sup illū locū Ps. Et pul
chritudo agri mecū est. Ideo inquit mecū
est: qz apud deū nihil p̄terijt: nihil futuz est
Cū illo sunt om̄ia futura: et ei nō detrahun
tur iā p̄terita. Cū illo sunt oia cognitiōe q̄
dam ineffabili sapiētiē dei. Ecce hic aperit
Aug⁹: ex q̄ intelligētia accipiēda sint hmōi
verba: oia sunt deo p̄sentia: in deo sūt oia/
vel cū deo/ vel apud deū/ vel i eo vita: qz in
effabilis omniū cognitio in eo est.

Ista est distinctio. xxxv. hui⁹ p̄mi libri: i q̄ ma
gister postq̄ egit de deo et d̄ditōibus
eius q̄ ipm̄ p̄cernūt in essendo: incipit agere de ipso fm̄
d̄ditōes q̄ ipsum respiciūt i operādo. Et tria circa hoc

facit. Nam primo ostendit quod multipliciter accipiat scientia dei. Secundo inquit: an scientia dei dependeat a rebus scitis. Tertio inquit: quod sunt a deo scita et qualiter. Primum facit a principio usque ibi: hic considerari oportet. Secundum usque ibi: Propterea omnia dicuntur. Tertium vero usque ad finem distinctio. Et hec est sententia magistri generalis. In spectat li sententia magistri statim tribus propositionibus: quarum prima est hec: Unica et invariabilis est dei scientia: quod propter varios reus status diversis nominibus vocabulis. Hanc magister probat dicit: quod scientia dei est una de attributis essentialibus / spale requirit tractatum: et non solum scientia sed etiam prescientia / dispositio / predestinatio et providentia. Prescientia enim dicitur respectu omnium futurorum / sive bonorum sive malorum: dispositio vero respectu fiendorum. Predestinatio est de bonis / salvandis: et de bonis quibus hic a malo liberantur: et in futuro coronabuntur. Providentia est de gubernandis: et sicut dispositio. Sed differunt: quod dispositio ad fieri et esse rei: providentia autem spectat ad bene habere / et ad rei conservationem. Interdum tamen providentia accipitur pro prescientia. Scientia vero sine sapientia dicitur respectu omnium universaliter: sive presentium preteritorum futurorum / bonorum et malorum: et non solum respectu temporalium sed etiam respectu eternorum. Secunda propositio est hec: quod si nulla essent futura: tunc respectu in deo scientia non diceretur. Hanc propositionem magister investigat querit: An si nulla essent vel fuissent futura: an adhuc prescientia / dispositio / predestinatio in deo fuissent. Et arguit primo quod non. Nam omnia ista dicuntur pro respectu ad futura: ergo si nulla essent vel fuissent futura: ista in deo locum non habuissent. In contrarium arguit sic. Predestinatio dei dispositio et prescientia sunt idem quod scientia dei: sed scientia est idem quod essentia: ergo a primo ad ultimum prescientia dei est idem quod essentia. Sed essentia dei esset: dato etiam quod nullum futurum esset: ergo prescientia dei fuisset in deo circumscripto omnino futuro. Et respondet magister quod si nulla fuissent futura: tolleretur prescientia dei quantum ad respectum et antecessione quam importat ad futura: sed non quantum ad essentiam / que tali respectu subiacet: prescientia enim scientia dicitur cum respectu: ablato vero respectu scientia manet: quod deo ab eterno competit: et propter creaturarum existentiam vel differentiam in nullo augetur vel minuitur. Tertia propositio est hec: Deus omne preteritum et omne futurum ut sibi presentia intuetur. Et probatur sic. Omne illud deus tanquam presens intuetur / quod in eius essentia actualiter continetur: sed omnia preterita / presentia et futura sunt et fuerunt ab eterno in dei essentia: ergo deus omne preteritum et futurum tanquam sibi actualiter presentia intuetur. Consequenter tenet: sed maior et minor sunt magistri in textu: ergo propositio vera. Et tantum de sententia etc.

Utrum procedendum sit omnia esse in dei essentia: vel in eo presentia ut omnia dicuntur esse in dei cognitione vel presentia. Capitulum I a

Distinctio XXXVI habet ca. 4 cum cor. 5. Quod res sunt.

Solent hic queri cum omnia dicantur esse in dei cognitione seu presentia vel in deo per cognitionem: et eius cognitio vel presentia sit divina essentia: utrum concedendum sit omnia esse in divina essentia / vel in deo per essentiam. Ad quod dicimus: quod dei cognitio et utique essentia est: et eius presentia in qua sunt omnia ipsius cognitio est: nec tamen omnia que sunt in eius presentia vel cognitione in eius essentia esse dici debent. Si enim hoc diceretur: intelligeretur esse eiusdem cum deo essentie. In deo enim dicitur esse presentia: quod est divina essentia / quod est deus. Habet ergo deus apud se in presentia sua / que non habet in sui natura.

Huius autem ratio videtur esse: quod hic non natura sed in respectu seipsum ponit essentia. Scientia vero deo ponit significet principium: non tamen quicquid in scientia dei esse dicitur in dilectione quod esse dicitur: et hoc propter diversos respectus quibus ad res ipsas dicuntur. Unde Augustinus de verbis apostoli ita ait. Eligunt nos ante mundi constitutionem. Quis sufficit hoc explicare. Eligunt qui non sunt: nec errat qui elegit: nec vane eligunt. Elegit tamen et habet electos quos creaturus est eligendos: quos habuit apud semetipsum: non in natura sua sed in presentia sua. Non dum erant quibus promittebatur: sed et ipsi promissi sunt quibus promittebatur. Ecce hic aperte dicit deum apud semetipsum habere electos ante mundum: non in natura sua sed in presentia sua: cum tamen eius presentia non aliud sit quam eius natura: quia ipsius presentia eius est noticia. Potest tamen ad electos referri cum ait: In natura sua: id est illorum. Illos quippe habuit ab eterno apud se: non in natura sui: id est illorum qui non dum erant sed in sua presentia: quia eos non ita novit ac si essent.

Ad d. Henri ci de vurma. Aug. de verbis apli. bis apli. Eph. 1. 1. a.

Utrum mala debeant dici esse in deo ubi sunt omnia bona: cum utraque sint in eius cognitione et presentia: omnia enim cognoscit. Capitulum II b

Post predicta queritur: cum omnia dicantur esse in deo non per essentiam nature sed per cognitionem scientie: et deus sciat et bona et mala: utrum concedendum sit simpliciter mala esse in deo / sive esse in deo per cognitionem. Scit enim deus et sciuit semper omnia: tam bona quam mala: etiam antequam fierent: et presciuit ab eterno ea futura. Ideoque cum omnia bona diximus esse in deo propter presentiam cognitionis: eadem ratione videtur dicendum omnia mala esse in eo: cum ea semper noverit: et per cognitionem eius presentia fuerint. Precognovit enim deus ab eterno no quosdam futuros malos et eorum malitiam: ut ait Augustinus: presciuit sed non preparavit. Cum ergo peccata omnium sciat: nunquid intelligendum est ea includi in illa generalitate locutionis: qua dixit apostolus omnia esse in deo. Ex ipso inquit et per ipsum et in ipso sunt omnia.

Ro. 11. 8. Egidius de Roma.

Notandum quod ex aliquo denotat factionem solum: aliquid denotat factionem cum auctore. Si denotat factionem solum / sicut omnia sunt ex patre: ita sunt ex filio: nam indivisa sunt opera trinitatis. Appropiate tamen etiam filio quod ex solis factorum importat: sicut patri: non quod magis sicut patri quam filio: sed propter similitudinem quam habet cum patre: quod est totius deitatis principium. Si vero ex etiam cum factio auctore importat: ut dicatur aliquid esse ex alio: quod illud auctoritative producit: et non habet ab alio quod producat. Sic non solum appropriate sed etiam quodammodo proprie omnia sunt ex patre. Nam licet omne opus quod est a patre sit a filio: pater autem non habet ab alio quod sit causa illius operis: habet tamen filius: ut sicut pater et filius sunt idem principium: et tamen pater est principium sine principio: filius principium de principio: sic unum et idem opus est a patre et filio: a patre tamen est.

auctoritate: et a principio sine principio: a filio xpo tamquam a principio de principio. Et ideo quoniam greci dicebant spiritum sanctum esse ex patre pro filio: poterat habere bonum intellectum dictum eorum: si ex auctoritate importabat. Secundum quem modum loquitur Augustinus. xv. de tri. ca. xxv. quod spiritus sanctus procedit a patre principaliter. Patet igitur quod dicta verba. scilicet oia ex ipso pro ipso: et in ipso: non solum a proprietate: sed etiam proprie intelligi possunt: sed non per dictas propositiones: non solum factio: sed etiam aliis specialis respectus vel specialis modus habitu dicitur imitari. Et licet dicta etiam proprie sumi possint: non tamen procedendum est ad aliud esse ex una persona quod non sit ex alia duplici ratione. Primo propter vitandum errorem: quod forte aliquis crederet esse aliud opus quod non a tota trinitate existeret. Secundo: quod plus negat negatio quam ponat affirmatio. Tamen licet auctoritative sit omne opus a patre: etiam proprie loquendo: cum ex non solum auctoritate importet: sed etiam factio: nec negatio negat quicquid inuenit. Videremus ponere aliud opus non factum a filio: quod est inconueniens.

Sed quis nisi insanus dixerit mala esse in deo. Illa enim esse in deo intelliguntur quae ex ipso et per ipsum sunt. Ea vero per ipsum sunt et ex ipso quae auctores sunt. Sed non est auctor nisi bonorum. Non ergo ex ipso et per ipsum sunt nisi bona: ita ergo non in ipso sunt nisi bona. Non ergo mala in deo sunt: quia si ea noscat: non tamen ita omnino noscit ut bona. Mala ergo quasi de longe cognoscit: ut ait propheta. Et alta a longe cognoscit. id est supbia. Et alibi ad deum loquens de malis ait. De absconditis tuis adimpletus est veterum eorum. Quod exponens Augustinus. Abscondita inquit peccata sunt quae a lumine tue veritatis absconduntur. Sed quod peccata a lumine veritatis diuine absconduntur: cum a deo scient. Si enim non sciret: quomodo de illis iudicaret: et per illis malos daret. Alibi propheta. Quia neque ab oriente neque ab occidente deest. Quod exponens Cassiodorus. Neque a bonis neque a malis deest deus: sed omnibus presentis cognitor est. Cognoscit ergo deus et bona et mala per scientiam: sed bona cognoscit etiam per approbationem et per beneplacitum: mala vero non. Tamen Cassiodorus super psalmum dicit. Peccata abscondita deo sunt: quia non nouit. id est approbat. Et ex eo sensu Augustinus dixit ea abscondita a lumine dei. Qui etiam in libro ad Heluidium insinuat cognitionem dei variis modis accipiendam inquit. Si ad scientiam referas: non ignorat deus aliquis vel aliquid: quod tamen in iudicio quibusdam dicitur: Non noui vos: sed eorum improbatio hoc verbo insinuata est. Ecce non cognoscere dicitur deus quod non approbat: quod ei non placet. Apparet itaque verum esse quod diximus. scilicet quod quodam modo cognoscit deus bona quod non cognoscit mala. Pariter quidem utraque eodem modo noscitur: scilicet quantum ad noticiam: sed bona etiam approbatione et beneplacito cognoscit.

Que intelligatur esse in deo. Quod non omnino ita cogitur de mala ut bona: quia mala tamen per scientiam: bona vero per approbationem et beneplacitum.

Ps. 137. b. Ps. 16. d. Aug. super ps. 16.

Ps. 74. b.

Cassiodorus.

Cassiodorus super ps. 16.

Mat. 7. d.

Adl. Henrici de vurma.

Sum (ut ait Aristoteles) simile a simili cognoscitur: nulla autem sit similitudo dei ad malum: queritur quomodo deus sciat mala. Solutio secundum eos quod dicunt: quod quicquid est a deo est. Dicendum: quod sicut prauitas cognoscitur per suam positionem: ita deus cognoscit malitiam. Cognoscit ergo secundum hoc malum non exemplaritate sui: sed exemplaritate sue positionis: sicut cecitas cognoscitur per suam positionem: scilicet per hoc quod visus deficit: nihil dicitur esse. Secundum autem eos qui dicunt: quod non quicquid est a deo est: et quod malicia est aliquid. Dicendum: quod sicut quoniam

titas oculo corporali videtur: non per imaginem sui sed per imaginem coloris sibi annexi: ut quidam dicunt: eodem modo malicia non per se sine imaginationem sui cognoscitur: sed per imaginationem eius cui annexa est. Malum enim non potest esse nisi bonum sit: ut dicit Augustinus.

Dic aperit quare bona tantum dicuntur esse in deo: et non mala.

Et inde est quod bona tantum dicuntur esse in deo: non mala: et illa proprie hec longe: quod licet in deo aliquid dicantur esse propter cognitionis presentiam: et deus bona et mala cognoscit: mala tamen non cognoscit nisi per noticiam: bona vero non solum per scientiam: sed etiam per approbationem et beneplacitum. Et ob talem cognitionem aliquid dicuntur esse in deo: scilicet quod ita ea scit ut etiam am approbet et placeant: id est ita scit ut eorum sit auctor.

Quod idem est omnia esse ex deo: et per ipsum et in ipso. Capi. III d

Roinde si diligenter inspiciamus: idem videtur esse: oia esse ex deo: et per ipsum et in ipso. Tamen Ambrosius in libro de spiritu sancto. Hec tria: ex ipso et per ipsum et in ipso sunt: oia unum esse supra diximus. Cum dicitur per ipsum esse oia: non negauit in ipso esse oia. Tandem habet oia hec. scilicet cum ipso et in ipso et per ipsum: et unum in his atque simile non parum intelligitur. Ecce habes quod ex eadem intelligentia scriptura dicit: oia esse in ipso: et per ipsum et ex ipso: et cum ipso. Cum ergo ex eadem ratione omnia dicantur esse ex deo vel per ipsum: non solum quod scit: sed etiam quod eorum auctor est: sequitur ut eadem ratione ita esse in deo dicantur. scilicet quod scit et eorum auctor esse dicitur: quod in illo viuimus et mouemur et sumus: quod ideo auctore sumus: mouemur et viuimus. Cum ergo non sit auctor nisi bonorum: merito sola bona in eo esse dicuntur: sicut ex ipso et per ipsum. Cum ergo in eius cognitione vel presentia sint omnia. scilicet bona et mala: in eo tamen non dicuntur esse nisi bona quorum auctor est. Tamen Augustinus in libro de natura boni. Cum auidimus inquit ex deo et per ipsum et in ipso esse omnia: omnes utique naturas intelligere debemus: et omnia que naturaliter sunt. Neque enim ex ipso sunt peccata quae naturam non seruant: sed vitiantur: quae ex voluntate peccantium nascuntur oia. Hic aperte dicitur: quod in illa generalitate locutionis bona tantum continentur.

Quod omnia ex patre et per patrem et in patre sunt: ita et de filio et de spiritu sancto est dicendum: licet propter personarum fiat distinctio.

Preterea sciendum est: quod licet ibi indicetur distinctio personarum cum dicitur: ex ipso et per ipsum et in ipso: oia tamen ex patre et per patrem et in patre sunt. Sicut de filio et spiritu sancto accipi-

Aug. de tri. ca. 25.

Bo. in. Ambrosius de spiritu sancto.

Mat. 7. d.

Aug. de natura boni. ca. 2. b.

Aug. 1. de tri. ca. 6. c. endū ē. **U**n Aug. in. j. li. de tri. Nō p̄fufe inquit accipiendū ē qd̄ ait ap̄ls: ex ipso et per ipsum et in ipso. Ex ipso dicēs p̄pter patrē: per ipm̄ p̄pter filiū: in ipō p̄pter sp̄m̄ sanctū. Vigulāter autē attēde: ne qz patrē volēs intelligi dicit ex ipso: sic intelligas oīa esse ex patre/ vt neges oīa esse ex filio vel ex sp̄s̄ sancto: cū ex patre ⁊ per patrē et in patre oīa esse sane dici possunt: s̄c̄l̄r ⁊ de filio ⁊ de sp̄s̄ sancto dicendum est.

Quō nō omnia que ex deo sūt etiā de ipso sūt sed ecōuerso.

Capitulum III

Illud etiam hic attendū ē: qd̄ nō oīa q̄ dicunt̄ esse ex deo/ etiā d̄ ipso eē dici debeat. Quia vt ait Aug. i. li. de natura boni. Nō h̄ significat penitus ex ipō qd̄ de ipō. Quod em̄ de ipso est/ p̄t̄ dici esse ex ipso: s̄ nō oīe qd̄ ex ipso ē p̄t̄ dici esse de ipō: qz nō ē de sua s̄ba. Ex ipō em̄ sunt celū ⁊ terra: qz ipse fecit ea: non aut̄ de ipso: qz nō de s̄ba sua. Sic aliq̄s hō si generat filiū ⁊ faciat domū: ex ipso ē filius: ex ipso ē ⁊ domus: sed filius de ipō: domus x̄o de terra ⁊ ligno/ nō de ipso.

Que dicta sunt/ summam coligit.

Ex p̄missis apertū est qd̄ in dei cognitione siue p̄sentia sunt oīa. s̄ bona ⁊ mala: sed nō oīm̄ modo sunt ibi mala quo bona: ⁊ qd̄ in deo bona tm̄ sunt sicut ex ipso ⁊ per ipm̄/ nō mala. Et ex quo sensu hec accipiēda sint/ assignatū ē. Et qd̄ de ipso nō dicit̄ esse p̄prie quod aliud ē ab ipso. Ex ipso autē esse dicunt̄ oīa q̄ eo auctore sunt.

Ita est distinctio. xxxvii. huius p̄mi libri: in q̄ mḡ postq̄ egit de sc̄ia dei fm̄ se: agit de cōpatione rerū sc̄ientia ⁊ ad sc̄ientē. Et tria facit. Pr̄mo ostēdit qd̄ nō oīa sunt in dei sc̄ia. Sec̄do subdit qd̄ ter se habeat sc̄ientia dei ad bona ⁊ mala. Tertio concludit: qd̄ nō oīa q̄ sunt ex deo patre p̄t̄ dici de ipso. P̄t̄ ipm̄ facit a p̄ncipio distinctiōis vsq̄ ibi: Post p̄dicta q̄ r̄it. Sec̄m̄ vsq̄ ibi: Illud etiā hic aduertendū. Tertiū x̄o vsq̄ ad finē distinctiōis. In speciali sentētia maḡi stat in tribus p̄p̄nibus: quaz p̄ma est hec. **Q** licet oīa sint in dei sc̄ia: nō tm̄ oīa sūt i eī essentia. Hāc mḡ p̄bat r̄ndēs ad hāc questionē. **Q**uō oīa q̄ de cognoscit: p̄t̄ dici esse i eī essentia/ sicut dicunt̄ esse i dei sc̄ia: q̄ idē ē qd̄ sua essentia. Et r̄ndet qd̄ oīa q̄ sunt i essentia diuina sunt eiusdē nature cū deo. **S**a autē q̄ sunt i eius sc̄ia/ non sunt eiusdē nature cū deo. Ideo oīa cognita a deo p̄t̄ dici esse i diuina sc̄ientia: licet nō p̄t̄ dici esse in eius essentia. **S**ec̄da p̄positio ē hec. **S**tat deū aliquāter cognoscere bona qualif nō cognoscit mala. Hāc mḡ probās q̄ r̄it: **E**t mala que cognoscunt̄ a deo/ p̄t̄ dici esse i deo. Et respōdet qd̄ nō: qz illa solū dicunt̄ esse in deo ad q̄ deus se habet in ratione p̄ncipij: nō aut̄ sic se habet deo ad mala. **T**ertia p̄positio ē hec. **L**icet oīa que sūt de deo p̄t̄ dici ex se ipso: nō ecōuerso oīa que sūt ex se ipso p̄t̄ dici de ipso. Hec p̄positio patet p̄ hoc: qd̄ esse d̄ deo dicit̄ ab ipso fm̄ substantialitatē: sed esse ex deo denotat generalē p̄ncipationē. **U**nde patet qd̄ nihil de deo. p̄prie

dicit̄/ nisi qd̄ ē de eī substantia: sed ex deo dicitur eē oīa q̄ quouis mō sūt ab ipō p̄ncipiata. **S**i ḡ oīe illud qd̄ ē ex deo dicit̄ esse de deo: oēs creature dicerent̄ eē substantiales ipsi deo: qd̄ falsū est: sed solū p̄sone filij ⁊ sp̄s̄ sancti q̄ sūt d̄ patre: p̄t̄ dici ipsi p̄ substantialitates. Et tm̄ i sp̄ali.

Quibus modis dicatur deo esse in rebus. **C**apitulum I a

Quonia de monstratū est ex pte quō oīa dicant̄ esse i deo: addendū videt̄ hic/ q̄bus modis dicat̄ deo esse

in reb̄: si tm̄ id hūana mēs vel ex pte digne valet cogitare/ vt lingua sufficit eloq̄. **S**ciē dū ergo ē: qd̄ deo incōmutabilif semp i se existēs/ p̄sentialif/ potētiā/ essentialiter ē in oīi natura siue essentia sine sui diffinitioe: ⁊ in oīi loco sine circūscriptioe/ et in oīi tēpe sine mutabilitate. Et p̄terea in sanctis spiritibus ⁊ aiabus est excellētius/ sc̄z p̄ gratiā inhabitās: ⁊ in hoīe ch̄risto excellentissimē: in q̄ plenitudo diuinitatis corpālif inhabitat: vt ait ap̄ls. In eo em̄ deus habitauit: nō p̄ gratiā adoptiōis/ sed p̄ gratiā vniōis. **N**e aut̄ ista q̄n̄ capacitatē humane intelligētie excedūt falsitatē arguere aliq̄ p̄sumat: sc̄tōz auctoritatib̄ munienda mihi vidēt̄. **B**eat̄ Greg. sup̄ Cāntica cānticoz in q̄t. **L**icet deo cōi mō oīb̄ reb̄ insit p̄sentia/ potētia: s̄ba tm̄ familiariori mō p̄ gr̄az d̄ esse i ill q̄ murificētā op̄ez dei acuti⁹ ⁊ fideli⁹ cōsiderāt. **D**e hoc eodē Aug⁹ ad Dardanū/ i. li. de p̄sentia dei ait. **C**ū deus sit natura incorporea ⁊ incōmutabilif viua/ eterna stabilitate i se ipō manēs: totus adest reb̄ oīb̄ et singul̄ totus: s̄ in q̄bus habitat/ habēt eū p̄ sue capacitātē diuersitate/ aliq̄ ampli⁹/ aliq̄ minus: q̄s ipse sibi dilectissimū tēplū gr̄a sue bonitatē edificat. **H**ylarius q̄s in. viij. li. d̄ tri. ap̄tissime docet deū vbiq̄ esse. **D**eus inq̄t imē se x̄tutis viuens potestas: q̄ nusq̄ nō assit: non desit vsq̄: se omnē p̄ sua edocet/ vt vbi sua sint ipse esse intelligat̄. **N**ō autē corporali mō cū alicubi sit/ nō etiā vbiq̄ esse credit̄: cū ⁊ i oīibus esse nō desinat. **A**mbro. in. j. li. de sp̄s̄ sancto/ sp̄m̄ sanctū p̄bat nō esse creaturā: qz vbiq̄ est: qd̄ ē p̄p̄iū diuinitatē ita dicēs. **C**ū oīs creatura certis nature sue sit circūscripta limitibus: quō q̄s audeat creaturā appellare sp̄m̄ factū: qd̄ nō habet circūscriptā determinatāq̄ virtutē/ que ⁊ in oīibus ⁊ vbiq̄ sp̄ ē: qd̄ vtiq̄ diuinitatis ⁊ d̄n̄ationis ē p̄p̄iū. **I**dē in eodē. **D**ñi est oīa cōplere/ qd̄ dicit. **C**elū ⁊ terrā ego cōpleo. **S**i ergo dñs est qui celū cōplet ⁊ terrā: q̄s ergo p̄t̄ sp̄m̄ sanctū iudicare d̄n̄ationis ⁊ diuine pt̄atis exortē qd̄ repleuit orbē: ⁊ qd̄ plus ē/ repleuit ⁊ **J**esum totius mūdi redēptorē. **E**x

Di. XXXVII habet 6. ca. cū eorum. 5.

Quō deo ē in rebus et locis corporalibus.

De deo in oī re est eēntia/ potētia: s̄ i sc̄tis p̄ gr̄az ⁊ in hoīe ch̄risto p̄ vniō nē p̄sone.

Col. 2. a.

Auctoritatib̄ ita eē p̄firmat.

Greg. sup̄ cāntica cānti. l. xvij. Quo abijt

Aug. de p̄sentia dei. ca. 18. b.

Hylarius. 8. de trinitate.

Ambro. 7. li. de sp̄s̄ sancto.

Idē vbi. 3. Hier. 23. 8

Cap. 1. b. Fla. 11. 2.

Libert I Capitulum II III et IIII

his alijsq; pluribus auctoritatib⁹ apte mō/
strat: q^d deus vbiq; in omni creatura essen/
tialiter/psentialiter z potentialiter est.

**Add. Hērici
de Curia.**

Deus est in christo excellēter/in iustis misericor/
diter/vbiq; ineffabiliter. Nota q^d q^d deus
viginuano modis ē in rebus. Per naturā: et hoc trib⁹
modis. s. potēcialiter dominādo/psentialiter cognoscē/
do/essentialiter pservādo. Per gratiā: et hoc trib⁹ mo/
dis: in habitatione/ vt i iustis: efficacā/ vt i sacramēto:
mysterio/ vt in colūba. Per vntionē: et hoc trib⁹ modis:
scz ad humanā naturā/ ad carnē/ ad aiām. Per gloriā:
z hoc in sex modis: in christo/ in sepulchro/ i inferno/ in
rōnali inq̄tū veritas: in cōcupiscibilt inq̄tū bonitas:
in irascibilt inq̄tū potestas. Per corporalē psentiā: et
hoc tribus modis: in vtero beate Xginis p cognitionē
z cōceptionē: in mūdo p dilectionē et eruditionē: in ce/
lo/ p reuerentiā z patriis ad dexterā sessionē. Itē de⁹ ali/
cubi est/ p occultoz reuelationē. **Sen. xvij. d.** Vere do/
minus est in loco isto. Itē p vestigiōz eius excellētē
rēpsentationē/ vt in celo: vbi relucet maxime vestigium
diuine potentie/ sapiētie/ bonitatis. **Un oramus.** Pa/
ter noster: nō qui es vbiq; sed qui es in celis. Itē p idē/
tātē nature: sicut est filius in patre: et pater in filio/ et
spiritussanctus in vtroq;.

Quod in sanctis nō modo est: sed eti/
am habitat: qui nō vbiq; est habi/
tat. **Capitulum II**

In sanctis vero etiā ha-

bitat in quibus ē p gratiā: nō em̄ vbiq;
q^d ē ibi habitat: vbi x^o habitat/ ibi est:
in solis bonis habitat: q^d sunt templū eius z
sedes eius. **Un p Esaiā dñs ait.** Celū mihi
sedes ē: fra aut scabellū pedū meozū. Quia
in electis q^d sunt celū/ habitat de⁹ et regnat:
qui ei⁹ volūtati deuoti obtēperāt. **Malos**
x^o qui sunt terra/ iudiciū districtiōe calcāt.
Un in li. Sap. dicit. Thronus sapiē aia iu/
sti: q^d in iustis specialius ē q^d in alijs reb⁹: in
quibus tñ oibus totus est. **Quemadmodū**
aia (vt ait Aug⁹ i epla ad Hiero. de origine
aie) p oēs pticulas corpis tota adest simul:
nec minor in minorib⁹/ nec maior in mai⁹ri/
bus: sed tñ in alijs intēsius/ z i alijs remissi/
us operat: cū in singulis pticulis corpis es/
sentialiter tota sit. Ita z deus cū sit i omib⁹
essentialiter ac tot⁹: in ill⁹ tñ plenius esse di/
cūt quos inhabitat. i. i qbus ita est vt faciat
eos templū suū: z hi tales cū eo sunt iam ex
parte/ sed i beatitudine pfecte. **Malix^o z si**
ibi sint vbi ipse ē q^d nusq; deest: nō tñ sūt cū
eo. **Un Aug⁹ sup Joā.** Nō satis fuit dicere:
vbi ego sū z illi sint: sed addidit/ mecū: q^d z
ibi miseri pnt esse/ vbi z ille est q^d nusq; deest
Sed beati sunt cū illo: q^d nō sunt beati/ nisi
ex eo q^d cū illo sunt q^d fruunt⁹ eo: z vidēt illū
sicut ē. **Malix^o nō sūt cū illo: vt ceci in lu/
ce nō sunt cū luce: nec boni ita nūc sunt cū
eo vt videāt p speciē: z si sunt aliquo mō cū**

Esai. 66. a.

**Aug. de origi
ne aie ad Hiero.
ro. ca. 3.**

**Jo. 17. d
Aug⁹ sup Jo.**

**Si vis intelli
gere quō habi
ter: req̄re p̄di
cta d̄ sp̄sctō.
1. Cor. 13. d.**

cognoscimus/ et ex parte pphetamus: quō
spūsanctus habitat i nobis: qui nō sine pa/
tre z filio habitat.

Ubi erat v^l habitabat de⁹ anteq^m
esset creatura. **Capit. III**

Santē queris: vbi ha-

bitabat de⁹ anteq^m sc̄ti eēt: **Dicim⁹**
q^d in se habitabat. **Un Aug⁹ in li. 3**
Maximinū. In tēplo inq̄t suo habitat de⁹/
scz i sanctis: q^d sunt templū dei mō fm fidem
ambulātes: z tēplū dei erūt aliqñ fm speciē/
qualiter etiā nūc templū dei sūt angeli. **Sz**
dicet aliq^s: añq^s faceret deus celū et terrā:
añq^s faceret sc̄tōs/ vbi habitat: **In se ha/
bitabat** de⁹: apud te habitat: z apud se est.
Nō q̄ sc̄ti sic sunt dom⁹ dei/ vt ea subtracta
cadat deus **Immo sic habitat deus i sc̄ti:**
vt si ipse discesserit/ cadant.

Augustin⁹

Multa hic breuē docet que cō/
firmat p̄dicta.

Sciendū est etiā: q^d vt ait

Aug⁹ in lib. ad Dardanū. Dicit nisi stultissi/
me neq^t: spūsanctū nō habere locū i nostro
corpe: q^d totū aia nostra impleuerit. **Stulti/
us etiā dicit** angustijs alicubi impediri tri/
nitatē: vt pater z fili⁹ et spūsanctus alicubi si/
mul esse nō pnt. **Uex illud ē** multo mirabi/
lius/ q^d cū deus vbiq; sit tot⁹: nō tñ in omi/
bus habitat. **Quis porro audeat opinari/
nisi isepabilitatē trinitatē penit⁹ iguoret: q^d**
in aliquo possit habitare pater z fili⁹ in quo
nō habitat spūsanctus: aut i aliq⁹ spūsanct⁹ in
quo nō habitat pater z filius. **Fatendū ē** ergo
vbiq; esse deū p diuinitatē psentiā: sed non
vbiq; p in habitationis gratiā. **Prop̄t hanc**
em̄ in habitationē grē nō dicim⁹ **Pat⁹ noster**
q^d es vbiq;: cū z hoc vey sit: s̄ q^d esi cel. i. i sc̄/
ctis: in qbus est quodā excellētiori mō.

**Aug⁹ in
ad Darda
ca. 6.**

Dat. 40

Quod deus inhabitator ē quorū dā
nō dū cognoscētū deū: et nō quorū
dam cognoscētū.

Capit. IIII e

Ulud quoq; mirabile ē

Iquia vt ait Aug⁹ in eodē. **Deus est in**
habitator quorū dā nō dū cognoscen/
tū deū: z nō quorū dā cognoscētū deum.
Illi em̄ ad templū dei nō pertinet: q^d cogno/
scētes deū nō sicut deū glorificāt. **Ad tēplū**
dei pertinet puuli sc̄tificati sacramēto chri/
sti/ z regenerati spūsancto: q^d nō dū valēt cog/
noscere deū. **Ergo quem potuerūt illi nosse**
nec habere: isti potuerūt habere añq^s nosse.
Bestissimi aut sunt illi qbus ē deū h̄re quod
nosse. **Hic aliq̄ten⁹ aperit Aug⁹ quō de⁹ ha/
bitet in aliquo. i. habeat: cū videlicet ita est**
in aliquo/ vt ab eo cognoscat z diligatur.

**Aug⁹ in
s. ca. 6.**

Quomodo deus totus vbiq; sit p essentia: no potest intelligi ab humano sensu.

Ex predictis patet q deo vbiq; totus e p essentia: et in factis habitat p gratia. Cuius supius licet tenuit onsu sit q rone dicat habitare in qbusda: nuc efflagitaret ordinis ro id etia assignari / quo vbiq; p essentia r tot' sit: nisi hui' consideratiois sublimitas atq; imestras huane mentis sensu omino excederet. Ut em ait Chri' super eplaz ad heb. Sic multa de deo itelligim' q loq; penit' no valemus: ita multa loqmur q intelligere non sum' idonei. Verbi gra: q vtiq; de' e' scim' et dicim': quod aut vbiq; sit intellectu no capim'. Itē q e' incorporea q da virt' q oim est causa bonoru scim': quod aut vel que ista sit / penitus ignoramus.

Chryf. sup illud. Qui cu sit solen / dor glorie.

Quorūda opinio qui presumūt ostēdere quō deo vbiq; sit p eēntiā / potentiā / presentiā.

Quidā tñ imensa ingenio suo metiri psumētes: hoc ita fore intelligendū tradiderūt: q deus vbiq; p essentia esse dicit: no q dei essentia pprie sit i omni loco r in omi creatura: s qz ois natura atq; oimē qd naturalit' e: in qcuq; loco sit p eū habet esse / r ois loc' in quo illud e. Idē etiā dicit ideo deū vbiq; dici esse p p'sentia v' p potētia: qz cūcta loca sunt e' p'sentia: et que i eis sunt: nec in eis aliqd opari cessat. Nā r ipa loca r qdqd in eis e' / nisi ipse cōseruet manere no pnt. In eis ergo p substātiā de' esse dicit vt aiūt: qz p virtutē pprie sube sue facit vt etiā loca sint / r oia q in eis sūt. Sed licet hec vera sint q asserūt in explanādis intelli gētis p'dictor: in illis tñ verbis qbus dicit deus vbiq; esse p essentia: pl' p'tineri credēdū est qd homo viuēs capere no valet.

Deus cum sit in omnibus rebus: no tamen sordibus rerum inquinatur. Capitulū v

Solet etiam ab eisdes queri: quō de' balit insit oib' reb': r corpaliū sordiu inqnatōib' no ptingat. Qd tā friuolū e' vt nec nūsiōe sit dignū cū etiā spūs creat' sordib' corpēis etiā lepro si vel qntūcūq; polluti inquinari no possit. Sol qz radios suos sine sui pollutiōe effundit sup loca r corpa no solū mūda / s etiā imūda ac sordib' fetētia: qz p tractu hoies et alie qdā res inficiunt: sol' rō radij ipolluti r icōtamiati ea ptingētes existūt. Nō ē g mirādū / si eēntia diuina oino simplex r incōmutabil' oia replet loca: r oib' creatur' eēntiali

ter inest: nec tñ cuiusq; rei sordib' cōtamiat vel ptingat p sile / r min': ostendit Aug' de agone chustiano. Timēt qdā q fieri no pōt scz ne huana carne veritas r sba dei inqnet: r tñ p'dicant istū visibilē solē radios suos p oēs feces r sordes spargere: r eos mūdōs r sinceros seruare. Si g visibilia nulla a visibilib' imūdis ptingi pnt r no inqnar: qnto magis inuisibil' r incōmutabil' veritas. Vñ Aug' in li. de natura boni. Cū in deo inquit sint oia q pdidit: no tñ inqnat eū illi q pec cāt. Deus cuius etiā sapia: q attingit a fine vsq; ad finē fortit' dicit. Attingit oia ppter suā mūdiciā: r nihil inqnatū in eā incurrit. Postremo mīdeat: qd pot' de deo mīdēdū existimēt: vel q nūsq; p essentia sit / vel vbiq;: vel q alicubi ita q no vbiq;. Sed qd au deat dicere q nūsq; diuina essentia sit: v' q alicubi r no vbiq; sit. Si em ita e alicubi q no vbiq;: g local' e. Est g vbiq; tota q p'tinet totū / r penetrat totū: q nec p sui simplicitate diuidi: nec p sui puritate maclari: nec p sui imēstiate v' llo mō cōphēdi pōt. Vñ aug. De' vbiq; e: cui no loc' s actiōib' p'pinqm'

Aug' de natura boni. c. 29. Sap. 7. d.

Per inconueniēs ostendit deum vbiq; esse.

Aug' super Gen.

Deus vbiq; sit et in omni tempore: no tamē localis est: no circumscriptibilis: nec loco nec tēpore mouetur. Capitulū VI

Quomodo diuina natura veraciter r essentialiter sit in omni loco r in omi tpe: no tñ mouet p loca vel p tpa: nec t'p'alis nec localis e. Local' no est: qz penit' no circūscribit' loco: qz nec ita est in vno loco q no sit in alio. Neq; dimēsiōnē hz: sic corp' cui fm locū assignat' pncipiū / mediū r finis: r aū r retro / dextra r sinistra / sursum r deorsū: qd sui iterpositiōe facit distātiā circūstātiū. Duob' nāq; his modis dicit in scptura aliqd locale siue incircūscri p'tibile / r ecōuerso. s. Vel qz dimēsiōnē capiens longitudinis / altitudinis r latitudinis distantiā facit in loco / vt corp'. V' qz loco definit ac determinat: qm cū sit alicubi / no vbiq; iuuenit: qd no solū corpi / s etiā omni creato spiritui pgruit. Omne ergo corp' oimodo locale e. Spūs xō creat' quodāmodo e localis: r quodāmodo no est local'. Localis quidē dicit: qz definitione loci terminat: qm cū alicubi p'sens sit / tot' alibi no iuuenit. Nō aut ita local' e' vt dimēsiōnē capiens distantiā in loco faciat. Diuina ergo sola eēntia oino illocalis r incircūscri p'tibil' est q nec locis mouet aliquo mō. s. vel determinatione finita vel dimensione suscepta: nec tēporib' / sed affectu r cognitiōe mouet. His em duob' modis. s. loco vel tpe sit mutatio creature: q longe e a creatore. Vñ Aug' sup

Quibus modis aliqd dicatur locale vel circūscriptibile.

De spū creato q fm alterum modū nec local' nec circūscri p'tibil' e: fm alter' xō e: corpus xō oino locale r circūscri p'tibile: de' il local' r incircūscri p'tibilis.

Aug' li. 8. sup Gen. ca. 26.

Liber I Capítulum VII et VIII

Señ. Deus inquit omnipotēs incōmutabili eternitate/volūtate/veritate: semp idē: mo uet p tps creaturā spūalē: mouet etiā p tps z locū creaturam corpālē: vt eo motu natu ras q̄s cōdidit administret. Cū ḡ tale aliqd agit: nō debem⁹ opinari eius sbaz q̄ deus ē/ t̄pibus locisq̄ mutabilem/siue p tpa et loca mobilē: cū sit ip̄e z interior oīu re: qz in ip̄o sunt omnia/ z exterior omni re: quia ip̄e est sup oīa/ z antiquior oīibus: qz ip̄e idē ē an omnia z nouior oīibus: qz ip̄e idē post oīia scz post oīm initia. Ecce hic apte ostēdit: qz nec locis nec t̄pib⁹ mutat vel mouet deus. Spūalis autē creatura p tēpus mouet: cor/ poralis x̄o etiā p tempus z locū.

De de⁹ z inte rior/ exterior/ antiquior et no uior, oīibus.

Quid sit mutari secū dū tēpus. k

Mutari autē p tēpus est va riari fm qualitates interiores vl exteriores que sunt in ip̄a re que mutat: vt qm suscipit vicissitudinē gaudij/doloris/sciētie/obliui onis vel variationē forme: siue alicui⁹ qua litatis exterioris. Hec em mutatio q̄ fit fm tps/variatio ē qualitātū q̄ fit in corpali vel spūali creatura: z ideo vocat tempus.

Opinio quorundā qui dicūt spi ritus creatos nō moueri loco: nec esse locales. **Capitulū VII** l

De mutatiōe vero lo ci magna inter conquirētes disce/ ptatio versat. Sunt em qui dicunt nullū spiritū aliquo mō posse mutari loco: ab omni spū locum vniuersaliter remouere volentes: qm fm dimensionē tm̄ z circūscri ptionē locū constare asserūt: atqz id solum esse locale vel in loco esse dicunt qd dimen sionē recipit: et distantiam in loco facit. Et hoc dicunt Aug. sensisse/ mutationē tēpo ris tm̄ spūali creaturē tribuentē: loci x̄o et temporis corporee.

Aug. x̄ba p̄ dicta pro se fa cere dicunt.

Hic respondetur eis. m

Sed vt supra diximus du pliciter dicit res esse localē vel circūscriptibil/ se: vel qz dimensionē recipit z distantia fa cit: vel qz loci termino definit: quoz vtrūqz cōuenit corporee creature: alterū x̄o tm̄ spi rituali. Nā (vt supra diximus) corpalis cre atura ita est localis vel circūscriptibil/ qz de terminat definitione loci: z qz dimensionē re cipiens distantia facit. Spūalis x̄o tm̄ defi nitione loci cōcludit: cū ita sit alicubi qz nō alibi. Sed nec dimensionē recipit: nec distā tiā in loco facit: qz si multi eēt spūs hic: nō eo coangustaret locū quo minus d corpib⁹ cōtineret. Ideo qz Aug. attribuit mutatio nē loci corporei/nō spiritui: qz licet spūs trās

Res ē localis dupliciter.

eat de loco ad locū: nō tm̄ ita vt dimēsiōnibus vel circūscriptus interpositione sui faci at distantia circūstantiū corpus.

Cōclusio ex predictis qz spūs crea ti sunt locales et circūscriptibiles quodāmodo: spūs vero dei omni no incircūscriptibilis. n

Sūt ergo spūs creati in lo co: z trāsēūt de loco ad locū/ z quodāmodo locales z circūscriptibiles: s̄ nō oīi eo mō qz creature corporee. Spūs autē icreatus qz de us ē: in loco qdē ē/ z in oīi loco/ s̄ oīno illo calis est et incircūscriptibilis. **Uñ** Beda sup **Lucā** ait. Cū ad nos angeli veniūt: sic exte rius implēt ministeriū: vt tm̄ an̄ deū interi⁹ p cōtēplationē assistāt: qz et si angelus ē spūs circūscriptus: sūmus tm̄ spūs qz deus ē incir cūscriptus est: intra quē currit angelus quo cunqz mittat. Ecce hic dicit/ qz spūs angeli cus circūscriptus ē: spūs autē qz deus est incir cūscriptus. Alibi etiā **Amb.** distantia osten des inter spm̄ icreatū z spm̄ creatū: dicit se raphin de loco ad locū trāsire/ inueniens ita in li. de tri. Dixit **Esaias**: qz missus ē ad me vnus de seraphin. Et spūs qdē sanct⁹ dicit missus: s̄ seraphin ad vnū/ spūs x̄o ad oēs. Seraphin mittit i misterio: spūs opat my steriū. Seraphin de loco ad locū trāsit. Nō em̄ cōplet oīa: s̄ ipse replet a spū. Hic apte ostēdit/ qz angeli quodāmodo locales sūt.

Beda sup Lucam.

Ambros.

Esai.

Cū repetitione supiorū cōfirmat auctoritatibus deū esse vbiqz sine locali motu. **Ca. VIII** o

Fateamur itaqz diuina naturā p imēsitate sui nullqz de esse: eāqz solā oīno illo calē z oīno incircūscriptibilē/ nullo cōcludi loco: s̄ a fi ne vsqz ad finē attingere: nō tm̄ spaciōsa ma gnitudine/ nec locali motu: s̄ imēsitate at qz immobilitate suē eēntie. **Uñ** Aug. ad **Dardanū** ait. Nō quasi spaciōsa magnitu dine opinemur deū p cuncta diffundi: sicut fumus aut lux ista diffunditur.

Sap. 11.

Aug. de sententia dei dardani.

Notandū qz p x̄ba Aug. q̄ inducit mgr̄: in cōditū separe a deo oēm extēsiōnē z oēm quātitatē dimensionā. Nā quicqd est extēsiū: vel est extēsiū p se sicut corpus: vel est extēsiū p accidēs/ sicut ea q̄ extēdunt extēsiōne corpis/ sicut quātitates corporeales. Ad ostēdendū igit qz deo nō cōpetit quātitas dimensionā p se: dicit qz nō extēdit sicut fumus. Ad insi nuandū x̄o qz ei nō cōpetit quātitas dimensionā p acci dēs: subdit qz nō extēdit sicut lux ista corpalis: q̄ mul tiplicat z diffundit p quālibet partē medij.

Eccl. 1.

Roma.

Respon.

Sed poti⁹ sicut in duobus sapientibus: quoz alter altero corpore grādiōz est/ s̄ sa pientior nō est: vna sapiētia est/ nec ē in ma iore maior/ nec in minore minor: nec minor in vno q̄ in duobus.

Distinctio XXXVIII Capitulum I Fol. 50

Notandum qd sicut sapia e i duob' sapietibus... Roma. Sic de no dicitur diuisione rex: sed tot' i quibet re existit. Aduertendu' tñ qd maioritas et minoritas dupl'r pot' attendi: pmo fm quantitate mol. Et qm ad hoc in no nō e maior sapia q' i alio: eo qd tal' magnitudo sapie nō pueniat. Et talē magnitudinē negat verba Aug'. cōue/nire sapie cū dicit: qd nō est maior sapia in maiori corpe/ r' minor i minori. Alio mō pot' attendi maioritas vel mi/noritas fm quantitate virtutis. Et hoc pot' esse duplici: extēsiue r' intensiue. Atroq; tñ modo vna sapia est maior alia. Est em' vnus sapietior alio extēsiue cū plura sapit. Intēsiue vō cū ea clarius cognoscit.

Ita de sine labore regēs r' cōtinēs mūdū: in celo totus ē in terra tot' / et in vtroq; totus: r' nullo cōtētus loco / s' in seipō vbiq; totus. Idē q' sup p. 5. ait. Ad verbū dei pri net non esse in pre / s' vbiq; esse p seipsū. Hec em' est sapiētia dei q' attingit a sine vsq; ad finē fortiter: nō tñ motu locali / s' immobili tate sui: veluti si moles aliq' sarea impleat aliqū locū: dicit q' attingit a sine illius lo / ci vsq; ad finē: cū tñ aliter nō deserat alterū occupādo. Hō g' habet motū locale verbū illud: r' sapiētia illa solida ē r' vbiq;. Ex p'di ctis innotescit: qd deus ē ita vbiq; p essentiā qd nec spaciōsa magnitudine diffundit: nec vno deserto loco aliū occupat: quia locale motū nō habet. Ideoq; Aug' volens p'scin / dere a dei puritate omnē locale motū et lo / cale circūscriptiōnē: potius dicit omnia esse in illo q' ipsum esse alicubi: nec tamē ipsum esse locū qui nō est in loco: in li. lxxxij. q. ita inquit. Deus nō alicubi est: qd em' alicubi est cōtinet loco: quod cōtinet loco corpus est. Deus autē nō est corpus: nō ergo alicu / bi est: r' tamē qz est r' in loco nō est: i illo sūt potius omnia q' ille alicubi: nec tamē ita in illo vt ipse sit locus. Locus em' in spacio est quod lōgitudine r' latitudine et altitudine corpis occupat: nec deus tale aliquid est: r' omnia ergo in ipso sūt: et locus nō est: nec in loco ē: locus tñ dei: sed improprie dicit tē / plū dei / nō qd eo cōtineat. Id autē nihil meli us q' aia mūda intelligit. Ecce hic dicit de um nō esse in loco: sed intelligendū ē eū nō esse in loco localiter / scz qz nec circūscripti / onē / nec locale motum habet.

Oppositio qua videtur probari qd deus mutetur loco. Ad hoc aut solet opponi sic. Quotidie sūt creature q' an nō erāt: r' in eis deus est cū ante nō esset in eis: est g' vbi an nō erat: ideoq; mutabilis eē videt. Sed licet quotidie incipiat esse in creaturis in q' bus an nō erat: q' ille nō erāt: hoc tñ fit sine sui mutatione q'liter in mūdo cepit esse quē fecit: tñ sine sui mutabilitate: et s' s' definit esse in quibus ante erat sine sui mutatione:

nec tamē ipse deserit locū / s' loc' definit esse.

Epilog' vbi exponitur qre in pre dicta venerit disceptationē.

Iā sufficiēter demonstra tu esse videt / quō oia dicant eē in deo / r' de / us in omibus: quā disceptationē quasi inci denter suscepimus: qz id videbat postula / re res circa quā noster verfabat sermo: disse rebam' em' de sciētia siue sapiētia dei: et cū doceremus deū scire oia: questū est vtz p / pter cognitionē quā de oibus habet: dicerē tur omnia esse in deo: an alia rōne hoc dice / ret scriptura. Huius ergo questūis occasio in pmissā nos deduxit disputationē.

Ista est distinctio. xxxvij. hui' p'imi libri: in q magister post q' egit quō res sint i deo hic incipit agere quō deus ē in reb'. Et circa hoc trla fa cit. Nā pmo ostēdit modos veros quibus deus ē in re bus. Secdo remouet falsos modos qbus nō ē in ipsis. Tertio ostēdit qual' de nouo incipit eē r' desinit eē i cre aturis. Primum facit a pncipio distinctiōis vsq; ibi: Cū qz diuina natura. Secdo abinde vsq; ibi: Ad hoc aut so let. Tertio vsq; ad finē distinctiōis. Et tñ in general. In sp'iali inia mgr' stat i trib' ppositiōib': q' pma est hec. Quāuis de' sit i oib' creatur' p'sentiali / potētia / li r' eēntialit: in sol' tñ iustis ē tā q' i p'ria habitatione. Nā mgr' p'bas pponit deū esse in omib' reb'. Vno mō cōiter p potētia / p'sentia r' eēntia. In omni natura et eēn / ta sine sui dispositiōe. In omni loco sine sui circūscriptiō / ne. In omni tpe sine mutabilitate sui. Alio mō specialit' ē in scis quos p gratiā inhabitās tēplū suū ipos ē effici ens. Tertio mō s' sp'ialissime eē i hoie christo: in q' ple / nitudo diuinitat' corpali' habitat p gratiā vnionis: et hūc tertiu' modū mgr' dimittit: eo qd p'tineat ad tertiu' li brū sniaz. Postea mgr' affirmat p'dicta p auctoritates. Et subdit postmodū: q' quis de' sit i reb' oib' nō tñ cre dendū ē diuina puritatē quis mō posse maculari p h' q' in reb' imūdis p'is extitit: sicut nec p'us human' p vni onē ipi' ad corp' leprosu' inq'nat: nec sol' qn suis radijs feda attingit defedat. Et iustos inhabitare s' de' qn tpa li' r' ad nos i eos pcedit. Secda p'pō ē hec. De' solus vbiq; existēs nō variat q'licūq; loco vel t'pis mutatiōe. Hec ppositio pponit pmo / q' diuina natura sit i loco: nō tñ circūscribit' vel diffinit' a loco. Qd ostēdit p hoc qd du plex mutatio inuenit i natura. Creatura em' corpal' lo / co diffinit' r' circūscribit': sp'ial' aut solū diffinit'. Itē cor poral' creatura p t'ps r' locū mouet / sp'ial' aut p t'ps: aut fm t'ps mutari pot' fm affectiōes t'pi subiactes. Post ea querit vtrū mutari p locū pueniat spiritui. Et rñ det / q' trāsire de loco ad locū ita qd diffinit' r' nō circūscri / bat: s' vūit spiritib': s' trāsire d' loco ad locū circūscri pt' ue / eis nō puenit. Deinde addit: qd locale r' circūscri ptibile r' mutabile deo nō puenit. Tertia p'pō ē hec. Deus sine sui mutatione de nouo incipit v' desinit eē in creaturis. Ista ppositio patet in textu iu penul. ca. hui' distinctiōis circa finē. Et tantū in sp'iali.

Hic redit ad propositū: repetēs sup' dicta vt addat alia. Ca. I a

Hinc ergo ad ppositū reuertētes / cepto insi / stamus. Supra dictū est qd p / scientia dei futuroz tñ est: sed omniū tā bonoz q' maloz. Sciētia vō vel sapiētia nō mō de futuris / sed etiā de p'senti bus r' futuris: nec tñ de t'palibus / s' etiā de

Distinctio XXXVIII h3 3. ca. cū cor. 6. De modis di uie scie vl' ce g nitiōis. Atrū de' cognoscat mutabilis vel immutabilis / et quomodo

Questio an scia vel pscia sit ca reru: vel res sint causa pscientie.

Quare sciantia vel pscia videtur ca reru.

Aug' au'tes ap'ponit q' videtur B' allerere. Aug. xv. 5 tri ni. ca. 13. b.

Ecc. 1. 23. d.

Idē. 6. detri. ca. 10. a.

eternis: qz scipm nouit deus. Hic orit qstio no dissimulada: vtz. s. sciētia vel psciētia sit causa rez: an res sint cause scie vel pscientie dei. Videt em psciētia dei ca ee eo qd ei sub sūt/ac necessitate eueniēdi eis facere: qz nec aliq futura fuissent nisi de' pscisset: nec pnt no euenire cū deus ea psciuerit. Si antē im/ possibile est ea no euenire/qz pscita sunt: videt ergo ipsa psciētia qua pscita sunt: eis esse ca eueniēdi. Impossibile est aut ea non euenire cū pscita sint: qz si no euenirēt cū pscita sint: falleret dei psciētia. At dei psciētia falli nō pōt. Impossibile est ergo ea non euenire cū pscita sūt. Sic ergo psciētia causa eoz esse videt q pscita sunt. Hoc idē r de sciētia dicit. s. qz deus aliq nouerit/ideo sint cui sentētie Aug' attestari videt in. xv. li. 8 tri. sic dices. Nō ista ex aliquo tpe cognouit deus/sed futura oia tēporalia: atqz i eis etiam quid/et quādo ab illo perituri fueram?: z quos et de quibus rebus vel exauditurus vel nō exauditurus esset sine initio an psciuit. Uniuerfas autē creaturas et spūales et corpales: nō qz sūt ideo nouit: sed ideo sūt quia nouit: nō em nesciuit que fuerat creaturus. Quia ergo sciuit/creauit: nō qz creauit sciuit. Nec aliter sciuit creata qz creanda. Nō em ei' sapiētie aliqd accessit ex eis: sed illis existētibus sicut oportebat/z quando oportebat/illa māsit vt erat. Vñ in Ecclesiastico. Anteqz crearent oia nota sunt illi: sic r postqz cōsumata sunt. Ecce his verbis videt Aug' innuere scientiā et psciētiā dei causam esse eoz q fiunt: cū dicit ideo ea esse qz deus nouit. Idē quoqz in. vj. li. dice/re videt. Cū inquit decedat r succedat tpa: nō decedit aliquid vel succedit scientie dei in qua nouit omnia q fecit p ipsam. Nō em hec que creata sunt ideo sciunt a deo qz facta sunt: sed potius ideo facta sunt/qz imutabiliter ab eo sciunt. Et hic etiā significare videtur dei scientiā causā eoz esse que fiunt: dicens nō ideo deū ea nouisse qz facta sunt: sed ideo facta sunt/qz nouit ea deus. Ideo qz videtur dei scientia vl psciētia causa esse eorum que nouit.

Inconuenientia ostendit que se querentur: si diceretur scientia vel pscientia causa omniū rerū que ei subsunt.

Quod si ita est: ē ergo causa omniū maloz: cū oia mala sciant r psciantur a deo: quod longe est a veritate. Si em dei scientia vel pscientia causa esset maloz: esset vtiqz deus auctor maloz: quod penit' falsū est. Nō ergo scientia vel pscientia dei causa est omniū que ei subsunt.

Quod res future nō sunt causa sciētie vel pscientie dei.

Neqz etiā res future causa sunt dei sciētie: licet em nō essent future nisi pscirent a deo: nō tñ ideo psciunt qz future sunt. Si em hoc esset: tūc eius qd eternū est aliquid existeret causa ab eo alienū/ ab eo diuersum: et ex creaturis dependeret sciētia creatoris: r creatū causa esset increata. Origenes tñ sup epistolā ad Roma. ait. Nō p'pterea aliqd erit qd id scit deus futurū: sed qz futurū est/ideo scit a deo anteqz fiat. Hoc videt pmissis verbis Aug'. obuiare. Hic em significari videtur/ qz res future cause sint pscientie: ibi vō q pscientia causa sit rerum futurarum.

Quid ex predictis tenendum sit cum determinatione auctoritatū.

Capitulum II

Nancigit que videtur repugnātia de medio tollere cupient: dicimus res futuras nullaten' causam esse psciētie vel sciētie dei: nec ideo psciri vel sciri/qz future vel facte sūt: ita exponētes quod ait Orig'. qz futurū est/ideo scit a deo anteqz fiat: id ē qd futurū ē/scitur a deo anteqz fiat: neqz sciretur nisi futurū eēt vt nō notet ibi cā nisi sine qua nō fieret.

Videt qz nō sufficiens exponat. Vult em q futurū respectu diuine psciētie sit causa sine qua nō. Sed ex hoc vt videt nō habet intētio Origenis. Nā sicut futurū ē cā psciētie diuine/loquendo de cā sine qua: qz nō pōt eē q aliqd sit futurū/ r id nō sit a deo pscitū: ita psciētia ē cā futuri: qz nō pōt esse q aliqd sit a deo pscitū: r id nō sit futurū. Origenes autē ait: qz nō p'pterea aliqd erit/ qz id scit de' esse futurū: sed qz futurū ē/ ideo scitur a deo anteqz fiat: Oportet ergo sic assignare causalitatem: q futurū dicat causa pscientie/ nō psciētia futuri. Ideo notādū q duplex ē cā: in inferēdo et in essendo. Loquēdo de cā fm esse futurū: nō est cā psciētie diuine/ s' est cā fm illationē. Nā si ē futurū aliqd inferre possum' / q scit a deo pscitū. Et licet psciētia sit etiam causa futuri fm illationē: qz si ē aliqd a deo pscitū/ illud est futurū. Nos autē q p ea q facta sunt inuisibilia dei iudicam': vidētes res euenire/ r suos cursus pagere: iudicam' eas a deo eē pscitas: nō autē p diuinā psciētiā iudicam' res esse futuras: qz eo ipā fm se nobis nō sit nota. Accipiendo igif cām sine q nō p cā fm illationē nostrā: futurū ē causa psciētie/ nō psciētia causa futuri.

Ita etiā dicimus scientiā vel psciētiā dei nō esse cām eoz q fiunt/ nisi talē sine q nō fiunt: si tñ scientiā ad noticiā tñ referamus.

Alij dicūt: qz ponit ibi cōditionalitē: et ē sensus: qz res sunt rē. i. si res sunt/ deus nouit eas. S' verius est q dicat: q ly qz notat causam materialē: res em in se signant quasi materia visionis siue diuine sciētie. Materia dico in qua/ nō ex qua.

Si vō noie sciētie includit etiā bñplacitū atqz dispositio: tūc recte pōt dici cā eozū q deus facit. His eni duob' modis (vt superius p'paratū est) accipit cognitio vl sciētia

Orig. sup eplaz ad Roma. Hoc p' dicit videt p' dicit

Egidius Roma.

Adl. rici de v. maria.

dei. s. p. noticia sola vel p. noticia siml' z bñ placito. Hoc mō forte accepit Aug' dicēs. Ideo sūt qz nouit. i. qz sciēti placuit: z qz sciēns disposuit. Hic sensus ex eo adiuuat: qz de bonis ibi tm̄ agit Aug' s. de creaturis/ z de his que deus facit: que omnia nouit nō solū sciētia/ sed etiā bñplacito ac dispositio ne. Sic ergo ibi accipit dei cognitio/ vt nō mō noticiāz/ s̄ etiā bñplacitū dei significet. Mala xō scit deus z p̄scit anteq̄ fiant: s̄ sola noticiā/ nō beneplacito.

Addi. hē rici de vuri maria.

Due sūt pagine libri vite. s. p̄sēns iusticia/ z dīspōsitionis eterne. Ab illa potest q̄s deleri: ab ista xō nullus.

Aug' super Joā. tracta. 53. b.

P̄scit em̄ de' et p̄dicat etiā q̄ nō ē ip̄e factur' sicut p̄scit z p̄dirit infidelitatē iude orū/ s̄ nō fecit. Nec iō qz p̄scit ad p̄ctm̄ infidelitatē eos coegit: nec mala/ nisi essent ea habituri. Un̄ Aug' sup Joā. De' inq̄t futur' roz p̄scit: p̄ p̄betā p̄dirit infidelitatē iude orū/ s̄ nō fecit: neq̄ p̄scisset mala eoz nisi ea haberēt. Nō em̄ ideo queq̄ ad peccādū cogit: qz futura hoim̄ p̄ctā p̄nouit: illoz em̄ p̄scit ut p̄ctā nō sua. Ideoq̄ si ea q̄ ille p̄scit ip̄soz nō sūt: nō vera ille p̄scit. S̄ qz illius p̄sciētia falli nō pot̄: sine dubio nō ali' s̄ ip̄i peccāt: q̄s de' p̄ctōz esse p̄scit. Et ideo si nō malū s̄ bonū facere voluissent: nō malū facturi p̄uiderent ab eo q̄ nouit qd̄ sit quisq̄ factur'us. His verbis apte ostēdit si diligēter attēdamus: p̄sciētia dei nō esse causā maloz q̄ p̄scit: qz nō ea p̄scit tanq̄ factur'us nec tanq̄ sua/ s̄ illoz q̄ sunt ea facturi v̄l habituri. P̄scit ergo illa sola noticiā/ non bñplacito auctoritatis. Un̄ datur intelligi/ qz deus ecōuerso p̄scit bona tanq̄ sua: tāq̄ ea q̄ factur'us est: vt illa p̄sciēdo siml' fuerit ip̄sius noticiā z auctoritatis bñplacitū.

Oppositio

Contra hoc quod dictum est: p̄sciētia dei non posse falli oppositio. **Capitulum III.**

Responso

Ad hoc aut̄ qd̄ supra dictū ē. s. p̄sciētia dei falli nō posse: solet a q̄busdā ita opponi. Deus p̄scit hūc lectur' vel aliqd̄ hm̄ōi: s̄ pot̄ esse vt iste nō legat: ergo pot̄ aliter esse q̄ de' p̄scit: ergo pot̄ falli dei p̄sciētia. Qd̄ omnino falsū est. Pot̄ equidē non fieri aliqd̄: z illud tm̄ p̄scitū ē fieri: non ideo tm̄ pot̄ falli dei p̄sciētia: qz si illud nō fieret: nec a deo p̄scitū esse fieri. Sed adhuc v̄gēt questionē dicētes. Aut ali' pot̄ fieri q̄ de' p̄scit/ aut nō aliter. Sed nō aliter: ergo necessario cuncta eueniūt. Si xō aliter: pot̄ ergo dei p̄sciētia falli v̄l mutari. Sed pot̄ aliter fieri: qz potest aliter fieri q̄ fiat: ita autē fit vt p̄scitū est: aliter ergo potest fieri q̄ p̄scitū est. Ad qd̄ dici-

Oppositio

Responso

mus illā locutionē multiplicē facere intelli- gentiā. s. aliter potest fieri q̄ deus p̄scit/ et hm̄ōi: vt potest nō esse qd̄ de' p̄scit: z ip̄o sibile est nō esse qd̄ deus p̄scit: z ip̄o sibile est nō esse p̄scita om̄ia q̄ fiunt/ et hm̄ōi. P̄nt em̄ hęc conuinctim̄ intelligi/ vt cōditio sit implicita z dīstinctim̄. Si em̄ ita intelligas: nō potest alit' fieri q̄ de' p̄scit. i. nō potest vtrūq̄ simul esse. s. qz deus ita p̄sciuerit fieri z alit' fiat: v̄z intelligis. Si aut' p̄ dīstinctio nē intelligas: vt dicas hoc aliter non posse euenire q̄ euenit: quō futur' de' p̄scit: falsū est. Hoc em̄ ali' potest euenire q̄ euenit: z tm̄ de' hoc modo futur' p̄scit. S̄lt' z alia determinatio. s. impossibile est illud nō euenire qd̄ de' p̄scit/ vel cū de' p̄scit: si q̄m̄ crim̄ intelligas/ v̄z dicis: si dīstinctim̄/ falsū. Ita etiā z illud. Impossibile est nō esse p̄scitū omne qd̄ fit. i. nō potest esse vtrūq̄ simul: scz vt fiat z nō sit p̄scitū: hic sensus verus ē. Si xō dicis deū nō potuisse nō p̄scire om̄e quod fit/ falsum est. Potuit em̄ facere vt nō fieret: z ita non esse p̄scitū.

Ista est distinctio. p̄ v̄ij. hui' p̄mi libri: i qua mgr̄ postq̄ egit de sciētia dei fm̄ se/ et de cōpatione rez scitar'z: incipit agere d' cōpatione scie ad rez scitas. Et tria facit. Nā p̄mo q̄rit: v̄z scia dei sit causa rez scitarū. Secōdo subdit determinationē q̄stiois morte. Tertio mouet z soluit dubitationē ex determinatione questionis mote emergentē. P̄mū facit a p̄ncipio dīstinctionis vsq̄ ibi: Nāc ergo q̄ videt. Secōdo abinde vsq̄ ibi: Ad hoc aut' qd̄ supra dictū ē. Tertio abinde vsq̄ ad finē dīstinctionis. Et tātm̄ de sn̄ia i hac dīstinctione gēnerali. **I**n sp̄iali sn̄ia mgr̄ stat in trib' p̄pōnib' q̄m̄ p̄ ma ē hęc. De' sciētia appropriatiōis nō ē cā simplr̄ olm̄ futur'oz p̄tingētū/ sed tm̄ bonoz. Nāc mgr̄ p̄bās q̄rit. An̄ sciētia dei vel p̄sciētia sit causa rerū scitar'z vel ecōuerso. Et p̄bat/ qz p̄sciētia dei sit causa rerū: qz nec aliq̄ futura essent/ nisi de' p̄scisset: z q̄ p̄scit: ip̄o sibile est ea nō euenire. Et ad hoc p̄bandū mgr̄ adducit multas auctoritates q̄ patēt in textu. Postea obijcit in p̄trariū sic. Si sciētia dei esset causa rerū scitarū: sequerēt deum esse cām maloz: eo qz mala sunt ab eo scitar'z p̄scita. Sed illud q̄sequēs ē falsū: ergo z cōclusio ex qua sequit'. Nec etiā res sunt causa sciētie dei: qz sic tp̄ale et creatū cēt cā eterne: qd̄ stare non pot̄. Et r̄ndet magister/ qz res scite a deo nullaten' sunt causa sciētie vel p̄sciētie dei: nisi forte causa sine qua nō. Et sic etiā intelligēde sunt sanctor'z auctoritates: q̄bus oppositū dici videt: videlicet qz res nō sunt aliter causa p̄sciētie dei/ nisi causa sine qua nō: id est sine quibus nō dicerēt p̄sciētia. Et cōsequenter notat talē dīstinctionē de sciētia dei: qz sciētia dei/ vel cognitio dei potest accipi p̄ sola simplici noticiā. Et dicit sciētia simplici noticiā: z sic accepta nullius rei p̄zie est causa/ nisi forte causa sine qua. Nō em̄ deus que q̄ cogit peccare p̄ hoc qz p̄scit eū peccaturū. Vel potest accipi pro noticiā simul z beneplacito: et sic accepta est causa rerum. Ex his patet solutio ad argumentū scz de malo. Nā deus nō noscit malū nisi sciētia simplici noticiā. Cū ergo fm̄ hanc cognitionē nō sit causa rerum/ vt patet ex p̄dicta dīstinctione: ergo nō valet argumētum cū arguitur. Deus cognoscit malū: ergo est causa mali. Ex p̄dictis simul sumptis: et signāter ex dīstinctione p̄dicta infero secundā p̄positionē. **S**ecunda p̄positio est hęc. Ineffabilis dei p̄sciētia est causa sine qua nō omniū bonoz et maloz. Et patet ex p̄missis. **T**ertia p̄positio est hęc. Cū ineffabili dei p̄sciētia stat indifferens vel libera futur'oz effectū cōtingētā.

Liber I Capitulum I et II

Hic magister inuestigās arguit q̄ sciētia dei sit fallibilis: q̄ hoc sic. Futurū cōtingēs est p̄scitū a deo: vel ergo potest aliter euenire q̄ p̄scitū est: vel nō. Si non: ergo sciētia dei rebus scitis necessitatē imponit: et p̄sequēs cōtingentiā tollit. Si ergo pōt aliter euenire q̄ p̄scitū est: ponat in esse q̄ alter eueniat: et sequit̄ statim sciētiam dei esse fallibilē et incertā. Itud magister soluit per sensū compositū et diuisū dicēs: q̄ si talis p̄positio: in possibile est nō euenire qd̄ deus p̄scit euenturū: et possibile est nō euenire quod deus p̄scit euenturū: et cōsimiles: intelligant̄ cōiūctim in sensu cōposito: tūc sūt false. Ideo q̄ impossibile sit p̄sciētia dei esse aliqua re euenienti simul cū cōtrario euentu. Si aut̄ tales p̄pones intelligant̄ diuisim vel in sensu diuiso: tūc vere sūt et possibiles: prout cōsiderātur sine respectu ad dei p̄sciētia. Et tantū in speciali.

Utrum sciētia dei possit augeri vel minui: vel aliquo modo mutari: vtrumq̄ ei videtur posse probari. **Capitulum I**

Dist. XXXIX
haber. 3. capl.
cū eoz. 5.
De immutabilitate v̄l perfectione diuine sciētie vel cognitōe
Q̄ possit augeri vel mutari ar.

Q̄tererea queri
Dsoler: Utrum sciētia dei possit augeri vel minui: Utrumq̄ em̄ videt̄ posse probari. **Q̄ diuina sciētia possit augeri vel mutari: hoc nō probatur: qz pōt deus scire qd̄ nūq̄ scit. Est em̄ aliq̄s q̄ nō ē lecturus hodie: et tūc pōt esse vt legat hodie: pōt em̄ hodie legere. Nihil autē potest fieri quod non possit a deo sciri. Potest ergo aliq̄d sciri qd̄ nō scit: ergo pōt eius sciētia augeri vel mutari. Eadē videt̄ posse minui. Est em̄ aliq̄s hodie lectur⁹ quē deus scit lectur⁹. At potest esse vt non legat: ergo potest deus nō scire hūc lectur⁹: pōt ergo nō scire aliq̄d quod scit: ergo potest minui et sciētia vel mutari. Ad qd̄ dicim⁹: qz dei sciētia omnino imutabilis est: nec augeri potest vel minui. Nā vt ait Aug⁹ in. xv. li. de trini. Sciētia dei est ip̄a sapiētia: et sapiētia ē ip̄a essentia siue substātia dei: qz in illius nature simplicitate mirabili nō ē aliud sapere et aliud esse: sed qd̄ est sapere hoc ē esse. Ideo qz nouit om̄ia verbū que nouit pater: sed ei nosse de patre est sicut esse. Nosse em̄ et esse ibi vnū est. Et ideo patri sicut esse nō est a filio: ita nec nosse. Proinde tanq̄ seipm̄ dicēs pater genuit verbū sibi cōequale p̄ oia. Nō em̄ seipm̄ itegre p̄fecteq̄ dixisset: si aliquid minus aut amplius esset in eius verbo q̄ in seip̄o. Hoc est ergo omnino verbū quod pater: nō tamē est pater: qz iste filius: ille pater. Sciunt ergo inuicē pater et filius: sed ille gignēdo: iste nascendo. Et omnia que sunt in eoz sciētia: in eoz sapiētia: in eoz essentia vnusquisq̄ eoz siml̄ videt̄: nō particulatim aut singillatim: velut alternante conspectu hinc illuc et inde huc: et rursus inde v̄l inde in aliud atq̄ aliud: vt aliq̄ videre nō possit: nisi nō videns alia: sed omnia simul videt: quoz nullum est quod nō semp̄ videat et sci**

R̄sio cum de terminatione.
Aug⁹. 15. de tri. c. 14. a. b

at. Eius itaq̄ sciētia inamissibilis et inuariabilis est. Nostra x̄o sciētia et amissibilis et variabilis et receptibilis est: quia nō hoc est nobis esse quod sapere vel scire. Propt̄ hoc sicut nostra sciētia illi sciētie dei dissimilis est: sic et nostrū verbum quod nascit̄ de sciētia nostra: dissimile ē illi verbo quod natum est de patre sciētia. Ex hac auctoritate clare ostendit̄ sciētia dei omnino inuariabile esse: sicut ipsa essentia dei omnino inuariabilis ē: et q̄ pater et filius cū spiritus sancto simul omnia sciūt et vident. Sicut ergo nō potest augeri vel minui diuina essentia: ita nec diuina sciētia: et tamen cōceditur posse scire quod nō scit: et posse nō scire qd̄ scit: quia posset aliquid esse subiectum eius sciētie quod nō est et posset nō esse subiectum aliquid quod est sine p̄mutatione ipsius sciētie.

Oppositio: an deus possit nouiter vel ex tempore scire vel p̄scire aliquid. **Capitulum II**

Nec opponit̄ a quibusdā ita. Si deus pōt aliq̄d scire vel p̄scire quod nunq̄ sciuit v̄l p̄sciuit: potest ergo ex tpe aliq̄d scire vel p̄scire. Ad quod dicimus. Potest quidē deus scire vel p̄scire om̄e quod potest facere: et potest facere quod nunq̄ fiet. Potest ergo scire vel p̄scire quod nunq̄ fiet: nec est: nec fuit: nec illud scit vel sciuit: nec p̄scit vel p̄sciuit: qz sciētia eius nō est nisi de his que sunt vel fuerunt vel erunt: et p̄sciētia nō est nisi de futuris. Et licet possit scire vel p̄scire quod nunq̄ est vel erit: non tamē potest aliq̄d scire v̄l p̄scire ex tēpore. Potest vtiq̄ scire v̄l p̄scire quod nunq̄ ē nec erit: nec illud sciūtum vel p̄scitū est ab eterno: nec tamē potest incipere scire vel p̄scire illud: sed ita potest modo scire vel p̄scire: sicut potest scisse v̄l p̄scisse ab eterno. Si em̄ dicas eū modo posse scire vel p̄scire quod ab eterno nō sciuit vel p̄sciuit: id ē ita qd̄ ab eterno nō sciuerit vel p̄sciuerit: quasi vtrūq̄ simul esse possit: falsū ē. Si x̄o dicas eū posse modo scire vel p̄scire quod ab eterno nō sciuit vel p̄sciuit: id ē habere potentia sciendi vel p̄sciendi ab eterno: et modo aliquid: nec tamē illud p̄scitū est vel futurū: verū ē. Non potest ergo nouiter vel ex tēpore scire vel p̄scire aliquid: sicut nō potest nouit̄ vel ex tēpore velle aliquid: et tamē potest velle quod nunq̄ voluit.

Utrum deus possit scire plura q̄ scit.

Item a quibusdā dici

tur deus posse plura scire q̄ sciat: quia potest scire omnia q̄ scit: et potest aliqua facere q̄ nunq̄ erūt: et illa potest scire: nō em̄ aliqua incognita facere potest. Si dō omnia essent q̄ modo sunt: et alia q̄ daz faceret que non sunt nec erūt: et illa omnia sciret: p̄ certo plura sciret q̄ modo sciat: nec tamē eius sciētia augeri potest: q̄ hoc totū fieri possit sine mutabilitate sciētie. Constat ergo dei sciētia oino esse imutabilē: nec augeri posse vel minui: sed ei subiecta.

scit hoc p̄ momenta singula: imo simul et semel omnia. Neq̄ ita scit vt eandem habeat p̄uidētia. Irrationabilium et rōnabilium. i. vt eodem penitus modo prouideat irrōnabilibus et rōnabilibus. Rōnabilibus em̄ p̄cepta dedit/et angelos ad custodiām delegauit.

Breuis sūma predictorū cū additione quorundam.

Simul itaq̄ et immutabiliter scit deus oia q̄ fuerūt et sunt et erunt: tam bona q̄ mala: p̄scit quoq̄ omnia futura tam bona q̄ mala.

Ita est distinctio. xxxix. in q̄ maḡ postq̄ ostēsum ē qualis scia dei se habeat causalit̄ respectu rer̄ creatar̄: sequēter agit de ipsi scie imutabilitate. Et tria facit. **Pr̄mo** inq̄rit: an scia dei possit augeri vel minui. **Sec̄do** inq̄rit: an deus possit scire q̄d nō nescit. **Tertio** quādā obiectiōne et resolutionē adducit. **Pr̄mū** facit a p̄ncipio distinctiōis vsq̄ ibi: **Dic** opposit̄. **Sec̄m** abinde vsq̄ ibi: **Et** nō q̄d p̄dictū est. **Tertiu** vero vsq̄ ad finē distinctiōis. **Et** t̄m de sn̄ia huius distinctiōis in generali. **In** speciali sn̄ia maḡi stat in tribus p̄pōnibus: q̄z p̄ma est hec. **De** v̄nica et inuariabili scia scit simul p̄ntia oia p̄terita et futura. **Hāc** maḡi probās q̄rit: an scia dei possit augeri vel minui: et p̄ sequēs mutari. **Et** arguit q̄ sic. **Hāc** de p̄t̄ hodie aliqd scire q̄d nunq̄ ante sciuit. s. aliq̄ legere vel mori q̄ nunq̄ ante legit vel moriebatur: et p̄ sequēs et scia p̄t̄ augeri vel minui. **Sic** scit hodie aliqd q̄d nunq̄ postea sciet: q̄z scit hodie aliq̄ legere quē nunq̄ post hoc sciet legere: ergo scia ei p̄t̄ minui: et p̄ sequēs mutari. **Hāc** maḡi ad hoc sciam dei oino esse imutabilē. **Cui** ratio ē: quia scia dei nihil aliud ē q̄ diuina essentia: q̄ variari nō potest: ergo scia dei etiā variari nō p̄t̄. **At** aliqd p̄t̄ esse subiectū scie dei q̄d p̄us nō fuit ei subiectū: q̄ nō fuit. **Et** p̄t̄ esse etiā aliqd subiectū scie dei: q̄d postea nō erit subiectū: eo q̄d postea nō erit. **Et** hoc nō sequit̄ aliq̄ augmentatio vel diminutio seu variatio fieri in scia: cum sic de p̄t̄ scire q̄ nescit: et nescire q̄ scit. **Sec̄da** p̄positio ē hec. **De** scia visionis: licet nō ex t̄pe p̄t̄ scire plura q̄ scit atq̄ paucoia. **Hāc** maḡi pbās sic arguit. **Si** aliquid p̄t̄ esse subiectū diuine scie q̄d p̄us nō fuit sibi subiectū: ergo de p̄t̄ aliqd scire de nouo ex t̄pe. **Ad** q̄d maḡi r̄ndēs dicit deū posse scire q̄d nescit: et q̄d nō vult p̄t̄ velle absq̄ mutatiōe facta in ipso. **Et** addit q̄ iste p̄positiōes de p̄t̄ scire q̄d nescit et n̄ scit p̄t̄ intelligi vt p̄iactim vel diuisim. **Cōiunctim** intellecte sunt falsę. **Hāc** ista de p̄t̄ scire q̄d nescit sic intellecta: designat deū aliquid posse scire q̄d n̄ scit vel ante non sciuit. **Diu** sim nō intellecte sunt vere. **Hāc** ista de p̄t̄ scire q̄d nescit: in isto sensu sumpta ē vera: q̄z designat deū libertatē et potentiā habere oia sciēdi vel nō sciēdi: sicut habuit ab et̄no: et hoc loquēdo de scia approbatiōis: s̄m quā oēs res sunt scibiles et nō scibiles. **Postea** dicit s̄m optiōne quorundā dicentū q̄ de p̄t̄ plura scire q̄ scit: et eōuerso paucoia p̄t̄ scire q̄ scit: saltē s̄m sciam visionis. **Hāc** de p̄t̄ multa facere q̄ nunq̄ facturus ē: et si illa faceret/plura q̄ scit scia visionis sciret. **Sic** multa q̄ facit possit nō facere: q̄ si nō faceret paucoia q̄ scit sciret scia visionis: **Sed** illud nō habet veritatē de sciētia simplicis intelligentiē: q̄z differētia patebit in p̄clusiōe. **Tertia** p̄positio ē hec. **Dei** simplici p̄uidētia gubernant simul oēs creature. **Hāc** maḡi pbās/p̄nit quantā auctoritatē beati Hiero. sup̄ Abacuk: in q̄ videt de dicere: q̄ de nō scit oia: et q̄ sua p̄uidētia nō sit omniū. **Et** r̄ndet maḡi: q̄ beatus Hiero. nō vult dicere q̄ deus aliqd nesciat: s̄z q̄ sua scia nō mutat̄ p̄ t̄porū momenta: et q̄ nō equalit̄ p̄uideat rōnabilibus et irrōnabilibus: quia rationabilia ordinat ad vitam eternam: b̄uta vero non. **Et** tantū in speciali.

Ad d. henric de soricheim.

Egidius de roma

Notandū q̄ magister istorū positionē nō asserit sed eā recitat. **Hāc** licet possimus p̄cedere q̄ deus possit nō scire q̄d scit: vel scire q̄d nō scit in sensu diuiso: non tamen debemus concedere q̄ possit plura scire q̄ sciat: vel q̄ eius sciētie possit fieri additio vel diminutio: quia in talibus locutionibus semp̄ sensus compositus designat: s̄m quem modū p̄positiones h̄mōi falsę sunt.

Quod videtur aduersum illi sententię q̄ supra dictū est deū semp̄ et simul scire omnia. **Ca. III**

Et vero q̄d p̄dictū est

Hiero. sup Abacuk

scilicet q̄ deus omnia semp̄ videt et simul: videt obuiare q̄d ait Hiero. in expositione Abacuk. **A**bsurdū est inq̄t ad hoc deducere dei maiestātē: vt sciat p̄ momenta singula quot culices nascant̄/quotue moriant̄: quora pulicū et muscarū sit multitudo: quora pisces natēt in aq̄s r̄ silia. **Q̄d** simus tā fatui adulatorē dei vt dū p̄uidēt̄ etiā eius etiā ad ima retrudim̄: in nos ipsos iniuriōsi simus: eandē irrōnabiliū et rōnabiliū p̄uidētiā esse dicētes. **Hic** videt dicere Hiero. q̄ de illoz minimoz sciam siue p̄uidētiā nō habeat: q̄d si h̄ ē: tunc nō oia simul scit et semp̄. **Et** tali itaq̄ sensu illud dictū eē nouerim̄: vt deū illa alternatim vt p̄ricula tim̄ scire neget: nec p̄ diuersa tēporū momenta sic illa cognouit/sic p̄ varia momenta illorū q̄dā deficiūt/q̄dā icipiūt. **Neq̄** illis alijsq̄ irrōnabilib⁹ ita p̄uidet quēadmodū rōnabilib⁹. **Aliq̄d** em̄ (vt ait ap̄s) cura ē deo de bobus: **Et** sic nō ē cura deo de bobus: ita nec de alijs irrōnabilibus. **Dicit** t̄m scriptura: quia ipsi est cura de omnibus. **P̄**uidētia ergo et curā vn̄uersaliter de cunctis q̄ p̄didit habet/vt habeat vn̄quodq̄ quod sibi debet et cōuenit. **Sed** specialē p̄uidētiā atq̄ curā habet de rōnabilibus/q̄ bus p̄cepta tradidit: eisq̄ recte viuendi legem p̄scripsit: ac p̄m̄tia p̄misit. **Hanc** p̄uidētiā et curam de irrōnabilibus non habet. **I**deo dicit ap̄s: quia nō est cura deo de bobus: p̄uidet t̄m omnibus et curat. i. gubernat omnia: q̄ oibus soles suum facit oriri: et pluuiam dat. **Scit** itaq̄ deus quāta sit multitudo pulicum/culicum/muscarum et piscium: et quot nascant̄/quotue moriant̄: s̄z nō

Quo p̄mit sa Xba Hiero. sint itel ligenda.

1. Coř. 9. b.

Sap. 6. b.

Mat. 5. g.

Liber I

Capitulū I et II

Quid sit predestinatio: et in quo differat a presciētia. **Ca. I a**

Distinctio. XL. et habet. 3. ca. cum eorum. 5. De scia dei qn tū ad speciales effectus. f. de p destinatione et eprobatione. Aug' de pde. scōz ca. 10.

Predestinatio

Deo de bonis salutarib' est: et de homibus saluādis. Ut em̄ ait Aug' in li. de pdestinatione scōrum. Predestinatio est gratie pparatio: q̄ si ne psciētia esse nō pōt. Pōt autē sine pdestinatione esse psciētia. Predestinatione quippe deus ea psciuit q̄ fuerat ipse factururus: s; psciuit ea deus etiā q̄ nō est ipse factururus. i. oia mala. Predestinavit eos quos elegit: reliquos vero reprobavit. i. ad mortem eternam psciuit peccaturos.

An aliquis predestinatorū possit dānari vel reprobōrū saluari. **b**

Predestinatorū nullus videt posse dānari: nec reprobōrū aliq̄s posse saluari.

Un̄ Aug' in li. de correptione et gratia. In Apocal. inqt̄ dicit. Tene qd̄ habes: ne alius accipiat coronā tuā. Si alius nō ē accepturus nisi iste pdiderit: certus est electōrū nūerus. i. nō pōt augeri vel minui. Ad hoc autē obijciūt quidā nitētes pbare nūmerū electōrū posse augeri et minui sic. Posset deus nō apponere gratiā q̄bus apponit: et posset subtrahere q̄bus non subtrahit: qd̄ si faceret: vtiq; dānarent. Possent ergo dānari isti qui tū saluabunt: posset itaq; minui electōrū nūerus. Ita etiā posset augeri: q; posset apponi gratia q̄bus nō apponit p quā saluarent. Possent ergo saluari habita gratia qui tū sine ea damnabunt. Posset itaq; augeri nūerus electōrū.

Aug' de correptione et gratia ca. 13. a. Apocal. 3. c.

Oppositio

Responso.

Quibus respondemus: ex ea ratione dictū esse: et verū esse: nūmerū electōrū non posse augeri vel minui: quia non potest vtrūq; simul esse. f. vt aliquis saluet et non sit predestinatus: vel vt aliquis predestinatus sit et damnet. Intelligentia em̄ conditionis implicite veritatem facit in dicto: et impossibilitatē in vero.

Egidius de roma

Notandū q̄ p tanto dictū esse: q; qlibet hō in se p̄sideratus pōt dānari. Si tū referat in diuinā pdestinationē: rōne h̄mōi pditiōis: vt socrates in eo q̄ p̄destinatus: est veritas in dicto: vt verum sit ipsum sic acceptū nō posse dānari. Et si etiā ibi impossibilitas in vero: quia cū ipse in se considerat: verum sit q̄ possit dānari: in hoc vero ratione conditionis addite: sit quedam impossibilitas: quia impossibile est eum in eo q̄ predestinatum posse dānari.

Si hō simplr̄ intelligat: impossibilitas nō admittit: vt cū dicit: predestinatus pōt vel nō pōt dānari: et reprobus pōt saluari. In his em̄ et h̄mōi locutionib' ex rōne dicti dijudicāda est snia dictiōis. Alia nāq; sit intelligentia si p̄ iūctionē hec accipiant dicta atq; si p̄ diūctionē: vt sup̄ cū de p̄scia age-

bat p̄paratū est. Si em̄ cū dicit: p̄destinatus nō pōt dānari: intelligas ita. i. nō pōt esse vt predestinatus sit et damnet: vtz dicit: quia cōiunctim intelligis: falsum autē si diūctim: vt si intelligas istū non posse dānari quem dico predestinatum: potuit em̄ nō esse predestinatus: et ita dānaretur.

Quomodo adhuc instant questioni. **Capitū II**

Utrūq; adhuc instant

Utrūq; iūctionē argumētado ita p̄cedūt. Non em̄ inquit pōt esse: vt aliq̄s p̄destinatus sit et dānet. Vtrūq; istoz si mul esse nō pōt: s; alter hoz nō pōt nō esse. f. qn̄ iste sit p̄destinatus: ab eterno em̄ p̄destinatus ē: et nō pōt mō nō esse p̄destinatus. Cū q̄ impossibile sit simul vtrūq; esse: et impossibile sit alter nō esse: videt nō posse alter esse. f. vt dānet. Qd̄ si est: q̄ nō pōt esse vt nō saluetur. In huius q̄stionis solutione mallē alios audire q̄ docere. Dicimus tū de p̄scia simul posse moueri q̄stionem. Ideoq; tam hic q̄ ibi vnā facimus responsionē: dicētes determinādum fore illud cui innititur tota hec q̄stio. f. impossibile est alter istoz nō esse. f. qn̄ iste mō sit predestinatus: ab eterno em̄ iste p̄destinatus est. Distinguendū em̄ est cū ait: iste nō pōt nō esse p̄destinatus: vel non pōt mō esse qn̄ sit p̄destinatus: hoc em̄ iūctim vel diūctim intelligi pōt. Nō em̄ pōt esse: vt ab eterno sit p̄destinatus: et modo nō sit p̄destinatus: nec pōt esse simul: vt sit p̄destinatus: et nō sit p̄destinatus: s; tū potuit esse ab eterno q̄ nō esset p̄destinatus: et potuit ab eterno non esse p̄destinatus. Et sic ab eterno deus potuit eū non p̄destinare: ita cōcedit a quibusdam q̄ et modo pōt deus eū non p̄destinasse. Ab eterno ergo pōt deus nō p̄destinasse eū: ergo pōt iste non fuisse p̄destinatus: si vero non fuisset p̄destinatus: nec modo esset p̄destinatus: ergo modo potest non esse p̄destinatus.

Notandū q̄ licet ille sit p̄destinatus ab eterno

q̄ licet ille sit p̄destinatus ab eterno nō tū sup̄vacua ē distinctio magistri. Quia opa q̄ facit: s; m̄ q̄ salutē cōsequit: ipse refert in voluntatē liberā: vel in p̄destinationē diuinā. Et si referat in voluntatē: saluat: s; iūctim: si hō in diuinā p̄destinationē saluat: necessario mō q̄ dicitur ē. Et ideo in sensu cōposito ē falsa: q̄ ille p̄destinatus potuit dānari. In sensu diuiso: vt cū referunt opa q̄ facit in diuinā p̄destinationē: s; in voluntate a q̄ egrediunt dānari pōt.

Ita et de p̄scia et p̄scitis dicit: qd̄ in actionibus vel in opationibus dei et hominū nullatenus p̄cedūt. Ex quo em̄ aliqd̄ factum est vel dictū: non p̄cedūt q̄ possit non esse vel nō fuisse: imo impossibile est non esse vel non fuisse qd̄ factū est vel dictū: referētes possibilitatē vel impossibilitatē ad naturā rei existētis. Cum hō de p̄scia vel

Obiectio

Solutio in q̄ velle magis alios audire q̄ docere.

Egidius de roma

Obduratio

Distinctio XL Capitulum III Fol. 53

de pdestinatioe dei agit: possibilitas v[er]i im-
possibilitas ad potentia dei refer[re]: q[ui] semper
eadem fuit et est: q[ui] pdestinatio/ p[ro]sciencia/ po-
tentia vnum in deo est.

Egidius
de roma

Notandū q[uo]d dicit de[us] nūc posse pdestinare et
no pdestinasse et nō pdestinare sicut placuit ab et[er]no
nina mēsurat[ur] et nitate: in etnitate x[rist]o oia sunt p[ro]p[ri]a: mi-
bil trāsit in p[ro]teritū: et ideo sicut ab etno potuit pdesti-
nasse et nō pdestinasse: sic p[ro]terito nō impedit q[ui] nō
possit pdestinare et nō pdestinare. Et q[uo]d dicit[ur] est de
pdestinatioe/ intelligēdū ē de p[ro]sciencia et de oib[us] opib[us]
q[ui] sunt opa diuina t[em]p[or]is/ nō trāsēntia in exteriorē materiā.
S[ed] talia in his q[ui] de[us] opat[ur] p[er] hoīez vel p[er] creaturā/ q[ui] opa
magis appellat opa dei et hoīs/ nō pcedunt: q[ui] in eis p[ro]te-
ritio ipedit: vt q[uo]d factū ē nō p[otes]t fieri et nō fieri: vel fa-
ctū esse et nō factū: cū talia p[otes]t t[em]p[or]e mensurari.

**Quid sit reprobatio dei et in qui-
bus cōsideretur et quis sit p[ro]desti-
natiois effectus.** **Ca. III**

Quoniam pdestinatio sit
gr[ati]e p[ro]paratio. i. diuina electio q[ui] ele-
git q[uo]s voluit ante mundi p[ro]stitutio-
nē: vt ait Ap[osto]l[us]. Reprobatio ecōuerso intel-
ligēda est/ p[ro]sciencia iniq[ui]tatis quorundā et p[ro]-
paratio dānatiois eorundē. Sic em̄ p[ro]desti-
natiois effectus illa gratia ē/ q[ui] in p[ro]p[ri]i iusti-
ficamur atq[ue] ad recte viuendū et in bono p[ro]-
seuerandū adiuuamur/ et illa q[ui] in futuro be-
atificamur: ita reprobatio dei q[ui] ab etno nō
eligēdo q[uo]sdā reprobauit/ s[ed] duo p[ro]siderat:
quoz aliez p[ro]scit et nō p[ro]parat. i. iniq[ui]tatē: alte-
rū p[ro]scit et p[ro]parat. i. eternā penam. **Vñ Aug[ustinus]**
ad **Prosp[er]um** et **Hylariū**. Hec inq[ui]t regula in-
cōcussē tenēda est: p[ro]tōres in peccatis p[ro]sci-
tos esse/ nō p[ro]paratos: penā autē esse p[ro]para-
tā. **P[ro]parauit em̄ deus** (vt ait **Aug[ustinus]** in lib.
de bono p[ro]seuerantie/ in p[ro]sciencia sua q[uo]b[us] vo-
luit bona sua: et quibuscūq[ue] donat p[ro]culdu-
bio se donatur esse p[ro]sciuit. **P[ro]parauit etiā
deus** (vt ait **Fulgētius**) malis ignē eternū:
illis vtiq[ue] quos iuste p[ro]parauit ad luēda sup-
plicia: nec t[em]p[or]e p[ro]parauit ad faciēda peccata.
P[ro]parauit em̄ deus q[uo]d diuina eq[ui]tas red-
deret: nō q[uo]d hūana iniq[ui]tas admitteret. **Nō
em̄ sic p[ro]parauit scōs ad iusticiā p[ro]cipiēdā/**
sic p[ro]parauit iniq[ui]s ad iusticiā amittēdā: q[ui]
p[ro]paritatis p[ro]parator nūq[ui] fuit. Sic q[ui] p[ro]de-
stinatio dei p[ro]p[ri]e est p[ro]sciencia et p[ro]paratio hū-
ficioz dei: q[ui]bus certissime liberant[ur] quicūq[ue]
liberant[ur]: ita reprobatio dei est p[ro]sciencia ma-
licie in q[ui]busdā nō finiēde: et p[ro]paratio pene
nō termināde. Et sic p[ro]destinatiois effectus
est gratie appositio: ita reprobatiois eterne
quodāmodo effect[us] esse videt[ur] obduratio.

Ep[isto]l[ar]ia. a.

Effect[us] p[ro]de-
stinatiois et
reprobatio-
nis.

Augustinus

Aug[ustinus] in li.
de bono p[ro]-
seuerantie.
ca. 48.

Fulgētius

Aug[ustinus] in li.
de ho. perse-
uerantie.

Obduratio
quō effect[us]
sit reprobatio-
nis.

Egidius
de roma
Aug[ustinus] quō
dicat[ur] deus
obdurare.

Notandū q[uo]d de[us] simpl[iter] nō obdurat/ sed quo-
dāmodo. Dicit em̄ obdurare vel
indurare nō infundēdo culpā/ s[ed] nō infundēdo gratiā.
¶ Nec obdurat deus (vt ait **Aug[ustinus]** ad **Si-
m[onem]**) impartēdo maliciā/ s[ed] nō impartēdo

gratiā/ sicut nec digni sūt. Quib[us] em̄ nō im-
partit[ur]: nec digni sunt/ nec merent[ur]: pot[er]t vt
nō impartiat/ hoc digni sunt/ hoc merētur.
¶ Unde Ap[osto]l[us] ait. Cuius vult miserē deus:
et quē vult indurat: misericordiā appellans
p[ro]destinationē: et p[ro]cipue p[ro]destinatiois
effectū. i. gratie appositionē: obdurationē
x[rist]o gratie p[ro]uatiōnē. **¶ Non em̄ vt ait Aug[ustinus]**
ad **Simplicianū**/ intelligēdū ē/ q[uo]d de[us] ita in-
duret q[ui] quēq[ue] peccare cogat: s[ed] t[em]p[or]e q[ui]busdā
p[ro]tōribus misericordiā iustificatiois suę nō
largit[ur]: et ob h[oc] eos idurare d[icitur]: q[ui] nō eoz mise-
ref: nō q[ui] ipellit vt peccēt. **¶ Eoz autē nō mise-
ref: q[ui]b[us] gra[ti]a nō esse p[ro]bēdā eq[ui]tate occultissi-
ma et ab hūanis sensib[us] remotissima iudicat
quā nō ap[er]it/ sed mirat[ur] ap[osto]l[us] dicens.** **¶ Alit[er]**
do diuinitaz sapientie et scientie dei.

Roma. 9. d.

Aug[ustinus] ad Sim-
plicianū. li. 1.
q. 2. B.

Roma. 11. d.

Ista est distinctio. xl. hui[us] p[ri]mi libri: in q[ui] magis
postq[ui] egit de scia dei in generali: hic
incipit agere de quadā et specie. s. de p[ro]destinatioe in spe-
ciali. Et tria circa hoc facit. **¶ Hāc p[ri]mo** ostendit q[uo]d sit p[ro]de-
stinatio. **¶ Secūdo** subdit cōparationē p[ro]destinatiois et p[ro]desti-
natoz. **¶ Tertio** subiūgit q[uo]s sit effect[us] tā p[ro]destinatiois q[uam]
reprobatiois. **¶ P[ri]mū** facit a p[ri]ncipio hui[us] distinctionis
vsq[ue] ibi: **P[ro]destinatoz nullus videt[ur] posse dānari.** **¶ Se-
cūdo** abinde vsq[ue] ibi: **Cūq[ue] p[ro]destinato.** **¶ Tertio** vero
vsq[ue] ad finē distinctionis. Et t[em]p[or]e in generali. **¶ In spe-
ciali** scia magis stat in trib[us] p[ro]p[ri]is: q[ui] p[ri]ma est hec.
¶ Diuina p[ro]destinatio est tā gr[ati]e q[uam] gl[ori]e p[ro]paratio. **¶ Hāc** mag-
ister p[ro]bat auctoritate **Aug[ustinus]**. qua etiā ostendit q[uo]d p[ro]desti-
natio se habeat ad p[ro]sciencia dicens/ q[uo]d p[ro]destinatio p[ro]suppo-
nit p[ro]sciencia: s[ed] nō ecōuerso. **¶ Cui[us] ratio** ē: q[uo]d de[us] nihil p[ro]de-
stinat nisi q[uo]d ipse scit se facturū: igit[ur] ois p[ro]destinatio p[ro]-
supponit p[ro]sciencia: s[ed] nō ecōuerso oē q[uo]d de[us] p[ro]scit ē factur[us]:
q[ui] oia mala p[ro]scit: t[em]p[or]e nūq[ui] ē ea factur[us]: igit[ur] nō ois p[ro]-
sciencia ē et p[ro]destinatio: s[ed] magis ecōuerso. **¶ Et subdit p[ro]-
destinatio esse solū respectu saluādoz: p[ro]sciencia vero
esse respectu reprobādoz seu dānādoz.** **¶ Secūda** p[ro]posi-
tio ē hec. **¶ Nūerus p[ro]destinatoz nō p[otes]t augeri vel mi-
nui.** **¶ Hāc** magister p[ro]bat dicit nūq[ui] p[ro]destinatoz esse
ideo certū: q[uo]d nullus dānāndus p[otes]t saluari: neq[ue] q[ui]cūq[ue] p[ro]-
destinatus p[otes]t dānari: q[uo]d p[ro]bat auctoritate **vti Aug[ustinus]**.
¶ Deinde obijcit s[ed] predicta sic. **¶ De[us] p[otes]t dare gratiā illis q[ui]
bus nō dat: et subtrahere illis q[ui]bus dat: q[ui] al[iter] nō esset
liber: ergo videt[ur] q[uo]d nūerus p[ro]destinatoz augeri possit
vel minui: et p[ro]sequēs nō est cert[us].** **¶ Ad q[uo]d magis r[ati]ō d[icitur]**
dicit: q[uo]d iste p[ro]ponēs: p[ro]destinat[ur] p[otes]t dānari: p[ro]scitus p[otes]t
saluari/ et alie ostēs p[ro]ponēs: p[otes]t intelligi cōiunctim vt d[icitur]
uisim. **¶ Cōiunctim** si intelligant[ur] t[em]p[or]e sunt false: quia desi-
gnat illū posse saluari quē de[us] p[otes]t dānandū: q[ui] nūq[ui] p[otes]t
simul stare vere/ r[ati]ōne certitudinis diuine p[ro]uidētie.
¶ Si intelligant[ur] diuisim: vel si p[ro]destinat[ur] p[otes]t dānari non vt
p[ro]destinat[ur] s[ed] vt hic hō absolute: et sic oēs tales sunt ve-
re: q[ui] nihil aliud denotāt/ nisi q[uo]d talis hō possit dānari:
et talis saluari: q[uo]d v[er]ū ē q[ui]cūq[ue] hōie denotato: eo q[uo]d q[ui]
bet in q[ui]tū in se ē nō magis se habeat ad vni[us] q[uam] ad reli-
quū. **¶ Illud** p[ro]sequēt[ur] magis declarat dicens: q[uo]d p[ro]destina-
tus in q[ui]tū p[ro]destinat[ur] nūq[ui] p[otes]t dānari: et p[ro]scit[ur] in q[ui]tū
p[ro]scit[ur] nūq[ui] p[otes]t saluari. **¶ Hāc** hoc additū ē in q[ui]tū p[ro]ponēs
verā facit ipossibile: et falsam reddit verā. **¶ Postea** obij-
cit. **¶ Si** p[ro]destinat[ur] in q[ui]tū p[ro]destinat[ur] nō possit dānari: t[em]p[or]e
t[em]p[or]e cū q[ui]bet p[ro]destinat[ur] non possit esse p[ro]destinat[ur]: videt[ur]
certe q[uo]d nullo mō p[otes]t dānari sit/ p[ro]destinatū posse dānari.
**¶ Ad q[uo]d r[ati]ō d[icitur] magis dicit/ q[uo]d p[ro]destinat[ur] nō p[otes]t nō esse p[ro]-
destinat[ur].** **¶ Hec** cōiunctim intellecta ē vera: q[ui]c[ui]us sensus est
q[uo]d ille qui ab etno est p[ro]destinatus/ postea nō p[otes]t nō esse
p[ro]destinat[ur]. **¶ Cui[us] opposito** dato seq[ue]t[ur] scie diuine muta-
tio. **¶ S[ed] diuisim** ipsam intelligēdo ē falsa: q[ui]c[ui]us designat q[uo]d
p[ro]destinatū quē de[us] ab etno potuit nō p[ro]destinare: tā nō
posset nō p[ro]destinare: q[uo]d ē falsum: q[ui]c[ui]us cū actus diuin[us] nō
trāsēat in p[ro]teritū. **¶ Ideo** sicut quemlibet p[ro]destinatus

Liberal I

Capitulum I et II

potuit ab eterno non predestinare: ita potest et quilibet modo predestinatus non predestinare: sed in actibus hominum que transiunt in preteritum: talis distinctio locum non habet. **C**ertiam propositio est hec. Effectus predestinationis est saluatio et reprobationis damnatio. Hanc probat magister diuersis scripturarum auctoritatibus que patet in littera. Et tamen in speciali.

Utrum aliquod sit meritum obdurationis et misericordie. **C**ap. I a

Distin. XLI
habet. 4. cap.
cum eorum. 9.
Utrum predestinatio et reprobatio sint ex meritis nostris.

Hic summatim colligit preterita ut addat alia. Aug. 1. li. ad Simplicianum questione. 2. p

Roma. 9. c

Exemplum ponit de iacob et esau dicens que nec illi reprobauit de premeritis.

Ex li. de predesti. sancto. ca. 3. c. et in expo. epi. ad roma. 60. q. 61. c.

Sicut autem querimus meritum obdurationis et misericordie. Obdurationis meritum inuenimus: misericordie autem meritum non inuenimus: quia nullum est misericordie meritum ne gratia euacuetur si non gratis donec: sed meritis reddat. Misereatur itaque secundum gratiam que gratiam dat: obdurat autem secundum iudicium quod meritis reddat. **U**bi dat intelligi: ut sic reprobatio dei est nolle misereri: ita obduratio dei sit non misereri: ut non ab illo irroget aliquid quo sit homo deterior: sed tamen que sit melior non irroget. **E**x his apte ostendit quod misericordiam quod obdurationem intellexit apostolus: et quia misericordia nullum aduocat aliquid admittit meritum: obduratio uero non est sine merito et misericordie uerbo. **H**ic accipitur predestinatio: et precipue predestinationis effectus: obdurationis uero non ipsa dei eterna reprobatio: quia eius nullum est meritum: sed gratie puatio siue subtractio: que quodammodo est reprobationis effectus. **A**ccipit tamen aliquam reprobationem pro obduratione: sic et predestinatio pro suo effectu: que est gratia appposita. **S**ed enim que apponit effectus est predestinationis. **U**bi gratie que apponit homini ad iustificationem: nulla sint merita: multo minus et ipsius predestinationis que ab eterno elegit deus que uoluit aliquam partem existere merita. **I**ta nec reprobationis que ab eterno quodam predestinatus futuros malos et damnandos: sic elegit iacob et reprobauit esau: quod non fuit pro merito eorum que tunc habebant: quia nulla habebant: quoniam nec ipsi existebant: nec pro futura merita que preiudicaret vel illi elegit vel illi reprobauit.

Opinio quorundam in qua fuit aliquando Augustinus: sed postea retractauit. **C**ap. II b

Opinati sunt tamen quidam deum ideo elegisse iacob: quia tale futurum predestinatus que in eum crederet et ei seruiret: quod aliquis Augustinus se sensisse dicit in littera retracta. ubi apte ostendit: quod si propter futura merita electus esset: iam non ex gratia esset electio. **N**on ergo ideo electus est a deo: quia talis futurus erat: sed ex tali electione talis est factus ita dicens. **D**isputas ego quid elegerit deus in non dum nato: cui dixit seruiturum esse maiorem et quod in eodem maiore filii non dum nato reprobauerit: ad hoc produci rationationem ut di-

ceret. **N**on ergo elegit deus opera cuiusque in predestinatione que ipse daturus est: sed fide elegit in predestinatione: et que sibi creditur esse predestinatus ipsum elegerit cui spiritus sanctus daret ut bona operando etiam eternam vitam consequeretur. **E**cce hic apte dicit: non propter opera eum elegerit sed propter fidem que eum prouidit creditur. **S**ed quia et in fide meritum est sicut in operibus: hoc retractauit dicens: **N**on dum diligentius quesieram: nec adhuc in ueneram quis sit electio gratie: de qua dicit apostolus. **R**eliquie pro electionem gratie saluare fiet. **Q**ue utique non ex gratia si ex meritis procedit: ut iam quod dat non secundum gratiam sed secundum meritum sibi reddat potius cum meritis que donec. **P**roinde quod continue dixi. **D**icit enim idem apostolus. **I**dem deus que operatur omnia in omnibus. **N**usquam autem dictum est: **D**eus credit omnia in omnibus. **A**c deinde subiunxit: **Q**uod ergo credimus nostrum est: quod uero bonum operamur illud est que creditibus dat spiritus sanctus. **S**ed hoc profecto non diceret si sciret etiam ipsam fidem inter dei munera reperiri que dantur in eodem spiritu. **U**trumque ergo nostrum est propter arbitrium uoluntatis: et utrumque datum est pro spiritu fidei et charitatis. **E**t quod paulo post dixi. **N**ostrum enim est credere et uelle: illius autem dare creditibus et uolentibus facultatem bene operandi pro spiritu sancto: pro quem charitas dei diffundit in cordibus nostris: uerum est quidem sed eadem regula est: et utrumque ipsius est: quia ipse preparat uoluntatem: et utrumque nostrum: quia non fit nisi uolentibus nobis: ergo et meritum fidei de misericordia dei uenit. **N**on ergo propter fidem uel aliquam meritum elegerit deus aliquid ab eterno: uel appositum gratiam iustificationis in tempore: sed gratuita bonitate sua elegit ut boni essent. **U**bi Augustinus in li. de predesti. sancto. **N**on quia futuros nos tales esse predestinatus: ideo elegit: sed ut essemus tales pro ipsa electione gratie sue: que gratificauit nos in dilecto filio suo.

His tamen aduersari videtur quod dicit Augustinus super Malachiam prophetam ubi scriptum est: **I**acob dilexi: **E**sau autem odio habui. **C**ui uult (inquit) miseretur deus: et quem uult indurat. **S**ed hec uoluntas dei iniusta esse non potest. **U**enit enim de occultissimis meritis: quia et ipsi peccatores cum propter generale peccatum unam massam fecerunt: non tamen nulla inter eos est diuersitas. **P**recedit ergo aliquid in peccatoribus: quo quis non dum sint iustificati digni efficiantur iustificatione. **E**t item precedit in aliis peccatoribus quo digni sunt obtusione. **E**cce hic uidetur Augustinus dicere: quod et ipsa dei uoluntas que alios eligit alios reprobat ex me-

Explanatio tertia preterita uerbo.

Roma. 10. d.

Abi. 8. d. 1. Co. 1. 1.

Abi. 8. d.

Roma. 9. d.

Aug. de predesti. sancto. ca. 3. c.

Aug. de predesti. sancto. ca. 3. c.

Malachia. 1. d.

Roma. 9. d.

Aug. in retracta. ca. 3. d.

ritis pueniat: s̄ occultissimis. i. q̄ p meritū
alios voluerit eligere/alios reprobare: z q̄
p meritū alijs apponit̄ gr̄a iustificatiōis/a/
lijs nō: vñ obtūdunt̄. S̄z qd̄ intelligere vo/
luerit/igr̄a: nisi forte s̄ dicat̄ intellexisse qd̄
sup̄ diximus eū retractasse. Nā ibidē etiā q̄
dā alia cōtinue subdit̄: q̄ in li. retrac. apte re/
tractat: qd̄ vtrūq̄ legētī patebit. Nū verisi/
mle ē in pmissis etiā hoc retractasse. Qui/
dā tñ ex eo sensu accipiūt fore dictū: non qz
aliq̄s p̄destinet̄ p meritis/vel iustificatiōis
gr̄am mereat̄: s̄ qz aliq̄ non adeo mali sunt
vt mereant̄ sibi gr̄az nō imp̄turi Nullus em̄
dei gr̄am mereri p̄t p quā iustificat̄: p̄t tñ
mereri vt nō apponat̄/vt penit̄ abijciat̄. Et
qd̄ aliq̄ in tantū pfundū iniquitatis deueni/
runt vt hoc mereant̄: vt hoc digni sint: aliq̄
x̄o ita viuūt/vt si nō mereant̄ gr̄az iustifica/
tiōis: nō tñ merent̄ oīno repellī z gr̄am sibi
subtrahi. Ideo qz dixit in q̄busdā p̄cedere q̄
digni sint iustificatiōe: z in alijs quo digni
sint obtusione: sed hoc frivolum est.

Pōt dici s̄
retractasse.
Pōt tñ ex
ali sensu dī
cū intelligi

Egidius
de roma

Ad d. hēri
ci de vuri
maria.

Aug. de x̄o
bis apli.

Roma. 9. c

1. Tim. 1. c.
Aug. in li.
retracta. ca.
23. b.

Notandū q̄ expositio eoz q̄ exponebāt ver/
ba Aug. dicit̄ frinola: qz nimis
extorte exponebāt ipsa. Dicebant em̄ esse dignos gr̄a q̄
nō sunt ita indigni sicut aliq̄. Nota q̄ qdam dicit̄ qz
aliq̄s p̄t mereri p̄mā gr̄az meritis coherētib̄ sine sub/
sequētibus/ s̄z nō meritis p̄cedētib̄. Nā patet in milite
cui dant̄ feuda/ vt subsequēter deseruiat. Nos dicimus
qz nullus mereat̄ p̄mā gr̄az/ p̄pter indignitatē status: qz
existēs in pctis mortalibus/ indignus est oī bono. Itē
qz nō habet causam merēdi. s̄ gratiā. Meritū em̄ ē ser/
uitiū gratis z ex dilectione impensum.

**Opinio quorundam falsa de oc
cultis dei differentium carnaliter.**
Capitulum III

**Ulti vero de isto p
fundo q̄rentes reddere rōnē: atq̄
fm̄ p̄iecturas cordis sui inscruta/
bilem altitudinē iudicior̄ dei cogitare co/
nantes: in fabulas vanitatis abierunt dicē/
tes: q̄ anime sursum in celo peccant: et fm̄
peccata sua ad corpora p meritis dirigunt̄
z digni sibi q̄si carceribus includunt̄. Je/
runt hi tales post cogitatiōes suas: z volē/
tes disputare de dei pfundo/ versi sunt in p
fundū: dicētes aīas in celo ante p̄uersatas:
z ibi aliq̄d boni vel mali egisse: z p meritis
ad corpa terrena detrusas esse. Hoc autē re/
spuit catholica fides p̄pter euidentem apli
sententiā q̄ ait: Cū nondum nati essent: aut
aliq̄d boni vel mali egissent zc. Melior est
ergo fidelis ignorātia q̄ temeraria scia. Ele
git ergo eos q̄s voluit gratuita misericor/
dia: nō qz fideles futuri erāt/ s̄ vt fideles es/
sent: eisq̄ gratiā dedit: nō qz fideles erāt/ s̄
vt fierēt. Ait em̄ apls: Misericordiā p̄secu/
tus sum vt fidelis essem: nō ait/ qz fidel̄ erā.
Dat qd̄ z fideli: s̄ data ē etiā p̄us vt esset si**

delis. Ita etiā reprobauit q̄s voluit: nō p̄p̄
futura merita q̄ p̄uideret: veritate tñ rectis/
sima z a nostris sensibus remota.

Questio.

Sed q̄rit̄ vtruz sicut dicit̄
elegisse quosdā vt boni fierent z fideles. ita
etiā p̄cedi debeat reprobasse quosdā vt ma
li essent z infideles: et obdurare vt peccent.
Nō nullatenus p̄cedi oportet. Non em̄ re/
probatio ita ē causa mali/ s̄c̄ p̄destinatio ē
causa boni: neq̄ obduratio ita facit hoīem
mali/ quēadmodū miscōdia faciat bonū.

Responsio.

**An ea que semel scit deus vl̄ p̄e
scit sp̄ sciat et p̄esciat: et sp̄ scierit vl̄
p̄escierit.** **Caplm III**

Reterea considerari
Doporet: vtr̄ ea oīa q̄ semel scit vel
p̄scit de semp̄ sciat z scierit: ac p̄sci/
at z p̄scierit: an oli scierit vel p̄scierit qd̄ mō
nō scit/ vel p̄scit. De p̄sciētia p̄mo r̄ndemus
dicētes multa eū p̄scisse q̄ mō nō p̄scit. Cum
em̄ eius p̄sciētia non sit nisi de futuris: ex q̄
illa q̄ futura erāt/ p̄sentia fūt vel p̄tereūt: s̄
dei p̄sciētia esse desinūt: sub sciētia x̄o semp̄
sunt. P̄esciuit q̄ deus oīa ab eterno q̄ futu
ra erāt: neq̄ p̄scire desinit/ nisi cū futura esse
desinūt. Neq̄ cū p̄scire desinit aliq̄ q̄ ante p̄
sciebat/ minus ea noscīt q̄ ante cognosce
bat. Nō em̄ dicit̄ ex defectu sciētie dei q̄ ali
qua p̄scierit aliq̄ q̄ mō nō p̄sciat/ s̄ ex rōne
verbi qd̄ est p̄sciētia. P̄escire em̄ ē ante sci
re aliq̄d q̄ fiat. Ideo qz nō p̄t dici deus p̄e
scire/ nisi ea que futura sunt.

De p̄sciētia p̄
us r̄ndet: dicit̄
deū nō semp̄ p̄
scire que olim
p̄sciuit

**Dic de sciētia dicēs deū semp̄ sci
re que semel scit.**

**Desciētia autē aliter dici
mus.** Scit em̄ deus semper omnia que ali/
quando scit: omnem em̄ sciētiam quam ali
quando habet/ semper habuit: z habet z ha
bebit. Ad hoc autem opponitur ita. Olim
sciuit hūc hominem nasciturum qui natus
est: modo non scit eum nasciturum. Sciuit
ergo aliq̄d qd̄ modo non scit. Itē sciuit mū
dum esse creandum: modo nō scit eum esse
creandū: aliq̄d ergo sciuit qd̄ mō non scit: z
alia hmōi infinita dici p̄nt. Sed ad hoc di/
cimus: q̄ idē de natiuitate huius hominis
z mūdi creatiōe nūc etiā scit qd̄ sciebat an/
teq̄ fierent: licet tunc et nunc hanc sciētiam
eius diuersis exprimi verbis oportet. Nam
quod tunc futurum erat/ nunc p̄teritum
est. Ideo qz verba cōmutanda sunt ad ip/
sum designandum. Sicut diuersis tempo/
ribus loquentes/ eandem diem modo per
hoc aduerbium cras designamus/ dum ad

Oppositio

Solutio.

huc futura ē: mō p hodie dū pns ē: mō p he-
ri dū pterita ē. Itaq̄ anteq̄ crearet mūdus/
sciebat de? hūc creandū: postq̄ creat? ē scit
eū creatū: nec ē hoc scire diuersa / s̄ oīno idē
de creatiōe mūdi. Sic antiq̄ patres credide-
rūt christū nascituz r̄ mortuz: nos autē cre-
dimus eū natū r̄ mortuū: nec tñ diuersa cre-
dim⁹ nos r̄ illi / s̄ eadē. Tēpa em̄ (vt ait Au-
gustinus) variata sunt: r̄ ideo vba sunt mutata /
nō fides. Indubitāter ergo teneamus deū
semp̄ omnia scire q̄ aliqñ scit.

Augustinus

Egidius
de roma

Notandū q̄ diuersitas enunciabilū nō ipse
dicit vnitatē fidei: vel q̄ obiectū fidei
dei nō est enūciabile / put est obiectū fidei non circūu-
nit aliqñā differentia tps: r̄ tps determinatū nō est de
substantia fidei / s̄ accidit fidei / put fides p doctrinā de-
terminat r̄ habet ex auditu.

Ista est distinctio. xli. huius pmi libri: in qua
maḡ postq̄ egit qd̄ sit p̄destinatio et
q̄s sit effect⁹ / inq̄rit de causa ipsi⁹. Et tria facit. Nā p̄
mo ponit sniaz veritatis. Secdo elidit falsitatē. Tertio
cludit q̄ nulla mutatio sit in scia deitatis. Primū fa-
cit a p̄ncipio distinctiōis vsq̄ ibi: Opinati sunt tñ qdā.
Secm̄ abinde vsq̄ ibi: Pretea considerari oportet. Ter-
tiū abide vsq̄ ad finē distinctiōis. Et tñ i generali. In
speciali sniaz maḡ stat in trib⁹ p̄positiōibus: q̄z p̄ma ē
hec. P̄destinatio non cadit sub merito / sicut obdura-
tio. Hāc maḡ pb̄as dicit q̄ obdurationem cadere sub
merito / ibi noie obdurationis nō intelligit ipsam diuinā
p̄scientiā q̄ ab eterno ē: ideo nullā pōt habere causam:
s̄ intelligit p̄ eā subtractionē vel carentiā gr̄e quā qdā
suis pctis merent: q̄lter nō est de p̄destinatiōe: q̄ nec q̄
ad illud qd̄ in eo eternū est. s̄ diuinā electionē: nec q̄ ad
illud qd̄ in ipsa tpale ē. s̄ gr̄e appositionē pōt mereri: sal-
tē intelligēdo q̄ ad p̄mā gr̄az q̄ sub p̄prio merito nō exi-
stit. Secda p̄positiō ē hec. De? p̄pter nulla futura me-
rita vel demerita / s̄ libere ab eterno elegit vel reproba-
uit. Hāc maḡ pb̄as / ponit opinionē q̄rundā: q̄ opina-
ti sunt / q̄ p̄pter futura merita aliq̄ p̄destinant vel repro-
bant a deo. Et ad hoc inducit auctoritates b̄ti Aug⁹. q̄
bus videt dicere: q̄ futura fides in iacob fuit causa sue
p̄destinatiōis: s̄ vt dicit maḡ / hoc br̄as Aug⁹ postea
retractauit. Et postremo addit / q̄ reprobatio dei nō est
causa pcti: s̄ p̄destinatio eius ē causa boni: r̄ in. viij. ca.
ponit exp̄sse sniaz hui⁹ p̄positiōis. Tertia p̄positiō ē
hec. Q̄ licet de? oia sciat q̄ pus sciuit: nō tñ p̄scit q̄ p̄sci-
uit. Hāc pb̄as maḡ q̄rit: an scia dei possit diminui. Et
r̄ndet q̄ p̄scia pōt diminui / s̄ nō scia. Multa em̄ deus p̄-
sciuit q̄ mō nō p̄scit: q̄ non sunt futura: s̄ qd̄ sciuit / scit.
Postea obijcit in tr̄ium sic. Deus sciuit me nascituz r̄
mūdū creandū: r̄ hoc mō nescit: ergo non oia q̄ sciuit /
scit. Et r̄ndet q̄ omnē rē quā deus sciuit / scit. Et argumē-
tum p̄cedit diuersimōde q̄ ad modū sciēdi q̄ importat
penunciabilia. Et tantū in speciali.

**De omnipotentia dei vbi prius
consideratur quare dicatur omnipo-
tens.** Caplm I a

Distin. XLII
et habet. 3. ca.
cum eorum. 5.
De potētia dei
in cōpariōe ad
possibilia que
potest.

Hinc de omni-
Potētia dei agendū est: vbi pri-
ma p̄sideratio occurrit: quō ve-
re deus dicat̄ omnipotens: an
q̄ oia possit: an tñ / q̄ ea possit q̄ vult. Q̄
em̄ deus oia possit / pluribus auctoritatib⁹
cōprobat. Aut em̄ Aug⁹ in lib. q. ve. ac no.
legis. Omnia quidem potest deus: sed non
facit nisi quod cōuenit veritati eius r̄ iusti-

Augustinus

cie. Item in eodem. Potuit deus cuncta fa-
cere simul: s̄ ratio phibuit: id est volūtas.

Notandū hoc nō solū intelligendū esse q̄tū
ad ipsas sp̄es / s̄ etiā q̄tū ad sua i. de roma.
diuidua. Nā oia indiuidua q̄ p̄ducēda erāt in toto tpe
ponit de? simul p̄ducere. Notandū q̄z q̄ nō cōtrari-
at diuie potētie: vñ talis phibitio nō ē p̄ cōtrarieta-
tē / s̄ p̄ incōpossibilitatē: q̄ ista duo simul stare nō p̄t
q̄ deus aliq̄ p̄ducat: r̄ tñ irrōnaliter sit p̄ductū.

Rōnē nēpe ibi volūtatē dei appellauit:
q̄z dei volūtas rōnabilis ē r̄ eq̄ssima. Faten-
dum est ergo deum omnia posse.

Quō dicatur deus omnia posse:
cum nos multa possumus que ip-
se non potest.

Sed q̄rit quō oia posse di-
cat̄: cū nos qdā possimus / q̄ ipse nō pōt. Nō
pōt em̄ ambulare / loq̄ r̄ hmōi: q̄ a natura di-
uinitatis sunt penitus aliena: cū horū infra
nullatenus habere q̄at icōporea r̄ simplex
substantia. Quibus id r̄ndēdum arbitror / q̄
hmōi actiōes ambulatio. s̄ r̄ locutio r̄ hmōi
a dei potētia aliene nō sunt / s̄ ad ipsam p̄ti-
nēt. Licet em̄ hmōi actiōes in se deus habe-
re nō possit: nō em̄ pōt ambulare vel loq̄ et
hmōi: eas tñ in creaturā pōt opari: facit em̄
vt hō ambulet r̄ loquat̄ / r̄ hmōi. Nō ergo p̄
istas actiōes diuine potētie detrahūt aliq̄:
q̄z r̄ hoc pōt facere omnipotēs.

De alijs obijctur.

Sed sunt alia qdā q̄ deus
nullatenus facere pōt / vt pctā. Non em̄ pōt
mētiri / nō pōt peccare: s̄ nō ideo omnipotē-
tie dei in aliquo detrahūt vel derogat̄ si pec-
care nō posse dicat̄: q̄z nō esset hoc potentie /
sed infirmitatis. Si em̄ hoc posset / omnipo-
tens nō esset. Non ergo impotentie / sed po-
tentie imputandum est q̄ ista non potest.

Notandū q̄ sicut esse non ens: nō est esse / s̄
non esse: sic posse peccare vel posse
deficere: nō est posse / sed non posse.

Uñ Aug⁹ in. xv. li. de tri. Magna (inq̄t)
dei potētia est / nō posse mētiri. Sunt em̄ q̄
dā q̄ in alijs rebus potētie deputāda sunt:
in alijs xō minime: r̄ q̄ in alijs laudabilia
sunt: in alijs xō rephensibilia sunt. Non er-
go ideo deus minus potens est: quia pecca-
re nō pōt: cum omnipotens nullatenus pos-
sit esse qui hoc potest.

Item de alijs opponit.

Sūt etiā et alia qdā q̄ de-
non pōt / vnde videt non omnia posse: non
em̄ pōt mori vel falli. Unde Aug⁹ in. j. lib.
de symbolo. Deus omnipotens nō pōt mo-
ri: non pōt falli: non pōt miser fieri: non pōt
vinci. Hec vtiq̄ r̄ hmōi absit vt possit om-
nipotens: si em̄ hmōi passionibus atq̄ de-

Egidius

Bilio

Solut

Egidius

Aug⁹

d

Aug⁹

fectibus subijci posset/ oipotens minime fo-
ret. Et ideo monstrať oipotens: qz ei hec p-
pinquare nō valēt: pōt tñ hec in alijs opari
Omnipotentia dei secundum
duo consideratur. **C**aplm II e

Nec ergo diligēter cō-
siderantib' oipotentia ei' fm duo
apparet. s. q' oia facit q' vult: z nihil
oīno patit: fm vtrūq' deus oipotens veris-
sime pdicat: qz nec aliqd est qd ei ad patien-
dū corruptionē inferre valeat: nec aliqd fa-
ciendū impedimētū asserre. Manifestū est
itaq' deū oīno nihil posse pati: et oia facere
posse: pter ea sola qbus eius dignitas lede-
ret: eiusq' excellentie derogaret: in q' tñ nō
est min' oipotēs. hoc em' posse nō esset pos-
se/ sed nō posse. Nemo q' deū impotētem in
aliq' dicere psumat: q' oia pōt q' posse poten-
tie est: z inde vere dicit' omnipotens.

Quibusdam auctoritatibus tra-
ditur q' dicitur omnino omnipo-
tēs: qz pōt quicquid vult.

Ex quibusdā tñ auctori-
tibus tradit' ideo vere dici oipotens: qz qd/
quid vult/ pōt. Unde Aug. in enchi. Nō ob
aliud veraciter vocat' oipotens: nisi qm' qd
quid vult/ potest: nec volūtate cuiuspiā cre-
ature volūtatis omnipotētis impediat' effe-
ctus. Idē in li. de spū z lra. Nō pōt deus fa-
cere iniusta: qz ipse est sūma iusticia z boni-
tas. Oipotens nō est: nō q' possit oia facere
sed qz pōt efficere quicqd vult: ita vt nihil
valeat eius volūtati resistere qn' cōpleatur:
aut aliquo mō impedire eandē. Joā. Lbry/
so. in homel. quadā de expositione symbo-
li ait. Oipotens dicit' deus: qz posse illius non
potest inueniri nō posse/ dicēte ppha: Oia
quecūq' voluit/ fecit. Ipse est q' oipotēs: vt
totū qd vult/ possit. Cū apls. Eius (inquit)
volūtati quis resistit: his auctoritatib' vi-
des ostendi: q' deus ex eo tñ dicat' oipotēs
q' oia pōt q' vult: nō qz oia possit.

Determinatio pmissarum au-
toritatum.

Sed ad hoc pōt dici: q' Au-
gusti. vbi dicit: Oipotens nō dicit' q' oia pos-
sit zc. tā ample z generalr accepit oia: vt eti-
am mala includeret q' de' nō pōt/ nec vult.
Nō ergo negavit eū posse oia q' conuenit ei
posse. Sitr' cū dicit: nō ob aliud veracit' dici-
tur oipotens/ nisi qm' quicqd vult/ pōt: non
negat eū posse etiam ea q' nō vult: s' aduer-
sus illos qui dicebant deū multa velle que
nō poterat: affirmat eū posse quicqd vult: z
ex eo vere dici omnipotentē non ob aliud:

qz potest quicqd vult. Sed caue quomodo
intelligas/ potest quicqd vult. An quicqd
vult se posse: an quicqd vult facere: an qd/
quid vult fieri. Si enim dicas ideo omni-
potentē vocari qz potest quicqd vult se posse:
ergo z petrus similiter omnipotēs dici pōt:
vel qlibet sanctorū brōz: qz pōt qdqd vult
se posse: z potest facere quicqd vult se face-
re. Nō em' vult facere/ nisi qd facit: nec pos-
se/ nisi qd potest: sed non potest facere quic-
qd vult fieri. Vult em' saluos fieri/ q' saluan-
di sunt: verūtāmē eos saluare nō valet. De-
us aut' quicquid vult fieri/ potest facere. Si
em' vult aliqd fieri per se/ potest illud facere
p se: z p se facit: sicut celū z terram p se fecit/
qz voluit. Si aut' vult fieri p creaturā/ z p eā
operat': sicut p homies facit domos z hmōs
artificialia: z deus qdē ex se et p se pōt. Ho-
mo aut' vt angelus quantūcūq' beatus est/
non est potens ex se vel p se.

Oppositio. **C**apitulū III b

Sed forte dices: Nec
dei filius potest a se/ nec spū sanct':
sed solus pater. Ille em' potest a se/
qd est a se: filius aut' qz non est a se/ sed a pte:
nō potest a se/ sed a patre: et spū sanctus ab
vtroq'. Ad qd dicimus: qz licet fili' non pos-
sit a se: nec operet' a se: potest tñ et operat' p
se: sic z spiritus sanctus.

Notandū q' agere respicit esse: z p se esse age-
re p se esse. Et quia esse filij ē illud
idē esse qd pater habet: z est purū z p se/ z nō in natura
receptū/ dicit' filius p se agere sicut z pater: nō tamē dici-
tur agere a se: qz q' sit/ z qz agit/ a pte habet. Angel' aut'
z hō z quelibet creatura/ qz nō solū esse habet ab alto/ s'
etiā habent esse in natura receptū: nō solū nō agūt a se/
sed etiā possunt dici agere non per se.

Unde hylarius in lib. ix. de tri. Nature
(inqt) cui cōtradictis heretice hec vnitas ē:
vt ita p se agat filius/ ne a se agat: z ita non
a se agit/ vt p se agat. Per se aut' dicit' agere
z potest esse: qz naturalē habet potentia eā/
dē quā z pater q' potens est z operat': sed qz
illā habet a patre/ nō a se: ideo a patre nō a
se dicit' posse z agere. Hō aut' vel angel' gra-
tuitā habet potentia q' potens est. Ideo er-
go vere ac pprie deus trinitas omnipotēs
dicit': qz p se. i. naturali potētia potest quicqd
vult fieri/ z qdqd vult se posse. Nihil enim
vult fieri/ qd nō possit facere p se vel p crea-
turas: z nihil vult se posse/ qd nō possit: z oē
qd vult fieri/ vult se posse: sed nō oē qd vult
se posse/ vult fieri. Si em' vellet/ fieret: qz vo-
lūtati eius nihil resistere possit.

Ita est distinctio. Alij. huius pmi libri: in qua
magister postq' egit de sciētia dei/ incipit
agere de potētia eius. Et tria facit. Nā primo inqrit an
deus sit oipotēs: z vnde oipotēs dicatur. Scōdo subdit
determinationē questionis mox. Tertio soluit indu-
ctas: z cōfirmat sūmam pns datā. Pūrus duo facit in. 1.
k

Quo intelligē
duz sit quicqd
vult

Solutio

Egidius de
Roma.

Hylari' 9.
de trinitate.

Hic plene ostē
dit qre de' oī/
potens dicit'.

Aug. in en-
chi. ca. 96

Aug. de spi-
ritu z lra

Joā. Lbry.

Ps. 113. b

Rom. 9. d

Liber I Capitulum I et II

ca. Tertiu' xō in sequentibus. Et tñ in generali. ¶ In speciali sententia magistri stat in tribus ppositionibus quax prima est hec. Deus dicit oipotens: qz omnia que possunt esse/pōt efficere. ¶ Secūda ppositio est hec. Aliquē posse oia que vult se posse/nō videt ad rōnē omni-potentie sufficere. ¶ Tertia ppositio est hec. Deus simpliciter pōt efficere quicquid est factibile. Has ppositio-nes magister oēs pbat determinādo hanc questionem scz vtrū deus dicat oipotens. s. ideo: aut qz pōt oia sim-pliciter: aut qz pōt oia tñ q̄ vult. Et qz nō dicat oipotēs eo qz oia potest simpliciter arguit ex hoc qz nō pōt am-bulare/loqui/vinci/falli/et peccare. Et qz dicat oipotēs qz potest oia q̄ vult/arguit diversis auctoritatib' docto-rū. Et rñdet/qz nō est dicēdus ideo oipotens/qz potest oia que vult: qz si hoc sufficeret/tunc q̄libet sanc' in ce-lo posset dici oipotens: eo qz quilibet talis potest q̄cqd vult: sed ideo deus dicēdus est oipotens: qz pōt omnia simplr que cadunt sub potentia actiua. Ad argumentū primū de ambulatione et locutione dicit: qz istā potētā dei nō euacuant: qz licet illa deus nō possit oia p se: pōt tñ illa in nobis et p nos. De peccare/mentiri/et mori/ di-cit hmoi nō arguere impotentia in deo: eo qz talia face-re nō sit potētē/sed magis infirmitatis et insufficientie. Ad secundū argumentū. s. ad auctoritates/ quib' pba-tur ideo deū dici oipotēte: qz pōt oia que vult: dicit qz non ideo deus debeat dici oipotens: qz si hoc sufficeret/ tunc q̄libet beatus in celo posset dici oipotens: cum pos-sit quicquid velit. Et ille auctoritates nō aliud dicere i-tendūt/nisi qz volūtas dei nō possit impediri. Et subdit postea: qz licet solus pater dicat oipotens a se: qz a nul-lo habeat oipotentia/silius et spūscūs nō pnt dici oipi- potēs a se: eo qz oipotentia ab alio acceperūt: possunt tñ dici oipotentes p se: qz p suā naturā sunt omnipoten-tes. Et tñ in speciali.

¶ Opinio quorundā dicentū deū nil posse nisi quod facit. ¶ Ca. I a

Quidam tamē de suo sensu glorientes/dei po-tentia sub mensura coartari co-nati sunt. Cū enī dicunt hucus-qz pōt deus/et nō amplius: qd hoc est aliud qz ei' potētā (q̄ infinita est) cōcludere et re-stringere ad mensurā. Aiunt em̄: nō pōt de' aliud facere qz facit: nec meli' facere id qd facit: nec aliqd p̄termittēre de his q̄ facit. Istam qz primā suā opiniōnē verisimilibus argumētis causisqz cōmenticijs/nec nō et sa-craz auctoritatū testimonijs munire conā-tur dicētes. Nō pōt deus facere nisi qd bo-nū et iustū est fieri: non est aut iustū et bonū fieri ab eo nisi qd facit. Si em̄ aliud iustum est et bonū eū facere qz fac: nō q̄ fac oē qd iu-stū ē et bonū ē facere: sed qz audeat h' dicere

¶ Secunda ratio. ¶ Addūt etiā: Non pōt face-re nisi qd iusticia eius erigit: sed non erigit eius iusticia vt faciat nisi qd facit: nō q̄ pōt facere nisi qd facit. Eadem qz iusticia erigit vt id nō faciat qd nō facit. Nō aut potest fa-cere contra iusticia suam. Non ergo potest aliquid eoz facere q̄ dimittit.

¶ Responsio ad prius dictum. ¶ His aut rñdemus dupli-

cē verbox intelligentiā aperientes: et ab eis inuoluta euolutes sic. Nō pōt deus face-re nisi qd bonū est et iustū. i. non potest face-re nisi illud: qd si faceret/bonū et iustū esset: vey est: sed multa potest facere q̄ non bona sunt nec iusta: qz nec sunt/nec erūt/nec bene fūt/nec fient: qz nunq̄ fient. Itē qd scdo p-positū fuit: nō pōt facere nisi qd iusticia sua erigit: et nō pōt id facere qd iusticia sua eri-git vt non fiat. Dicim' qz exactionis x̄bz de deo p̄grue nō dicat: nec pprie accipitur. Et in illis locutionib' duplex est sensus. Si em̄ intelligas: non pōt facere nisi qd sua iu-sticia erigit. i. nisi qd volūtas sua iusta vult falsum dicis. Iusticia em̄ ipsius dei equissi-ma volūtas accipit: q̄liter accipit Aug. illa verba dñi in Gen. loquētis ad loth. Nō pos-sum quicqz facere donec illo introcas/expo-nens. Nō posse (in q̄t) se dixit/qd sine dubio poterat p potētā: sed nō poterat per iusti-cia: q̄si poterat quidē/sed nō volebat: et illa volūtas iusta erat. Si xō p hec verba intel-ligis eū nō posse facere nisi illud qd si fieret/ iusticie eius pueniret: vey dicis. Similiter di-stingue illud. Nō pōt facere qd sua iusticia erigit/vt non faciat. i. non pōt facere id qd ipse q̄ est summa iusticia nō vult facere: fal-sum est. Si aut his verbis intelligas euz nō posse facere id quod iusticie eius conuenire non potest: vey dicis.

¶ Tertia illorū ratio. ¶ Ca. II d

Adunt quoqz et alia dicentes: non pōt deus facere nisi quod debet: non aut debet facere nisi quod facit. Si em̄ debet alia facere: nō q̄ facit omne qd debet. Si xō facit oē quod debet: nec pōt facere nisi quod debet: non q̄ pōt facere nisi qd facit. Itē: aut dz dimitte-re qd dimittit/ ne faciat aut non debet. Si nō debet/nō recte dimittit. Si xō debet di-mittere/ q̄ non debet facere. Si aut non de-bet nec decet/nō oportet eū facere: et si non decet nec oportet eū facere: q̄ non pōt face-re. Non q̄ potest facere nisi qd facit: nec pōt illud dimittere qd facit/qn faciat: qz debet illud facere: et qd debet facere/ non potest il-lud dimittere. Sed vt mihi videt hoc x̄bū debet/venenū habet. Multiplicem em̄ et in-uolutā p̄inet intelligentiā: nec deo proprie cōpetit/q̄ non ē debitor nobis/ nisi forte ex p̄misso. Nos xō ei debitor sum' ex com-misso. Ut aut venenū euacuetur/distingue verbi sensum. Non potest de' facere nisi qd debet. i. nisi qd vult: falsum est. Sic em̄ po- test ipse dici debere aliqd/qz vult illud. Si aut dicat: non pōt nisi qd debet. i. nō potest nisi illud qd si faceret/ei bñ pueniret: vey ē.

Distin. XLIII
habet. 2. ca. cū
eoz. 5.
De potētā dei
in cōparatiōe
ad q̄ntitatem/
oñdes ei' imē-
titatē siue q̄tā
deus possit

Nō illoz p̄ma

Ratio ad h'

Ad h'

Ad h'

Ad h'

Ad h'

Ad h'

Ad h'

Ad h'

Quarta illoratio

Addit quoque illi dicentes: nihil facit aut dimittit nisi optima et rationabili causa: licet nobis occulta sit: secundum quam oportet eum facere ac dimittere quod facit vel dimittit. Ratio enim penes eum est quod illa facit et illa dimittit: quod ratio eterna est et semper manens: propter quam non potest aliquid facere vel dimittere. Illa ergo manente non potest quod facit dimittere: nec quod dimittit facere: et ita non potest facere nisi quod facit. Et ad hoc respondem? ambiguitate locutionis determinantes. Cum enim dicitur: ratio vel causa optima penes deum est quod facit cuncta quod facit: et dimittit ea quod dimittit: verum quod est: quod in eo voluntas est equissima et rectissima: quod facit et dimittit quod vult: propter quam facere non potest: nec propter eam facere potest. Nec utique propter eam faceret: nec propter eam: si ea quod facit/dimitteret: vel quod dimittit faceret: sed eadem manente ratione et causa/ alia potuit facere et ista dimittere. Licet ergo ratio sit penes eum quod alia facit et alia dimittit: potest tamen secundum eandem rationem et dimittere quod facit/ et facere quod dimittit. Ipsa enim addit. Ratio est eum facere quod facit/ et non alia: et non potest facere nisi quod ratio est eum facere: et ita non potest facere nisi quod facit. Item ratio est eum dimittere quod dimittit: et non potest non dimittere quod ratio est eum dimittere: et ita non potest non dimittere quod dimittit. Et ad hoc dicimus? locutiones ambiguas esse: et ideo determinandas. Si enim cum dicitur: non potest facere nisi quod ratio est eum facere/ intelligas eum non posse facere/ nisi ea quod rationabilia sunt: et ea quod si fieret/ rationabilia essent: verum est sensus. Si autem intelligas eum non posse facere alia rationabilia et bona: nisi ea quod vult et facit: falsus est intellectus. Item alii adiungunt dicentes. Si potest deus aliquid facere quod facit/ potest et facere quod non presciuit: et si potest facere quod non presciuit/ potest sine prescientia operari: quod omne quod factum se presciuit/ facit: nec facit aliquid quod non presciuit. Sed si propter sciam et aliquid fieri impossibile est: omne quod presciuit est/ fieri necesse est: ergo aliquid fieri quod fit/ nulla ratione possibile est: ergo non potest a deo fieri nisi quod fit. Hec autem questio de prescientia/ facile determinari potest per ea quod supra dicta sunt/ cum de prescientia ageretur.

Responsio

Adhuc additur questio

Responsio

Alia illoratio

Hec questio ex predictis facile determinatur.

De 63. b Aug. de symbolo li. 1. c. 1.

Quod intelligenda sit auctoritas Aug. 7. co. fel. 4. b

Quod dicitur: voluntas tua non est maior quam potentia: esset autem maior/ si teipso tuipse maior esses. Ex hoc videtur quod deus non possit plura quam vult: sicut non vult plura quam potest. Sicut enim voluntas non est maior potentia/ ita nec potentia maior est voluntate. Ideo ergo sicut plura non vult quam potest: ita eum non plura posse quam vellet dicitur. Sed ad hoc dicimus? quod nec voluntas potentia/ nec potentia voluntate maior est: quod una et eadem res est potentia et voluntas/ scilicet ipse deus: quod esset maior seipso/ si voluntas maior esset potentia/ vel potentia voluntate. Nec hac auctoritate negat deum plura posse quam velle: quod plura sunt subiecta eius potentie quam voluntati. Fateamur itaque deum plura posse facere quam non vult: et posse dimittere quod facit. Quod ut certi? firmiusque teneamus scripturam testimonium asseramus: deum plura posse facere quam facit. Veritas ipsa secundum Mattheum ait. An putas quod non possum rogare patrem meum: et exhibebit mihi modo plus quam duodecim legiones angelorum? Ex quo videtur patenter innuere quod et filius poterat rogare quod non rogabat: et proferre exhibere quod non exhibebat. Uterque ergo poterat facere quod non faciebat. Augustinus etiam in enchiridionem ait. Si potentis voluntas multa potest facere quam non vult/ nec facit. Potuit enim facere ut duodecim legiones angelorum pugnarent pro illo quod christum ceperunt. Item in eodem dicitur. Cur apud quosdam non facte sunt virtutes: quam si facte fuissent/ egissent illi homines pernitentiam: et facte sunt apud eos quod non erant credituri: tunc non latebit quod nunc latet. Nec utique iniuste deus noluit saluos fieri/ cum posset salui esse si vellet. Tunc in clarissima sapientie luce videbitur/ quod nunc propter fides habet antequam manifesta cognitio videatur quam certa et immutabilis et efficacissima sit voluntas dei/ quam multa possit et non velit: nihil autem quod non possit/ velit. Idem in libro de natura et gratia. Dominus lacrimas suscitavit in corpore. Nunquid dicendum est: non potuit iudam suscitare in mente? Potuit quidem/ sed noluit. His auctoritatibus aliisque multis apte docetur: quod deus multa possit facere/ quam non vult: quod etiam ratione probari potest. Non enim vult deus omnes homines iustificare: et tamen quis dubitat an eum possit? Potest ergo deus aliquid facere quam facit: et tamen si aliquid faceret/ aliter ipse non esset. Et potest aliquid velle quam vult: et tamen eius voluntas nec alia/ nec nova/ nec mutabilis aliquo modo potest esse. Quod si possit velle/ quod non vult: nec tamen noviter nec nova voluntate/ sed sempiterna tamen voluntate velle potest. Potest enim velle quod ab eterno potest voluisse: habet enim potentiam volendi et nunc et ab eterno: quod tamen nec modo vult/ nec ab eterno voluit.

Auctoritatibus utuntur in assertionem sue opinionis. **H**is autem illi scrutatores quod defecerunt scrutantes scrutinio/ sanctorum annexerunt testimonia. Dicit enim Augustinus in libro de symbolo. Hoc solum non potest deus quod non vult. Per quod videtur non posse facere aliquid nisi quod vult: sed non vult nisi quod facit: et ita videtur non posse nisi quod facit. Illud autem ita intelligendum est: id solum non potest deus quod non vult. scilicet se posse. Idem in vii. li. confessio. ad deum loquens ait. Nec cogere inuitus ad aliquid

quod dicitur: voluntas tua non est maior quam potentia: esset autem maior/ si teipso tuipse maior esses. Ex hoc videtur quod deus non possit plura quam vult: sicut non vult plura quam potest. Sicut enim voluntas non est maior potentia/ ita nec potentia maior est voluntate. Ideo ergo sicut plura non vult quam potest: ita eum non plura posse quam vellet dicitur. Sed ad hoc dicimus? quod nec voluntas potentia/ nec potentia voluntate maior est: quod una et eadem res est potentia et voluntas/ scilicet ipse deus: quod esset maior seipso/ si voluntas maior esset potentia/ vel potentia voluntate. Nec hac auctoritate negat deum plura posse quam velle: quod plura sunt subiecta eius potentie quam voluntati. Fateamur itaque deum plura posse facere quam non vult: et posse dimittere quod facit. Quod ut certi? firmiusque teneamus scripturam testimonium asseramus: deum plura posse facere quam facit. Veritas ipsa secundum Mattheum ait. An putas quod non possum rogare patrem meum: et exhibebit mihi modo plus quam duodecim legiones angelorum? Ex quo videtur patenter innuere quod et filius poterat rogare quod non rogabat: et proferre exhibere quod non exhibebat. Uterque ergo poterat facere quod non faciebat. Augustinus etiam in enchiridionem ait. Si potentis voluntas multa potest facere quam non vult/ nec facit. Potuit enim facere ut duodecim legiones angelorum pugnarent pro illo quod christum ceperunt. Item in eodem dicitur. Cur apud quosdam non facte sunt virtutes: quam si facte fuissent/ egissent illi homines pernitentiam: et facte sunt apud eos quod non erant credituri: tunc non latebit quod nunc latet. Nec utique iniuste deus noluit saluos fieri/ cum posset salui esse si vellet. Tunc in clarissima sapientie luce videbitur/ quod nunc propter fides habet antequam manifesta cognitio videatur quam certa et immutabilis et efficacissima sit voluntas dei/ quam multa possit et non velit: nihil autem quod non possit/ velit. Idem in libro de natura et gratia. Dominus lacrimas suscitavit in corpore. Nunquid dicendum est: non potuit iudam suscitare in mente? Potuit quidem/ sed noluit. His auctoritatibus aliisque multis apte docetur: quod deus multa possit facere/ quam non vult: quod etiam ratione probari potest. Non enim vult deus omnes homines iustificare: et tamen quis dubitat an eum possit? Potest ergo deus aliquid facere quam facit: et tamen si aliquid faceret/ aliter ipse non esset. Et potest aliquid velle quam vult: et tamen eius voluntas nec alia/ nec nova/ nec mutabilis aliquo modo potest esse. Quod si possit velle/ quod non vult: nec tamen noviter nec nova voluntate/ sed sempiterna tamen voluntate velle potest. Potest enim velle quod ab eterno potest voluisse: habet enim potentiam volendi et nunc et ab eterno: quod tamen nec modo vult/ nec ab eterno voluit.

Responsio

Auctoritatibus confirmat/ deus plura quam facit facere posse. Mattheus. 26. e

Aug. i. ench.

Abi. 3. c. 95

Aug. de natura et gratia. c. 7. a Jo. 11. f

De sine mutabilitate potentie vel voluntatis potest deus et alia velle et alia facere quam quod vult vel facit.

Liber I Capitulum I II et III

da affirmates. Seco subdit auctoritate. Tertio conclu-
dit xitatem. Primum facit a principio huius distinctionis vs-
q; ibi: His aut illi scrutatores. Seco abinde vsq; ibi:
Fateamur itaq; deum. Tertio xō vsq; ad finē distinctio-
nis. Et tñ de snia huius distinctionis in generali. ¶ In
speciali snia magr̄ stat in tribus ppositiōib⁹: quarū pma
est hec. De⁹ pōt talia facere et omittē q̄ facit et omittit
sine p̄iudicio sue iusticie et bonitatis. Hāc ppositiōne p-
bans magr̄ r̄ndet ad q̄sdā rōnes et auctoritates q̄ vidē-
tur oipotentiā diuinā limitare. Prima rō est ista. De⁹
nō pōt facere nisi qd bonū et iustū est fieri: sed nihil ē bo-
nū et iustū fieri nisi qd facit: q̄ nō pōt facere nisi qd fa-
cit: et p cōsequēs sua potētia limitat. ¶ Secda rō talis ē
De⁹ nō pōt facere nisi qd sua erigit iusticia: sed iusticia
non erigit nisi qd facit: q̄ r̄. Et r̄ndet magr̄ dicens istas
ppositiōes duplicē habere sensum: vnū vt iusticia et iu-
stū referant ad tēpus p̄sens: sub hoc sensu nō pōt deus
facere nisi qd iustū est mō: vel qd iusticia sua erigit mō:
et sic sunt false. Vel possunt referri ad tēpus confusum/
sub h̄ sensu: nō pōt de⁹ facere nisi qd iustū est mō: vt. i.
qd nisi iustū esset: nō faceret: et sic sunt vere. Tertia rō ē.
De⁹ nō pōt facere vel dimittere nisi qd debet facere vt
dimittere. R̄ndet magr̄ dicens: q̄ x̄bū debiti in diuinis
nō habet locū. ¶ Secda ppositiō est hec. Stat deū plu-
ra posse q̄ velle absq; ineq̄litate potētie et voluntatis
Hāc magr̄ pbat r̄ndendo ad quandā obiectiōne q̄ est:
qz volūtas dei et potētia ei⁹ sunt eq̄les: q̄ nō pōt nisi qd
vult. Et r̄ndet: qz licet idē sint in deo potētia et volūtas:
et q̄ ad hec dici p̄t eq̄lita: tñ plura subsunt potētie q̄ vo-
luntati in p̄senti. ¶ Tertia ppositiō est hec. Et si deus
alia velle et faceret q̄ vult et facit: ex eo nō sequeretur i-
ei⁹ volūtatē mutabilitas. Hāc magr̄ pbat p sanctorum
auctoritates. Et tñ de sententia in speciali.

**¶ An de⁹ possit facere aliquid meli-
us q̄ facit. ¶ Capitulum I a**

Nunc illud re-
stat discutiendū: vtrū melius
aliqd possit facere q̄ facit? So-
lent em̄ illi scrutatores dicere/
qz ea q̄ facit de⁹ nō pōt meliora facere: qz si
posset facere et non faceret/inuid⁹ esset et nō
sūme bon⁹. Et h̄ ex sibi astruere conant. Aut
em̄ Aug. in li. lxxxij. q. De⁹ quē genuit/qm̄
meliorē se generare non potuit (nihil enim
deo meli⁹) generare debuit eq̄lē. Si em̄ vo-
luit et non potuit/infirm⁹ est: si potuit et no-
luit/inuid⁹. Et quo p̄firmat eq̄lē genuisse si-
liū. Si sibi volūt dicere/qz si potest de⁹ rē me-
liorē facere q̄ facit/inuid⁹ est. Sed non va-
let hui⁹ silitudinis inductio: qz siliū genuit
de suba sua. Ideo qz si posset gignere eq̄lē et
non gigneret/inuid⁹ esset: alia xō q̄ non de
suba sua facit/meliora facere potest.

**¶ Questio qua illi artantur. b
Dez hic ab eis respōderi
deposco: cur dicūt rē aliquā siue etiā rerum
vniuersitatē/in q̄ maior p̄sumatio expressa
est/non posse esse meliorē q̄ est. Siue ideo/
qz sūme bona est: ita vt nulla oino boni p̄fe-
ctio ei desit: siue ideo/qz maius bonū quod
ei deest/cape ipsa non valeat. Sed si ita sū-
me bonuz dicit/vt nulla ei p̄fectio boni de-
sit/iam creatura creatori equat. Si xō ideo**

ō potest melior esse: qz bonū ampli⁹ quod
ei deest/cape ipsa non valet: ita hoc ipm̄ non
posse defectiōnis ē/non p̄sumationis: et po-
test eē melior: si fiat capax melioris boni qd
ipe potest q̄ eā fecit? Potest q̄ de⁹ meliorē
rē facere q̄ facit. ¶ Un̄ Aug. sup Gen. Talem
potuit de⁹ hoīem fecisse/q̄ nec peccare pos-
set nec veller. Et si talez fecisset/qz dubitat
eū meliorē fuisse? Ex p̄dictis constat qz po-
test deus et alia facere q̄ facit: et q̄ facit meli-
ora ea facere q̄ facit.

¶ Item qre dicit res non potuisse meliores fieri.
Aut qz nihil eis deest: aut qz non sunt ca-
paces maioris boni. Sed illo mō/tunc creatura equat
creatori. Si secdo modo/tunc aliquid sibi deest: qd si ha-
berent/meliores essent.

**¶ Utrum alio vel meliori mō pos-
sit facere q̄ facit. ¶ Capitulum II c**

Nost hec cōsiderandū
est: vtruz alio modo/vel meliori q̄
facit possit ea facere q̄ facit? Si mo-
dus opationis ad sapiam opificis referatur
nec ali⁹/nec melior modus esse potest. Non
em̄ potest facere aliqd aliter vel meli⁹ q̄ fa-
cit. i. alia sapia vel maiori sapia. Nihil enim
sapiētius potest facere q̄ facit. Si xō refera-
tur mod⁹ ad rē ipsam quā facit de⁹/dicim⁹:
qz et alius et melior potest esse mod⁹. Et fm̄
hoc p̄cedi potest: qz ea q̄ facit/potest facere
melius et aliter q̄ facit: qz potest q̄busdam
meliorē modū existēdi p̄stare et quibusdam
aliū. Un̄ Aug. in. xij. li. de tri. dicit: qz fuit et
alius mod⁹ n̄re liberationis possibilis deo/
q̄ oia potest: s̄ nullus ali⁹ n̄re miserie sanan-
de fuit p̄ueniētior. Potest q̄ deus cor̄ q̄ fa-
cit qdā alio modo meliori: qdā alio modo
eque bono: qdā etiā min⁹ bono facere q̄ fa-
cit: vt tñ mod⁹ referat ad q̄litate opis. i. cre-
ature/non ad sapiētia creatoris.

¶ Dicas ergo qz hec est duplex: De⁹ pōt meli⁹ ali-
qd facere q̄ facit: qz hec dicitio meli⁹ ipo-
test esse nomē vel aduerbiū. Si nomē: aut res cōsiderat
fm̄ se absolute. Et sic de⁹ vnāquāqz rē potuit facere me-
liorē. Aut in cōparatiōe ad alias: et sic vnāqueq; optimuz
habet esse in genere suo. Terra em̄ in genere suo optime
est. Diabol⁹ in inferno optime sedet. Gen. i. d. Vidit de⁹
cuncta q̄ fecit r̄. Singula qdē bona erāt in se: sed om̄ia
ad inuicē ordinata/valde bona. Si xō est aduerbiū/
adhuc duplex est: qz pōt referri ad nōtatiū: et sic falsa
sub hoc sensu: Deus melius. i. meliori sapiētia pōt face-
re aliqd. Vel pōt referri ad accusatiū: et sic vera cōside-
rata re absolute/vt dictum est.

**¶ Utrum de⁹ semper possit omne
quod olim potuit. ¶ Capitulum III d**

**¶ Reterea queri solet
D**vtrū de⁹ semp possit oē quod olim
potuit. Quod q̄busdā videt dicitū
bus: potuit de⁹ incarnari: et potuit mori: et
resurgere: et alia huiusmodi/que modo non
pōt. Potuit q̄ q̄ mō nō pōt: et ita habuit po-

Disti. XLIII
haber. 3. capla
cū eo. 7. 6.
De potētia dei
in cōparatiōe
ad moduz siue
q̄litate rerum.

Aug. 83. q. 50

Confutatio

Aug. sup G

Ad di. bern

Reponit

Aug. sup

Ad di. bern

Distio tentia qua mo non habet: unde videt potetia eius iminuta. Ad qd dicim: qz sicut oia semp scit qd aliqui sciuit: z semp vult qd aliqui voluit: nec vnqz aliquam sciam amittit/ vl' volutatē mutat qua habuit: ita oia sp pot que aliqui potuit/ nec vnqz aliq potetia sua puat

Edl. henri ei s' vurma.

Potetia dei duplex est. s. absoluta z conditio/ nata. Potentia absoluta de oia potest: etia petru dānare z incarnari: z cetera oia. Sed de potetia conditionata z ordinata non potest: z sic de alijs. Non est g puatus potetia incarnadi vl' resurgedi: licet non possit mo incarnari vel resurgere. Sicut enim potuit olim incarnari: ita z potest mo incarnari esse: in quo eiusde rei potetia monstrat. Ut em olim sciuit se resurrexur: z modo scit se resurrexisse. Nec e alia sciencia illud olim sciuisse: z hoc mo scire/ sed eadē oino. Et sicut voluit olim resurgere/ z mo resurrexisse: in q vni rei volutas exprmit. Ita potuit olim nasci z resurgere: z modo ipse potest nat' fuisse z resurrexisse: z est eiusde rei potentia. Si em posset mo nasci z resurgere/ non esset idē posse. Verba em diuersoz tepoz diuersis plata tpibus z diuersis adiuicta aduerbijs/ eudē faciunt sensum. Ut modo loquētes dicim: iste potest legere hodie: cras aut dicim: iste potest legere/ vel potuit legere heri: vbiqz vnus rei monstrat potetia. Si aut diuersis tepoz loquētes/ eiusde tpis vbiqz z aduerbijs vtamur/ dicētes hodie: iste potest legere hodie z dicētes cras: iste potest hodie legere: non idē/ sed diuersa dicim euz posse. Fateamur g deū semp posse qdqd semel potuit. i. habere oem illā potetia qua semel habuit: et illi ois rei potentia cui semel habuit: s non sp posse facere oē illud qd aliqui potuit facere: pot qdem facere aut fecisse qd aliqui potuit. Sicut qdqd voluit z vult. i. oem qua habuit volutatē/ z modo hz: z cuiuscūqz rei volutatē habuit/ z mo hz: non tñ vult eē vel fieri oē qd aliqui voluit esse vel fieri: sed vult fuisse vel factū esse. Ita z de scia dei dicendū ē.

Ista est disti. rliij. huius pmi libri: in q magr post q ostēdit quāta de' possit/ ostēdit quāta possit. Et tria facit. Nā pmo inqrit an deus possit facere res meliores q fecit. Secdo an possit eas facere meliori mo q fecit. Tertio an mo possit oia q olim potuit. Primum facit a pncipio distinctiois vsqz ibi: Post hec considerādū. Secdm abinde vsqz ibi: Preterea qri solet. Tertiu vsqz ad finē distinctiois. Et tñ in generali. In speciali sentētia magri stat in trib' ppositionib': quaz pma est hec. Deus pot totū vniuersum seu mūdū facere meliorem. Nāc pbans recitat quō qbusdā videbat deū nō posse facere res meliores q fecit: qz si potuit z nō fecit/ inuidus fuit: zfirmātes opintonē suam a etoitate bti Aug. q supra magr pbauit/ patrē filiū genuisse sibi coeqlē. Et ibidē dicit/ q si potuit filiū sibi coequalē generare z nō fecit/ tñ inuidus fuit: z sic in pposito. Et rñdet magr q nō est simile: eo q filius sit de substantia patris z nō creatura. Postea pbat/ q de' pot facere res meliores q fecerit: z hoc sic. Nā si non posset/ aut b esset qz creatura est summe bona: qd fallum est: qz

tñ creatura creatori eqlis esset. Aut qz creatura nō est capax talis meliorationis: z hoc itez nō obstat: qz deus posset dare creature meliorē capacitatē: z ita posset facere meliores q fecit. Secda ppo est hec. Ex parte rez z nō ex pte sui deus pot facere quālibet rē meliorē. Nāc pbat magr querēs/ vtrū de' possit facere meliori modo res q fecit. Et rñdet/ q si mod' ad sciam artificis referat: tñc nō pot deus meliori mo facere mūdū. Si vero modus faciēdi ad rē factā referat: tñc de' pot eque bona z minus bonā z meliora facere. Tertia ppositio est hec. Diuina potetia nō est magis nūc limitata ad faciendū oia q vnqz fuit. Nāc pbans magr qrit: An deus possit quicqd potuit. Et arguit q nō: qz potuit nōt incarnari z nō nasci/ q mo nō pot. Et rñdet: sicut omnē sciam qua habuit habz mo/ nō tñ eodē mo: ita respectu cuiuscūqz rei potetia qua habuit hz z mo: nō tñ ista potetia eodē modo se habet semp. Qñ semp potetia dei se extendit ad carnis assumptionē: que cū semel assumpta est/ nō pot de nouo itez acqri: sed p eandē potentia per qua potuit incarnari/ potest mo incarnatus fuisse: sicut p eandē potentia homo pot hodie legere z heri legisse. Et tñ in speciali.

De volutate dei que essentia dei est vna et eterna et de signis eius.

Capitulum I

In de voluntate dei aliqd p sensus nri imbecillitate dicendū est. Scien- dum est ergo quia voluntas siue volēs de deo fm essentiam dicit. Non est em ei aliud velle/ z aliud esse: sed omīno idē. Et sicut idē est ei esse bonū qd esse deū/ ita idē est ei esse volentē qd esse deū. Nā voluntas q semp volēs est/ nō affect' vel mot' est: q in deum cadere non valet: sed diuina vsia/ qua volens est deus z huiusmodi.

Disti. XLV. habet. 5. cap. cū eoz. 6. De qdditate volutat' dei

Quod licet idem sit deo velle quod esse: nō tamen potest dici deus esse omnia que vult.

Et licet idem sit deo velle quod esse: non tñ dicendū est/ deū esse oia que vult: qd qdā de dei volutate nō recte sentietes nobis obijciunt/ dicētes. Si idē est deo velle qd esse: g cū dicim' deū velle oia q facit/ dicimus eum esse oia q facit: alioqn nō ibi illo verbo idē significat' qd significatur hoc vbo esse/ cū de deo dicit'. Et si ita est: nō semp dicit' de deo velle fm essentiaz. Si vō fm essentia nō dicit' aliqui: quō g d' de deo? Relatiue em nunqz dicit'. Ad qd dicim': qz licet idē penitus sit deo velle qd esse: nō tamē potest dici oia q vult: sicut idem est deo esse quod scire: nec tamē sicut dicit' scire oia ita quoqz potest dici esse omnia.

Obiectio quozū dā

Distio plenē pntēs solutiōnem

Quis sit sensus horū verborum deus scit vel deus vult. Itēz deus scit omnia: vl' vult aliquid. Et quid de deo in his predicetur.

Et vbiqz de' dicit' scire

vel sciens/vel velle/vel volēs:hec de eo fm
 essentiā dicunt. Cū em̄ dicitur deus scit/vel deus
 vult/sive deus est sciēs/vel volēs/essentia di
 uina p̄dicat: et deus esse enūciat. Cū autē ad
 dif: oia/vel aliqd/vel aliq: et dicitur deus scit oia:
 vel vult aliqd/vel aliq: essentia q̄dē diuina
 p̄dicat nō simplr et absolute: sed ita vt scien
 tiē q̄ ipse est/ oia subiecta mōstrent: et volū
 tati q̄ ipsa eadez est/ aliqd vel aliq: subiecta
 esse dicantur. Ut talis fiat sensus: Deus scit
 oia. i. deus est cuius sciē q̄ ipsi⁹ essentia est/
 oia subiecta sunt. Sicut deus vult hec vel il
 la. i. deus est cui⁹ volūtatē q̄ ipse est/ hec siue
 illa subiecta sunt. Volēs q̄ siue velle dicitur deus
 fm essentiā: cui⁹ volūtas essentia est sempi
 terna et imutabilis: licet ea varient et transe
 ant/ que ei subiecta sunt: q̄ non pōt esse inui
 sta vel mala: quia deus est.

Que dei voluntas summe bona/
 causa est omnium que naturalr sunt:
 cui⁹ causa nō est querēda: qz nullaz
 habet cū sit eterna. **Ca. II**

Nec itaqz summe bona
 volūtas causa est oim q̄ naturalr
 sūt vel facta siue futura sunt: que
 nulla p̄ueta est causa: qz eterna est. Ideoqz
 causa ipsius querēda nō est. Qui em̄ ei⁹ cau
 sam q̄rit/ aliqd maius ea q̄rit: cum nihil ea
 maius sit. **U**bi Aug. in li. lxxiiij. q. Qui q̄rit
 q̄re voluerit deus mundū facere: causaz q̄
 rit volūtatē dei. **D**is autē causa efficiēs ma
 ior est eo qd̄ efficit. Nihil autē maius est vo
 lūtatē dei. **N**ō q̄ ei⁹ causa q̄rēda est. Idē in
 libro p̄ manicheos. **S**i q̄ dixerint/ qd̄ placu
 it deo facere celū et terrā. **R**idendū est eis:
 q̄ volūtatē dei nosse desiderāt/ causas et vo
 lūtatē dei scire q̄runt: qz volūtas dei oim
 q̄ sunt ipsa sit causa. **S**i em̄ habet causā vo
 lūtas/ est aliqd qd̄ antecedit volūtatē dei
 qd̄ nefas est credere. **Q**ui q̄ dicit: quare fecit
 deus celū et terrā. **R**idendū est illi q̄ vult. **V**o
 lūtas em̄ dei causa est celi et terre: et iō ma
 ior est volūtas dei q̄ celi et terra. **Q**ui autē
 dicit: q̄re voluit facere celū et terrā. **M**aius
 aliqd q̄rit q̄ est volūtas dei: nihil autē mai⁹
 inueniri pōt. **C**ōpescat se q̄ humana temeri
 tas: et id qd̄ nō est/ nō q̄rat: ne id qd̄ est/ non
 inueniat. **E**cce his auctoritatibus apte insi
 nuat/ qz voluntatis dei causa nulla est: et iō
 querēda non est.

Que volūtas dei prima et summa
 causa est omnium.

Voluntas ergo dei vt ait

Aug. 3. de Aug. in. iij. li. de tri. p̄ma et sūma causa ē oim
 tri. 6. 4. 2. sp̄z atqz motionū. Nihil em̄ fit qd̄ non de
 interiori atqz intelligibili aula sūmi impa/
 toz egrediat fm ineffabilē iusticiam. **U**bi
 em̄ nō opat qd̄ vult dei oipotētis sapia: q̄ p
 tingit a fine vsqz ad finem fortis: et disponit
 oia suauis. **E**t nō solū facit ea q̄ pseuerātia
 psuetudis admirationē nō admittūt: s̄ etiā
 ea q̄ p̄ raritatē et insolitū euentū mira vi
 dent: vt sunt defect⁹ luminariū/ et terremo
 tus/ et mōstruosi aiantiū part⁹/ et his s̄ilia: q̄
 rū nihil sit sine volūtatē dei: s̄ pleriqz nō ap
 paret. **I**ōqz placuit vanitati phoz etiā cau
 sis alijs ea attribuē: cū oino vidē nō possēt
 supiorē certis oib⁹ causam. i. voluntatē dei.

Notandū qd̄ p̄hos dixisse/ mundū genera
 ri a casu: vt impediocles. **Q**uidaz
 x̄o posuerūt ea q̄ sunt in istis inferiorib⁹ dependere im
 mediate solū ex causis p̄m̄is: ita qz de⁹ imediate solū
 pduxit vnū/ vt p̄mā intelligentiā: et mediate illa produ
 xit alia: ita qz imediate i causalitatē in istis inferiorib⁹ pe
 nitus subtraheret a deo. **A**d Auicē. sensisse videt. **H**ec
 autē sunt erronea. **N**ā operatio negat/ et ea q̄ videmus i
 istis inferioribus nō sūt attribuēda casui vel fortune/ s̄
 sunt opus dei: et finiet p̄pter determinatū finē. **R**ursum
 deus sic agit/ mediate cōicando suā dignitatē secundis
 rebus/ qz etiā agit imediate: vt in sc̄o patebit. **P**rop̄
 hoc dictū est talia nō esse attribuēda alijs causis p̄m̄i
 paliter/ sed voluntati diuine.

Itaqz nō nisi dei volūtas causa p̄ma est
 sanitatis/ egritudis p̄m̄ioz atqz penaz/ gra
 tiar et retributionū. **H**ec q̄ sola ē vnde ortū
 est qd̄ qd̄ est: et ipsa nō est orta/ sed eterna.

Notandū qz p̄ hec nō excludunt cause sc̄e.
Nā licet diuina volūtas sit p̄ma
 et principalis causa. **E**xcoquit t̄m̄ deus gubernationē rez
 mediantibus causis secundis.

Quibus modis accipitur dei vo
 lūtas. **C**apitulū III

Nō est p̄tereundū
 nobis qz sacra sc̄ptura de volūtatē
 dei varijs modis loq̄ psuevit: et t̄m̄
 nō est dei volūtas diuersa/ s̄ locutio diuer
 sa est de voluntate: qz noia volūtatē diuer
 sa accipit. **N**ā volūtas dei vere ac pp̄rie dicitur
 q̄ in ipso est/ et ipsi⁹ essentia est: et hec vna ē:
 nec multiplicitatē recipit: nec mutabilitatē
 q̄ inexplēta esse nō pōt: de qua p̄pheta ait:
Oia quecūqz voluit dñs fecit. **E**t ap̄ls: **V**o
 lūtatē eius quis resistet. **E**t alibi: **U**t p̄be
 tis q̄ sit voluntas dei bona et b̄n̄placens et p̄
 facta. **E**t hec voluntas recte appellat bene
 placitū dei siue dispositio.

Nota qz illud apostoli. **I**. **T**h̄m̄. ij. b. **A**ult om̄es
 homines saluos fieri/ sic intelligit. i. quot
 quot saluantur/ ip̄m saluant. **E**t potest dici qz ibi ac
 cipitur vult/ pro voluntate signi. **A**ult enim de⁹ b̄ modo
 .i. precipit vel consultit omnes hoies saluos fieri: et quot
 quot pereunt/ cōtra consiliū eius pereunt. **I**tez cū dicit
Ezech. xvij. g. **N**olo mortē peccatoris. **N**olo accipitur
 pro nō volo. **E**t potest dici qz nolo sumitur pro volun
 tate signi: et est sensus: **N**olo mortem peccatoris: nō con
 suloz vel operoz.

Que secundū figurā dicitur volū
 tas dei p̄ceptio/ prohibitio/ consi
 liū/ p̄missio/ opatio: et ideo pluralitē
 dicit scriptura voluntates.

Aug. 83. q. 28

Abi. 8. ca.
 Sap. 8. a
 Abi. 8. ca.

Egi. de rom.

Egidius de
 Roma.

Ph. m.
 Rom. 9. 4
 Rom. 12. 1
 Voluntas
 dei b̄n̄plac
 citū dicit

Add. de
 ci de vna

Ben.

20 ar.

Aliquā vero scdm quandā figurā docēdi volūtas dei vocat qd fm p/rietatē nō est volūtas eius: vt pceptio/ p/hibitio/ p/missio: necnō pmissio z opatio. **I**do qz pluralit' aliqñ scriptura volūtas dei p/nūciat. **U**bi ppha. Magna opa dñi exq̄sita in oēs volūtas eius: cū nō sit nisi vna volūtas dei q̄ ipse ē: pluralit' tñ dicit/ voluntates: qz volūtas dei varijs modis ac p diuersis accipit: vt dictū est. Ita etiā idē ppheta ppter multos effectus misericordie z iusticie pluralit' dicit: Misericordias dñi in er/nū cātabo. Et alibi. Iusticie dñi recte letificātes corda: cū tñ in deo vna sit misericordia/ vna iusticia/ z vna eadēq̄ sit misericordia q̄ iusticia. s. diuina vsia.

Quare pceptio et prohibitio et consilium dicantur dei volūtas.

Capitulum III

Deō autē pceptio et p/hibitio atqz p/siliuz cū sint tria: dicit tñ in vniq̄qz eoz dei volūtas: quia ista sunt signa diuine volūtatē: quē admodū z signa ire dicunt' ira: et dilectiois signa dilectio appellat'. Et dicit' iratus de': z tñ nō est ira in eo aliq̄/ s. signa tñ q̄ foris sunt q̄bus iratus ostendit/ ira ipsius noiat'. Et ē figura dicēdi fm quā nō est falsum qd dicit/ sed verū qd dicit sub tropi nubilo obumbratur. Et fm hos tropos diuersae voluntates dei dicunt': quia diuersa sunt illa que p tropum voluntas dei dicunt'.

Ubi volūtas dei pro pcepto et consilio accipitur.

Pro pcepto dei atqz consilio pōt accipi volūtas: vt ibi: Fiat volūtas tua sic in celo z in terra. Et alibi. Qui facit volūtatē patris mei q̄ in celis est: ipse frater meus z soror z mater est. Et p hāc volūtatē multa fiūt. **U**bi Aug' in li. de spū z lra. Insuper deus inquit contra volūtatē dei faciunt: cū eius euāgelio non credūt.

Quod de' nō vult ab hominib' fieri omnia que pcepit: vt nō fieri que prohibet.

Et si illa tria dicant' dei volūtas/ ideo qz signa sunt diuine voluntatis nō ē tñ itelligēdū/ deū oē illud fieri velle qd cuiuscūqz pcepit: vel nō fieri qd p/hibuit. **P**recepit em abraē imolare filiū: nec tñ voluit: nec idē pcepit vt id fieret: s. vt abraē pbarcē si des. Et i euāgelio pcepit sanato ne cui diceret: ille autē p̄dicauit vbiqz: itelligēs deū nō ideo p/hibuisse/ qñ vellet op' suū p̄dicari: s. vt daret formā hoi laudē hūanā declinādī.

De pmissioe et opatioe vbi dicitur dei volūtas. **Ca. V**

Permisso qz dei z opa

Dicitur volūtas dei appellat': q̄lit' accipit Aug' in Ench. dicens. Nō sit aliqd nisi om̄ps fieri velit: vt sinēdo vt fiat vt ipse faciēdo. **N**ec dubitādū ē deū facere bñ etiā sinēdo fieri q̄cūqz fiūt male: nō em hec nisi iusto iudicio dei finit: z pfecto bonū ē oē qd iustū ē. **E**cce h' manifeste habem' dei volūtatē appellari ipsi' opationē vt pmissio nē: cū dic' nō fieri aliqd nisi om̄ps fieri velit: vbi icludit z bōa z mala oia q̄ fiūt. **I**doqz apte distinguit/ quō deū velle dixerit: ne eadē rōne itelligeret velle bōa z mala s. dēs. **U**el si nēdo vt fiat: s. q̄tū ad mala dic': vt ipse faciēdo: s. q̄tū ad bōa. **M**ala em finit fieri/ s. nō fac: bōa xō ipse fac. **I**doqz dixit eū velle: qz z nolēs mala finit/ z volēs bōa opaf: z ob h' pmissio z opatio volūtas dei dicunt'.

Quinqz supra sūt pposita que dicuntur secundū tropū: et ideo distinguat lector vbiqz pro quo eorū accipitur voluntas.

Quinqz ergo supra posita sūt q̄ dicunt' fm tropū dei volūtas: qz signa sūt diuine volūtatē: q̄ vna ē et imutabilis z dei bñplacitū. **I**doqz diligētē distinguat lector vbi de voluntate dei sc̄ptura cōmēorat/ iuxta quē modū accipi oporteat. s. p bñplacito dei: an p aliq̄ signoz eius. **M**agna em ē discretio adhibēda in cognitiōe diuine volūtatē: qz z bñplacitū dei z volūtas ei': z signū bñplaciti ei' s. volūtas ei'. **S**z bñplacitū ei' ē: signū xō bñplaciti nō z cōsonat rez effectib' bñplacitū ipsi': z ipsi effectus rez ab illo nō discordant. **S**it em oē qd bñplacito vult fieri: z oē qd nō vult fieri/ nequaqz sit. **N**ō ita autē est de signis: qz pcepit deus multis ea q̄ non faciūt: z p/hibet q̄ nō cauent: z p/fulit que non implent.

Ista est distinctio. p. v. hui' pmi libri: in q̄ materia: incipit agere de ei' volūtatē. Et circa hoc tria facit. **P**rimo ostendit qd sit volūtas dei. **S**ecundo quid possit **T**ertio q̄t modis accipit. **P**rimū facit a pncipio distinctionis vsqz ibi: **H**is itaqz sūme. **S**cdm abinde vsqz ibi **H**ic nō ē p̄terēdū. **T**ertiu vsqz ad finē distinctionis. **E**t tñ in generali. **I**n speciali s̄nia magrī stat in tribus p̄pōnib': qz p̄ma ē hec. **Q**uāuis volūtas dei sit idē qd de' vel diuina essentia: nō tñ ē illa q̄ sibi. i. volūtatē subdit'. **H**āc p̄bās magr' p̄ponit/ qz volūtas sit idē qd diuina essentia realit': z differēs ab ipsa solū rōne sicut scia: p̄t quā diuersitatē aliq̄ attribuunt volūtatē dei q̄ non attribuunt essentia. **U**bi dicit: de' vult oia: nō tñ pōt dici: de' est oia: nō obstatē idēritate volūtatē z essentia. **S**cdm p̄positio ē hec. **N**ō est q̄rēda causa volūtatē diuine: cū ipse sit causa omnīū q̄ pducunt' in tpe. **H**āc p̄bās magr' dicit/ qz volūtatē dei causa/ q̄rēda nō ē: qz sic ipsa nō esset causa p̄ma/ z haberet aliqd maius se: qd ē falsum: s. ipsa ē causa vniuersalis omnīū: nō solū q̄ fiūt fm cursum naturalē/ s. etiā mirabilē. **T**ertia p̄positio

Aug' in ench. ca. 95.

Differēt bene placitū dei: et signum bñplaciti.

Ps. 110. a.

Ps. 88. a. Ps. 118. c.

De iratus.

Mat. 6. b. Mat. 12. d.

Aug' 8 spū z lra. c. 33. b.

Gen. 22. a.

Mar. 1. b.

Libe r I Capitulū I II et III

no est hec. Quānis volūtas dei beneplaciti in se sit nisi tm vna: tm volūtas signi p dncq signa distinguit. Hanc magister pbans dicit q volūtas dei multipliciter no/ minaf. Aliqñ accipit p pte fm q est ipa diuina essen/ tia. Aliqñ dō accipit p pcepto/ p phibitione/ p silio/ p missione/ r opatione voluntatis diuine: q oia dicuntur volūtatē dei: qz sunt signa volūtatē dei: nō autē sunt ita signa/ qz deus velit hōi oia fieri: sed qz ad mō dū volūtatē se habēt. Et subdit: q pma volūtas dicit volūtas beneplaciti: alie volūtatē dicunt volūtatē signi. Et differūt in hoc: qz volūtas beneplaciti est eter/ na: relique dō sunt tēporales. Et voluntas beneplaciti semp implet: alie dō nō. Et tm de sentētia huius distin/ ctionis in speciali.

Illi sentētie qua dictū est: dei vo/ luntatē nō posse cassari que ipse est quedā videntur obuiare. Ca. I a

Distin. XLVI
habet. 7. capla
cū eo 7. 6.
De impletione
volūtatē dei
qz implet

Nic oritur que
stio. Dictū est em in supiorib⁹
r auctoritatibus cōmun: tū/ qz
volūtas dei q ipse est q bñpla/

citū eius vocat/ cassari nō pōt: qz illa volū/ tate fecit qz voluit in celo r in terra: cui teste aplo nihil resistit. Querit q quō acci/ piēdū sit qd apls de dño ait: Qui vult oēs hoies saluos fieri. Cū em nō oēs salui fiāt s dānent/ videt vtiqz nō fieri qd de⁹ vult fieri: hūana scz volūtatē impediēte volūta/ tē dei. Dñs qz in euāgelio impiā ciuitatē cō/ pellans. Quoties inqt volui pgregare fili/ os tuos/ sicut gallina cōgregat pullos suos sub alis: r noluit. Ita etiā hec dicunt tāqz dei volūtas supata sit hoim volūtatē: r in/ firmisimis nolēdo impediētib⁹ nō potue/ rit facere potētissimus qd volebat. Ubi est q illa oipotētia q in celo et in terra fm pro/ phetā: Oia qz voluit/ fecit. r quō volun/ tati ei⁹ fm aplm nihil resistit: si colligere fili/ os hierlm voluit r nō fecit. Hec em p pta/ ctis plurimū obuiare videntur.

Pō. 113. b
Roma. 9. d
Aug. in en
ch. ca. 57.
1. Thim. 2. b

Mat. 23. d

Pō. 113. b
Roma. 9. d

Solutio quō intelligendum sit illud: volui pgregare et noluit. b

Sed audiamus solutionē ac pmū quō accipiendū sit illud qd dñs ait videamus. Non enī ex eo sensu illud dictū est: vt ait Aug. in ench. p dicitā qstionem sol uens: qz dñs voluerit cōgregare filios hier/ usalē: r nō sit factū qd voluit: qz ipsa no/ luerit: sed potē ipsa qdē filios suos ab ipso colligi noluit: qz nō volente filios eius colle git ipse oēs quos voluit: qz in celo r in ter/ ra nō quedam voluit r fecit: qd ma dō vo/ luit r nō fecit: sed oia qz voluit fecit: vt sit sensus: Quoties volui pgregare filios tuos r noluit. i. quotqz pgregaui mea vo/ lūtatē semp efficacite nolente feci. Ecce in euidenti positū est/ qz illa dñi verba superio ribus nō repugnant.

Aug. in ench.
ca. 57

Quō intelligēdum sit illud: qui

vult omnes homines saluos fieri.

Capitulū II

Nunc videre restat qz

modo etiā pmissa vba apli p dicitis non ptradicat: qz de deo loquēs ait Vult oēs hoies saluos fieri. Quoz o ccaasio ne vboz multi a xitate deuiauerūt/ dicētes deū multa velle fieri q nō sūt. Sed nō est intelligendū ea rōne illud esse dictū/ qz de⁹ velit aliqz saluari r nō saluent. Quis enim tā impie desipiat: vt dicat deū malas hoim volūtatē qz voluerit/ r qñ voluerit/ et vbi voluerit in bonū nō posse puertere. Nō est vtiqz vez qd i ps. d. Quēcūqz voluit fecit: si ali q voluit r nō fecit: r qd ē indignū: iō nō fecit/ qm ne fieret qd volebat omēs volūtas hois ipediuit. Ideoz cū audim⁹ r in sacrl lris legimus q velit oēs hoies saluos fieri: nō tm ideo debem⁹ oipotētissimē dei volū tati aliqd derogare: s ita intelligere qd scri ptū est. Vult oēs hoies saluos fieri/ tāqz di/ cere: nullū hoim fieri saluū/ nisi quē saluū fieri ipse voluerit: nō q null⁹ sit hominū nisi quē saluū fieri velit: sed q nullus fiat salu⁹ nisi quē velit saluari: r ideo rogādus est vt velit: qd necesse est fieri si voluerit. Non est enim credēdus oipotēs aliqd voluisse fieri quod factū nō sit. Si: etiā intelligit illud. Illuminat oēm hoim veniēte in hūc mū dū: nō qz nullus hoim est q nō illuminet: sed qz nisi ab ipso nullus illuminatur.

1. Thim. 2. b
Aug. in en
ch. ca. 57
1. Thim. 2. b

Aug. in en
ch. ca. 57
1. Thim. 2. b

Aug. in en
ch. ca. 57
1. Thim. 2. b

Aug. in en
ch. ca. 57
1. Thim. 2. b

Notandū hoc nō solū intelligendū esse quā/ tū ad lumē gratie/ sed etiā de lumi/ ne naturali intellectus. Propter qd bene dicitur: qz ve/ rū a quocūqz dicat/ a spūscō est. Indidit enī deus ante nostre suas potētias vnde ipsum lumē rōnis/ p qd omē vez iudicam⁹/ nobis a deo est inditū: r cū vera iudica/ mus/ a deo est: cū deficiam⁹/ it a nobis ipso.

Pōt r alio mō illud intelligi: dū tm cre/ dere nō cogamur oipotētē aliqd fieri volu/ isse/ factūqz nō eē: q sine vllis atiguitatib⁹ sic i celo r i terra sic xitas cāta: Oia qz voluit fecit: pfecto facē nō voluit qz nō non fecit. Ex his apte oñ dñs/ qz de⁹ ea volūtatē q ipse est/ nō vult aliquid fieri quod nō fiat: neqz nō fieri quod fiat.

Utrum mala dei voluntate fiāt: an eo nolente. Capitulū III

Deoz cū constet oia

bona q sūt/ ei⁹ fieri volūtatē: q si fie/ ri nollet/ nullaten⁹ fierēt: recte qri so/ let: vtrū r mala oia q sūt. i. pctā/ dei fiāt vo/ lūtatē: an nolēte eo fiāt. Sup h diuersi va/ ria sentiētes sibi p dicitē inueniūt. Alij enī dicūt/ qz de⁹ vult mala esse vel fieri: i. nō tamē vult mala. Alij dō/ qz nec vult mala esse nec fieri: in h tm pueniūt r hi r illi: qz vtiqz fatē deū mala nō velle. Utiqz dō rōnibus r au/ ctoritātib⁹ inuitū ad muniēdā suā assertōez.

Aug. in en
ch. ca. 57
1. Thim. 2. b

Aug. in en
ch. ca. 57
1. Thim. 2. b

Aug. in en
ch. ca. 57
1. Thim. 2. b

Aug. in en
ch. ca. 57
1. Thim. 2. b

Aug. in en
ch. ca. 57
1. Thim. 2. b

Quare dicunt quidam deum velle mala esse vel fieri.

Qui enim dicunt deum velle esse vel fieri: sua his modis muniunt in ratione. Si enim inquit mala non esse vel non fieri vellet/nullo modo essent vel fieret: quod si vult ea non esse vel non fieri: et non potest id efficere. s. vt non sint vel non fiat: voluntati eius et potentie aliquid resistit: et non est omnipotens: quod non potest quod vult: si ipotes est sicut nos sumus: quod quod volumus quicquid non valeamus: sed quod omnipotens est in nullo ipotes: certum est non posse fieri mala vel esse nisi eo volente. Quod enim iurto eo et nolente posset ab aliquo mali fieri: cuius scriptum sit: Voluntati eius quis resistet? Supra etiam dixit Augustinus: quod necesse est fieri si voluerit: sed vult mala fieri/aut non fieri. Si vult non fieri/nisi fuerit: fuerit autem vult quod fieri. Item bonum est mala esse vel fieri: alioquin summe bonum non promitteret ea fieri. vbi Augustinus in Enchiridion. Quis ea inquit quod mala sunt/inquit mala sunt/non sunt bona: nisi vt non solum bona/sed etiam sunt et mala/bonum est. Nam nisi esset hoc bonum/vt essent et mala: nullo modo esse sinerent ab omnipotenti bono: cui proculdubio quod facile est quod vult faceret: tam facile est quod non vult esse non sinere. Hec nisi credamus piclitate nostra professio quod nos in patre omnipotentem credere positemur. Ecce habes apte habes quod bonum est mala esse: ois autem boni deus auctor est: quod vult ois bonum esse quod est. Quod et bonum sit mala fieri vel esse: et mala vult fieri vel esse. His atque alijs huiusmodi rationibus et auctoritatibus vtuntur qui dicunt/deum velle mala esse vel fieri.

Prima ratio illorum qui dicunt deum velle mala fieri. Secunda ratio. Tertia ratio. Quarta ratio Augustinus in enchiridion. ca. 96.

Quare non sit veritas deum velle mala fieri. Dicunt quod an sit veritas deum velle non fieri mala vel non fieri. Quare non sit veritas deum non velle mala fieri.

Jo. 1. a.

Hic ponit rationes illorum qui dicunt dei voluntate non fieri mala vel non esse.

Illi vero qui dicunt: dei voluntate mala non fieri vel non esse/inductioibus permissis ita respondet: dicentes deum nec velle mala fieri/nec velle non fieri/vel nolle fieri: sed tamen non velle fieri. Si enim vellet ea fieri vel esse faceret vtique ea fieri vel esse: et ita esset auctor malorum. Non est autem auctor malorum: vt scriptorum per testant auctoritates: non est eius voluntate fiunt mala. Item si nollet mala fieri/vel vellet non fieri: et tamen fieret/omnipotens non esset: cum eius voluntas huiusmodi voluntati effectu impediret. Ideoque non procedit deum velle mala fieri: ne malorum auctor intelligatur: nec procedit eum velle mala non fieri/vel nolle fieri/ne ipotes esse videatur: sed tamen dicunt eum non velle mala fieri: vt non auctor/sed promissor malorum mostretur. Vbi et euangelista vbi ostendit deum auctorem esse omnium bonorum/dicens: Omnia per ipsum facta sunt: persequitur malorum auctorem esse negat dicens: Et sine ipso factum est nihil. Item dixit per eum factum esse/vel eo nolente et iurto: sed tamen sine eo. i. sine eius voluntate: quod non eius voluntate sit peritum. Non ergo deo volente vel

nolente/sed non volente sunt mala: quod non sicut dei voluntati vt malum fiat vel non fiat/sed vt fieri sinerent: quod bonum est sinere mala fieri: et vtique volens sinerit/non volens mala: sed volens sinere sinerit vt ipsa fiant: quod nec mala sunt bona/nec ea fieri vel esse bonum est.

De non deo volente vel nolente / sed non volente fiat mala.

Quod intelligendum sit illud Augustini: mala fieri bonum est. Ca. III

Quod vero Augustinus ait: Mala fieri bonum est: nec sinerent mala ab omnipotenti bono fieri/nisi hoc esset bonum vt ea essent: ea ratione dictum esse asserunt: quod ex malis quod sunt deus bona elicit: nec ipse promitteret ea fieri/nisi de eis boni aliquid faceret. Vbi Augustinus in eo. li. Enchiridion. apte indicat per dictorum verborum tale esse intelligentiam/ait: Deus omnipotens cui rex est summa potestas: cum summe bonum sit/nullo modo sineret aliquid mali esse in operibus suis: nisi vsque ad deo esset omnipotens et bonum vt beneficia faceret etiam de malo. Item in eodem. Abeli iudicauit deus de malis bona facere quod mala nulla promitteret. Ex hoc itaque sensu dictum est/ac verum est: bonum est malum fieri: quod ex malis quod sunt bonis (quod per se propositum vocati sunt sancti) accidit bonitas id est vtilitas. Talibus enim (vt ait apostolus) in bonum cooperantur omnia etiam mala: quod eis pro sunt quod alijs faciunt obfunt. Vbi etiam aliqui in scriptura legitur malum appellari bonum: vt Hieronymus super Malaciam. Malum inquit inde bonum fuit. s. nobis: nec si bonum est illi vel illi: inde sequitur quod simpliciter bonum sit: proprie enim ac simpliciter bonum est quod in se et facienti bonum est.

Confirmat illud sensum alia auctoritate eius de Augustinus in enchiridion. ca. 11.

Idem vbi. ca. 27.

Roma. 8. c.

Malum legitur bonum Hieronymus super Malaciam.

Quadruplici acceptio boni: h

Est enim aliquid quod in se bonum est et cui fit/sed non est bonum facienti: vt cum subuenit pauperi/sed non propter deum. Et aliquid boni in se et facienti/sed non ei cui fit: vt cum veritas propter deum alicui non obediunt per dicant. Et aliquid in se et facienti et ei cui fit bonum: vt cum veritas predicat propter deum credenti. Vbi apostolus. Bonum odor sumus deo: alijs odor viti: alijs odor mortis. Est autem aliud quod nec in se bonum est et facienti nocet et danat/nisi peniteat/vt malum: valet tamen ad aliquid. Vt enim Augustinus ait in Enchiridion. A summe et equalis et immutabilis trinitate bona creata sunt omnia: nec summe/nec equalis/nec immutabilis bona: sed tamen bona etiam singula. Simul vero vniuersa valde bona: quod ex oibus consistit vniuersitatis admirabilis pulchritudo. In qua etiam illud quod malum dicitur/bene ordinatum et loco suo positum/eminetius commendet bona: vt magis placeat et laudabiliora sint dum comparantur malis.

2. Cor. 2. d.

Augustinus in enchiridion. ca. 10.

Abel. 3. ca. 11.

Notandum quod hec distinctio boni ex hoc patet: quod ad rationem boni simpliciter debet omnes conditiones concurrere: quod bonum constat ex tota causa: malum autem ex particularibus defectibus. Ideo ad hoc

Agustinus de roma

Libe r I Capitulu m V et VI

Opus sit bonu m/debet esse de genere bono r: r bona in
tenioe factu m. Et si hmoi bonu m sumit ex actib' ad alios
ordinatis: ad hoc q' habeat copletā rōnem boni/ debet
esse bonu m in cōparatione ad aliud. Et ex hoc sumit qua
drimēbris distinctio boni. Nā est aliq' bonu m q' habet
oia illa tria: vt qz est bona intētioe factu m: r est de genere
bono r. Et valet in cōparatione ad aliud: vt cū dat ele
mosyna ppter deū paup/ ibi concurrunt bona intētio: qz
fit ppter deū: bonu m op' / qz elemosyna: r valet alteri/ qz
paup/. Aliq' cōcurrūt ibi nō oēs cōditiones: qd potest
esse duplr: qz vel cōcurrūt ibi vna solū: vt q' valeat in cō
paratione ad aliud: r sic mala sunt bona nō p se/ s' p ac
cidens rōne boni ad qd ordinaf. Aliq' concurrunt ibi
due solū: qd dupliciter esse pōt: qz vel est ibi bonu m opus
cū bonitate intētionis absq' bonitate in cōparatioe ad
aliud: r sic est p'dicatio facta ppter deū nō credēti. Aut
cū bono ope cōcurrūt ibi bonitas intētionis: r sic ē ele
mosyna data pauperi ppter inanē gloriā. Et ita illa q'
drimēbris distinctio quā ponit magister/ rōnalis est/ si
considerant iam dicta.

Q mala vniuersitati valēt: et fa
cientibus sua propria vel patienti
bus aliena profunt: electis tātū.

Hinc patet q' ex malis q'
sunt aliq' puenit bonu m: dū bona mag' pla
cent: r laudabiliora existūt. Ipsis etiā faciē
tibus ex malis q' faciūt/ interdū bona pue
niunt: si fm ppositū vocati sunt scilicet. Tali
bus em' vt ait Aug. in li. de correptione r gra
tia. c. 9. c.

Aug. de corre
ptione r gra. c.
9. c.

Uq' adeo deus oia coopaf i bonu m: vt si q'
ho r deuiant r exorbitāt/ etiā hoc ipm eis fa
ciat p'ficere in bonu m: qz humiliores redeūt
atq' doctiores: vt petr'. Illa etiā mala q' ab
iniq's fideles pie pferūt: vt ait Aug. in li. de
tri. ipsis vtiq' p'sunt: vel ad delēda pctā: vt
ad exercēdā pbādāq' iusticiā: vel ad demō
strandā huius vite miseriam. Ideoq' r iob
dei manū/ r apl's sathane stimulum sensit: r
vterq' bene p'fecit: qz malū bene portauit.

Iob. 19. c.
2. Cor. 12. b

Ex predictis cōcludit ostendēs
esse bonu m fieri mala multis modis.

Capitulum V

Siquis igit' diligēter
attendat q' scripta sunt/ facile est ei
p'cipere/ ex malis bona puenire: r ex
ea rōne dictū esse q' bonuz est mala fieri vel
esse: nō qz malū sit bonu m/ vel qz bonu m sit ma
lum fieri. Nō est em' bonu m malū fieri ab ali
quo: qz nō est bonu m vt aliq's faciat malum.
Si em' hoc esset bonu m/ p'fecto huius de' au
ctor esset: q' est auctor ois boni. Nō si huius
deus auctor est: eo q' auctore hō agit mala:
et ita eo auctore hō fit deterior. Et si eo au
ctore hō fit deterior: tūc eo volēte hō fit de
terior. Idē est em' dicere/ aliq'd fieri deo au
ctore/ qd deo volente. Deo autē auctore hō
nō fit deterior: q' nō deo volēte: vt August.
in li. lxxxiij q. apte astruit a minori dicēs ita

Aug. 83. q'sti.

Nullo sapiēte hoie auctore fit hō deterior.

Egidius
de roma

Hic sapiēs accipit p' prudēte: fm q' prudēs p'z
supponit virtutes morales: fm quē modum

loquit pbs circa finē. 6. ethico. q' manifestū est quoniā
impossibile est prudēte esse nō existentē bonu m.

Tanta em' est ista culpa q' in sapiēte ho
minē cadere neq't. Est autē de' oī hoie sapiē
te p'stātor. Multo min' q' deo auctore fit hō
deterior. Multo em' est p'stātor dei volun
tas q' hois sapiēt'. Illo autē auctore cū dici
tur: illo volēte d'r: q' est vitū volūtatis hūa
ne q' est hō deterior: qd vitū si lōge abest a
dei volūtate vt rō docet a q' sit q'rendū. Ec
ce apte dicit Aug. deo auctore vel volente
hoiem nō fieri deteriorē/ sed vitio volūtāt'
sue. Nō est q' deo auctore q' malū fit ab ali
quo: r ita deo volēte mala nō fiunt.

Nota q' malū ē q'druplex. s. p' suā ordinationē: q' dicitur
qz ordinate ponit in loco abiectio: sic dicitur de
bol' in inferno: r fur in patibulo. Per coactionē: qz co
git hoiem suis amaritudinib' relinq're pctm. Hier. ij. d.
Arguet te malicia tua: r auersio tua increpabit te. Ps.
xxxi. Cōuersus sum in erūna mea dū p'figit spina. i. pec
catū. Hier. ij. d. Vide q' malum r amara rē. Ego. r. ij. e.
Egyptij cōpellebāt filios isrl' exire de egypto rē. Itē p'
cōsiderationē: ex eo em' q' hō p'siderat malū/ naturaliter
nō p'ficat: qz synderesis natural' malū detestat. An pro
pheta Naū. ij. d. Ois q' viderit te/ resilliet a te. Itē p' cō
parationē. Laudabiliora nāq' sunt bona r magis pla
cēt dū cōpanf malis: qz opposita iuxta se posita magis
ducescunt.

Addi. boni
ci de roma

In deo non est causa vt sit ho
mo deterior. Capitulu m VI

Inde idē August. q'

Ores q' sit cā vt hō sit deterior: i deo
nō esse asserit in eodē li. sic dicens.
Ut hō sit deterior aut in ipō est/ aut in alio
aut i nihilo. Si in nihilo/ nulla cā est. Si in
alio/ aut in deo/ aut in alio qlibet hoie: aut i
eo q' neq' de' neq' hō sit. Sed nō i deo. Bo
no r em' de' tm cā est: q' aut in hoie/ aut i eo
qd neq' de' neq' hō/ aut in nihilo. Et ex his
apte oñdit/ q' nō ē bonu m vt sit hō deterior:
qz nō ē de' ei' rei cā: q' tm cā bono r ē. Et si
nō ē bonu m vt hō fiat deterior: nō est q' bonu m
vt ab eo fiat malū: nō q' vult de' vt ab eo fi
at malum.

Notandū q' hec rō differt a p'iori: qz ista fun
dat se sup bonitate dei: p'ima xō de roma
super eius sapientia.

Alter probat: q' deo auctore nō
fiunt mala.

Itē alit' etiā oñdit: q' deo
auctore. i. volēte nō fiūt mala: qz ipse non ē
cā tēdēdi ad nō esse. Tēdere em' ad nō esse/
malū ē: ipse autē auctor mali nō ē. Tēdit xō
ad nō eē q' opaf maluz. Nō q' deo auctore ē
q' aliq's opaf malū. Nō est q' bonu m q' aliq's
opaf malū: qz tm boni deus auctor ē. Hoc
aut Aug. in eodē li. apte explicat ita dicens
Qui oim q' sunt auctor est: r ad cuius boni
tatē id p'tinet vt sit oīe qd est: boni tm mo
do causa est. Quocirca mali auctor non ē:
r ideo ipse summū bonū est: a quo in nullo

deficere bonū ē: et malū ē deficere. Nō est g̃ causa deficiēdi. i. tendēdi ad nō esse: qui vt ita dicā effendi causa ē: qz omniū q̃ sunt auctoz est: q̃ in q̃tū sunt bona sunt. Ecce apte habes: qz deficere a deo q̃ summū ē bonum/ malū est: mala g̃ facere malum est: nō g̃ deo auctore vel volente mala fiunt.

Obiectio quorundā sophistica q̃ probare nititur ex deo esse qz mala fiunt. **C**apitulum VII

Tam sufficiēter ostensum est qz deo auctore nō fiūt mala. Quidā tñ sophisticē incedētes: r̃ iō deo odibiles pbare conant/ ex deo auctore esse qz mala fiūt: hoc mō. Qz mala fiūt vey est: oē aut vey qd̃ ē a veritate ē q̃ deo est. A deo g̃ ē qz mala fiūt. Qz aut oē vey a deo sit p̃firmat auctoritate Aug. in li. lxxiij. q̃sti. ita dicēt. De vey a veritate vey ē. Est aut veritas deus. Deū g̃ habet auctore oē vey. Est aut vey qz mala fiūt vl sunt. Deo g̃ auctore est qz sunt vel fiunt mala.

Responsio vbi cōcedit oē verū eē a deo et sophisma aperit.

Quib⁹ facile ē nobis r̃ndere: s̃ indignū r̃siōe videt qd̃ dicūt. De nā qz vey a deo ē: vt ait Aug⁹: cui p̃sonat Ambrō. q̃ tractās illud x̃bū apli: Nō pot̃ dicere dñs Iesus/ nisi in spū sc̃to: dicit qz oē vey a q̃cūqz d̃z/ a spū sc̃to ē. Cū itaqz vey sit qz mala fiūt: hoc vey qd̃ d̃z/ illa locutiōe. s. mala fiunt/ a deo ē: s̃ nō inde sequit̃/ qz a deo sit vt mala fiāt. Si em̃ hoc dicere/ auctor maloz deo esse intelligeret: qd̃ ex sili manifeste falsum ostēdet. Deo p̃hibet furtū fieri: s̃ furtū fieri vey ē: g̃ p̃hibet vey: nō sequit̃.

Partem questionis approbat illozum qui dicunt deū non velle mala fieri.

Hec igit̃ et alia hmōi inania relinquētes/ p̃misse q̃stiois p̃ti saniori fauētes q̃ sc̃toz testi monijs pleni⁹ approbat: d. cam⁹ deū nō velle mala fieri: nec tñ velle non fieri/ neqz nolle fieri. De g̃ qd̃ vult fieri/ fit: r̃ oē qd̃ vult nō fieri/ nō fit. Siūt aut multa q̃ nō vult fieri: vt oīa mala.

Ista est distinctio. xlvi. hui⁹ p̃mi libri: in q̃ post q̃ oñsum ē qd̃ tenēdū sit de voluntate dei fm̃ se: sequēter oñdit mag̃ qd̃ tenēdū sit de voluntate q̃tū ad ip̃m effectū. Et tria facit. Pr̃mo oñdit effectū diuine voluntatis respectu bonoz. Sc̃do facit idē respectu maloz. Tertio subdit determinatiōē q̃rundā auctoritatū. Pr̃mū facit a p̃ncipio hui⁹ distinctiois vsqz ibi: Ideo qz cū oñter. Sc̃dm vsqz ibi: Qz nō Aug⁹. Tertū nō abinde vsqz ad finē distinctiois. Et tñ in generali. In speciali inia mag̃i stat in trib⁹ p̃pōnibus: qz p̃ma ē bec. In placitū diuine volūtatis in oib⁹ implet. Hāc mag̃ inuestigans q̃rit: Qz de aliqd̃ voluerit qd̃

factū nō fuerit. Et arguit qz sic: qz voluit/ imo vult oēs hoīes saluos fieri: hoc tñ factū nō est/ nec fit. Sicut voluit filios isrl̃ cōgregare: qd̃ etiā nō est factū: ergo nō oīa que deo voluit sunt facta. Et r̃ndet mag̃ qz hmōi dupli ei obiectiōe nō obstāte/ volūtas dei semp̃ implet. Et obiecta sic h̃nt intelligi: qz q̃cūqz hoīes saluant̃ vel q̃ de filiis israel cōgregant̃/ sola dei volūtate saluant̃ r̃ cōgregant̃: sicut etiā Jo. j. dicit. Illuminat oēs hoīes venientē in hūc mūdū. Hoc nō habet intelligi/ qz oēs ab ip̃o illuminant̃ q̃ in hūc mūdū venerint: s̃ qz nullus venies in hūc mūdū illuminat̃ nisi ab ip̃o. Sc̃da p̃positiō ē bec. Deo neqz vult/ neqz nō vult qz malū culpe oriatur. Hanc pbās mag̃ q̃rit: Qz mala fiāt deo volēte. Circa cui⁹ q̃stiois materiā due sunt opiniōes: qz p̃ma est: qz deo vult malū nō fieri. Sc̃da ē: qz deo vult mala fieri. Et hi inducūt rōnes p̃ sua opiniōe. Qz p̃ma ē. Potētie omnipotētis resisti nō pot̃: s̃ si deo nollet mala fieri/ cū tñ fiūt/ ei⁹ potētie posset resisti: s̃ hoc esset in conueniēs: qz tā nō esset omp̃s: ergo in conueniēs ē deū ponere velle mala nō fieri: ergo deo vult mala esse vel fieri. Sc̃da cūda nō talis ē: deo aut vult fieri/ aut nō vult fieri: s̃ nō vult ea nō fieri: ergo vult ea fieri. Minor patet p̃ hoc: qz si vellet nō fieri/ nunq̃ fieret: cū volūtati ei⁹ nihil possit resistere. Tertia rō est: deo vult oē bonū: s̃ bonū ē mala fieri: nisi em̃ esset bonū mala fieri/ nunq̃ p̃mitterent̃ a deo fieri: ergo deo vult mala fieri. Ad has rōnes r̃ndēs mag̃ ad duas. Pr̃mo dicit: qz nō est p̃cedendū/ qz deo vult mala fieri: qz sic esset iniquus: nec qz vult non fieri mala q̃ est sc̃da opiniō: qz sic mala nunq̃ fieret. S̃ ē dicendū qz nō vult ea fieri. Et qz arguit tertio: qz mala fieri ē bonū: dicendū est qz nō est bonū simplr/ s̃ est bonū in q̃tū ex malis p̃nt elici bona. Ubi etiā incidētalit̃ dicit: qz aliqd̃ ē bonū in se r̃ faciēt̃ r̃ et cui fit: vt p̃dicare s̃ delib⁹ p̃t deū. Aliqd̃ ē bonū in se r̃ faciēt̃: vt dare eleemosynā paup̃i: s̃ nō p̃t deū. Aliqd̃ nō in se ē malū et faciēt̃/ s̃ ex eo accidētaliter p̃ueniūt aliq̃ bona: vt mala q̃ fiūt ad p̃lebitudinē vniuersi. Probat postea mag̃ister opiniōē. s. qz deo nō vult mala fieri: qz si deo volēte fieret mala/ igit̃ fieret deo auctore: r̃ p̃sequēs deo eēs auctoz: illi⁹ qd̃ fieret deterior: qd̃ nō est dicendū: vt p̃bat auctoritate b̃ti Aug⁹. Postea arguit fm̃ q̃sdā. Omne vey ē a deo: s̃ mala fieri ē vey: ergo ipsa factio mali ē a deo. Et r̃ndet qz veritas q̃ est in hoc dicto/ ē a deo: s̃ ex hoc nō sequit̃ qz ipsa res dicta. s. malū sit a deo. Tertia p̃positiō ē. Nullū malū fit qd̃ a deo fieri nō p̃mittit̃: patet: qz q̃cūqz fit deus p̃mittit̃ fieri. Et tñ in speciali.

Qz voluntas dei semper impletur de homine quocunqz severtat. **C**apitulum I

Volūtas quippe dei semp̃ efficac̃ ē/ vt fiat oē qd̃ velit: r̃ nihil fiat qd̃ nolit: q̃ nō hoīe sp̃ implet q̃cūqz se vertat. Nihil em̃ vt ait Aug⁹ i libro arbitrio p̃stitutū supat volūtate dei: r̃ si faciat p̃ ei⁹ voluntatē: tñ p̃ ei⁹ volūtate q̃ ipse ē/ nihil putandū ē ita fieri tāqz velit fieri r̃ nō fiat: vel nolit fieri r̃ fiat. Illa em̃ volūtas vt ait Aug⁹ in Ench. semp̃ implet aut d̃ nobis aut a nobis. De nobis implet: sed tñ nō implemus eā q̃n peccamus. A nobis implet/ q̃n bonū facimus: ideo em̃ facimus: qz sc̃imus place re deo. Ita r̃ de homine semp̃ deus implet suam voluntatē: quia nihil facit homo de quo deus non operatur quod vult. Non em̃ vult deus vt peccet homo quilibet. Si autem peccauerit: penitenti vult parcere

Dist. XLVII
habet. 2. capi.
cum eorum. 6.
De voluntas
dei semper sit
efficaciter.

1. cor. 12. a.

